Nr 1. Årg. 13. 1955.

GUSTAVSBERGAREN

UTGIVEN AV
DISKUSSIONSCIRKELN
FORUM
I GUSTAVSBERG

GUSTAVSBERGAREN

ÅRG. 13. FEBRUARI 1955 Nr 1

Utgivningsort och adress:
Gustavsberg

Redaktionskommitté:
Gunnar Andersson, ansvarig utgivare
Gösta Dahlberg, redaktör
Harald Lindholm
Georg Lundgren
Axel Öhlund

Fotos: Hilding Ohlson.

Postgiro: 27 51 73

Prenumerationspris:
Helår: 4: —.
Till utlandet per helår 5: —.

E. Olofssons Boktryckeri AB
Stockholm 1955

INNEHÅLL:

	Sid.
En utmärkt livsnorm	2
Forum: Skolans kontaktmöjligheter	3
Från flydda tider: Brunns gård	4
För barnens skull — trots allt	5
I Västerled	6
Rospiggar i förskingringen	8
Saltstänk från Farstaviken	11
Företagsnämnden, skyddskonferensen	12
Krönikan	14
Konsumspalten	17
Scenstudion 10 år	18
Bra bilder på fotoutställning	20
I Förbifarten	21
Barnsidan	22
Fanfartrumpeten	24
Soliga spalten	24
Fritt Forum	25
Från Pastorsämbetet (Gustavsberg)	26
Från Ingarö	26
Är ditt barn konfirmand i år?	27

Red:s spalt, 7 — Om jag fick råda, 7 — Solglimtar från Gustavsberg, 10 — Schack, 18 — Våra signaturer, 19 — Bandy, 21 — Folkseden, 23 — Jag minns, 23 — Tack, 26 — Våra julpristävlingar, 27 — Brevlådan, 27.

Omslagsbild: *Vinterfiske* (med 83-årige Knut Andersson)

En utmärkt livsnorm

Om det berodde på de många goda orden, skulle tillvaron te sig ljus och underbar. Men det behövs något annat och mera för att gestalta en förnuftig och friktionsfri verklighet. Vackra och välmenta ord kan ha sitt värde. Goda och helhjärtade handlingar betyder mer.

Är vi intresserade av filosofi, har vi mött Kants kategoriska imperativ: Handla alltid så att ditt handlingssätt kan upphöjas till allmän regel för människorna. — Ungefär samma maning har i de kristna urkunderna formulerats så: Allt vad I viljen att människorna skola göra eder, det gören I ock dem.

Om en sak är alla tänkare överens, nämligen däri att det personliga föredömet har en väldig betydelse. Vårt sätt att vara och handla bildar mönster för vår omgivning, och så sprids våra inflytelser vidare.

Det fanns en gång i en liten förening en enkel och anspråkslös medlem, ganska tystlåten men mycket plikttrogen och arbetsam. Han var kamraterna ett bra föredöme ifråga om ordning, intresse och goda insatser, och tack vare denna trägna arbetsmyra blev föreningen i prima arbetsform.

På ett annat håll fanns en helt annan man, talför och till det yttre representativ, en frodig och generös typ, som innerst inne säkert ville alla väl. Men han var ganska vårdslös i olika avseenden. Hans ord var inte alltid mycket att lita på. När han av omständigheterna förleddes att fuska med sina åtaganden eller tumma på sina löften, tog han detta tämligen lugnt och lätt: Asch, sånt där kan man inte hjälpa, och det är väl inget att göra någon affär av... Så låt det då. Denna nonchalanta inställning skapade osäkerhet och olust, vilket i sin tur hade menliga följder.

Här var det ingen brist på ord och löften men väl på ordhållighet. Det kan bli så när löften ges utan tanke på konsekvenserna.

Det förhåller sig kanske så, att vissa individer eller grupper av förhållandenas makt föranleds att bli mindre ordhålliga än andra. Vi har väl alla hört den gamla ramsan: "Skäddare, skomakare, sme', bedragare allt tre". Bakom detta talesätt ligger självfallet den erfarenheten, att mången hantverkare i sin iver att ta åt sig mesta möjliga arbete och sin naturliga önskan att vara alla till lags kan råka lova mer än som är möjligt att hålla. Sakligt sett ligger det en stor överdrift i det citerade talesättet. Det finns nog ungefär lika gott om ordsvikare och bedragare inom olika kategorier, yrken och stånd.

Vi vet, att det i regel är mycket lättare att ge löften än att infria dem. Det bör vi alltid vara medvetna om. Istället för att lova runt och hålla tunt — en inte alldeles ovanlig företeelse — bör vi eftersträva det motsatta: försiktighet med löften men säkerhet beträffande infriandet av våra utfästelser. Det räknas med rätta som en god och hedrande egenskap att hålla ett givet ord. Detta har också stor betydelse för den mänskliga samlevnaden. I affärsliv och näringsliv, i hemliv, samfundsliv och umgänge spelar förtroendet en stor roll. All vår samvaro och samverkan bygger på ärlighet och redbarhet.

Våra fel och brister i dessa avseenden kommer till synes på skilda områden. Vi möter ofta yttringar härav, och detta inte minst i föreningslivet. Vem har väl inte här något att förebrå sig... ? När vi åtar oss något uppdrag, har vi för avsikt att göra vårt bästa. Men så kommer kanske något emellan, exempelvis privata bestyr, som i högre grad fångar intresset. Det kan t. o. m. gå så långt, att man glömmer sina åtaganden, även om detta är undantagsfall. Sånt har dock hänt. Det slarvas väl också ibland mer eller mindre med kvalitén på våra prestationer, något som inte heller är sympatiskt eller föredömligt.

Vi kommer här inte långt med påbud eller föreskrifter, även om dessa kan ha sin uppgift. Moralpredikningar gör sällan önskad verkan. Det finns däremot en kungsväg till en annan och bättre ordning, nämligen vårt personliga föredöme. Vi utövar långt starkare inflytande genom våra handlingar än genom ord. Om vi följer filosofens maning att handla så att våra handlingar kan tjäna som rättesnöre för andra, har vi valt en förnämlig och förträfflig livsnorm.

V. J.

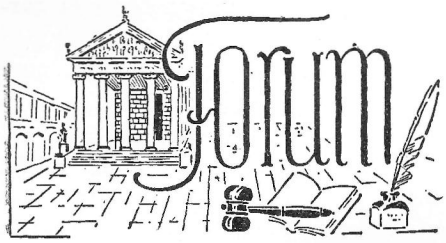

Skolans kontaktmöjligheter

Kontaktbehovet är ett av mänsklighetens stora problem. Där detta behov tillfredsställes är hälsa uppnådd men bryts kontakterna så framstår en bristsjukdoms alla symptom och verkningar.

Att åstadkomma verkligt goda kontakter har därför blivit en angelägenhet av första ordningen för hemmen — hemlivets renässans, i skolan — kamratskap lärare och elever emellan, i samhällsliv och politik — företagsnämnder, Saltsjöbadskonferenser och F.N.-initiativ, på religionens område — ekumeniska försök att "riva murar och bygga broar" mellan oliktänkande bekännare och inte minst strävandena att mildra motsättningar och öka förståelsen folkraserna emellan.

När det blir fråga om reformer skall emellertid början göras hemma. Hur har vi det ställt "inpå knutarna"? Denna artikel är tänkt som inledning till en diskussion rörande möjligheterna i vårt samhälle att kunna skapa kontakter för ökad förståelse, så att gamla fördomar kan övervinnas, stängsel raseras och gemenskapslivet berikas.

De många föreningarna — antalet i Gustavsberg lär överstiga 50 — kan väl tas som bevis för goda kontaktmöjligheter. Frågan är väl dock om inte ett rikt föreningsliv skiljer mera än det förenar. Hur blir det med hemlivet, där familjemedlemmarna tillfredsställer kontaktbehovet genom anslutning till och medverkan i olika sammanslutningar?

Föräldraförening har ännu icke bildats i Gustavsberg. Saken har varit på tal i flera sammanhang och bör dryftas ytterligare. Är det månne så, att den behövliga kontakten mellan hemmen och skolan icke saknats? Det viktigaste medlet härvidlag är ju direktmetoden: målsmannen och läraren på tu man hand. Föräldramöten klassvis har hållits. Av betydelse i detta sammanhang är nog också att skolstyrelsen legat väl framme i kommunernas tävlan om förverkligandet av den "nya skolan" och kommunalfullmäktiges villighet att bestrida kostnaderna även för sociala välfärdsanordningar inom skolans ram. Till bilden hör god kontakt lärarna emellan och i förhållandet till skolans ledning. Många onödiga urladdningar har härigenom avletts och tillspetsade situationer undgåtts.

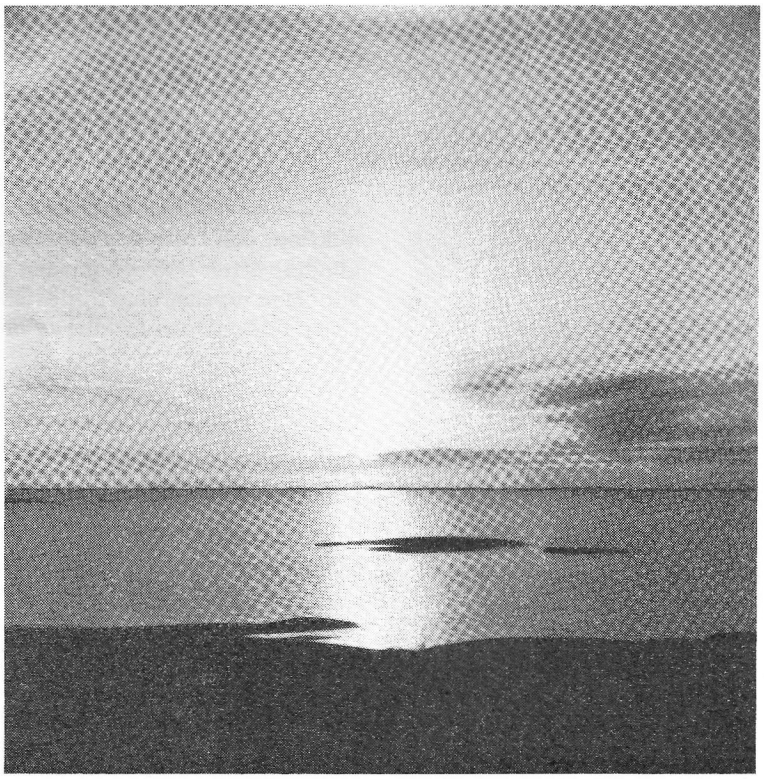

"Solnedgång över Gillöga", foto av Harry Johansson, fick högsta röstetal vid Fotoutställningen.

Ganska ofta hör man påståendet att skolan är en värld för sig och att lärarkåren håller sig isolerad. Är det inte ett gammalt talesätt utan täckning i verkligheten? Att läraren ibland känner sig isolerad i sitt arbete är väl närmast orsakat av behovet att uppnå koncentration och resultat. I samhällsgemenskapen tar lärarna i allmänhet aktiv del. Måhända märker man bland de yngre lärarna en viss skepsis gentemot föreningsväsen och att överhuvud engagera sig i rörelser av vad slag det vara må. Varför, frågar man. De kvalificerade ungdomsledare som många organisationer saknar i dag finns bland lärarna, men hur kontaktar man dessa. Säkert är att såväl lärare som elever mår väl av att träffas utanför klassrummet. Respekten och tillgivenheten för läraren kan exempelvis öka under en skolresa eller i samband med en utflykt, likaväl som läraren vid dylika tillfällen får en ny syn på åtskilliga av eleverna. Det är dock givet att läraren i allmänhet efter skoldagens slut inte kan känna någon större lust att ta hand om en skara stojande ungdomar. Reaktionen efter en ansträngd skoldag kan ibland vara stark. För många är flykten från gemenskap då både naturlig och nödvändig. Men läraren behöver lockas ut ur denna isolering. Konsten att kontakta en lärare kan vara kinkig nog. Det har också målsmannen i allmänhet insikt om. Ett personligt besök, ett vänligt telefonsamtal kan skapa kontakt, som blir bestående och givande för båda parterna och även för barnen, vilket ju ändå är huvudsaken.

Vad som framförallt kännetecknar skolan av i dag är ju att den söker kontakt med arbetslivet utanför skolområdet. Halva veckan är eleverna i klass 9 y ute på olika praktikplatser: i konsum, på kontor, i verkstaden och i skogsarbete. Eleverna i klass 8 har en yrkesorientering om sammanlagt 4 veckor. Skolans lokaler stå öppna för frivilligt studiearbete och god kontakt har uppnåtts med ortens näringsidkare i samband med särskild yrkesrådgivning.

V. Gezelius.

FRÅN FLYDDA TIDER

5. Brunns gård

I förra numret av vår tidning meddelades, att kommunen inköpt Brunns gård å Ingarö att begagnas som hembygdsgård eller något liknande. Gården har därför kommit att bli ganska aktuell inom vår kommun, varför det kan vara på sin plats att något närmare gå in på dess historia och de rika minnen den gömmer.

Där uppe på åsen, som sträcker sig söder om Kolströmmen, ligger den. En kort allé av lind och lönn för fram mot huvudbyggnaden, som kanske icke har det vördnadsbjudande yttre som exempelvis Beatelund, Säby eller Lemshaga. Men dess historia för oss långt tillbaka i tiden. Och den representerar en utveckling, så typisk för många gårdar i skärgården. Över den gamla bondekulturen leder utvecklingen fram till storgods, som under senaste årtionden genom styckning kommit att förvandlas till villatomter, till glädje och fromma för ett allt större antal människor.

Vi låter till en början Prosten Qvist, författaren till "En bok om Värmdö skeppslag", vara vår vägvisare, då vi följer gårdens historia genom tiderna.

Det framgår där, att tre hemman år 1606 förlänades till en Sven Månsson Eketrä. Hans arvingar fick år 1647 konfirmation å förläningen med "allodialrätt". Därmed avsågs, att godset till evärdlig tid skulle förbliva frälsermannens och hans arvingars egendom under adliga privilegier. — Eketräs dotter-dotter gifte sig med landshövdingen Jakob Törnsköld. Han innehade gården till på 1670-talet. Från denna tid härstammar namnet Brunn.

Efter Törnsköld död 1678 innehades gården av dennes maka i andra giftet, Brita Appelgren, och hennes halvbroder Johan Appelgren. De sålde gården år 1681 till Claes Rålamb, som gjorde den till arrendegård under Beatelund. Så kom Karl XI:s reduktion, och trots den förut omtalade allodialrätten indrogs gården till kronan. Men mycket snart inlöstes den av Claes Rålamb och ärvdes av hans son, Bror Rålamb.

År 1744 låg en del av den ryska flottan vid Stäket, och manskapet inkvarterades å olika Värmdögårdar. När flottan följande år återvände till Ryssland, stannade åtskilliga av besättningen kvar, och i husförhörslängden av år 1745 är antecknat, att "vid Brunn arbetarna äro ryssar."

Gården brukades under 1700-talet av innehavaren till Beatelund, men sedermera var den mestadels utarrenderad. Under åren 1895—1910 arrenderades den av friherre Carl Cederström, den på sin tid så kände "flygbaronen". — Om livet på Brunn på flygbaronens dagar finnas åtminstone två källor tillgängliga. Dels har Marika Stiernstedt i sin roman "Adjö min gröna ungdom", givit en nog så initierad inblick i förhållandena å Brunn vid sekelskiftet. Hon var ju under flera år förenad i äktenskap med Carl Cederström. Dels har Hasse Z. i en tidningsartikel från början av 20-talet givit en utomordentlig levande skildring av gården och dess ägare, vilken artikel jag här tar mig friheten att ordagrant citera.

"Brunn — jag minns den lilla gården på Cederströms tid. Man for med skjuts från Kolströms brygga, man åkte förbi den lilla vackra kyrkan, och genom en bred allé kom man fram till en anspråkslös gul villa. Man såg strax, att här bodde inte en man, som uteslutande ägnade sig åt lantbruk och trädgårdsskötsel. Där hängde ett par romerska ringar på verandan, och kom man tidigt på morgonen, tyckte man sig skymta små fläckar av snö på den grusade gången — det var cigarretter från kvällen förut. Jakthundar skällde, och en terrier svarade inifrån huset. En vänlig röst förmanade och bad dem vara tysta, för baronen sov. En dörr öppnades, och på trappan stod förvaltaren Carlander, bred och trygg i sitt västgötalugn. Han var gårdens tomte, skyddande och värnande sin vän och husbonde mot alla obehöriga inkräktare.

Baron sov. Och han behövde det. Det blev litet sent i går. Hela huset sov, det var bara Carlander och pigorna som voro vakna, och så hundarna. Där låg gäster i vindsrummen: artister, författare, skådespelare etc., som bjudits ut på middag och som stannat i flera dagar, ibland i veckor och månader.

Brunn var en kavaljersflygel. Där träffades andra människor än på de andra gårdarna i trakten. Där sjöngs och spelades, där åts och dracks, och fördes en konversation så bisarr, att den inte påminde om någon annan konversation i landet. Där hände be-

Brunns gård.

Carl Cederström.

synnerliga ting. En natt började en speldosa sin entoniga melodi, någonstans, man vet ej var, förrän man fann den i resårerna till en av sängarna. I den sängen låg musikdirektör Hjalmar Meissner. Samma natt sprang en herre upp ur en annan säng, klädde sig i yrande fart och gav sig i väg halvspringande till Gustavsberg. Han hade inte stått ut med det klipulver, som strötts mellan lakana.

Husets herre var också husets medelpunkt. Han sov litet längre om mornarna, men han var ändå uppe före gästerna och glömde aldrig sitt arbete som arrendator och lantbrukare. Där gavs order till förvaltare och rättare, där telefonerades och gjordes affärer i mjölk och ved, där planerades jakter och ordnades för folk och fä, klokt och förståndigt. Och mitt i alltihop hände det, att baronen gick avsides och övade ett trollerinummer eller skrev en vers på en kuplett . . ."

Så långt Hasse Z:s initierade skildring av livet på Brunn å flygbaronens dagar.

Beatelunds fideikommiss, i vilket ju Brunn ingick, inköptes år 1917 av v. häradshövding Carl Frisk. Och sedan gården under flera år varit i olika ägares händer, såldes den 1943 till direktör Eric Ryberg, som genom A.B. Skärgårdstomter kom att exploatera området till villabebyggelse. Samtidigt var krafter inom dåvarande Ingarö kommun verksamma att förvärva själva huvudbyggnaden med närmast kringliggande mark att förvandlas till det centrum och den samlingslokal, som Ingarö så väl behövde. Den gången kom tanken dock icke att realiseras.

Stig Magnusson.

För barnens skull — trots allt

En något moloken kommitté samlades häromsistens för att begå sitt eget gravöl. Det gällde att avsluta den hösten 1951 påbörjade Gustavsbergskampanjen för bättre tandhälsa, som skulle pågå tre år. Närvarande voro fruarna Borg och Tunell, frk Olofsson, hrr Burman, Dahlberg och Lindholm.

Siffrorna från de två första årens tandundersökningar hade givit anledning till en viss optimism beträffande resultaten av propagandan. Så kommer uträkningarna för tredje året. Stämningen blev dyster. Inte den allra minsta förbättring! Lika dåliga tänder 1954 som 1953, både bland 7-, 9- och 12-åringarna. Hur det står till med 3-åringarna vet man inte. Undersökningarna av småttingarnas tänder hade inte kommit till stånd på grund av ett olycksaligt missförstånd, varigenom ungarna kallats förgäves till en tom tandklinik. (Det lär ha blivit gjort i febr.! Sätt. anm.)

Nå, det var inget annat än att se verkligheten i vitögat. Vi i kommittén hade emellertid velat samlas en sista gång, innan verksamheten skulle läggas ned, för att diskutera de gångna årens arbete. Även av mindre lyckade resultat kan man lära en del.

Förmildrande omständigheter saknades givetvis inte. Otillräckliga penningmedel, bristande tid hos kommitténs ledamöter, ljumt intresse från folktandvårdens sida etc. Tandvärnet hade också medvetet förhållit sig i stor utsträckning passivt under sista året, man ville se om verkan av de två första årens propaganda satt kvar.

Ljusglimtar saknades ej heller. Gustavsbergskampanjen hade väckt intresse och på många håll i landet fört med sig lokala initiativ. Till och med i norsk radio hade man uppmärksammat vår propaganda. Idéen med schemat hade slagit an. "Sagan om Sambo" har av Tandvärnet sålts i över 100.000 ex. och broschyren "Det gäller Edra barn" har gått ut i mer än en halv million exemplar etc. etc.

Hur det nu gick till — rätt som det var pratade vi inte längre om det som varit. Diskussionen gled omärkligt in på vad man kunde göra i fortsättningen.

Först och främst få till stånd en undersökning av småbarnens tänder. Optimismen stack upp huvudet. Där kanske dock funnes något glädjande att hämta? Varför inte fortsätta med *schemat,* när dock så många barn och föräldrar efterlyst detta? Idésprutan Gösta Dahlberg kom med förslaget, att som belöning locka med ett besök på Snurrans inspelning. Det om något borde slå an.

Så diskuterades en norsk idé. Barn som vid årliga tandundersökningar i skolan inte hade några nya hål skulle första året få en bronsmedalj, andra året en silvermedalj. Tre år utan hål skulle belönas med en guldmedalj. Man borde också söka mera mangrant samla småbarnens föräldrar till en *diskussionsafton.* Den som tidigare hållits hade väckt påtagligt intresse. Nya kommunalhuset har ju utrymmen. Ställde man samtidigt till med en trevlig soaré, lite sång (Carrara!), och musik borde det inte vara svårt samla folk. Även andra utvägar än propaganda borde prövas. Amerikanska försök med *fluor* har ju givit goda resultat. Lindholm lovade att bearbeta hälsovårdsnämnden att försöka med fluoridering av dricksvattnet i Gustavsberg — om nu inte högre myndigheter skulle lägga hinder i vägen förstås.

"Men" — invände någon — "medicinalstyrelsen har ju fått i uppdrag att sätta i gång kamp mot tandrötan. Blir inte vårt arbete onödigt?" "Absolut inte" — kom det från annat håll. Visst är det glädjande att statsmakterna fått upp ögonen för behovet av förebyggande åtgärder. Säkert komma också så småningom många förslag. På medicinalstyrelsens tandvårdsbyrå sitter emellertid bara tre tandläkare, överhopade med arbete att organisera och leda folktandvården. Även i fortsättningen måste därför det mesta propagandaarbetet göras av frivilliga krafter ute i landet.

Slutet blev — att det blev inget slut på vår lilla kommitté. Vi fortsätter med Gustavsbergskampanjen trots allt — fortsätter för barnens skull.

De äldres tänder struntar vi i. De vuxna ha sig själva att skylla om de slarva. Men man kan inte begära att barnen, i synnerhet ej småbarnen, skall ha något begrepp om hur deras tänder skall skötas. Det är föräldrarna, som måste bära ansvaret.

B. B—n.

I Västerled

Vår medarbetare Axel Öhlund erhöll som bekant LO-Folksam-stipendiet för en studieresa i Amerika. Den företogs under tiden oktober—december och sträckte sig från New York till San Francisco. Herr Öhlund hade tillfälle att studera en del industrier "inside". Han träffade också några gamla gustavsbergare och svenskar från norr. I följande avsnitt berättar Axel Öhlund om överresan och fortsätter i kommande nummer med ytterligare intryck från sin färd i Västerled.

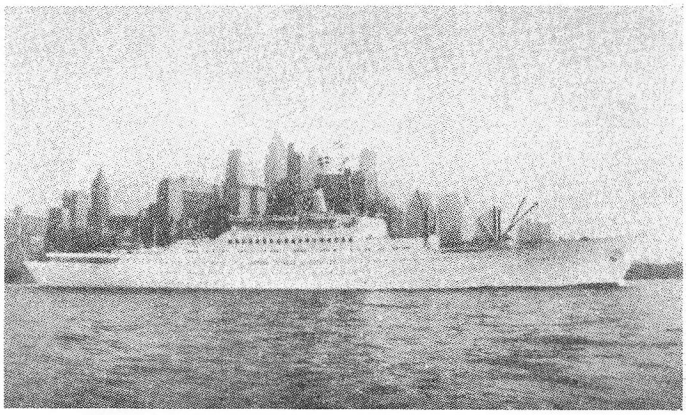

"Stockholm" i New Yorks hamn.

"Amerikabåten lägger ut
till fjärran land den går
det är uti en tung minut
som emigranten står."

Aldrig har väl denna gamla slagdänga fått ett mera levande innehåll, än då man står i begrepp att lämna det gamla landet och ge sig ut mot okända öden och äventyr. Även om reslusten ligger i blodet, ja även om äventyret lockar, när datum för avresan obevekligt närmar sig, skulle man helst vilja stanna hemma och ha det lugnt och skönt.

Varför ska man egentligen ut och resa? Ja det är tankar som osökt tränger sig på. Nu finns det dock ingen återvändo, det är bara att packa och ge sig iväg. Tänk så underbart att få resa bort och se sig om i världen, den som bara fick följa med, säger vännerna. Själv säger jag ingenting, men jag tänker kvällen innan jag reser, den som bara fick stanna hemma . . .

Göteborg är denna höstmorgon insvept i en lätt dimma. I Amerikaskjulet är det liv och rörelse. Det är så mycket som skall ordnas innan man får gå ombord. Passet skall stämplas, utvandrartillståndet granskas, vaccinationsintyget skall kontrolleras och slutligen har vi bagaget som skall förtullas. "Tänk vad det är mycket som skall ordnas innan man får gå ombord", dristar jag mej säja till en man som står vid min sida. "A, boy, detta är ingenting mot vad ni får genomgå innan vi stiger i land i New York. Detta är endast barnalek. Att gå ombord är lätt men att komma iland är svårare." Det är svensk-amerikanen som säjer detta. Han har en blomsterkvast i rockuppslaget och verkar att ta det hela ganska lugnt. Är svensk-amerikanen lugn så känner jag mig desto mera upprörd. Om nu detta är barnalek, vad väntar oss då inte när vi stiger iland i det stora landet i väster. De flesta människor har blommor och band. Egentligen borde jag väl ha haft en blomma jag med, men nu är det för sent att tänka på detta. Sedan får jag veta att de blomsterprydda människorna är svensk-amerikaner som varit hemma i gamla landet och hälsat på. Alltsedan jag var liten pojke har jag funnit det något romantiskt med svensk-amerikaner. Det har alltid varit en doft av guld och äventyr. En del har levat i stora städer, arbetat på vidunderliga fabriker eller varit farmare på den stora prärien. Kanske har en del ägt stora fruktodlingar i det soliga Californien, eller jagat vilt i de kanadensiska urskogarna. Andra åter har varit guldgrävare i Alaska eller fiskare på de stora sjöarna.

Här i betongskjulet finns representaner för dem alla. Men vi har även många släktingar och vänner som är med för att säga farväl. Den gamla böjda modern är även nere vid båten och tar ett hjärtskärande avsked av sin son. Hennes ögon är dränkta av tårar, och hennes läppar skälva av rörelse när hon säger: "Farväl gossen min, farväl!" Själv stapplar den medelålders sonen ombord, han torkar en tår från sina ögon. Det är sista gången en mor och son ser varandra. "Skriv ofta!" Ja, det är detta nödord, detta sista förtvivlans ord, som håller modet uppe och hjälper dem att leva vidare . . .

Det ringer för tredje gången. De små båtarna tuffar och drar i det stora fartyget, sakta men säkert följer det med. Från mängden på land brister det loss en skog av näsdukar, hälsningen besvaras på samma sätt av människorna ombord. Mångstämmigt och tårdränkt hörs det från land: "Farväl, och lycklig resa!" Tårar och snyftningar blandas med tjutet från småbåtarnas sirener. Långsamt glider det stora fartyget ut över vattnet, längre och längre bort från kajen. Många av passagerarna hänger ut över relingen som ville de hoppa i vattnet och simma tillbaka. Serpentinerna brister en efter en och till slut finns det ingenting som sammanbinder med de anhöriga på kajen. Det bär ut genom skärgården, förbi Vinga fyr och slutligen öppnar sig havet, det stora mörka havet. Gripen av stundens allvar står jag själv som en emigrant bland emigranter. Jag torkar förstulet en tår från mitt öga och gör mig beredd på en upptäcktsfärd genom det stora fartyget.

En amerikabåt kan rymma på många levnadsöden. Här har vi det gamla småländska emigrantparet, som reste över vid sekelskiftet och som nu varit hemma och hälsat på. "Jag är så glad att jag fått fara hem och hälsa på mina systrar och fått fira min 80-årsdag i Sverige", säger den gamle mannen, medan en tår skymtar i ögonvrån. "Hade Ni inte önskat att stanna hemma i Sverige?" vågar jag kasta fram. "Nej, nej — i Sverige är det gott att leva, men i Amerika har vi vårt hem, våra barn och barnbarn. Det skall bli skönt att få komma hem till dom." Svenskamerikanen har sitt hem i Sverige och sitt hem i Amerika, han är egentligen lika rotlös var han än befinner sig, han slits ständigt mellan sin gamla fädernebygd och sitt nya fosterland . . .

Den första dagen är mindre lämplig för långa samtal med passagerare. Det gäller att söka upp sin hytt, men detta är lättare sagt än gjort. Med hjälp av välvilliga besättningsmän hittar man så småningom fram. Att man under de närmaste tre dagarna springer vilse i de långa korridorerna är en annan sak. Hytterna är placerade midskepps och väl är väl det, ifall det skulle bli storm. Sen är det bara att installera sig, göra sig bekant med hyttkamraterna, och det ej minst viktiga, att få en trivsam plats i matsalen. Allt lyckas över förväntan. Gonggongen till middagen tränger fram genom korridorerna, man tar sin nummerbricka, söker upp bordet med samma nummer, tittar sin bordsdam djupt in i

Red:s spalt

Så börjar vi den 13:e årgången med friska tag. Det har faktiskt kommit in flera bidrag, bl. a. från Pennsylvania där den gode George är framåt. Här i Gustavsberg går det också framåt med amerikansk fart, ja, så snabbt att en stackars redaktör knappast hinner med. Här växer upp tvättstugor, nya hus och nya arrangemang som fullbordade fakta. Man blir nästan yr i mössan. Värdshuset har plötsligt blivit kulbar, Trettons pampiga marmorsal har försvunnit, Rotundan ligger öde och i Kommunalhusets övervåning ställs det ut. Och en hel del går och bävar över vad den nya autostradan skall ställa till med. Här händer stora saker! Medarbetarstaben behöver utökas med flera notisjägare om tidningen skall förbli aktuell.

Men jag får inte klaga. Kolleger på annat håll har det visst ännu besvärligare. Den här dikten stod att läsa i en dansk personaltidning häromdagen:

En Personaleblads-Redaktørs Lod.

Redaktøren stod ved den gyldne Port.
saa udslit, saa falmet og graa.
Han spurgte Skt. Peter med ængstelig Røst:
Kan jeg ind gennem Porten gaa?

Skt. Peter retted' sig myndigt op
og spurgte: — Hvad har du gjort
i dit Jordeliv, at jeg skulde give
dig Pas til den gyldne Port?

Da sukked' den flittige Redaktør:
— I Aarevis her for mit Blad,
har jeg trællet for mine Læseres Skyld
— for at gøre dem tilfreds og glad.

Skt. Peter aabnede den gyldne Port:
— Gaa ind til de Saliges Flok.
Hvad ellers paa Jorden du har gjort,
af Helvede har du haft nok!

God fortsättning!

Red.

Om jag fick råda

så skulle skolan ge mera kroppsrörelse åt eleverna, fabriken införa gymnastikpauser och idrottsföreningen söka få alla unga med i motionsidrott,

så skulle alla hobbykurser, cirklar och föreläsningar samordnas under ett gemensamt organ,

så skulle inga blommor lämnas konfirmanderna vid Kyrkan, men väl sändas till deras hem,

så skulle den nya autostradan gå fram där den störde nuet minst och tjänade framtiden mest,

så skulle den få Nobelpris, som uppfann snask som inte var farligt för tänderna,

så skulle Folkets Hus byggas på Centrum i år.

G—g

(Nästa gång för Du råda!)

ögonen och tar en riklig portion av servitörens smakbitar. Så är man då äntligen medlem av den stora familj som under 10 dagar och 10 nätter skall färdas över de stora haven med kurs mot en ny världsdel...

"Tänk så intressant att få sitta så ombonat och resa så långt bort." Det är min bordsdam, som talar, och hon tillläger: "om det blott ville bli riktigt hård storm så man fick vara med om något spännande..." Så blir det natt, den första natten på Amerikabåten.

Det blåser redan friskt och fartyget rullar. Det är svårt att somna och från en säng i hytten hörs redan ett svagt jämmer från en sjösjuk. Hyttstäderskan kommer in och frågar hur vi mår. "Oh, it's all right", säger min kamrat som ligger i underslafen. Jag frågar hur många sekundmeter det blåser. "Det är endast svag bris", svarar hon medan hon stänger hyttventilen och önskar godnatt. Är detta svag bris, hur i all sin tid kommer det då att bli om det blir hård storm? Jag ligger och lyssnar till dånet från stormen och havet. Stormen tilltar i styrka, detta kan inte vara bris, det måste vara hård storm, kanske orkan. — Men även på den hemskaste natt följer en gryning. Det blir åter en dag. — Gonggongen ljuder till frukost. Jag försöker rulla mig ut ur sängen, når golvet men kan omöjligt hålla mig upprätt. Jag tar ett steg mot garderobsdörren för att hämta kläderna men ramlar hjälplöst omkull. Jag reser mig på nytt, ibland svävar ena benet någonstans i luften utan att nå golvet, ibland förvandlas golvet till vägg med påföljd att man faller på knä. Krypande tar jag mig tillbaka till sängen, försöker vila och koppla av, men då båten reser sig mot vågorna pressas jag ned mot bädden, ja det känns som om en tusenkilosvikt lades över bröstet. När båten sedan dyker ned i vågdalarna känns det som om man svävade i luften. Sedan följer rullningar i sidled, för att slutligen utmynna i en våldsam skakning, ja hela skrovet skakar som när en våt hund skakar av sig vattnet... Att vila är uteslutet. Efter en ny förtvivlad ansträngning lyckas jag få på mig kläderna, och ibland gående, ibland krypande ta mig fram till matsalen. Det är gott om lediga platser, naturligtvis saknas min bordsdam, hon ligger troligen i sin hytt och har det spännande. Först på sjunde dagen uppenbarar hon sig, blek om nosen och djupt uppskakad av sitt genomlidna martyrium. "Aldrig mer ska jag söka efter den spänning som stormen ger." På nytt säger hon: "Å, det var fruktansvärt"...

Men även de stormigaste dagar har sitt slut. Vi är nu två dygn försenade men båten kämpar sig tappert fram i vågorna. Vid horisonten skönjes konturerna av skyskraporna på Manhattan. Jag gör mig beredd att beträda Amerikas jord.

Axel Öhlund.

Rospiggar i förskingringen

När man talar om rospiggar så går naturligtvis tankarna till den vackra skärgården, seniga gubbar, skrynkliga ansikten med skepparkrans och Vegamössa.

Men vi här i Amerika behöver ej åka till Sverige för att möta dem, de finns här också.

På en ö utanför Massachusets kust finns det en liten koloni av dessa ursvenskar. Jag blev bekant med dem någon gång i början på 30-talet och bekantskapen har uppehållits genom ett och annat besök och brevskrivning. När i början på förra året ett oblitt öde slagit hårt och obevekligt, sökte jag senare på sommaren en plats där omgivningen ej bjöd på för många minnen. Ingen var gladare än jag, när ett brev, skrivet med gubben Janssons kantiga stil, inbjöd mig att komma på besök. Två dar senare var jag på väg.

Efter en 400 miles biltripp anlände jag sent på kvällen. Jansson den yngre mötte mig vid bryggan och på några minuter var mina pinaler i båten. Den korta resan från fastlandet ut till ön i den öppna båten gick i ösande regn och en frisk körare från norr. Den blötte oss från hjässan till fotabjället. Några minuter efter landningen satt jag i Janssons varma hemtrevliga kök.

"Var är farsgubben?" frågade unga Jansson. Gumman tittade plirande på oss. "Han å Söderman ä i labrantoriet" ... "Labrantoriet" visade sig vara ett rum i källaren. Här satt de två gamla krutgubbarna, äkta svenska skärgårdstyper. Den hemgjorda apparaten puttrade och det jämna droppandet visade att operationen var i full gång. Så fick gubben ögonen på mig: "Nä si på den sure, ä de inte du Jorgen? Ta ner kaffe på eviga momangen, pojkjäkel. Här ska bli kask. Jäven anamma, de här h'amerikanska snuset sväljer en ju mer än en toggar. Jaha du Söderman, Jorgen här han kommer från Gustavsberg han. Ja de ä ju nästan i Stockholm de. Kände du Anderson som va kapten på "Hoppet", som segla me lera till fabriken? Jaså, du känner te skutan men inte skepparn. Söderman, få din bakända ur stolen å slå opp kasken! Var i jäsiken ä pojken me kaffet? De ska ja säja dej, ordning ska de vara, om en ä aldri så full, å full blir aldrig gubben Jansson. Ja ä 82 nu å har aldri vart full, lite söpen kanske men inge mer. Vi har nåra h'amerikanska kräfter här för tilltugg" ... Han drog ut ett par av de största humrar jag sett. (Staterna Maine och Massachusetts äro kända som Amerikas "hummersumpar"). "Di här jäklarna har hårda händer, så en får klappa te dom me hammarn. Sitter du på hammarn Söderman?"

Kasken kom och gick och kom tillbaks igen. Under femte eller sjätte varvet kom gumman ner. "Kors i jissi nammen, så här ser ut, skal över hela golvet". "Tösst käring, du stör konseljen, här ä vektiga saker som behandlas. Ro hit me flaska Söderman. Slå salt på hummerklon Jorgen, å kör nern i smöret. De enda en ska dricka te sånt å de rena hemkokade, ja å öl förstås, försök inte me mjölk, de skär sej ... Avbryt mej inte Söderman! Kan du pilka Jorgen? I morron ska vi pilka torsk, ja lofte den där jäken i Boston tusen pund den här vickan, å de fattas trehundra ännu. Semester sa du, Jorgen. I hellskotta, du ska pilka torsk, te du ä blå i ögona. Söderman ... ess du inte ser etter att tomma glas ä fulla, så får du gå hem. Jag glömmer vell aldri när vi först kom hit 1904. Sex familjer va vi, å te börja me bodde vi alla i ett hus, sju rum å ett kök å 32 personer. Har du sett sex käringar i ett kök. De ä sånt som driver en att dricka. A Söderman han skulle lära sig engelska fort han, märkvärdi som han ä, så han tog hyra på "Hespana" från Gloucester. Han kom tebakas efter fyra månar å inte en käft försto ett ord han sa, di va alla portugiser på den skutan, så de var va han lärt sej, jisses så arger han va ... Men hus byggde vi, å portugiserna körde vi ut, å nu bor de svenskar här, de kan du ge dej jäken på ... Slå i Söderman! Ä de Öbergs röst ja hör? Kom ner Öberg!"

Han som kom ner var liten, men med den bredaste rygg jag sett. "Kära vänner, jag tror i sitter här å super, karar, å naturligtvis ljuger ni också, fast ni vet att de å synn. Jäven anamma, om inte de ä utlänningar här. Så de ä du ditt hellgotte som ä turisten. Jaså du kommer från Ingarön du. Ja kände en präst där som hette Johnson, kände du honom? Jaså de ä från Värmdö du kommer. Ja de kan du ju inte hjälpa, men den här Johnson va en bra kar. Han tolka ordet som en präst, söp som en borstbindare å hjälpsam va han också, hadde han en krona så behöll han den. Jaha Janson, om du ska tvinga mej så! Slå glase fullt, Söderman. Jag tog me mej ett fat me stekt ål. Söderman, ge fan i plocka bland bitarna!"

Jag vaknade klockan fyra på morgonen. Någon bultade på dörren. Jag vet ej var det dundrade hårdast, i huvudet eller på dörren. Janson stack in ett okammat huvud. "Opp me dej Jorgen, torsken står gröt-tjock därute". Först skulle det ätas. Stekta ägg, stekt ål och starkt kaffe, som tack vare Janson blev ändå starkare.

Så ner till båten, 10 meter lång, hembyggd, bred och kraftig, en ny fyra cylinders Cris-Craft motor. "Var i jäsiken e käringen?" brummade Janson. "Vi ska vittja tinerna först, å ho ska ta sumpen å följa me". Även den stora

sumpbåten hade motor. Tjugo minuter senare stannade vi vid en gul och blå boj. En dävert med singelskuret block svängdes över sidan, linan drogs genom blocket och slogs dubbel över en liten winch, kopplad med motorn och upp kom tinan. Åtta stora, fina humrar åkte i sumpen. Vi vittjade 40 tinor med en skörd av 93 fina humrar. I den sista tinan var den största hummer jag någonsin sett. Den hyvade gubben överbord. På min fråga varför, svarade han: "Den där jäven har ja fått 100 gånger, ho ä e romko, å dom ska en inte ta. Nu mor, se te att di kommer i storsumpen, innan du börjar sörpla kaffe, nu ska vi ut till "Rock-cut" å dra torsk."

Hemgjorda pilkar med dubbla krokar och ytterst små hullingar och två fot långa tagel tafsar åkte överbord. Så började ryckandet. Aldrig hade jag trott att dörja torsk kunde bli ett så hårt arbete. Men när gubben sa att dom stod gröt-tjockt, så ljög han inte. Noga skulle det vara också. Ingen över 5 kg. "Såna vill di inte ha numera. Under kriget tog di va di fick." Många, som åkte överbord, vägde 10 kg. eller mer. "Kors i Jisse namn, pojke, vi har ju glömt fisksupen, en börjar bli gammal å glömsk, ett sånt elände, nu har en ju te å ta en 3—4 stycken på en gång för att komma i fatt". Fram kom pluntan, en burk med inlagd sill och kall potatis.

Fyra timmar senare var vi på väg hem, 76 fina torskar hade vi fått och gubben sken som solen. "Ja inte för att du e rospigg inte, men fiska kan du din attanalning. Jaa, de ä ont om fisken nu mera. När vi först kom hit kom di in i kammarn å drog täcket av en, om en sov lite för länge på morron. Låt oss titta på den där pluntan en gång te."

På bryggan var det liv och rörelse. Fiskuppköparen var där och gumman Janson såg noga efter vägningen. "En får vakta di där skojarna", sa Janson. "Men ska di lura käringen min, får di gå opp tidigt på morron. Titta på den där jäven, som sköter vågen där. Jag har förbanna mej fått torsk som sett bättre ut... Här luktar nybakat brö, sa flickan när hon tog sej under armen! Färskt brö å en pilliknarkare å en bit kall hummer får vi välan truga i oss då, fast de går en emot."

Så kom gumman och "köparn". "Fin fisk, Mr Janson", sa han "och hummern är extra god". Janson blängde på honom. "Nu ger vi jäsiken i blommorna, vi har radio här, så vi vet va priserna e å de ä ackurat va vi ska ha, 48 cent för hummern, å 8 cent för torsken å ingen prutning." Köparn skulle till att säga något, men ångrade sig och skrev ut checken med en sur min. "Jäsiken du, Jorgen, världen ä full ov skojare, å så di ljuger sen, de ä ingen hut tet. Här kommer "Piller-Sven" du känner honom. Han va läsare ett slag, men så feck han rögmatist, å den söp han bort, så börja han sälja medikamenter, piller å annat sattyg, så höll han på å ge ihjäl en stackars sate som hade hostan. Han proppan så full me "Ex-lax" så han våga inte hosta, men då feck han stryk å då sluta han, så nu ä han en hederlig kar igen, fiskar å super te husbehov. Kom in du Svenson!"

Om det finnes en rödare skepparkrans här i världen skulle jag vilja se den. "Jäklar du Sven va alltingen blir ljust å trevligt, när du kommer in", bullrade

gubben Janson. "Håll käften på er karar, ja har tannvärk. Nä si på den lee, om de inte å Jorgen, du har blitt mager du, men du bor ju hos Janson också, di kan hushålla di ska ja säja, å nykter ä du också, jaha, Janson ger inte bort för mycket utav den varan heller, ska en ha nånting här så får en tat me sej hemifrån." Janson började se grym ut. "Ja kom bara hit för å tala om att de ä stora stim med "Blue fish" utanför "East cobs", å di skulle va inne i morron så"... "Ja si dä va nyheter", sa Janson. "Slå i en sup åt en du Jorgen, låt en inte ta själv, för då dricker han ur flaskan. Jaså Blue fisken har kommit in nu. Den ä sen i år, du har väl fiskat för dem förut förstås. Var i jäsiken ä mina ståltafsar å fjäderdragena? Här ä di. Vi fick en förra året, som vägde 15 pund. Han höll på att dra armen ov mej, käringen å ja feck 74 den dan, den minste vägde 4 pund, å 35 cent pundet fick vi."

"Här står kaffepannan å fryser fötterna av sej, å brännvinet blir varmt, å Sven sitter me tungan i knät, å förkylningar å jäkelskap ä i luften, å en kanske blir liggande i morron. Dä va tur du kom Söderman, Jorgen ä så svag å eländi, så han orkar inte dra korken ur flaskan. Apperpå om styrka, du kände långa Karlson, du Jorgen, de va en hejare att vara stark, rent orimligt va de, han kunde ta sej sjelv i nacken å lyfta sej själv av golvet. De ä dagens sanning dä..." Efter den sanningen behövdes det något starkt.

Jag satt tyst och stilla och lyssnade till Söderman, Janson och Svenson... Lögnernas tre musketörer, om jag var en D'Artagnan, så var det på den tysta sidan. Det var hemskt vad dessa gubbar handskades ovarsamt med sanningen. Söderman svor upp och ner på, att han legat i sjön två dagar på ett par plankor utanför kusten till Cuba efter ett skeppsbrott och slagits med hajar och bläckfiskar. Svenson trumfade detta trick, med att han varit kung på en liten söderhavsö, också efter ett skeppsbrott.. "A jädrar anituriken geft mä den vackraste kvinnan på ön", var slutklämmen. Janson skulle till och ta stor slam med en av sina historer, när gumman stack huvudet genom dörren. "Om i gubbar ljugit färdigt, så kanske i kunde störka er me lite pannkaka."

Gula ärter och fläskpannkaka får man ej för ofta här i landet. Så om jag åt litet för mycket, så får det väl ursäktas. "Jaha", sa Janson, "pannkakor har räddat många liv. En gång i Risco slo ja en het fläskpannkaka i ögona på en kines, som ovillkorligen ville sprätta upp mig med en kniv, smeten va lite lös, så det satt som lim i ögona pån . . . va fan flinar du åt Jorgen, tror du ja ljuger?" "Naturligtvis inte", svarade jag. "Det är ju ett känt faktum, att alla svenskar i Frisco går beväpnade med heta fläskpannkakor." "Nähä", sa Söderman. "I kväll ska i hem te mej gubbar, å där ljugs inte, där ä va di kallar körkluft..."

Hos Söderman träffade jag gubben Vesterberg, 94 år gammal, åldermannen i denna koloni, född på Nämdö 1860, pigg och pratsam. "Jaha, sir du pojke, ja sir bra, å tänderna ä skapliga, men rögmatisten ä för jäkli i blann, så jag har te å leja nån te å hugga ve för me, men när den dan kommer, när ja inte kan svälja inkokt ål å ta en sup, så ä de tid att gå hädan."

Söderman var en utomordentlig värd. Bordet såg ut som ett svenskt julbord, fläskkorv, skinka, alla sorters fisk, hummer, inlagd sill och hembakat bröd, allt man kunde tänka på i matväg. "Jaha, sir du Jorgen, dä här ä en tugga i vardagslag, äss de hade varit sönda, så kunde en ju haft lite hemma". Janson grymtade till: "A här ljuger di inte.

Hört på bussen

— Tja, vi blir väl tvungna att gifta oss nu, när en annan blir med lägenhet.

———

— Jag var på Scenstudions teater i går kväll. Men jag såg bara första akten. I programmet stod att andra akten spelades några timmar senare — och så länge kunde jag inte vänta.

———

— Jag ska in på Konsum och hämta en dammsugare. Dom annonserar att den betalar sig själv.

Saltstänk

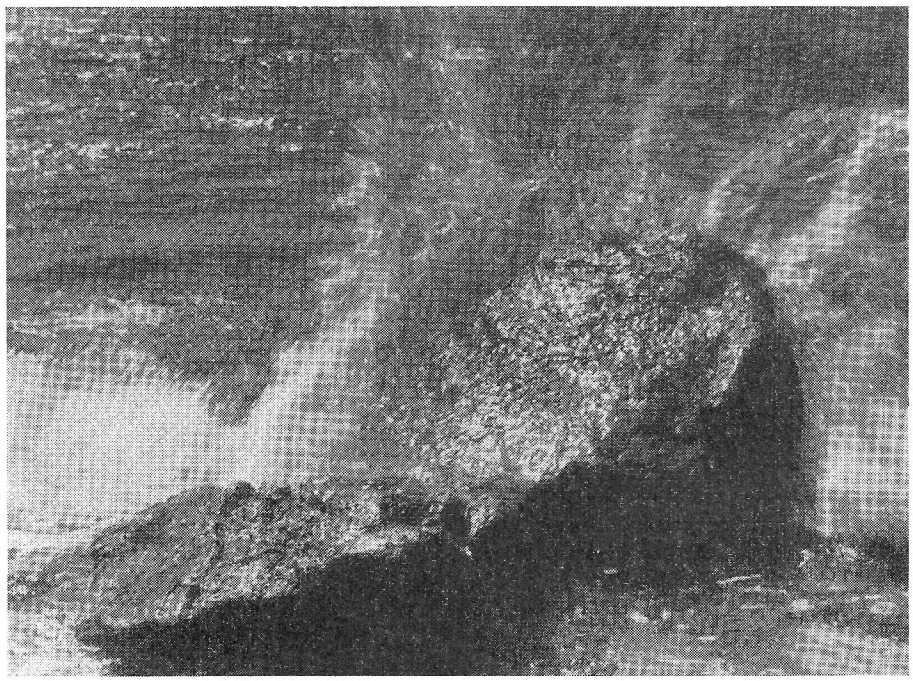

Vid fotoutställningens publikomröstning om den bästa bilden fick Sigvard Larssons uttrycksfulla "Saltstänk" en god andra placering.

Du Jorgen, i vanlitt fall klappar dom till en salt sill för frukost med en bit brö en gång, för midda klappar dom ten två gånger, för kvällsmat äter dom var tallriken stått". "Ta mer fläskkorv du, Jorgen, bry dej inte om va Janson säjer, han blir allti lite bångstyri när han får si skapli mat. I morron ska vi ha kroppkakor, äss di inte har nåt hos Janson, som du tycker om Jorgen. Så vet du var te gå. A då ä dotera mi hemma från Boston också". "En kunde ge sej jäven på att de va en krok i den där mörten", muttrade Janson, "ho ä änka me tre ungar å sju skinn på näsan, den första karn prata ho ihjäl... Akta dej Jorgen, Söderman sätter ut rävkrokar!"

Det ständiga gnabbet mellan dessa gubbar kunde få en att tro att de voro bittra och avundsjuka ovänner. Men sällan har jag sett mer enighet för det allmännas bästa, inbördes hjälp i arbete, såväl som i ekonomiskt hänseende. Platsens två änkor erhålla en viss procent på all såld fisk, en gemensam kassa finns för nödvändiga reparationer och nybyggen i hamnen. Och att dessa gubbar är bottenärliga är tvärsäkert, men gnabbas måste de, en sorts kärleksgnabb, som ser ut att vara deras salt och peppar här i livet.

Morgonen därpå var allt liv och rörelse. Var och en som kunde hålla i en fisklina var nere vid hamnen och i båtarna. Gubbar slängde fläskben i all vänlighet. Och när Söderman gjorde ett ofrivilligt svanhopp i det kalla vattnet, stänkte spydigheterna skurvis.

"The East Cobs" låg blankslipade i det första dagsljuset. En oerhörd mängd fiskmåsar flög skrikande över ett vatten som sjöd och kokade under de piskande stjärtarna av fiskar i tusental. Dragen åkte ut och vi började cirkla, noga följande de yttersta gränserna av det stora stimmet.

Vad en "Blue Fish" skulle vara på svenska vet jag ej. Mig veterligt besöker aldrig denna fisk de Skandinaviska vattnen. Vikten går för "Stimfisk" från 2 till 10 lbs (1—5 kg.). Enstaka exemplar på 15—20 lbs har tagits, men sällan. Hans "strike" är oerhörd, hans fightingmetod påminner om laxens, långa runs och tvära svängar, "Never gives up". Det var mången god dag sedan jag arbetade så hårt, som de följande tre timmarna. Fisk efter fisk åkte i sumpen. Inga särskilt stora bjässar, men från 6 till 8 lbs. Fingrarna blödde efter där linan skurit in, trots att man använde fingervantar. "Nä nu ä de tamme jäven nog", sa Janson och vi drog oss ur paraden, en efter en följde de andra båtarna vårt exempel. I vår båt hade vi 188 Blue fish.

"De ä inte ofta ja ger ut nåra blommer, men du kan fiska din tusan, fy faen så dina tassar ser ut, slå brännvin på dom, äss du inte vell ha blogförgeftning, å slå en go slunk på insidan också, äss du inte vell ha magsår." På vägen hem passerade vi stora stim med "Tinkermakrill", men ingen visade dem något större intresse, åtminstone inte för tillfället.

Ryktet om "Blue fishen" hade gått långt. Fiskuppköparen väntade på bryggan, stora lådor med is stod färdiga att ta emot fångsten, men först kom argumenten om priserna. "Yes, mr Janson, vi är färdiga att packa med detsamma"... "Nähä de väntar vi mä tess vi får Boston-priserna på radion". "Isen smälter, mr Janson", sa köparen. "De ger'a fasen i, den ä inte min, å fisken ä i sumpen, å den lever". Sonen kom ned: "38 cent i Boston far", sa han. Så började packningen, med en god dagspenning för alla. Så gick det dag efter dag och det var så tid att lämna dessa goda människor. När jag frågade Janson hur mycket jag var skyldig honom, blängde han på mig. "Du ä bra dum du Jorgen, först kommer du hit på semester, å så hjälper du mej å tjäna pengar, å sen vill du betala föret. Men de ska ja säja dej, äss du inte kommer tebaks nästa år, så ska fasen ta dej. A skriv inget satskap om oss, å ajöss me dej nu, å tat lätt på vägen." O.K., Janson old top, God willing sees we next year again!

Georg Garring.

Det var ju förargligt,

detta att jag skulle trampa på Gustavsbergarens urgamla rätt att själv ge sin nästa öknamn. Kära hjärtanes då det var ju bara ett litet tips i all enkelhet, detta med Strandskatan i föregående nummer. Jag tyckte nog att det var ganska välfunnet jag, men det är alldeles sant, till gustavsbergarnas suveräna namnuppfinnarförmåga är steget långt och jag bugar mig i all ödmjukhet och inväntar tur. Finns det köbricka?

Få företeelser i detta samhälle har berett mig så mycket nöje som dessa nästan ibland geniala namnkombinationer som verkar vara släkt med söderkisens akrobatiska ordskapande. Smeknamnen slår till den milda grad att ingen någonsin använder något annat och få känner det namn som står på deklarationsblanketten, skattsedeln, och motboken.

Är det en vanlig företeelse i de flesta samhällen! Säkert, men sällan bärs de med sådant jämnmod i förvissning om att de är ett bevis på uppskattning och gemenskapskänsla. Så det är förvisso inte någon katastrof att få ett öknamn i Gustavsberg.

På tal om katastrofer

så har en sådan detta år drabbat vår ungdom. Pressbyrån som i decennier hållit de unga med fritidslokal har rationaliserat bort det utrymmet. Hvi gjorde ni dem detta?

Var skola nu de vilsna samlas när en ovänlig järngrind stänger vägen till deras förnämsta mötesplats. Hur skall nu Berra, Bosse, Bernte och Knatte få reda på om det lönar sig att följa hem Bettan, Babsan, Pyret eller Pyttan från lördagsdansen eller om Kurre och Snippan har fått pang i bygget så mandrom kan få haka i om hon e villi. Var kan man nu få diskutera bågar och vart vänder man sig om man behöver låna till en liter soppa.?? Om dessa väggar kunde tala så skulle det bli en roman så frispråkig att fyrtiotalisterna skulle rodna över sin torftighet. Ungdomsrådet lär sig i högsta beredskap. Bra. Frågan om fritidslokaler var brännande redan när jag kom hit för femton år sedan. Den är lika brännande i dag.

Läser ni någon gång

signaturen Marias trivsamt arga artiklar i FIB! eller ni har kanske hört henne i radions husmodersprogram? Hon går hårt fram med fabrikanter och distribution och det är ett oftast hugnesamt budskap för en vilsen konsument.

För det händer en ibland saker som kan få en husmor att tvivla på fabrikanternas goda vilja. I somras köpte jag en träningsoverall åt den då sjuårige sonen. En som var vackert röd, som bonnpionerna i Höjdhagen en junikväll, ingen dålig kvalité, 18:50.

Nu valde jag en sjua, trots den snälla och kunniga fru Andersons försynta undran om det inte skulle vara klokt med en nia. Det tyckte nu inte jag, en träningsoverall är inget slitplagg. Med normal förbrukning skulle den vara nedsliten innan sommarens slut och behövde inget utrymme att växa i. Gossen trivdes med den under fjorton av våra semesterdagar. När han återvände till hemmets s. k. lugna vrå var overallen full av minnen av hjortronmyrar, av färder i tjärdoftande båtar, av smågäddor, och andra ljuvligheter, som kan vara underbart att ha i hjärtats rum men inte är så lyckade utanpå kläderna. Vi tvättade den alltså. Det skulle vi inte ha gjort. För se sjuan blev en femma och lagom för en överlycklig femårig kusin att krypa in i. Sonen och jag var inte lika förtjusta, för barnbidraget hade i många små förrädiska rännilar försvunnit i fjärran, och sommaren 1954 var som gjord för varma overaller. Nog undrar man om inte det kunde vara på tiden att fabrikanterna klarade av slika förargliga detaljer innan varan nådde kunden så att en sjua rimligtvis är en sjua även efter tvätten.

På tal om tvätt

så förmodar jag att Gustavsbergs husmödrar liksom jag temporärt löst det problemet. Det kommer snälla, artiga herrar och erbjuder sig att tvätta vår lilla veckotvätt i syfte att få demonstrera en i alla avseenden överlägsen tvättmaskin. Och det får dom ju så gärna. Det är bara att bestämma tid en gång i veckan framöver så länge märkena räcker och de lär vara legio. För dom har alltså hört att tvättproblemet är lite känsligt i samhället, så här skall göras affärer. Tänk vad det kan sippra ut.

Så har jag återupptagit

bekantskapen med min första ungdoms förälskelse, fru Filmia. Såg Salka Valka. Kände vittringen av ett svenska filmkonstens mästerverk. Men förväntningarna infriades aldrig, blev bara ansatser mot konstnärliga höjder och överdådiga bildsvep över det mäktiga Isländska landskapet. Hur det skulle ha varit och vad som brast? Har inte en aning. Visste jag det, så skulle jag inte ha tid att sitta här och skriva till Gustavsbergaren. En vis man, jag tror det var den genialt elake Bernhard Shaw, har sagt, "att den som kan, han gör, och den som inte kan, han kritiserar."

Men det var nu inte det jag tänkte tala om utan om pratsjuka. Kasta sten i glashus? Ända på bio håller jag tyst men bakom mig satt det ett par flickor som rakt inte kunde och det var irriterande så det förslog. Den ena hade läst boken, och vem har inte det, så det hade inte generat, om hon bara inte tagit som sin uppgift att ljudligt delge oss och väninnan sin beläsenhet, hela filmen igenom.

Med ett lamm i famnen gick den unga Salka Valka över morgondaggiga ängar. Närmande sig en dörr.

— Därinne ligger hennes mamma och den där otäcka karln och sover, sa den hjälpsamma. — Hur vet du de? sa väninnan misstroget. — Har läst boken, sa hon som visste och flyttade över tuggummit på höger sida. —

Salka Valka blev i en otäck stund inlåst med ondskans representant Erik Strandmark. I den stunden var man bara en mor som bad alla goda makter beskydda det misshandlade barnet Salka.

— Han var full och hon svimmade, kom det sakligt från henne där bakom, varefter hon flyttade över tuggummit på vänster sida. Då ville jag gå ut till Björkman och få pengarna tillbaka.

Sigge Fürst kom in i bilden som frälsningskapten. Då skrattade halva salongen. Antingen han var salvelsefull, ledde kören eller var försänkt i bön. En fullt övertygande rollprestation, men det är svårt att förstå att en humorist ofta kan vara en dödligt allvarlig människa.

Och Salka växte upp och klev omkring bland silltunnor och tågvirke på stormpiskade bryggor och vi visste allt som var värt att veta om henne innan filmen hunnit berätta. Jag avundades väninnan som satt så bra till. Hade jag gjort det så skulle jag använt mitt hemliga vapen. Försök inte, det kan vara bra en annan gång, när man kommit i ett mera strategiskt läge.

Varför jag inte röt? Ja säg de. Man är väl ett tystlåtet, väluppfostrat mähä trots allt.

Edla Sofia.

Det sista mötet för 1954 hölls på Värdshuset den 15 december och inleddes med en enkel och trivsam måltid. Av *rapporterna från de olika fabrikerna* att döma har Luciafester dominerat årsslutet. Men HPF har därtill hunnit med en informationsträff för en stor del av sin personal, där hr Hj. Olson talade om produktionsfrågor, hr Möller och Lindberg språkade om interna problem och hr Dahlberg propagerade för Arbetarskyddskampanjen. Diskussionen var lam, men formen för information gillades. Liksom vad vi fick se av filmen "Formad lera", innan lampan sprack. BKF i sin tur kunde rapportera nya insatser från sin samarbetskommitté kring skyddsärendena.

Från *förslagsverksamheten* meddelade hr Teglund att man på senaste möte haft 14 förslag att premiera och ett 20-tal under behandling. Så där tycks det bli rekord vad antalet beträffar. Några förslag har också kommit från utomstående. Tyvärr hade de inte kunnat utnyttjas, men tröstpremien i form av en vas hade livligt uppskattats.

Skyddsverksamheten rapporterade 63 olycksfall t. o. m. november och nu var spänningen stor om man skulle kunna klara tusenlappen, d.v.s. hålla de 8 proc. olycksfall från 1953. (Det blev 7,8!). — Brevkursen "Arbetarskydd lönar sig" fortgår med stort intresse från de 40 pionjärerna. — Kommittén meddelade också sina arrangemang för skyddsdagar och utställning i januari och att man ämnar göra en översyn av arbetsställningar i fabriken med bistånd av yrkesinspektrisen och en gymnastikkonsulent.

Från *Personaltjänsten* meddelades resultatet av en rundfråga om Musik under arbetet och ett önskeprogram till förmån för Rädda Barnen. Klädinsamling och kontantinsamling hade givit 600 kg. kläder och 1.000:—, för vilket fru Margit Levinson i Rädda Barnen i brev framförde föreningens tack. — Personalstyrkan den 30/11 var 1.534 st.

Under punkten *"Produktionsfrågor och Marknadsläge"* gav herr Per Holm inledningsvis en översikt av läget på byggnadsfronten. Herr Hj. Olson redogjorde därefter för produktionsutsikterna på de olika fabrikerna under 1955. I den följande diskussionen stannade man bl. särskilt inför utvecklingen på kyl-, plast- och glasfibersidan och frågan om fabrikernas utbyggnad liksom arbetskrafts- och bostadsbehov under de närmaste åren.

Till slut redogjorde herr Per Holm för första delavsnittet i sin undersökning av *befolkningsutvecklingen* i Gustavsberg och gjorde några utblickar över utvecklingstendenserna under perioden 1955—1975. Redogörelsen överlämnades i skriftlig form till ledamöterna för närmare studier. Till nästkommande sammanträde inbjudas även några kommunala förtroendemän för gemensam diskussion om den framtida utvecklingen och samhällets expansion.

Fullständigt protokoll från sammanträdet har tillställts samtliga anställda i Meddelanden från Företagsnämnden nr 3.

Sekr.

Från skyddskonferensen

Skyddskonferensen öppnas

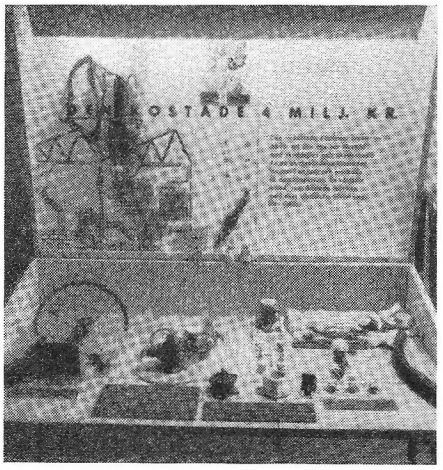

En monter som skrämmande visar faran av bristfälligt el-materiel.

Skyddsdagar i Gustavsberg

Inför en stor skara för skyddstjänst och säkerhetsarbete intresserade öppnades *Vandringsutställningen från Industrins säkerhetstjänst* den 24 januari. Det skedde i form av en skyddskonferens med fabrikens skyddskommitté i centrum. Företagsnämnden, skyddsombud och arbetsledare mötte upp från fabriken, kommunala förtroendemän och föreningsledare från samhället i övrigt. Bland gästerna märktes därtill yrkesinspektör von Post, kanslichefen Erik Thörnberg och yrkesinspektrisen Barbro Kronlund. Fabrikens chef, ingenjör Hjalmar Olson, uttryckte sin tillfredsställelse med utställningen och hoppades att många gustavsbergare skulle passa på och se utställningen under veckan. Arbetarskydd och brandskydd liksom skydd i hemmet måste vara en angelägenhet, som vi alla bör arbeta för. Herr Olson hade nöjet att vid detta tillfälle överlämna en check på 1000 kr. till fackföreningens hjälpkassa. Olycksfallsstatistiken vid fabriken under 1954 hade nämligen pressats ned till 7,8 per 100 årsarbetare. Villkoret var att hålla förra årets 8,0.

Kommitténs sekr. redogjorde för studiegruppernas arbete i brevkursen "Arbetarskydd lönar sig" och gav några exempel på diskussionsobjekt kring företagets egen skyddsverksamhet, som framkommit under studiearbetet. Han föredrog därefter yrkesinspektrisen Barbro Kronlunds rapport från en inspektionsrond på fabriken kring arbetsställningarna. Den gav en hel del synpunkter, som skyddskommittén skall ta under övervägande i sitt arbete.

Kanslichefen Erik Thörnberg framförde som representant för Föreningen för Arbetarskydd sitt erkännande till företaget och dess skyddsombud för ett gott arbete inom säkerhetstjänsten under årens lopp. Till herrar Fredrik Möller och Axel Öhlund överlämnade han Föreningens förtjänsttecken och diplom, sekunderad av konferensens kraftiga applåd.

Till slut visades två filmer om skyddskommittéarbetet, varpå brandförman L. Pettersson sakkunnigt demonstrerade de olika utställningsmontrarna.

Under tisdagseftermiddagen var utställningen öppen för allmänheten, som koncentrerade sitt besök till kvällens film "Det gäller oss alla". Under onsdagen var de första besökarna eleverna i skolans klasser 7—9. Kvällen gick i brandskyddets tecken och inleddes med ett tankeväckande föredrag belyst med

Ing. Möller mottar medaljen och diplom av Kanslichefen Erik Thörnberg.

bilder av konsulent Axel Rörström, följt av filmen "Välståndet brinner". Och så visade våra brandmän ute på Centrum hur man ska handskas med hemsläckningsredskap och dylikt för att kväva eld. Brandmästare Johansson instruerade. Torsdagsförmiddagen tog emot ytterligare skolbarn och aftonen ägnades sjukvården. Där talade doktor Bellander, och filmerna "Det kan hända hos er också" och "Modern sårbehandling" visades. På fredagen avslutades utställningen och skyddsdagarna, som av dem som sökt sig dit fick det bästa beröm. Rikligt med broschyrer gav nyttiga råd åt alla besökare.

Skyddsdagarnas utställning besöktes av c:a 900 personer. Det var inte vad vi i utställningskommittén väntat oss. Vi kalkylerade med att 2.000 gustavsbergare skulle förstå syftet och allvarligt ta del av denna appell för omtanke och försiktighet. Att många fler skulle vilja medverka att minska olycksfall, hindra brand och skydda hem. Men en annan gång ska vi, som någon föreslog, "göra mera väsen av oss".

G—g

Brandmännens snabba demonstration av gott handlag med eldsläckningsapparater åsågs av ett hundratal intresserade gustavsbergare.

Förslagsverksamheten

har gjort ett gott bokslut för 1954 och kan notera ett sextiotal premierade förslag, med en premiesumma av 3.960:—. Förslagskommittén konstaterar att linjerna klarnat under årets arbete och att intresset är levande bland de anställda, vilket också antalet förslag utvisar. Förtroendet för denna form i samarbetet är befäst och man hoppas på en fortsatt god vilja och intresse för förslagsverksamheten hos alla anställda vid våra fabriker.

Vid årets möte den 14 februari med förslagsställarna utdelades plaketter och bokpremier enligt nedanstående förteckning. En del ljusbilder av belönade förslag 1954 visades och kommenterades.

Plaketter:

Erik Persson
Handtag till slipmaskin och fastsättning av hängen till badkar

Reino Stenroos
Svetsställning

Olle Forsman
Lampa för kantpress

Carl-Arne Liljedahl
Bockning av kon och rör

Rune Bjuhr
Gavelsax för badkarsplåt, traversbelysning och tillvaratagande av plåt

Oskar Andersson
Smörjningssystem

Axel Svensson
Isoleringsgavel till villapanna

Bertil Arvidsson
Bräckageuppsamling

Ole Drachmann
Reklamförslag

Gösta Nilsson
Krok till emaljugn och brännkrok

Sven Bengtsson
Tömning av sopkärror

Eilert Lundgren
Höj- och sänkbar sikt

Mats Algotsson
Anslagsring till formmaskin

Haldor Hagberg
Rulle med handtag

Arvid Olsén
Konsol och stolpe till gallerhylla

Karl Gustavsson
Automatisk kontakt

Folke Anevret
Skydd vid sågning

Karl-Erik Forslund
Förslag till strömbrytare

Edmund Sandström
Förstärkning av vagga

Silve Martinsson
Skärning av shuntrör

Ernst Björnbrink
Fastsättning av sotlucka

Gustav Björklund
Duschanordning

Bokpremier: (Vederbörande ha tidigare erhållit plakett)

Gunnar Sellstedt
Placering av kar, upphängning av slang, vändbar fönsterbänk

Gösta Dahlberg
Asbestplatta

Erik Alvar Eriksson
Förstärkning av magnetventil, tillvaratagande av plåtskrot, elementtegel, relä, siktanordning, säkerhetsspärr, brandskydd, plastlåda, skydd vid svetsning.

Sigvard Berglund
Anordning vid badkarspress, omplacering, plastprodukt.

Gunnar Hägg
Dammeliminering vid slipskiva.

Rurik Smedslund
Åtgärd mot klosettblåsor.

Herbert Bergschöld
Stänkskydd och färgsättningsförslag.

Gösta Olsson
Front till tvättställ

Gunnar Pettersson
Duk för siktramar

Åke Nässén
System för oljepåfyllning och lagning av badkarshörn.

Gustav Gustavsson
Tillvaratagande av brännplattor

Göte Engvall
Strypmunstycke

Åke Andersson
Verktyg för riktning

Oskar Johansson
Automatisk kontakt

Valter Wahlkvist
Uppsamling av spillved

Kjell Thelberg
Traversbelysning och tillvaratagande av plåt.

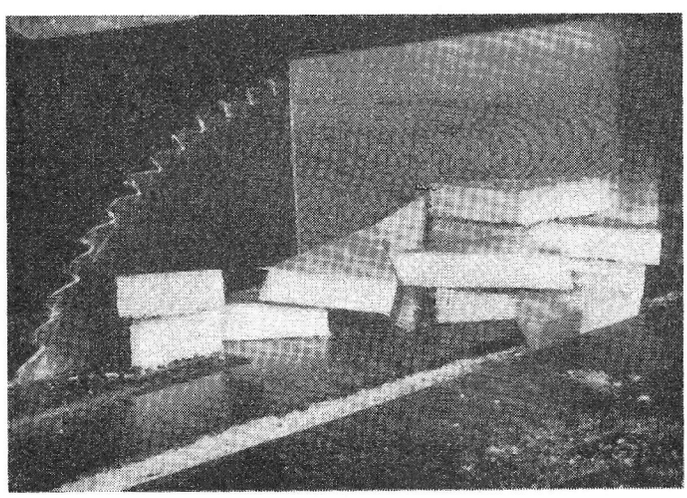

Till höger ett prov på 1954 års förbättringsförslag, en skyddsanordning vid sågning, framlagd av Folke Anevret.

Konstföreningen.

Med en vacker tavelutställning, den största i föreningens historia, firade Gustavsbergs Konstförening sin tioåriga tillvaro. Årsmötet hölls den 8 dec. i Kommunalhusets övervåning, där utställningen var ordnad. Den stora anslutningen till mötet, c:a 100 personer, vittnar om föreningens livaktighet. Medlemsantalet var vid årsskiftet i det närmaste 200. För att kunna tillgodose medlemmarnas krav vad beträffar utlottningar och resor till utställningar m.m. har det ansetts nödvändigt att höja avgiften från en till två kronor i månaden, samt inträdesavgiften till fem kronor. Härom fattades beslut på årsmötet.

Inte mindre än tjugo medlemmar blev under kvällen lyckliga vinnare av oljemålningar, gravyrer, färglitografier eller boken om Wilhelm Kåge. Dessutom gick varje medlem hem med en Kågeteckning, utförd i rotogravyrtryck, en gåva av konstnären och fabriken.

Föreningens första decennium har gått i framgångens tecken. Konst för ett värde av 10.700 kr. har under åren kunnat utlottas. Ett större medlemsantal ger ännu större resurser för föreningen till att kunna sprida konst och konstglädje åt flera.

C. L—m.

Teater.

Upsala stadsteater gästade Gustavsberg den 9 dec. och uppförde Herbert Grevenius komedi "Litet bo" på Folkan.

En god och riklig humor genomströmmar pjäsen och publiken skrattade gott under hela framförandet. Pjäsens typer var bra utformade och spelet var på alla händer gott.

Vi hälsar med glädje ett välkommen åter till Upsala stadsteater.

B. P.

Julkonserten

i Gustavsbergs kyrka den 12 december hade samlat fullt hus. Ett stilfullt program genomfördes punktligt och välregisserat. Konserten inleddes av Blåsorkestern med Festmarsch av P. Grundström, pampigt och festligt framförd under Gustav Svenssons erfarna ledning. Kyrkoherde Hallin erinrade om att denna konsert blivit en tradition, som ger försmak av Julen. Han tackade alla som fyllt kyrkan, därför att de också följt den barmhärtige samaritens bud genom att offra något för gamla och sjuka. Det är ett gott drag hos det svenska folket i gemen.

Damkörens unga röster och välskolade röster sjöng de vackra visorna Morgonen, Höbärgning och Marias vaggsång, varpå Orkesterföreningen bjöd på en tjusig underhållning med Cavalleria Rusticana av Mascagni och Peterson-Bergers Gratulation. Kör och orkester framförde Händels Dotter Sion med bravur och Ingmar Söderlunds och Celi Luhrs-Horngrens tolkning av Fibichs Poem vore värt en kraftig applåd. Så kom ett värdigt och vackert Luciatåg och till slut orkesterns stöd åt Freddy Kihlbergs solo i Adams Julsång. Tacksamt och ohämmat sjöng så menigheten Bereden väg för Herran.

Det hela var av sådan kvalitet att vi alla kommer igen om det snart åter bjuds på ett sådant soaréprogram. Och vi betalar gärna våra biljetter, även om välgörenheten inskränker sig till att stödja ett förnämligt musikliv i Gustavsberg.

—a

Julfemman.

Kommittén för "julfemman" kan redovisa ett mycket gott resultat av sitt arbete. Julkonserten inbragte 1.072:01 kronor, Gustavsbergs fabriker 500:—, Lottakåren 300:—, Röda korset 200:—, Insamlingsbössar 344:23, Konsum utgifterna för tryckning av affischer och biljetter samt kontant 113:75. Sammanlagt med överskott från föregående år hade kommittén en bruttosumma på 2.573:16 till sitt förfogande att utdela till gamla och sjuka i Gustavsbergs storkommun. Kommittén består av Fritz Berg, ordf., Lennart Backman, kassör, Yngve Nyström, sekr. samt Gösta Borg, Herman Fall, Harald Lindholm, Sven Pettersson och Sven Wahrenberg .

Till alla som medverkat till det goda resultatet framför kommittén ett varmt tack.

Rier.

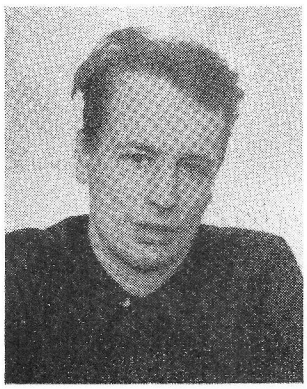

En god prestation.

har ingenjör *Nils Lundqvist* på Laboratoriet gjort. Efter nära fem års fritidsstudier på Högskolan inom den naturvetenskapliga fakulteten har han i december avlagt s. k. filosofisk ämbetsexamen eller fil. mag. Själv anser han inte, då vi framför våra gratulationer, att det är en prestation, då han drivits av sitt stora intresse. Den största prestationen tycker han att hans tålmodiga familj ådagalagt, som stått ut med en påfrestande isolering. Och så vill han tacka företagsledningen för förståelse och uppmuntran under studietiden!

Red. håller fast vid att den, som vid sidan av sitt dagliga jobb använder kvällar och nätter för att klara en dylik examen, har visat goda takter.

Red.

Julfest för BKF.

BKF:s samarbetsnämnd ordnade julfest för de anställdas barn den 5 januari. Kommunalhusets övre våning hade piffats upp med julgran och girlander och dukade bord. Allas vår farbror Gösta visade sig än en gång kunna konsten att underhålla både barn och vuxna så att de trivs. Till dansen gav Folke Andersson och Roland Fröberg pigg musik. Vi fick också se ett par roliga tecknade filmer och sedan bjöds barnen på saft och vi vuxna på kaffe med tårta och kakor. Två lotterier, för barn gratis på en hund, för de vuxna på en Nalle mot en krona, gick åt som smör och djuren vanns av Ronny S. och Mona E. Till slut kom jultomten med gottpåsar. Och så slutade vi med en långdans och vände hem glada och nöjda. Det här gör vi om nästa år. Tack till alla som hjälpte till med den trivsamma festen!

S. S.

Sjukkassan i Gustavsberg

har haft hektiska dagar efter årsskiftet och här ser vi Gunnar Andersson studera villkoren tillsammans med Tage Leonardsson och en medlem. Kontoret har rustat upp med nya kontorsmaskiner och ett stort kartotek. Men så skall man också betjäna en tredubbel medlemsstyrka mot tidigare.

Ungdomsträff

kallas Ungdomskommitténs nya initiativ. Några torsdagskvällar i följd har man upplåtit övre våningen i Kommunalhuset för ungdomar. Tre bord för bordtennis, schackspel, coronne m.m. har ställts till förfogande av kommunen. Första kvällen gav två stjärnspelare från Djurgården en fin uppvisning i bordtennis, veckan därpå spelade vår schackmästare Anton Andersson blixtsimultan mot ett gäng oförvägna nybörjare.

Arrangemanget med ungdomsträffar betecknas av ungdomarna som "alla tiders". Att de uppskattade de i och för sig enkla anordningarna var tydligt men främst gillar man intresset från de "styrande". Trivsam ordning har det varit under kvällarna och grabbarna har själva tagit initiativ till småtävlingar. Kommittén tänker alltså fortsätta, skaffa flera spel, tidningar m.m. och tar gärna mot uppslag till hobbysysselsättningar under dessa kvällar. Särskilt för flickorna, som givetvis också ska vara med. Kommitténs ledamöter har åtagit sig att tillsvidare ta värdskapet en kväll var och också att ordna "programstunden" kl. 20. En lördagskväll i mars funderar man på att ha dans och något annat trivselinslag. Men det blir inte offentligt, så där får nog de ungdomar som vill vara med teckna sig redan nu hos Yngve Nyström eller Gösta Dahlberg. Mer än 100 flickor och 100 pojkar tar vi inte emot.

—g

Demonstratriskurs

I samarbete med Kooperativa kvinnogillesförbundet har en kurs för utbildandet av demonstratriser av porslin pågått i Gustavsberg veckan 7/2—14/2. De tjugotalet deltagare från Kiruna i norr till Malmö i söder var begeistrade över kursen, och en av deltagarna "skolkökslärarinna" i det civila ansåg kursen vara toppen av vad man kan begära av en så kort och koncentrerad kurs. Kursledare har varit Arnold Erderyd, Gustavsberg och Ettie Widhe K.F., Stockholm, f. ö. har chefer och ingenjörer flitigt utnyttjats som lärare och experter vid de olika lektionerna. Som speciell hustomte för kursen har oförbrännerlige Oskar Vadström fungerat.

Kursverksamheten på försäljningssidan intensiv.

Redaktören har mellan telefonsamtalen lyckats få tag i "kooperatören" Arnold Erderyd och intervjuat honom vad som ligger närmast när det gäller kursverksamheten inom försäljningsavdelningen. Av telefonsamtalen framgick att herrar Calmernäs, Erderyd den närmaste tiden icke behöver ha bekymmer för sin fritid. Förutom en intensiv aktiv försäljning som planerats föreligger kursplaner för tre längre kurser samt utbildningsdagar (nätter) för K.F:s konsulenter och försäljare m.m.

Kursen för K.F:s demonstratriser är när detta läses avslutad men den 27/2 och i fem veckor framåt kommer en elitkurs i samarbete med Vår Gård, Saltsjöbaden, den absolut första i sitt slag i landet och av experters uttalande att döma en mönsterkurs där kursdeltagarna kommer att få en mycket allsidig utbildning. Förutom praktiskt arbete i fabriken på dagarna samt teoretiska lektioner på kvällarna där Erderyd och C:o kommer att anlita samtliga experter inom företaget på olika områden, kommer vidare eleverna att följa med våra resande, K.F:s konsulenter, besök på glasbruk, tillfälle till flerdagars besök och lektioner på H.F.I (Hemmens Forskningsinstitut.) Annonsbyrån Svea, Svenska slöjdföreningen, m.m. ja en elitkurs för elitmänniskor. Mellan 8—10 st. har sitt livs chans om kvalifikationer finns.

Den 11/4—17/4 kommer den obligatoriska porslinskursen för yngre biträden och föreståndare, där man räknar med 25-tal deltagare. Vidare kommer som vanligt Vår Gårds konsulenter på utbildningsdagar, förutom skolkökssemiarier och andra arrangemang.

Gustavsberg vann RM på skidor

Vid de kooperativa Riksmästerskapen på skidor i Filipstad den 13 februari blev *Birger Andersson* åter riksmästare på 20 km. Lagpriset tog vi hem för alltid med hjälp av Birger och Valfrid Berglund, som trots skidbrott belade 5:e plats, och Gunnar Olofsson med 9:e plats. I yngre oldboysklassen vann som väntat Conny Pettersson, Stockholm före Göte Halvarsson, Mora och vår Folke Anevret. Bland äldre oldboys blev Ernst Bäckström, som deltagit i 11 RM, sjua — 27 sekunder efter BKF:s kandidat Helge Palm. I den hårda ungdomsklassen kom Bengt Byss på sjätte plats.

Vi återkommer i nästa nummer med bilder och detaljer från Filipstad. Bilden ovan är hämtad från DM-stafetten i Gustavsberg, där Gustavsberg stod för arrangemangen.

—g

Folkbiblioteket

Gustavsbergs folkbiblioteks verksamhet för år 1954 har omslutit en utlåning på 10274 böcker, varav 1674 band facklitteratur. Under året har förvärvats 440 band, 305 böcker har avskrivits, och hela bokbeståndet omfattar vid årets slut 4581.

700 låntagare har utnyttjat biblioteket, en omfattande utlåning av italienska böcker har skett till andra bibliotek i riket, och dessa ha i sin tur förmedlat framför allt tysk och engelsk litteratur. En filial finns i Ingarö, och lånestationer ha varit i gång i Lagnö och Eknäs, som fått böcker dels från huvudbiblioteket och dels från länets centralbibliotek i Lidingö. Biblioteket har för år 1955 fått ett höjt anslag från Gustavsbergs kommunalfullmäktige på 10 000 kronor, Gustavsbergs fabriker bidrar med 500 kronor och Gustavsbergs Konsum med 150. På dessa ortsbidrag söker biblioteket statsbidrag på sammanlagt 8 317 kronor.

Rier

Vakna utsövd pigg och nyter

Sängar med den välkända sängbottnen TELAX bestående av flätade, hårt spända högelastiska gummiband, som ger perfekt vila för hela kroppen och erbjuder även sjuka kroppar bästa möjliga underlag.

Dubbelottoman av kraftiga stålrör med Telaxbotten ..... 200:—

Ottoman med monterbara ben, bonad björk eller mahogny med plats för pölstöd ..... 116:—
Undersäng ..... 83:—

Telax-bottnar på träramar kunna lev. att placeras i befintliga sängar .... 62:—

Telax skumgummimadrass ..... 108:—

Barnsäng, monterbar av cellulosabehandlad furu. Botten är höj- och sänkbar i tre olika lägen ..... 42:—

COMBINA heter skåpserien som Ni aldrig växer ur...
Bokhylla - Sekretär - Skåp.

String Bokhyllor.

Moderna soffbord
i prislägen 75:—, 86:—, 96:—

Matbord med Perstorpsplatta i prislägen 100:—, 115:—, 17:—, 172:—

HEMHJÄLPEN som husmödrarna själva vill ha den...

Hugin nya Top-vac
Dammsugare ..... 225:—

Hugin symaskin ..... 539:—

Tvättmaskiner
Husqvarna - Scharpf

Gunda bordsmangel .... 92:—, 120:—

El-armatur
tak-, bords-, golvlampor
Hisslampa ..... 9:—

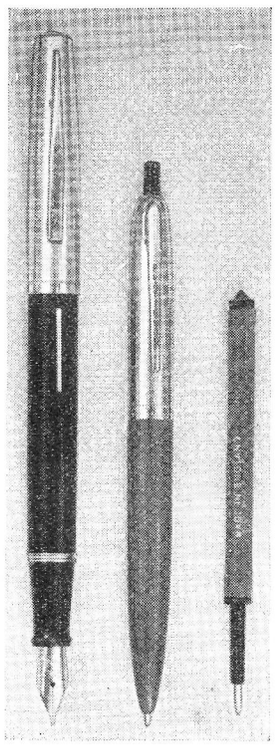

Det finns i FÖLUNGEN

Platignum.
Reservoar- och Kulspetspennor.
Berömda över hela världen.

De Luxe. Iridiumspets. Utbytbart stift för tunn, normal, bred och sned skrift. Vackra färger.
Pris 7:50. Lösa stift 2:75

Kleenpoint. Indragbar spets. Spetsen alltid ren. Bläcket bleknar ej. Kan ej läcka eller sudda.
Pennan med den stora behållaren.
Pris 5:25. Stor behållare 1:90.

Skeviksboken
"Inga klockor ringer för Maria"
av Folke Nordangård
häft. 6:50, inb. 9:75

Fib:s nya vårserie

Nyheter för herrarna:
White Horse Hårvatten
Rakvatten

"Elra" underlättar el-rakningen

Yaxa preparat
Ponds cremer
Sortering i smycken

I Fölungen
löser Ni inköpet
av presenter

LÅNEKÖP

Genom samarbete mellan Konsum och länets sparbank kan lån numera förmedlas, så att Ni blir i tillfälle att i Konsum kontant köpa varor av värdebeständig karaktär.

Symaskiner - Dammsugare - Tvättmaskiner - Möbler

Kvalitet i sängklädesutrustningen

från TEXTILKONSUM — även under ytan.
Vi lämna varudeklaration å alla våra sängkläder och garanterar rent nytt material.

Sidentäcke 145×200 cm satinfoder, 2.1 kg. vit vadd, färg: rosa, rost, blå 37:—

Satintäcke 145×200 cm. liksidiga, 2.1 kg., vit vadd, färg: rosa, rost, blå 38:—

Filtar i god sortering till fördelaktiga priser.

Kudde 55×60 cm. 1.1 kg. ren fjäder 9:50

MADRASSER.

"Karin" 75×190 cm. 6 kg., kroll. 2 kg. mel.vadd 31:50

"Gun" 75×190 cm. avsydda kanter, 5 kg. vaxad ädelfiber, 4 kg. mel.vadd 41:—

"Barbro" 75×190 cm. avsydda kanter, 5 kg. vaxad ädelfiber. 2 kg. vit vadd 59:—

Konsum Gustavsberg

Konsumspalten

Vår förening har fullföljt sitt 35:e verksamhetsår. Vi kunna se tillbaka på ett synnerligen gott år. Sålunda var försäljningen 5.780.621:— kr., med en ökning av 681.007:— kr., vilket är den största ökningen under ett år i föreningens historia. Föreningens försäljning är givetvis beroende av vår industris utveckling och därmed medlemmarnas köpkraft.

En genomgång av vad som ingick i byggnadsplanerna för året visar, att vi genomfört dessa samt därutöver byggt om Lagnöbutiken. Den största investeringen har gjorts i Fruvik, där vi fått en snabbköpsbutik av hög standard samt moderna personalbostäder. Den nya butiken i Fölungen har också tagit medel i anspråk. Utställnings- och försäljningslokalen vid huvudfastigheten, som byggdes med amerikansk fart blev färdig i tid före julförsäljningen. Under året har sortimentet utökats i textilbutiken, men detta har också givit utslag i försäljningsökning med 121.000:— kr. till närmare 549.000:— kr.

Bokslutet föreligger färdigt och har även granskats av föreningens lokala revisorer samt K.F:s distriktsrevisorer. Investeringarna i fastigheter, inventarier och varulager har medfört att vi fått taga disponibla medel i anspråk samt ökat de kortfristiga skulderna. Tillgångarna äro sunt värderade och den likvida ställningen är mycket god. Styrelsen och revisorernas berättelser kommer att under personliga adresser översändas till medlemmarna i tid före distriktsmöten, som kommer att hållas den 13—15 mars. I berättelsen har medlemmarna möjligheter att närmare studera föreningens utveckling och ekonomi. Vid distriktsmöten lämnas ytterligare informationer om förvaltningen av medlemmarnas gemensamma egendom. Förra året var anslutningen till distriktsmöten god. Vi har i år hyrt Missionshuset i Gustavsberg och Värmdö Hembygdsgård och förväntar att det skall bli välbesökta möten. Förutom behandling av verksamhetsberättelsen och stadgeenliga dagordningen blir det musik och film. På varje möte kommer utan någon kostnad för medlemmarna att utlottas några trevliga och värdefulla presenter. *Välkomna till årets distriktsmöten.*

Det nya året började som vanligt med realisation i textil i januari och i februari var det vitvaruvecka. K.F:s goda fraspannkaka fick medlemmarna smaka vid året första butiksdemonstration, som kommer att följas av flera varuslag. I mars månad börjar vårvarorna komma in i textil. När vårsolen tittar fram blir det dags för båtägarna att se om sina farkoster och då räknar vi med att i likhet med tidigare år få förmedla de material som behövs.

I årets investeringsprogram ingår butiken i Lugnet, där vi får hyra lokaler i en av de fastigheter som är under byggnad, vissa förbättringar vid Villagatan, slutplanering av tomten i Fruvik för parkeringsplats etc.

Med förhoppning om en god utveckling tacka vi för det år som gått.

G. M—n.

†

Doktor Knut Lindhé död

Den 20 januari fick vår gamla doktor Knut Lindhé sluta sina dagar i en ålder av nära 97 år.

Åren 1895—1926 var han extra provinsialläkare i Gustavsbergs distrikt och uträttade här en mäktig gärning under en tid då medicin, kirurgi och hygien trevade sig framåt från bristande kunskap om sjukdom och behandling till alltmer klarhet.

I detta sökande efter kunskap och fakta deltog doktor Lindhé med iver särskilt vad det gäller epidemiska sjukdomar av alla de slag, som ofta hemsökte distriktet från Boo socken i väster till ut över öarna i öster.

Slutet av sin levnad fick han i många år framleva i ständigt mörker på grund av en ögonåkomma. Detta svåra lyte kunde dock ej rubba den gamles sinnesfrid och inre glädje. Minnena levde och lyste upp för honom och andra. Han var nöjd med sitt värv och han såg med kär hågkomst tillbaka på sitt liv som pojk i Kungsbacka, student i Uppsala och som läkare bland sina sockenbor och patienter i Gustavsberg. Han hade förmåga att se de ljusa sidorna i sina minnen och värmas vid dem. Han hade även glädje av att se de idéer, som han hade rättat sig efter på grund av vunnen erfarenhet i sin praktik, vinna gehör och vara hållbara.

Vi tänka med vördnad på den gamle och vi hedra hans minne.

John Bellander.

Vi väntar våren

Vi väntar våren, Den blommande vår
som kommer åter år efter år
och tinar vårt härjade sinne.
Vi tror på Ljuset. Vi Ljusets fé
varmt åstundar att åter se.
I ljuset bor frihet därinne.

Nu välver vintern sin vitnande bro
av snö och kristaller över vår tro
på frihetens frälsande låga.
Tung är vår vandring på isande färd
igenom en vanmäktig frysande värld.
Om frälsningens frihet vi fråga.

Vi väntar våren. Med svidande sår
vi föstes framåt på villsamt spår.
Vår färdkost blev torftig och ringa.
Snart skymtas målet. När frostrosen dör
uppstämmer Livet en jublande kör:
Till seger vill folket jag bringa!

B. Arvidsson.

Under februari

har *Orkesterföreningen* gjort en ny populär konsert med Carrara som gäst, *Uppsala stadsteater* har givit ett nytt, uppskattat gästspel på Folkan och *Idrottsföreningen* gjort isgala i snöyra på Ekvallen. *Forum* har haft årsmöte — men därom mera i april-vårnumret!

GISLAVEDS
STÖVLAR OCH
BOTTINER

håller och håller torrt
i alla väder.

Finns i god sortering
i

Sko-konsum
Mariaplan

Schacksällskapet i Gustavsberg är en av de otaliga föreningar som finnas här i samhället. Det är också en förening, som väl för det minsta väsen i vårt fridfulla samhälle. Schackets natur är ju sådan, att det inbjuder ej till täta åskådarled. Men nog kunde gustavsbergarna någon gång ställa fotboll och bandy åt sidan för en stunds titt på schackspelarna i verksamhet. Därmed intet ont sagt om idrotten, schack har inte så litet med idrott att göra.

Detta arbetsår inleddes med en vänskapsmatch mot Schackklubben Pjäsen i Stockholm där stadsborna fick se sig slagna med 11 1/2—6 1/2. När detta skrives är vi mitt uppe i den ordinarie klubbturneringen och vi hoppas få återkomma med utförligare resultat från denna. Ett alldeles nytt inslag i verksamheten är en 5-mannaturnering, där 7 lag just nu är i elden. Denna tävlingsform tycks slå väl ut, och vi hoppas den skall kunna genomföras även kommande år. Men det vore nog tillrådligt att skära ned antalet deltagare i varje lag till 3 eller 4, då det visat sig svårt att samla 5 spelare i varje lag.

Beträffande KF-serien i schack rapporteras dålig anslutning från stockholmsföretagen, varför serien uppskjutits på ett år. Det är bara Luma och vi som är villiga och kan ställa upp ett 20-mannalag. Det säger en hel del om sällskapet. Vi ha i stället planerat ett par vänskapsmatcher mot Luma. Det kan här påpekas att våra spelare är värda en eloge för sitt oegennyttiga arbete för klubben. Det är inte alltid enbart roligt att åka in till stan och spela till framåt 12-draget! Det sades ovan att publikintresset inte är så stort för schack. Sällskapet får inte in många kronor i entréavgifter till sina spelaftnar. Vågar vi hoppas på värdefullt stöd från fabrikens sida? Det är inte alltid så tacksamt att springa omkring med skinklotterier.

B. A—n.

Gustavsbergs *Scenstudio*

1945 24/1 1955

Amatörteatern har gamla anor inom vårt samhälle. Redan på 1870-talet spelades det teater i Gustavsberg och har sedan skett i olika perioder, när det funnits någon som velat ställa sig i spetsen och offra tid och arbete för den goda sakens skull. Amatörteater, rätt bedriven, ger mycket åt sina utövare men den fordrar också mycket, mycken uppoffring av tid samt arbete.

Tidigare spelades teater på en tillfälligt uppbyggd scen i Klubblokalen eller det nu rivna gymnastikhuset. År 1910 tillbyggdes Klubben med den nu befintliga scenen, vilken även under senare år fått goda vitsord av gästande sällskap.

En glansperiod hade väl amatörteatern i början av 1900-talet då herrar Ekberg och Severin voro ledare för amatörerna i Gustavsberg. Då framfördes många av den tidens bättre pjäser på Klubbscenen. Man får inte heller glömma de friluftsskådespel, vilka olika somrar framfördes i Klubbparken.

Vid en av Stockholms-Tidningen år 1948 anordnad amatörteaterutställning i Stockholm visades dels en mängd fotografier, dels en uppbyggd scen med material från Gustavsbergs Klubb och tilldrog sig allt publikens stora intresse.

Även revyer och cabareter har framförts under många år, dels vid offentliga föreställningar, dels inom olika föreningar.

En grupp ungdomar, som länge hållit på med revyer och dylikt voro intresserade av framförandet av en mera krävande men också mera givande teaterkonst, beslöto den 24 jan. 1945 att bilda Gustavsbergs Teatercirkel, vilken blev en underavdelning till A.B.F. Stadgar antogos den 22 febr. s. å. 1948 ändrades namnet till Gustavsbergs Scenstudio, samtidigt som man utträdde ur A.B.F. och blev en självständig förening. Sedan detta år har vi årligen åtnjutit ett anslag från Gustavsbergs Kommun. Även från Fabriksledningen ha vi rönt bevis för uppskattning av vårt arbete.

Sedan starten har tolv olika pjäser av bl. a. Anrep, Holberg, Moberg, Kielland givits. Antalet föreställningar har

Scenstudion firade jubiléum med dans i Kommunalhuset.

varit 78 varvid "Bichon" leder med 20 framföranden, följd av "De knutna händerna" med 13 och "Arsenik och gamla spetsar" med 11. Dock är att märka, att de båda förstnämnda givits i två olika instuderingar. Förutom i Gustavsberg har framföranden skett i Stockholm, Nynäshamn, Vaxholm, Enköping med flera platser.

En del cabareter har också givits under åren bl. a. två amatörtävlingar samt Parkposten, som utkom med fem nummer i Folkparken under sommaren 1953.

Mycket arbete ligger bakom dessa siffror och under åren har mellan 700-800 repetitioner ordnats. Då varje repetition varar ungefär 3 timmar (då premiären närmar sig kan tiden utsträckas att omfatta både 4 och 5, ibland flera timmar) kan ju envar själv räkna ut hur mycken tid som ägnas åt denna vår hobby.

För de fyra första åren föreligger inte någon fullständig statistik över repetitioner, men sedan hösten 1948 har antalet pjäsrepetitioner varit 311 st. För de tre medlemmar, som deltagit i alla sedan dess givna pjäser, är repetitionsgångerna respektive 307, 299 och 283.

År 1947 engagerades regissör Eugen Sarrazin som instruktör som satte upp 4 pjäser under de närmaste åren. Han efterträddes hösten 1950 av skådespelare Bengt Blomgren, som satt upp de 5 senaste pjäserna. Vi kunna glädja oss åt, att även under kommande spelår få åtnjuta hans intressanta och givande instruktion.

Man lär sig inte att spela teater en-

dast genom inövandet av olika pjäser och därför har besök gjorts på olika teatrar i Stockholm samt har medlemmar deltagit i olika kurser bl. a. i sminkning och scenplastik. Ävenså har olika teatergrupper gästat oss och framfört sina program här i Gustavsberg.

Bland mera kända personer som gästat oss märkes bl. a. regissör Alf Sjöberg, författaren Vilhelm Moberg och redaktör Bernt Carlberg och har dessa givit goda vitsord om våra försök att framföra god teater.

Ofta hör man under årens lopp från olika håll sägas, att "vi tjänar bra mycket pengar på att spela teater". Man kan ej tro, att vi spela bara för nöjet att få spela, bara för nöjet att få vara tillsammans som goda kamrater med samma intressen som en själv. Den förtjänst som blir, om det blir någon, går ju helt till föreningen. Det ges inte endast inkomster på att framföra en pjäs utan också utgifter, som en icke initierad ej tänker sig. Det har tidigare framkastats i denna tidning ett önskemål, att få infört en kassatablå över vad det kostar att sätta upp en pjäs. En sådan följer här nedan över "Arsenik och gamla spetsar" vilken gavs nyåret 1954 med 11 uppföranden. Kanske dessa uppgifter kan ge vår publik en liten tankeställare?

Till sist bedja vi till alla, ingen nämnd och ingen glömd, som på olika sätt bistått oss i vårt arbete under det nu förflutna första decenniet få framföra vår stora tacksamhet.

Må vårt valspråk vara: *Med* Scenstudion — *genom* gott kamratskap — *för* god amatörteaterverksamhet.

B—m

Tablå över inkomster och utgifter för framförandet av ARSENIK OCH GAMLA SPETSAR 1954.

Inkomster:

Årsanslag från kommunen	500:—
Biljettintäkter, Gbg	2208:—
Program: annonser	250:—
försäljning	135:—
Föreställning: Sörentorp	400:—
Lillsved	100:—
Stavsnäs	190:—
Vaxholm	284:—
Kronor	4067:—

Utgifter:

Hyror, repetitioner	322:—
föreställningar	390:—
Regissör	570:—
Uppföranderätt	240:—
Statlig nöjeskatt	152:—
Pjäsexemplar	35:—
Affischer, program	280:—
Rekvisita	65:—
Tapeter, virke m.m.	94:—
Dräkthyror	170:—
Perukhyror	171:—
Smink m.m.	59:—
Scenarbete	165:—
Resor	453:—
Förplägnad	400:—
Diverse	117:—
Behållning	384:—
Kronor	4067:—

Tack för senast!

Genom tidningen "Gustavsbergaren" skulle jag vilja sända ett tack till alla Gustavsbergs Scenstudios medlemmar för att jag fick vara med om den trevliga och gemytliga fest med vilken Studions 10-årsjubileum celebrerades.

Att det inom Scenstudion rymmes många ambitiösa och duktiga skådespelarbegåvningar, det vet nog de flesta i Gustavsberg, men att det också finns så pålitliga festarrangörer det är kanske inte så allom bekant.

Det började kl. 19, lördagen den 29:de januari — plats: det nya, mycket runda kommunalhuset. Alla var punktligt på plats, utom undertecknad, som kom halv 20, beroende på att Kungl. Dramaten nekat att flytta på tidpunkten för den eftermiddagsföreställning av "Babels torn" vari jag medverkade (ogint va?) — — — Några trappor upp i trappspiralen var ordnat med plats för ett mötessamkväm, som kom att innefatta årsberättelser och valda delar av Scenstudions historia, sång och musik under allt gemytligare former. Album och bilder från Studions olika pjäser under de 10 åren framlockade många skratt, minnen och goda historier. Det var inte utan att man kände sig litet avundsjuk för att man inte fått vara med själv. — — — Sedan skedde lottning av bordskavaljerer och denna enligt alldeles nytt och originellt system (ensamrätt Gustavsbergs Scenstudio) och alla valde bland alla, och alla hittade rätt till slut och så kom den efterlängtade supén. Det var så mycket god mat, så alla åt halvt ihjäl sig, men det hjälpte visst inte ändå, ty det blev så mycket över att vissa hungriga, matfriska och glada medlemmar dagen därpå tog och ordnade ytterligare en fest för att äta upp allt som blev över. Synd att man inte visste av det... Sedan blev det dans — — och det blev riktigt genomdansat det, med kalasmusik (upp och spela i radio pojkar) och alla sorters danser, undantagandes folkdanser (vad sa Arvid Bergström om det?)

Natten gick, Rune Malm gladde med roliga sånger och vitsar, mat kom fram igen, kaffe, bullar, tårta, lottning av en jättestor fruktkorg (ska inte säga vem som vann, då skall alla dit och hälsa på förstår jag). Klockan blev sena nattan, eller tidiga morgonen, innan den glada skaran tog sig hemåt, men alla kom visst i säng i alla fall.

Dröjer det verkligen 10 år till, tills nästa jubileum? Varför inte fira också halvårsjubileum?

Undrar tillgivna

Ellika Mann.

Våra medarbetares signaturer

För att den framtida forskningen i Gustavsbergs historia (litteratur-) inte ska stå ovetande om vilka som döljer sig bakom Gustavsbergarens flitigare signaturer under åren avslöjas härmed på en enträgen läsares uppmaning, vederbörandes identitet.

Oscar Lövgren	*O. L., O. L—n, G. Carén, Spjuvern, Manfred, Skrivare*
Erik Wadström	*Wala, E. W.*
V. Gezelius	*V. G., Krönikören*
Johan Movinger	*J. M.*
Gösta Sandström	*Ges*
Gunnar Mattsson	*G. M—n*
Lilian Wåhlberg	*L. W.*
Viktor Johansson	*V. J.*
F. Berg	*Rier*
Olle Hallin	*O. H., Hn*
Georg Lundgren	*G. L—n, G. L.*
Harald Lindholm	*H. L., HÄELL*
Axel Öhlund	*A. Ö., A-l-x*
Gunnar Olofsson	*Go*
Arne Thulin	*Arne Aros, Tulle*
Arnold Erderyd	*AE, Aeryd*
Gerhard Säfström	*G. S.*
Sven Wahrenberg	*Fanfar*
Torsten Rolf	*TR, Meridian, Rolf*
Axel Björkman	*Axman, AB, Rospiggen, Vandringsmannen*
Gunnar Andersson	*G. A., Gunnar, G—r, —r, Gran*
Edla Arvidsson	*Edla Sofia, ESA, Edla, E. A.*
Wald. Wahlgren	*W. W., Wn, Mr W. Observer, Squerehead, Cassiopeja*
Gösta Dahlberg	*—a, —g, G—g, Dbg, ghd, Pk, DaDa, Gösta, Jussta, Gubben, Gustav S Berg, Farbror Gösta, Lergöken, Lekaren, Red.*

Sedan har vi förstås haft en rad medarbetare som använt sig av sitt odolda hedervärda namn.

Ärade medarbetare här ovan! Jag inbjuder er alla att till nästa nummer av Gustavsbergaren på högst en halv spalt var berätta om ert roligaste Gustavsbergsminne.

G. Dbg

Bra bilder

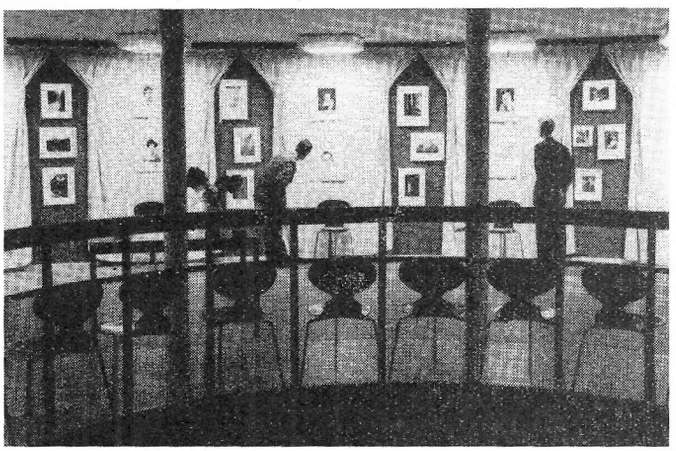

Fotoutställningen
blev en succé och det är väl lika bra att ge utställningskommissarien och fotoklubbens allt allo Hilding Ohlson hans välförtjänta blommor med en gång.

Den runda lokalen visade sig utmärkt att ställa ut i och det tacknämliga takljuset gjorde rättvisa åt alla bilder. Fönstergardinerna var väl det enda som störde.

Bilderna voro över lag mycket bra och en del alldeles utmärkta. Den som följt klubbens arbete under de få år den arbetat, kunde inte annat än glädjas åt framstegen. Nya förmågor dyker tydligen upp som svampar ur jorden och en del äldre har redan börjat specialisera sig. Inget ont i det. Var och en bör följa sitt kynne och man når nog längst på den vägen. Nog är det roligare med bra bilder inom ett gebit än slätstrukna inom ett stort område. Det är kanske ett handikap då det gäller en tävling med ett visst motto, men å andra sidan skall man unna andra att vinna någon gång.

Tävlingarna ha nog till största delen bidragit till den förnäma utställningen. Dels är det lärorikt att se med hur olika ögon omgivningen kan betraktas och dels är de en sporre att göra allt bättre bilder. Då visar det sig vad en god blick för situationer eller ljuseffekter betyder. Och nog är det roligt att det går att få en vinnande bild med en relativt billig kamera. Det hade kanske varit av intresse om en del bilder varit försedda med text, t. ex. 1:a pris i tävling med motto "arbete".

Av bildernas storlek att döma har konsten att förstora utvecklats i hög grad. Tyvärr vet inte så många, att det är lika roligt att förstora, som att ta bilden. Att förstora och beskära rätt gör halva bildverkan, är en gammal god regel. Även den viktiga detaljen montaget var ovanligt bra på de flesta händer. Har Calle B lärt ut den konsten? Härvidlag var det dock några stycken som syndat på nåden. Om man har en trevlig bild och ett påkostat montage, varför då texta med stora kraftiga bokstäver, som drar blicken från bilden.

Allmänheten fick även nöjet att rösta på bästa bilden. Det var nu en svår fråga och det var väl fler än undertecknad, som gick bet på den uppgiften. Jag skulle behövt fyra priser att dela ut. Hur skall man riktigt jämföra en tjusig bild tagen genom ett caféfönster, en påpassligt tagen gatubild, ett levande porträtt och ett verkligt bildmässigt landskap.

Ett gott drag var också att bjuda ut fotograf Bellander. Synd att hans bilder inte blivit hängda, så att de blivit lättare att betrakta. Nog var det stimulerande både för utställare och åskådare att efter en rond bland de lokala förmågorna ramla på en smått durkdriven mästare. Att se med hur enkla medel han når ett utmärkt resultat. Såg ni "fotografen som toreador". Givetvis har han en förstklassig utrustning, men att det är mannen bakom kameran som spelar största rollen framgår dock med all tydlighet. Nu fick alla ett mål att sträva mot och hans försynta och intresserade kritik av utställningsbilderna bär nog frukt så småningom.

Om nu allt syntes gott och väl, så fanns det dock en stor brist. Varför ställde inte våra fotograferande damer ut? Det finnes väl sådana? Eller hur Kille.

Leica
bl. 3-5, 30 min.

Gustavsbergs Fotoklubbs Fototävlingar 1954.

KLASS I.

Nr	Namn	I-tävling	II-tävling	III-tävling	Summa
1	Erwin Ludwig	22 p.	22.5 p.	25 p.	69.5 p.
2	Oskar Berchtold	26 „	18,5 „	22 „	66,5 „
3	Angelo Gatti	22 „	18,5 „	23 „	63,5 „
4	Valfrid Berglund	19 „	21 „	14 „	54.0 „
5	Verner Rehn	21 „	24,5 „	— „	45,5 „
6	Edmund Deinböck	18 „	— „	21 „	39.0 „
7	Heinz Erret	17 „	— „	— „	17.0 „

KLASS II.

Nr	Namn	I-tävling	II-tävling	III-tävling	Summa
1	Sigvard Larsson	21 p.	26 p.	22 p.	69.0 p.
2	Helmer Karlsson	— „	26 „	22.5 „	48.5 „
3	Thord Johansson	— „	21.5 „	27 „	48.5 „
4	Henning Ohlsson	— „	26 „	21 „	47,0 „
5	D'Amore	20 „	18 „	— „	39.0 „
6	Åke Johansson	15 „	22 „	— „	37.0 „
7	Sune Ohlsson	18 „	— „	19 „	37.0 „
8	Harry Andersson	— „	22 „	— „	22.0 „
9	Leif Wiklund	12 „	— „	— „	12.0 „

Fotoutställningen 16—22/1 1955.

Utställare ..... 23 st.
Utställda bilder ..... 133 „
Besök (omkring) ..... 900 „

Publikens omröstningstävlan om den mest omtyckta bilden.

Avgivna röster ..... 374 st.

Av nedanstående bilder erhöll

1. "Solnedgång" — foto: Harry Johansson 42 röster.
2. "Saltstänk" — foto: Sigvard Larsson 26 röster.
3. Skärgårdsvy — foto: Harry Johansson 22 röster.
4. Kvinnoporträtt — foto: Heinz Erret 18 röster.
5. Fjällby — foto: Harry Johansson 16 röster.

De bland publiken, som röstat på *"Solnedgång"* fingo deltaga i en utlottning av fotopriser, som Hilding ställt upp.

1:sta pris erhöll Gunnar Österberg.
2:dra pris erhöll Ulla-Britt Pettersson.
3:dje pris erhöll Ingemar Eriksson.

Den här spalten har Red. uppmanat Axel Öhlund att ta hand om. "Skriv nu och i fortsättningen några matnyttiga vardagsfunderingar", var vår önskan.

Att vara ordförande

Att vara mötesordförande är en sak, att vara föreningsordförande en annan. Den idealiske mötesordföranden kan vara en dålig föreningsordförande och vice versa.

Den idealiske mötesordföranden bör vara kunnig och givetvis behärska mötestekniken. Men det räcker inte med detta. Han bör ingående känna till de problem och frågor som är föremål för behandling. Detta medför säkerhet och lugn hos ordföranden och återverkar fördelaktigt på mötesdeltagarna.

Ordföranden bör även äga formella talanger, han bör kunna hyvsa de förslag som framkommer, han måste förena ett kraftfullt uppträdande med smidighet och taktfullhet. Människokännedom och förmåga att ta folk är även viktiga egenskaper som tillhör ordförandeskapet. Äger ordföranden därjämte ett visst mått av humor är detta en stor tillgång. När ett möte tenderar att stelna till bör ordföranden med lämpliga medel liva upp, blir det däremot för livligt bör han kunna dämpa ned stämningen.

Opartiskhet tillhör även de främsta dygderna. Detta får inte fattas allt för bokstavligt. Ordföranden bör kunna påverka besluten i den riktning han anser vara de riktiga, men detta måste ske genom en långt gående smidighet, som väcker beundran snarare än förtret. Mötestekniken i all ära, men att slaviskt följa givna regler, det är ungefär som när danseleven följer en gång inlärda steg i den stora danssalongen. Det går inte. Man måste anpassa sig efter livets egen rytm. Detta utesluter inte att mötestekniken måste ligga till grund. Sedan gäller det att finna egna vägar där man får anpassa sig från fall till fall. Medfödda anlag och en lång praktisk träning är nödvändiga innan den perfekte mötesordföranden träder fram.

A. ö.

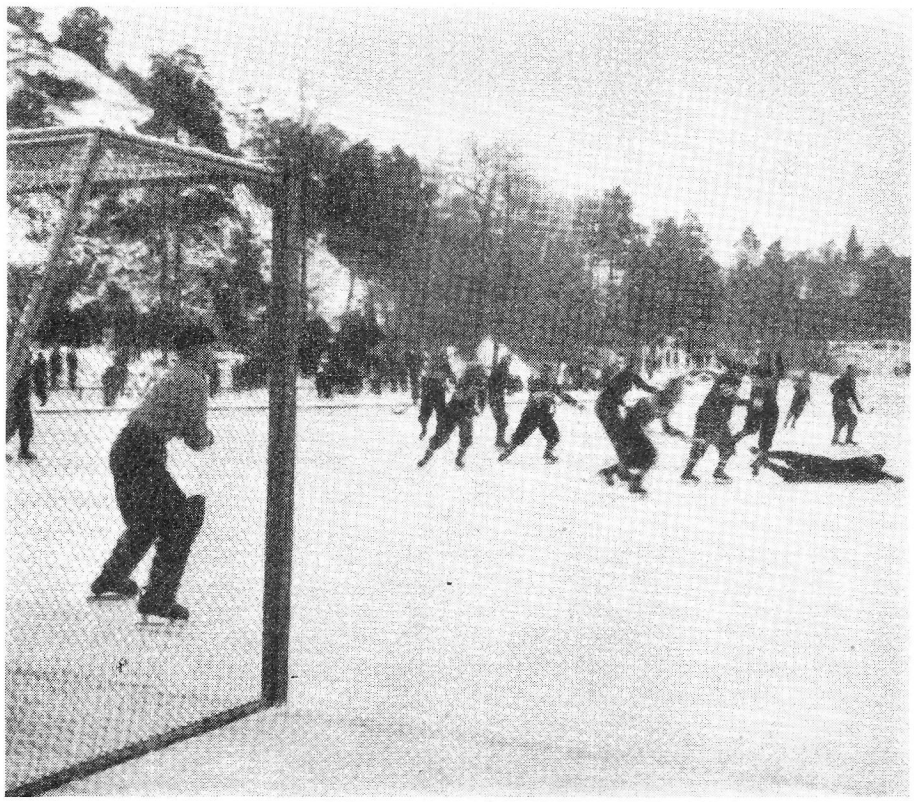

Div. II-bandyn 1955 in memoriam

Det började några månader före Jul med rykten om nyförvärv i bandylaget. Anledningen var att Leif Fredblad och Jens Lindblom signalerat, att de tänkte byta klubb och flytta till resp. Hammarby och Västerås.

Vi, som varit vana med ett samspelt gäng, sammansvetsat genom Lotta Lindbloms erfarenhet och bandykunskap, hade svårt att sätta oss in i vilken standardsänkning det skulle bli på det ädla bandyspelet. Nye lagledaren Gunnar Möller och tränaren Gunnar Sjödahl fick uppdraget att söka "hänga kvar" i Div. II tills man fick fram nya krafter.

Det började med matchen mot I.F.K. Stockholm, och eftersom Ekvallen inte var färdigspolad förlades densamma till Ösbysjön, där gästerna vann med 5 mål mot 1.

På Trettondagen reste man till Älvsjö och fick stryk med 5—2 och söndagen därefter kom Hammarby till Ekvallen, såg och segrade med 11—0.

Nu visste man att det gällde att kämpa om poängen och i matchen mot Sundbyberg visade grabbarna den verkliga gnistan och spelade 3—3 på deras idrottsplats.

Så kom stockholmsklubben Swithiod till Ekvallen och gjorde processen kort med "de våra". Hela 7—0 blev resultatet och det var 1 mål mera än vad Gustavsberg vann med året förut.

Mot Dalaföreningen blev det en jämn kamp om poängen och man delade lika 2—2.

Den sista matchen i Div II gick lördagen den 12 febr. på Ekvallen mot Olovslund och slutade med en seger för gästerna med 5—3.

Gustavsberg fick alltså bara 2 poäng och målgörare i serien voro: Torsten Hedberg 5, Nordgren och Nordström 2 vardera och Lindblad och Åke Johansson 1 vardera.

Det går upp och ned inom all idrott, äldre grabbar slutar och yngre tar vid. Det är vad som nu sker med bandyn i Gustavsberg. De unga är inte lika rutinerade som de äldre, men de ha andra egenskaper, som är värda att beakta. När man nu nästa säsong debuterar i Div. III blir det förmodligen med ett betydligt föryngrat lag.

Att man inte lyckats så bra i år är inget att hänga läpp för. Huvudsaken är inte att segra, utan att kämpa och kämpa väl, som någon av idrottens målsmän en gång formulerat satsen, och det stämmer ganska bra på våra bandyspelare av år 1955.

Slutligen ett varmt tack till ledare och spelare för deras intresse för bandyn, som också skänker hundratals supporters och även dess "belackare" spänning och nöje på ett trivsamt sätt kring Ekvallens skinande isrektangel.

Axman.

Av skadan blir man vis

Kristina gick på gården och visste inte, vad hon skulle göra. Då fick hon se Göran stå i ett gathörn och hänga. Just som hon skulle rusa över gatan, kom en lastbil och körde förbi, mitt framför näsan på Kristina. Men den stannade vid ett annat kvarter. Göran hade just fått syn på Kristina och kom nu springande emot henne. "Hej Kiki", sa Göran och grinade brett. Men då sa Kristina: "Du får inte kalla mig Kiki, för jag heter Kristina." I det samma hörde de ett dunder bakom sig. Det var lastbilen, som åkte. "Det var nog bara direktör Johansson, som var hemma efter någonting", sade Kristina. "Synd", sa Göran, "för annars har vi kunnat hänga på flaket." Men då sa Kristina: "I Blackeberg, du vet, så är kanske farbror Malm hemma. Vi kan väl gå dit, för det är en och en halv timme tills farbror Malm ska börja arbeta igen." "Men det är ju så långt dit", sa Göran. "Det tar ju en timme innan vi kommer dit." "Det gör väl ingenting, det finns ju ingen mer som har lastbil här", svarade Kristina, "det är ju så vackert i skogen, när det är höst."

De båda vännerna gick snart sida vid sida genom skogen. Snart såg de emellertid Blackeberg skymta mellan träden, och det bästa av allt, lastbilen. När de hade traskat fram till grinden, fick de se, att farbror Malm kom ut. De var så tysta som råttor, för om farbror Malm skulle upptäcka dem, skickade han hem dem. Nu öppnade farbror Malm bildörren och klev in.

Snart kom bilen susande utför gatorna med Göran och Kristina hängande på flaket. Folk, som stod vid vägkanten, vinkade till herr Malm att stanna, men han bara vinkade tillbaka. En man sprang efter polisen, men polisen kunde inte se vilket nummer bilen hade. Men då sa herr Berg, (så hette mannen) att bilens nummer var B 13 13. "Tack så mycket", sa polisen. Så tog han upp sin namnlista, där han hade skrivit upp alla, som har bilar, och bilarnas nummer. "Ja", sa polisen om en stund, "det var herr Malm".

Men herr Malm hade inte satt fast lämmen ordentligt, så när de hade kommit in i sta'n ramlade lämmen av. Göran och Kristina ramlade förstås också av. Kristina kom på rygg, men Göran kom på magen. Från alla håll och kanter kom folk springande. Göran hade slagit ut två tänder, så han blödde i munnen. Om några minuter kom ambulansen. De båda sjukmännen hjälptes åt att bära in Göran och Kristina i ambulansen. Sedan for den iväg till sjukhuset. Tu- tu- tu ... lät det hela tiden, så folk fick bråtт att skynda ur vägen.

När de kom till sjukhuset, hörde de att doktorn sa, att båda två hade brutit en fot och en arm. De fick ligga på samma sal och de fick ligga bredvid varandra. Syster Karin skötte om Kristina, och Göran blev omskött av syster Britt.

En dag, då de inte hade något att göra, skrev de brev till farbror Sven i "barnens brevlåda". Efter några da'r läste farbror Sven upp brevet det löd så här:

"Hej farbror Sven!

Vi är två syskon som heter Kristina och Göran. Vi har varit med om en trafikolycka. Säg åt alla barn genom mikrofon, att de aldrig ska hänga efter lastbilar. Det gjorde vi, men lämmen var inte fastsatt ordentligt, så vi ramlade av. Nu ligger vi på Södersjukhuset med varsin bruten arm och en bruten fot.

Många hälsningar

från Kristina och Göran."

När Kristina och Göran kom hem från sjukhuset, fick de gå med armen i band och en omlindad fot. Alla pojkar och flickor retade dem. Göran tyckte att det var bra att slippa skolan, men det tyckte Kristina var tråkigt. Hon ville inte bli efter alla andra kamrater. Fast det kan ju inte hjälpas, när man har varit olydig.

Maud Svanberg, Klass 4 a

Kvarnbergsskolan.

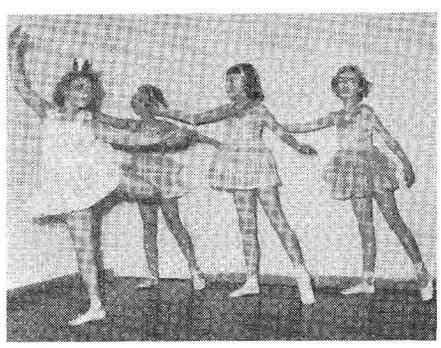

En märklig fångst

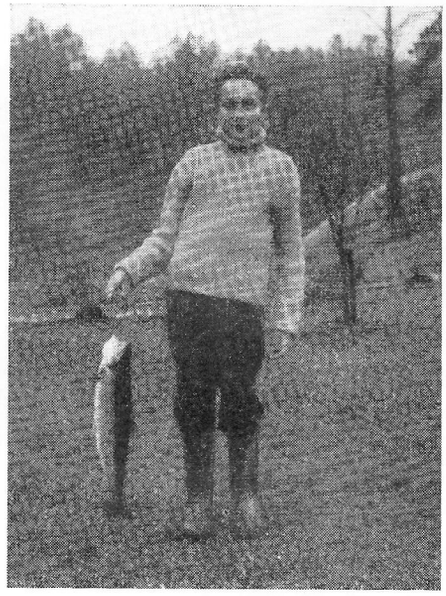

Lennart Dahllöf fångade i december med spinnspö en laxöring på 2.1 kg. Det är en sällsynt fisk i våra farvatten.

Höjdhagens ungdomsring

varav några medlemmar finns med på Julnumrets omslagsbild är en samling ungdomar i 8—11 års åldern. Den 11 december debuterade gänget med scenframträdande för mammor och pappor, som fyllde Ekedalsskolans småtrevliga lokal. Det bjöds på uppläsning, sång, musik och balett och ett näpet julspel. Inövningen hade fru Selma Larsson svarat för. Av överskottet bjöd ungdomarna de gamla på tårta och resten sparas för en vårutflykt. V. Gezelius tackade för den trevliga underhållningen och lyckönskade ungdomarna till ett bra initiativ. —*g*

Folkseden

Då det blir tal om folkseder, tänker man lätt på underliga, primitiva folk, som kan uppvisa för oss kuriösa seder. Kanske väckes minnet även för gammaldags, merendels försvunna sedvänjor, som man kanske sett eller hört talas om. Mycket lätt glömmer vi bort, att vi själva nästan dagligen deltar i olika göranden, som vi finner naturliga och därför knappast räknar som sedvänjor.

Vill man studera en bygds folkseder, bör man alltså dels uppmärksamma det nuvarande tillståndet hos oss själva och vår omgivning och dels äldre motsvarigheter härtill. Om tidigare förhållanden får man bäst kännedom genom att intervjua äldre personer. Önskar man ytterligare fördjupa sig i ämnet kanske man i sockenstämmoprotokoll, bystämmoprotokoll, domböcker och andra källor kan finna notiser, som på ett eller annat sätt belyser seder och bruk.

En viktig serie folkseder är knuten till årsloppet. Vid fettisdagen äter vi semlor, fettisdagsbullar. Vi pryder våra hem med fastlagsris. Särskilt i norra Sverige var fettisdagen en högtid, som man firade genom kalas, kappåkning på kälke och annat. Påsken utmärks väl numera mest av äggätning och utsmyckning av hemmet med olika påskpyntartiklar. I västra Sverige tände man förr — och på en del orter sker det alltjämt — påskeldar. Eljest är det Valborgsmäss, som är våreldens speciella afton. Från de sydsvenska provinserna känner man emellertid minnet av äggsjungningen, då byns ungdom gick och sjöng den s. k. majvisan och belönades med ägg i gårdarna för sin sång.

Flera dagar vid slutet av våren har kommit att få ideellt och politiskt innehåll. Sedan 1890-talet har sålunda första maj varit arbetarrörelsens speciella högtidsdag. Kristihimmelsfärdsdag har blivit folknykterhetens dag och har ända sedan 1800-talets slut inletts med glada gökottor. Den 6 juni kallas "svenska flaggans" dag sedan första världskriget men har eljest sedan 90-talet firats som speciellt svensk nationaldag.

Midsommaren med majstång och utomhusbad är ju en mäkta populär folkfest med gamla anor. Mycket av dess firande har dock ändrat utseende. Förr hade man kollektiva midsommarfester på herrgårdar, bruk och militära övningsheder. Nu har festen gått delvis andra vägar.

På höstkanten låg förr den gamla Mickelmässan, då tjänstefolket hade ledigt och då marknaderna bjöd på olika lockelser. Denna populära högtid hade ingen speciell helgdag och har nästan helt försvunnit. Längre fram på hösten kommer Mårten med gåsätandet för de personer som ägnar sig åt detta frosseri.

Den största årshelgen är dock julen. Dess preludier märks redan vid advent, då kyrkoåret inledes. Adventsfirandet med moderna arrangemang som adventstakar och adventskalendrar har bidragit till att markera väntetiden före julen. Affärslivet ger sin form åt julrushen. Som arv från det gamla självhushållets dagar har vi med julen mer än något annat tillfälle på året hemlagade syltor, korvar, hembakta julbröd o. s. v. Julens verkliga spelöppning numera är Lucia, som firas i hem, föreningar och skolor, ja som skönhetstävlingar med välgörande syfte också på gator och torg. Detta moderna Luciafirande daterar sig från 1920-talets slut. Dessförinnan var Lucia huvudsakligen känd endast i en del västsvenska landskap. Julgranen och tomten som för oss verkar att vara traditionella inslag i julfirandet är inte heller ålderdomligare än att äldre människor på landsbygden troligen kan ge besked om när de första gången fick uppleva dessa ting.

Liksom årets lopp är markerat av traditionella sedvänjor följes även milstolparna under levnadsloppet av olika seder från dop, konfirmation, bröllop och begravning. Under den senaste generationen har dessa punkter dessutom kompletterats med de oftare återkommande namnsdags- och födelsedagskalasen.

Arbetslivet är likaledes omgivet av en del festliga seder, ehuru dessa nog minskat en del under senare tid. Fortfarande är det emellertid mångenstädes brukligt att man firar taklagsöl och sätter en krans i taknocken på ett nybygge. Tidigare var det mycket vanligt, att man firade avslutningen av gemensamma arbeten som skörd, timmerframkörning, flottning etc. med något kalas. Delvis utgjorde det kalaset en del av ersättningen för de medverkande. Våra mer eller mindre officiella grundläggnings- och invigningsfester av offentliga byggnader hör också till vår tids seder.

Av intendent *Mats Rehnberg*
i "Min hemsocken"

Jag minns

Mina tankar gå till pojkåren och den tidens vintrar. Med mängder av snö och snö som låg kvar hela vintern. Minns ni gamla Stenhuspojkar och 70-åringar, hur det gick till när det skulle plogas? Det blev att ta till den stora träplogen, lika bred som vägen, spänna för 2 par kraftiga oxar och så några stadiga gubbar att hänga på ekipaget. Och därtill vi Stenhuspojkar, minst 15 stycken.

På den tiden låg Baggensfjärden körbar. Och den vägen transporterades porslinet till Neglinge station efter häst. Ölet från Stockholm kom samma väg. Det var ett skådespel som vi gillade när Stockholms Bryggeriers stöddiga parhästar stretade upp för värdshusbacken med de stora bryggarlassen, vars korgar voro täckta med flätade halmmattor.

Du som läser minns nog också en hel del. Skriv ned några rader. Och god fortsättning på det nya året!

Stenhuspojken Gustaf Fröberg.

*

Hemkyrkan.

(Klipp ur en amerikansk tidning)

Vestkusten hade i sitt julnummer en bild av en svensk kyrka i julottestämning. Det kunde ha varit vilken som helst kyrka i Sverige.

Men det var det inte för mrs Axel Olson, 179 San Felipe Avenue, San Francisco. Så fort hon fick sin tidning kände hon igen kyrkan som sin hemkyrka i Gustavsberg utanför Stockholm, meddelade hon till redaktionen. Kyrkan byggdes år 1906, och den står precis på samma plats där hennes hem låg. Detta blev nämligen rivet för att bereda plats för kyrkan. Vanligen brukar bilder tagas från en annan sida av kyrkan, sade mrs Olson, för att tornet skall synas mer, så det var en ovanlig bild av den, men som sagt, för mrs Olson var det kärt att se kyrkan.

*

MIN HEMBYGD.

Stig upp på Kvarnbergets topp
en morgon när solen går opp
och se Din hembygd då.
Den är vacker som en önskan.
Viken, klipporna och grönskan
spegla sig mot ullmoln i det blå
Ditt öga tjusas, ditt hjärta slår
för allt det vackra av färg och vår
och minnets bilder gå.
Du som är i fjärran landen
vandra med mig hit i anden.
Nuet är så rikt som då.

Margaretha Ekroth.

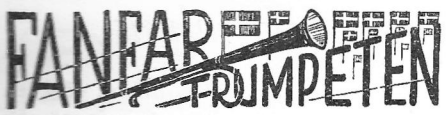

Som förut skrivits tog det offentliga musikutövandet i Gustavsberg form och gestalt år 1865, i det att skyttemusikkåren bildades. Att skarpskyttekåren höll den lilla telningen i sina krutstänkta armar de första svåra åren berodde väl i någon mån på musikens inneboende eldkraft i halvtakt. Men tack i alla fall. De nittio åren kommer väl också att hugfästas på något sätt. Fast mer än en större festkonsert blir det nog inte fråga om. Såvida inte folkparken bjuder på en kopp kaffe i sammanhanget. Man vet ju sällan var haren har sin gång.

Men vem bjuder gossorkestern på sockerdricka den 22 mars? Nämnda datum är det, så sant som det är skrivet, prick två år sedan starten. Nu är orkestern trettio gossar stark och låter inte så tokigt heller, må ni tro. Det största problemet nu är inte att lära grabbarna spela.

Det går och skall gå! Men att lära dem gå?

Se där ett problem, som åtminstone undertecknad anser vara nog så svårlöst. Och varför? Ja, låt mig citera en dagstidnings skribent, som i anslutning till att allt starkare krav på gymnastiksalsbygge har rests, skriver:

"Det är sannerligen på tiden att detta också blir gjort i så snabb takt som läget möjliggör. Ser man litet närmare på barnen i en sådan där gymnastiksalslös skola, så kan man inte undgå att frapperas av den genomgående dåliga hållningen, rundryggarna etc. Gymnastiken förbättrar inte bara hållningen, den ger också motorisk utlösning som motvikt mot de många stillasittande timmarna och en allsidigare sådan än någon annan form av kroppsrörelse kan göra. Den bidrar också till att skapa disciplin, lystring och laganda, allt så värdefullt inte minst med tanke på alla de bekymmer man hyser för nutidens ungdom, att allt som kan främja gymnastiken vid folkskolorna är en angelägenhet av stor vikt."

Ord och inga visor!

Går det nu att förena rikshushållare Per Edvins krav på återhållsamhet även när det gäller kommande investeringar med ett samtidigt krav på ett omedelbart igångsättande av gymnastiksalsbygge t. ex. här i Gustavsberg?

Eller måste vi ta en inflation i krumryggar och ömfotingar. Jag frågar. Vem svarar?

Fanfar.

Reflexion kring en tuppstrid

En bekant till mig berättade att en gång, då han och hans kära hälft sysselsatte sig med potatisplockning, råkade deras kycklingtupp i vilt slagsmål med grannens fullväxta. Den lilla tuppen försvarade sitt territorium med förtvivlans mod, men den större tyngd och rutin skulle snart fälla utslaget. För att skilja dem åt kastade min vän på måfå iväg en sättpotatis och fick en fullträff på den stora tuppen, som omedelbart gick ned för full räkning. Den lille fattade sin chans och anföll ursinnigt hackande den avdånade, som efter en stund vaknade ur sin bedövning. I panisk förskräckelse flydde stortuppen nu fältet förföljd av den triumferande ungtuppen.

Den stora tuppen trodde att den lille knockat honom och den lille var lika fast övertygad om att han gjort det.

Några dagar senare stod mannen och hans granne som vanligt och pratade om väder och vind. Den större tuppen gick och hackade vid deras fötter. Plötsligt uppenbarade sig den lille på arenan. Utan tanke på strid flydde den större och triumferande förföljde honom den mindre. Den underliga synen upprepades flera gånger under sommaren. Grannen kunde inte för sitt liv begripa vad det tagit åt hans stolta, starka tupp.

Alla jämförelser haltar och ingen situation är exakt lika en annan. Men förekommer det inte i människans liv något liknande? Fast det är förstås kraftigare saker än sättpotatis som ändrar bilden och avgör striden.

Emson.

Som sagt var

Att måla en tavla, att komponera ett musikstycke, att skriva en bok är helt visst en kulturinsats. Men det är det också att som fackföreningsman, som förhandlare, skyddsombud, nämndledamot etc. medverka till uppbyggandet och utvecklandet av ett gott förhållande mellan parterna på arbetsmarknaden och på arbetsplatsen, ett förhållande som i görligaste mån präglas av samförstånd och samarbete, ett vettigt lösande av ofrånkomliga intressemotsättningar och ett gott främjande av olika gruppers och parters intressegemenskaper. Kultur hör inte bara till fritiden, det hör i allra högsta grad också till arbetstiden och människornas sätt att vara och verka där.

Lennart Vallstrand
I Fabriksarbetaren

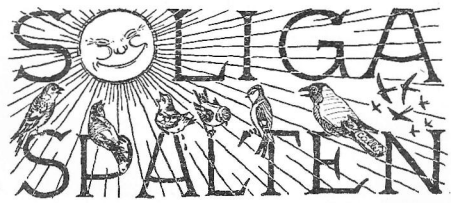

Smått och gott

(Knyckt och tryckt av Red.)

Många sprider glädje där de går, andra när de går.

*

Intuition är något folk tror man har, när man råkar gissa rätt.

*

Industriell forskning är en strävan att lista ut vad man ska göra, när man inte kan göra som man gör.

*

Många saker uträttar man snabbare genom att uträtta en sak i taget.

*

"Går det så går det", sa skotten som gick till skomakarn för att få sina damasker halvsulade.

*

En verklig patriot måste vara beredd att dö för sitt fosterland, om det så skulle kosta honom livet.

*

Det finns någonting som kallas för uppfostran, som av många sammanblandas med brist på uppfostran, men det är alls inte samma sak.

*

Det är bättre att tända ett litet ljus än att bara klaga över mörkret.

*

Liten är makten i det bly som blev till kulor jämfört med makten i det bly som blev till skrift.

Gratisannonser

Tag inte livet av er hustru genom hårt arbete. Låt vår nya tvättmaskin utföra det!

———

Våra kotletter och stekar är så möra, att vi inte kan förstå hur kon kunde hålla ihop.

———

Vår nya strumpa Superia är elastisk, elegant och fin som spindelväv — men hållbar. Damerna är överförtjusta och vill absolut inte ha något annat på sig.

———

Ärade kunder ombedjas att icke förväxla vår butik med en annan svindelaffär som öppnats i närheten.

———

Nästan ny båtmotor, som aldrig har gått, är till salu hos Erikssons, Vindelvägen.

Fritt Forum

Att arbeta på raster

Vid flera olika tillfällen har klagomål framförts över att en del personer arbetar på sina raster, eller på annat sätt icke iakttager gällande arbetstid. Vid otaliga tillfällen har dessa problem varit föremål för diskussion både på fackföreningsmöten och på arbetsplatserna. Enligt gjorda undersökningar finns det flera olika sätt att överträda och kringgå gällande avtal och arbetstidslag. Här nedan följer en del exempel:

1. att arbeta på rasterna.
2. att ta för långa raster.
3. att begagna förskjuten arbetstid, t. ex. börja tidigare på morgonen och sluta tidigare på kvällen.
4. att av någon anledning vara hemma vissa timmar på dagen och arbeta in detta utan övertidsersättning.
5. att tjuvstarta före den ordinarie tiden men stämpla sitt kort när ordinarie tid inträder.

Till denna provkarta kunde en del ytterligare variationer tilläggas. En kvinna, som t. ex. börjar halv nio på morgonen kan knappast ta frukostrast en kvart i nio o.s.v. Ett sätt att råda bot på detta var ju att vederbörande fick lov att börja ordinarie tid, men då skulle fabriken kanske förlora en god arbetskraft och kvinnan ifråga en välbehövlig inkomst.

Man kan även fråga sig om en person, som skall besöka tandläkaren, får arbeta in den förlorade arbetstiden utan övertidsersättning, eller om ett stadsbesök en lördag behöver leda till att man börjar arbetet tidigare på morgonen.

Frågan om arbetstiden är mera komplicerad än vad man från början tror. De under punkterna 1. 2. och 3. angivna förseelserna bör dock beivras. En samverkan mellan arbetsledning och samarbetskommittéer är nödvändig för att råda bot på dessa missförhållanden.

A. Ö.

Ett trevligt konstverk, i glada färger (som vi tyvärr inte kan återge), har Karin Borg, 16 år, åstadkommit. Det är inlevelse och sångargläjde i bilden.

Ve oss

Ve oss! Ve oss!
Goten kommer. I går afton stod han ren knappt en dagsled från Aten!

Så skallade enl. Viktor Rydberg ropet från Atens murar.

Allt går igen, sade en annan stor svensk författare, Aug. Strindberg. Och han har så rätt. För i dag kan atenarnas rop ljuda från Höjhagens röda hyddor.

Vad har då hänt? Jo därom veta vi enkla medborgare föga eller intet. Det enda vi känna till är, att vägstyrelsens handgångne män smög omkring i senhöstens mörker och satte ut en pinne här och där i Höjdhagen och dess omgivning. Och sen fick djungeltelegrafen sköta resten. Denna säger: Det skall dragas en Auto-strada genom Värmdön. Vi förstå att det behövs. Den skall bli 24 met. bred. Det är möjligt att denna bredd erfordras. Vägen är planerad norr om Höjdhagen och skall gå mellan Lugnet och Grindstugärdet. Det lät vettigt. Vägens sträckning är ändrad. Den skall gå över Farstabro-hål för då får de som bo på Ingarölandet 5 min. kortare väg!! Vem bor där vars tid för morgonsömn är till den milda grad betydelsefull? Hade orsaken varit, att ur turistsynpunkt få en vacker väg skulle man lättare förstå det. Ny sträckning. Vägen skall ligga där den ligger och endast breddas. Det lät ekonomiskt förnuftigt, men i alla andra länder ha de kommit underfund med att trafiken ej skall gå rätt igenom ett samhälle utan runt omkring. Men detta var inte skälet för nästa ändring. Scotland Yard och Bleket skulle stryka med och det gick inte.

Nej så enkelt är det inte. Det behövs stora geniala och vidsynta planer och sådant skall inte enkelt folk lägga sig i. Så kom den stora idéen. Den geniala. Vägen skall dragas på en bank över Farstaviken (skönhets- och trivselvärden få inte vara med när markområden taxeras). Sedan skall den korsa den gamla vägen, gå över landsfiskalens vackra gärden och sedan rätt över Höjdhagens bostadsområde!!??!!

10—12 hus stryker förstås med och att det räcker med dessa beror på vägstyrelsens åsikt att de hus som befinner sig på 4 met. avstånd från vägen kan ligga kvar utan olägenhet! Vatten-, avlopps- och el-ledning måste förstås omläggas. Att hela det enastående trivsamma villasamhället blir totalt förstört ur trivselsynpunkt avfärdas med en handviftning. Vad gör det om 100 år? Då har naturen rättat sig efter vägen. Denna förklaring gäller väl även Folkparken och Ekvallen som helt eller delvis skulle stympas.

Det var en svensk-amerikan på besök här och han fick ta del av problemen. "Varför behåller ni inte den norra sträckningen", sade han. Den blir 800 met. längre och kostar 800.000 kr. mera. "Well, i staterna är sträckningen en sak och kostnaderna en annan. Har ni inte råd med de här 800.000 kronorna så minska en meter på bredden och behåll en vettig sträckning. Förresten förstör ni väl ett samhälle som är värt lika mycket. Vad säger folket i bygden om detta? Är de inte rädda om sina barn?" Jo ser du, vi bli inte ens underrättade. Vägstyrelsen eller Länsstyrelsen eller någon annan Gudomlighet avgör helt enkelt saken.

"By God, och jag som trodde att ni hade demokrati i gamla Sverige."

Den siste atenaren.

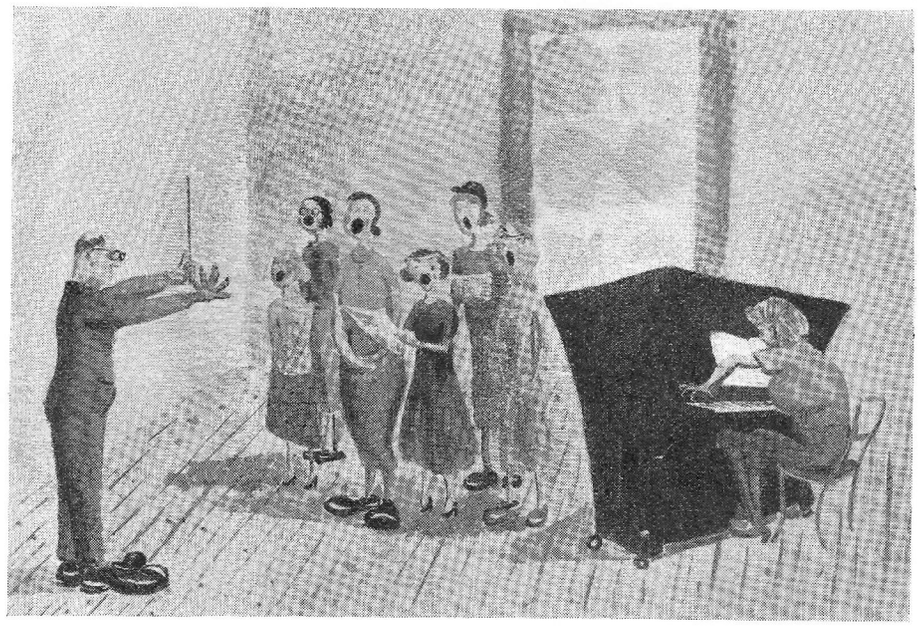

Födda:

1954

Den 21 nov. En dotter t .Karl Martin Berglöf och h. h. Hilda Maria f. Rosenblad, Kullen 6.

Den 30 nov. En son t. John Ingvar Öberg och h. h. Ingrid Margareta f. Andersson, Mariaplan 3.

Den 7 dec. Bo Christer, s. t. Kurt Evert Trion Jonasson och h. h. Ulla Birgit f. Råge, Lagnö norra.

Den 8 dec. En son t. Kjell Ingvar Gustavsson och h. h. Lillemor Maria f. Svedberg, Villag. 5.

1955

Den 5 jan. En son t. Sven Gustaf Bengtsson och h. h. Bleckur Ingrid Viola f. Olsson, Farsta.

Den 5 jan. Bo Stefan, s. t. Oskar Vilhelm Falk och h. h. Greta Sofia f. Hedqvist, Lugnet.

Den 8 jan. En doter t. Guiseppe Salvatore Cortinovis och h. h. Anna Angela f. Riva, Höjdg. 3.

Den 30 jan. En son t. Ruben Natanael Edqvist och h. h. Maj-Britt Ingegärd f. Hall, Tallåsen 6.

Den 31 jan. En son t. Berndt Axel Jonsson och h. h. Gunnel Elisabet f. Carlsson, Hästh.-terr. 11.

Vigda:

1954

Den 4 dec. Gustav Harry Andersson, Villagat. 9 och Elna Sylvia Rodin, Skogsbo.

Den 18 dec. Gunnar Norberg, Kullen 8 och Dagmar Anita Frilund, ibm.

1955

Den 1 jan. Sven Olov Blanck, Villag. 5 och Rut Elin Olsson f. Asp, ibm.

Den 22 jan. Jan Olof Karlsson, Spånga och Ulla Birgitta Johansson, Hästh.-terr. 16.

Den 29 jan. Tage Arvid Einar Johansson, Enskede och Maj Britt Linnéa Östlund, Mörtnäs.

Döda:

1954

Den 23 nov. Fabr.-arb. Martin Osvald Eugén Gustafsson, Villag. 7. 62 år.

Den 12 dec. f. Ladug.-k. Gustaf Robert Helmer Hagberg, Mörtnäs 1: 313. 67 år.

Den 28 dec. Färgberedaren Kurt Gustav Säfström, Mariag. 2. 48 år.

1955

Den 1 jan. Eldaren Gustaf Bernhard Herlitz, Hästhagen 1. 42 år.

Den 20 jan. Änkefru Frida Josefina Lundin f. Nyström. Ald.-h. 79 år.

Den 21 jan. Änkefru Alma Josefina Karolina Larsson f. Berg, å förs. skr. 67 år.

Den 27 jan. Fru Anna Vera Maria Eriksson f. Engblom, h. t. pressaren Oscar Sture Eriksson, G:le Svartens v. 5. 44 år.

Folkmängden 31.12 1954: 3.780.

Tack

Till arbetsledare och arbetskamrater vill jag rikta ett hjärtligt tack för penninggåvan till Jul.

Nils Evert Byström.

Ett varmt tack för den vänliga hågkomsten från företag, arbetsledning och arbetskamrater på min 50-årsdag.

Oskar Andersson.

För vänlig hågkomst på min 60-årsdag ber jag genom Gustavsbergaren få framföra mitt varma tack.

Annie Stoor.

Till GIF och dess kamratförening ett varmt tack för den glädjande och överraskande hågkomsten på min 70-årsdag.

Gustaf Anderson.

För visad vänlighet på min 80-årsdag ber jag härmed få framföra mitt varma tack.

Erik Fagerström.

Ett tack till arbetskamrater och vänner för vänlighet och gåva då jag lämnade Gustavsberg.

Elly Lööf.

Ett hjärtligt tack till gamla arbetskamrater och Folkpensionärernas förening för uppvaktningen på 75-årsdagen.

Axel Jonsson.

För all uppvaktning på vår 50-årsdag ber vi till släkt, vänner, arbetskamrater och fabriken få framföra vårt hjärtliga tack.

Oscar och Emil Andersson.

För visad vänlighet och deltagande vid min makas bortgång och jordfästning, ber jag och mina barn att till släkt och vänner, kullorna i Gustavsberg, grannar och arbetskamrater, få framföra vårt vördsamma tack.

Sture Eriksson.

Mitt vördsamma tack för allt deltagande och visad vänlighet vid min makes bortgång och jordfästning.

Estrid Eriksson.

För visat deltagande vid min älskade makes, Curt Säfströms bortgång ber jag att till arbetskamrater och vänner få framföra mitt varmaste tack.

Ebba Säfström.

Kompletta årgångar av

GUSTAVSBERGAREN

1943, 1944, 1945, 1946 och 1947

önskas köpa. Även lösnummer inköpas, nämligen nr 3-1943, nr 1, 2, 5-1944, nr 1, 4, 5-1945, nr 1, 4-1946 och nr 1, 2, 5-1947.

Vidare genom

Redaktör Gösta Dahlberg,

Gamla vägen 6. Tel. 0766—30359

Från Ingarö

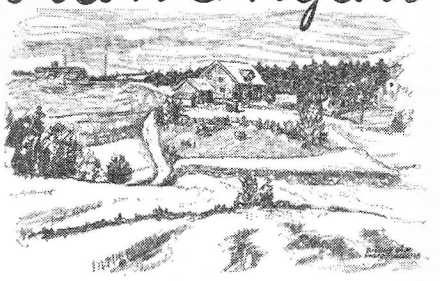

Ingarö församling 1954

Födda:

Den 27 febr. Inger Monika Elisabet Svensson, Säby 1: 35.
Den 16 mars Bo Jan Erik Severin, Skenora 1: 123.
Den 15 april Bo Gustav Nilsson, Bergvik 1: 1.
Den 13 april Bo Tommy Ohlsson, Ingarö-strands v.o. 2: 2.
Den 14 april Mats Andreas Sandström, Brunn 1: 173.
Den 20 april Kjell-Arne Martin Wahlström, Fågelvik 1: 145.
Den 26 april Arvid Harald Brenlien, Atervall 6: 1.
Den 15 juni Erik Hans-Ronnie Forsling, Brunn 1: 310.
Den 19 juli Lars Jonny Malmstedt, Skolhustomten 1: 1.
Den 4 aug. Sven Thommy Karlsson, Lämshaga 1: 14.
Den 26 aug. Kerstin Birgit Mariann Olsson, Säby 1: 2.
Den 4 okt. Carl Gunnar Emanuel Hindell, Långvik 1: 76.

Konfirmerade:

Den 26 maj:

Erik Bernhard Brunner, Säby 1: 1.
Anders Christer Vindahl, Säby 1: 1.
Rolf André Hansson, Beatelund 1: 5.
Ernst Tommy Johansson, Brunn 1: 1.
Bo Ingemar Nyström, Brunn 1: 101.
Per Nils Gustav Lätt, Brunnsnäs 1: 149.
Bengt Torsten Steffansson, Krögarudd 1: 1.
Ulla Elisabet Nyström, Brunn 1: 101
Astrid Margareta Stefansson, Krögarudd 1: 1.
Gudrun Anna Linnéa Lilja, Brunn 1: 177.
Eva Elisabet Jansson, Brunn 1: 296.
Gun Karlsson, Brunn 1: 164.

Vigda:

Den 22 maj Traktorskötare Sven Roland Karlsson från Lämshaga 1: 14 och fröken Solveig Karin Eleonora Krentzel, ibm.
Den 11 sept. F. smeden Gustaf Adolf Verner Holmberg från Brunn 1: 15 och sömmerskan Anny Teresia Rydman från Skälsmara 6: 1.
Den 11 dec. Verkstadsförman Carl Birger Carlsson från Evlinge 1: 2 och sjuksköterskan Helga Inez Linnéa Hansson från Brunn 1: 15.

Döda:

Den 17 febr. Förman Erik Efraim Ström från Säby 1: 26, make till Anna Juliana, f. Jonsson, i en ålder av 58 år.
Den 15 maj Installatör Karl Einar Leopold Fransson från Säby 1: 66, make till Camilla Magdalena, f. Johannesson, i en ålder av 62 år.
Den 29 juni Fru Iris Maria Eriksson, f. Andersson, från Lämshaga 1: 14, maka till jordbruksarb. Erik Kasper Eriksson, i en ålder av 49 år.
Den 31 juli F. kyrkvaktmästaren Fredrik Eklund, Brunn 1: 15 i en ålder av 83 år.
Den 22 sept. Änkefru Maria Charlotta Eklund, f. Jonsson, Brunn 1: 15, i en ålder av 74 år.
Den 27 sept. Fru Anna Almida Kristina Lilja, f. Karlsson, maka till rättaren Karl Gustaf Leonard Lilja, Säby 1: 1, i en ålder av 64 år.
Den 2 okt. Herr Ove Nils Gunnar Demander från Brunn 1: 200, i en ålder av 24 år.
Den 29 okt. Hemmansägaren Karl Helge Valter Westerberg från Långvik 1: 72, make till Ada, f. Johansson, i en ålder av 61 år.

Är ditt barn *konfirmand i år?*

I tidningen "Se" såg jag för litet sedan en skämtbild med överskriften "Huset, som folk glömt". Kyrkan syntes i bakgrunden, och ifrån den gick två karikerade präster ut till folket. Reklam behöver kyrkan kosta på sig, ansåg tecknaren.

I Gustavsberg tycks kyrkan ändå inte vara alldeles glömd. Varje år sänder en hel del föräldrar sina barn till konfirmationsläsning. Varför? För ordningens skull? För inte är det väl för att en dag få ge dem en ny stass kläder, en klocka eller en moped. Det kan de väl få på en mer profan högtidsdag. — Ja, funderingarna kommer över en, då man ser de unga sitta där på första bänken i kyrkan en och annan gång under konfirmationstiden. Många säger: "Att inte kyrkoherden kan få läsbarnen att gå varje söndag i kyrkan. Det gjorde då vi!" Javisst. Men vart tog du vägen sedan? Du gjorde tydligen som vår tids ungdom; så fort lästiden var över, försvann du ur kyrkan. Kanske kom du tillbaks vid de stora högtiderna, vid din lysning eller vigsel, vid ditt barns dop eller konfirmation. Och en gång kommer du väl vid livets slut.

Men hur vore det, om du, som har din son eller dotter med bland läsbarnen nu skulle gå med till kyrkan? Hur värdefullt vore det inte, om den unga kände, då han står i en svår brytningstid, en tid, då tanken på en livsinriktning börjar vakna, att far och mor vore med. Kanske har pojken eller flickan mot föräldrarnas vilja anmält sig till läsningen, och då är det ju naturligt, att de går ensamma i kyrkan. Men i de flesta fall är det väl inte så, utan kanske oftare tvärt om. Stöd då den unga genom att vara med — om du över huvud taget lägger in någon betydelse i konfirmationen, som ju betyder bekräftelse, nämligen på dopet, som barnet i sin då späda ålder inte kunde förstå. En timme av den dag, som är avsedd till vila och gudstjänst, kan även en strängt upptagen mor eller far ha tid att tillbringa i kyrkan. Säkerligen skulle det komma att berika familjelivet. Och kanske skulle, då den stora dagen kommer, du kunna gå med ditt barn fram till nattvarden, som kanske hittills varit en engångssak för dig.

Vår tids ungdom är så självständig, sägs det. Och kanske de till och med skulle vägra gå i kyrkan, om pappa och mamma vore med. Vad skulle kamraterna säga? Men vad dessa unga i grund och botten behöver är auktoritet. För deras förmenta självständighet får vi inte dra oss blygt undan det ansvar vi har för dem. Vi kan vara präktiga och arbetsdugliga människor och på så sätt föregå de unga med gott exempel. Men har man en kristen livsåskådning, räcker inte detta. Det kristna församlingslivets fördjupande styrka behöver vi ta vara på även i Gustavsberg.

Clary Lindholm.

Julnumrets pristävlingar

Var? Vad? hette *fotogåtan* och den gav både felaktiga och rätta lösningar. Det blev *Werner Rehn* som vann "Sverige från luften" med följande lösning:

1. Trappräcke — Mjölkaffären
2. Södra trappan — Övre Stenhuset
3. Hisskrok — nedanför kyrkan
4. Resos skylt — Övre Stenhuset
5. Dörrbeslag — Kapellet
6. Skylten vid Värdshuset
7. Grind — Båtbryggan
8. Trafikmärke — Värmdögatan
9. Grind — Strandvik
10. Skylt — Vita Hästen
11. Stol — Kommunalhuset

Andra och tredje pris tog Gunnar Englund och Göran Lundgren.

Julkorsordet var också svårt att döma av några feltolkningar. Vinnaren, som får Boken om Wilhelm Kåge, vittnar: *"B. Arvidsson* löste korsordet, fast Dahlberg så svåra gjord'et".

Så här ska det se ut:

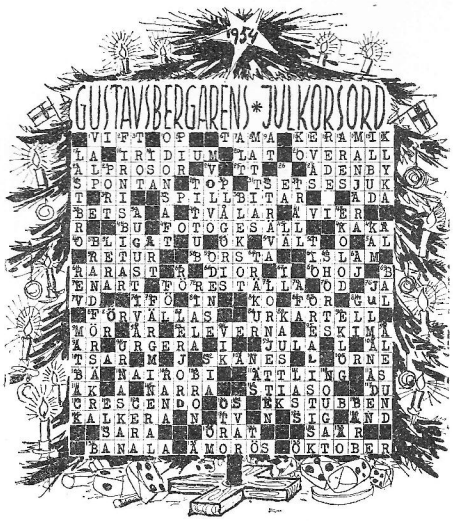

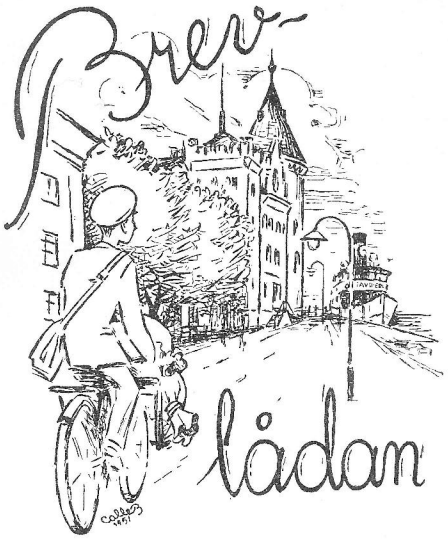

H. A. Pettersson skriver och tackar alla gustavsbergare för deras goda vilja för hans flaskskepp, som tillsammans gett 1687 kr för vårt musikliv. Med stolthet berättar han att han fått tackbrev från Kung Gustav Adolf för jul-flaskskeppet. — Kapten Pettersson brevväxlar med Agda och Anna Pettersson i Haga och väntar brev från Ester Wallius.

George Garring skriver: "A Happy New Year to you and your family and all friends", och sänder en historia i bästa Albert Engström-stil om fränder på Plum Island. Thanks and the kindest regards to you!

Margit Levinson i Rädda Barnen, betygar ännu en gång sin tacksamhet för julhjälpen och slutar sitt brev så: "Vår tacksamhet är desto större som Gustavsbergsborna vid många tidigare tillfällen lämnat sitt ovärderliga stöd i denna verksamhet, på vilket intet slut skönjes."

Sigurd Bylund, Lugnvik önskar oss ett verkligt gott nytt år och prenumererar "på den alltid goda och välkomna Gustavsbergaren". Så hälsar han till fabriken och skickar en femma, varav 1 kr. ska gå till kaffe åt Red. Tackar!

Pastor Hedin i Boo-Posten ber att få låna litet material av oss och kvitterar med att i sin tidning kalla Gustavsbergarens julnummer "förnämligt, bland de bästa i landet av detta slag".

Erland V. Andersson, Stockholm, tackar för det gamla året och önskar god fortsättning. "Jag följer med stort intresse vad som skrives om kära Gustavsberg, som förnyas och blir bättre och bättre".

Hildur Andersson, Stockholm, tackar "för alla de minnen som pånyttfödes i Gustavsbergaren och ger goda tankar från barndomen.

Ebba Elius-Carlsson: "Tack för Gustavsbergaren 1954, den har varit mycket trevlig!"

Georg Pehrson tackar för 1954 och "för den höga standarden på vår tidning. Julnumret var värt hela årsavgiften!"

Ing-Britt Sundin vittnar att "det är trevliga dagar, då Gustavsbergaren kommer."

C. G. Isaksson, Göteborg, tycker att Gustavsbergaren är en länk mellan gammal och ny tid.

Med liknande varma ordalag hälsas tidningen och gustavsbergarna från **Edwin Johansson,** Stockholm, **Ernst Lindahl,** Stockholm, **Frida Söderberg,** f. Örtengren, **Gunnar Pettersson,** Göteborg, Familjen **Georg Sandström, Eric Sandin,** Hudiksvall, **Sven Nilsson,** Klinten, **Gustav Fröberg, Oskar Rosendal, Lisa Anderson,** Bryninge, **John E. Petterson,** Furudal, **Maria Andersson,** Krylbo, **Tyko** och **Sonja** i Småland, **Ingeborg Gundersen,** USA, **Greta Lindell,** Sundbyberg, **Hugo** och **Sara** i Upplands-Väsby och **Elsa Eriksson,** Vårgårda.

Tack till er alla för edra vänliga tankar och återhälsningar från alla gustavsbergare!

Red.

"AMULETT" NY DEKOR PÅ MJUKA FORMERNAS SERVIS. KOMP.: WILHELM KÅGE

Herr Axel Björkman
Tallåsen 24
G u s t a v s b e r g

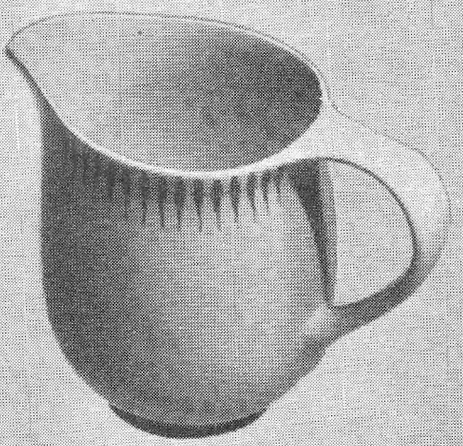

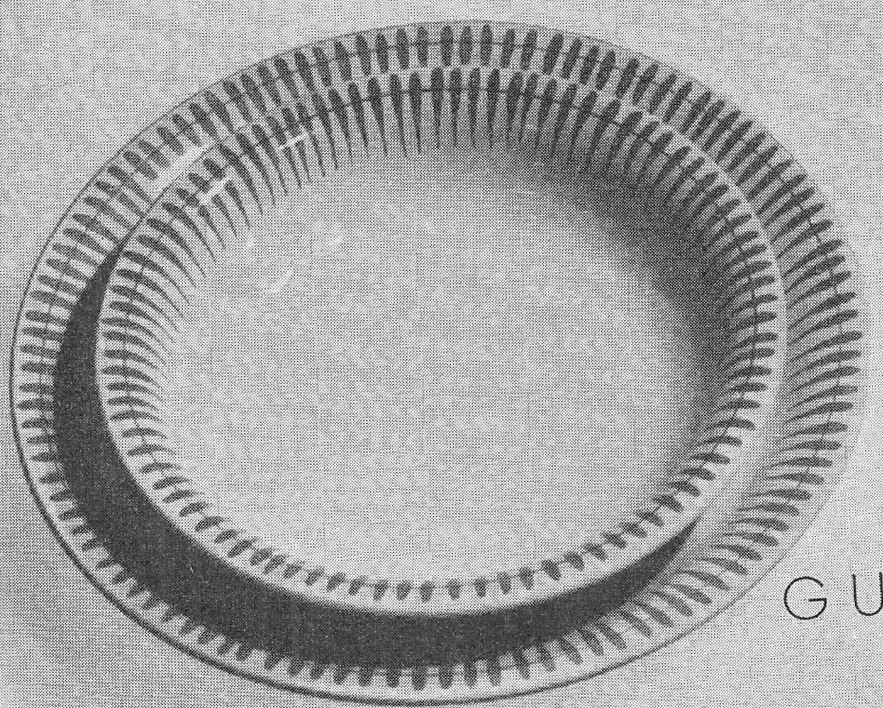

GUSTAVSBERG

Pris 1:—

N:r 2. Årg. 13. 1955.

GUSTAVSBERGAREN

UTGIVEN AV
DISKUSSIONSCIRKELN
FORUM
I GUSTAVSBERG

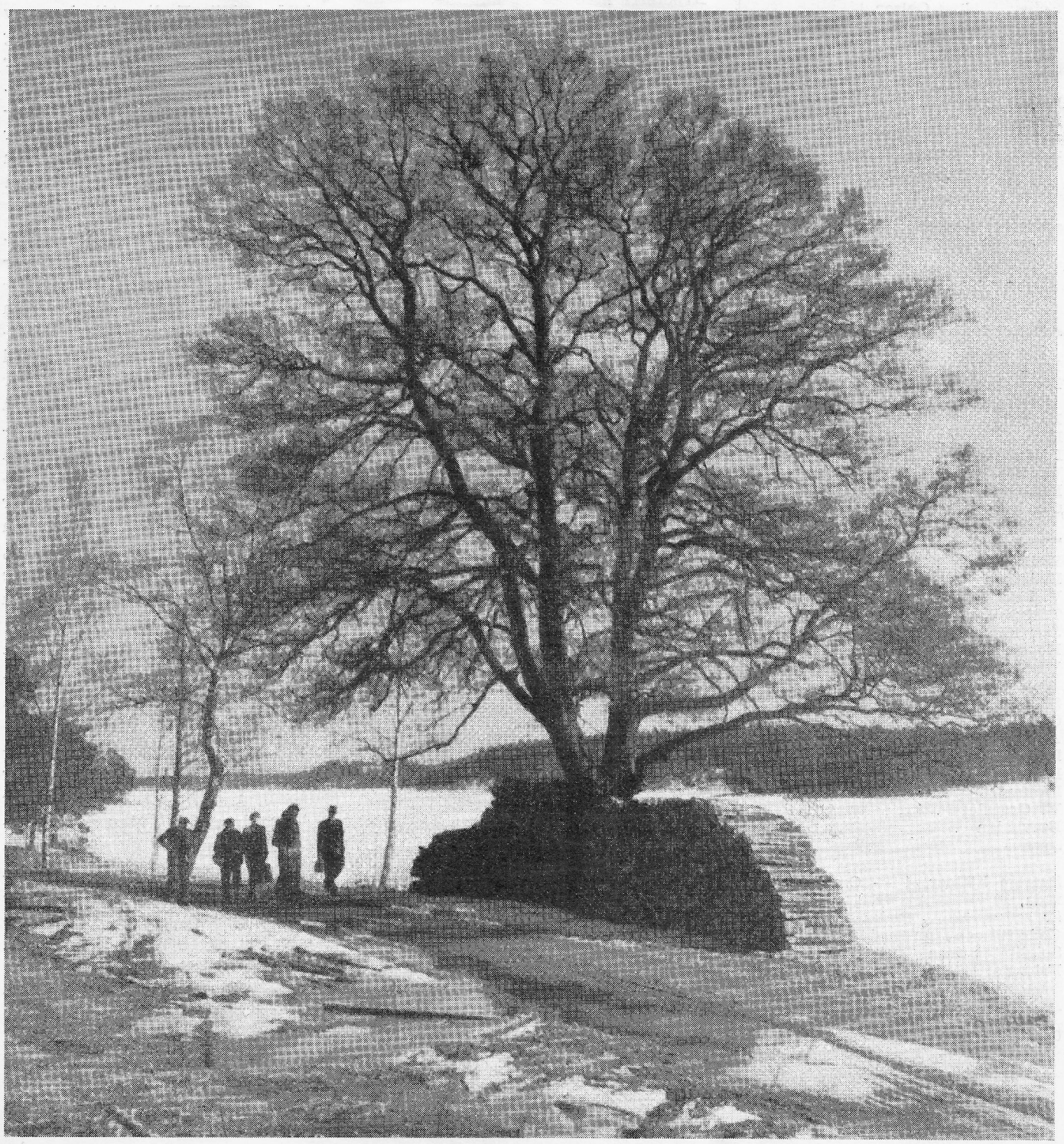

Gustavsberg

GUSTAVSBERGAREN

ÅRG. 13. APRIL 1955 Nr 2

Utgivningsort och adress:
Gustavsberg

Redaktionskommitté:
Gunnar Andersson, ansvarig utgivare
Fritz Berg
Gösta Dahlberg, redaktör
Harald Lindholm
Axel Öhlund

Fotos: Hilding Ohlson.

Postgiro: 27 51 73

Prenumerationspris:
Helår: 4: —.
Till utlandet per helår 5: —.

E. Olofssons Boktryckeri AB
Stockholm 1955

INNEHÅLL:

	Sid.
Arbetsmänniska — samarbetsmänniska	2
Forum: Sansa dej, människa!	3
Några tankar om barnets sexuella fostran	5
Från flydda tider: 6. Lemshaga	7
Barnets krav	8
I Västerled	9
Värmdö bygdegård invigd	10
Det spelar och det sjunger	11
Om kriget kommer till Gustavsberg	12
"Dr Barstow"	13
Saltstänk från Farstaviken	14
Krönikan	16
Vad ska folk säga	20
Tosiga Tantson	20
Jag minns	21
Konsumspalten	23
Värt att veta om Gustavsbergs produkter	24
Skolnytt	25
Om företagsgymnastik	26
Att hasa plank	27
Företagsnämnden	29
Pastorsämbetet	30
Fanfartrumpeten	30
Vi Gratulera	31
Brevlådan	31

Sverige hjälper, 4 — Om jag fick råda, 10 — KPA-nytt, 11 — För 10 år sedan, 12 — Red:s spalt, 15 — Gods till och från Gustavsberg, 29 — Solglimtar från Gustavsberg, 30 — Fritt Forum, 31.

Omslagsbilden: *Vårpromenad vid Strömma kanal.*

Arbetsmänniska — samarbetsmänniska

Den enda källan till välstånd är arbete och åter arbete. Denna grundläggande sanning rubbas inte av det faktum att det finns arbetsfria inkomster och förmögenheter. Det borde vara omöjligt att få någonting genom att göra ingenting. Hela vår andliga och materiella kultur är ett resultat av mänskliga arbetsinsatser. Arbetsfri inkomst är okultur.

Alla människor har rätt till personlig och social trygghet: Du och jag, friska och sjuka, barn och åldringar. Därför kräver vår tid med dess trots allt stigande standard arbetsmänniskor, människor vid maskiner och skrivbord, bakom butiksdiskar och laboratorieapparater, vid kastrull och kateder. Vi behöver både möbler och böcker, arbetare och artister, kapital och kultur, kort sagt arbete och arbetare.

Vi som är industrisamhällets barn och barnbarn har hört många vittnesbörd om framfarna tiders oblida arbetsförhållanden, lång arbetsdag och knapp lön, svält, armod och sjukdom. Vår tid förefaller ha andra kännetecken: jäkt, oro, ångest, hets; missanpassning, neuroser, magsår. Är vi i många och långa stycken vilsna varelser, vandrare till intet? Världen vacklar, ja, värdena vacklar, vår tid är vrång. Vår tid kräver verksamhet, arbete.

Den som upplevde den stora arbetslöshetskrisen för ungefär ett kvartsekel tillbaka, den människan kan i mångfaldig mening uppskatta arbetet. Att skapa med sina händer, med sitt huvud, att forma fantasifoster, fabulera, fostra, fostras, arbeta, arbeta, arbeta ... Ja, den människan kan förstå arbetets glädje, kan inse den ofattbara förmånen att få verka och påverka.

Men kan arbetet vara ett självändamål, ett mål i sig självt? Räcker idogheten själv som målsättning för människan? Är den fullkomliga arbetsmänniskan ett mönster, ett eftersträvansvärt exempel? Är inte arbetsmänniskan i hennes högsta potens släkt med övermänniskan, despoten, diktatorn? Förvisso. Om det är tillåtet att travestera en gammal psalm, så kan man säga:

Den som gör arbetet till gud
har brutit mot Guds första bud.

I det gamla naturahushållande samhället bodde människorna i isolat. Varje gård utgjorde en värld för sig. I vår tid bor vi närmare varandra, även om det kan vara långt mellan hjärta och hjärta, för att låna en bild av Nils Ferlin. Alla barn av alla trots samhällets uppspjälkning och differentiering. Tiden kräver mindre jagiskhet och mer vi-anda. Ingen kan längre vara självtillräcklig, sig själv nog. Alla gränser sprängs undan för undan, världen krymper men det mellanmänskliga beroendet växer.

Vår tid kräver en ny människotyp. Denna nya typ är inte den fulländade arbetsmänniskan utan *samarbetsmänniskan,* den sociala varelse som formar och formas av ett industrialiserat och demokratiskt samhälle i snabb omvandling. Och det gäller sannerligen inte bara människan på arbetsplatsen, utan i hemmet, i föreningen och klubben, i skolan och bildningslivet, i press, film och radio. Men denna nya människotyp är inte så alldeles ny, den är beskriven och praktiserad i mer än ett sekel, den människan är "the co-operative man", eller helt enkelt kooperationen personifierad.

De kooperativa idéerna bärs givetvis upp av arbetsmänniskor, medlemmar, funktionärer och anställda. Men den kooperativa människan är framför allt samarbetsmänniska. "Ej tjäna på andra men tjäna varandra" är sannerligen ingen reklamslogan för att "lura dumt folk" utan en strålande sammanfattning av samarbetets idé. Den extrema arbetsmänniskan kan bli slav under arbetet, en arbetsträl bara, eller en despot över arbetsträlar. Samarbetsmänniskan är den demokratiska jämlikhetsmänniskan. Samarbete — inte bara arbete — måste bli vår tids signum. Detta är helt enkelt kooperation.

Bom.

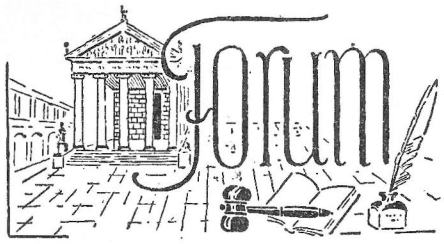

Sansa dej, människa!

Nej, så hette inte diskussionsämnet vid Forums årsmöte den 23 februari, men det var inledarens, redaktör **Lennart Vallstrand,** *slutkläm i ett bordssamtal kring "människan och samhället, levnadsstandard och lyckomöjligheter." Vi har sökt få fram huvudpunkterna och andemeningen i Vallstrands intressanta anförande. Därutöver sades många vettiga saker av Forum-medlemmar och inte minst av våra damer. I huvudsak var man på samma linje som inledaren och hans synpunkter ansågs ha allmänt intresse. Varför vi med benäget tillstånd återger dem om också i starkt förkortat skick.*

Red.

När man fått uppgiften att inleda en diskussion i frågan om människorna är lyckligare nu än förr, står man naturligtvis inför risken att bli en smula kvasifilosofisk och kvasipsykologisk. Fakta torde vara oåtkomliga i varje fall, och det blir nog mest fråga om att "tro" eller "tycka". I en inledning till diskussion skall emellertid det mesta lämnas osagt, och diskussionen får väl som vanligt utgöra svar på frågan.

Många av oss har varit med om en enastående period av teknisk-politisk utveckling. Det är väl fråga om mänskligheten någonsin inräknat så många och revolutionerande framgångar — och för all del också bakslag — som under de senaste femtio åren. Teknikens landvinningar är oerhörda, ofattliga. Vi hör nu talas och stiftar ibland också bekantskap med sådana saker som elektronikens landvinningar, automationen av våra fabriker och atomkraftens ofattliga perspektiv på gott och ont. Vi vill ju gärna tro att mycket gott skall följa med den framtida utvecklingen, men kan väl inte dölja för oss själva att mycket ont också kommer att följa därav. Det danska ordstävet "Tag vad du vill ha — och betala för det!" är nog så sant härvidlag.

Vi är också på det klara med att stora framsteg har vunnits på politikens område i vårt land — vi har fått medborgarrätt, vi har utvecklat demokratin. Detta har tillsammans med den tekniska utvecklingen och de stora upptäckterna på en mångfald områden ökat förutsättningen för människornas behovstillfredsställelse, både när det gäller den materiella standarden och när det gäller mindre handgripliga ting såsom frihet och trygghet. Som fackföreningsman måste jag också konstatera, att det skett en djupgående utveckling på arbetsmarknaden med ökat inflytande på arbetsvillkoren, en annan anda och atmosfär i företag och på arbetsplatsen.

Mätt med mått som tar hänsyn till relativiteten i alla värderingar är vi långt komna — vi har ökat *lyckomöjligheterna.* Ty åtminstone för dem som varit fattiga, förtryckta och förslavade, otrygga och utlämnade åt sig själva i en osäker värld, är den utveckling som antytts värderad (eller borde vara det). Men för att kunna uppskatta vad som sålunda skett måste man kunna ställa det skedda i relation till något som varit sämre, och detta "sämre" får inte ligga alltför långt borta i tiden. Sedan framgångarna väl är vunna och blivit vardagsvara, har vi alla så lätt att betrakta dem för självklara och för alltid säkrade. Vi går inte längre omkring och är tacksamma över vad som vunnits på det ena eller andra området, vare sig det gäller individens eller kollektivitetens framsteg. För den som exempelvis kommer in i arbetslivet nu föreligger inte samma möjligheter som för mig att sätta nuets situation här hemma i vårt land i relation till situationen på 20- och 30-talet. Vi ser därför inte på standardhöjningen på samma sätt, värderar den troligen inte lika. Jag tänker ofta därpå när min lille son knäpper på radion. För mig är denna möbel ännu ett underverk, därför att jag ännu minns hur det var när vi inte hade ens en dröm om ett sådant ting i mitt barndomshem. För honom, som från sin första stund blivit bekant med den, är den just inte så märkvärdig. Och så är det med mycket annat som vi har omkring oss.

Men är nu storartad teknisk utveckling och politiska framsteg i och för sig garantier för att människorna är lyckligare än förr? Kan lyckan för vår tids människor överhuvudtaget vägas mot gångna generationers? Jag tror inte det. Vad jag tror mig förstå är, att *vi lever bättre än förr,* mycket bättre, ekonomiskt och i andra avseenden. Men trots rikare, främst materiella möjligheter till människovärdig tillvaro har vi våra uråldriga problem kvar, fastän de kanske flyttats upp på ett annat plan så att säga. Lyckomöjligheterna har nog blivit långt flera, men människornas möjligheter att tillvarata dem har kanske inte blivit mera utvecklade än vad de var förr i tiden. I många avseenden är människorna nämligen desamma som de alltid har varit.

Vi har våra uråldriga problem kvar, sade jag nyss och vill ta ett exempel på vad jag menar. Människan har väl i alla tider mer eller mindre känt fruktan, fruktan för livet omkring sig och fruktan för framtiden. Det gör hon än. Vår tids gissel är också fruktan — det som driver människorna till oöverlagda och vansinniga handlingar. Vi fruktar nästa krig! Och "vi" formar våra öden besatta av denna fruktan. Det tragiska i vår situation är, att vi utvecklat och utvecklar en storartad teknik — men vi behärskar den inte på avgörande punkter. Varför är det så? Kanske därför att vi i moraliskt hänseende inte kunnat hålla jämna steg med teknikens landvinningar. Det beror väl först och främst på att det inte finns något framåtskridande *för hela mänskligheten* i moraliskt hänseende — utan blott för individen. Varje enskild människa kan under sin livstid nå en aktningsvärd etisk höjd genom moralisk utveckling. Men när den enskilde går ur tiden gör vi alla andra därmed en oersättlig förlust. Ty moralisk kraft kan inte ärvas eller överlåtas. Läser man de gamla grekiska dramerna eller Shakespeares flödande människoskildringar, säger oss den ringaste eftertanke, att de problem, de människotyper, det handlande som träder oss till mötes i dessa skildringar ju också är oändligt synonyma skildringar av vår samtids människor. Förhållandena omkring oss har förändrats, men människan är nog densamma sedan tusentals år tillbaka.

Det är på annat sätt med tekniken i vidaste bemärkelse: där lägges upptäckt till upptäckt under århundraden, och vid vårt inträde i denna värld tar vi arv av föregående generationers insats — omedelbart. Men vad vi själva skall bli som människor i samlevnad med andra människor, det är ett oskrivet blad.

En annan iakttagelse: När vi löser ett problem för människorna — mer eller mindre i avsikt att öka deras lyckomöjligheter — lägger vi ofta därmed grunden till andra problem, andra svårigheter. Vi har ökat fritiden — och fått fritidsproblem. Vi har ökat reallönen — och fått en i många stycken snedvriden livsföring. Kampen för brödet har avlösts av kampen för bilen. Och det är inte säkert att den kampen ökar lyckan, om priset — naturligtvis inte i pengar uttryckt — blir högt eller alltför högt.

Är vi nu som sitter här lyckligare än förr? Har den ökade materiella standarden medfört ett högre mått av lycka? Vem kan ge en allmängiltig definition på begreppet? Det går förstås inte att fastställa vad lyckan är, därför att det är fråga om ett själstillstånd, ett sinnestillstånd som kommer till uttryck i olika livslägen, Är det *harmoni,* med sig själv och med andra? Ja, för en del av oss. Men andra trivs bäst med ett liv som bjuder strid och spänning. Är det känslan av trygghet och säkerhet i livet, på arbetsplatsen, i samhället? Ja, för många. Men andra människor värderar andra närmast motsatta ting. Vi är så olika skapade. Tänk bara på att vårt eget fingeravtryck inte är likt någon annan människas. Och vi har väl onekligen lite mera i huvud och hjärta än vad vi har på tumytan. Därför blir också synsätt och känslolägen olika hos oss alla.

Sedan vissa yttre materiella förutsättningar för trivsel och lycka i arbetet och på fritiden, i samhället och i övrigt ordnats — och vi kan gott erkänna att mycket gjorts och mera kan göras där — så är det de inre förutsättningarna hos varje enskild människa som är avgörande för graden och arten av hans livslycka. Och där kommer detta in, att dessa personliga förutsättningar växlar med ålder, civilstånd, förskjutningar i tro och intresse, i hälsotillståndet och kärlekens växlingar. Vi är ju alla begåvade med inre-sekretoriska körtlar och de arbetar inte lika för oss alla.

Materiellt god standard är ingen garanti för "lycka" — det är på sin höjd en av många förutsättningar. Saknas de andra — vilka de nu är — hjälper inte den bästa standard i världen. Till följd av min arbetsanställning har jag många tillfällen att träffa folk med höga löner och stora egendomar, men jag tror inte jag överdriver min erfarenhet, att just i denna grupp träffar man de ojämförligt flesta olyckliga människorna. Iakttagelsen har exempelvis gjorts vid otaliga resor i såväl tredje som andra klass järnväg — man behöver inte vara stor psykolog för att ur ansiktsuttryck och samtal kunna få denna uppfattning. Fattigdomen är naturligtvis inte lyckobefrämjande, men det är sannerligen inte rikedomen heller. Vi har ett utomordentligt svenskt ord, som skulle kunna sättas in här: lagom.

Mitt resonemang skall inte misstolkas. Visst tror jag att en ökad standard är av godo allmänt taget. Fattigdomen och bristen är i varje fall inte något gott, något lyckobefrämjande, men:

Om jag skulle etablera mig som profet för en, kanske inte ny lära men någonting som människorna oftare än som nu är fallet borde lyssna till, så skulle jag kanske välja att predika om den tillfredsställelse, det värde, de lyckomöjligheter som också kan ligga i något jag vill kalla behovslöshetens idé. Jag skulle vilja säga något mycket klokt om glädjen att kunna leva utan att sträva efter att äga allt som har med materiell standard att göra. Något om att vi kanske ibland och alltför obetänksamt betalar ett för högt pris för vår eftersträvade standard. Det pris som betalas med jäkt, missnöje och utslitning. Jag skulle vilja säga något om, att vi borde *i bästa mening* leva vårt liv så, som om varje dag vore den sista! Att leva vårt liv som konst — inte som en förbannat reell kamp för bilen, televisionen och annat som folk nu spänner sig för, ibland intill bristningsgränsen, och som de tror att de måste ha för att kunna leva lyckligt. Och denna predikan, som jag skulle vilja hålla om jag hade förmågan, skulle som ett amen avslutas med "Sansa dej, människa!"

Sverige hjälper

En broder mer

Jorden kan du inte göra om
Stilla din häftiga själ.
Endast en sak kan du göra:
en annan människa väl.

Men detta är redan så mycket
att själva stjärnorna ler.
En hungrande människa mindre
Betyder en broder mer.

Stig Dagerman

Statsminister Tage Erlander:

Vi skall inte tro, att vi isolerade och ostörda kan fortsätta att bygga ut vårt välstånd, om det ekonomiska läget i stora delar av världen steg för steg försämras. Däremot kommer förbättrade ekonomiska förhållanden för mänskligheten i stort att påtagligt öka våra egna möjligheter till fortsatta framsteg. Vad de eftersatta länderna behöver är framför allt kapital och kunskaper för att utnyttja sina rika naturtillgångar. Härtill syftar också de internationella stödaktioner, som Sverige aktivt deltar i. Insamlingen Sverige Hjälper är en appell till vår känsla av solidaritet och gemensamt ansvar med människor som lider nöd. Man brukar inte vädja förgäves till dessa känslor hos Sveriges folk.

En värld i nöd

Mer än halva mänskligheten lever i fattigdom och undernäring. Barn och vuxna i Asien, Afrika och stora delar av Syd-Amerika vet inte vad det innebär att äta sig mätta. Medellivslängden är trettio år och i många områden dör vartannat barn före ett halvt års ålder. Dessa underutvecklade länders livsproblem angår också oss, ty världen är numera så sammanknuten, att nöden i stora områden av världen sätter spår och oro jorden runt.

Ariel.

Några tankar om barnens sexuella fostran

I detta sista avsnitt av min serie om barnuppfostran kommer vi in på de sexuella problemen och denna artikel vill väcka till diskussion i hem och bland ungdom om dessa ting. De tankar, som här kommer är ej mina egna utan utgöra sammanfattning av uttalanden från litteratur och framställningar från särskilt kolleger inom den psykiska barnavårdsverksamheten. Jag har funnit mig tillrätta i dem och hoppas att mången här skall finna en källa till förståelse och ledning inför driftslivets påkänningar.

För att nå en dyl. förståelse måste man känna till sexuallivets yttringar och kunna värdesätta dem.

Vad ha vi då för yttringar inom sexuallivet hos småbarn? Vi få först lära oss förstå, att om ett organ skall vara fullt funktionsdugligt, måste även det tillhörande nervsystemet ha nått en viss mognad. Beträffande könsorganen har man konstaterat att dess nervsystem är outvecklat under barndomen. Det som sker under denna tid inom könsorganen har därför föga med själsliga förlopp och vilja att göra och någon könsdrift hos dem föreligger ej i samma mening, som hos vuxna.

Ett litet barn eller ett barn i förskolåldern, som leker med sitt könsorgan, är således ej perverst, syndigt eller ondskefullt. Det har ej någon medveten sexuell lusta. Barnet är känslomässigt engagerat i leken på samma sätt, som när det leker med sina fingrar eller tår.

Könsorganen äro givetvis försedda med nerver. De äro därför lika känsliga för retningar och känningar som munnen. Det är sålunda ej ovanligt att penis hos småpojkar blir styv. Styvnaden beror på att organets hålrum fyllas med blod. Oftast infinner sig styvnaden på morgonen vid fylld urinblåsa. Hos vissa barn kan denna styvnad vara förenad med smärtsam spänningskänsla, som avlöses av en lustbetonad förnimmelse då penis mjuknar. Denna styvnad och lustkänsla har dock ej med sexualitet eller lust i vanlig bemärkelse att göra. Hjärnans celler och nervtrådar äro ännu för outvecklade för att kunna bearbeta känsloförnimmelserna från könsorganen, så att könsdrift och sexualitet uppstår.

Sexualleker är under förskolåldern ett utslag av nyfikenhet, vilket gäller varesig om leken riktar sig till andras könsdelar av samma eller motsatt kön. Många barn ha i denna ålder i själva verket mer intresse av stjärten än själva könsorganen. Det är det där konstiga med avföringen eller måhända urinen det gäller. Det är vi vuxna, som uppfatta detta sysslande och intresse, som uttryck för könsdrift. Barnen är ej själva medvetna om något dylikt, även om manipulerandet med könsorganen för varje år som går blir mer och mer lustbetonat på grund av nervcellernas och nervtrådarnas ökade mognad. Barnet vill snart uppleva lustkänslan igen och retar så åter könsorganet. På så sätt menar man att den så vanliga småbarnsonanien uppstår.

Man skall ej straffa, skrämma eller hota barnen, när man upptäcker deras sexuella lekar och småbarnsonani. Barnen skall nämligen ej bibringas den uppfattningen att könsorganen är något fult, något, som man skall skämmas för, något som är farligt o.s.v. Försök i stället att inrikta barnets intresse på något annat. Passa ock på att berätta något för barnet om dessa organ och tala om hur barnet har kommit till. Man måste förstå att lekarna ger barnet erfarenhet om den egna kroppen och att småbarnsonanien varken skadar kropp eller själ.

Mellan förskolålderns sista år och pubertetens inträdande är barnen så upptagna av skolarbete, lekar och andra sysselsättningar, att de ej ha mycken tid över för att syssla med könsorganen. Det sexuella ordförråd, som barnen i denna ålder så gärna braverar med, innebär långt ifrån att de förstå ordens verkliga innebörd. Orden behöva därför ej vara tecken på ett verkligt sexuellt intresse. Snarare är det att betrakta, som en utökning av förrådet svordomar. Bekantskapen med det motsatta könet är ännu lekbetonat, trots att uppfatt-

ningen om skillnaden könen emellan blir mer och mer medveten.

Först då puberteten börjar, då könsorganen tillväxer och flickornas bröst utvecklas, kommer förnimmelsen från könsorganen att påverka nervcellerna i hjärnan så, att den unge kan erfara något, som motsvarar den vuxnes sexualupplevelse. Vidare kan sexuella föreställningar och fantasier nu utlösa retningar och blodöverfyllnad i könsorganen. Samtidigt ökar den sexuella nyfikenheten och den unge börjar grubbla över sexuella problem. De båda könen upplever varandra, som varelser av motsatt kön. Så småningom blir den unge mogen för sexuellt umgänge, som även omfattar högre kavliér och som är grundförutsättning för ett äktenskap med trivsel och trygghet för både makar och barn.

Nu är den unge mogen för sexualupplysning och denna upplysning bör omfatta allt. Ingenting bör man dölja. Den unge bör få veta hur ett samlag går till, preventivmedlen och dess användning och vad man faktiskt vet om deras tillförlitlighet, riskerna med det avbrutna samlaget, onaniproblemet och dess natur och oskadlighet för kroppen.

Vid sexualundervisningen får man ej glömma att även undervisa om familj och familjebildning, om utomäktenskapliga barn och skiljsmässobarn. I dessa fall får man se till att man ej sårar något barn, som hör till denna kategori. Skiljsmässan får således ej skildras, som något tanklöst och omoraliskt. Barnen böra i stället få klart för sig att det finns människor, som äro så olika till sin natur, att de absolut ej kunna leva tillsammans och att det därför många gånger är bäst att skiljas.

Viktigt är också att man understryker kvinnans säregna ställning i sexuallivet med hennes större risker bl. a. med infektionsrisk och den livsfara hon kan råka in i genom graviditet och förlossning. Vidare bör hennes svåra situation i ett kamratäktenskap få sin belysning. De unga böra få klart för sig att det är oftast kvinnan, som tar skada till sin själ, då ett sådant förhållande brytes. Man får ej heller försumma att framhålla den oro, som mången kvinna går i då menstruationstiden nalkas och hon vet med sig att ha haft samlag.

Förståelse för denna särställning hos kvinnan bör hos de unga grundlägga en djupare och innerligare känsla och skapa en ridderlighet hos ynglingen så att han förskonar henne från samlag intill den dag då de vet med sig att de kan bilda ett hem, som kan ta emot dem och de blivande barnen.

Trohetskravet är även ett medicinskt krav för sexuella förhållanden för att undvika alla de svåra slitningar som otrohetens komplikationer alltid för med sig. Icke önskad graviditet, könssjukdomar, dåligt samvete och nervösa störningar äro några av de lidanden, som följer i otrohetens spår och gör människan psykiskt nere och disharmonisk.

Ynglingarna måste även få det klart för sig att många flickor äro så ömtåliga i sin själsliga beskaffenhet, att det första samlaget kan giva dem en svår chock att de bli skadade och i viss mån invalider för hela livet. Den psykiska barnavården kan vittna om dyl. fall. Givetvis förtjänar det att framhållas, att det är ytterst sällan någon människa blir psykiskt sjuk eller nervös på ett farligt sätt av att ej ha samlag. Den sexuellt färgade oron och vemodet i ungdomsåren kan faktiskt vara en sporre till ett rikare andligt liv där karaktären danas och man får färg och styrka ej bara för sig utan även för sina medmänniskor.

Den, som svårt lider av sexuell otillfredsställdhet, bör söka läkare. En nervös åkomma kan ligga bakom. Sexualdriften är olika beskaffad hos olika människor. Den ene är ej lik den andra och därför kan ej någon döma den andre för sexuella handlingar vars motiv han ej vet något om. Avhållsamhet kan vara en oerhört svår prestation för vissa individer och i vissa situationer. Sprit kan ha både en ökande och hämmande inverkan på driftslivet allt efter kvantitet och personlighetens art.

Sexualdriften sitter ej endast i könskörtlarna utan bestämmes även av binjurarnas och hjärnans verksamhet. Man kan även säga att tankarnas innehåll framför allt bestämmer denna drifts art och omfång. Därför är sättet för att handha sexualdriften en ren fostringssak. Fostraren kan därför mången gång bestämma vilka vägar individen väljer för sin driftsutlevelse. Samtalen härom spela sannolikt en underordnad roll utan det blir, som vid all fostran, framför allt sättet på vilket fostraren uppträder i hemmet mot barnet och föräldrarna mellan. Man skall lära sig själv att bli herre över sina känslor härvidlag och denna lärdom skall vara frivillig.

En utbredd vantro är att fostret får liv i det ögonblick modern känner fosterrörelser. Kvinnor, som söka abort säga ofta att det gör väl ingenting att operera bort fostret, eftersom det ännu ej fått liv. Här måste skolans biologiundervisning träda in och lära det svenska folket, att fostret har liv i det ögonblick som det skapats eller när sädescellen och ägg smält samman. I detta ögonblick har en människa skapats och kräver samma respekt som andra levande. Det är endast mognaden och storleken, som skiljer ägget-fostret från den färdiga människan. Många kvinnor ta tillbaka sin abortansökan, då de lärt sig detta enkla förhållande.

Abortfrågan och sterilitetsfrågan böra givetvis ingå i sexualundervisningen på ett sakligt sätt. Skolan bör biträda med att i biologiundervisningen undervisa om skillnaden mellan kastrering och sterilisering. De flesta människor, som föreslås sterilisering tro nämligen, att det är fråga om kastrering och äro därför ångestfyllda inför ingreppet.

Sexualdriften får i undervisning och fostran ej kriminaliseras. Läkaren får se hur denna uppfattning faktiskt kan hämma och och i vissa fall göra skada och omöjligt för makar att skaffa sig ett berikande samliv. Det är även felaktigt till farligt att lära ut att sexualdriften endast är till för barnalstring. Utlevandet av sexualdriften kan föra man och kvinna tillsammans i en förbindelse, som är och blir harmonisk och fast hela livet ut.

De ungdomar, som komma till psykisk barnavård för sexuella avvikelser, äro i regel okunniga om driftlivet och dess följder. Därför kan man i många fall förmoda, att den icke önskvärda handlingen uteblivit om den unge fått riktig undervisning. Kunskap om den egna kroppens funktion kan hjälpa den unge till att rätt handha sina organ och drifter och i det aktuella ögonblicket också giva eftertanke och bromsa upp något, som icke bör ske. Vi förstå att kunskaper i sexualhygien medverka till ett liv, som befordrar hälsan på samma sätt som allmän kroppshygien och födoämneslära. Samhället får därför ej underlåta att giva de unga undervisning i sexualhygien innan de lämna skolan och gå ut i livet. Varje människa skall förstå att leva sitt liv så att han ej skadar sin nästa. Kanske gäller denna sats framför allt vid utlevandet av sexualdriften.

John Bellander.

FRÅN FLYDDA TIDER

6. Lemshaga

På en kulle med härlig utsikt över Grisslingefjärden är Lemshaga gamla herresäte beläget. Många legender och sagor är spunna kring det åldriga slottet. Här må blott erinras om Edel Lindbloms roman "Bröllopet på Lemshaga", som löpte som följetong år 1897 i veckotidningen "Hemmet". Författarinnan berättar där, hur enligt sägnen ett kloster i forna tider skulle ha legat på Lemshaga — strax invid slottets högra flygel. — Vi får även veta, att Lemshaga liksom så många andra gamla slott i vårt land ägde en "hvit fru, som i sin hvita skrud kringsväfvade slottet och skred fram på den forna parkens dunkla gångar..."

Av den stora mängd historiska fakta som intresserade forskare framdragt, framgår att Lemshaga fanns till redan vid början av 1400-talet och kallades då "Laembesaghu". 1638 kom Lemshaga att bli säteri, d. v. s. en jordbruksegendom, som befriats från grundskatt och kunde betraktas som en avlöningsförmån åt högre ämbetsman eller officer. Den förste ägaren av säteriet var amirallöjtnanten Lars Mattsson Strusshjelm. — 1648 kom säteriet till riksrådet Erik Ryning. Under hans tid genomgick slottet en fullständig reparation och fick det utseende, det ännu äger. Å den ännu kvarstående portalen å stenhuset lät han uppsätta sitt vapen. — Edel Lindblom låter för övrigt denne Erik Ryning bli hjälten i den nyss nämnda romanen "Bröllopet på Lemshaga". Läsaren får ta del av hans romantiska upplevelser på det fagra Lemshaga. Man får också följa honom på hans äventyr på Europas slagfält.

Efter att ha tillhört släkterna Bure, Fleming, Sparfvenfeldt och von Scholten kom Lemshaga att ägas av generallöjtnant Per Gustaf Pfeiff. Han flyttade dit 1752 med sin stora familj — bl. a. sju döttrar — och många tjänare: 3 lakejer, 2 gardeskarlar, 10 pigor, trädgårdsmästare, befallningsman och drängar. Hans hustru, Ulrika Eleonora Palmqvist, dog 1774, och av bouppteckningen efter henne kan man se, att makarna voro ekonomiskt välsituerade. I förteckningen upptages guld, juveler, nipper och silver. Tydligen åt man i vardagslag å tenntallrikar. Av denna vara fanns nämligen inte mindre än åtta dussin jämte många skålar och fat. Vid högtidliga tillfällen åt man på ostindiskt porslin. Sex dussin tallrikar fanns därav.

I början av år 1773 kom den senare så bekante Samuel Ödmann till Lemshaga som huspredikant men stannade där endast till 1775, då han i samma egenskap flyttade till det närbelägna Beatelund.

General Pfeiff avled 1783, och barnen enades om att äldste sonen, överste Carl Pfeiff, skulle övertaga Lemshaga och Fogelvik. — Sistnämnda gård tillhörde nämligen Lemshaga under åren 1715—1815. Översten vistades ej mycket på Lemshaga. Han tog aktiv del i krigshändelserna år 1788; var förordnad som kommendant först i Helsingfors och sedan i Stralsund.

Sedan gården under några decennier varit i släkten Hägerflüchts ägo, försåldes den jämte Fogelvik till friherre Gustaf Leuhusen, som redan förut var herre till Säby gård. Men efter Leuhusens död 1850 lades Fogelvik under Säbygodset, och arvingarna sålde Lemshaga till kapten Anders Lorentz Wretfors. Hos denna släkt stannade gården till 1897, då sjökapten Carl Axel Wretfors sålde den till A.B. Gustavsbergs fabriks intressenter. 1937 övertogs som bekant Gustavsbergs fabriker av Kooperativa förbundet, vilket därigenom kom att bli ägare till det gamla Lemshaga.

Manbyggnaden — på gården vanligen kallad slottet — uppfördes, såsom förut nämnts, i mitten av 1600-talet och har ännu samma yttre. Inredningen på nedre botten är i stort sett orörd med ursprungliga golv, ett par öppna spislar och gamla vackra kakelugnar, ett par på fötter med stora järnluckor och flera gamla dörrar med åldriga beslag.

På gården äro två flygelbyggnader. Å den södra har till slutet av 1800-talet varit uppsatt en tavla, på vilken var målat: "Christus, hela världens ljus, från all våde bevare detta hus. Anno 1774."

Av uthusen äro de norr om stenhuset belägna äldst. I ett av dessa skall enligt traditionen en avdelning ryska fångar ha varit inkvarterad i början av 1700-talet. För ena fönstret sitter ännu ett gammalt järngaller kvar, och på ena långsidan är en gång, där vaktknekten skulle ha gått .— Ryssarna sägas ha lagt den långa stenmur, som inhägnar åkern söder om gården. Öster om landsvägen ligger den gamla "rilogen", där man ännu kan se, var ugnen varit.

Denna exposé har sökt ge det väsentliga av Lemshaga, genom tiderna. Och man är säkert beredd att instämma med doktor Knut Lindhé, som från 1926 ända till sin död år 1954 bodde i en av flyglarna å Lemshaga när han besjunger

Lemshaga, gamla sagoomspunna slott,
Behåll det drag av fordom som du fått!
Om man dig skådar ute eller inne,
Hur tiden skiftar än från stund till stund,
Stå kvar för evigt på din fasta grund,
Från Sveriges storhetstid ett vackert minne!

Stig Magnusson.

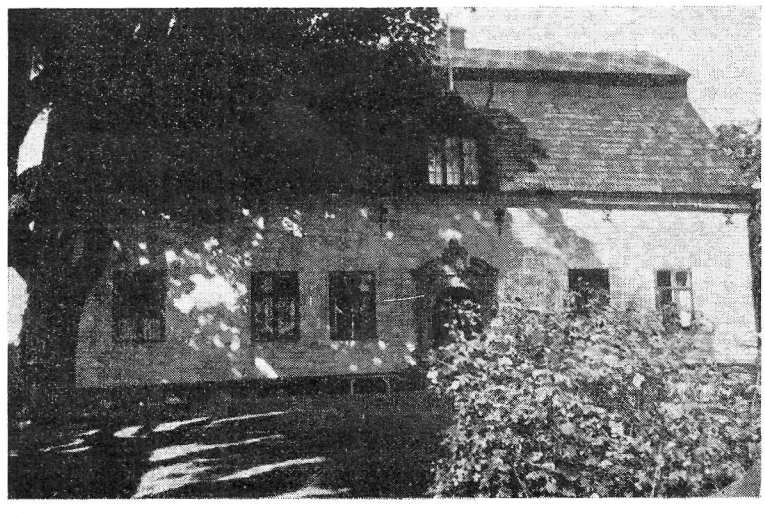

Barnets krav

Av en händelse kom samtidigt tre likartade artiklar ur tre olika tidningar på red:s bord. Då de berör problem som även gäller oss ha vi klippt några stycken. Det första är ur en artikel av Erik Essén i "Barnavård och Ungdomsskydd". Det andra är av Bertil Söderberg i "Vi Vill" och det tredje av märket A. S—m i Västmanlands Folkblad.

Nyckelbarn

"Nyckelbarn" är en benämning som snart kan införlivas med den officiella ordlistan, så ofta som det ordet skymtat i press, utredningar och debatter. Med nyckelbarn menar man då sådana barn i de första skolåren, som på grund av föräldrarnas — närmast moderns — förvärvsarbete saknar tillsyn och omvårdnad från skolans slut vid 13—14-tiden, till dess föräldrarna kommer från sitt arbete.

Företeelsen är ju inte ny, men den har mer och mer blivit ett problem, särskilt i de större städerna. I allt större utsträckning tar mödrarna arbete utom hemmet, samtidigt som avståndet mellan hem och arbetsplats tenderar att ökas. Hemhjälp står ofta inte att få eller blir ekonomiskt oöverkomlig.

Riskerna för barnen är uppenbara. Fysiskt går det väl i allmänhet ingen nöd på dem, även om måltidsintervallet mellan skolfrukosten vid 10—11-tiden och middagen i hemmet långt fram på eftermiddagen eller kvällen blir i längsta laget. Farligare är den vana vid okontrollerat kringdrivande, som i dylika fall lätt uppkommer. Det behövs ingen livligare fantasi för att inse att ett sådant barn utsätts för risker inte bara i trafiken, vid bryggor och kajer etc., utan också vid varuhusens leksaks- och gottdiskar, där varorna ligger frestande åtkomliga för småpojksgäng, som i brist på annan sysselsättning gärna söker sig till dessa ställen. Det kan också konstateras att gatudrivandet, hemlösheten och otryggheten under dessa år bevisligen — och självklart — i åtskilliga fall är starkt medverkande faktorer, när klientelet till ungdomsvårdsskolor och liknande anstalter rekryteras.

Särskilt besvärlig är situationen för de förstaklassare, som tidigare under moderns arbetstider vistats på daghem, men nu skall ta vara på sig själva, passa tider etc. Med endast några få lästimmar per dag får de plötsligt alltför mycket tid för sig själva utan skydd eller tillsyn.

Yrke och moderskap

Deltidsarbetet, som torde vara mycket efterlängtat av många, skulle skänka mången mamma en god avkoppling, fortsatt kontakt med kamrater och det tidigare yrket, en summa alldeles egna pengar och ett bättre självförtroende, som allt i sin tur gjorde henne mer harmonisk i samvaron med barnet. Men det finns å andra sidan deltidsarbetande mödrar, som under hela arbetstiden sitter och oroar sig för sina barn och en okvalificerad hemhjälps åtgärder! Denna slitning mellan yrke och moderskap — än mer uttalat för den heltidsarbetande — är helt enkelt direkt neurosframkallande för många mammor. Vi står här inför ett huvudproblem inom vår kulturs hälsovård. Nervösa mödrar skapar ofta nervösa barn, nervösa barn fortsätter ofta som nervösa vuxna. Lugn förståelse och trygghet kring moderskapet bör bli vår civilisations nästa propagandaparoll och bör rikta sig även mot samhällets överkrav. Barnets svartsjuka — skriet från vildmarken — vänder sig visst icke endast mot syskon eller levande inventarier. Jag har sett småbarn stå och slå mammas hemarbete vid symaskinen ungefär som byxorna eller axelbanden vore levande syskon!

Inför alla dessa variationer, så föga lämpade för standardisering, måste man vara försiktig och en smula ömsint i kampen för likställighet mellan man och kvinna. Mamma och småbarn hör mer tillsammans, mer än pappa och småbarn. Det blir en "stress" både för mor och barn — känslobehovet finns på bägge håll — att icke känslomässigt bli tillfredsställda och då det gäller kvinnan-modern är det ett fruktansvärt misstag med uppfattningen att "en otillfredsställd kvinna" endast skapas av sexuell svält. Många husmödrar förstår inte att deras rastlöshet, trötthet, retlighet, splittring m. m. härrör sig från en bristfällig kontakt med barnet.

Det är självfallet icke min mening att kritisera kvinnans likställighetskamp på yrkesplatsen. Säkerligen finns ingenting att anmärka på principen "lika lön för lika arbete". Min varning gäller endast bristen på hänsynstagande till djupa känslobetungande faktorer, vilka praktiskt kan störas genom ett obetänksamt nedvärderande av hemmamoderns arbete. Och här kommer också mannen in på arenan! Kanske en liten intensifierad kamp för likställighet från hans sida skulle vara bra och faktiskt också till stor hjälp för modern.

"Bara hemmafru"

Måste man sätta ett "bara" framför när man säger att en kvinna är hemmafru? Är det så, att hemmafrun börjar få en mindervärdesstämpel?

Vi känner inte till något hur stämningarna kan vara i det fallet. Men häromdagen sade en kvinnlig bekant till oss, att hon började faktiskt känna sej som mindervärdig. Man är ju bara hemmafru. Sade kvinnan.

Det hör till bilden att kvinnan ifråga har två små barn. En liten linlugg på fem år och en på ett.

Har "utvecklingen" gått därhän, att hemmafrun börjar känna sej som "bara", även när hon har ett par små att sköta, då är det verkligen illa ställt.

Vi protesterade mot kvinnan. Det kan ändå inte vara på det sätt du tror. En kvinna som har barn att sköta ska väl vara hemma hos de små. Och det förstår väl envar. Hävdade vi.

Men kvinnan var inte så säker på att alla tänkte på detta sätt. Dels tycks en del människor tro, att hemmafrun liksom är "en tärande del" i samhället. Och dels får ju hemmafrun inga pengar, och då känner hon sej som "bara".

Om detta är en tendens, så låt oss omedelbart med största frenesi bekämpa den. Vi vet, att många är tvingade att ta förvärvsarbetet trots att det finns barn i huset. Men det finns också kvinnor som tar detta förvärvsarbete enbart med tanke på att skaffa sej högre standard.

Vi skulle vilja säja till de senare. Det ni vinner i standard för er egen del, det förlorar ert barn. Och detta barn gör en förlust, som aldrig går att ersätta. Barnen behöver trygghet. Hos mor känner de tryggheten. Om det är en riktig och god mor. Och det är lyckligtvis de flesta. Får barnet inte trygghetskänslan under uppväxtåren, kan det sätta spår efter sej långt fram i livet. Stjäl inte era barns lycka. Röva inte till er högre standard på barnens bekostnad. Tänk noga efter vad det är ni gör innan ni går ut för att ta förvärvsarbete medan barnen ännu är små. Kanske är ert barn en till synes oförvägen krabat. Men innerst inne är det kanske en rädd liten stackare. Det är svårt att avgöra sådant.

Till den som har en eller ett par små, och är "bara" hemmafru skulle jag vilja säja. Tacka försynen så länge ni kan få vara "bara" hemmafru. Era barn behöver er. Och er gärning är rik och god. Den som ger barnen lycka och trygghet har gjort en gärning stor nog för hela livet.

I Västerled

— 2 —

Det första mötet med Amerika är alltid spännande och dramatiskt. Under inloppet till världsstaden står man som förtrollad vid relingen och tittar på skyskraporna som reser sig mot himlen. Den första välkomsthälsningen som möter när man närmar sig den nya världen är frihetsgudinnans höjda fackla. Statyn är 92 meter hög, enbart i huvudet finns det plats för 40 personer. Som kuriositet kan nämnas att den värda gudinnans pekfinger är två och en halv meter långt. Frihetsgudinnan skänktes år 1886 av franska nationen till den amerikanska. Hur ofta har man inte sett denna bild på kort, i böcker och tidningar, och nu nådens år 1954 får man se den i verkligheten. Hur många emigranter och resenärer har inte känt både fruktan och bävan inför de gigantiska torn av stål och betong som New York utgör.

Nu finns det inte längre tid till meditationer. Båten förtöjer vid den svenska piren, det gäller att ställa sig i kö och få papper granskade. Gode Gud, låt det gå bra! Var det bönen eller turen som hjälpte mig, men det gick bra att komma igenom. Bättre än jag trodde. Men är det någon som möter mig på piren, eller finns det något hotellrum beställt för min räkning? Jag hade ju kontaktat Products-From-Sweden, men dom har väl händerna fulla med arbete, förresten har de kanske glömt att jag existerade. Jag spanar och spanar. Någon mottagningskommitté finns inte, ja inte så mycket som en katt hälsar mig välkommen. Där står jag ensam och övergiven, det är väl dock bäst att skaffa en bil eller varför inte företaga en fotvandring genom staden till närmaste hotell. Detta har jag gjort tidigare i andra städer, och det har alltid gått bra. Jag tar min väska och portfölj, det är allt vad jag äger, och begynner min vandring. — Just då, ja just i det ögonblicket efterlyser högtalaren en swedish boy vid namn Olund. En officer från båten springer ifatt mig och frågar om jag är den efterlyste mannen. Med försök till amerikansk brytning svarar jag "yes, yes". Detta är förresten det enda engelska ord jag riktigt behärskar. Den vänlige mannen märker min moster-matilda attityd och ber mig sitta ned och vänta. Jag väntar och väntar, en hel evighet tycker jag. Blir jag nekad inresetillstånd eller blir det förhör angående förmenta kommunistsympatier? Lyckligtvis var det ingendera. Efter ytterligare en lång, lång väntan kommer en representant från Svenska Amerika Linjen och tar mig i bil till ett hotell på femtioförsta gatan.

Bilfärden! Vilken fart, vilka stopp, vilken trafik... Förbi femtioförsta gatan och upp till Broadway. Ja sedan, på tredje dygnet efter ankomsten var jag i tillfälle att se denna kroppspulsåder nattetid i en orgie av ljus och sprakande ljusreklamer. Men i kväll, den första kvällen i New York, skulle jag inte våga mig ut ensam, fick jag så allt smör i Småland.

Mitt rum är beläget på trettioförsta våningen och jag har en hänförande utsikt över staden. Endast några kvarter från mitt hotell reser sig FN-skyskrapan, knappast vacker men imponerande genom sin storlek. Ytterligare några kvarter, på trettiofjärde gatan ligger, eller rättare sagt, reser sig världens högsta hus, Empire State Building. Den har 104 våningar och mäter i höjd cirka 400 meter. Allt detta ser jag från mitt fönster och mera därtill. Men detta var första kvällen, jag är trött och kryper därför till kojs. Men vad är detta? Jag befinner mig fortfarande på det upprörda havet. Hela rummet är i rörelse. Är det efterverkningarna från sjögången eller är det skyskrapan som svänger i den tilltagande stormen? Det är redan midnatt, en overklig natt. Jag tänder lyset, går fram och placerar några stolar i höjd mot dörren. Skulle någon neger, indian eller gangster smyga sig in i rummet måste jag vakna av bullret vid stolarnas fall. Ingen dörr öppnades och ingen inbrottstjuv eller gangster kom in. Det vart morgon den andra dagen...

Manhattans stolta profil är hänförande också i morgonbelysning. Klockan är redan tio och jag hade lovat ringa Gösta Sandemar, han som bland annat är chef för gustavsbergsprodukterna. Jag fattar telefonen, men vad är detta för en telefon? Nummerskivan är fullklottrad med bokstäver, hela alfabetet är representerat. Jag känner mig som en barnunge. Inte kan jag ringa, inte kan jag tala, inte vågar jag gå ut. Vad ska jag göra? Jag går ut i korridoren där det vimlar av negresser. Alla städerskor, alla hisskötare rekryteras bland negrer. Jag tar en negress i armen och för henne med milt våld till mitt rum. Hon rullar med ögonen och verkar vettskrämd, men jag försöker lugna henne. "Will you help me", säjer jag, — no sir, no, no. Jag söker förklara att det gäller ett telefonsamtal som jag vill ha hjälp med, och när hon ser att jag har ärliga avsikter lugnar hon sig något och visar mig tillrätta med nummerskivan. Det gick bra, och jag kom fram... Allt var ju så enkelt. Först några bokstäver och sedan några siffror. Efter mitt första lyckade telefonsamtal på Amerikas jord växte mitt självmedvetande. Varför inte ringa till en annan adress? Sagt och gjort. Jag slår en mängd bokstäver och sedan en lika stor mängd siffror och en ljuvlig kvinnoröst svarar i andra ändan av tråden några obegripliga ord av vilka jag dock hann uppfatta ordet okay. Ja detta var ju inte så lyckat, men det var inte heller direkt misslyckat. Det går väl bättre en annan gång, tänkte jag, och gjorde mig beredd att beträda resan till vännen Sandemar. En lätt knackning på dörren omkullkastar mina planer. I dörröppningen visar sig en vitklädd kypare som kör in ett stort serveringsbord, bugar sig artigt för min ringa person under det han säger "hotell Abby, good service". Vad är nu detta? Har det uppstått något missförstånd från mitt senaste telefonsamtal eller står jag inför något annat amerikanskt mysterium.

Kyparen lägger en vit duk på bordet medan en annan kypare bär fram en stor stek som kunde räcka för fyra, därtill kommer en pudding stor som en solros och ytterligare några smörgåsrätter. Jag försöker förklara att detta måste vara ett missförstånd men kyparna bara säger "hotell Abby good service". Med amerikansk fart dukar de för fyra, avlägsnar sig lika hastigt som de kom och lämnar mig ensam vid det dignande matbordet. Visst var jag hungrig och visst smakade det bra men detta var i alla fall väl starkt. Av de smulor som blir över kunde man nästan bespisa femtusen män förutom kvinnor och barn. Men det är endast att hålla god min i elakt spel. Måltiden kostade 7 dollar och rummet kostade 6. Hur skulle mina pengar räcka till med sådana utgifter till mat och husrum? Mysteriet på hotell Abby blev aldrig uppklarat, man får vänja sig vid överraskningar i det stora landet i väster. I morgon rullar min buss mot Detroit, där börjar industribesöken och en del andra matnyttiga saker.

Axel Öhlund.

Värmdö bygdegård invigd

Under de sprittande tonerna från Gustavsbergs populära musikkår samlades en stor menighet med Landshövdingen i spetsen söndagen den 27 mars till invigning av Värmdö Bygdegård. Kyrkoherde Sven Hellqvist, själen bakom denna centrala samlingspunkt för Värmdö, hälsade välkommen. Så fick de allra yngsta lätta upp stämningen med några näpna sånger och danser, varpå landshövding Gunnar Danielsson höll ett kort och klämmigt tal. Han ansåg att vi har en bra ungdom, men den har problem och ett av dessa är att finna kontakt och plats för sin verksamhet. Den har ofta bildat gäng på väg till ingenstans. Här har vi ett resultat av entusiasm och arbete från dem som förstått att ungdomen behöver lokaler. Det gäller i hög grad för förortssamhällena att se till den saken, ty då mörkret faller över bygden lockar annars ljuset från storstaden. Landshövdingen erinrade också om att 1954 års riksdag anslagit betydande belopp för ungdomens fritidsverksamhet och att anvisningarna på sysselsättningar har en rik skala. En insats här från kommunerna är en god investering, som har alla möjligheter att ge god avkastning. Med stor tillfredsställelse såg landshövdingen att Bygdegårdsföreningen efter ett intensivt arbete nått det första målet och lyckönskade den till nästa etapp, att ge bygdegården ett innehållsrikt och värdefullt liv.

Elever från Lillsved sjöng några folkvisor och dansade Vindmölledans i internationellt samarbete. Därefter berättade kyrkoherde Hellqvist hur man gått tillväga för att skapa denna bygdegård för Värmdö. Han tackade samtidigt för de gåvor man fått för verksamheten från många håll, varibland Gustavsbergs Fabrikers porslinsuppsättning var en av de förnämsta. I sin hand hade han en för dagen överlämnad hälsning från Värmdö Biodlare med vidhängande hundralapp. Och så prisade han alla hantverkare, ortsbor och särskilt kvinnorna i bygden för goda insatser i byggets och inredningens färdigställande. Till slut talade kyrkoherden också om kostnaderna och hur man tänkt sig att finansiera bygdegården. (150.000 kanske också Gustavsberg kunde åstadkomma. En sådan bygdegård skulle vara fullt tillräcklig för våra behov, tycker ref.)

En tös i Värmdödräkt läste en för dagen författad dikt av kyrkoherde Hellqvist. I den sades bl. a. att bygdegården ej fick förfalla till en simpel nöjeshall. (Och det får man väl hoppas, men bara man nu inte sätter kulturkravet alltför högt i början. Då skrämmer man nog ungdomarna, som man vill nå.) — Sedan musikkåren förgyllt upp med Svenska folkvisor, talade konsulent Harry Jansson från Bygdegårdarnas Riksförbund och betonade att bygdegården bör vara en samlingspunkt för alla, oberoende av färg och åsikt. Han erinrade erfarenhetsmässigt också om att det viktigaste är att fylla bygdegården med aktivt folk. — Ytterligare tal hölls av hrr Wallbom och Rydberg från kommun och folkskola och slutligen av Lillsveds rektor, som pekade på den betydelsefulla insats bygdegården redan betytt med arrangemang för folkhögskolekurs, föreläsningar, teater och trivselstunder.

Sedan vi så suttit länge på de hårda stolarna — fick vi kaffe och en titt på lokalerna. Kaffet var gott och lokalerna enkla men praktiska. Det är inte utan att en gustavsbergare känner en smula avund över vad moderkommunen lyckats åstadkomma.

Jussta

Om jag fick råda

så skulle Torget förses med belysning och uppställningsplatser för handlare, dock icke tavelförsäljare,

så skulle det bli en lika fin kiosk på Torget, som den vid Centrum,

så skulle avloppsvattnet i Gustavsberg renas, så att kloaklukten från Farstaviken försvunne,

så skulle någon ha ansvar och tillsyn över kommunalhuset,

så skulle det ordnas en utställningslokal där såväl fabrikens äldre tillverkning som dagens produktion visas,

så skulle biopubliken förbjudas att skratta på fel ställe.

H. L.

(NÄSTA GÅNG FÅR DU RÅDA!)

De minsta inviga bygdegården.

KPA-nytt

Semester! Ja kamrat, jag är säker på att det kvardröjande eftermiddagsljuset redan lockat fram tankarna på sommar, fritid och semester.

Vad säger du t. ex. om att resa till den norska vänskapsveckan, som i år förlagts så långt norrut, att midnattssolen blir det märkligaste inslaget? Trondarnes folkhögskola vid Atlanten nära Harstad blir den 22/6—28/6 KPA:s träffpunkt. Där får du tillfälle att bekanta dig med nordiska kolleger, diskutera och lära känna norsk kooperation och norska förhållanden. Eller vill du hellre ställa färden till Danmark, Krogerup Höiskole, eller Finland, Jollas Gård? Vi i Sverige inbjuder i år till Lida Friluftsgård nära Stockholm.

Om samtliga KPA:s vänskapsmöten gäller att under en vecka samlas kooperativt anställda från hela Norden till föredrag och studiebesök, sport och trevlig samvaro. Kom ihåg, att den säregna tjusningen med kontakten över gränserna behöver du inte söka långt borta. Lidaveckan ger lika många impulser som en Jollas-vecka och innebär för många svenskar en obetydlig utgift.

Ja, vad kostar en KPA-vecka? Bara 20 kronor i anmälningsavgift + resa hemorten och åter. Utnyttjar du då SJ:s rundturs- eller semesterbiljett är jag övertygad om att du till en ringa penning får uppleva en av ditt livs trevligaste semestrar.

Men du kanske i stället tänkt slå på stort och ta någon anhörig med på resan? Då erbjuder vi dig att följa med på vår tåghemsresa i södra Sverige, Stockholm — Kalmar — Malmö — Göteborg — Norrköping rullar vårt "hotell" med andraklass sovvagnar och vi har bara att vid lämpliga uppehåll under färden ta del av vad de olika landsdelarna kan visa. För 8 dagars tur blir kostnaden c:a 275 kronor.

Vår sedvanliga utomnordiska resa går i år som *Ungdomsresa till Jugoslavien*. KPA skall deltaga i ett internationellt kooperativt ungdomsläger i Zadar. 17 dagars resa med förläggning vid Adriatiska havet och rundtur i landet för c:a 500 kronor. Låter inte det härligt?

I år blir det idrottsvecka igen. Danmark inbjuder till Aarhus i augusti. Dessförinnan skall Fotbollsalliansens stora uttagningsserie klaras, liksom damhandbollen.

Efter den här lilla informationen får du spinna vidare på semestertråden. I vår folder får du mera upplysningar.

Med KPA-hälsning

Gunvor Jarlegård

Det spelar och det sjunger

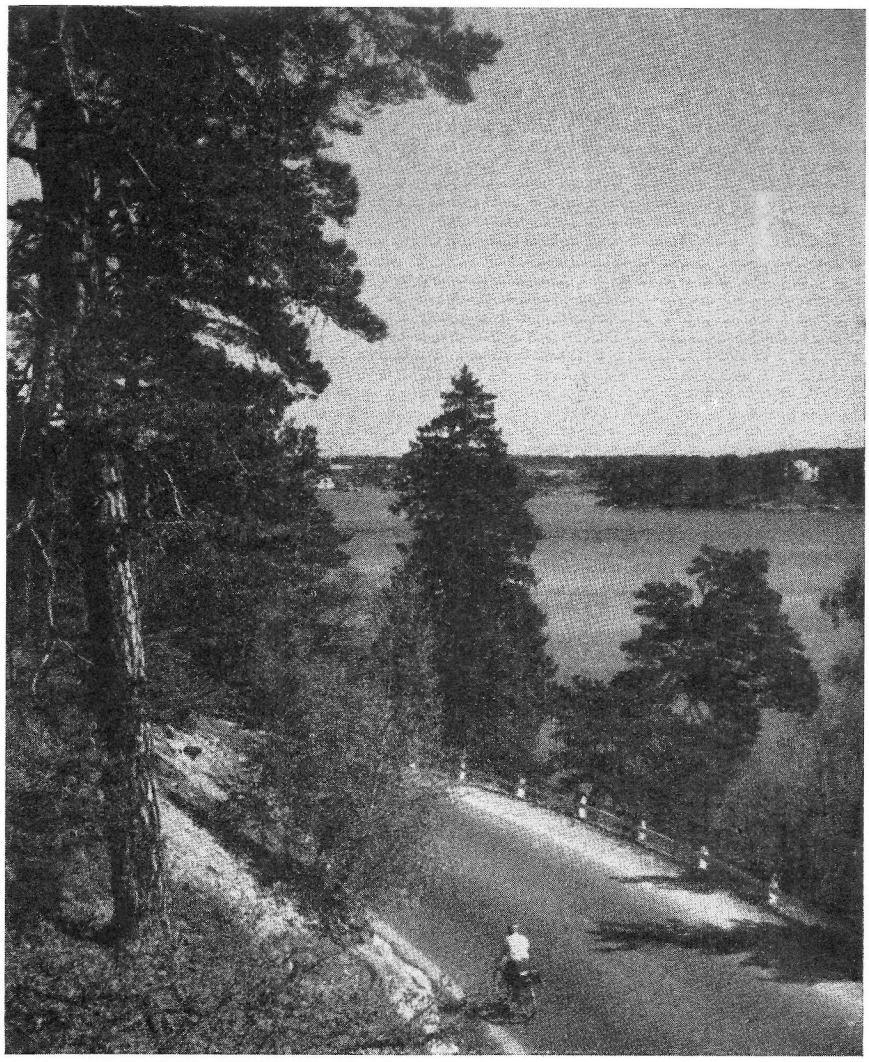

Det spelar och det sjunger i vårens blomtid rika
av soluppgång och bäckars språng en sällsam vallhornslåt,
då skogens trolltygsväsen som agn för vinden vika,
och sagornas gestalter och sägnen följas åt.

Det spelar och det sjunger i några gamla rester
av brustna eolssträngar, vars melodi jag hör.
Det spelar än och sjunger, fast solen går i väster,
när vårens varma vindar mitt instrument berör.

Ur "Eolsharpan" av J. A. Löfdahl.

Om kriget kommer till Gustavsberg

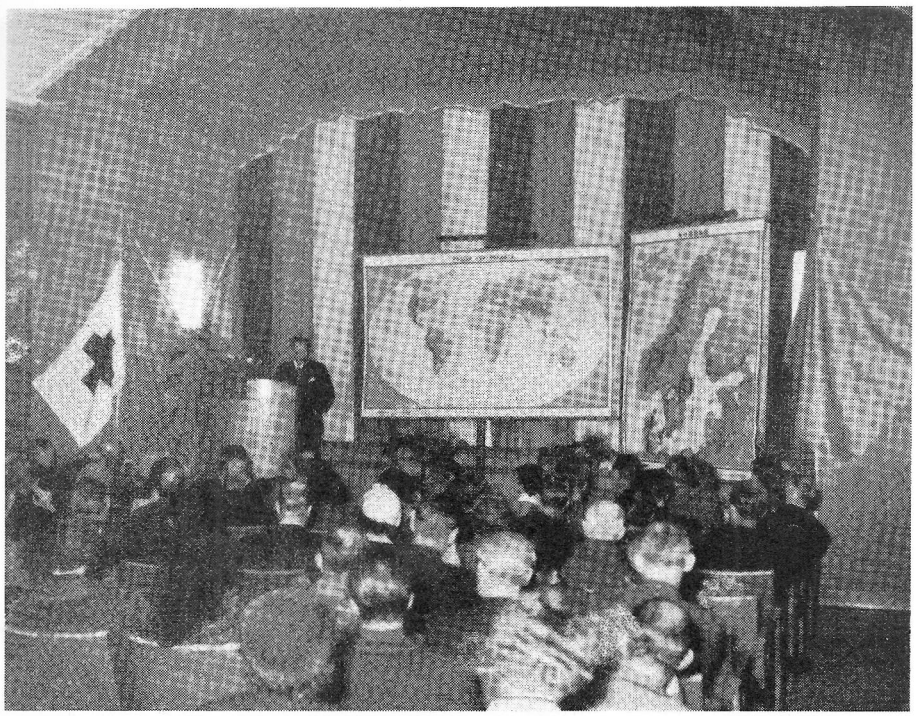

Centralförbundet Folk och Försvar, som är en kontaktorganisation mellan landets ledande ideella, fackliga och ekonomiska organisationer samt riksförsvaret, ordnade den 11 mars i samarbete med Gustavsbergs kommun och Gustavsbergs Fabriker en informationskonferens kring rubrikens problem. Folkan var fylld av representanter från de olika demokratiska organisationerna i Gustavsberg och med gäster från Centralförbundet, Civilförsvarsstyrelsen och Försvarsstaben. Kommunalfullmäktiges ordf. Gunnar Andersson hälsade välkommen och erinrade om att vi lever i en ödesmättad tid, där vi har att värna vår frihet och vårt samhälles bestånd. Tillsammans med alla andra frihetsälskande folk borde vårt valspråk vara: Människor i alla länder förenen eder!

Chefsredaktör Henning Karlsson gav en realistisk överblick av världsläget i dag, det bistra utrikespolitiska klimatet, det kalla kriget och rustningsökningarna i öst och väst. Han pekade på de sprängstoff, som finns runt om i världen, där en gnista kan sätta världen i brand. I allvarliga perspektiv visade talaren var vårt land befinner sig i linjen mellan två stora världsblock. Där måste vi ha vilja och förmåga att försvara oss om vår frihet och självständighet kränkes. Enigheten i dessa föresatser har hittills givit respekt, men vi måste befästa denna enighet, öka vår beredskap för att till det yttersta göra vår insats. Redaktör Karlsson, som är ansvarig för informationen i Folk och Försvar, redogjorde vidare för de medel, som en fiende utöver vapenmakt kan tänkas använda för att bryta vårt motstånd; politiska och ekonomiska påtryckningar, psykologiska medel, kemisk och biologisk krigföring, spioneri och sabotage. Han gav därefter en överskådlig bild av hur vårt folkförsvar byggs upp och slutade sitt anförande med frågan: Gör vi tillräckligt? Ju mer vi spänner våra krafter för att avvärja olyckorna, desto tryggare kan vi vara!

Herr Henning Karlssons anförande besvarades med kraftiga applåder. I en scen fick de närvarande därefter en orientering om civilförsvarets, hemvärnets, verkskyddets, lottornas och Röda Korsets uppgifter i en tänkt situation inom Gustavsberg, där vederbörande ledare agerade på tiljan med inlevelse. Det framgick tydligt att man vet vad man vill — men att det behövs flera frivilliga för utbildning i fred. — I en annan scen, där vana amatörer gjorde rollerna, fick vi en glimt av hemmets bekymmer i orostider och hur man ordnade sin beredskap.

Sedan samtliga deltagare bjudits på styrkande kaffe med dopp, samlades man åter i biosalongen. Civilförsvarsdirektören Lövgren framförde en hälsning från landshövdingen och ett tack till arrangörerna och manade alla att ta fasta på dessa allvarliga saker. Ing. Hjalmar Olson avrundade informationskvällen med att erinra om vad vi har att slå vakt om och att vi varje dag måste bygga vidare på den demokratiska livsformen, aldrig ge upp, bevara vårt lugn och vår tro på försvarsvilja och försvarsförmåga hos såväl den enskilde som folket i gemen. Konferensen avslutades därefter med den välredigerade filmen "Varför Korea?", som logiskt gav svaret "Därför".

När ref. skriver detta erinrar jag mig från en av scenerna under kvällen några repliker om spioner och sabotörer, som det gällde att se upp med. Och just nu meddelar dagsnyheterna om en spioneriorganisation som sprängts. Här gäller det tydligen alltjämt att se sanningen kallt i ögonen.

G—g

För tio år sedan

— — — — Om vad som har skett i Tyskland och Europa efter Hitlers maktutillträdande 1933 kan man endast säga att det aldrig mer får upprepas. Men då så är fallet, är det också av största vikt att det nu i Tyskland inte skapas någon Hitlermyt, som om någon eller några generationer kan ge tyskarna näring till förhoppningar om att genom ett tredje världskrig vinna herraväldet över Europas folk. Tredje rikets makabra saga är nu slut. Mänskligheten står i en outplånlig tacksamhetsskuld till de nationer och de statsmän som befriat den för den fruktansvärdaste fara som kanske någonsin har hotat västerlandet.

Bo Enander i Dagens Eko 7 maj 1945

— — — —

I enig uppmarsch på kyrkvallen tackade vi för krigets upphörande i Europa. Vi greps alla av ett spontant behov att få känna samhörighet med alla gustavsbergare och att få jubla högt över den återvunna friheten i Norden. Det var en vacker kväll med hänförd sång, inspirerat tal, varma tankar och värdighet. Är det förhävelse, om vi tycker, att det var stil över vår första fredskväll jämförd med stockholmarnas kungsgateyra.

Krönikören i Gustavsbergaren nr 3 1945

"Dr Barstow"

En berättelse av GEORG GARRING

År 1951 bodde min fru och jag i Florida, i Little River på 79 gatan rätt in från Biscayne Bouleward. Under den tiden arbetade jag för Miami Daily News och mina timmar var osäkra och det blev långa dagar och ibland ändå längre nätter.

Den lilla två rums-"cabinen" bredvid oss var tom när vi flyttade in, men en kväll annonserade min fru att vi fått en granne. Ett par dagar senare hade jag min "Day off" och medan jag läskade mig med väl tillredda "High Balls" skötte jag om vår stora trädgård, bestående av några tomat-plantor, ett par apelsinträd och citronträd. Nog för husbehov.

Vår nya granne kom över. "Varmt i dag", sade han. Väderleksman förstås. När det är 92 grader i skuggan (Farenheit) så vet vem som helst att det är varmt. "Äger ni huset?" frågade han. Frågan vart negativt besvarad: "Vi hyr". "Hur är namnet?" frågade han. "Garring". Tänkte för mig själv: Näsvis gubbe den där och frågvis också. Mager och skranglig var han, ansiktet föreföll bekant. Jag hade bestämt sett det någonstans. Men var?

Vi bodde ej långt från "Hialea", Amerikas vackraste Stadion för hästkapplöpningar. Här möts Amerikas dollarkungar, här skapas och förloras förmögenheter varje dag. Hit kommer folk från alla Amerikas stater för att njuta av det härliga klimatet, den varma solen, de härliga badstränderna. Allt man kan önska sig finns här, men dyrt är det, hutlöst dyrt... Vi satt och lyssnade till radiobeskrivningen av de olika loppen och gjorde fantasivinster. Men jag kunde ej få gubben ur mina tankar. Jag hade sett honom någonstans... Men var?

Vi satt och drack kaffe i det gröna, då han kom igen. Jag bjöd honom att komma över och dricka en kopp. Han kom, som han sade med tacksamhet, men han avböjde mitt erbjudande om konjak till kaffet. "Jag har ej druckit något starkt på över 30 år", sade han. Han tittade på min skrivmaskin. "Jag har läst en del av dina artiklar i Daily News", sade han. Jag tittade frågande på honom. Så sa han: "Känner ni igen mig?"... "Ansiktet är bekant men jag vet ej varifrån", sade jag. Med ett "Jag kommer tillbaks på ögonblicket", försvann han... När han kom åter lade han en två månader gammal Daily News framför mig, där grinade en av mina egna artiklar emot mig... SKYLDIG ELLER OSKYLDIG...". Efter ett 30-årigt fängelseliv benådade i dag guvernör Talmadge i Florida huvudpersonen i en av Floridas mest diskuterade mordhistorier o.s.v."

Och här satt han mitt emot mig. Dr John Barstow. Det var han, samme man som 35 år gammal kom hem från första världskriget och fann sitt äktenskapliga liv ruinerat. Hans bästa vän hade tagit inte bara hans hustru, utan ocks åalla hans världsliga egendomar och det var ej småsaker. En villa på 16 rum, land av omätligt värde, aktier och kontanter till flera hundra tusen dollar.

Han hade gett sig av som en bottenrik, oberoende lycklig äkta man för att offra sina tjänster och sin erfarenhet i sitt lands tjänst under de svåra tider som stundade. Ej vetande vad som kunde och skulle hända honom, hade han skrivit över alla sina ägodelar i hustruns namn. Hans livslånga vän, som var advokat, övertog administrationen av hans gods. Och som det senare visade sig övertog han allting.

Att den gode doktorn rättegångsvis skulle försöka att återfå sina ägodelar var man fullt och fast övertygad om. Stor var därför förvåningen när han helt lugnt drog sig ur spelet och lät orättvisan ha sin gång. Sin praktik behöll han dock och blev naturligtvis oerhört populär. Det ansågs som en ära att ha besökt honom och att ha talat med honom om sin sjukdom, verklig eller inbillad.

En vacker dag visade det sig att Judasvännen och den otrogna makan spårlöst hade försvunnit. Ingen hade sett dem eller har sett dem sedan dess. Misstankarna föll på den gode doktorn. Folkets opinion var delad, "bevis" både fanns och icke fanns. Man hade hört honom öppet säga till den falska vännen: "Rättvisans kvarn mal sakta men säkert, min tid kommer också". Mer än en gång lät han undfalla sig att "Gömt är ej glömt". "Någon" hade sett doktorns gula bil och "trodde" att han såg två andra människor i den utom doktorn. Samma person "tyckte" också att han hört svaga rop på hjälp. På dessa misstankar blev Dr Barstow arresterad.

Under hela rättegången nekade han att yttra sig. Inte ett ord kom över hans läppar. Frågorna besvarade han ej, han var helt solo ej intresserad. Vad juryn baserade sitt domslut på vet ingen utom Gud allena, men domen blev döden i elektriska stolen. Dåvarande guvernören lovade att ge honom en ny rättegång om han bara ville förklara sig, men han teg som muren. En ny rättegång fick han i alla fall. Den gången dömde han sig själv med att säga: "Rättvisa har blivit skipad, låt yxan falla var den vill". Dömd till döden igen. Fyra gånger blev domen uppskjuten, två gånger endast några timmar före avrättningen. Till sist benådade guvernören honom till livstids straffarbete. Och nu efter 30 år satt han här framför mig livslevande...

Jag brukar ej ha svårt att tala, men den här gången var jag stum som siken. "Well", sade han, "fråga du, jag skall svara". Jag tror han blev förvånad när jag frågade: "Hur kändes det att fyra gånger inom en period av tre månader ha döden som besökare? Dina tankar? Och hur kunde du under dessa förhållanden förtiga sanningen?" "Om du menar om jag var rädd", sa han, "svaret är yes, sanningen är att jag dog lika många gånger, ej lekamligen men i själ och anda. Den spanska inkvisitionen hade ej någon tortyr så fasaväckande som den jag gick igenom. Varje natt vetande att morgondagen skulle bli min sista. Men om du tror att jag önskade att vad som hänt vore ogjort så är det misstag. Rättvisan hade haft sin gång."

"Vad tänker du göra nu? Om man visste att du bodde här så skulle ditt hus bli som en myrstack på några minuter." "Nu på måndag far jag ur landet — vart gör ju detsamma — med de pengar jag ännu har räcker de för den tid jag har att leva. Men ska du inte fråga om jag var skyldig eller oskyldig?" Jag tittade på honom, hans ögon voro nervöst fästade på mig. "Betyder det något nu?" frågade jag, "du har blivit benådad och i 30 år sonat din skuld. Att du inte var oskyldig är säkert, att du visste vad som hände de två som försvann är lika säkert, men om du teg när du skulle ha talat är det väl lika bra att tiga nu".

"Vi kommer aldrig att mötas igen", sa han. "Här är min historia... Vet du vad hat är? Vet du vad det betyder att förlora allt du ägt, allt du hållit kärt? Hustru — hem — förmögenhet. Vet du vad det betyder att ligga vaken natt efter natt medan dessa tankar bränna sig in i ens själ? Att ha folk stirra frågande och beklagande på dig? Min vän, låt mig ärligt försäkra dig, ordet helve-

te är ej starkt nog. Jag hade aldrig i mitt liv tänkt att göra något för att hämnas. Men ett par ord ändrade detta. En kväll, när jag åt mitt ensamma mål på en av de bättre restaurangerna här i staden, passerade min "vän" och min f. d. fru mitt bord. Han tittade på mig och sa med ett hånskratt. "Hello Sucker!" (godtrogen — hjälplös). Följt av hennes: "You idiot". Det blev deras dödsdom. Men jag kunde vänta.

En månad gick, mitt hat växte, men intet skulle lämnas åt slumpen. Mitt tillfälle skulle komma och när det kom skulle inga misstag göras. En kväll, när jag kom in med min motorbåt efter några timmars fiskning, såg jag dem. Det var nästan mörkt. Jag gick hastigt upp bakom dem och sade: "Vänd, och gå mot hamnen, det är en revolver du känner i ryggen, ett enda misstag och jag skjuter er bägge." Ej ett ljud var sagt. Nedkomna till hamnen sade jag: "Stig i båten, fram i fören med er." Motorn spann och snart var vi ute ur hamnen. Det obligatoriska hånleendet hade försvunnit från min gamla väns ansikte, när han frågade: "Vart tänker du ta oss och vad tänker du göra med oss?" Utkomna en 3—4 miles stannade jag motorn. "Jag tänker ingenting göra", sade jag, "men ni två skall begå självmord". Jag tvingade dem att hoppa överbord... Där har du sanningen..."

Jag frågade: "Känns det bättre nu?" Han tittade förvånad på mig ."Ska du gå in och slå igen dörren och kalla på polis?" "Att kalla på polis behövs väl knappast", svarade jag. "Och vad gott det kan göra vet jag inte heller. Men om du kunnat leva med detta minne i 30 år så tror jag nog att jag kan stå för det ett par timmar. Varför talade du om detta för mig?"

"Jag läste din artikel i tidningen och fann att den inte var hälften så ovänlig som de flesta. Jag kunde även se sympati i den. Genom tidningen fick jag din adress. Men skriv inget förrän jag är ur landet". "Du har guvernörens pardon på fickan, du har tjänat din tid, polisen har inget med dig att göra. Vad är du rädd för?" Hans irrande ögon sökte mina, innan han svarade: "Minnen", sa han, "minnen, som förföljt mig i 30 år. Två ansikten..."

Dr Barstow dog i San Juan den 26 oktober 1952. Min artikel om Dr Barstow förekom i "Miami Daily News" den 7 juli 1951. Han var på sin tid en av de mest framstående specialisterna på hjärnsjukdomar. Skyldig eller oskyldig? Dömen icke så skolen I icke varda dömda...

Just nu

ville jag vara en talgoxe, lätt ruggig och inte särskilt fet, som av instinktivt mod i förvårskylan sjunger ljudligt ut vad han har på hjärtat. Och inte en helt vanlig av den allmänna meningen infamt påpassad människa, föralldel lätt ruggig och inte särskilt fet, som inte vågar fram med det allra bittelillaste, bakåtsträvande pip.

När jag ängsligt tryckt mot dikeskanten strövade Stockholmsvägen fram från Bleket och uppåt hörde jag nog vad småfåglarna sjöng i buskarna vid siden av sina fallna beskyddare. Äppelträden som föll innan blomningen, eken som grönskat i sekel, häckarna, körsbärsträden. Vi har alldeles samma uppfattning, fåglarna och jag. Centrum har mist sitt ansikte, för att flera må kunna fräsa igenom samhället med otillåten hastighet. För att vinna ett par minuter till en extra grogg på den vinterbonade verandan, eller en liten lur på sofflocket i sportstugan. Så vi avvaktar, talgoxarna och jag, med skepsis resultatet av ansiktslyftningen.

Med vemod i själen

traskade jag ned på Amerikakajen. Plopp sa det under bryggan. En gammelgädda stack upp huvudet och granskade mig. — Psst, har du tid en minut, sa gäddan. — Kan du prata? frågade jag lätt skakad. — Om jag ids, svarade hon. För en hon var det. Gammelfarmor Fiskelina från Storholmen. Arg var hon på sportfiskeklubben.

— Rena avtalsbrottet, fräste farmor. — Vad då, frågade jag, berätta! — Varför de, har du något att säga till om du då? sa gäddfarmor.

— Jag skriver Saltstänk i Gustavsbergaren, sa jag blygt. — Jassåru, sa gäddfarmor, det läste jag en gång. — Nä så roligt, sa jag. — Roligt, nä för allan delar, men jag fick för mig att det rörde sig om fisknoteringar och uppgifter om salthalten i Farstaviken, men det var ju bara vanligt lantligt trams. Det här är inget att skämta om, sa farmor hotfullt. — Berätta ändå, bad jag.

— Jag är så in i vassen bekymrad, sa gäddan, det är jag som är bas för gäddorna i vattnen häromkring. För många år sen släppte sportfiskeklubben ned ett avtal till mig där det bl. a. stod, och det är den paragrafen som det gäller nu, "att varje fiskare må fiska till husbehov". Nu en söndag i mars kom en större samling smågäddor simmande mellan Storholmen och Koviks hage, på väg från en ungdomskonferens, där de just informerats om avtalets lydelse och tolkning. De fick syn på några sportfiskare utanför Storholmen och kom på den olycksaliga idén att de skulle lattja med karlarna. Helt nyss hade de ju hört att en fiskare kunde väntas dra upp ungefär en fyra gäddor, varför de valde ut en som hade detta antal på isen. Enligt de arma livens uträkning skulle de alltså åka tillbaka i spat om de i rask följd nappade på samma fiskares krok, teoretiskt riktigt eller hur? sa farmor. — Säkert, svarade jag, med onda aningar. — Tretton nappade innan de upptäckte faran och bara tre minderåriga kom tillbaka hem. De andra hamnade i ryggsäcken. Hur stor familj hade han egentligen? Här hjälper det ju inte hur man ynglar av sig när smågäddorna försvinner i rena spelglädjen. — Men du klarar dig, insköt jag. Gäddfarmor fnös. — Du tror väl inte att vuxna fiskar faller på så enkla grepp. Det är möjligen någon äventyrslysten en som tar för stora risker, du vet väl hur karlar är när speldjävulen sätter åt.

— Annars tycker jag inte illa om sportfiskare, tro aldrig det, det är det roligaste vi har att leka med dom. — Med livet som insats, frågade jag. — Ja ser du vi är fatalister, om du vet vad det betyder, så vi tar inte sånt så allvarligt. O, kors i Kolströms kanal, utbrast farmor och skrattade hejdlöst. Du skulle vart med här en sommar när en liten kvicktänkt gäddusling lyckades få två fiskare, en kvinna och en man, ned i spat och bli ensam herre i båten medan de frustande simmade mot land. Mitt för handlarns brygga. Då var det på ett hår när att jag gått åt förståss. — Hur så, frågade jag. — Jag skrattade nästan ihjäl mig ser du, sa gäddfarmor där jag låg under bryggan. — Hur gick det med gäddan i båten? undrade jag. — Han dog, sa farmor, men vad gjorde det, se det var en död i skönhet.

Varför fiskar fruntimmer

så sällan, frågade farmor, är det för att de inte kan hålla tyst så långa stunder i taget? — Det hörs att du umgås mest med karlar, svarade jag. Farmor skulle gå på ett föreningsmöte, så skulle farmor få höra på ett kön som kan

hålla tand för tunga det hörs sällan ett knäpp från kvinnosidan. — Och du själv, sa gäddan. — Jag liksom på sin tid Maria (utan alla jämförelser i övrigt) gömmer och begrundar alltsammans i mitt hjärta, varefter jag på eftermiddagen dan därpå vet vad jag skulle velat ha sagt men då har alla glömt vad det hela rörde sig om. Ser du vi kvinnor pratar oss inte fram till en åsikt, vi tänker oss fram till den.

— Det där lät bestickande, sa gäddfarmor, kan du stå för det. — Aldrig i livet farmor lilla, oss emellan. — Kunde tänka mig det, sa farmor, vi har näbbgäddor i Kolström också och det är inte mycket med dom heller när det verkligen gäller. Jag skickade en förklädd gäddyngling, återtog farmor, för att studera ert föreningsväsen här i vintras. — Jaså, hur gick det, undrade jag. — Jo han kom tillbaka så utschasad att han somnade innan han avgett rapport. — Och sedan, frågade jag. — Sov tills han dog, konstaterade farmor suckande. Men nu skall jag passa på att fråga dig om något som vi funderat mycket över. Han talade i sömnen hela tiden, viskade ett ord som måtte haft den största betydelse, *omval* viskade han ideligen, ideligen. — Aj, aj du, sa jag, det är nyckelordet för den slentrian som angriper sig i vårt föreningsliv. Men det skall vi inte fördjupa oss i, gäddan lilla, för sånt begriper vi fruntimmer. — Vet hut, exploderade gäddfarmor, blanda inte in mig i edra fåniga mänskliga värderingar, hemma hos oss bedömer vi varandra efter förtjänst och inte efter kön, larvigt. — Ta nu inte i farmor, så du blir gallsprängd, dämpade jag.

Hej, sa Gäddan

och dök, men stack strax upp huvudet igen, och ropade: — Du, säg till de där konstnärerna, som bestämmer färgen på de mest underliga ställen i samhället, att de ändrar kulören på vattnet i Farstaviken. Är det vettigt, att ha ett vatten som ser ut som vidbränd skarpsås med stänk av vaniljkräm och tomatpuré mitt i samhället. Med det försvann hon och det var lika bra det, hon bet ifrån sig väl kraftigt för att vara i min smak.

Tiden led

och det var dags för fabriken. Hawaiitoner, småktande, trånsjuka, snyftsentimentala, lindade min hjärna i sirap och bomull. Mitt omdöme flöt stilla ut i en drömmande lagun, så att jag inte ens reagerade när plötsligt den sexiga schlagern avlöstes av "en stad ovan molnen", presenterad av Ekberg de andligas väloljade skönsångare. Som vid behov lämnar bungalowen "däröver" för att sjunga in ett nytt antal grammofonplattor i det gamla landet. På det att folksjälen må röras, portmonnäerna öppnas och det svällande bankkontot ökas. Skulle sparviljan bli besvärande kan man ju alltid dra till med ett hjärtlidande med åtföljande helbrägdagörelse. För vem kan stå den emot som har honom med sig, han huvudpersonen i Kristusmyten, som icke hade en plats där han kunde luta sitt huvud?

Dessa kommersiella andliga schlagers, ofta av rätt låg klass, planlöst blandade med profan musik, samma klass, är de verkligen god reklam för en kämpande kristendom? Blir det "några stjärnor i kronan", några nya själar till "riket med gator av renaste guld", på grund av denna fabriksmusik? Förlåt om jag tvivlar. Hur skulle det vara med en genomgripande vårrengöring i grammofonarkivet och en anställd med musiken under arbetet som huvuduppgift och inte som en irriterande bisyssla, som stjäl tid från andra uppgifter. Men eftersom jag nu är i färd med att önsketänka, så låt mig i stället få önska bort högtalarna från arbetsplatsen, där de ofta är ett buller bland buller.

Edla Sofia.

Red:s spalt

Vårnumret har svällt ut till inte mindre än 32 sidor, mest tack vare vänliga mer eller mindre tillfälliga medarbetare. De gångna månaderna under kvartalet har därtill varit till bristningsgränsen fyllda av arrangemang, så pass att "Krönikan" fått fyra sidor.

Påsken kom så lagom för att jag skulle få lugn och ro (läs: huvudbry) att knåpa ihop och passa in materialet. Varken påsken eller tidningen har någon våryra i sig, men ger en del allvarliga saker att fundera över.

En läsare skriver att tidningen var roligare förr. Ja, allting var roligare förr! Men det är positiv kritik och för att få mera av den sorten inbjuder jag härmed läsekretsen att besvara några rundfrågor. Det är sju år sedan sist, så jag väntar massor av svar. Alltså:

Läser Du tidningen regelbundet, oregelbundet?

Läser andra i familjen Gustavsbergaren?

Är bildmaterialet tillräckligt?

Vilka artiklar läser Du helst?

Har Du förslag till andra artiklar?

Är Du beredd att betala en högre prenumerationsavgift?

I den härliga vårsolens glans.

Red.

En liten vår-visa

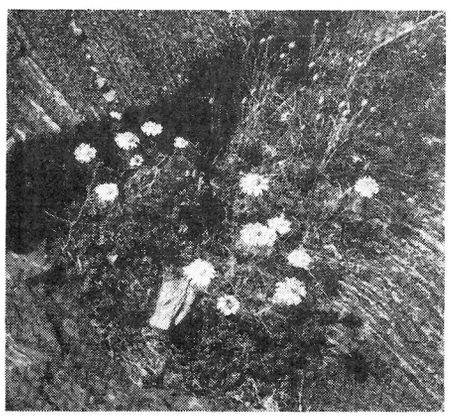

Det var en gång en man — den där som vill så mycket men oftast intet kan. Han fick idén, ja kände sig behöva — pröva — såningsmannens kall. Skulle han stå pall? Hade han tågan? Ja, det var frågan.

Jordliknande substans fanns — vid Höjdgatan — ingenstans. Stenlerad klädnad var urbergets lott. Grått i grått blott grått. Men mannen sucka ej. Nej! Köpte frö i affären, lade dom på tvären och en lerbit ovanpå. Så kunde han blott så. Och så en nyfödd stund, i den sekund då himmelriket är på jorden här och alla fåglar sjunga i alla gröna lunder, han såg — under över alla under — gröna skott i lerans gråa lort. Och seger i hans själ. Nog vet han mer än väl att undret i sig själv är gjort, men minnet är dock skönt och stort.

Fanfar.

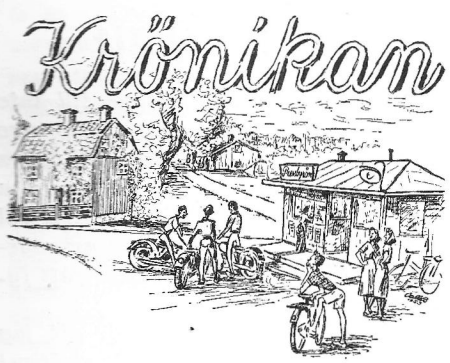

Vi har funnit melodin

kan Ungdomskommittén säga om sina ungdomsträffar i Kommunalhuset. Under en rad torsdagskvällar har regelbundet hundratalet ungdomar mött upp och i god sämja gett sig hän åt bordtennis, schack, coronne och chinaspel. Man har haft det ljust och trevligt ombonat kring sig — och kioskhängandet är nu en saga blott. Vid 8-tiden har man gjort ett avbrott och lyssnat till någon gäst som berättat och visat hur man ser naturen i färg, en redaktör har berättat om hur en ungdomsklubb i en storstad arbetar, bordstennisstjärnor ha gett uppvisning, schackmästare undervisning. Den 19 mars var det Ungdomsträff med dans. Lokalen var klädd i spirande vårgrönt och Stig Nordströms unga rytmiska kör gjorde sitt första populära framträdande. Och där var dans och skämttävlingar. "Just så vill vi ha det — det här kan ni väl göra flera gånger", sa många av de 150 ungdomarna som mött upp till Vårträffen. Alla pigga, glada och hyfsade — så när som på tre, som rätt omodernt sökt pigga upp sig med flaska. Men de får väl stanna utanför nästa gång, om de inte vill räknas till ungdom med stil.

Ungdomsträffarna avslutas den 28 april, då Ludwig Schnabl låter ungdomarna "trycka på knappen" i sin skvallerspegel.

—g

Ugndomskören i en rytmisk låt.

Folkparksföreningen

höll årsmöte den 24 mars. Styrelsen omvaldes, så när som på Sven Svensson, som avsagt sig. Han avtackades för gott arbete och ersattes av Torsten Sandqvist. I verksamhetsberättelsen framgår att Folkparken under sommaren hade 11.000 besökare. Biografen ståtar med över 30 000 besök under sin säsong. Här har man nu äntligen fått värme indraget. Folkparkernas trädgårdskonsulent visade efter kaffet en rad vackra färgbilder av parkanläggningar från Kiruna folkpark i norr och Pflanzen und Blumen i Hamburg. Samtidigt presenterades en skiss till lekplats och blomarrangemang innanför entrén, som väckte årsmötets gillande. Årsmötet var dåligt besökt och förlöpte fridfullt. Den enda diskussionen gällde styrelsens möjligheter att vid särskilda tillfällen hyra ut Parken för välgörande ändamål. Det ansågs inte att stadgarna lade något hinder i vägen. *—g*

Scenstudion

hade till 10-årsjubiléet utökat sin repertoir med ett par enaktare, som framfördes för halvbesatta hus i mars. De djärva amatörerna hade gett sig i kast med David Nordenströms "Likör" och Bengt Blombergs burleska "Pensionat Lugnet".

Skådespelarna förstodo väl sina roller och kontrasterna i dramat, men jag undrar däremot om publiken var mogen för så pass stark "Likör". I varje fall borde smakprovet barnförbjudas. Det var beklämmande att se undrande och skrämda barnaögon inför pjäsens råheter. Man får väl vara glad att fabrikören & Co knappast kan representera vardagsmänniskor. Valle Perssons problem var enligt introduktionen icke heller pjäsförfattarens. Vems är de då? — Och så är det synd att Rune Malms drastiska roll och säkra spel inte ska få gå in på hemmaplan, utan störas av ovidkommande flabb. Jag måste tyvärr säga att för mig föreföll Scenstudions val av "Likör" alltför bisarr. Den gav en dålig eftersmak och var föga uppbygglig så här före höstens prov. (Vore jag pjäsförfattare så skulle jag göra ett drama av Garrings "Dr Barstow" i detta nummer. Det borde kunna bli en pjäs, nog så stark och mänsklig, på verklighetsgrund. Var så god herr Blomgren!) Humoresken "Pensionat Lugnet" blev en ironisk maskerad av utklädda. Det är möjligt att folk är så där enfaldiga på våra skärgårdspensionat. Det var en fin satir, bra spelad också av det unga gardet .

G—g

Vårt lag beundrar priserna i Filipstad.

Kooperativa skid-RM i Filipstad

Lördagen den 12 febr. kl. 6.30 på morgonen startade Gustavsbergstruppen i två bilar för Filipstad. Resan gick i snöyra över Södertälje, Strängnäs och Eskilstuna. Efter frukost i smestan vidare mot Arboga, där snön upphörde och så till Örebro, där solen strålade. Persedelvård och titt på staden och så vidare över Gyttorp in i den värmländska vinternaturen. Klockan 14 parkerade vi på torget i Filipstad. Förläggning var ordnad i Kalhyttans herrgårdspensionat, förträffligt och endast 100 meter från Skidstadion. På kvällen voro grabbarna ute på banan, som befanns vara kuperad och med svåra utförsbackar och med litet snö.

Klockan 6 på söndagsmorgonen visade termometern minus 16 grader, då vi knallade iväg till Strandvägsskolan för morgonmålet. Här träffade vi idel kända ansikten och bekanta från förra årets RM i Gustavsberg, som med friskt mod bullade in av Gillesdamernas mat. Och så står Olofsson på startlinjen, som nummer 3, Valfrid Berglund ger sig iväg som tolva och Birger Andersson sist i seniorklassen. Det blev spännande, kampen stod med Mora om lagpriset, och våra grabbar voro starka. Birger Andersson åkte för hela slanten och blev en säker riksmästare, Berglund tog en femte placering, trots att han bröt en skida och måste luffa en bra bit för att få en ny och Olofsson tog nionde placering. I tid blev lagets resultat 3.34.39 och därmed tog vi hem vandringspriset för alltid. Mora hade 3.38.55 och Östersund 3.57.02.

Bland yngre oldboys segrade RM-kämpen Conny Pettersson från Stockholm, följd av Göte Halvarsson, Mora och vår Folke Anevret. I äldre oldboys-klassen kom Helge Palm på sjätte och Bäckström, som gjort 11 RM, på sjunde plats. I Ungdomsklassen hade vi för första gången en grabb med, Bengt Byss, som blev 9:e man — och det var fint för att vara premiär.

Prisutdelningen och middagen var festlig, prissamlingen som vanligt imponerande — med minnestallrikar från Gustavsberg. Arrangemangen voro över lag prima, till stor del en prestation av vår gamle vän Arne Jägmo, som både höll i trådarna och deltog i tävlingen.

Vid midnatt voro vi åter i Gustavsberg, välbehållna och väl försedda med priser från ett trivsamt RM-möte på skidor.

Eja.

Samarbete för nykterhet

På Gustavsbergs nykterhetsvänners samarbetskommittés årsmöte i Kommunalhuset var 11 organisationer representerade med 20 ombud. — Av verksamhetsberättelsen framgick att samarbetskommittén under våren anordnat ett upplysningsmöte med L. O:s pressombudsman Gunnar Dahlander som talare. Vid mötet medverkade skolbarn med en teaterpjäs. Under hösten anordnades i Kommunalhuset en bordsutställning samt demonstration av alkoholfria drycker. Fru Svea Lindström från Stockholm medverkade med föredrag och demonstration av dryckerna. De smakfullt dukade borden hade dukats av skollärarinnor, skolflickor och kvinnliga medlemmar från olika föreningar i samhället. Utställningen besöktes av 600 personer. Efter utställningens slut anordnades en ungdomsafton, som besöktes av 150 ungdomar. — Styrelsen och revisorerna omvaldes och styrelsen består av Elis Sander ordf., Hilmer Sjöberg sekr., Henry Svanström kassör, Åke Johansson v. ordf. samt Ingrid Andersson, Harry Lemoine och Sven Bengtsson. Revisorer är Gunnar Mattsson och Emil Jansson.

Årsmötets förhandlingar leddes av Erik Nilsson.

Vid mötet talade dir. Ernst Larsson från Nykterhetsvännernas Landsförbund om "Samarbetsorganisationer och nykterhetsupplysningsarbete".

Under hösten 1955 kommer den nya nykterhetslagstiftningen att träda i kraft. Det innebär att det nuvarande motbokssystemet avskaffas och i stället sätts det personliga ansvaret för alkoholkonsumtionens storlek. Då kommer upplysningsverksamheten om alkoholens skadeverkningar att få stor betydelse. Det är en sådan verksamhet nykterhetsvännernas samarbetskommitté bedriver. Men för att denna verksamhet skall nå så många som möjligt fordras att alla föreningar i samhället ansluter sig till kommittén ,och stöder dess verksamhet. Då det ännu finns flera föreningar som ej är anslutna till kommittén, uppmanar vi dem, att söka kontakt. På så sätt kan vi få en givande upplysningsverksamhet om alkoholbrukets skadeverkningar. Alla upplysningar om medlemskap i nykterhetsvännernas samarbetskommitté och dess verksamhet kan erhållas genom styrelsen.

E. S.

Med ABF på Nya Guinea

Vi ska inte alltför mycket förhäva oss över vår civilisation och milda seder gentemot de s. k. vilda stammarna på Nya Guinéa, framhöll den kände forskningsresanden, Alfred Vogel, i sitt intressanta föredrag på Folkan den 28 mars. Vi måste tänka på att de står på stenålderns kulturnivå men *sina* lagar och religiösa seder och bruk efterlever de bättre än vi *våra*.

Vogel har vistats lång tid i brittiska delen av Nya Guinéa och deltagit i flera forskningsresor i det inre av ön, som är lika stor som Sverige, Norge och Finland sammanlagt. Det inre är så gott som outforskat och det finns stammar, som ännu aldrig har sett en vit man.

Australiska regeringen har lagt upp ett imponerande långtidsprogram för att skola infödingarna. Från kusten och från en station, som flygvägen byggts upp långt inne i landet, tränger särskilt utvalda patruller årligen allt längre in i djungeln och försöker vinna de infödas förtroende. Kloka missionärer, d.v.s. sådana, som förstår att omskolningen av dessa naturfolk inte kan ske på något eller några år, utan räknar med generationer, får tillstånd att bedriva upplysningsverksamhet, men däremot är lycksökare och affärsmän bannlysta.

Föredraget, som illustrerades av utomordentligt vackra färgbilder och en unik färgfilm, mottogs med starka applåder av det fulltaliga auditoriet.

Gustavsbergs Gossorkester, dock decimerad till hälften på grund av mässling och andra otrevligheter, inledde den lyckade kvällen. Tekniska brister uppvägdes mer än väl av dess spontana spelglädje. Ledaren, Sven Wahrenberg, kan vara stolt över sina pojkar.

H. S—g.

Trafikpolisens Kasperteater

gästade Trafiklekskolan den 29 mars med en bejublad föreställning på Folkan. Kasper lärde barnen många goda trafikregler, men trafiktrollet var framme och försökte förstöra alltihop och lovade ut karameller åt dem bröt mot trafikreglerna. Till sist ledsnade Kasper på allt trassel trafiktrollet ställde till med och med barnens hjälp fångade han trollet i en låda. När trollet gick i fällan steg barnens jubel över alla gränser. Det var en instruktiv och trevlig föreställning de 200 barnen fingo vara med om. Förutom trafiklekskolans elever var även skolans första och andra klass inbjudna. De två mannarna från stockholmspolisens trafikavdelning, som själva konstruerat och hittat på spelet var värda mycket beröm för sin föreställning.

E. S.

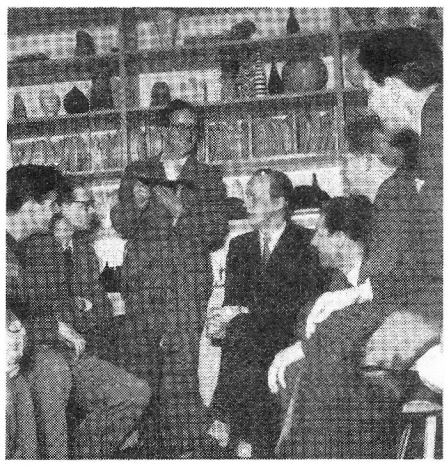

Stig Lindberg med andäktiga lyssnare.

Industrikursen avslutad

Vid månadsskiftet mars—april avslutades industrikursen för konsumförsäljare, en elitkurs som pågått i fem veckor i Gustavsbergs regi. Deltagarna har fått en inblick i porslinstillverkningen, deltagit i arbetet på fabriken, studerat formgivning, försäljning, reklamfrågor, kooperation, transportproblem och mycket annat. De sex pionjärerna, som vid avslutningssamkvämet på Strandvik uttryckte stor tillfredsställelse med kursen äro Yngve Johansson, Älvkarleby, Sven Carsmyr, Enköping, Bengt Lindholm, Bengtsfors, Lennart Mild, Kärrgruvan, Tord Nilsson, Alunda och Karl Sköld, Eskilstuna. Kursledare har varit Tage Lantz, Vår Gård och Arnold Erderyd, Gustavsberg. — På bilden ovan får deltagarna en inblick i formgivning inför Stig Lindberg.

Kooperativt fältskytte

Gustavsbergarna anordnade Koop. D.M. i Fältskjutning den 6/3 1955 med följande mål: 1/8 — 160 met., C 1 —170 met., C 3 — 325 met. och 1/4 profil 290 met. Mästare blev Manfred Lindstedt, Gustavsberg, efter omskjutning med Sven Boman, Konsum. Båda hade 28 träff i huvudtävlingen, men Manne vann omskjutningen med 6 träff mot Bomans 4. Därnäst kom Sture Granström, Luma 27 träff, Edvin Ek, Luma 26, samt John Johansson, Konsum 24. Bästa lägre klassare blev Manfred Lindhall, Konsum på 19 träff.

I lagtävlingen vann Konsum med 119, Luma 104, Gustavsberg 91, KF 63, Folksam, Henkel och PUB hade ej fullt lag. 43 skyttar fick dela på 8 st medaljer och 14 hederspriser. I övrigt enligt nedanstående prislista:

Konsum.

Sven Boman	6—19	28 träff
Ingemar Husberg	4—15	26 „
John Johansson	6—20	24 „
Oskar Lönnberg	5—19	22 „
Manfred Lindhall	6—22	19 „
Hugo Söderblom	3—8	16 „
Lennart Nilsson	3—8	15 „
Sture Lindberg	5—15	14 „
Henning Bergman	5—12	12 „
Oscar Larsson	1—2	8 „
S. J. Carlsson	0—0	8 „
Sture Sevelin	3—9	8 „
Nils Wallander	3—7	7 „
Märta Pettersson	0—0	5 „
Hans Gustavsson	0—0	3 „
Nils Andersson	1—2	2 „

Luma.

Sture Granström	6—22	27 träff
Edvin Ek	4—11	26 „
Folke Cronert	5—13	20 „
Einar Söderquist	3—6	16 „
Stig Eriksson	6—14	15 „
Bo Arnsberg	4—9	13 „
Stig Carlsson	0—0	10 „
Tage Lindberg	5—12	9 „
A. K. Immerbo	4—9	6 „

Gustavsberg.

Manfred Lindstedt	5—12	28 träff
Bertil Bergström	5—8	19 „
Erland Jonsson	6—17	18 „
Valter Karlsson	4—9	13 „
Oscar Bergkvist	5—17	13 „
Karl Westin	3—6	12 „

K. F.

A. Sjöström	3—5	22 träff
Gustav Hultin	4—14	19 „
Karl Bäck	6—13	16 „
Edvin Rask	5—12	6 „

Persil.

Gunnar Viberg	3—5	12 träff
Ture Titus	5—14	5 „
Sigfrid Sved	1—2	5 „
P. T. A. Covenius	1—2	4 „
P. H. Carlsson	0—0	3 „

Folksam.

Nils Holmlin	6—17	25 träff
Lars Bergman	6—14	16 „

PUB.

O. Nilzon	4—13	20 träff

Att leva i skärgård

På Kooperativa Förbundets bokförlag har på nyåret utkommit en för gustavsbergarna intressant bok av docent Erik Jonson, "Leva i skärgård". Där ger författaren tavlor och profiler från den underbaraste av Vår Herres örtagårdar, Stockholms skärgård. Till svunnen tid och i våra dagar får vi följa en kunnig ciceron över holmar och dungar, på stigar och färdleder ut till de liljevita bränningarna.

Skildringen av Främlingarna på Skevik är rik och fängslande. Visste ni förresten att ryssarna för 200 år sedan hade en flottbas härutanför?

Man blir stolt över att bo i dessa trakter, när man får en stund med Erik Jonsons bok. Den har 215 trivsamma sidor och kostar 14 kr. —*g*

Gustavsbergs Pensionärsförening

började sitt första möte för året söndagen den 9 jan. med en storartad fest, som Missionsförsamlingen och Konsum bjöd på.

Pastor Thorsén hälsade oss välkomna. Missionsförsamlingens sångare och musikanter sjöng och spelade av hjärtans lust så att pensionärerna sken i kapp med de elektriska och levande ljusen. Konsums föreståndare herr Mattsson gav oss en inblick i Konsums försäljning under det gångna året. Vid de tre långborden serverade missionsförsamlingens duktiga festkommitté, smörgåsar, risgrynsgröt, kaffe och tårta.

Det var fest och glädje som sent kommer att glömmas.

Den 14 februari hade föreningen sitt årsmöte i Kommunalhuset under Oskar Vadströms ordförandeskap. Sven Pettersson och hans musikanter förhöjde trivseln och glädjen med musik. Ur föreningens års- och revisionsberättelser framgår att föreningen haft elva möten under året. Kassans omsättning under året har varit 726 kronor. Medlemsantalet var vid årets början 74 och vid årets slut 95 medlemmar. Att representera föreningen vid Mellersta distriktets årskonferens den 17 mars valdes Samuel Svenson.

Styrelsen för året äro Samuel Svensen, Karl Backman, Jenny Sander, Anna Svensson och Anna Eklund. Följande uttalande antogs enhälligt av föreningen. "Gustavsbergs Pensionärsförening samlade till årsmöte beslutade att genom tidningen Gustavsbergaren framföra sitt varma och innerliga tack till Gustavsbergs Kommun, Gustavsbergs Fabrik, Föreningar och enskilda för allt vi haft glädjen mottaga såväl under det gångna året som under den tid föreningen existerat."

Som avslutning på mötet bjöd Gubbarna på kaffe som festkommittén under muntert glam och god stämning serverade.

S. S.

Guldbröllop på Ingaröhemmet

Anna och Karl Fredrik Fält från Återvall på Ingarö firade lördagen den 2 april sitt guldbröllop. Sällan skådades ett sådant vackert bröllopspar, som dessa två åldringar, som nu kunde samlas med sina vänner på Ingaröhemmet vid en enkel kaffefest för att högtidlighålla dagen. Båda är vitala och duktiga och mor Anna var riktigt söt i sin fina svarta klänning och i den vackra schaletten. Fält var på gott humör och det strålade från hans grant skäggprydda ansikte.

Sedan 1912 har makarna Fält varit ingaröbor. Fru Fält är från Åland och kom till Stockholm som flicka medan maken är född i Sollentuna här utanför Stockholm. På Ingarö slogs bopålarna ned vid Fågelsången och där drev man småbruk tills för tolv år sedan, då Fälts skaffade sig tomt och stuga invid Återvalls affär. Frukt- och bärodling på tomten gav arbete och bidrag till försörjningen och den egna stugan har varit god att bo i. I vinter har dock makarna vistats på Ingaröhemmet. Det blev litet trassel med hälsan ett tag och då svårt med eldningen och vattenhämtningen. Men så snart vårsolen börjar ta, skall man hem till stugan igen.

Y. N.

Ett rådigt ingrepp

gjordes på morgonen den 7 februari av rörmontören Karl Tilly, anställd hos Calor & Sjögren.

Under svetsningsarbete på kyldiskavdelningen fick en svetsare s. k. bakslag i svetsmunstycket med påföljd att det slog eld i gasklockan. Svetsaren sprang ifrån den brinnande tuben (utan att först stänga huvudkranen) för att skaffa eldsläckare. Tilly, som passerade förbi, insåg katastrofhotet och sprang trots stor risk fram och stängde kranen till gastuben, så att elden slocknade. Därmed förhindrade han säkerligen en sprängningsolycka. För sin rådighet har Tilly tilldelats en vacker Argentavas med inskription.

Gustavsbergs Sportfiskeklubb

höll årsmöte den 14/3. Av verksamhetsberättelsen framgick att medlemsantalet var 253 varav ett 25-tal pensionärer och sjuka erhållit frikort. En damm för uppfödning av gäddungar har under året i ordningsställts. En del av klubbens verksamhet har Hilding Ohlsson färgfilmat och filmen premiärvisades för årsmötesdeltagarna.

Fil. dr laborator Rodhe behandlade i ett föredrag "Sjöbruket" och Erkenlaboratoriet. De allsidiga och ingående undersökningar över produktionen och produktionsbetingelserna som bedrives i sjön Erken av Limnologiska instutionen i Uppsala, syfta till att klarlägga de ännu ofullständigt kända lagarna om vattnens produktion. På grund av bristande insikter får våra vattentillgångar i dag allt för ofta karaktären av missbruk. Även på detta område måste en rationell vård baseras på vetenskapligt grundade fakta.

Som ett bidrag till de fortsatta undersökningarna anslog årsmötet 500:— kr. till Erkenlaboratoriet.

C. W.

I pressläggningsögonblicket

erfar vi att Orkesterföreningen haft en ny fin konsert i Kyrkan den 24 april, att den nya Ungdomskören debuterat offentligt på Folkan den 21 april, att ABF har soaré med frågesport den 28 april, att Bleket skall flyttas in från vägen i vår, att Konsums manliga matlagningsgrupp visade sina färdigheter vid inbjudningssupé den 18 april, att Blåsorkestern fyller 90 och firar det med en festkonsert den 18 juni och att Farstaborg högtidligen invigdes den 19 juni. Det blir tydligen en hel del nytt att berätta om i sommarnumret.

Konstföreningen

hade i mars månad tillfälle att i Kommunalhuset visa en vandringsutställning benämnd "Sex naivister". Sammanställningen var gjord av Konstföreningarnas Samarbetsnämnd och omfattade oljemålningar, pasteller och akvareller av Gunnar Eriksson, Kurt Lindon, Margit Ljung, Sigge Ljungberg, Ingegerd Möller och Eskil Nordell. Dr Bo Lindvall demonstrerade vid ett samkväm utställningen och talade om naivismen som konstform. Ett par filmer, utlånade av Amerikanska ambassaden, samt en fransk film, "Rosseau", visades under kvällen.

Nils Dardel-utställningen på Liljevalchs konsthall besöktes av konstföreningens medlemmar den 6 april, då resa var ordnad med abonnerad buss.

C. L—m.

Hyresgästföreningen

Det skrivs mycket att Gustavsberg är ett samhälle som fort byter ansikte och moderniseras, och här några rader som kan läggas till det övriga.

I ett modernt samhälle blomstrar föreningslivet och varför skall inte hyresgästerna vara med i detta samhällsbildande. Det har tidigare funnits en liten förening i Hästhagen, som kallat sig Hästhagens Hyresförening. I vinter har denna frusit bort, det har bildats sektioner på söder och norr och alla tre kallar sig Gustavsbergs Hyresgästförening. Denna har till uppgift att bevaka hyresgästernas intressen och att samverka t. ex. för att bevara de planteringar som finns inom samhället. Att göra genvägar över gräsmattor, skoltomter eller gårdsplaner väcker alltid förtret och kommer därför även att beivras av hyresgästföreningen. Även om inte föreningen är ansluten till någon riksorganisation anser vi att den har en stor uppgift att fylla. Som motto för verksamheten kan vi sätta "Visa samma hänsyn mot andra som Du vill att de ska visa mot Dig."

Styrelsen utgöres av Edor Svensk, Rune Löv, Alf Liljevall.

Och här ha vi sektionsstyrelserna:

Hästhagen: Edor Svensk, Einar Bergkvist, Gunnar Sellstedt, Ivan Berglind, Gustav Björklund.

Söder: Rune Lööv, Harald Holm, K. V. Svensson, Arne Qvist, John Lövström.

Norr: Alf Liljevall, Torsten Svensson, Henrik Bengtsson, Sigvard Söderlund, Sigvard Hansson.

R. L.

Modegala

När marsvintern kommit oss att misströsta och vi kände oss bottenfrusna intill det olidliga, inföll våren den tredje april med glittrande vårsjöar och porlande rännilar på alla vägar samt Konsums modegala på Kommunalhuset. Solen kikade in genom fönstren och flödade ned genom lanterninen, lekte tittut mellan pelarna och flirtade med blommorna kring "nyckelhålet".

Publiken strömmade till och salen fylldes av oss förväntansfulla, kvinnor mest. Bernheden ,föreståndare för manufaktur, konferensierade, Vårby bjöd på dricka, Stockholmsbagarn på kex, Sven Petterssons sobra kapell spelade, kunde vi annat än trivas.

Så kom höjdpunkten, mannekängerna, lokala förmågor, välgörande lika oss vanliga dödliga, och en orkidé som med förbluffande säkerhet, stil och grace gav evenemanget en kontinental fläkt.

Vi gladdes åt god konfektion, från vårt eget Vargen, från Almedahl och Magnussons konfektion, långbyxor och barnkläder från Algot och ett piggt inslag, cowboyutrustning från Libo.

Personligen, som skolpojksmamma, saknade jag kläder för killar från sju till fjorton. På detta uttalade önskemål svarar herr Bernheden att leveranssvårigheter lade hinder i vägen, och att det var samma förhållande nu, som på den tid han arbetade i porslinsbranschen och ängsligt ringde Gustavsbergs fabriker och fick samma optimistiska svar vid alla tillfällen: "De e på väg". Jo, jo, vägsträckor kan ha varierande längd.

När vi återvände till vårsolen och vattenpussarna hade vi fått ett halft löfte om en höstgala när aster och gladiolus kan avlösa tulpan och påsklilja i dekorationen.

E. A.

Vad skall folk säga?

Vi vill nog lite var gärna briljera med vår frimodighet och självständighet. Vi är på det klara med att vårt människovärde beror på vår förmåga att vara oss själva. Vi vet, att det i många situationer bara bör finnas en väg — att följa samvetets röst och att göra det rätta utan några obehöriga hänsyn.

Men hur handlar vi, när det kommer till kritan?

Är det inte tyvärr ofta så, att vi innerst inne är alltför fega och osjälvständiga, alltför benägna att bindas av prat och hänsyn? I många, många fall är det inte förnuftets och samvetets röst, som blir åtlydd. Nej, den första och den avgörande frågan är ofta den! Vad skall folk säga?

Hur ofta får inte denna fråga fälla utslaget! Det är inte mycket bevänt med vår självständighet. Vi fruktar att bli klandrade, att bli föremål för prat och löje. Vi har en väldig respekt för så ovidkommande ting som dumma, tanklösa eller hjärtlösa medmänniskors pladder.

Är det av någon större betydelse, vad folk säger om oss?

Det beror väl mest på oss själva. Om vi gör det rätta och riktiga, det som heder och samvete bjuder, då kan vi lugnt låta pratet ha sin gång. Ett gott samvete skänker lugn och sinnesro, och detta är ju värt mera än något annat.

Hur vi än handlar, finns ju den möjligheten, för att inte säga sannolikheten, att vi blir utsatta för klander och ogillande, missförstånd och strunprat eller förtal. Den syndiga benägenheten att tänka och tyda allt till det värsta, är ganska utbredd. Vi är ju nu i allmänhet så småskurna och så egendomligt funtade, att vi finner nöje i att hävda oss genom att racka ner på andra.

Vad folk säger, det bör inte det allra minsta få påverka vårt handlande. Det är ett dåligt rättesnöre. Att efter bästa förmåga fylla sin plikt, att göra det rätta och att lyda den moraliska lagen inom sig, det är den enda hedersamma och värdiga livsnormen.

Vi människor är samfundsvarelser, och i mycket hög grad beroende av varandra. Vi hör samman. Men vi behöver därför inte vara osjälvständiga och primitiva hjordvarelser, med imitationsdriften som ständigt dominerande egenskap. Vi bör ha mod att i viss mån gå vår egen väg och att vara oss själva. Vi måste ha kurage att på ett värdigt men bestämt sätt hävda vår personliga mening och strunta i tadel eller smicker, kritik eller erkännande.

Hänsyn måste vi alltid visa varandra. Över alla andra hänsyn står dock hänsynen till rätt och sanning. Ju mer vi frigör oss från alla ovidkommande, futtiga eller förnedrande hänsyn, ju större möjligheter har vi att leva ett självständigt och värdigt liv.

Det allmänna omdömet är ett begrepp, som inte får tillmätas för stor betydelse. Opinioner och dagsmeningar kan ibland vara mer eller mindre underliga och diskutabla. Vad vi uppfattar som rätt, sanning och förnuft, det bör i första hand få vägleda oss.

Vi är ju måna om att stå väl till boks hos vår omgivning. Ett gott anseende och en grundmurad respekt är en stor tillgång. Denna skaffar vi oss i längden säkrast genom att gå rakt fram, utan ängsliga tankar och blickar på omgivningens reaktioner. Ingen kan väl alldeles undgå ogillande och kritik, men detta spelar ju i och för sig ingen roll. Om vi bara vet med oss, att vi gjort vårt bästa, så långt vi förstått och förmått, så kan vi lugnt lämna alla löjliga eller orättfärdiga invändningar och domslut åt sitt värde.

Vad vi främst behöver för att kunna känna oss tillfreds med vår tillvaro, det är förmågan att hålla huvudet kallt och hjärtat varmt. Därav följer lugn och sinnesjämvikt. Då når vi det tillstånd, där pratet och larmet inte bekymrar eller oroar oss. Då sysslar vi aldrig med den dumma och besvärliga frågan: Vad ska folk säga?

En gammal florentinare myntade en gång parollen: Gå din egen väg och låt folk prata! Det är en bra livsnorm. Vi kan med fördel göra den till vårt rättesnöre, vår ledstjärna.

V. J.

Tosiga Tantson

Känner ni tosiga Tantson? Inte det, men det gör jag. Jag träffar henne nästan varje dag. Som härom kvällen exempelvis. När jag kom hem till henne knäppte hon på radion och blev plötsligt lila i plåten. Hon såg ut som anlöpt stål i nian, där näsborrarna fladdrade som lärkvingar. Och hon exploderade: "Det är aldrig annat än djungelmusik i den där elemenskade radion!" Jag invände stillsamt att man möjligen kunde glutta i tidningen på radioprogrammet, sen glutta på klockan och därefter konstatera: "Djungelmusik. Den vill jag inte höra. Då blir jag så ett, två, tre . . ."

"Tokstolle", sa tant Tantson. Så det så.

Det är Tantson som alltid får vänta en *evighet* i speceriaffären, busshållplatsen, på kondis och krog. Mindre tidsenhet än evighet finns inte för Tantson. Jo, ibland får hon ju vänta *evigheters evigheter,* förstås. Det tycks jag också få göra på den där boken hon lånade av mig. Det är läkarboken det är fråga om. Det där pundhuvudet till läkare hade sagt att hon led av en totalt galen sjukdom. Det gjorde Tantson kanske, men hon skulle lära den där uppblåsta vitrocken att hon kunde läkarboken bättre. Så det så.

Tantson går aldrig på föreningsmöten. Visar det sig att något gått galet i efterhand så visste hon ju det på förhand så klart. Men lyssnar dom inte på en klok människa så får dom skylla sig själva. Så det så.

De allra flesta människor är mer eller mindre träskallade. Mest mer. Det är bara Tantson som är någotsånär klyftig fast inte folk begriper det. Men inte vill hon gå omkring och skryta med det. Närå, man är väl inte som andra, inte. Som tillexempel när den uppkomlingen som kallar sig ingenjör — ssss. . ., han är inte mer ingenjör än mina gamla knäppkängor — som när han kom och sa åt mig att kamraterna blir hindrade av mig i gemensamhetsackordet. Va, bara för att jag läser lagen för dom ibland, va, bara för att jag är en vän av rättvisa, va, och inte vill bli behandlad som disktrasa, va. Det skulle vara likt dom, så egoistiska som dom är, om dom ville ha iväg mig till en annan avdelning. Dom tål inte självständiga människor omkring sig. Allt det där sa jag åt "ingschenjörn". Han fick nog veta vad han går för. Så det så.

Tantson är sällan nöjd på restaurang. Assietterna måste bytas minst en gång. Får hon kokt potatis så ska hon naturligtvis ha stekt och tvärtom. Man måste sätta respekt i folk som ska ha med folk att göra. På hemvägen får taxichauffören veta att han inte kör närmaste vägen. Nää, lite respekt skadar inte. Folk ska lära sig veta hut. Så det så.

Jag minns

Det var en vacker sommardag 1905. Solen sken och flugor och getingar surrade kring "gummans stånd". Värdshusdrängen och jag kom makligt körande ett lass varor till "Bolagsbon" från båten, däribland ett stort sirapsfat på minst 300 kilo. Johansson, kusken, satt bekvämt på kuskbocken men jag *gick bredvid* ty det jättestora runda sirapsfatet oroade mej något! Det borde ha placerats upprätt med botten mot vagnen, men Johansson försäkrade att det var bättre att det *låg* i fördjupningen mellan spängerna på ölvagnen och vägen var jämn och fin! Va' den var sen! Vid "gummans stånd" körde han upp på en sten med det högra hjulet och fatet tippade naturligtvis över på vänster sida, vagnsfjädrarna vek sig för tyngden och det otymliga fatet rulla över kanten och tog mark! Vad förslog mina krafter mot en sådan tyngd i rullning innan Johansson hasat sig ner från kuskbocken! Naturligtvis föll fatet så olyckligt att botten med ett otäckt smackande föll ur och katastrofen var fullbordad!

Sirapen vällde ut som en tjock lavaström i gruset, innan vi hann vända upp fatet på den andra botten. Vi räddade kanske en tredjedel! Vad skulle Hultman säja? Missödets innebörd stod snart klart för "Stenhusborna": Inom en halv minut var husmödrar och hundratals ungar på olyckplatsen, beväpnade med hinkar, slevar och skedar och gav sig i närkamp om den tjocka läckerheten, som alltmera bredde ut sig i gruset. Det skottades och östes för fulla muggar och glädjen var stor och ogrumlad. Ingen hade en tanke på den som bar ansvaret för all sirapen! Men Hultman sa' inget, bara skicka Andersson att skyffla det som var kvar på vägen i sjön. Och dit åkte väl ock det som räddats av Stenhusens innevånare också. Ty grus har en infernalisk förmåga att fastna i tjock sirap!

H. D.

Eller som det här med den moderna uppfostran. Spika i pianot ,va!? När det inte finns så många människor som har piano. Är det klokt det? Eller ta skatten. Just det, *ta* skatten. Försök inte inbilla mig att inte dom där gubbarna tar skatten. Man har ju inga direkta bevis, men man kan ju undra vart alla pengarna tar vägen. Nyss var det ju en grosshandlare som åkte fast för skattefiffel. Såna där är dom allihop. Så det så.

Därefter lönar det sig inte att försöka förklara för tant Tantson, att det är en viss skillnad mellan en tjänsteman inom taxeringsväsendet och en skattefifflare. För hon vet hur det verkligen ligger till. Så det så.

Tant Tantson har många andliga släktingar. Släkten är värst, säger hon. Som den där gnälliga Gubbson. Är han nånsin nöjd, va? Nä, han gnäller över allt och över alla. Han har det för bra, det är hela sjukan. Eller den där prilliga Pojkson, han som har störthjälm och flygardräkt fast han inte har sett vare sig motorcykel eller flygplan på vykort ens. Han ska imponera på brudarna, va. Inte ett dugg bättre är fjolliga Flickson. Hon har hela byrån full med sjöofficerare inom glas och ram som hon har köpt i en lumpbod i Gamla stan. Nä, dom där håller man sig borta ifrån. Man ska inte släppa folk inpå sig, man ska hålla dom kort. Men man ska hålla på sig själv. Man ska vara vän av rättvisa. Så det så.

Slöt tosiga tant Tantson.

Tokstollen.

Möt våren

i en ny klänning.

Vi har god sortering i klänningar och rockklännnigar

Modell "Barbro"

i blom. bom.-tyg. Färg: röd och grå
Storlek 36—44 ..... 35:—

Modell "Eva"

i blandmönstrat bom.-tyg.

Färger: grön, röd och grå.
Storlek 36—48 ..... 34:50

Modell "Mary"

Populär modell för den lilla rundnätta figuren. Finns i ett flertal färger.
Storlek 21—27 ..... 34:50

Vårtygerna

finner Ni i största sortering på vår metervaruavdelning.

Klänningstyg i bom.poplin,
Bredd 90 cm. pr mtr 6:75

Rockklännigstyg till strandrockar i våffelpiké, bredd 80 cm pr mtr 3:80

Barnklänningstyg, bom. med röda och blå prickmönster.
Bredd 80 cm. pr mtr ..... 4:—

Allmogetyger i god sortering.
Lämpliga till sängöverkast och överdrag till stolar.

VÅRSKORNA har kommit

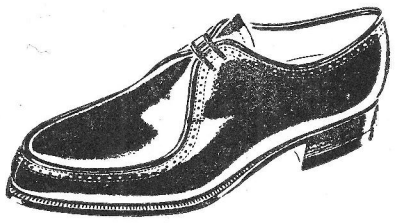

Randsydd herrsko

i bordeauxfärgad boxkalv 45:50

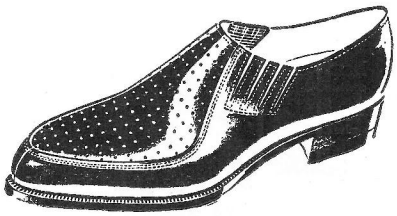

Rödbruna herrpumps

perforerad 45:50

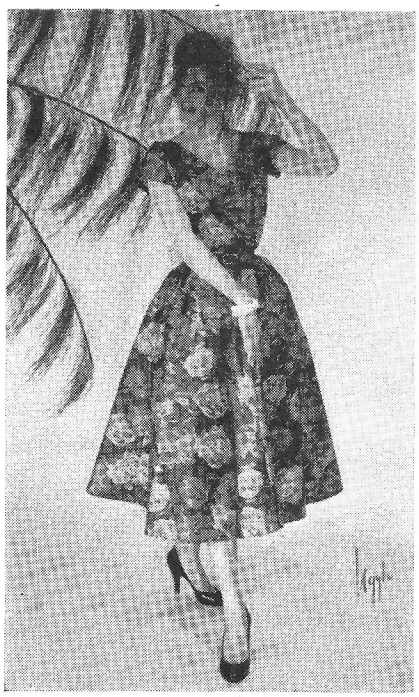

Förnya hemmet

med nya gardiner. Passa på medan vi har den största sorteringen.

För våren och sommaren kan Ni köpa en stor del av ekiperingen för hela familjen genom vår

TEXTILAVDELNING.

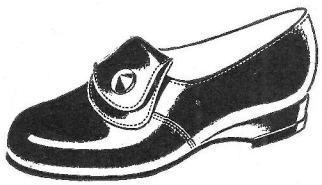

Röd flicksko med kilklack

28—30	31—33	34—36
25:25	27:75	29:50

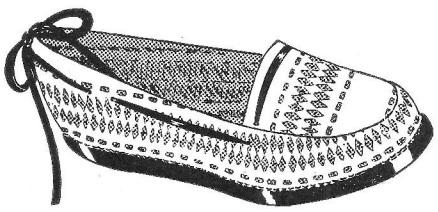

Espadrilles

svart botten, mönstrad i
gul, röd, vit eller gul, grön, vit

24—27	28—34	35—41
6:50	7:—	7:75

Välkomna till ett besök och se vår sortering

Sko-konsum
Mariaplan

För vårbruket

Handredskap.
Villakärror med gummihjul.
Gödning. Utsädesfröer.
Blomsterlökar.
Vattenslang.

Fiskredskap

i god sortering.

Inför den varma årstiden

Grythyttans stålmöbler av gedigen tillverkning.

Veranda- och trädgårdsmöbel
i praktiskt utförande samt tillverkad av slipad och lackerad rödbok.

Trädgårdsparasoll
i olika storlekar och färger.
Vilstolar av oljad björk.

Picknick- och campingbord

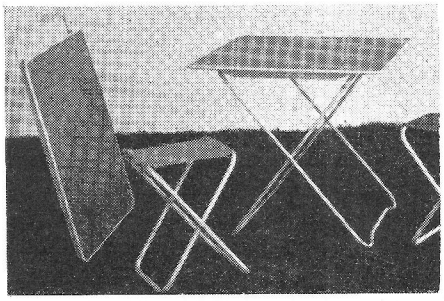

Stativ av stålrör, ugnslackerat i benvitt. Bordsskiva av dubbel, oljeimpregnerad masonit lackerad i vacker blå färg. Skyddskant av stålrör runt bordsskivan. Taburetter med kraftig väv i orange och blått.
Storlek: Bord 67×57 cm. Höjd 60 cm. Taburettens höjd c:a 40 cm.
Med fyra taburetter och bord ..... 48:—

Campingsats i trä

bord och fyra stolar ..... 29:—
Däckstolar
Hängmattor
Campingsängar
Sovsäckar ..... 32:50 52:—
Badminton och *Krocketspel*

Praktisk hushållsvåg

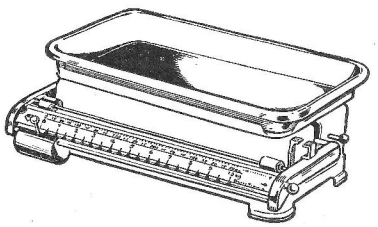

6.5 kg. kapacitet 19:50
10.5 „ „ 24:50

Konsum Gustavsberg

Konsumspalten

Föreningens medlemmar voro väl representerade vid årets distriktsmöten. Styrelsens förslag till fördelning av föregående års överskott godkändes av samtliga distriktsmöten och överlämnades till föreningens årsstämma för slutligt godkännande.

Vid ett av distriktsmötena ifrågasatte en av medlemmarna, huruvida det var ekonomiskt förnuftigt att de gamla lokalerna vid huvudfastigheten moderniserades, och om man i stället inte direkt borde igångsatt en varuhusbyggnad vid centrum. Till detta kan sägas att modernisering och utbyggnad av huvudfastigheten visat sig vara en god ekonomisk investering. Den gav oss möjligheter att utöka sortimentet i textil samt specialvaror, samtidigt som föreningen fick en representativ livsmedelsbutik i centrum för en relativt låg kostnad. Den kraftigt ökade varuomsättningen har medfört att kostnaderna för driften blivit procentuellt lägre än före ombyggnaden. Det monteringsfärdiga huset för möbler, sport etc., som blev färdigt i slutet av föregående år, synes också våra ekonomiskt försvarbart, vad vi nu kunna bedöma. Det är givet att man i vårt samhälle bör sikta på att få en bättre service för olika behov, men det är också viktigt att det finns ekonomiskt underlag för investeringarna, så att verksamheten kan göra största möjliga nytta för konsumenterna i form av god sortering och samtidigt lägsta möjliga priser. Vårt samhälles närhet till storstaden gör, att det finns behovsartiklar, som köparen fordrar så stort sortiment av att det är förenligt med god ekonomi att resa till staden och köpa dessa varor. Föreningsledningen måste dock i samarbete med de kommunala samhällsplanerna följa utvecklingen för centrumbebyggelsen och se till att konsumenternas intressen blir tillgodosedda på bästa ekonomiska sätt.

Ett förslag att till hösten anordna ett möte där kooperativ idé och verklighet skall behandlas i föredrag och diskussioner godkändes av årsstämman. Årsstämman beslutade, att av årets överskott, 248.191:— kronor, föra 15 % till reservfonden (36.700), förränta insatserna med 5 % (11.810:—) samt lämna 4 % återbäring å medlemmarnas köp (199.681 kronor). Av återbäringen översändes kontant till medlemmarna omkring 177.000:— kronor i början av april månad. Resten överföres till medlemmarnas personliga konton i form av insatser samt tillgodohavande å sparkonto, där kapitalet sedan växer med ränta.

Dessa besparingar kommer till god nytta i den fortsatta utbyggnaden av vår rörelse, där vi arbetar under devisen "Ej tjäna på andra — men tjäna varandra."

G. M—n.

Konsums personalklubb

Som alla andra föreningar har också Konsums personalklubb haft bokslut för året. Detta inträffade i mitten av april i kommunalhuset. Mötet förflöt lugnt och fridfullt, inte ens när kvartalsavgiften höjdes möttes styrelsen av någon opinion. Tittar man i verksamhetsberättelsen ser man att det gångna året varit synnerligen livligt. Detta främst genom de lyckade samkväm och fester som hållits. Årets stora händelse var nog festen på Herrgården i april.

Jag bläddrar vidare och ser att klubben inte placerade sig något vidare i korpfotbollen i somras, men alla bra lag har ju någon dålig säsong. En sak som klubben kan vara stolt över är deras initiativtagande till en matlagningskurs för herrar som nu drives i yrkesskolans regi. Ja, när vi fått detta till livs, tog det lekamliga vid, och det var inte dumt det heller.

sVeN.

Ren vinst

att köpa High Vac

High Vac (uttalas Hajväk) är namnet på KF:s metod att förpacka malet kaffe med full garanti för hållbarhet.

Läs här hur Ni kan njuta av nyrostat kaffe 50 mil från rosteriet.

Nyrostat och nymalet kaffe försämras ganska snabbt om det inte skyddas för luftens angrepp. Luftens syre är kaffets fiende nr 1. Ett noggrant vetenskapligt studium av kaffets arom och färskhet, som utförts bl. a. vid Columbia Universitetet i Amerika, har visat vägen för att bildlikt talat flytta ett modernt rosteri hem till varje konsument.

High Vac-metoden möjliggör att Ni har kaffet lika färskt hemma som då det lämnade den moderna snabbrostmaskinen. Den röda burken är hermetiskt tillsluten efter det praktiskt taget all luft avlägsnats ur den. Det psst, som hörs när Ni öppnar burken, är kolsyra som pressats in i burken för att motverka det yttre atmosfäriska trycket.

Högvakuumpackat Cirkelkaffe håller sin arom och färskhet i åratal. Först när burken öppnats börjar försämringen, men inte ens då fortare än hos vilket annat nyrostat och nymalet kaffe som helst.

Kaffet håller sig bäst om det får vara kvar i burken sedan den öppnats. Då använder man med fördel ett extra lock av plast som sluter tätt om burkens fals och hindrar avdunstning.

Högvakuumpackat kaffe ger flera koppar gott kaffe per kilo än varje annat kaffe. Köp HIGH VAC och övertyga Er själv.

Högvakuumpackat Cirkelkaffe finns i konsum

Värt att veta

om Gustavsbergs produkter

3. Flintporslin

Vi har tidigare skrivit om benporslin och vilka egenskaper detta porslin har — men vad är flintporslin och vilken skillnad är det mellan de olika porslinerna? Vi skall därför här rent populärt och icke allt för vetenskapligt försöka redogöra för desamma.

Flintporslin upptäcktes i England, ty i likhet med tyskarna experimenterade man i början på 1700-talet ganska mycket inom det keramiska området. Och år 1763 lyckades Josiah Wedgwood från helt andra utgångspunkter än tyskarna utveckla ett porslin av annorlunda karaktär och vilket benämnes flintporslin.

Detta porslin framställdes av engelska leror som vid bränning blevo vita tillsammans med flinta och fältspat.

Flintporslinet visade sig synnerligen lämpligt för en industriell masstillverkning, varför det snabbt vann insteg i de flesta borgerliga hem vid en tidpunkt då det tyska fältspatporslinet fortfarande var en lyxvara förbehållen bara för de verkligt förmögna.

Porslinerna.

Som framgår av ovanstående finns det inte bara en sorts porslin, utan genom att göra blandningarna olika sammansatta får man olika porslinssorter med skilda egenskaper.

Porslin är huvudbenämningen på de keramiska produkter som ha vitbrännande skärva, med genomskinlig glasyr.

De porslinssorter som vi i dag kan välja i våra butiker är av två huvudgrupper.

1) Föremål med porös skärva. Flintporslin och kalkporslin.
2) Föremål med tätsintrad (förglasad) svagt genomlysande skärva. Bensporslin och fältspatporslin.

Flintporslin tillverkas i Sverige av AB Gustavsbergs fabriker, AB Rörstrands Porslinsfabrik i Lidköping, samt Gefle Porslinsfabriks AB. I England finns hundratals fabriker, och en av världens äldsta är J. Wedgwood & Son LTD, vidare Booths & Coleboughs LTD, W. R. Midwinter, Empire, m.m.

Benporslin tillverkas i Sverige endast av AB Gustavsbergs fabriker, samt i ett flertal fabriker i England.

Välkända tillverkare av fältspatporslin i Sverige är AB Rörstrands Porslinsfabrik, AB Karlskrona Porslinsfabrik. Av importerade fältspatporslin finns märken Rosenthal (5 fabriker) O. Schaller & Co Kirchenbach, Schwarzenbach m. fl. Hutschenreuther Lorens samt C .M., Arzberg, Porsz, f. Zeh, Scherzer, Schönwald, Winterling m. fl. m. fl. västtyska fabriker. Dessutom finns ju fabriker i Polen, Tjeckoslovakiet, Frankrike, samt i Östtyskland.

Flintporslin.

Råmaterialen till flintporslin utgöres av vitbrännande leror, kaolin, kvarts, fältspat samt flinta.

Sammansättning:	c:a
Porslinsleror	50 %
Kvarts, flinta	40 %
Fältspat, skärv	10 %

Flintporslin brännes i regel två gånger. Första bränningen s. k. rågodsbränningen vid 1180—1300 C. Skärvan blir då porös, men ändock relativt tät och hård, den suger åt sig viss fuktighet (vatten) men ej i samma utsträckning som det betydligt porösare lergodset.

Under rågodsbränningen krymper godset c:a 10—15 % vilket modellören och formgivaren måste ta hänsyn till vid skapandet av sina modeller.

2:a bränningen, s. k. "glattbränningen" sker i en temperatur omkring 1100 gr., och här får då porslinet sitt slutliga utseende.

Flintporslinets främsta egenskaper är dess plastiska mjukhet. Det har därför också blivit ett mycket tacksamt material att arbeta med. Våra industrikonstnärer har också därför i högre grad än de övriga porslinerna (fältspatporslinet t. ex.) intresserat sig för flintporslinet och skapat mycket mjuka former (se Wilhelm Kåges serviser bl. a. "de mjuka formernas servis").

Flintporslinets skärva är oftast gräddvit, samt är icke sintrat genomlysande.

Genom att skärvan och glasyren icke förenats i bränningen (sintringen) får glasyren på flintporslinet en speciell varm lyster, varför dekoren också kommer väl till sin rätt. På flintporslin förekommer ofta att dekoren ligger under glasyren (se dekoreringssätt Fasan, Willow, Florilla, Ranka, Gustavsbergs serviser).

Flintporslin ej genomlysande.

På grund av att flintporslinet inte är genomskinligt genomlysande, brukar man ofta benämna detsamma som *oäkta* vilket ju är fel. Allt porslin är lika äkta. Termen äkta och oäkta porslin är grundfalsk för rätt bedömning av porslin och bottnar i hundraåriga vanföreställningar som det fordras upplysning för att få bort.

De icke genomlysande (porös skärva) samt de genomlysande (sintrad skärva) ha olika tekniska egenskaper men de äro alla lika äkta.

Ökad genomskinlighet hos porslinet medför ökad sprödhet, och genomskinligheten (äkthetsglorian) är i och för sig av intet värde, om den inte är förbunden med någon teknisk eller estetisk värdefull egenskap.

Genomskinligheten får inte identifieras med teknisk kvalité, att det genomlysande blir äkta och det inte genomlysande flintporslinet oäkta.

Om en vara kallas oäkta brukar den vara tekniskt eller estetiskt undermålig imitation av en annan vara, och det kan man knappast kalla flintporslinet.

Den mekaniska hållfastheten hos flintporslinet är jämställd med det genomlysande fältspatporslinet.

I fråga om att väga pris mot kvalité — är flintporslinet det som ger mest för pengarna, betydligt billigare än de övriga tätsintrade sorterna.

Hur ser man skillnaden på flintporslin, ben- och fältspatporslin?

Om man inte har möjlighet att genomlysa godset eller på annat sätt undersöka detsamma ,kan man exempelvis titta på tallrikarnas undersida och konstatera om tallrikens fot-

Skolnytt

Gustavsbergs enhetsskola har under våren besökts av ett flertal studiegrupper från när och fjärran. Chefen för Kungl. Skolöverstyrelsen, generaldirektör Nils Gustav Rosén, avdelningschefen för försöksverksamheten, undervisningsrådet Yngve Norinder och folkskolinspektören fil. dr Helge Haage gästade Kvarnbergsskolan den 15/4 tillsammans med Nordiska kulturrådet: ett flertal ministrar, statssekreterare och andra prominenta personer från grannländerna.

Tidigare under våren kom en studiedelegation från Norge och Island på besök. Studierna gällde försöksverksamheten ,som nu är högaktuell i de båda länderna. Gruppens arbete leddes av undervisningsråden Norinder och Beskow. En annan dag kom chefen för Burmas skolbyggnadsväsen och informerades av inspektör Haage om hur en trivsam och ändamålsenlig skola kan gestaltas.

Senaste besöket kom häromdagen, då ett trettiotal lärare från grannkommunen Boo tog del av arbetet och diskuterade enhetsskoleproblem med gustavsbergskollegerna.

Föräldramöte har hållits med målsmännen för eleverna i klass 6. Syftet var information rörande högstadiets problem. Målsmännen för eleverna i klass 9 g har även tillsammans med lärarna diskuterat gymnasiefrågor. Åtta elever ur denna klass har sökt inträde vid försöksgymnasiet i Stockholm.

För målsmännen till eleverna i klasserna 7, 8 och 9 y och a planeras överläggningar under närmaste tiden.

V. G.

Georg Lundgren

som sedan Forums start varit dess sekreterare och i flera år suttit i redaktionskommittén har avsagt sig uppdraget och överlämnat pennan till Fritz Berg. Forum avtackade sin sekreterare vid årsmötet och redaktionskommittén uppvaktade med ett bokverk. Vi unnar Georg den begärda avkopplingen men hoppas alltjämt på angenäm kontakt i fortsättningen.

Tack

För all uppvaktning på min 60-årsdag vill jag härmed framföra mitt hjärtliga tack.

Martin Lätt.

Ett hjärtligt tack till fabriksledning, arbetskamrater och vänner för vänlig uppvaktning på min 50-årsdag.

Nils Karlsson

Ett varmt tack för visad vänlighet i form av blommor och gåvor på min 50-årsdag.

Helga Ahlgren, Strandvik

Ett hjärtligt tack till socialnämnden, personal och pensionärer på Ingaröhemmet och till övriga vänner för uppvaktning på vår guldbröllopsdag.

Anna och Karl Fredrik Fält.

Till arbetsledning, arbetskamrater och vänner får jag härmed frambära mitt vördsamma tack för vänlig uppvaktning på min 50-årsdag.

Karl Ström.

ring är glaserad. Är den glaserad och ej genomlysande är det flintporslin. Ty vid glasyrbränning av flintporslin ställer man tallrikarna på kant i kapseln. På en fältspatporslinstallrik är fotringen oglaserad, genom den höga bränntemperaturen vid glasyrbränningen skulle en sådan tallrik sjunka ihop under bränningen och mista sin form, därför måste dessa tallriker ligga plana på sin fotring, och för att densamma inte skall bränna fast i kapseln torkar man bort glasyren på fotringen. Det genomlysande bensporslinet känner man igen på dess oöverträffade vithet samt på sin något högre tyngd. Bensporslinet har även glaserad fotring på tallrikarna som vi tidigare har behandlat i tidigare artikel i föregående nr av Gustavsbergaren.

De mest sålda och genom tiderna stående dekorerna är i regel lagda på flintporslin. Fasan- och Willowdekorerna har ju funnits i Gustavsbergs kollektion i hundra år. Dagens "best sellers" Grå Ränder, Amulett, Duett är också flintporslinsserviser.

Försäljningen av bordserviser 23 och 58 delar i flintporslin visar dock en stagnation — man börjar allt mer och mer gå in för en helt ny servissammanställning om vilket vi skall återkomma.

Arnold Erderyd.

En ny barnservis i flintporslinmodell och dekor, komponerad av Stig Lindberg, har sett dagens ljus, och vilken vi tror kommer att bli en schlager och en "barnpresent" av stora mått.

Barnmuggen har två henklar vilket ju är det enda raka när det gäller barn, tallriken har inåtvikt kant, en speciell nyhet, vilket eliminerar riskerna att få maten på bordet. Genom tallrikens form får barnet lättare maten på skeden eller gaffeln. Dekoren "Krakel Spektakel" är barnsligt kul och då man dessutom får servisen och kartong förpackad i en trevlig resväska med fyndig och rolig text och dekor och därtill en barnsaga av Lennart Helsing tror vi på servisen och räknar med jätteförsäljning.

Arnold E.

Om företagsgymnastik

Alla gymnastikintresserade har helt säkert hört talas om kontors-industrigymnastiken, numera kallad företagsgymnastik, som i början av 40-talet fick så god medvind. Genom propagandabroschyrer, artiklar, föredrag, demonstrationer m.m. spreds idén om denna avkopplingsform, som försiggår på själva arbetsplatsen, mitt under brådaste arbetstid.

Vid den tidpunkt på dagen då trötthet inställer sig och arbetskurvan håller på att avtaga, då skall denna paus sättas in. Just då har man behov av att röra på sig och då skall gymnastiken bli den "stimulerande injektion" som får trötthet att försvinna och livsandarna att vakna upp.

Inom de flesta yrken är man tvungen att under hela dagen sitta eller stå i en och samma arbetsställning och rörelsemöjligheterna är ofta mycket begränsade. Både trötthet och spänningar uppkommer lättare i muskulaturen vid statiskt muskelarbete än vid dynamiskt Vid rörelse fördjupas andningen, blodcirkulationen förbättras och näringstillförseln till muskulaturen blir livligare. Genom enkla övningar kan man få vissa spänningar i nacke, axlar och rygg att lätta, ja, till och med att helt försvinna. Flera deltagare har med verklig tacksamhet talat om för sin ledare att de genom den dagligen återkommande gymnastiken på arbetsplatsen har blivit fria från t. ex. tryck eller värk i axlar och armar samt från besvärande huvudvärk.

Känner man sig trött och olustig, då är humöret därefter. Gymnastiken skall ledas så att deltagarna blir uppiggade och med förnyade krafter tar itu med sina arbeten. Med glatt humör går alltid ett arbete lättare att utföra. Allt som bidrar till att skapa trevnad och trivsel på arbetsplatserna är värdefulla faktorer och erfarenheten har visat att gymnastiken kan räknas till dessa.

Denna avkopplingsform skall vara så enkelt utformad så att alla, både gamla och unga kan vara med. Gymnastiken får absolut ej bli motionsbetonad så att deltagarna blir obehagligt varma eller spräcker blusar och strumpor. Företagsgymnastiken bygger främst på lugna avspännings- och uttänjningsrörelser, växelsidiga bålrörelser, huvud-, axel-hand- och benrörelser. Övningarna bör också avpassas för olika arbetstyper och miljöer.

Det är ingen svårighet att starta gymnastik på arbetsplatsen. Allt nytt har sin tjusning och "nyhetens behag" förnekar sig aldrig! Men efter en tid börjar svårigheterna, om ej ledaren har någon djupare mening och syfte med sina rörelser.

I början av 40-talet fanns det många som dristigt tog upp idén och satte i gång gymnastik med arbetskamraterna. Men efter en tid tröttnade man och gymnastikpausen drogs in. Det räcker ej för en ledare att äga endast gott humör. Hon måste ha verkligt intresse och förståelse för vad allt denna verksamhet omfattar och åsyftar. Hon måste lära sig att leda på ett särskilt sätt och att med små medel dagligen stimulera intresset och få deltagarna att förstå och känna övningarnas innebörd. Företagsgymnastiken står och faller med sin ledare. Men lyckas en ledare, då får hon också full valuta för sina ansträngningar, ty så spontant uttrycker de anställda sin tacksamhet över denna avkopplingsform.

I de flesta fall engageras en gymn.-dir. eller leg. sjukgymnast som ledare för "gymnastik under arbetet", men det är ej ovanligt att någon verkligt gymnastikintresserad och duktig person bland de anställda klarar ledarfrågan, där det är svårt att få någon "utifrån" som ledare. Dessa s. k. amatörledare har tillfälle att utbilda sig på förbundets kurser på Bosön i augusti månad i samarbete med Korporationsidrottsförbundet. Två kurser går alltid parallellt, nämligen en nybörjar- och en fortbildningskurs. De flesta ledare anser dock att en kort kurs en gång om året ej är tillfyllest. Därför har ledarna samlats en gång varje vår och höst på weekendkurs. Dessutom anordnas "träffar" i Stockholm, Malmö och Borås en gång i månaden. Ledarna får då hjälp med nya dagövningar och orienteras i inom arbetet aktuella frågor m.m.

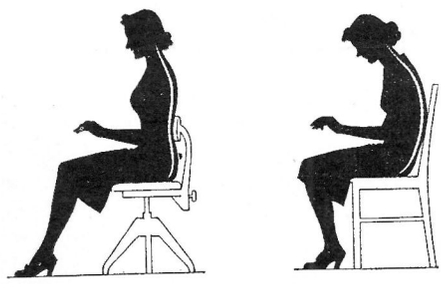

Sitt vackert! Damen t. v. sitter med gott stöd i ryggen och med överkroppen i "stående" ställning; hon till höger är hopsjunken och hängig, och hennes inälvor har säkert inte den plats de behöver.

I Sverige finns för närvarande ett 100-tal företag som infört en daglig gymnastikstund 5—10 min. för sin personal. Borås leder med 22 företag, därnäst kommer Stockholm, Malmö, Göteborg m. fl. orter.

Hösten 1951 anställde Svenska Korporationsidrottsförbundet gymnastikdirektör Dagmar Carleson från Malmö som "rikskonsulent" och från 1953 har undertecknad hand om Stockholm med omgivningar. Vår uppgift är att i första hand bistå och hjälpa gymnastikledarna men också att stå till förfogande för företag som önskar upplysningar och råd angående denna verksamhet m.m.

Många verks- och industriledare har visat starkt intresse för företagsgymnastiken och också uttalat sitt gillande över att gymnastikledarna även arbetar på en förbättring av arbetsställningar och arbetsteknik. På vissa orter har gymnastikledare och yrkesinspektriser ett mycket gott samarbete och vi hoppas att detta skall ge nya och berikande impulser i vår vidare verksamhet.

Nu är det redan 10 år sedan Åtvidabergs industrier i Stockholm startade, som första företag med kontorsgymnastik. Mycket snart införde också andra företag denna härliga avkopplingsform. I de flesta fall hade personalen själv uttalat en önskan om att få en gymnastikpaus under arbetet. Det har visat sig, på företag där den är i rätta "ledarhänder" att personalen uppskattar den mycket livligt och absolut ej vill vara den förutan. Den hjälper till att hålla de arbetande vid god spänst och vigör, den stimulerar till bättre kroppshygien och kroppsvård. Gymnastiken piggar upp både fysiskt och psykiskt och stimulerar både arbetslust och förmåga. Företagsgymnastiken bildrar även till att öka intresset för deltagande i gymnastik på fritiden.

Generaldirektör Edvin Pelow i Kungl. Arbetarskyddsstyrelsen säger: "Det finns kanske fortfarande en del arbetsgivare som tycker att de inte har råd att stoppa arbetet med gymnastikpauser, men jag skulle vilja påstå, att det finns en hel del arbetsförhållanden, där man inte har råd att låta bli detta för att hålla produktionen uppe".

Valborg Gieseke.

Att hasa plank

Jag slår mej ner i soffan med Morgon-Tidningen, och söndagens korsord. Jag har snott undan förmiddagens sysslor för att i ro få ägna mej åt korsordet. Ute är det gnistrande kallt, men här i rummet är det varmt och skönt, och jag njuter av söndagsfriden. Man blir lite maklig, då man kommit till åren. Ja, så var det då korsordet. Ett vågrätt. "Åker man gärna i vinterns dar, men marken får ej ligga bar." Jag hinner inte längre, förrän min lilla grabb på tio år kommer in till mig. Han ser sur och plutig ut. Nu får man förstås inte vara ifred längre, jag som hade det så skönt. Jag låtsas inte om honom. Han säger: "Mamma, Gösta och hans mamma var till Skevik i söndags." Usch då, vad tänker han nu hitta på. Jag låtsas inte förstå vinken. Jag säger ointresserat: "Jaså, var dom det, jaha." Ett lodrätt, fyra bokstäver... Mamma, kan inte du följa med och "hasa plank" till Skevik?" "Hasa plank", vad är nu det för något. Har aldrig gjort annat än hasat mej fram, men utan "plankor". Jag förstår inte riktigt vad det betyder, men det är väl att åka skidor. Är det inte det, så är det något annat, det är jag övertygad om. Jo, det här blir trevligt. Jag tycker synd om honom, han är ju så ensam. Inga jämnåriga syskon att "lattja" med, bara en trött mamma ,inget för en livshungrig grabb på tio år. Jag som aldrig kan säga ifrån, bara gör som andra vill, jag är kort sagt, ett "mähä". "Du förstår lilla grabben, säger jag, "mamma är gammal och trött, har inte stått på ett par skidor på trettio år." Jag försöker att slingra mig undan så gott det går, men inget hjälper. "Du bara är trött å trött", säger han, "du bara vill lösa korsord och sitta inne, torrboll där." Aj då, det känns, som om han slagit till mej, men jag vet att jag är "torr". Det värsta man kan höra är ju sanningen. Det där ska han få igen. I dag skall jag inte vara trött. Jag liksom stack mej, på det där ordet "torrboll". Jag tycker jag tar mina sista krafter, då jag svarar honom: "Visst, ska vi ut och hasa plank." Nu skiner han upp. "Jag går ut och gör i ordning skidorna", säger han. I dörren vänder han sig om: "Ta på dej nåt skapligt, så du ser ut som folk gör, nu för tiden, ifall "killarna" är där."

"Killarna" är väl skolkamraterna förstår jag. Jag som aldrig förr klätt mig för några killar, ska man börja med sånt nu? Jag har ju knappt stått på ett par skidor, inte har jag skaffat någon skiddräkt heller. Jag säger som det är att jag inte har någon skiddräkt, i hopp om att få slippa åka till Skevik. Så långt bort det låter. "Du bara försöker slippa", säger han. "Du kan ta "syrrans" skiddräkt. "Syrran" är trettio år yngre än mej. Jag tänker på hur smärt man kan vara i de åren. Jag har alltid haft god aptit. Lägger man in, så lägger man ut, så enkelt så. Jag tar fram dräkten och tittar på den. Den ser ut att vara gjord för en mycket smärt varelse. Jag försöker i alla fall att spränga den på mej. Byxorna sitter som gjutna på mej. Blixtlåset i midjan får jag inte alls igen. Men det finns något som heter gröthyskor, dom kommer till användning nu. Förresten, byxorna skall ju ha smala ben. Det såg jag själv, när jag var ner och röstade i höstas. Korta i benen är dom också, men man ska inte vara så där petnoga. Jag får nog inte bocka mej så mycket. Den som vill vara fin, får lida pin. Jackan stramar över axlarna, och är kort i ärmarna. Knäppa den fram, går inte. Men det är ju också modernt att flagga med öppna jackor och kappor, det bara höjer finessen. Jag drar ett par stövlar på fötterna. Oj då, vad det knakar i sömmen där bak. Det här blir trevligt. Jag hänger en liten mössa på ena örat. Ja, då skulle man liksom vara färdig för starten till Skevik. Jag kastar en blick i spegeln. Ja, inte så pjåkigt. Klädseln och ansiktet stämmer förstås inte riktigt ihop. "Blott en dag", tänker jag. Jag tycker jag liknar en svensk filmstjärna, inte av den där yngre upplagan, men dock en stjärna. Jag vill inte här nämna hennes namn. Att vi liknar varann, kan ju inte hon hjälpa. Jag undrar vad grabben skall säga, då han får se mej. Jag törs knappt gå ut. "Kör i vind', sa skeppar Hösterman.

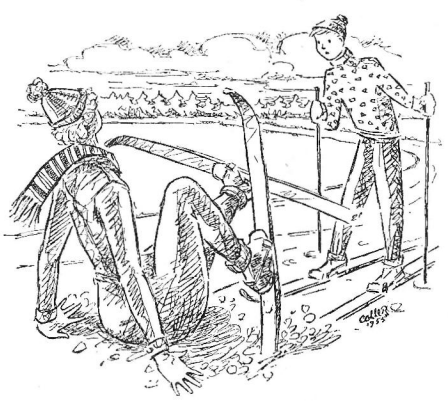

Jag stiger ut på trappan med en hurtighet som jag inte alls känner. Jag låtsas som det regnar, fast det är fjorton grader kallt. Han bara stirrar på mej. Han har alltid haft stora ögon, men just nu tycks dom mej ännu större än vanligt. Jag tittar tillbaka. Inget blir sagt. Van, som jag är att ta initiativ, säger jag så käckt, som blott en gammal ungdom kan säga: "Tjänare kisen". Nu fick han höra rösten. "Åh, är det du mamma, jag trodde vi hade fått främmande." Så där ja, alltid något. Nu går hans blick till fötterna. "Har du stövlar på dig", säger han. "Inte kan man väl ha stövlar när man skall åka skidor. Hur tror du bindningarna ska passa på ett par stövlar", skriker han. Milda makter, tänker han binda fast mig nu också. Jag tänker med saknad på barndomens tunnlaggar. Ville man svimma av utmattning, var det bara att stiga ur de väl tilltagna hållarna. Det var allt bra mycket bättre förr i alla fall. Allt är så tillkrånglat nu för tiden. Det måste ju vara pjäxor då man åker skidor, hörde jag nyss. "Ta brorsans pjäxor, dom räcker åt dej", säger han. Ja, minsann nog räcker dom till. Fyra nummer för stora. Bättre för stort än för lite, sa alltid min pappa, då han köpte skor åt oss barn. Är det så, då är det här riktigt bra. Syrrans skiddräkt, och brorsans pjäxor. Det ena för lite, det andra för stort, så det jämnar ut sig. Nu får man väl ge sej i väg, om man skall komma hem innan kvällen. "Sparka på dej skidorna nu", säger han, "så jag får se om dom passar. Jag sparkar till, och han knäpper fast bindslet om fötterna. Skidorna sitter som fastspikade på fötterna. Usch, så långt det är till Skevik. Grabben är glad, och dansar fram på skidorna. Jag dansar inte, men jag börjar förstå uttrycket "hasa plank"."Skynda dej nu, om du ska följa med.', säger han. Jag tänker på en tid, då han fick följa med mej, nu är det tvärtom. "Så här gör man, fesståru morsan", säger han, kastar skidorna helt om och åker baklänges. Jag som så gärna vill att han skall vända ryggen åt mej. Jag gör som han, kastar skidorna helt om. Pladask. "Så här gör man *inte*, feståru", säger jag. "Du bara kör med sånt där gammalt", säger han. Jasså, var det gammalt också, jag som trodde jag var så kvick. Nåja, dagen är lång och kvickheterna många. Jag reser mig upp, sätter mössan mitt på huvudet, kanske går det bättre att hålla balansen då. Grabben är duktig att åka. Nu är han långt före mej. Jag hör på avstånd att han pratar. Han tror väl att jag är alldeles inpå honom. Jag känner mej ef-

terbliven. Jag läste någon gång, nånstans om, att en mor kan göra det otroliga för sitt barn. Tro mej, det är inte bara tomma ord. Oj, då vad det sladdar här på vägen. Jag undrar hur jag ser ut bakifrån. Det knakar och brakar i alla sömmar, mest där bak, för varje gång jag häver mej fram. Skulle det komma någon människa efter mej nu, då får jag väl göra som grabben, kasta skidorna helt om och åka baklänges. Det gick ju så bra sist. Jag tycker i alla fall, att det går allt bättre på skidorna. Snart är jag ifatt grabben. "Du åker ju riktigt bra vetja", säger han. "Ja, du vet de gamla tagen sitter i fesståru du", säger jag. Nu tittar han till på mej. "Var du duktig på skidor förr, när du var ung", säger han. "Ja dom sa det", säger jag blygsamt. "Vilka då?" frågar han. "Alla dom andra", säger jag. "Var du med på några tävlingar?" frågar han. "Gosse, jag var med på många tävlingar, jag tillhörde eliten på min tid. Jag var med på tävlingar, både hemma i Sverige och uppåt Norrland", säger jag. "Jassså", säger han. Antagligen skall dom börja läsa geografi nästa termin i skolan. "Det här har du aldrig talat om nån gång", säger han. "Nää, skrytsamhet är det värsta jag vet, ligger inte åt det hållet", säger jag. "Kom du in, som etta nån gång?" frågar han. "Jaha, men bara ett par gånger", säger jag anspråkslöst. Nu vet han inte vad han skall tro. Inte kan han tänka sig, en nolla som jag, bli etta. "Att du inte fortsatte åka då. Du hade ju kunnat bli världsmästarinna vetja", säger han. "Ja, det hade jag säkert blivit, om jag fortsatt. Du och dina syskon kom ju, då fick jag ju annat att göra, tvätta blöjor och sånt där förstår du." Jag ser anklagande på honom. Han ser skuldmedveten ut. Stackars grabb. "Jag tycker i alla fall att det var kul att du kom", säger jag, och menar det också. Nu ser han glad ut igen. Jag är också glad. Rent av uppsluppen, precis, som skiddräkten, som blir allt större och större. Jag sjunger en sats ur "Fantasi" f. moll opus fyrtionio. Han tycker inte om att jag sjunger. Han är för liten än, att förstå det verkligt fina. Han tycker bäst om "Ekorrn satt i granen" och såna saker. Jag tycker det är för lätt för mej. Att sjunga, menar jag. Att sitta i granen är nog inte så lätt. Nu är vi framme vid Kårboda. Skogvaktarns hundar, står där bundna. Dom skäller, gläfser. Dom är väl avundsjuka på oss, som är fria. Dom skulle bara veta, hur det känns att släpa på dessa skidor. Det är väl sånt här folk skryter om, på arbetsplatserna, om måndagarna. "Jag var ute och åkte skidor i går hela dan. Det var så hemskt kul." Jag tycker inte alls, att det är så kul. Hungrig och frusen. Det är hemskt synd om mig. Där, nere på Ösby-sjön åker dom skridskor. Där är väl Gustavsbergare kan jag tro. Jag är så rädd, att grabben skall föreslå, att vi ska åka skridskor, nästa söndag. Men, då, säger jag ifrån. Ja, vi får väl se. Antagligen är jag med på det också. Man vajar som ett rör, för vinden. Usch, jag fryser om öronen. Mössan vet jag inte ens om den sitter kvar på huvudet. Näsan känner jag inte heller till, den är väl frusen. "Jag fryser om öronen", säger grabben. "Var det så här kallt då, när du åkte på tävlingarna förr i världen?" "Gosse, det var mycke kallare då. Jag minns, särskilt en vinter, det var så kallt, så när man pratade, så frös orden i luften. När det sen börja töa, så pratade det överallt. Det var vinter det, gosse". "Äh, du är inte klok", säger han. Jag börjar frukta detsamma. Nu är vi framme vid Rutens lada. Vi har väl åkt halvvägs nu. "Nu feståru morsan", säger grabben, "åker vi över gärdena här, så blir vägen mycke kortare". "Ja, jag åker hur långt som helst, bara vägen blir kortare. Här ute på gärdet finns inte ett spår att gå i, bara en massa lös snö. Att inte folk är ute och åker skidor, en sån här dag. Dom ligger väl på soffan och kurar förstås. Konstiga människor. "När vi kommer fram till Skevik, tar vi in choklad och smörgås. Jag bjuder", säger grabben viktigt. Chokladen och smörgåsarna får väl vara detsamma, men det där att slå sig ner, tilltalar mej i högsta grad. Jag är så trött, fötterna känns som blyklumpar. Kommer vi bara fram till Skevik, så kan vi kanske ta ambulansen hem. Grabben är en bra bit före mej. Nu böjer han sej ner och grejar med bindslet. Kanske är det något fel på det. Då måste vi väl i alla fall få åka hem. Där kommer han nu hasande med en del av bindslet i handen. "Ja, nu kan vi inte åka längre, du ser här", säger han, och visar upp bindslet. "Det är väl bäst att åka hem igen." Vilken lättnad, jag känner. Jag tror knappt det är sant, att vi skall åka hem. Jag försöker se besviken ut. Det är svårt. "Vilken osis, nu när vi var i sån form", säger jag. Vi hasar ut på vägen igen. "Du kan väl också ta av dig skidorna, nu när jag ändå inte kan åka", säger han. "Ja, om du ovillkorligen vill det så", säger jag, som om det vore en uppoffring från min sida. Åh, vilken lättnad, att slippa dessa skidor, som varit i vägen hela dan. Jag känner mej så lätt. Jag tycker jag dras upp i luften. "Vi tar bussen hem, jag bjuder", säger grabben. Jag protesterar inte. Vi lägger skidorna över axeln, och går Doktorsgatan fram. Det var mycke lättare, att ha skidorna så här, än på fötterna. Att jag inte tänkt på det förut i dag. Jag känner mej så glad. Jag måste tralla en bit. "Viktoria, Viktoria. Det här, blir en konstig historia."

"Var tyst med dej, nån kan höra dej, och ta dej med opp till doktorn", säger grabben ilsket. Oj, oj, oj då. Aldrig får man vara riktigt glad. "Du ger sjutton i att sjunga på bussen, för då hoppar jag av." Nej, då, jag ska inte sjunga mera i dag.

Ja, nu har jag lovat att hålla tyst,
Så jag, säger inte ett knyst.
Nej, inget om magen, som skriker,
Inget om den, som sej viker,
Det är bara att hasa på
Och visa sej glad ändå.

E. S.

RADIO- och TV-NYTT

Reparerar: RADIO och RADIOGRAMMOFONER

Säljer: RADIO, TV-APPARATER, RADIOGRAMMOFONER samt ANTENNER, RADIOMATERIAL M. M.

GÖR ETT BESÖK. ADRESSEN ÄR

TEVERADIO

KOMMUNALHUSET, GUSTAVSBERG

Öppet: Måndagar och Fredagar klockan 18.00—21.00

Tider därutöver efter överenskommelse på tel.: 0766/310 50

Årets första nämndsammanträde hölls på Värdshuset den 10 mars. Ur de sedvanliga rapporterna från *fabrikskommittéerna* kan noteras att HPF även i år ämnar sätta upp ett par studiestipendier, som möjliggjorts genom överskott på servering, cigarrettautomat och spargris. TPF skall inom närmaste tiden ha ett informationsmöte, på BKF har kommittén särskilt diskuterat skyddsfrågor.

I fråga om *skyddsarbetet* rekommenderas en utvidgad ögonundersökning för dem som i sitt arbete behöver god synskärpa. Kontorets arbetsställningar var på tapeten och skall få en översyn. Och så rekommenderade nämnden att 1000 kr uppsättes även för 1955 om olycksfallsprocenten kan hållas under 8. Dessutom blir det en hundralapp extra för varje 10:del därunder.

Förslagsverksamheten rapporterade 66 förslag under 1954, varav 59 premierats. På det nya året hade kommittén fått in 22 förslag. Företagsnämnden bekräftade sin synnerliga belåtenhet med den form förslagsverksamheten nått vid företaget.

Från *personaltjänsten* meddelades att industrivecka på Vår Gård ordnas 22/5—28/5. Två arbetare, 1 arbetsledare och 1 kontorist får deltaga. Till protokollet noterades vidare att Gustavsbergs Fabriker blev lagsegrare vid Kooperativa RM på skidor och att Birger Andersson, HPF, blev riksmästare. — Sekr. meddelade samtidigt att Radiotjänst gjort ett reportage om Gustavsberg för sina utlandssändningar. —

Företagets *årsredovisning* utdelades till ledamöterna, varefter ordf. redogjorde för de olika posterna i Balansräkningen och kommenterade Förvaltningsberättelsen. En hel del frågor ställdes om olika ekonomiska spörsmål i sammanhanget.

I en översikt på *marknadsläget,* produktions- och avsättningsmöjligheterna bekräftade ordf. god ordertillgång över hela linjen. På HPF kommer nyheter och variationer, bl. a. försöker vi bygga upp en ny servissammansättning, baserad på en kombination av flintporslin, eldfast gods och även bensporslin.

PÅ TPF kommer en ny elektrisk tunnelugn att byggas och intill fabriken planeras en lagerbyggnad för sanitetsporslin och badkar.

Förutom en del interna frågor diskuterades slutligen möjligheterna för gamla arbetare att kvarstå i arbete. Ordf. ansåg att alla skulle få arbeta så länge de hade lust och krafter och att man vid företaget är intresserad av, att om så kan arrangeras, nyttja gamla arbetares och pensionerades villighet till arbetsinsatser.

Sekr.

Meddelande angående godsförsändelser till och från Gustavsberg

Efter överenskommelse mellan Svenska Pressbyrån och Busstrafiken Stockholm—Björknäs—Värmdö har mottagningscentral för avgående och ankommande gods anordnats vid Pressbyråns försäljningskiosk vid Gustavsbergs centrum.

Godscentralen emottager gods såväl för avsändning med Busstrafikens lastbilar och bussar (även för vidare befordran med järnväg) som allt till Gustavsberg ankommande gods.

Försäljningskiosken hålles öppen: Vardagar 06.35—21.00. Sön- och helgdagar 08.35—21.00.

Busstrafikens lastbilar avgå alla vardagar från Gustavsbergs centrum *till* Stockholm kl. 08.00 samt *från* Stockholm (Saltsjöbadens godsexpedition, Slussen) kl. 12.00.

Paketgods (vikt högst 30 kg per kolli) medtages dessutom *till* Stockholm med buss, som avgår från Gustavsbergs centrum kl. 16.40 samt *från* Stockholm med alla bussturer, som passera Gustavsbergs centrum, dock ej med direktgående turer till Ingarö och Aspvik.

För transport med Busstrafikens *bussar* gäller följande:

1. Med bussarna transporteras endast *paketgods* (vikt högst 30 kg per kolli).

2. Fraktavgift för paketgods såväl till som från Gustavsberg erlägges vid avsändandet.

3. Paketgods skall för att kunna expedieras till Gustavsberg samma dag inlämnas i Paketexpeditionen, Borgmästargatan, vardagar senast 19.15. Sön- och helgdagar senast 16.30.

För transport med Busstrafikens *lastbilar* gäller följande:

1. Gods *till* Gustavsberg emottages vid Saltsjöbanans godsexpedition, Slussen, vardagar (utom vardag före sön- och helgdag) kl. 08.30—15.00 samt vardag före sön- och helgdag kl. 08.30—13.00. Försändelser inlämnade efter 11.30 avgå följande dag.

2. Godset avlämnas vid Svenska Pressbyråns försäljningskiosk vid Gustavsbergs centrum. (Av utrymmesskäl kan kiosken ej förvara större gods, varför sådana försändelser bör avhämtas snarast).

3. Gods *från* Gustavsberg inlämnas till försäljningskiosken eller lämnas direkt till lastbilen.

4. Fraktavgiften kan erläggas antingen vid avsändandet eller vid mottagandet.

5. Samtliga försändelser skall åtföljas av bilfraktsedel (fraktsedel tillhandahålles vid resp. mottagningsställen.)

JÄRNVÄGSGODS.

Järnvägsgods expedieras till och från samtliga järnvägsstationer vid såväl Statens och enskilda järnvägar som utlandet.

Järnvägsgods emottages av försäljningskiosken och skall åtföljas av järnvägsfraktsedel (fraktsedlar tillhandahålles i försäljningskiosken).

Som avsändningsstation för gods *från* Gustavsberg angives HENRIKSDAL.

Bilfrakten för järnvägsgods skall erläggas vid avsändandet. Järnvägsfrakten betalas av avsändaren eller mottagaren.

Som mottagningsstation för gods *till* Gustavsberg angives även HENRIKSDAL.

Exempel:

Herr S. Andersson
Ingarögatan 1,
Gustavsberg.
HENRIKSDAL, f.v.b.

Ankommande järnvägsgods aviseras av Saltsjöbadens godsexpedition.

Klinten i mars 1955.

BUSSTRAFIKEN
STOCKHOLM—BJÖRKNÄS—VÄRMDÖ

Även andra har bekymmer

I den belgiska kammarens ekonomiska utskotts utlåtande angående ekonominisministeriets budget hämta vi följande rader om belgiska porslinsindustrin, som via UD och Exportföreningen delgivits av vår legationssekreterare i Bryssel:

"Flera företag ha stängts. Produktionen har nedgått med hälften sedan 1948. En medlem av utskottet angriper den dumping, som utövas av Österuropa och anser att importen från Österuropa och Polen är alltför stor."

Födda:

Den 5 febr. En dotter till Nils Arvid Levin och h. h. Birgit Maja Dolores f. Lindström, Kullen 7.

Den 14 febr. En son till Folke Lennart Andersson och h. h. Martha Ingegerd f. Svensson, Trallbanev. 1.

Den 11 febr. Claes Anders, s. t. Gunnar Sigvard Olofsson och h. h. Nanny Majken f. Emanuelsson, Kommunalv. 4.

Den 23 febr. En dotter till Hans Ingemar Göransson och h. h. Gerd Kristina f. Wahlgren, Hästh.terr. 13.

Den 14 febr. Eva Carina, d. t. Karl Gustav Tore Lundgren och h. h. Margit Linnéa f. Andersson, Aspvik 1:18.

Den 24 febr. En dotter t. Åke Birger Andersson och h. h. Rut Hjördis f. Östberg, Hästskoväg. 8.

Den 26 febr. Hans Ove, s. t. Lars Urban Bengtsson och h. h. Ritva Annikki f. Ikäheimonen, Kovik lilla 1:1.

Den 2 mars. Karin Elisabeth, d. t. Karl Evert Jakobsson och h .h. Anna-Brita f. Nilsson, Mörtnäs 1:137.

Den 8 mars. En son t. Lars-Erik Öberg och h. h. Raili Onerva f. Hannula, Skeviksg. 3.

Vigda:

Den 5 febr. Hans Rune Källström, Sthlm och Ingrid Gunnel Jonsson, Stenkullen 2.

Den 5 febr. Lars Holger Christiansson, Nacka och Britt Ingeborg Blom, Mörtnäs 1:431.

Den 19 febr. Friedrich Falkner, Sthlm, och Louise Solveig Linnéa Thor, Mariapl. 1.

Den 19 febr. Erik Sune Pettersson, Hästhagsv. 3 och Britt Maria Kropp, Kullen 8.

Den 12 febr. Lars-Erik Öberg, Kullen 6 och Raili Onerva f. Hannula.

Den 19 febr. Gunnar Sigvard Gustavsson, Mariag. 8 och Ritva Anneli Saarenpää, Skuggan.

Den 5 febr. Raymond Alvar Edenholm, Trallbanev. 1 och Eila Anna-Liisa Hakala, Åkerlyckan.

Den 5 mars. Bo Gösta Torsten Hedberg, G:le Svartens v. 7 och Berit Eleonora Söderlund.

Döda:

Den 3 febr. Pressaren Ragnar Hilding Eriksson, Hästh.terr. 6. 46 år.

Den 27 febr. F. handl. Frans Vilhelm Öberg, G:le Svartens v. 7. 78 år.

Den 21 mars. Fru Nanny Teresia Nilsson f. Olsson, h. t. div.arb. Axel Edvin Nilsson, Höjdgat. 11. 75 år.

Den 29 mars. Fru Ester Linnéa Bergström f. Nilsson, Farsta. 50 år.

Den 31 mars. F. lossn.karl. Karl Johan Gustavsson, Villag. 2. 80 år.

För de efterlevande till den efter eldsvådan på nyåret omkomne B. Herlitz har genom maskinist Feldhoff och Hyresgästföreningen insamlats kr. 691:—, vilket insatts för disposition i Konsum.

Fru Margit Herlitz har bett oss att genom tidningen till alla givare framföra hennes vördsamma tack.

Påskafton till Påskdagen blev en del av samhället plötsligt utan vatten. Det blev att vandra ned till kyrkan några gånger om dagen med mjölkflaskor och hinkar och att fylla WC med snö, tills på andra dagen Lappen uppenbarade sig som en räddande ängel med vattentunnan. På Annandagen kom vattnet åter till vår nejd i Höjdhagen. Vår tillfällige poetast tolkar situationen sålunda:

Hej vad det brusar i rören
Upp med fönstren och ut med odören
Alla greps av det friska humöret
Rusade runt och drog i snöret
Förlåt jag talar som på gamla tiden
Den är ju sedan länge förliden
Nu står ju WC-kulturen på toppen
Man rycker ej, man lyfter blott knoppen
Först en gång, så andra, så tredje gången
Och lyss med förtjusning till sången
Som alstras av spolande vatten
Som forsande försvinner i tratten
Nästa steg är värre att ta
Man blir yr av att va så gla
Ska jag vrida på spisen och koka ägget
Eller tappa varmvatten och skrapa skägget?
Grabben vill spela krona och klave
Om vem som skall paxa för första bade
Lugn, lugn säger mor och sätter på pannan
Jag tar en wisky, det tarvar en annan
Så återgår livet i gamla spåren
Vi sätter oss ned och väntar på våren.

FANFAR TRUMPETEN

Så har vi haft vårt årsmöte. Lugnt och sansat. Sekreterare kan Freddy Kihlberg kalla sig åtminstone för de närmaste två åren. Oskar Ullberg, Anders Bonnevier och Harald Holm får revidera räkenskaperna, i övrigt var det inga förändringar bland funktionärerna.

Årsmötet avslöts med kaffe, bullar och film. Den 27 mars vårdebuterade vi i Wärmdö bygdegård. Hemvärnsuniformerna drog vi på, ty det var fortfarande en mycket kall vårdag, och f. ö. var det fråga om en invigning med något av fosterländska tongångar i högtidstalen och då brukar ju försvarets medverkan vara i allra högsta grad passande eller som man säger (när man inte kan franska) Comme il faut. Just det.

En annan blåsorkester som också har vårdebuterat är gossorkestern. Visserligen starkt decimerad på grund av mässling o. dyl. men ändå i fullt spelbart skick. Detta hände den 28 mars på biografen Folkan. Arrangör var A.B.F. Gossorkesterns insats blev varmt applåderad — även av icke föräldrar — så den ljusnande framtid tycks bli ljusare och ljusare för musiklivet i Gustavsberg.

Valborgsmässoafton blir det som vanligt konsert i Folkparken och 1:sta maj demonstrationsmusik båd' här och där. På årsmötet beslöts att jubileumskonserten skulle anordnas lördagen den 18 juni mellan kl. 16.00—18.00. Till denna inbjudes alla och envar. Gratis entré. Kaffe och läskedrycker serveras i Folkparkens regi. Eftersom semestern kommer i juli så skall vi försöka hinna med parkkonserterna på försommaren om det nu för en gångs skull vill bli en riktig sommar.

Ja sommar... det kommer mig att tänka på den verkligt trevliga idén som nu praktiserats i många år i de flesta större samhällena, den nämligen att pryda offentliga och lämpliga platser med blomsterkrukor och små planteringar. Skulle det inte vara något för oss eller något för våra kommunala förtroendemän att fundera på. När fick vi undersåtar en blomma sist? *Fanfar.*

Vid dragning i

Gustavsbergs Skytteförenings Lotteri

utföll Vinst nr 1 1 st. Moped på nr 817. Vinst nr 2 1 st. Spinnspö på nr 667. Vinster får hämtas mot företeende av vinstlott hos

OSCAR BERGQVIST.

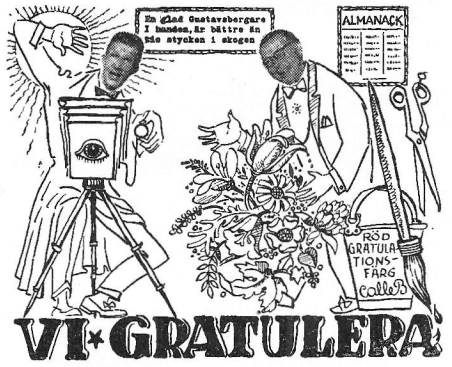

Den 18 maj träder *Anton Skoglund* in i de vuxna pojkarnas krets med 50 år jämnt på sin breda nacke. Han är en av dem som aktivt fått vara med om att omskapa samhället, i det att han under 15 års tid lett stora arbeten, reparationer av bostadsbeståndet, om- och nybyggnader och planeringen av det nya Gustavsberg. Han har förstått att omge sig med en stab av yrkesskickliga arbetare och vad Anton och hans gubbar inte vet om allt från grund till tak är inte värt att veta. Under senaste år har ansvaret för bostäderna till stor del lagts över på byggmästare Skoglund, som därmed ännu mer får känna av de törnar och problem, som alltid uppstår kring folks bostadsförhållanden. Men han tål en hel del och har en vänsäll läggning. Och han kan konsten att koppla av med sin motorbåt. I dessa dagar flyttar han därtill in i sin ägandes stuga utanför samhället. Men dit torde det bli en ström av gratulanter på halvsekeldagen. Vi instämmer!

Den 12/2 uppvaktade vi 50-åringen *Nils Karlsson* i Höjdhagen. Numera hemtam på platsavdelningen efter 36 år i fabriken. Den 21/2 sökte vi oss upp till Tallåsen, där *John Eriksson* firade sin 60-årsdag. Han var mycket glad åt sin Grazia-pjäs.

Fyra genuina gustavsbergare, som vid 13 års ålder klev direkt från skolan in i fabriken har högtidsdagar i vårtiden. Den 24 februari gratulerade vi *Martin Lätt*, 60 år men inga gråa hår, skicklig snickare av gamla stammen. Den 27 mars var det *John Dahlqvist*, Klubbens faktotum, idrottsintresserad och känd av alla gustavsbergare. Den 10 april trädde *Karl Ström* in i medelåldern. Det är mannen som ser till att fabriken pulserar med sina brännugnar. Att döma av hans skickliga varpakast har han gotländskt påbrå. Den 14 maj har vi *Ester Nilsson* vid 60 år och med 47 års tjänst på dekoravdelningen bakom sig. Trogen medlem av baptistförsamlingen.

Gustavsbergaren understryker vännernas och arbetskamraternas lyckönskningar och hoppas på ännu många års gemenskap.

Fritt Forum

JA, DET ÄR VÅREN!

Våren har kommit och det är en lust att leva. Även djungeltrummorna ha fått en ljusare ton. Under en aftonpromenad avlyssnades följande hugnesamma meddelande på busktelegrafen:

Glädjens Höjdhagsbor! Den förödande vägsträckningen genom Höjdhagen är slopad.

Heders och Saluto Vägstyrelsen, som tänker på att även vi små i samhället vill leva.

Ja, det är våren, det är våren, som har kommit igen och med den (människo)kärleken.

Höjdhagsbor

Glädjens ej för tidigt go vänner. Andra trummor med dovare ton ha hörts västerifrån!

Sättarens anm.

SÄTT ADRESS PÅ BREVLÅDAN!

Vi som ska ge samhället service, sända ut varor, dela ut tidningar, telegram, telefonkataloger och i andra uppdrag leta oss fram i samhället, vädjar till gustavsbergarna att sätta namn och adress på sina brevlådor. Som det nu är famlar vi i det ovissa!

Krax.

AFFISCHERA!

En vänlig röst i telefonen vädjade häromdagen till Red. att påpeka för alla som affischerar att det inte räcker med att sätta upp meddelanden vid fabriksportarna. Det finns nämligen några tusen samhällsbor, som inte jobbar i fabriken. Den vänliga rösten pekade särskilt på Lugnet, där man har en stor anslagstavla — tom. Vi vill veta vad som händer inom ABF, Teater som bjuds och Folkans bioprogram och allt annat också!

Red. tycker att det inte var för mycket begärt. Klaga inte på dålig anslutning, när ni inte ber folk komma till era tillställningar!

H. Danielsson skriver: Jag har erhållit första numret av tidningen och ber att få tillönska ett gott nytt år, fast årgångens nr kan ju verka oroligt; siffran 13 har ju aldrig haft riktigt god klang! Så mycket större anledning att önska tidningen fortsatt framgång! Det lilla lokalbladet har "trampat ut barnskorna" nu och trots sitt begränsade område visat att det är livskraftigt och fyller ett behov.

Det synes som det mest är "utflyttade" som skriver och prisar tidningen. Den är bandet med fördelseorten, hembygden, dit tankarna gärna går när ungdomsåren är förbi. Och vad som intresserar särskilt är väl episoder och minnen från flydda tider i det, trots allt, så glada Gustavsberg. Vi, som ej bor kvar längre läser varje rad i tidningen för att ej gå miste om något "guldkorn" som kanske döljs i en liten annons eller notis!! Kommunalt, sport o. d. med obekanta namn är ju mest för de nu verksamma i samhället. Som en liten motvikt mot de oreserverade lovorden som citerades i "Brevlådan" måste jag erkänna att jag tyckte att tidningen liksom var "roligare" förr. Det var mer "fläkt" av "gamla" Gustavsberg, då Englund m. fl. skildrade Gröneborgsliv. Klubbens kalaser och danser, gamla Gustavsbergsorginal och kvicka, skickliga "porslinare". Red:s vädjan om roliga Gustavsbergsminnen visar att vi är på samma linje. Men det är svårare än man tror: en upplevelse man **själv** tycker är intressant kanske inte alls gör sig i tryck, den lämnar läsaren helt likgiltig.

William Aberg skänkte oss en hel uppsättning tidningar från åren 1943—1947, vilka tacksamt införlivats med vårt arkiv. Ytterligare några äldre gustavsbergare har överlåtit enstaka årgångar, men vår vädjan står kvar. Däremot har vi exemplar av kompletta årgångar 1953 och 1954, som vi alltså kan sälja eller byta ut.

E. S. ska ha tack för sin långa och välskrivna berättelse. Jag är ledsen att jag måste korta av den, men vi kanske kan ta de överstående raderna en annan gång.

Med hälsning
Red.

Som sagt var

Jag har ofta grubblat över hur det kommer sig att endast förmöget folk klagar över att levnadsstandarden är för hög i landet.

(*Red Top* i DN)

Prenumerera på GUSTAVSBERGAREN

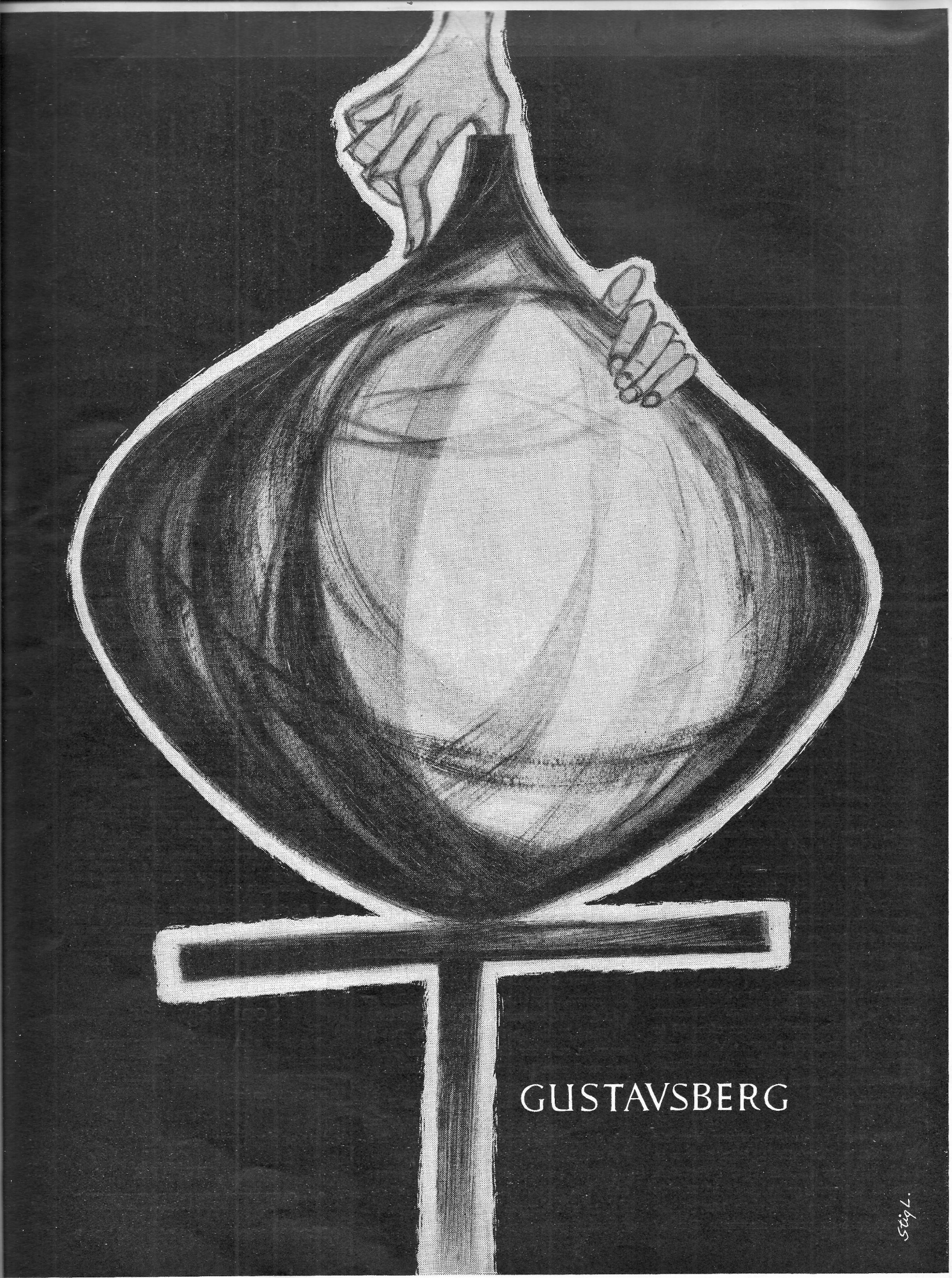

Pris 1:—

Nr 3. Årg. 13. 1955.

GUSTAVSBERGAREN

UTGIVEN AV
DISKUSSIONSCIRKELN
FORUM
I GUSTAVSBERG

GUSTAVSBERGAREN

ÅRG. 13. JUNI 1955 Nr 3

Utgivningsort och adress:
Gustavsberg

Redaktionskommitté:
Gunnar Andersson, ansvarig utgivare
Fritz Berg
Gösta Dahlberg, redaktör
Harald Lindholm
Axel Öhlund

Fotos: Hilding Ohlson.

Postgiro: 27 51 73

Prenumerationspris:
Helår: 4: —.
Till utlandet per helår 5: —.

E. Olofssons Boktryckeri AB
Stockholm 1955

INNEHÅLL:

	Sid.
Var inte för säker	2
Forum: Gustavsbergs ungdom presenterar sig	3
Från flydda tider: Bergvik	4
Stockholmsidyll	5
I Västerled	6
Saltstänk från Farstaviken	7
Krönikan	8
Sol och glans över Farstaborg	10
Livet på en svensk landsväg	12
Sju år med Gustavsbergs barn	13
Företagsnämnden	14
Konsumspalten	15
Fritt Forum	17
Pastorsämbetet	18
Som sagt var	19
Jag minns	20
Fanfartrumpeten	21
Orkesterföreningen 5 år	21
Skolnytt	22
Kommunalt	22

Red:s spalt, 5 — Om jag fick råda, 5 — Vi gratulera, 9 — Soliga spalten, 15 — Schack, 16 — Fackliga spalten, 20 —

Omslagsbild: *Fiskelycka*

Var inte för säker

Det är skönt att ha en ordentlig portion säkerhet och självtillit. Mången i och för sig duktig kraft kommer inte till sin rätt på grund av för stor osäkerhet, medan mången medelmåttig begåvning slår sig fram tack vare dristighet och självförtroende.

I regel skulle vi säkerligen behöva ha mycket mera kurage och självtillit. Men i somliga fall kan dock dessa egenskaper slå över, och de tar sig då uttryck i en olämplig nonchalans. Även om denna inte alltid vållar några större olägenheter, så kan den dock vara ganska förarglig. Detta så mycket mera, som den i regel är alldeles onödig.

Envar kan säkerligen dra sig till minnes en mängd exempel på yttringar av denna sinnesart. Man träffar dem lite varstans. Låt mig här bidra till dess belysning med en personlig erfarenhet:

För en tid sedan blev jag kallad till ett föreningsmöte, för att stå till tjänst med ett anförande i en aktuell fråga. Jag kom vid mötets början och fick övervara en del av förhandlingarna, innan det blev min tur.

Under mötet lämnades en rapport av en medlem, som utfört ett visst uppdrag. Rapportören föreföll att vara en pålitlig och intresserad man. Han hade tydligen fullgjort uppdraget på bästa sätt. Men rapporten . . . Den var mer än lovligt skral.

Vår man hade inte besvärat sig med att utarbeta någon skriftlig rapport. Han hade ej heller några som helst anteckningar till stöd för sin redogörelse. Som han var ganska ovan talare, kom han av sig, tappade tråden och fick fatt på den igen, fast i fel ända. Därigenom blev rapporten oklar, utdragen och tröttsam.

Rapporten tog femton minuter. Om den däremot varit skriven, eller om några kortfattade anteckningar (stolpar) funnits som ledtråd och hållpunkter, skulle saken klarats av på en tredjedel av denna tid. Därom är jag fullkomligt övertygad.

Efteråt gav jag denna medlem det rådet, att såväl i sakens som i eget och kamraternas intresse förbereda sig bättre nästa gång han hade något att anföra, så att det sagda måtte bli koncist och korrekt, till fromma för deltagarnas behållning och trevnad.

Denna anvisning syntes honom tydligen ganska onödig. Han svarade: "Nåja, kan väl så vara, men det är ju inte så värst noga på ett sånt här litet möte."

Mötet var besökt av 32 personer. *Från varje besökare stal vår man 10 minuter.* Det blir alltså 320 minuter = 5 timmar, 20 minuter. En betydande tidsmängd! Till denna tidsförlust kommer en annan ogynnsam verkan. Söliga och långtråkiga mötesförhandlingar verkar inte precis uppiggande! De bidrar ju i stället till att minska eller döda medlemmarnas intresse för sin förening och dess verksamhet.

"Inte så noga . . . " En felaktig inställning och ett oriktigt resonemang. Allt vad vi företar oss är i själva verket noga. Denna allmänna princip gäller ju alldeles särskilt ifråga om vad som berör våra gemensamma angelägenheter. Hur mycket mera skulle vi inte vinna beträffande trevnad och effektivitet inom föreningsarbetet, om vi alla lade oss till med den goda vanan att ställa höga krav på våra olika prestationer!

Många av våra mindre lyckade insatser måste tillskrivas det nonchalanta och tvärsäkra kynne, som förleder oss att ta det ganska lätt, i tanken att det inte är så noga och att det naturligtvis måste ordna sig på ett eller annat sätt. Ja visst ordnar det sig, men inte alltid precis så, som vi tänkt oss. Först när vi gör vårt bästa, noga och samvetsgrant, har vi rätt att förlita oss på ett gott resultat.

Denna goda regel gäller ju för alla våra verksamhetsyttringar. Även i vår enskilda verksamhet måste det vara ordning och reda. I de mera allmänna och offentliga värven är detta en oeftergivlig fordran.

Låt oss i alla situationer göra vårt bästa! Låt oss besjälas av mod och tillförsikt! — Förbered de olika uppgifterna, för att undvika fiasko. Var trygg och säker — men var inte för säker!

V. J.

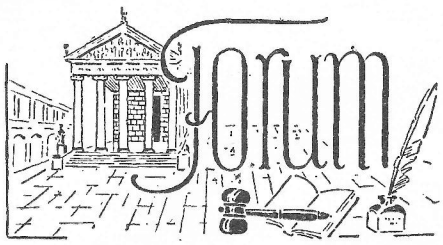

Gustavsbergs ungdom presenterar sig

För några år sedan uppfann Svenska Teknologföreningens studiesekreterare, civilingenjör Sigvard Strandh, en behändig, liten apparat, med vars hjälp det är möjligt att snabbt registrera fördelningen av åsikter och vanor bland deltagarna i ett möte. En à två sladdar med vidhängande tryckknappar kopplas till ett elektriskt, batteriförsett mätinstrument, knapparna fördelas bland mötesdeltagarna, och när undersökningsledarna uppmanar publiken att trycka på knappen, därest den t. ex. brukar sova i pyjamas (medan nattskjortsbärarna låter bli att trycka!), ger instrumentets visare ett utslag, som visar hur många procent som tillbringar natten i Mäster Povel Ramels lovprisade plagg (". . . rutig pyjamas, skrynklig pyjamas . . . ").

Strandhs opinionsmätare är patentsökt och heter "Mentometer". Den har kommit till användning lite varstans, vid nöjestillställningar, vid föreningsmöten och studiekonferenser. Kooperativa förbundet har inom loppet av ett år förvärvat hela tre stycken! En av dessa gästade i slutet på april Gustavsberg (där den förresten debuterade redan i höstas) och kartlade härvid en hel del av ortsungdomens intressen.

Det var avslutningskvällen på en rad ungdomsträffar och närmare 100 deltagare hade infunnit sig, därav 2/3 pojkar och 1/3 flickor. De flesta var i 16-årsåldern, 13 deltog för första gången i en ungdomsträff av detta slag och för 81 var mentometern en nyhet. 66 sade sig fortfarande gå i skola, 19 arbetade vid porslinsfabriken; de övriga hade annat arbete.

Efter att 38 ungdomar påstått sig vara "nästan gifta", blev det så varmt i lokalen att undersökningsledaren undrade om han fick lov att ta av sig kavajen. Det var 80 deltagare med på, och kavajen hängdes över stolskarmen. De övriga behöll snällt kläderna på, ehuru hälften av dem säger sig bruka läsa "litteratur" i stil med "Solvännen" och andra minimalt beklädda planscher— 30 köper dem t. o. m. själva. 42 brukar köpa äventyrsmagasin av olika slag.

Likväl är bokläsningen väl utbredd bland Gustavsbergsungdomen: endast 15 har inte läst någon bok i år, men 67 har i år hunnit läsa minst 5 böcker utöver den, som de håller på med "just nu" (d.v.s. vid tiden för undersökningen).

42 ungdomar tillhör någon ideell sammanslutning och 43 är med i någon idrottsförening. I vilken utsträckning ungdomarna tillhör båda föreningstyperna samtidigt, kan visserligen registreras av mentometern. Men en sådan "korrelationsundersökning" kräver en del manipulationer med apparaten, som medför ett uppehåll i störtregnet av frågor. Med hänsyn till publikens låga ålder avstod vi från denna manipulation. 29 ungdomar uppger att de innehar förtroendeuppdrag och ytterligare 24 förklarar sig vara villiga att utföra något sådant uppdrag, bara de finge ett.

Gustavsbergsungdomens hobbies är många. 39 spelar något instrument. 63 gillar bäst "äkta" jazz, ett tjugotal föredrar schlagers och 10 går in för "hemvävt". 7 ungdomar tycker om klassisk musik. Inte mindre än 72 fotograferar, åtminstone då och då, 24 går sommartid på allvar in för simning och 40 är intresserade av att vid ungdomsträffar medverka med någon programpunkt. 34 önskar delta i en kurs i gammaldans! 19 ungdomar brukar åka moped och 46 har för avsikt att köpa en sådan, så snart de har råd med utgiften.

Endast 11 deltagare går på bio mindre än en gång i månaden. 24 åker till Stockholm mindre än en gång i månaden, men 51 ungdomar gör denna resa minst en gång i veckan. Säger de — och skrattar. 14 ungdomar önskar fartbegränsning för motorfordon på landsvägarna, 30 vill införa högertrafik, 51 anser att vårdslös körning bestraffas för milt och 64 vill höja straffen speciellt för rattfylleri. 74 säger sig vara övertygade om att resan till månen kommer att bli verklighet och 55 räknar med att vi så småningom skall få kontakt med varelser från andra stjärnor.

Apropå marsmänniskor var tiden inne för frågan, huruvida man trodde på onda andar och häxor. Det gjorde 19 ungdomar — 1600-talets vidunder är tydligen inte lika populära som 1900-talets "rymdpajsare". 32 ungdomar tror på helvetet. 21 brukar läsa aftonbön, 46 tror på Gud och 39 tror att Gud ingriper i deras egna öden.

Några dagar före undersökningen hade en del tidningsspalter varit fyllda av historien om ett par läroverksflickor, som hade fått barn och gift sig. Kristendomslektorn ville sätta ned deras sedebetyg. Men det ville tydligen inte det unga Gustavsberg: endast 9 röstade för betygsnedsättning. (Ett par dagar tidigare hade samma fråga ställts till arbetarna vid en charkuterifabrik — där var det bara 2, som ville sätta ned betygen.)

På frågan om monarki eller republik (för Sveriges del) röstade 2/3 för kungadöme, medan 1/3 föredrog ett republikanskt statsskick (vid charkuterifabriken var förhållandet det motsatta). 59 ungdomar ansåg 9 år vara för lång tid att gå i skolan, om det intresserar.

Ett exempel på den ungdomliga opinionens ombytlighet utgjorde svaren på frågan, hur många som tänkt sig vilja bo kvar i Gustavsberg. Till en början var det bara 14 ungdomar, som svarade ja. Men när en parkhall eller ungdomsgård ställdes i utsikt, steg siffran till 49! Bland dem, som ville flytta, ämnade sig c:a tredjedelen till Stockholm, hälften ville fara till någon annan stad och resten längtade efter "rena vischan".

Över 90 proc. av publiken ville fortsätta med den påbörjade ungdomsträffverksamheten och inte mindre än 87 önskade att träffarna utom lek o. dyl. borde uppta någon särskild programpunkt. Mentometerleken trivdes ungdomarna tydligen med, ty ehuru programledaren började få bråttom och ideligen frågade huruvida han fick lov att plocka ihop "grejorna", röstade hela tiden omkring 90 proc. mot avbrottet. Så slutade alltså "kalaset", när det smakade som bäst, och det är väl så det skall vara.

Ludwig Schnabl

"Alla söka vi sträva fram emot våra ideal. Det viktigaste är dock att man med gott samvete kan säga sig, att man handlat efter moget övervägande och bästa övertygelse. Jag hoppas också att ni ungdomar, sedan ni en gång tillryggalagt en längre väg av ert liv, skall kunna med tillfredsställelse se tillbaka på huvudriktningen i er gärning. Sen får man taga svagheten på köpet och säga sig: Vi äro ej fullkomliga utan måste nöja oss med att göra vårt bästa!"

Ur ett tal till ungdomar på 20-talet
av *Hjalmar Branting*

FRÅN FLYDDA TIDER

7. Bergvik

Under vår rundvandring på Ingarö till de äldre gårdarna ha vi kommit till Bergvik, gården där nere i dalsänkan vid den idylliska viken, som fått ge namn åt gården själv.

Hemmanet innehades år 1599 av en skattebonde med enligt vad det uppges två hästar, fem kor och nio får. Gården hette då Ölvik. — Riksrådet Erik Ryning, som vi i förra numret hade anledning omnämna i samband med Lemshagas historia, erhöll år 1646 — sålunda under drottning Kristinas dagar — räntan från Bergvik jämte flera andra gårdar som donation av Kronan. Som en följd av Karl X:s fjärdepartsräfts indrogs gården år 1657 till Kronan. Men redan året därefter donerades gården åter —denna gång till stadskommissarien Gustaf Berg, sedermera adlad till Palmqvist, som år 1658 inköpte jorden av vederbörande skattebönder.

Så kom Karl XI:s reduktion, och gården indrogs ånyo, men Palmqvist fick tillstånd att åter tillbyta sig den, varefter tillståndet år 1685 överflyttades på sonen Carl Gustaf Palmqvist. Men den äldre Palmqvists änka och barn skulle i livstid behålla räntan.

Under Carl Gustaf Palmqvists dagar ändrades gårdsnamnet från Ölvik till Bergvik. Om den invecklade arvsprocess, som följde efter Palmqvists död år 1701 mellan arvingar och fordringsägare, kan läsas i en diger lunta rättegångshandlingar (Vestinska samlingen i Uppsala universitetsbibliotek; N:o 1224).

Palmqvists syskon sålde gården år 1703 till Assessorn Gustaf Ehrenberg. Och efter dennes död år 1708 innehades gården av hans änka, Katarina Ehrenberg. Under hennes tid, år 1719, nedbrändes gården fullständigt av ryssarna. De närmare detaljerna äro icke kända. Men följande fakta äro bekanta.

Den 16 juli hade en mindre rysk flottilj med 500 mans besättning kommit till Stäket för att rekognoscera, om man den vägen kunde taga sig fram till Stockholm. Men två dagar förut hade från svenska flottan i Vaxholm ditsänts tre galärer, och i det trånga sundet hade nedsänkts ett större lastat fartyg, bakom vilket hinder eskadern intog försvarsställning. Mot denna vågade ryssarna ej gå till anfall utan drogo sig efter en kort skottväxling tillbaka. Under återfärden till förläggningen på Runmarö brände ryssarna ner ett stort antal gårdar runt Baggensfjärden och Ingaröfjärden. På Ingarö: Beatelund, Bergvik, Björnö, Skälsmara och Skenora.

År 1722 kom Bergvik att ägas av Friherre Olof Cederström på Beatelund, och gården kom därigenom att bli en del av Beatelunds fideikommiss. Olof Cederströms änka, Maria Charlotta Rålamb, bodde för övrigt under många år på Bergvik. — Under 1700- och 1800-talen var gården säte för medlemmar av släkten Cederström.

När vice häradshövdingen Carl Frisk år 1917 inköpte Beatelunds fideikommiss, blev han också ägare till Bergvik. På hemmanets mark låg märkligt nog delar av Ingarö prästboställe. Detta område donerades omedelbart till Ingarö församling av den nye ägaren.

Slutligen kan omnämnas, att gården under senare år, sedan bankdirektör Arthur Frisk blivit dess ägare, genomgått en synnerligen grundlig renovering, som syftat till att återställa gården i det skick, varpå den befann sig under 1800-talets förra hälft.

Stig Munknäs.

Bergviks gård ligger i en tjusig dalsänka på Ingarö intill en vacker vik av Ingaröfjärden. Själva huvudgården bebos numera endast sommartid medan det obetydliga jordbruket är utarrenderat. De torp och stugor som förr tillhörde hemmanet äro i regel avstyckade som sommarstugor för en del kända stockholmare.

Red:s spalt

Se det var en midsommar! Syrener och liljekonvaljer och ängsblommor lagom till flickans midsommarnattsdröm. Och så sol och värme och denna betagande sommarskymning över viken, som vi själva och gästande främlingar finner så tjusande.

Midsommarafton inledde red med visit hos de gamla på Hemmet, där Blåsorkestern säkert spelade a prima vista efter Gustaf Svenssons taktpinne. Och ansvarige utgivaren hälsade de gamla till sommaren. Sedan dansade vi med barnen i Folkparken och drack Konsums saft. På midsommardagen hämtade jag inspiration i min ungdoms stad, Stockholm, som är en fridfull idyll, då dess innevånare flyktat till landet. Det var gott om plats på färjan och i Baldershlunden fick vi ett bord utan större besvär. Utsikten från Solliden — ja Stockholm är skönt, när man slipper trängas med stockholmarna. — På tredjedan sitter jag nu på balkongen i Höjdhagen och läser korrektur. En taltrast försöker inleda ett samtal och småfåglarna med ungar övar flygg. Det fläktar skönt och susar i björkarna. Sommarn är här! Semestern hägrar!

Men innan dess skall juninumret vara klart. Det ser ut att bli 24 sidor, litet brokiga som vanligt men ändå med en viss vedertagen stil, med saltstänk och krönika, med många bilder och så litet klipp som spaltfyllnad. Och det tycks passa läsekretsen, ty de få, som besvarade mina frågor i förra numret, hade intet att tillägga och intet att dra ifrån. Tack!

Trevlig semester!
Red.

Om jag fick råda

så skulle ett varmgarage för barnvagnar byggas vid doktorsmottagningen,

så skulle köbrickor införas vid doktorsmottagningen,

så skulle radio installeras på Värmdöbussarna,

så skulle en golfbana anläggas i eller vid Folkparken,

så skulle lika lön för lika arbete införas, och ej könet vara avgörande för vad en människa skall tjäna,

så skulle alla soptunnor inbyggas,

så skulle en Företagsnämndsträff för K.F:s industrier anordnas varje år, för utbyte av erfarenheter.

Bertil Svensson

Stockholmsidyll

GUMMOR·MED·KASSAR·OCH·KORG
SOM·VANDRAR·BLAND·STÅNDEN·MED·GRÖNT
SER·MÅLARNS·STAFFLI·PÅ·SITT·TORG
MEDAN·SOLEN·VÄRMER·SÅ·SKÖNT
OCH·DUVORNA·KUTTRA·PÅ·BÅGSPÄNNARNS·RYGG
OCH·GUBBAR·OCH·UNGAR·STÅ·RUNT·I·EN·RING
EN·TAVLA·SOM·DENNA·BORDE·BLI·SNYGG
MEN·AV·MÅLARN·DEN·SLARVEN·MAN·SER·INGENTING
FÄRGTRASAN·HÄNGER·OCH·FLAGGAR·PÅ·STÅNGEN
HAN·GJORDE·ETT·UTKAST·OCH·SEN·VAR·HAN·GÅNGEN
MEN·SOLEN·DEN·SKINER·OCH·KOMMERSEN·DEN·GÅR
OCH·POJKAR·FRÅN·SKOLAN·UR·LÅDORNA·SNATTAR
SE·TIMMARNA·SKRIDER·OCH·KYRKKLOCKOR·SLÅR
OCH·KVÄLLEN·BLIR·NÄRA·OCH·KÖPLUSTEN·MATTAR
NU·SÄLJARNA·STÅNDEN·OCH·TÄLTSTÄNGER·FÄLLER
DET·BLIR·ÖDSLIGT·PÅ·TORGET·NÄR·ALLA·NU·FAR
OCH·LÅDOR·OCH·KORGAR·PÅ·KÄRRORNA·STÄLLER
STAFFLIT·ÄR·DET·ENDA·SOM·PÅ·TORGET·STÅR·KVAR

I västerled

3

Enligt tidtabellen tar det 19 timmar att resa New York—Detroit. Efter diverse omvägar och krokvägar har jag nått fram till den stora busstationen, där minst hundratalet bussar väntar på att transportera passagerare i västerled. På stora anslagstavlor finns de flesta större platser i hela Amerika angivna. Det ena namnet är konstigare än det andra. Här gäller det att hitta rätt buss. Jag är ute i god tid och har hela fyra timmar innan min buss skall gå.

En inspektionsrond genom de stora hallarna kan ha sitt intresse. Busstationen är, liksom allt annat i New York, byggd i flera våningar. Det finns hållplatser under jorden, på jorden och ovan jorden. Överallt patrullerar pistolbeväpnade poliser. Några gälla visselsignaler ljuder genom den ena av vänthallarna. Det är poliserna som på detta sätt dirigerar trafiken eller gör någon bortkommen resenär uppmärksam på avgångstider eller ankomsttider.

I anslutning till stationerna finns varuhus, restauranger och för övrigt allt som kan behövas för en längre eller kortare resa. Hissar och rulltrappor hjälps åt att frakta människor mellan de olika våningarna. En stab av negrer går omkring och sopar rent kring bänkarna, där väntande passagerare sitter och läser sina tidningar. Andra åter tittar nervöst på de stora väggklockorna eller lyssnar till röster som ropar ut de olika avgångstiderna. Några negerbarn sitter på en bänk och mumsar på några rostade havregryn eller är det kanske majsflingor. När påsarna är tomma kastar man dem helt enkelt på golvet. När negerungarna lämnar sin bänk företer platsen bilden av ett slagfält. Majsflingor, tidningar, pappersbitar och matrester ligger kringströdda överallt på bänken. Några äldre, vithyade damer som på avstånd upptäcker den lediga bänken skyndar sig fram för att embarkera, men stannar plötsligt inför synen av de kringspridda matresterna. Man fnyser föraktfullt åt negerungarna, och när man drar sig tillbaka yttras det några nedlåtande ord över negrernas bristande personliga hygien. Detta var mitt första möte av motsättningarna mellan svarta och vita. Flera bevis skulle infinna sig under de närmaste veckorna. — — —

Alla som hört hållplatser utropas på de svenska bussarna eller spårvagnarna har mången gång svårt att uppfatta namnen på de olika platserna. Detta är dock endast barnleksaker mot den kör av grötiga röster som här ropar ut de olika namnen på stationerna. Nu är det endast en halv timme kvar tills min buss ska gå. En skrovlig basröst ljuder genom hallen. "Detroit arrival". Hörde jag rätt, var det verkligen min buss? Rösten ljuder ännu en gång. Nu råder det inte längre några tvivel. Jag rusar upp från min plats i riktning mot rösten och Detroit-bussen. Och mycket riktigt, folk strömmar in i vänthallen. Människor möter och mötas. Det är kyssar och omfamningar uppblandade med mera tafatta ömhetsbetygelser. Amerikanerna kysser varandra i tid och otid. Svarta, röda kulörta människor springer om varandra. Man skrattar, gråter och hojtar. I denna villervalla lyckas jag smyga mig förbi en negervakt. Han försöker hejda mig, han viftar med armarna och skriker något obegripligt med sin gälla röst. Här finns inga hinder, min väska stöter hårt mot låret på en negerkäring men här gäller det att tränga, ja tränga sig fram, ty eljest går bussen förlorad. Jag hade tur, ty jag var den förste som embarkerade bussen, det återstod endast att sätta sig till rätta på den bästa plats som denna lyxbuss kunde erbjuda. Så kunde jag då andas ut. Jag hade äntligen nått det fortskaffningsmedel som under de närmaste veckorna nästan skulle bli mitt hem, mitt allt ..... Det är fortfarande gott om tid innan bussen skall gå. Omkring tio minuter har gått och jag befinner mig fortfarande ensam i bussen. En söt bussvärdinna tittar in och kvittrar några ord och ler sitt allra vänligaste leende. Jag makar mig närmare sidan, nickar till den rara flickan och visar på den tomma fåtöljen vid min sida. — Kanske det passar att slå sig ned. Flickan bara skrattar och försvinner ut genom dörren. Om en stund kommer en tjock negress utrustad med skurhink och trasor och börjar att tvätta fönster och golv. Nu börjar jag ana oråd. Ack, ack, jag har tagit fel buss. Den buss i vilken jag sitter har just kommit från Detroit. Folket jag mötte, och negergumman jag stötte, var just komna från denna buss.

Arrive betyder anlända! Lär dig detta min gosse så slipper du råka ut för liknande missöde en annan gång .....

Och allt eftersom tiden gick växte jag till i ålder och visdom? I sista minuten hittade jag den rätta bussen, fick min biljett kontrollerad och var på väg mot Detroit .....

Beror det på amerikansk precision eller organisation, beror det på omätliga resurser av folk och kommunikationsmedel, alltnog, varje buss är alltid fullsatt till sista plats. Ingen behöver stå och ingen tycks bli kvarlämnad på grund av bristande utrymme. Under min resa genom staterna har jag alltid förvånat mig över detta.

Det stora bussbolaget (Greyhoundbussarna) startades av en svensk och har nu bussförbindelser med de flesta större platser i staterna. Bussarna kör med en hastighet med upp till 140 kilometer i timmen. Den höga farten möjliggöres givetvis av de fina vägarna och de förnämliga autostradorna. Bussarna är helt luftkonditionerade och inredda med toaletter. Den friska tempererade luften passerar utmed sidorna på bussen. Passagerarna må röka aldrig så mycket, luften är lika frisk ändå. Vid varje fåtölj finns, förutom sänk- och höjbara ryggstöd, särskilda belysningsanordningar. Denna belysning skär som en svag stråle genom luften och belyser endast ett område så stort som en femöring. Medpassagerarna kan sitta fullständigt ogenerade i mörkret även om närmaste sidkamrat har sitt lyse tänt.

Det känns skönt att lämna New York, denna vidunderliga plats med sin jätteanhopning av människor från alla världens hörn. Denna stad, som rymmer flera människor än hela Sveriges befolkning, gör sannerligen skäl för namnet världens Babelstorn.

Farväl New York farwell! — Vi är redan långt ute på den amerikanska landsbygden. Färden går genom ett höstligt vackert landskap. Välmående bondgårdar ligger liksom utströdda i den kuperade terrängen. Husen påminner om mindre herrgårdar och är i de flesta fall vitmålade, i några fall rödmålade. Varje gård, till synes även de minsta, håller sig med egen silo som med sitt runda torn reser sig högt över närgränsad bebyggelse. Vi kör nu i sydvästlig riktning. Efter cirka tre timmars körning stannar bussen vid något rastställe. Dylika anhalter finns överallt efter de stora färdvägarna. Vi passerar den stora stålstaden Pittsburg. Där byter vi buss. Resan har nu varat i tio timmar och vi är knappast mer än halvvägs till Detroit. Det har blivit sent på kvällen, först följande morgon är jag framme i bilstaden. Jag sätter mig till rätta i den nya bussen, släcker lyset, fäller ned ryggstödet och förflyttar mig i drömmen tillbaka till det lugna, lyckliga vardagslivet i Gustavsberg.

Axel Öhlund.

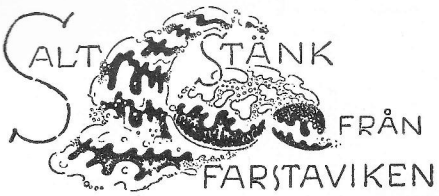

Väl mött vikingar!

Ja, förlåt, man blir sådan när man som jag ligger i en uråldrig backe vid barndomshemmets tröskel och skriver Saltstänk från Farstaviken. Fem meter från en hällristning placerad på vår gårdsplan, tjugo meter från en nyupptäckt, med tre vikingaskepp i rad, tjugo roddare i varje. Allt medan salta, tångdoftande havsvindar sveper in ifrån Sannäsfjorden och den ilskna fjolårstuppen i hönsgården bredvid gal ut sina aggressioner i söndagsfriden.

Gissa tre gånger vad jag gjorde i går. Ber om tillgift snälla Konsum, men jag hoppade full av obehärskad nyfikenhet på en Margarinbuss till nabolandet Norge. Går regelbundna turer i alla gränsdistrikt, minst en gång i veckan fulla av glada husmödrar. Annars har man ju en stark känsla av att Sveriges husmödrar denna vår befunnit sig på ständig marsch mot Gustavsberg, men det går alltså även en ström åt väster. Det fina med den här lustresan är att två kilo norskt margarin betalar dess pris, fyra kronor. Fem kilo margarin på varje person tar man legalt genom tullen, lika mycket per barn, socker, choklad och tekniska artiklar tjänar man även sekiner på. Inför utsikten att på ett så angenämt sätt dryga ut matpengarna försvinner solidariteten med Sköld och ortens diversehandel som svenskt margarin i solsken.

Lyssna här Björknäsbolaget!

Resan kostade oss fyra enkronor för en sträcka av tio mil.

Och vilka mil. Genom Tanum och Lurs jordbrukarsocknar på slalomslingrande vägar upp mot Tyftefjället, förbi Bullarsjöarna. Länge följde vi en av landskapets typiska små bäckar som utgör gräns mellan broderfolken, nästan dold av allvarliga alar och grant blommande häggar som tankfullt lutade sig ned mot den stillsamma vattenfåran.

Vid Vassbottens tullstation släppte en sval svensk tullare i skjortärmarna oss genom spärren, bussen krängde över på högersidan där den norske skickade oss ett förstrött ögonkast.

Blir inte affärsinnehavaren Odd Berg i Enningedalen förmögen så inte är det svenskarnas fel. Många sköna svenska hundralappar slog han och hans medhjälpare in i kassaapparaterna och vi var den tredje bussen bara den dagen. Cirka 250 kilo tyngre pilade bussen tillbaka till gränsstationen, den norske tullaren plockade vänligt samman våra licenser och viftade av oss till sin svenske kollega som nu stod sammanbitet väntande vid sin grind, uppsträckt i reglementsenlig uniform och med en Kunglig befattningshavares stål i blicken. Det blev en minutiös granskning av kassar och paket. Jag var sjätte från slutet, spänningen steg och debutantens nervositet flydde mig icke.

Lätt skakad sträckte jag fram mina håvor. Då viftade han avvärjande med handen och klev av. Ända till Norges gräns måste jag alltså för att träffa en omdömesgill person som föll för min ärliga svenska uppsyn. Nej, nej, det var inte som han blev rädd, en tullare vid gränsen pallar för det mesta. Tro mig, sånt gläder en motströms käring med tigerhjärta. Nå, glädjeämnen dyker även upp i Gustavsberg.

Murarna falla.

Förtjusningen förstummade mig när mina förvånade ögon mötte en alldeles ny bit utsikt över Farstaviken. Den som muren vid Strandvik snålt utestängde oss från. Där föll den sista symbolen för det gamla feodalväldet i samhället och utsikten får stå som ett bevis för att en nyare tid har råd med insyn. Gärna ett staket, vi lever bra utan att trampa ned gräsmattor och rabatter, men vi har min sju inte lust att förlora en tumsbredd av utsikten mot vattnet, färgen till trots.

Vi har haft konfirmation!

Hur var det Lennart Vallstrand skrev i föregående nummer, "Sansa dig människa", det var nog ett ord i rättan tid i många sammanhang. Är det verkligen riktigt klokt detta att överhölja konfirmanderna med gåvor i mopedklass och en blomstermängd värdig en jubilerande kommunalpamp. Om det ändå gällde en prestation utförd i svett och tankemöda så kunde firningen möjligen vara motiverad. Det är klart att ingen missunnar Farsta trädgård att leva men därför behöver det väl inte se ut som i Farsta trädgård hemma hos varje konfirmand. Hur många nyktra mammor har inte dan efter beskådat den halvvissnande härligheten och önskat den i reda pengar insatt på en sparbanksbok för framtida behov.

Var blir den allvarliga innebörden av? Får man banalisera kristendomen precis hur som helst? Därom intet ont sagt om Don Camillovarianter i Gruvberget och annorstädes. De har säkert funnits i alla tider sin bygd till välsignelse. Det har bara inte funnits bildjournaler och aftontidningar som ansett det välgörande för lösnummerförsäljningen att sprida det ut över landet.

Det sista banaliseringsangreppet

kommer från Amerika. Vi här i Europa får snart den uppfattningen att allt som importeras därifrån är ett hot mot vår gamla kultur. Det är synd, för det finns ju bergsäkert mycket som är bra och efterföljansvärt där också, men det får vi så sällan njuta av. Det senaste är bibeln som serie med ohyggligt vanställda bibeltexter i s. k. bubblor. Inte ens fariseerna beskyllde Jesus av Nazareth för dålig smak, det skulle ju också varit en ohjälpligt infantil beskyllning efter bergspredikan. Tror någon att t. o. m. vi hedningar skulle tänkt i bibelspråk om inte de sköna formuleringarna och den högklassiga prosan överlevt både tro och vetande. När gamle Martin Luther en gång genomförde reformationen och översatte bibeln från latinet till det språk som förstods av folket, så var det ett riktigt grepp, men därifrån till att sänka den i nivå med Stålmannen och Hopalong Cassidy är steget långt.

För övrigt är det faktiskt sommar så låt oss sysselsätta oss med den, ingen vet hur länge den varar. Glad semester på er.

Edla Sofia.

Sommarsvalka

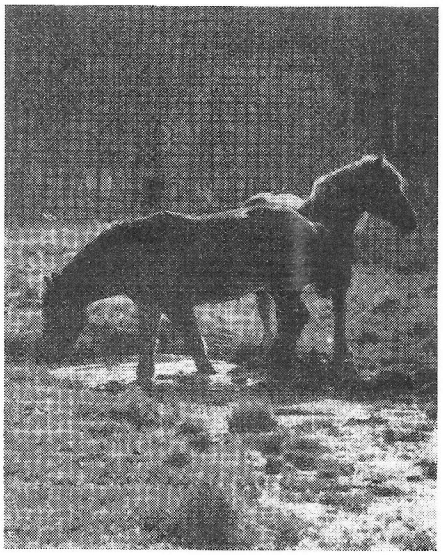

Foto: Hilding Ohlson

Folknykterhetens dag

Ett gediget och trevligt program kunde Gustavsbergs Nykterhetsvänners Samarbetskommitté bjuda på vid soarén på Folknykterhetens Dag den 17 maj. Alla de medverkande, Manskören, Sven Petterssons orkester, fru Ester Berg och Sven Andersson bidrog till ett program av hög klass.

Riksdagsman Gunnar Engkvist talade om de nya tankegångarna i nykterhetslagstiftningen. De medverkande avtackades med starka applåder.

E. S.

Trafiklekskolans

första årskurs hade avslutning vid Daghemmet den 22 juni. Ett 75-tal barn har bevistat undervisningen. De många mammorna som följt med barnen, kunde glädja sig åt hur duktiga barnen var att svara på frågor som lärarinnan, fr. Wåhlberg, ställde till eleverna om vägmärken och dess betydelse.

Eleverna fick sedan ett märke till minne av trafiklekskolan och som avslutning bjöds barnen på saft och bullar.

I höst fortsätter trafiklekskolan och alla barn som i år fyller 6 år är välkomna.

E. S.

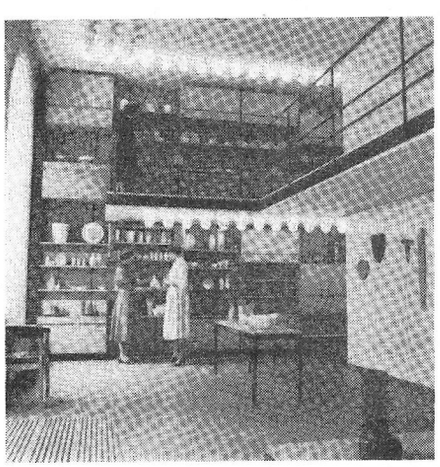

Vår affärslokal vid Birgerjarlsgatan.

Alkohol och ansvar

Vid ett möte den 22 juni med representanter från fabriken, kommunen och samhällets organisationer har tillsatts en lokal aktionskommitté för kampanjen "Alkohol och ansvar". Till arbetsutskott valdes fru Ingrid Andersson, hrr Sven Bengtsson, Åke Johansson, Harry Lemonie, Hilmer Sjöberg, Henry Svanström, Elis Sander, Walter Weimark samt en representant från vardera Folkparken och Idrottsföreningen. Den upplysningskampanj som kommittén skall bedriva startas i mitten av augusti och pågår till årets slut.

E. S.

Bra teckningar i Runda huset

visade Alf Jarnestad första veckan i maj, då han följde arbetskamraternas exempel och ställde ut ett hundratal teckningar och akvareller. Särskilt gustavsbergsbilderna voro begärliga för de många besökarna. Man fäste sig vid Jarnestads fria kompositioner, som gjorts säkra och effektfulla. Även de naturalistiska motiven voro tilltalande. Signaturen minns särskilt ett tjusigt motiv från Ösby träsk.

D

Korpidrotten

har börjat sina sommarövningar med fotboll mellan fabrikens avdelningar och Konsum. Man får disponera Farstaborgs gräsplan, där dusterna äro jämna och roliga. Samtidigt har poängtävlingen i fri idrott startat, där anställda av båda könen och alla åldrar hoppar längd och höjd, stöter kula och löper 100 m för sin fabrik. Som exempel kan nämnas att 95 cm i höjd ger 1 poäng.

Medalj till vår skogvaktare

Skogsvårdsstyrelsen har den 22 juni tilldelat Manfred Lindstedt sin förtjänstmedalj för berömvärt arbete i skogsvårdens tjänst. Medaljen utdelades till ett antal skogsägare och skogsvårdare vid en exkursion i Ösmo. Bland dessa märktes även f.d. landsfiskal V. Jonsson från Gustavsberg.

Gustavsbergsbutiken

vid Birgerjarlsgatan i Stockholm har under våren genomgått en grundlig ombyggnad och är nu öppnad lagom till den stora turistinvasionen. Inredningen är exklusiv och ger harmoni åt vårt konstgods mot svensk furu som dominerar beklädnaden av Stockholms vackraste affärslokal. Det hela har ritats och arrangerats av arkitekterna Torbjörn Olsson och Sven Silow.

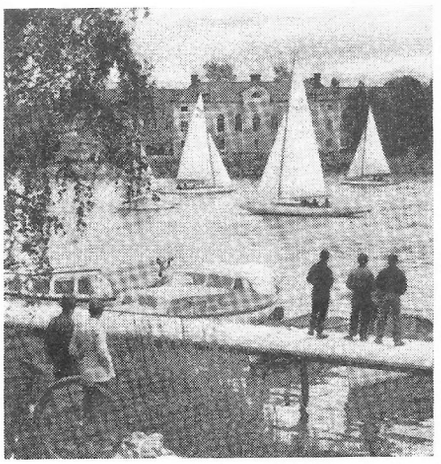

Segelregatta hölls på Farstaviken den 16 juni.

Besökarna

vid fabriken har för första halvåret uppnått siffran 7.000, vilket är något av rekord. Det skulle inte vara lönt att försöka räkna upp alla grupper, men vi kan ju nämna att KF-kongressens prominenta gäster inte försummade Gustavsberg. I Gästboken på BKF och Konst hittar vi därutöver kända namn från Island och Mexiko, Dublin och Pakistan.

Sextio år vid fabriken

kan *Thyra Andersson* registrera, då hon den sista juni lämnade målarsalen för att bli "friherrinna" på gamla dar. Vid en kopp kaffe i luchrummet avtackades Thyra av fabriksledningen med välgångsord och blommor och en vacker sak i fajans. I år fyller den avgående veterankvinnan 73 och är alltjämt lika vital och pigg. På fabriken har hon varit fackföreningskvinna, skyddsombud, initiativtagare vid insamlingar för folk i nöd och yrkesskicklig medarbeterska. Vi önska trevlig semester!

D.

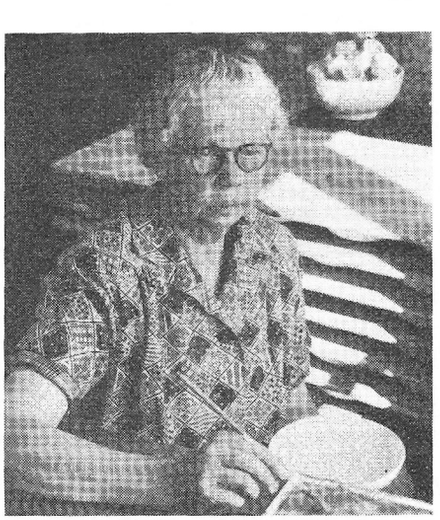

Thyra Andersson.

Årsmöte i ABF

Den 9 juni avhöll Gustavsbergs lokalavdelning av ABF sitt årsmöte, som bevistades av ett 40-tal ombud och cirkelledare.

Årsmötesförhandlingarna leddes av Bertil Petersson.

Avdelningen kan se tillbaka på ett framgångsrikt år. 26 studiecirklar i olika ämnen samt 2 kvinnliga och 1 manlig gymnastikcirkel har varit i verksamhet.

Föreläsningarna har varit bättre besökta än vad som varit fallet under senare åren.

Uppsala Stadsteater har gett två föreställningar, som samlat fullt hus.

Inkomster och utgifter balanserar på Kr. 5.921:61.

Styrelsen beviljades ansvarsfrihet för det gångna verksamhetsåret.

Styrelsens förslag till verksamhetsplan och inkomst- och utgiftsstat för verksamhetsåret 1955—1956 godkändes.

Efter förrättat val består styrelsen av Harald Lindholm, ordförande; Henrik Bengtsson, kassör; Hilmer Sjöberg, sekreterare; Alice Pettersson, vice ordförande; samt Gunda Jansson, vice sekreterare. Till suppleanter valdes Birger Moberg och Rolf Mann.

Till revisorer valdes Gunnar Florén och Axel Fall med Karl Nilsson och Stig Lindahl som suppleanter.

Gunda Jansson omvaldes till tillsyningsman och revisor för Unga Örnar.

Avdelningens kassör, Henrik Bengtsson, har i inte mindre än 30 år tillhört styrelsen. För sitt plikttrogna arbete blev han hedrad med ABF:s förtjänstnål i silver, som på Centralbyråns vägnar överlämnades till honom av studieinstruktör John Hodin.

Styrelsen vill framföra sitt tack till alla organisationer, kommun och enskilda, som ideellt och ekonomiskt understött avdelningen i dess verksamhet.

Före de egentliga årsmötesförhandlingarna spelade Gustavsbergs Gossorkester under Sven Wahrenbergs dirigentskap. För varje gång man hör den märker man de stora framsteg den gör i musikens svåra konst.

Sekr.

Personalutflykter

till Värmland av Dekoravdelningens folk, till Roslagen av TPF:s personal och Mälaren runt av BKF:arna har företagits under maj—juni. Kanske vi får några reseintryck i nästa nummer.

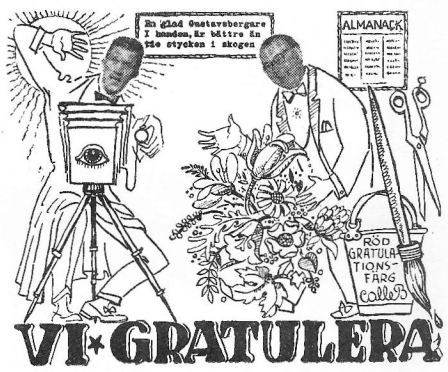

Den 1 juni blev som sig bör den första sommardagen. Den blev också en festdag, ty en jämn ström av gratulanter med blomster och gåvor drog upp till Ekhaga, där *Gunnar Andersson* firade sin 50-årsdag.

Tidigt på morgonen kom släkten och hyllade sin populäre företrädare med tavla, många penningar och sköna blommor. Kamraterna i kommunalkontor och nämnder, som redan kvällen före i plenum lyckönskat med blommor, kånkade upp en trädgårdsgunga. Och så inledde Landshövdingen en mängd av deputationer från alla de styrelser, organisationer och nämnder, där Gunnar är en drivande kraft. Vi kan inte räkna dem alla, men nog fick födelsedagsbarnet en hel del välförtjänta komplimanger. Gustavsbergs Fabriker tackade genom Hjalmar Olson för gott samarbete genom åren med en prakturna av Wilhelm Kåge. Forum och Gustavsbergarens redaktion var givetvis också med och förärade ansvarige utgivaren ett bokverk.

Hemmet på Ekhaga höljdes av vårens alla blommor och vänners trevliga presenter medan Gunnar och solen sken. Vid middagen uppvaktade Blåsorkestern med klingande spel och de närmaste vännerna hyllade sin glade jubilar med tal, sång och musik. Bl. a. sjöng man så här i en bordsvisa:

Gustavsbergskis. Vi ger Dig pris
främst för Ditt vänliga sinne.
I vår avis ges ros och ris.
Där har Du tecknat Ditt minne.
Gustavsbergarn Du för såsom ansvars-
primör
och ger stoff åt reporter och redaktör:
att vårt välstånd är sunt, Kommunal-
huset runt,
att av kovan i drätseln ej är för tunt.
Ja för det kan vi Gunnar väl tacka,
ty han kan samarbeta och snacka,
och med pennan som värj näpsa jättar
och dvärg.
Du är grabben ifrån Gustavsberg!

Kamraterna i Redaktionskommittén instämmer och önskar God fortsättning!

Red.

Industrivecka

Den 22—28 maj hölls Industrivecka nr 21 på Vår Gård. Från Gustavsberg deltog Axel Eriksson, Sven Svensson, Sven Wahrenberg och Per Wester. Kursen omfattade 10 tim. kooperativa frågor, 3 tim. ekonomiska frågor, 3 tim. upplysningsfrågor (Brevskolan, Gruppverksamheten), 7 tim. personalen och företaget samt 9 tim. gruppdiskussioner.

Kursen var i stort sett bra upplagd. De föredragshållare, som anlitats, hade planlagt sina anföranden så, att kursdeltagarna fick avbryta och lägga fram sina åsikter. På så vis fick vi många gånger till stånd diskussioner, som vi tror gav mera i utbyte, än vad ett vanligt föredrag skulle ha gjort.

Det var glädjande att få höra vilket gott namn Gustavsberg hade både bland lärare, föredragshållare och kurskamrater, och betecknande var, att, när det blev tal om studiebesök, önskade samtliga till Gustavsberg. Lovorden var minnsann inte mindre dagen efter. Jo, det var en sak, som inte var riktigt bra. Man hann inte med att se TPF och BKF.

Wr

Vid skolavslutningen

visades en del vackra prov på bl. a. flickornas sömnadskonst. Den här tösen har sytt både åt sig själv och småsyskonen.

Foto: G. Blomberg

Sol och glans över Farstaborg

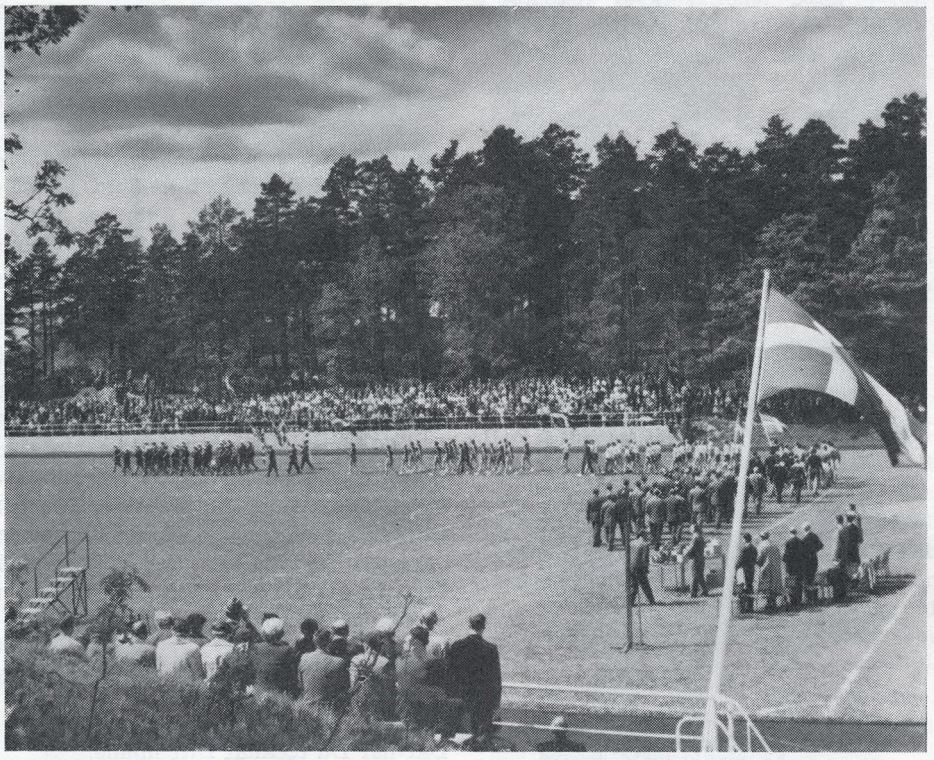

Söndagen den 19 juni 1955 var för alla idrottsvänner i Gustavsberg en riktig önskedag. Då invigdes nämligen Farstaborg, den länge efterlängtade idrottsplatsen. Mången grånad idrottsgrabb, som kämpat på gamla Bleksäng och som nu var med i defileringen, ertappade sig nog med en glädjetår i ögonvrån.

Det hela började med defilering av idrottare av bägge könen och särskilt märkte man Kamratföreningens grånade garde och de ungdomliga stafettlagen från folkskolan. Gustavsbergs Blåsorkester under ledning av musikdir. Gustav Svensson svarade för god takt och ton.

Så framträdde Gösta Dahlberg och föredrog en av honom själv författad prolog, vars idrottshistoriska aspekter livligt uppskattades av den 1000-hövdade publiken.

Sedan Blåsorkestern spelat "Ferbelliner", fanfarmarsch för 4 trumpeter och orkester, steg idrottsföreningens ordf. John Svenson fram och hälsningstalade förtjänstfullt och därefter var det kom.-fullm. ordf. Gunnar Andersson, som å kommunens vägnar emottog idrottsplatsen och bad landshövdingen förrätta invigningen.

Landshövding Gunnar Danielson trädde nu fram och talade tänkvärda ord om idrottens betydelse och ansvar, varefter han förklarade Farstaborg invigd.

Efter ett musiknummer var det gästernas tur att tala. Så följde tal av representanter för Svenska fotbollsförbundet, Stockholms idrottsförbund, Gustavsbergs folkskolor, Gustavsbergs kommun, Gustavsbergs Fabriker, Kamratföreningen m. fl.

Utmarschen följde och speakern Torsten Rolf tog till orda och tävlingarna började.

Först blev det kurirstafett mellan skolans lag (klass 6 vann) och så stavhopp och handboll (Gustavsberg vann) samtidigt. Järla visade fram fina 100-meterslöpare och Enskede goda spjutkastare. Löpning 800 meter gick i 2 heat och det var hårda strider. 3.000-metersloppet bjöd också på en spännande finish, där G. Flack från Strängnäs blev en handsbredd före Börje Larsson, Hammarby, följd av Kurre Söderberg från Tureberg.

Efter varje tävling fick de fyra bästa beträda prispallen och emottaga fina priser ur gustavsbergschefens Hjalmar Olson hand.

För goda insatser vid idrottsplatsens tillblivelse utdelades diplom till kamrer Arvid Ericson, byggm. Gösta Göransson, idrottsplatskom. ordförande John Svenson och sekr. Sune Nilsson. Kamratföreningens pris för årets bästa prestation gick till orienteraren Alf Rosén.

Så var tävlingarna slut och idrottsföreningen kunde hala den fana som vajade på hedersmasten med föreningens insignium.

Axman.

RESULTAT
av Gustavsbergs IF:s friidrottstävlingar på Farstaborg den 19/6 1955.

100 meter.

Heat I
1) L. G. Hultgren, Järla IF 11.5.
2) Åke Berglind, IFK Enskede 11.7.
3) Lennart Tegvall, MP 11.9.
4) Tore Lundgren, Hammarby IF 12.7.

Heat II
1) I. Håkansson, Järla IF 12.0.
2) Lennart Ekner, MP 12.2.
3) Lars Staberg, IFK Enskede 12.4.
4) Åke Asp, Boo IF 13.0.

FINAL
1) L. G. Hultgren, Järla IF 11.1.
2) Åke Berglind, IFK Enskede 11.4.
3) I. Håkansson, Järla IF 11.6
4) Lennart Tegvall, MP 11.7.
5) Lars Staberg IFK Enskede 11.9.

800 m. A-final.

1) Kurt Ohlsson, Fredrikshofs IF 1.57.1.
2) Esbjörn Wallin, Bellevue IK 1.57.6.
3) Rolf Andersson, Turebergs IF 2.00.8.
4) Nils Byström, IF Ulvarna 2.02.9.
5) Åke Löfman, IF Ulvarna 2.03.0.
6) Lennart Hammarström, IF Ulvarna 2.03.6.
7) Lennart Jansson, Bellevue IK 2.04.7.

800 m. B-final.

1) Valle Söderström, Bellevue IK 2.02.8.
2) Bengt Karlsson, Bellevue IK 2.04.2.
3) Bengt Andersson, Fredriksh. IF 2.05.1.
4) Bengt Johansson, Järla IF 2.06.9.
5) Rune Rosén, MP 2.07.8.
6) Toivo Lagerhult, Spårvägens GoIF 2.07.8.
7) Hans Westerberg, Boo IF 2.09.1.
8) Olle Andersson, IFK Enskede 2.10.0.
9) Bror Hedman, Spårvägens GoIF 2.10.0.
10) Gerhard Hansson, Bellevue IK 2.10.2.
11) Bert Eriksson, IFK Enskede 2.26.0.

3.000 m.

1) Georg Flack, IK Viljan, Strängnäs 8.41.1.
2) Börje Larsson, Hammarby IF 8.41.4.
3) Kurt Söderberg, Turebergs IF 8.46.6.
4) Valfrid Berglund, Järla IF 8.51.6.
5) Rolf Alvarsson, Westermalms IF 9.05.4.
6) Conny Rolf, Järla IF 9.28.6.
7) Karl Jaskari, Turebergs IF 9.37.2.

Spjutkastning.

1) Hans Malmgren, IFK Enskede 59.60.
2) Robert Öhman, Bellevue IK 59.23.
3) Tord Johansson, Järla IF 53.43.
4) David Persson, Bellevue IK 51.87.
5) Arne Grönros, Järla IF 51.84.
6) Sverker Jönsson, Bellevue IK 51.54.

Stavhopp.

1) Lennart Lind, Bromma IF 380.
2) Bernt Jonsson, Järla IF 380.
3) Sven Andersson, Eskilstuna GUIF 360.
4) Lars Wennblom, IF Ulvarna 340.

Skönt i sommarvärmen

Flickorna på HPF har kaffepaus i grön gräset.

Landshövding Danielsons tal på Farstaborg

Idrotten har blivit en av de stora folkrörelserna i vårt land. Till Riksidrottsförbundet är för närvarande anslutna omkring 10.000 föreningar med cirka 850.000 medlemmar, och hundratusentals idrottsidkande eller idrottsintresserade personer finns utanför förbundet. Man kan fråga sig om denna utveckling i stort sett varit lycklig. Enligt min mening har den varit det alldeles obetingat.

Det moderna arbetslivet med dess höga tempo sliter på människorna, både till kropp och själ. Människan blir i regel bara en liten kugge i ett stort och invecklat maskineri. Det dagliga och ofta enformiga arbetet behöver en motvikt på fritiden. Det finns mycken rotlöshet i tiden, vi känner det alla, och ungdomen har alltid varit den känsligaste barometern. Trångboddheten, framför allt i städerna, har skapat särskilda fritidsproblem. Här har idrotten en viktig uppgift att fylla. Den ger inte bara ökad fysisk spänst, den skänker också tillfredsställelse och livsglädje. De egenskaper, som utmärker en god idrottsman — energi och uthållighet — är också av den största betydelse i det dagliga arbetet. Den fysiska fostran har helt naturligt blivit en viktig samhällsuppgift. De medel, som användes för att främja den, är i själva verket en investering i folkhälsan och ger god ränta. Men idrottens syften är inte begränsade till den fysiska fostran. De vill efter förmåga verka för stil och hållning över huvud taget. Idrotten gör utan tvivel mycket för att främja skötsamhet och hyfsning. Jag talar här om idrottens huvud, kropp och lemmar och inte om idrottens svans.

Idrottsrörelsens främsta mål är inte att skapa stjärnidrottsmän. Stjärnorna behövs som propagandamedel för att väcka intresse för sport. Och våra toppförmågor har med säkerhet skapat en icke obetydlig good will för Sverige i utlandet. Men det har utan tvivel gått mycken osund stjärnkult och chauvinism i den internationella idrottens spår. Bredden är ur allmän synpunkt viktigare än toppen, motionsidrotten är viktigare än den kvalificerade tävlingsidrotten, men båda är nödvändiga

Den väldiga svenska idrottsrörelsen bärs till största delen upp av oavlönade krafter, som ägnar sina föreningar ett hängivet och uppoffrande arbete. Deras insatser har utåt blivit alltför litet uppmärksammad och uppskattad, men de är förtjänta av ett verkligt erkännande för sitt arbete. De tar hand om ungdomen, de har i regel respekt med sig och de talar ett språk som grabbarna begriper.

De flesta idrottsföreningar arbetar under mycket svåra förhållanden. Bristen på idrottslokaler är stor över hela landet. Det är därför med mycken tillfredsställelse man ser denna förnämliga idrottsanläggning fullbordad. Den har tillkommit genom samverkan av idrottens män, stat, kommun och ett ansvarskännande industriföretag. Det ger denna idrottsplats en god förankring. Jag framför mina hjärtligaste lyckönskningar och hoppas att ungdomen i Gustavsberg kommer att få mycken glädje av denna anläggning. Och med dessa ord förklarar jag idrottsplatsen Farstaborg invigd.

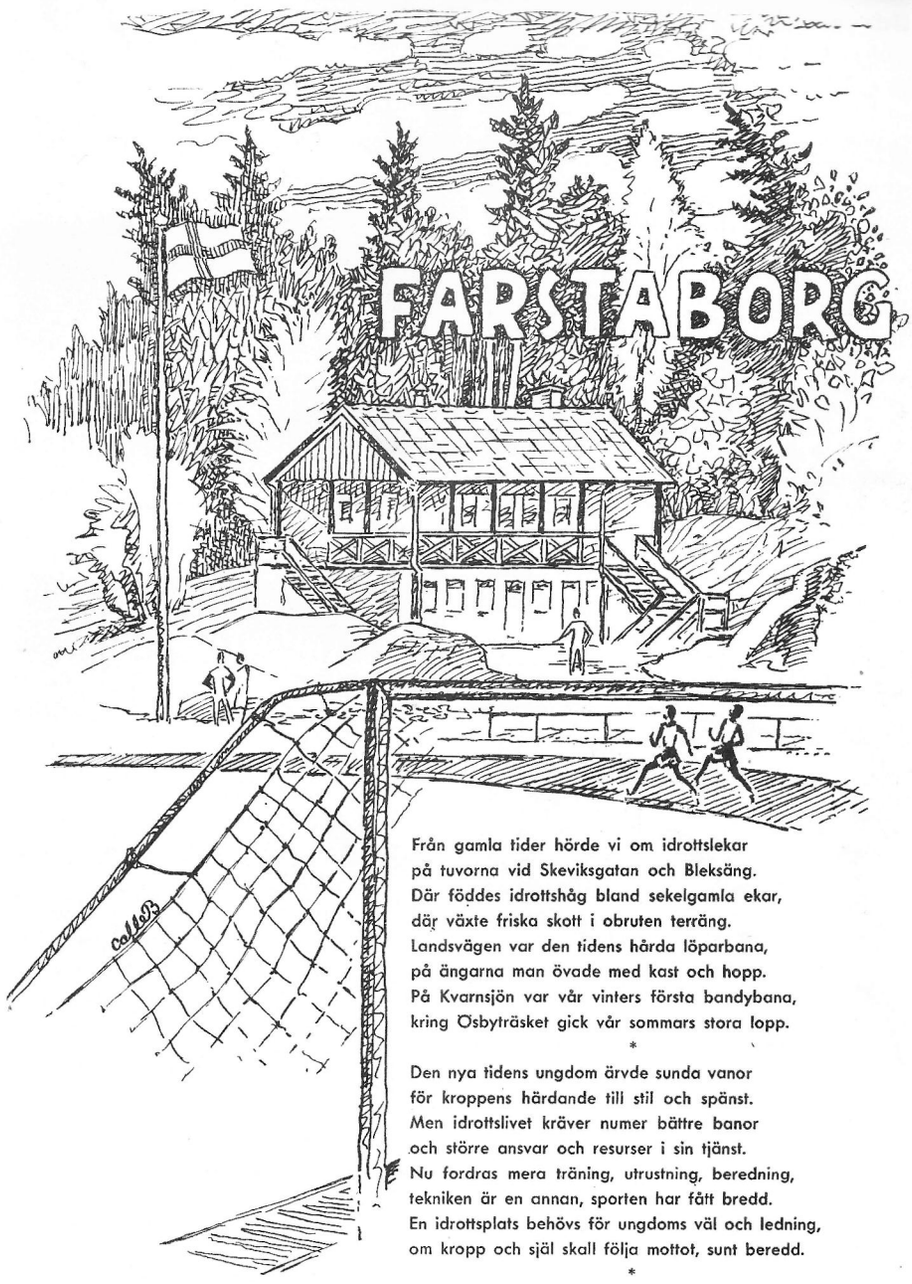

Från gamla tider hörde vi om idrottslekar
på tuvorna vid Skeviksgatan och Bleksäng.
Där föddes idrottshåg bland sekelgamla ekar,
där växte friska skott i obruten terräng.
Landsvägen var den tidens hårda löparbana,
på ängarna man övade med kast och hopp.
På Kvarnsjön var vår vinters första bandybana,
kring Osbyträsket gick vår sommars stora lopp.

*

Den nya tidens ungdom ärvde sunda vanor
för kroppens härdande till stil och spänst.
Men idrottslivet kräver numer bättre banor
och större ansvar och resurser i sin tjänst.
Nu fordras mera träning, utrustning, beredning,
tekniken är en annan, sporten har fått bredd.
En idrottsplats behövs för ungdoms väl och ledning,
om kropp och själ skall följa mottot, sunt beredd.

*

Här ligger Farstaborg i skogens gröna glänta,
en värdig skapelse i sommarfager nejd,
där gräsvall, gropar, löparbanor liksom vänta
på kraft och håg, på glädje, mod och fejd.
Det offer som ni gjort, som idrottsplatsen danat,
är ej förgäves, löftet ger vi alla och envar.
Må idrotten här växa stark, till vad vi tänkt och anat.
För Farstaborg må ljuda högt en välgångens fanfar!

Gösta Dahlberg

Bildsvep från Farstaborg: Slutstriden på 3.000 m, Stavhopp 380 cm, final 100 m, vår målvaktsflicka klarar buren, prisutdelning för handboll och final 800 m.
Foto: H. Ohlson och G. Blomberg.

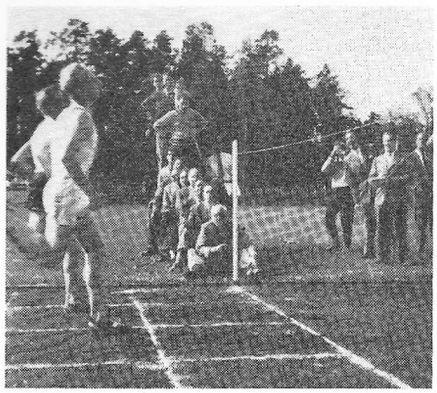

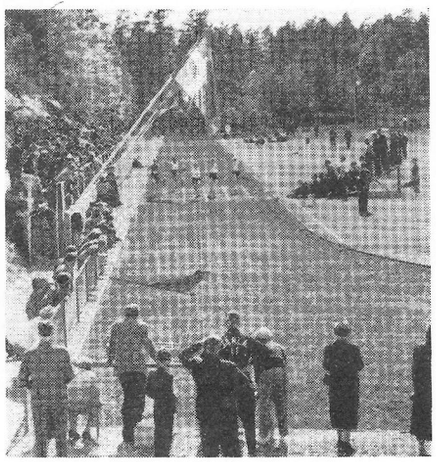

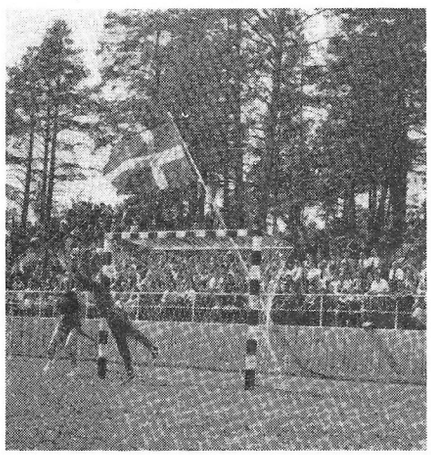

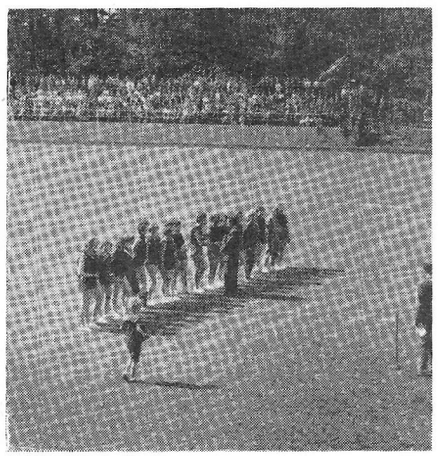

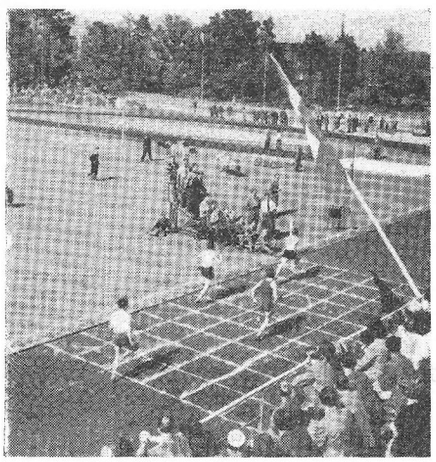

Livet på en svensk landsväg en vacker sommardag

Landsvägen ligger svart och ångande i det skarpa solljuset. Den slingrar sig likt en bred orm genom samhället, över åkrar och genom skogsdungar.

Framför en av Pressbyråns kiosker leker några halvstora pojkar utan vägvett speedway. De snirklar och far, gasar och svänger mellan bilarna, som kommer i en jämn ström inifrån staden.

En klunga ungdomar kommer cyklande. De stannar vid kiosken och köper några läskedrycker, som de stoppar ned bland sina badgrejor. Så åker de vidare till badplatsen utanför samhället.

Fru X-man kommer från affären, dragande på sina två minsta flickor i en skrinda. Hon träffar fru Y-ström, och de stannar och pratar om väder och vind, om äggen, som stigit i pris, och om Anderssons ohängde Olle, som slagit ut en fönsterruta igen.

Under tiden har fru X-mans ena flicka kravlat sig ur skrindan. Hon har hunnit ut i halva körbanan, och just som fru X-man vänder sig om, stannar en bil med gnisslande bromsar. Hon skriker till och rusar fram till sin flicka, som börjat gråta av förskräckelse. Bilisten säger några ord till fru X-man och kör sedan vidare.

Två småflickor springer upp och ned i dikesrenen. De är ute för att plocka blommor. Blommorna växer slokande och dammiga vid vägkanten. Flickorna hittar några gråa prästkragar och sätter sig vid vägkanten för att plocka sönder dem, blad för blad.

Då kommer tre "skinnknuttar". De knattrar förbi på sina femhundra och försvinner vid kröken. Flickorna får en grå hinna av landsvägsdamm över sina ljusa klänningar. De ser lite förvånade på varandra, skrattar till och fortsätter att plocka sönder sina blommor.

En buss kommer frustande uppför en backe. Den stannar vid badplatsen och töms snabbt på sitt innehåll. Det är stora och små, barn och gamla, som likt packade sillar suttit eller stått ända från staden för att för några timmar få njuta av sol och hav.

Två flickor i artonårsåldern, slanka och brunbrända, kommer trippande, svängande en badväska mellan sig. De har bara vita minimala shorts och tunna jumprar på sig. Då två unga pojkar i en flott, öppen bil stannar, och frågar om de vill åka med, accepterar flickorna. Fru X-man och fru Y-ström, som fortfarande står och pratar, spärrar upp ögonen.

"Ja, se ungdomen nu för tiden . . ." menar fru X-man.

"Ja, annat var det, då vi var unga", fyller fru Y-ström i.

De halvstora pojkarna, som lekte speedway, har klarat sig utan skråmor. Bilisten, som stannade för den lilla flickan, har kommit fram till sin sportstuga. Ungdomarna och de bilåkande flickorna har lyckligt kommit fram till badplatsen, och fru X-man och fru Y-ström har gått var och en till sitt.

Nya bilar, cyklar och gående följer den svarta ormen, in mot den steniga och heta staden eller mot havet med dess svalkande vatten och solbelysta stränder.

Siv Ullberg.

Sju år med Gustavsbergs barn

Vid Daghemsföreningens årsmöte blev Lilian Wåhlberg föremål för hyllningar med blommor, gåvor och tal. Där kom italienska pappor och mammor med vacker vas, övriga mammor med en grupp utsökta Fribergspjäser, styrelsen med Thea-servis och barnen med album. Och där talade V. Gezelius varma ord och Marianne Olofsson tolkade personalens tack för de gångna åren — och saknaden, då tant Lilian nu slutar med daghemmet och går att pyssla om sitt eget hem. Red. för sin del passar på att pressa med en avskedsintervju.

— Hur länge har Du varit bland våra barn?

— I sju soliga år.

— Hur har daghemmet utvecklats under den tiden?

— Då jag kom hit fanns det en heldagsavdelning och en barnträdgårdsavdelning på sammanlagt 35 barn. Efter något år öppnade vi halvdagshemmet i Hästhagen och då ökade barnantalet med 30. För två år sedan började vi pröva familjedaghem som ett kompliment till daghemmet och den verksamheten har nu stabiliserats och tar ett 30-tal barn i c:a 20 hem.

— Det blir ett hundratal barn under daghemmets vingar. Anser Du att lokalerna har varit tillfyllest?

— Nja, huset vid Ekedalsvägen kanske inte är så ändamålsenligt. Från början var det ju inte heller avsett till daghem. Där saknas t. ex. isoleringsrum för tillfälligt sjuka barn, torkrum för barnens ytterkläder, vantar, m.m.; vi har inget personalrum och förrådsutrymmena är knapphändiga. Sen har vi nog en känsla av att vi skulle vilja flytta ut väggarna i alla rum — men då skulle kanske vårt daghem förlora sin nuvarande prägel av hem.

— Och Hästhagslägenheten?

— Den är ett provisorium. Golvytan är för liten för en barngrupp. Och inte är det särdeles lyckat att inrymma daghem i ett hyreshus, men det har gått bra tack vare goda grannar.

— Tillåt mig nu vara provokatorisk. Är vistelsen på daghem till fördel för barn?

— Det är givet att barn, som får vistas i en grupp med jämnåriga några timmar om dagen under ledning av utbildad personal, får en större värld genom de många fler intryck och impulser de får än andra barn. Vi har också tillgång till utvecklingsbefrämjande lekmateriel. Särskilt nyttigt är det för "enda barnet", som bland kamrater måste öva hänsyn och en viss anpassning.

— Är det inte infektionsrisker med så många barn samlade?

— Jo, givetvis, men i stort sett har jag erfarenhet av ett gott hälsotillstånd bland daghemsbarnen, om man undantar mässlingsperioden och en och annan obligatorisk förkylning.

— Vi har ju kämpat tillsammans för "Vita Tanden". Har vår antisnaskkampanj gett resultat bland Dina barn?

— Jag vet att många av barnen här har blivit duktigare med att borsta tänderna regelbundet. De har också blivit medvetna om att snask är skadligt för tändernas bestånd. Sen kan man förstås inte begära någon uthållighet hos barn, om de inte får ständig inspiration och hjälp från oss vuxna. Alltså inte bara från daghemspersonalen utan först och främst från föräldrarna.

— Vi prövade ju eftermiddagshem ett slag. Jag tycker att vi skulle behöva ett för dem som nu lämna daghemmet för att börja i skolan. Vad anser Du om den tanken?

— Ett eftermiddagshem, som är öppet mellan 13—17 fyller inte behovet för förstaklassarna. Bäst vore ett daghem för just dessa barn, dit de kunde komma både före och efter skoltimmarna, som inte är så många första terminen. De behövde ha "ett bo" där de kunde gå ut och in ungefär som skolbarn gör hemma. Jag tror inte att barnen skulle vara så förtjusta över att gå direkt från skolan till ett daghem för resten av dagen.

— Har Du något önskemål i den frågan?

— Ja! Vågar man komma med en from önskan, så vore det att mammor med barn i första klassen fick vara hemma på eftermiddagarna och själva ta emot sina barn, när de kommer hem fulla av nya intryck och erfarenheter ...

— Men daghem i övrigt anser Du bra?

— Att vara borta från sitt hus och hem i 10 timmar per dag, när man är 2—3 år, kan ju aldrig vara en idealisk lösning för ett barn. Men eftersom samhället är sådant att mammor "måste" arbeta även utanför hemmet, så måste också daghemmen finnas. Jag anser att det under dessa förhållanden är en god lösning. Sen beror det så mycket på hurudant daghemmet är. Stora anstaltsliknande daghem, med korridorer eller bås på gården för olika åldrar, kan ju inte direkt bidra till barnens trivsel — anstalten må sen vara aldrig så lyxigt inredd. Nej, små daghem med mindre grupper är nog det bästa.

— Du kanske har flera erfarenheter på problemet och varthän går utvecklingen?

— Jo, det finns många frågor, som vi som arbetar i yrket ställer oss. Hur långa dagar orkar barnen med i en grupp? Hur stora grupper kan vi ha utan att pruta av för mycket på den individuella vården? Får barnen tillräcklig kontakt med oss? Och så vidare. Ingenting är färdigt utan utvecklingen behöver gå framåt även på daghemsfronten.

— En artikel i "Sunt förnuft" var litet kritisk för en tid sedan!

— Jo det vill jag lova. Men tar vi oss en titt på våra barn, där de tumlar om i gröngräset, kommer in med strålande aptit, kopplar av vid middagsvilan och är pigga och nöjda, ja då har vi nog svårt att gå med på någon svartmålning av daghemmen. Kan någon förresten säga varför allt ska vara antingen svart eller vitt? Det finns ju också variationer däremellan. Och jag undrar vad den där författaren av artikeln om daghem har att sätta i stället för de "förkastliga" daghemmen. Familjedaghem, hur bra de sen kan vara, är en allt för obeständig form av barnverksamhet för att helt kunna ersätta daghem.

— Men daghem är dyrt!

— All barnavård är dyrbar och daghem inte minst. Men det är också värt att satsa pengar på en så oerhört viktig sak som förskolebarnens vård och fostran.

— Du försvarar Dig bra. Vad skulle Du önska för *vår* daghemsverksamhet i fortsättningen?

— Jag skulle önska att Hästhagens daghem fick större lokaler och en egen tomt till lekplats. Och så hoppas jag innerligt att daghemsverksamheten i fortsättningen ska få åtnjuta samma goda stöd, förståelse och intresse som hittills från styrelse, föräldrar, kommun och fabrik.

— Vi får hoppas det bästa. Och vart bär det nu iväg? Slutar Du helt?

Den 16 juni höll företagsnämnden vid fabriken sitt kvartalsmöte på Värdshuset, till vilket också inbjudits gäster från kommunen, skolan och arkitektkontoret. Per Holm redogjorde för andra avsnittet i sin digra utredning om *Gustavsbergs befolkningsutveckling* och illustrerade det hela med överskådliga diagram. Med den nya Värmdövägen ökas utsikterna att Gustavsberg blir ett förortsområde för Stockholms expansion, framhöll herr Holm, en utveckling som givetvis är beroende av företagets och kommunens politik. I utredningen har gjorts en del tänkbara alternativ för den framtida utvecklingen, förutsättningarna för ett vidgat produktionsprogram vid fabriken, folkökningen, antalet skolbarn, ungdomar, pensionärer och tillgången på arbetskraft. Herr Holm avslutade sin redogörelse med några spörsmål, som behöver prövas i den fortsatta bearbetningen, t. ex. frågan om bostadsbehovet, skolans utbyggnad o. s. v. Nämndledamöterna var överens om att ägna utredningen närmare personliga studier och att vid ett kommande sammanträde diskutera olika alternativ och åtgärder.

Från *skyddsarbetet* meddelades att antalet olycksfall t. o. m. maj utgjorde 22, mot 38 under motsvarande tid föregående år. Under 1:a kvartalet stoltserade Badkarsfabriken med 0 olycksfall. Yrkesinspektören har varit på inspektion och sammanträffat med skyddskommittén. Man har därvid diskuterat bättre skydd vid badkarspressarna och åtgärder mot drag och damm på plastavdelningen m.m. En fråga om parkeringsplats utanför fabriksområdet gick till vidare utredning. Företagsnämnden noterade stor tillfredsställelse med skyddsarbetet vid fabriken.

Förslagsverksamheten rapporterade 47 nya förslag sedan årets början. Av dessa har hittills 33 premierats med sammanlagt 2.190 kr. Även i fråga om förslagsverksamheten gav nämnden uttryck åt sitt särskilda erkännande.

Ordf. Hjalmar Olson gav en överblick på *marknadsläget*. Han nämnde bl. a. en viss men dock ej tillfredsställande ökning på omsättningen av *hushållsporslin*. Vi ha stor orderstock, men ligger efter med leveranserna på grund av brist på kunnigt folk. Men även prisbildningen ger oss besvärliga problem. — Vi ha lancerat ytterligare en del nyheter och gjort en uppmärksammad insats på utställningen H 55 i Hälsingborg. — Orderna på våra produkter på *TPF* och *BKF* äro goda. Kreditgivningen på byggnadsmarknaden är kraftigt åtstramad och medför indirekt bekymmer för oss. *Plastavdelningen* har full sysselsättning och produktionen på *kylavdelningen* är tillfredsställande.

Ordf. redogjorde vidare för nybyggnadsplanerna på tunnelugn och lager vid TPF. Hr Forsman gav därpå några intryck från Amerika och plastmarknaden. Man har bra material men har gjort en del negativa erfarenheter kring hållbarheten av färg och yta. Man experimenterar sig fram genom variationer av hartser och bearbetningsmetoder.

Vid ett kommande tillfälle skall nämnden ge sig i kast med att diskutera synpunkter på "arbetet, jäktet och hälsan", ett uppslag som egentligen härrörde från en tidningskollega, som hade en del lugna synpunkter på förhållandena vid Gustavsberg.

Ja, sedan var det egentligen bara att önska varandra en varm sommar och en trevlig avkopplande semester. Och det kan vi behöva.

Sekr.

— Jag kommer att stanna i Stockholmstrakten till att börja med, så småningom hamnar jag kanske i landsorten. Att ha heltidstjänst som daghemsföreståndarinna anser jag inte förenligt med skötseln av sitt hem. Men det är möjligt att jag under någon tillfällig period rycker in i yrket. Men jag har nog tänkt att vara hemma och sköta om vårt hus och hem.

— Ja, då ber jag att få tacka för intervjun. Och så tillönskar vi Dig en god fortsättning och ett lycka till från läsekretsen i Gustavsbergaren.

Daghemmets töser dansa fjärilsdans.

Yrkesskolans första årskurs

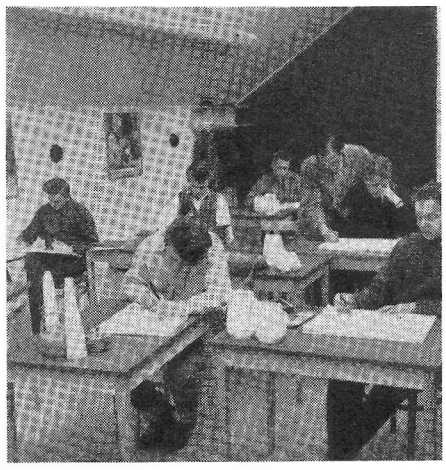

Verkstadsskolan

för keramisk yrkesundervisning hade avslutning av första årskursen den 27 maj på Värdshuset. Eleverna hade här ordnat utställning av sina arbeten i form av teckningar och keramiska alster. Kursen har omfattat yrkesräkning, yrkesritning, teknologi, praktisk uppsats- och affärsskrivning, yrkeshygien och praktiskt arbete. Lärare har varit hrr Sven Johansson, Rolf Eriksson, C. A. Breger, Folke Andersson, Gösta Dahlberg och Torsten Rolf. Studiebesök har gjorts på Liljevalchs konsthall och Nationalmuseum. Vi har tagit en bild från en lektion i teckning på skolans egen lärosal. En ny årskurs beräknas starta den 1 september samtidigt som 2:a årskursen fortsätter enligt planen. Intresserade sökande bör lämna in sin anmälan före den 1 augusti.

Kanske det

Med anledning av den stigande konkurrensen och en ursäktlig ambition att förbli solventa, ser vi oss nödsakade att införa en ny ordning. Vi anhåller därför att, någon gång mellan arbetstidens början och dess slut, dock utan att göra alltför stora intrång på den tid som normalt ägnas åt lunchrast, rökpauser, kaffepauser, vilopauser, historieberättning, lottsedelsförsäljning, semesterplanering och tankeutbyte i största allmänhet, var och en av företagets anställda måtte låta sig angeläget vara att kila in en stund som lämpligen kan benämnas "arbetspaus".

Direktionen.

(Klipp ur Det Bästa)

Konsumspalten

Kooperationens andel växer, kunde Albin Johansson konstatera i ett anförande vid KF:s rikskongress, som baserades på en utredning om konsumtionsföreningarnas omsättning i procent av den totala konsumtionen under åren 1938—1953. Vid kongressen behandlades även den ständigt aktuella frågan om rationalisering för att på bästa sätt kunna tillvarataga konsumenternas intressen. Kongressen uppmanade i ett uttalande föreningarnas och KF:s ledning att intensifiera pågående rationalisering samt bevaka varje möjlighet till kostnadssänkande åtgärder. Kongressen riktade också en kraftig maning till alla inom rörelsen anställda att stödja rationaliseringssträvandena samt att själva medverka till att kostnaderna hålles nere.

Stadsrådet Ulla Lindström framhöll i en hälsning till kongressen att kooperationen i vårt land är en maktfaktor av uppfriskande slag.

I vårt konsumentkooperativa samhälle har vi inte byggt färdigt, men räknar med att få bygga vidare. I Lugnet ser vi konturerna av de fastigheter som skola innerymma bostäder och konsumbutik. Fastigheten vid Villagatan har blivit för trång och därför hoppas vi att i höst kunna påbörja den utbyggnad som behandlades när medlemmarna voro samlade till senaste distrikts- och årsstämma. När bostadsfastigheterna vid Trallbanevägen blir färdiga nästa år måste vi också disponerat om butiken vid Hästhagsplan så att vi kunna betjäna medlemmarna där på ett bra sätt. Förutsättningen för en god utveckling av vår förening är givetvis vår industris fortsatta goda utveckling.

Butikerna har nu rustats att taga emot sommarinvasionen. Personalen har förstärkts med biträden från olika delar av vårt land, från kooperationen i Danmark och Finland samt skolungdomar från orten. Snart är det semestertid i Gustavsberg och ett stort antal av samhällets innevånare reser till andra platser. Under dessa veckor är det sommargästerna som blir i majoritet i våra butiker.

Beträffande försäljningen innevarande år visar den en ökning under de första fem månaderna med 160.000 till 2.292.000 kronor. Vi äro glada över denna utveckling och hoppas att under året passera ett stycke över 6 miljoner.

Föreningens studiegrupper har avslutat sin verksamhet för säsongen och företagit den sedvanliga sommarresan, som denna gång gick runt Mälaren med bussar. När den nya studiesäsongen börjar hoppas vi på fortsatt god anslutning. Men vi ska nu inte tala om höstens och vinterns studier även om dessa årstider har sin tjusning. Nu ska vi fira sommar och semester. Konsums familjeträff blir i Folkets Park söndagen den 14 augusti och till den hälsar vi redan nu hjärtligt välkommen.

G. M—n.

Ett brev

Till Gustavsbergs Fabriker.

Var vänlig och mottag mitt varma och hjärtliga tack för det storartade bidraget till vår basar den 31 mars! Det var verkligen härligt att få sådana mängder av porslin! En underbar gåva, som också till fullo uppskattades av basarens besökare. Tusen tack!

Behållningen gick ju till våra "Egna hem" byggen för barnrika flyktingfamiljer och gav oss en god grundplåt till den nya kolonin på 50 hus, som vi skall börja bygga i Mölln. Flyktingarna där lever under verkligt deprimerande förhållanden, inkvarterade i mörka och fuktiga bunkers eller dragiga och kalla lagerlokaler. Det är en synnerligen behjärtansvärd uppgift att ge dem vackra och ljusa hem och jag är oändligt tacksam för all givmildhet och vänligt intresse, som visats vårt byggnadsprojekt.

Staden Mölln har ställt en mycket vacker tomt till förfogande uppe på en höjd omgiven av stora skogar och de små husen skall grupperas kring en kyrka. Jag tror, att det kommer att bli en riktig liten sagoby och hoppas vi inte varit för optimistiska i vår tillit till Flyktinghjälpens trogna givare och gamla och nya vänner, utan att det skall lyckas oss att få skänka var och en av de femtio familjerna ett eget vackert litet hus.

Än en gång innerligt tack och många hjärtliga hälsningar

Ann Mari Bismarck
Hamburg

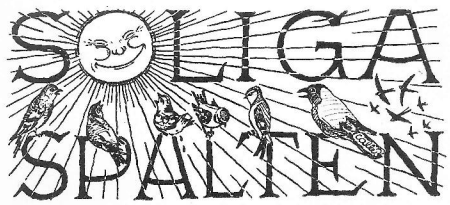

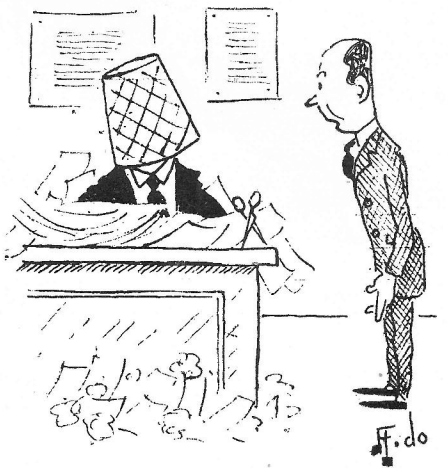

— Jag får be direktörn om ursäkt. Jag har sett fel i dragningslistan.

*

Värmebölja.

*

Hört på Farstaborg.

— Väldigt fina tider på dom här banorna!

— Undra på det, när det sitter fyra tidsstudiemän vid målet och pressar tiderna.

*

Förolämpning.

Sonen: — I dag var det en grabb i skolan som sa att jag var lik dej, pappa...

Fadern: — Så roligt! Vad sa du då?

Sonen: — Ingenting. Jag bara klippte till en...

*

Post.

Översten inspekterar kasernvakten och ropar: "Post!"

Kalle från Ingarö tittar ut från kuren: "Ä de någe till 87 Karlsson?"

Tisdagen den 26 april samlades schackspelarna till en trevlig och i allo gemytlig avslutning med prisutdelning, kaffe och ett par tjusiga filmer, visade av Hilding Ohlsson. I. Elvin gav simultan mot 22 spelare från sällskapet. För att inte någon rätt- eller orättvisa skulle bli begången enades samtliga spelare om remi. Åhberg, Bjärewall m. fl. spelade i lag och det påstås att kompanjonskapet skulle ha kunnat lett till seger över Elvin, om inte tiden tagit slut.

Den i alla avseenden populäraste av våra tävlingar, Korp-serien, hemfördes av Samhället lag I som vann med 5½ poäng. Fabriksmästare blev BKF med 4½ poäng. I tävlingen har 7 lag deltagit.

Klubbturneringen klass I vanns av A. Lindström med 7 poäng. På andra plats kom V. Ohlsson med 6½ poäng. I klass II segrade H. Ericsson med 10½ poäng; A. Mörtl blev tvåa med 7 poäng. Klass IIIA vanns av V. Mayerl med 9½ poäng och tvåan R. Ericsson hade samma poäng. Klass IIIB slutligen vanns av O. Bergqvist med 12 poäng. I. Nilsson blev tvåa med 10½ poäng.

En blixtturnering med 30-talet deltagare vanns av gamle kämpen V. Ohlsson med A. Lindström på andra plats.

I december 1954 hade vi Schackklubben Pjäsen från Stockholm härute och klådde dem med 13½—6½ poäng. I mars var vi inbjudna till returmatch och fick åka hem med 5 poäng i baken, d.v.s. Pjäsen vann över oss med 12½—7½ poäng.

A. S. G. kom med 15 man och fick stryk med 9—6 poäng. Och Televerket kom och vann med 4—8 poäng. Så där går det till i schack.

I februari hade vi schackmästaren E. Lundin hos oss. Han spelade simultan mot 30 av våra spelare och vann med 5½—24½ poäng. Så vinner en mästare! De som lyckades helt var A. Lindström, A. Andersson, C. Rolf och H. Ericsson. Remis spelade B. Thulin, J. Holmén och G. Ericsson. Undertecknad jämte Calle B. hamnade i var sitt mattnät och saken var Oskar för vår del.

Mycket, mycket mera har vi gjort men det skulle få bli en spalt bara. Sa redaktörn.

B. Arvidsson.

*

I fabriks-schacket mötte Anton denna gång Arne Lundkvist, S. K. Pjäsen, en av denna klubbs bästa spelare. Första partiet blev indiskt med L. som vit. Efter 48 drag hade L. vinsten inom räckhåll, men fann ej vinstdraget utan gjorde ett feldrag som medförde förlust av partiet. Det andra partiet blev franskt parti med A. som vit.

Vit vann en bonde i spelöppningen man svart fick i kompensation det bättre figurspelet. Vit lyckades emellertid överrumpla motståndaren med ett kungsangrepp vilket efter en del avbyten medförde kvalitetsvinst. Med kvalitet och bonde under gick partiet i längden ej att hålla för svart trots ett segt motstånd. Resultatet av matchen blev alltså 2—0 för Anton. Vinnaren vill dock framhålla att ett resultat av 1—1 hade varit en rättvisare värdemätare på den hårda och jämna kampen. En revanschmatch kommer troligen att spelas nästa säsong. Om utrymmet medger följer här 2:a partiet.

	Vit A. Andersson	Svart A. Lundkvist
1	e2—e4	e7—e6
2	d2—d4	d7—d5
3	S b1—c3	L f8—b4
4	e4—e5	c7—c5
5	a2—a3	L b4×c3†
6	b2×c3	S g8—e7
7	D d1—g4	c5×d4
8	D g4×g7	T h8—g8
9	D g7×h7	D d8—c7
10	K e1—d1	S b8—c6
11	f2—f4	L c8—d7
12	S g1—f3	0—0—0
13	D h7—d3	d4×c3
14	D d3×c3	S e7—f5
15	g2—g3	K c8—b8
16	L f1—d3	d5—d4
17	D c3—b2	S c6—e7
18	L c1—d2	L d7—c6
19	K d1—e2	T g8—h8
20	T a1—f1	T d8—g8
21	K e2—f2	L c6—d5
22	T f1—b1	b7—b6
23	a3—a4	D c7—b7
24	L d3—e2	T h8—b6
25	a4—a5	S e7—c8
26	a5×b6	S c8×b6
27	L d2—a5	K b8—c7
28	c2—c4	d4×c3 e. p.
29	D b2×c3†	D b7—c6
30	D c3×c6†	K c7×c6
31	L e2—a6	T g8—b8
32	g3—g4	L d5×f3
33	K f2×f3	S f5—e7
34	T b1—c1†	K c6—d7
35	L a6—b5†	K d7—d8
36	K f3—g3	S e7—d5
37	h2—h4	K d8—e7
38	h4—h5	f7—f6
39	g4—g5	f6×g5
40	f4×g5	T b8—g8
41	g5—g6	T g8—h8
42	L b5—e2	S b6—d7
43	L a5—d2	S d7×e5
44	L d2×h6	T h8×h6
45	K g3—h4	K e7—f6
46	T b1—f1†	K f6—g7
47	L e2—d3	T h6—h8
48	K h4—g5	T h8—d8
49	T c1—b1	S d5—b6
50	L d3—e4	T d8—d7
51	T b1—b5	S e5—c4
52	h5—h6†	K g7—g8
53	g6—g7	uppgivet

En blommande kvist

För en enda junis blommande kvist
mot fjärdarnas solblanka spegel
kan jag glömma allt blommande
skärt jag mist
och att vissna är livets regel.
För en gungande gren, som snövit
och skir
hänger högt i gryningens strimma,
kan jag glömma att allting med
tiden blir
förhärjat i stormar och dimma.

J a r l H e m m e r

HALVDAGSHJÄLP
önskas i hushåll på Norra Lagnö under sommaren. Närmare per tel. 305 17.

Fritt Forum

Samling vid pumpen!

Motto: Allt går igen,
sa August Strindberg.

Det tar sin tid ibland, men nog får han rätt så småningom. För ungefär 2100 år sedan dominerade det Romerska väldet och lade under sig allt som var värt att ha från Egypten till England. Den svåraste medtävlaren, Kartago på Afrikas norra kust, var kuvad. Staden Kartago, en av de förnämsta på den tiden, hade förlorat sin makt och var mer eller mindre värnlös. Men det var inte nog med det. En censor i Rom hade gett sig den phule på, att den även skulle förintas. Alla tal han höll i senaten, även om de handlade om jordbruksfrågor, avslutade han med orden "ceterum censeo Carthaginem esse delendam". Och det betydde: "För övrigt yrkar jag på Kartagos förstöring".

Detta gick förmodligen romarna på nerverna och för att få ett slut på tjatet for de över Medelhavet och förstörde staden så grundligt, att våra vetenskapsmän nu knappast kan hitta platsen. Det finns de som påstå, att det var Scipio Africanus som fällde de orden. Det tror jag är fel. Scipio A. var en bildad karl och en gentleman och därtill påverkad av den högre kulturen i Aten. Så det är föga troligt att han var så hämndgirig. Och därtill kommer att han oftast var ute och krigade. Av namnet att döma mest i Afrika. Han kunde omöjligen ha tid att prata om gödsling i Roms senat. Då skulle jag förr tro att det var Cato. Vilket namn! Det är ju som gjort för en småsnål, och hämndgirig sate, som skall förstöra för förstörandets skull. Låt oss således anta att det var Cato och låt oss även hoppas att han dog en bråd död.

Så gör vi ett hopp 2100 år framåt. Våren är kall och våt och minst en månad försenad. Men det kan knappast vara Catos fel. Djungeltrummorna ha emellertid mullrat och busktelegrafen viskat om onda tider för Höjdhagen. Det var svårt att tro. Stakningspinnarna är ju borta och i Dahlbergsbladet läste vi att Höjdhagen skulle få vara ifred. Men vid en söndagspromenad hittade vi en del mystifika solkors målade på berget omedelbart norr om höjdhagsvillorna. Och följde man dem, hittade man även stakningspinnar, som visade det nya attentatet. Den nya 24 meter breda autostradan skall tydligen nu gå över Landsfiskalens lada, genom Stegers och Wahlgrens villor, stryka tätt utmed höjdhagsvillorna i norr och sedan tangera Grindstugärde för att sedan gå in i den gamla sträckningen.

Och där ha vi den gamle Cato. Han har tydligen återuppstått. En liten modern Cato, som inte glömmer att sluta sin aftonbön med orden "Och för övrigt ber jag om Höjdhagens förstöring." När han blev stoppad i sitt första försök, att totalt föröda samhället på en gång, skall han nu anfalla oss bakifrån. När de sedan börjar bygga vägen skall de väl göra, som den här lilla bilden visar: räta och jämna vägen. Och då stryker väl en god del av samhället med. Om viljan i stället hade varit god hade de kunnat staka vägen 100 met. längre norrut. Det hade den väl knappast blivit längre eller dyrare av. Det finns väl knappast högre berg än det de nu stakat över. Och även om det behövs lekplatser för våra småttingar så ha vi inte bett att få dem i form av en starkt trafikerad autostrada.

Vad skall vi arma höjdhagsbor göra då? Rassla med vapen och slå på sköldarna är ju inte tillåtet längre. Vädja till våra kommunala fäder? Är det någon av dem som bor i Höjdhagen och som inte är rädd för Cato?

Vi kan väl i alla fall höja ett stridsrop!

Carthagiensare.

LÖRDAGSKVÄLL PÅ FARSTAVIKEN

Det är fridfullt på Farstaviken på lördagskvällen, sedan alla gustavsbergare med motor- eller segelbåt sökt sig ut till holmar och skär.

Födda:

Den 30 mars. Bo Anders Fredrik, s. t. Sven Fredrik Johansson och h. h. Rut Astrid Vera f. Andersson, Tvärv. 16.

Den 1 april. Sven Arne Börje, s. t. Sven Georg Arne Qvist och h. h. Ebba Ester Maria f. Axell, Bergsg. 1 b.

Den 3 april. Anneli Margareta, d. t. Gunnar Sigvard Gustafsson och h. h. Ritva Anneli f. Saarenpää, Skuggan.

Den 7 april. Gun Elisabet, d. t. Erik Tage Nordin och h. h. Gundla Henrietta f. Johansson, Mariag. 6.

Den 10 april. Ulla Yvonne, d. t. Karl Oskar Ove Nilsson och h. h. Ulla-Britt f. Tapper, Hästh.v. 10 b.

Den 22 april. Gunilla Kristina, d. t. Gunnar Norberg och h. h. Dagmar Anita f. Frilund, Kullen 8.

Den 24 april. Glen Raymond Alvar, s. t. Raymond Alvar Edenholm och h. h. Eila Anna-Liisa f. Hakala, Trallbanev. 1.

Den 29 april. Kurt Hermann s. t. Hans Franz Springs och h. h. Lajha Maria f. Kurppa, Hästh.v. 6 b.

Den 3 maj. Bo Tommy, s. t. Bo Gösta Torsten Hedberg och h. h. Berit Eleonora f. Söderlund, G:le Svartens v. 7.

Den 7 maj. Jan Christer, s. t. Jan Olof Karlsson och h. h. Ulla, Birgitta f. Johansson, Hästh.ter. 16.

Den 9 maj. Pia Elisabet, d. t. Alf Viktor Bjuhr och h. h. Ingegärd Ulrika f. Söderlund, Aspvik 1:18.

Den 2 maj. Hans Christian Sven, s. t. Alf Georg Liljevall och h. h. Maria Teresia Antonia f. Rauch, Höjdhagsv. 19.

Den 15 maj. En dotter t. Nils Gustaf Nehlin och h. h. Britta Ingegärd f. Ahnqvist, Mörtnäs 1:524.

Den 17 maj. En dotter t. Göte Aston Emanuel Sefyrin och h. h. Britta Helena f. Månsson, Lagnö norra 1:161.

Den 20 maj. En son t. Roberto Rabaini och h. h. Elisabetta f. Gavazzeni, Sadelvägen 4 a.

Den 11 maj. En dotter t. Karl-Heinz Preissler och h. h. Marianne Margarete f. Haueisen, Höjdg. 5.

Den 1 juni. Nils Göran, s. t. Nils Hilding Löfgren och h. h. Rakel Maria Margareta f. Bäcklund, Hästh.v. 2 b.

Den 1 juni. Ruth Karin, d. t. Krister Sture Gotthard Norlin och h. h. Ruth Gullan f. Nordin, Hästh.v. 3.

I en engelsk tidning berättas en näpen historia om hur portvakten i ett av de stora varuhusen tog hand om de babies, som mödrarna anförtrodde åt honom, medan de var inne och handlade. — En sådan portvakt kan många gånger betyda mera för företagets public relations än den största reklamkampanj.

Prof. Sune Carlson

För vänligt deltagande i min stora sorg ber jag få framföra mitt varma tack.

Sigfrid Florén.

Vigda:

Den 21 april. Stig Olof Nordström, Ingarög. 4 och Lilian Sigrid Kristina Wernsten f. Hindriks.

Den 30 april. Sten Elis Samuelsson, Tvärväg. 12 och Asta Anikki Heikkinen, Åkerlyckan.

Den 30 april. Curt Ivar Olle Bengtsson, Enskede och Mait Inger Linnéa Samuelsson, Tvärv. 12.

Den 27 maj. Nils Owe Jansson, Brännkyrka och Gerd Inga Britt Mikaelsson, Skeviksg. 8.

Den 28 maj. Henry Arnold Olsson, Nacka och Sylvi Kaarina Juutilainen, Skeviksg. 8.

Den 29 maj. Tord Gustaf Adolf Ekström, Rotebro och Kerstin Ulla-Britt Hellström, Grindstugärde D. 26.

Den 11 juni. Berndt Folke Andersson, Sthlm och Inger Elise Andersson, Mariag. 9.

Döda:

Den 11 april. Fru Magda Matilda Löfdahl f. Johansson h. t. porsl.mål. Johan Emil Löfdahl, Skeviksg. 5. 54 år.

Den 12 april. Änkefru Elin Josefina Andersson f. Borg, Sadelv. 2. 73 år.

Den 14 april. Fru Ester Maria Axelina Flor4n, f. Stålbrandt h. t. rep. Johan Sigfrid Florén, Ingaröväg. 9. 62 år.

Den 19 april. Fröken Agnes Elvira Jävert, Mörtnäs 1:447. 77 år.

Den 30 april. Kyrko- och skolvaktmäst. Gustav Anton Percival Wallius, Ekedalsskolan. 61 år.

Den 30 april. Änkefru Augusta Vilhelmina Trygg f. Hellenius, Ålderdomshemmet. 88 år.

Den 6 maj. Formaren Oscar Bertil Severin. Värmdög. 5. 51 år.

Den 17 maj. F. muraren Johan Richard Larsson, Ingarög. 5. 79 år.

Den 27 maj. Fru Anna Lovisa Andersson f. Karlsson h. t. körkarl Johan Ludvig Andersson, Bergsg. 1 b. 72 år.

Den 7 juni. Fröken Julia Helena Ekström, Ingarög. 2. 73 år.

Den 9 juni. F. lagerarb. Fritz August Larsson, Villag. 2. 74 år.

Tack!

För all uppvaktning på min 60-årsdag vill jag till A.-B. Gustavsbergs Fabriker, Gustavsbergs Missionsförsamling, arbetskamrater och vänner framföra mitt varma tack.

Edith Wahlin

Till arbetsledning, arbetskamrater och vänner får jag härmed frambära mitt hjärtliga tack för vänlig uppvaktning på min 60-årsdag.

Ester Nilsson.

Tack ska ni ha!

Gunnar Andersson, 50 år.

För vänlig hågkomst på min 60-årsdag ett innerligt tack till fabriksledning, arbetskamrater och vänner.

Maria Fredriksson.

Jag bugar och tackar för vänlig hågkomst på min 50-årsdag.

Uno Lindberg.

Ett varmt tack för uppvaktning från fabrik, arbetskamrater, släkt och vänner på min 50-årsdag.

Erik Johansson.

Konfirmander 1955

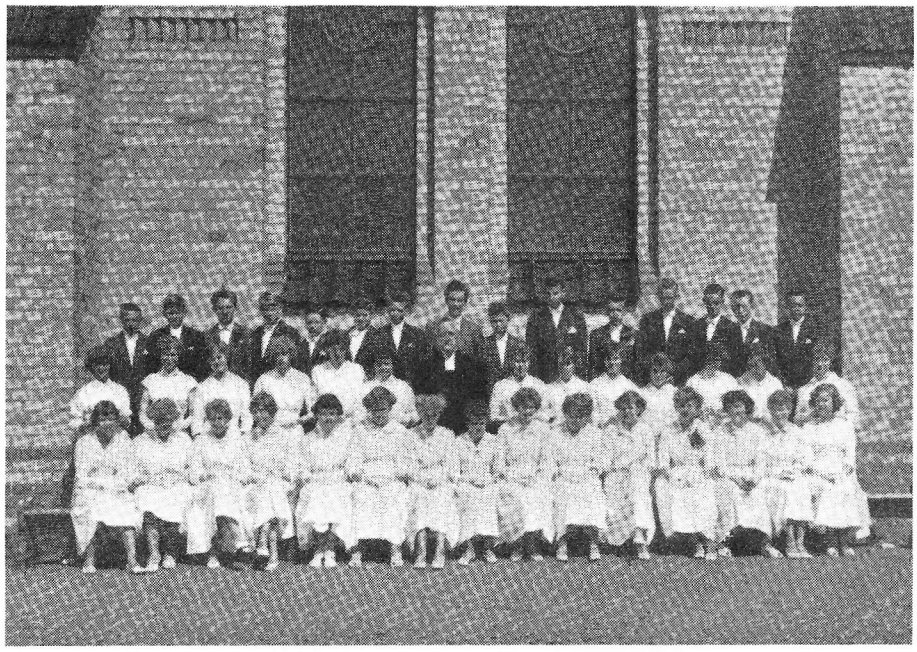

Gossar: Arne Vincent Andersson, Kurt Åke Andersson, Bert Gunnar Bjärevall, Harry Stefan Box, Jan Gunnar Calmernäs, Hans Runar Dahlgren, Sune Lennart Ekmark, Kurt Evert Hansson, Karl Åge Harald Holm, Arne Johansson, Hans Åke Johansson, Ingvar Einar Jansson, Karl Tomas Nordgren, Stig Lennart Sundberg, Ulf Henning Ullberg.

Flickor: Rigmor Berglind, Elna Margareta Berg, Inga Margareta Cedergrund, Britt Gunilla Dahlgren, Inger Linnéa Dahlgren, Verna Monica Marie Louise Eriksson, Britt Ann-Marie Fredholm, Inga-Lill Fredriksson, Inger Margareta Hjerpe, Maud Louise Johansson, Gerd Solveig Margareta Johansson, Birgitta Viola Karlsson, Sonja Margareta Karlsson, Inga Marianne Kreutz, Britt Aina Margareta Lindquist, Gunvor Maria Lindefalk, Terttu Inkeri Lundin, Ulla Margareta Lönnberg, Kerstin Rose-Marie Nilsson, Anita Vilhelmina Qvick, Zaida Margareta Rennerstedt, Ingrid Rosenblad, Inga Viola Scholtzé, Siv Gunilla Ström, Ingrid Britt-Mari Svensson, Birgitta Vivi-Ann Söderlund, Sonja Anita Geisje Vijnja, Mona Birgitta Öhgren.

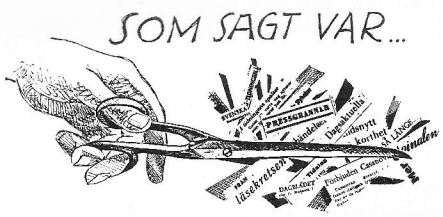

Apropå unionsupplösningen 1905

Ja, det lär väl inte gå an att dölja det längre. Meningen var egentligen att man skulle vänta med det tills den värsta julbrådskan var över. Men nu har det i alla fall sipprat ut, och då må sanningen fram. Brukspatron Odelberg på Gustavsbergs porslinsfabrik ämnar förklara Norge krig.

Saken röjdes på så sätt, att det vart tal om Kristianiautställningen 1914 och en tidning här intervjuade industriella storpampen med några frågor: "Skall Sverige vara med i den vita staden också?" Intet ont anande knackade journalisten på hos patron Odelberg. Men då skulle man ha sett på själva "PP-antagonist".

"Jag utställa i Norge", utropade herr Odelberg och såg ut i synen som en bältespännare (20 kr i finfin parian). "1905 upphörde Gustavsberg att göra affärer med Norge, och om norrbaggarna kröpe på sina bara knän från Pipersviken till Baggensfjärden finge de inte ens köpa en liten assiett att lägga sina sillnackar på. Slut för alla evigheters evighet." Jag kan inte tycka annat än att det är stil och kläm på det där. Egentligen förefalla vi andra svenskar bra mycket pjattigare än herren till Odel- och Gustavsberg. Norska ministerhotellet ha vi visserligen rivit ner och vi blunda alltid när vi dricka Lysholms akvavit, så vi skall slippa se otäckheten. Men förresten vilken förslappande glömska av vad som varit. Sven Hedin reser i triumftåg genom Norge, idrottsmän och andra kvista dit över lätt och galant som vore det en lustresa till Gripsholm. Får det fortgå så här är det svensk-norska såret snart läkt, detta frätande kräftsår som vi ständigt måste riva upp för att landet skall må väl. Lyckligtvis ha vi brukspatron Odelberg, och hör nu vad han ämnar göra. Då veklingarna tyckas glömma ämnar han handla. Den 1 januari 1911 öppnar han fientligheterna med Norge. Att närmare redogöra för stridsplanen torde ej vara nödvändigt. Så mycket kan dock yppas att hären fördelas på tre kårer, den första anförd av artisten Gunnar Gunnarsson Wennerberg, den andra av Alf Wallander, och den tredje av reservgeneralen Lidman Silverplåt. Bataljen öppnas av herr Wennerberg, som under ett häftigt bombardemang med kaffekoppar och skönt utsirade blompottor avleder fiendens uppmärksamhet, medan kårerna B och C göra en kringgående rörelse över Nordkap och Lofoten. På höjden av Trondheim fattar Wallander posto och radar upp en kollektion av sina ultramoderna brandgula krukor. Förfärad ryggar fienden tillbaka för denna syn. Då rycker general Lidman fram och börjar med stentorsstämma läsa upp sina femton band samlade dikter. Detta ger fienden nådestöten. Full av fasa flyr deras armé i full oordning, och segern är vunnen. Sen återstår det endast att göra som romarna vid Kartago. Man borrar ett djupt hål mitt i Norge och sänker det för alltid i havets djup. Och brukspatron Odelberg får åter frid i sin själ, när piltarna på skolbänken hemma i Gustavsberg läser i geografin: Sverige gränsar i väster till Atlantiska oceanen.

Ur ett tidningsurklipp 1910

Stora fordringar på våra klosetter

En vattenklosett är en bra sak. Tyvärr tas dess tjänster i anspråk över rimlighetens gränser. Genom vattenklosetten spolas kaffesump och under ett enda år rensades 100 kubikmeter sump upp vid Norr Mälarstrand. Rensningskostnaderna var 27.000 kronor.

Lakan, bindor, cellstoff, krossat porslin, glas, rakblad, kapsyler, äppel- och apelsinskal hamnar via toaletten i avloppsrören.

Allt tar vattenklosetten allt för vänligt emot. Bara en enda gång sägs dess tjänstvillighet ha överskattats. Det var då en tant på Kungsholmen försökte få ner julgranen.

(Ur "Kommunalarbetaren")

På tal om semester

Att jäkta sig fram längs vägarna eller bland nya människor är ingen gedigen semester. Om ni är flängig av er, så sätt er på en sten och lär er att se det som är omkring er, det finns tusen små ting som bara det lugna sinnet och det vilande ögat kan upptäcka och ha glädje av. Det behövs inte så många kvadratmeter för att skapa ett litet himmelrike. Och om ni hör till den lugna, stadiga typen, så rör på er lite i herrans namn. Liv är rörelse och tvärs om för resten. Och om ni är så där prudentligt normal, ordentlig, korrekt, så för allt i världen ändra inte på det. Ni kunde ju bli en ny människa med lite originalitet och liv och liite oförväntandes, sådant som folk längtar efter att få se hos en normal. — Lycka till med semestern och kom tillbaka lite — annorlunda.

"Vår Tidning"

Kan jorden öka sin befolkning?

Det sägs ibland att om befolkningen fortsätter att öka i nuvarande takt kommer jordens resurser att vara uttömda. Svält och stridigheter kommer att hejda ökningen om inte människorna griper sig an med att bromsa fortplantningen. Vetenskapliga undersökningar ger emeltid föga stöd åt denna uppfattning. Jordens förmåga att producera livsmedel och andra livsförnödenheter är mycket tänjbar och beror i stor utsträckning på människans uppfinningsförmåga. Ingen vet vilka produktionsökningar som kan möjliggöras genom framtida tekniska uppfinningar eller nya former av ekonomisk organisation. Försiktiga beräkningar har visat att det även med nuvarande kunskaper och rådande samhällsformer är tekniskt möjligt att livnära en mycket större befolkning än den jorden nu har. Om all den jord som kan brukas utnyttjades och om modern jordbruksvetenskap tillämpades till fullo överallt skulle livsmedelsproduktionen kunna ökas många gånger om. Undersökningar av tillgången på kol, järnmalm samt andra energikällor och råmaterial för industrin visar att klokt använda och bevarade skulle dessa vara tillräckliga för att möta en växande befolknings behov under lång tid framåt. Möjligheterna att nyttja sol- och atomenergi har man ännu bara börjat ana.

Forskare har påpekat att det inte har stort praktiskt värde att försöka beräkna hur många människor som jorden eventuellt skulle kunna försörja om alla resurser vore fullt utnyttjade. Att det som är tekniskt möjligt inte alltid är praktiskt utförbart är en följd av mänsklig svaghet. Okunnighet, snikenhet, stridigheter, vidskepelse och blind trohet mot traditioner hindrar människorna från att uppnå det som är i deras makt, trots att alternativet kan vara fattigdom eller svält.

Ur en rapport från
FN:s sociala avdelning.

Jag minns

En lustresa med Farsta

När driften vid järngruvorna på Utö lades ned i slutet på 1870-talet blev en hel del unga män arbetslösa. Somliga sökte sig till Liljeholmens stearinfabrik och en del kom till Gustavsberg och fick arbete på fabriken. Från min barndom minns jag några namn: Boström, Sten, Jernström, Persson, Nilson, Östman, Tegerström, Söderberg. Min far kom till Gustavsberg 1881 efter att ha arbetat hos en lantbrukare på Ornö, där han förresten träffade henne som sedan skulle bli min mor. De gifte sig och flyttade till Gustavsberg och stannade där hela sitt liv.

I början av 1890-talet — jag minns ej vilket år det var — anordnades en lustresa till Utö med den lilla bogserbåten Farsta, som väl inte kunde ta med mer än ett 40-tal passagerare. Mina föräldrar voro med och jag hade också fått den äran, vi skulle hälsa på farmor som bodde i Lurgatan, som sedermera blivit bekant genom Hasse Z. som bott där några somrar. Ditresan gick bra fast det nog var fler än jag som voro sjösjuka innan vi kommo över Mysingen. På hemresan gick Farsta på grund, så vi fingo fara tillbaka till Utö och min mor och jag fingo stanna hos farmor en tid. Hur vi sedan kom hem det har jag inget minne av, men det är som Kipling säger: en annan historia.

Gurra Manel.

Tre blommor

Har ni tänkt på hur ofta våra minnen är förknippade med blommor och dofter. Om min tid räckte till och någon hade lust att lyssna, så skulle jag berätta historien om strandhattarna vid Stångehuvud fyr, om den blå scillan vid Strandvik, om äppelblom en sjuttonårsdag vid Greby gravfält, om gullpudran vid kallkällan i dalen därhemma.

I dag vill jag berätta om tre röda pioner, paeonia av familjen ranunculaceae, som bildar den lysande mittpunkten i mitt bästa Gustavsbergsminne.

Det var en dag lika grå som de andra, eller rättare en vardagsmorgon lika jäktig som vanligt. En sådan morgon då alla knappar faller ur sina nyckelpositioner, skoremmarna går av och skjortan kommer på avig. Jag levde ensam med min lille son som efter vanligheten var förkyld och ville ha sin mamma hemma. En rimlig begäran av en sjuk treåring som inte kan förstå varför hans mamma med våld måste klä på honom för att komma i tid till daghemmet. Det går nu inte att förklara för en så liten person att en ensamförsörjande mamma måste arbeta borta t. o. m. när hennes barn har hög feber för att ekonomin skall palla för alla törnar. Då är det förtvivlat att vara mamma och förtvivlat att vara en liten snuvig treåring. Just när vi var som ledsnast ringde det på dörren. Utanför stod Greta Ekroth som vi då inte kände och räckte fram tre röda pioner som hon ville ge oss för något jag hade skrivit.

När hon gått klädde vi oss så glatt som skulle vi på fest och många morgnar erinrade vi oss en snäll tant med tre röda blommor som kom när livet var som gråast.

Tre blommor från en mor till en annan, en spontan gärning av mänsklig värme i en stund då den hade livsavgörande betydelse. Paeonia av familjen ranunculaceae tappar snart och flockvis sina kronblad inomhus men dessa tre kommer att lysa i mitt minne så länge jag lever.

Edla.

Ansiktslyftning i Folkparken

Den som nu färdas förbi Folkparken i Gustavsberg frapperas av den trevnad de mjuka färgerna strålar emot en en vacker sommardag. Entrén har fått en färgsammansättning som överensstämmer med folksmaken.

Så har trädgårdskonsulent Folke Rydholm utformat det nya området, som är avsett för barnen och kommunen har lovat att hjälpa till med moderna lekattiraljer. I centrum blir det en grön matta där de små kan tumla om, det blir en fontän med en flicka och fyra fiskar, en gåva från fackföreningen.

Så blir det ett flertal rosgrupper och andra prydnadsväxter och platsen begränsas utåt "Rutens träsk" av en poppelhäck.

Uppgången från entrén har försetts med kantsten med belysningspelare kantade med rosor innanför. En grupp rhododendron drar också uppmärksamheten till sig. Parkstyrelsens avsikt är att snygga upp parken under konsulentens ledning i den takt våra ekonomiska möjligheter tillåter. Frivilliga bidrag till prydnader o. dyl. emottagas tacksamt och kommer att redovisas i Gustavsbergaren.

Axman.

Fackliga spalten

Vad får jag för 2 kronor och 35 öre? För det priset kan jag möjligen få en ask cigarretter, men jag kan även för samma pris teckna en försäkring som lämnar ersättning vid sjukdom eller dödsfall. Med tanke på detta har fackföreningen låtit omarbeta sina gamla försäkringar med Folksam. Försäkringarna kostar 2 kronor och 35 öre per månad och ersättning lämnas enligt nedanstående.

1. Dagsersättning:
Vid olycksfallsskada utom arbetet, ryggsjukdomsfall fr. o. m. arbetsoförmågans 94:e dag i högst 730 dagar kr 4:50

2. Invaliditetsersättning:
Vid olycksfallsskada utom arbetet som leder till partiell eller fullständig invaliditet lämnas högst ..... kr 10.000:—

3. Dödsfallsersättning:
Vid dödsfall på grund av sjukdom kr. 1.800:—
Vid dödsfall på grund av olycksfall utom arbetet ..... kr. 2.800:—

4. Ersättning för läkarintyg med kr. 5:— för ett läkarintyg per månad.

5. Ersättning för tandskador, som orsakats av olycksfall utom arbetet.

6. Ersättning för ryggkorsett och övriga invaliditetshjälpmedel som rekommenderats av läkare och som icke betalas av sjukkassan.

Alla fackföreningsmedlemmar får tillhöra försäkringarna oberoende av ålder och hälsotillstånd.

Några viktiga brasklappar finnas dock i anslutning till förmånerna. 1) En person som uppnått 67 års ålder erhåller ersättning för högst 90 dagar. 2) Vid sjukdomsfall som före den försäkrades inträde i försäkringen föranlett arbetsoförmåga och som inom 2 år därefter föranleder ny arbetsoförmåga (ex. tuberkulos, sinnessjukdom etc.) erhåller likaledes ersättning i 90 dagar. 3) Den som fyllt 70 år erhåller inte invaliditetsersättning.

Blir arbetsförmågan på grund av sjukdom nedsatt till hälvten, lämnas halv dagsersättning.

Efter den 1 mars har avdelningens hjälpkassa upphört, varvid de ören som tidigare gick till denna kassa numera går till försäkringarna. Vid sjukdomar som inträffat under tiden 1 januari—1 mars lämnar dock den gamla hjälpkassan ersättning från och med den 94:e dagen.

Ryggsjukdomar som inträffar under tiden 1 januari—1 mars regleras efter de gamla bestämmelserna. Efter den 1 mars är försäkringarna helt nya och ersättning lämnas efter de nya bestämmelserna.

A. Ö.

Det blåste lite småsnålt den minnesvärda dag, då musikkåren, tillsammans med ett hundratal vänner och gynnare, firade det 90:de året av dess tillblivelse. Dagens datum var den 18 juni 1955, vilket vi nu skriva oss till minnes. Och nog ska vi också minnas de för vinden festligt smällande blågula dukarna, som folkparksgubbarna låtit hissa, dagen till ära. Det gjorde det hela liksom litet högtidligare och mera stämningsfullt, än vad vi kanske i förstone tänkt oss.

Jubileumsprogrammet inleddes med att vi hälsade publiken hjärtligt välkommen. Samtidigt passade vi på att s. a. s. inför öppen ridå tacka för det ekonomiska stöd och det personliga intresse för vår verksamhet som såväl kommunens som bolagets representanter och styresmän ger och visar oss. Vi passade naturligtvis också på att tacka våra gamla musikkamrater och ledare Anton Kock, Oskar Ullberg och Bruno Thulin för det storartade och betydelsefulla arbete, som de under sin aktiva tid lagt ner i musikkåren. När detta var gjort så besteg vår ledare, Gustav Svensson, podiet och piggade upp våra lyssnande vänner med en Jubileumsmarsch komponerad av 'him self'. Se'n bjöd vi på Våretid av J. Olsson. Folke Andersson skötte om Jungfrun under lind med sin esskornett. Hennes pappa hette som bekan W. Peterson-Berger. Efter ouvertyren till operan Regina av Rossini avslutade vi 1:sta avdelningen med att Freddy Kihlberg blåste Fältvakten av Kunze. Så skulle Gunnar Andersson högtidstala, men eftersom han var i Finland så fick vår oförbrännerlige Gösta Dahlberg hoppa upp på estraden, där han först läste upp ett gratulationstelegram från Gunnar och därefter — liksom Ture Nerman en gång i riksdagen — höll sitt tal på vers. Här en provbit: "Nu tacka vi er alla man för att ni skapat tradition. För gökotta, för Valborgsmäss, för 1:a majdemonstration. Vid midsommar — som jul — vid fest av var facon. *Ni* är det som ger glans å takt med trummor och trombon. Ni gett oss glada stunder. Ni spelat moll och dur. Det är på goda grunder, idag det är er tur — att hyllas för er vilja, ert kunnande, er takt. I Gustavsberg är ni en tillgång, en tonens riddarvakt." Och så slutade han med att utbringa ett leve för musikkåren och vi reste oss smått rodnande över så mycket ros och tackade vackert för den eleganta hyllningen. Därefter talade vår musikaliske broder — Lennart Backman — för orkesterföreningen och han förärade oss dessutom en bukett blomster in naturell. Acke Björkman representerade Folkparken och överlämnade en musiklyra i jätteformat och den gamle hedersmannen Bergkvist i skytteföreningen presenterade oss ett standar från tidernas begynnelse. Magister Munknäs representerade skolan och han tackade oss för vårt arbete med skolorkestern och så avslutade Harald Lindholm med att lyckönska oss på kommunens vägnar. Musik igen. Sven och Ingmar Wahrenberg blåste en polka av Nielsen och sedan spelade vi Svenska folkvisor och danser av Söderman. Vår valthornist Stig Nordström hade komponerat foxtroten — Promenad och arrangementet Fasernation var gjort av E. Andersson. Konserten avslutades med fanfarmarsch av Ferbeliner och det i grevens tid, för nu började det att regna på allvar. Vi hann dock sätta oss i relativ säkerhet runt kaffebordet under serveringens halvtak. När vi druckit ett par koppar gott kaffe så äskade Artur Teglund ljud och med sitt speciella gemyt talade han både gott och varmt om musikens betydelse för oss människor. Efter hans anförande fick vi en liten fin överraskning. Bolaget skänkte oss musikanter ett specialkomponerat askfat per man. Förutom jubileumsdevisen bestod mönstret av fem fanfartrumpeter med dukar, färg och emblem direkt efter original. Ja så har vi inskrivit ett nytt datum i Gustavsbergs musikkårs historia och nu hoppas vi av hela vårt hjärta att vi ska mötas igen 1965.

Fanfar.

Orkesterföreningen 5 år

Gustavsbergs orkesterförening har i år genomfört sitt femte spelår och kan i all stillhet fira ett femårsjubileum. En kort historik är därför kanske på sin plats.

Föreningen kom till den 15 febr. 1950, då vid årsmöte med Gustavsbergs Musikcirkel, denna ombildades till Gustavsbergs Orkesterförening. Dåvarande dirigenten för Kungl. Flottans musikkår Gustav Svensson anställdes som dirigent, och orkestern kan alltfort glädja sig åt att taktpinnen skötes av denne utomordentligt kunnige och erfarne musiker.

Första året var ett experimentår, varunder ekonomin beredde stort bekymmer. Fyra väl utförda och av Gustavsbergarna entusiastiskt mottagna konserter resulterade dock i att som herr Dahlberg anmärkte i tidningen Gustavsbergaren experimentet var avslutat och att orkestern funnit sin melodi. Styrelsen lyckades med benägen medverkan av Gustavsbergs Fabriker och Gustavsbergs kommun få ordning på finanserna. För närvarande erhåller orkesterföreningen årliga driftsanslag av fabriken och kommunen, och tack vare dessa har föreningen kunnat ge tre konserter varje spelår utom tillfälliga framträdanden i olika sammanhang.

Från början har orkesterföreningen satt som sitt mål att i möjligaste mån hålla den kvalitet på programmen, som fordras av statsunderstödda orkestrar. Dock har varje år hållits en s. k. populärkonsert för att tillgodose alla smakriktningar.

Sångsolister har under de fem åren varit Ester Berg, Torsten Bernow, Luigi Carrara, Olle Hallin, Ingrid Israelsson, Karl-Olov Johansson och Britt Léonarde, på piano Celi Lührs-Horngren, violin Italo Pilotti och Ingemar Söderlund, trumpet Gunnar Schmidt och Sven Wahrenberg, ess-kornett Folke Andersson, basun Freddy Kihlberg och flöjt Berndt Andersson.

Alla ha på sitt sätt bidragit till att stärka orkesterns renommé.

Under de gångna åren har rekryteringsfrågan berett svårigheter. Musiker tycks vara ett flyttande folk. Stråkinstrumentalister och blåsare ha farit sin väg till andra platser. Nya ha kommit. Under sistgångna året har styrelsemedlemmen, hornisten Sven Norling lämnat samhället men i hans ställe har kommit flöjtisten Birgit Granborg, valthornisten Stig Nordström, violinisten Lars Brandt och Karl Aage Holm och Ingvar Wahrenberg, den sistnämnde säkert en av Sveriges yngsta trumpetare. Styrelsen framför ett tack till Norling för dennes insatser och hälsar de nya medlemmarna välkomna.

En smärtsam förlust har orkestern gjort i och med att en av stöttepelarna, en som varit med från orkesterns början, Bertil Pettersson oväntat avled. Vi tackar honom för ett föredömligt arbete i orkestern, för ett gediget kamratskap och lyser frid över hans minne.

Under året har styrelsen haft fyra protokollförda sammanträden. En lyckad utflykt till Ängö och ett operabesök kan noteras från "klubbmästarens" verksamhet.

Gustavsberg i maj 1955.

Styrelsen.

Skolnytt

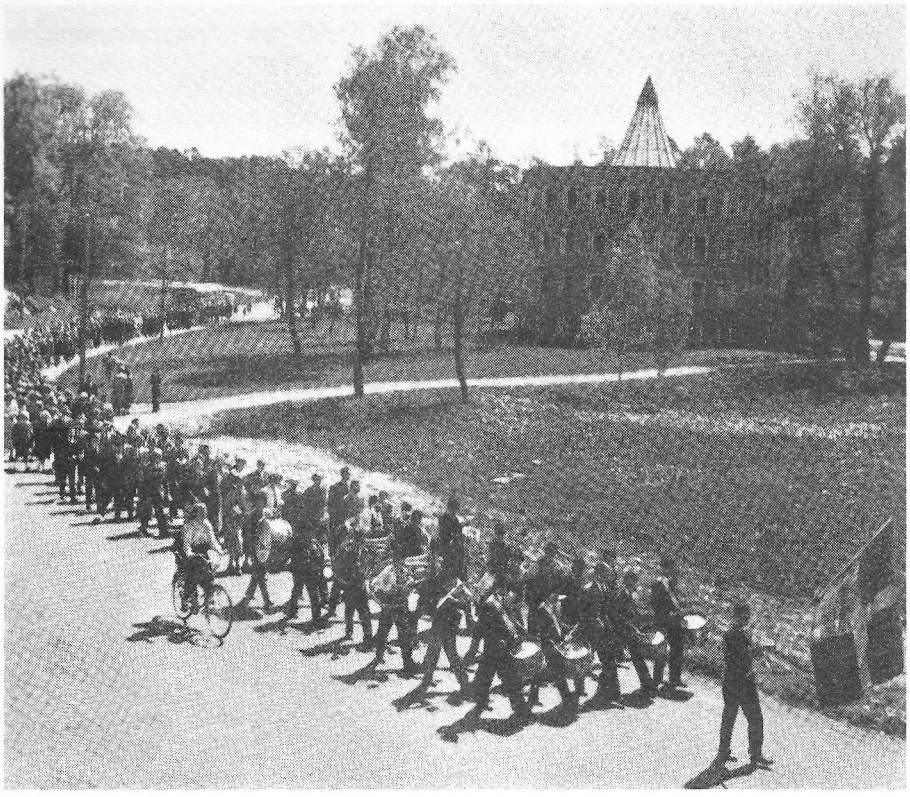

Skolorkestern leder för första gången kyrkmarschen.

Lördagen den 11 juni 1955 hade vår skola sin sedvanliga årsavslutning. Men årets avslutningshögtid var unik. Det var ju första gången som avgångsbetyg från 9-årig enhetsskola kunde ges åt våra elever.

Efter några lektioner, som intresserat följts av många föräldrar och syskon i de blomsterprydda klassrummen, gick det färgstarka och glada tåget ner till kyrkan. Sedan skolans lilla fina nystartade blåsorkester utfört några musikstycken under ledning av musikdirektör Gustav Svensson, kunde överlärare Vilhelm Gezelius ge en kort redogörelse för verksamheten under läsåret.

Inledningsvis nämndes, att skolan hade omfattat 620 elever, fördelade på 25 läraravdelningar. 38 elever lämnade nu skolan med avgångsbetyg. Av dessa hade sju gått gymnasielinjen, tolv den allmänna linjen, nio i gruppen för metallyrken och tio i avdelningen för handel och kontor. I den senare gruppen hade undervisats en elev, som per korrespondens läst kurs i skogsbruk, samt två elever som fått undervisning och praktik i postverket. — Av eleverna i 9 ag skulle åtta nu söka inträde vid gymnasium i Stockholm.

Genom frikostiga gåvor av två anonyma givare och vänner till vår skola, kunde fyra premier à 100:— kronor utdelas till förtjänta elever i avgångsklasserna. Dessa voro: Berit Skoglund, 9 g, Monika Johansson, 9 a, Sven-Olov Hagman, 9 ym och Anna-Stina Sjöding, 9 yh.

Samma anonyma givare hade även skänkt fem premier à 10:— kronor som en uppmuntran för goda prestationer i teckning. Dessa premier tillföllo Inger Hjerpe, 7 b, Kerstin Nilsson, 7 a, Bengt Byss, 9 ym, Gunnel Bäckström, 8 b och Margareta Cedergrund, 7 b. — Ur Barlowska fonden utdelades två premier à 20: — kronor till Leif Edling, 9 ym och Laila Seger, 9 yh. Två extra premier à 20 kr tilldelades Marianne Karlsson, 9 g och Walter De la Donne, 9 y. Slutligen kunde Gun Karlsson, 8 b, hämta ett s. k. skolmästartecken till cykel, då hon vunnit den individuella tävlingen i trafikkunskap.

Och sedan en välklingande flickkör under kantor Gösta Borgs ledning fått höra sig, framhöll Skolöverstyrelsens representant konsulent Maj Bosson-Nordbö dagens betydelse. Den nya skolan börjar ta form. De barn, som nu gått ur enhetsskolan, hade fått vara med om att skriva vårt lands skolhistoria, menade fru Nordbö.

Efter de sedvanliga inslagen i avslutningshögtidligheten av skolstyrelseordförande och pastor skildes man för att först mottaga betygen och sedan njuta av välbehövlig vila från skolarbetet.

Stig Munknäs.

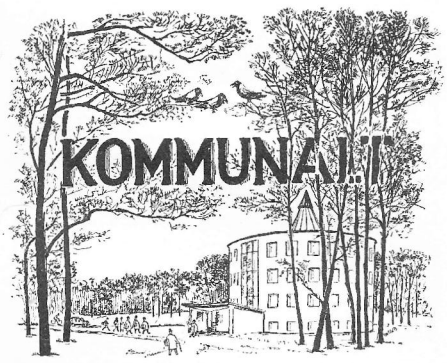

Det är ganska lugnt på den kommunala fronten under sommaren. Vi kan dock börja läska oss med några kalla siffror. På sista fullmäktigemötet redovisades kommunens penninghushållning under år 1954. Nära 3 millioner eller exakt 2.963.154 kronor hade gått åt till olika ändamål i den kommunala verksamheten. Cirka 800.000 kronor av dessa pengar var inga reella utgifter utan tillförde kommunen en tillgång av samma värde i form av fastighet, mark, fondmedel eller annat. Av den kostnadskrävande kommunala verksamheten är folkskolan den dyrbaraste och viktigaste. Drygt 835.000 kronor kostade barnens undervisning förra året. Hela socialvården med fattigvård, barnavård, nykterhetsvård m. m. gick till 438.000 kronor. Vidare kan nämnas att själva förvaltningen, d. v. s. kommunalkontoret med löner till anställda och annat, kostade 80.000 kronor och att utgifterna för polisväsendet stannade vid 67.000.

Varifrån fick då kommunen pengar för alla dessa utgifter. För att börja med skatterna så inflöt i allmän kommunalskatt 1.833.000 kronor. Detta täckte utgifterna till något mer än 60 proc. Resten kom in i form av statsbidrag (400.000 kr), landstingsbidrag, hyror och avgifter till kommunen.

Bostäder har flitigt utlämnats på kommunalkontoret senaste veckorna. De lyckligt lottade till lägenhet i Lugnets första fyra hyreshus har fått skriftligt meddelande och varit på kontoret och valt bland de lägenheter, som ännu så länge är färdiga enbart på papperet.

Samlingslokaler och hobbyrum behövs i Gustavsberg och kommunalfullmäktige har nu beviljat medel för ritningsförslag till parkhall, medborgarhus eller vad det skall komma att kallas. Huset är tänkt även kunna ta emot gymnastik och inomhusidrott.

Även *pensionärsbostäder* är på tapeten. Pensionärerna har uppvaktat kommunen i frågan och en kommitté funderar nu på vad som bör och kan göras. Angelägnast är det säkerligen för Ingarös del. Där är det förhållandevis många gamla och flera av dem har det bekymmersamt ifråga om bostad.

- Sol - Sommar - Semester -

Dambaddräkt i populär modell.
Eiserkvalitet i bom./lastex.
Ribbstickning i våffelmönster.
Marinblå och röd.
Storlek 40—46 ..... 21:—

Badfrotté 100 proc. bomull i kraftig kvalitét för badkappor.
Bredd 150 cm. från ..... 13:—

Damshorts sydda i fin bomullsgabardin, marinblå med vita stickningar.
Storlek 38—44 ..... 14:50

Flickshorts i bom. Kaki. Sanfor.
Gul och ljusblå 7—16 år.
Prisexempel 16 år 10:50

Herrshorts i extra fin bom.-gabardin. Midjefixresår i ryggen. Finns i blå och beige.
Storlek 46—54 ..... 19:75
Samtliga i god kvalitét.

Vår klänningsavdelning har många sol-klänningar att välja på i populära priser.

Ressäckar i god sortering.

TEXTIL

För semesterresan.

Shopping och badväskor.
Solglasögon, Sololjor.
Distras Tropiksol.
KAK:s bilkarta, Turistkartor.
Film av olika slag.

Trevlig bälgkamera 6×6
med beredskapsväska ..... 98:—
utmärkt prismakikare ..... 138:—

Gör ett besök i

Fölungen

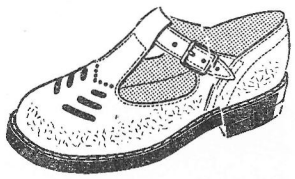

Sandal med lädersula i färgerna vitt, rött, beige

19—21	22—24	25—27
8:25	9:25	10:50
28—30	31—33	
11:50	12:50	

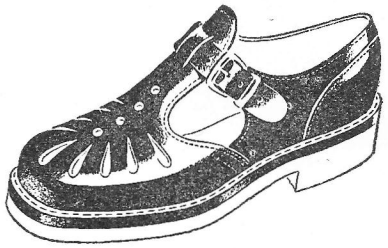

Brun sandal med läder- eller gummisula

25—27	28—30	31—33
11:—	12:25	13:75
34—36	37—39	40—47
15:50	17:50	19:50

Espadrilles samt **Sport- och seglarskor** i god sortering.

Skobutiken

I möbel-sportbutiken

Resväskor.
Sovsäckar.
Badmintonspel.
Badartiklar.

Fiskredskap
av olika slag.

Sommargott 30%

finns att köpa i våra sju snabbköp

Konserver
av olika slag.

Sommartid — Snabbakstid

CO-OP snabbak
från vetebröd till tårta.

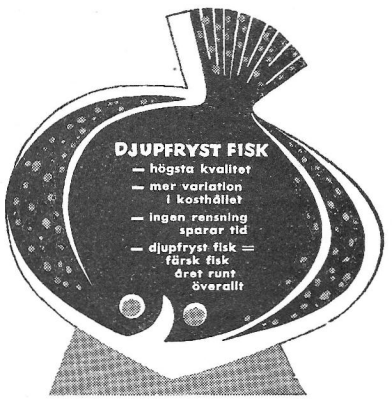

Konsum

Gustavsberg
Fruvik · Lagnö · Grisslinge

Herr Axel Björkman
Tallåsen 24
Gustavsberg

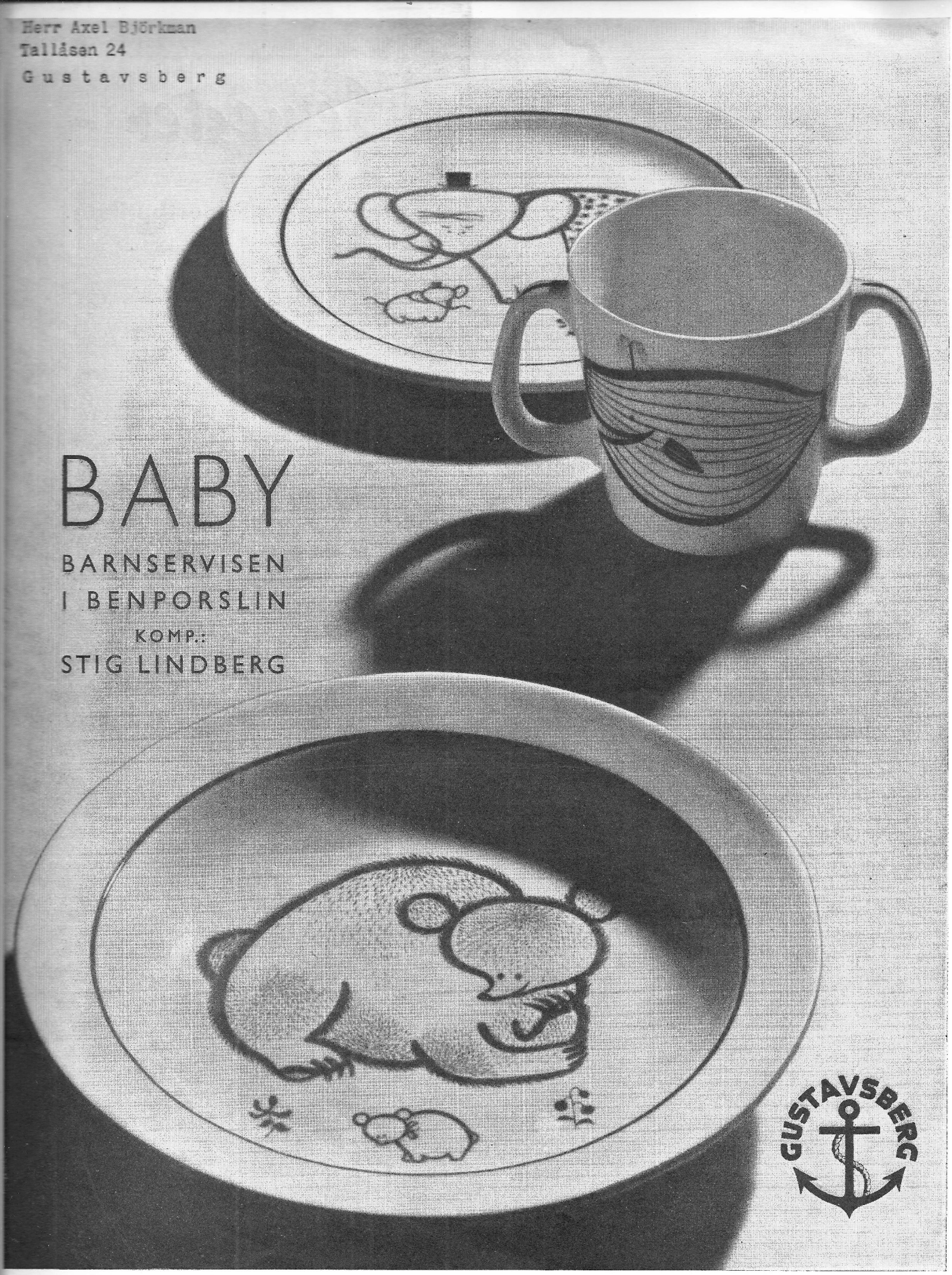

Pris 1:—

Nr 4. Årg. 13. 1955.

GUSTAVSBERGAREN

UTGIVEN AV
DISKUSSIONSCIRKELN
FORUM
I GUSTAVSBERG

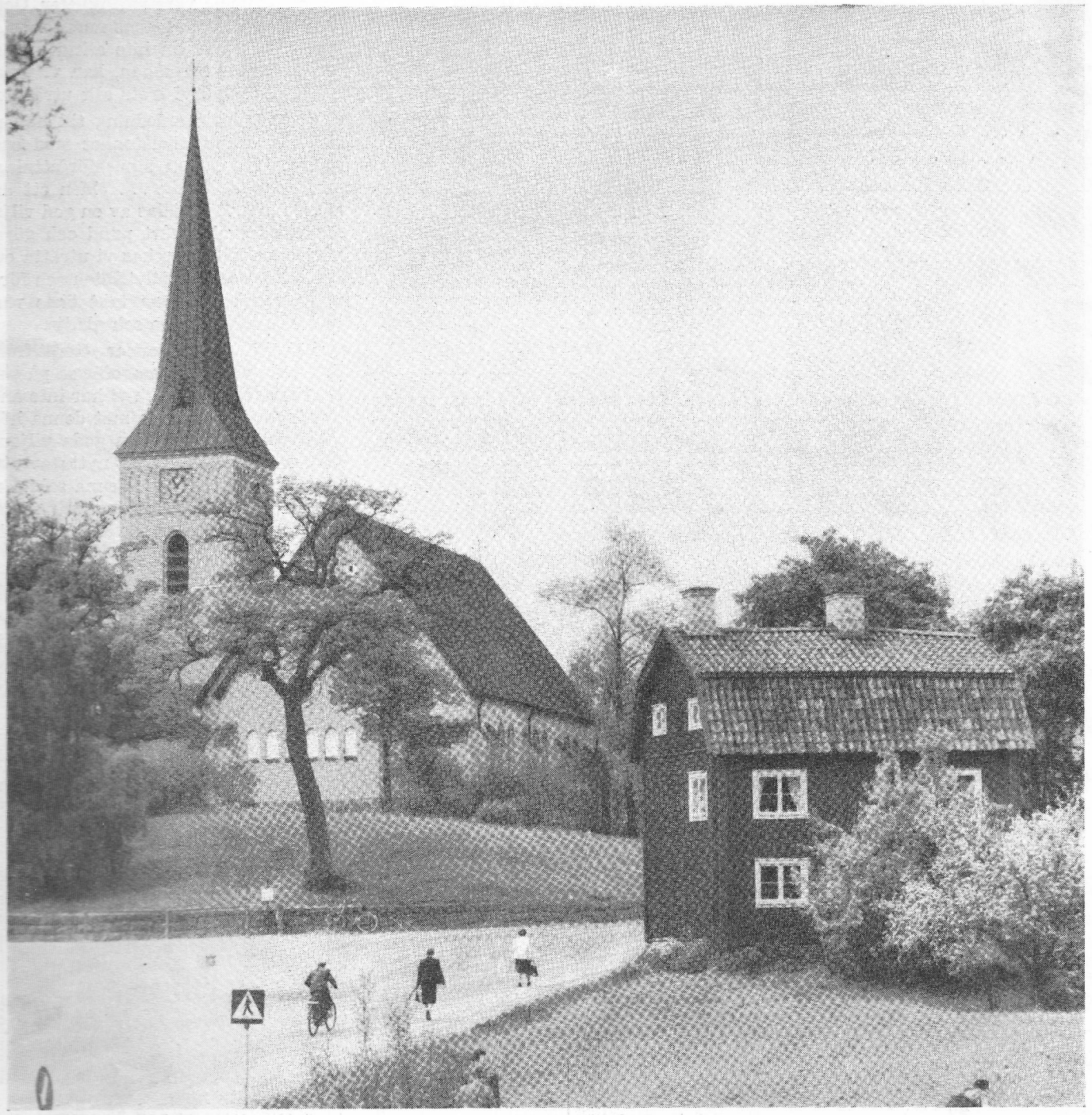

Herr Axel Björkman
Tallåsen 24
Gustavsberg

GUSTAVSBERGAREN

ÅRG. 13. SEPTEMBER 1955 Nr 4

Utgivningsort och adress:
Gustavsberg

Redaktionskommitté:
Gunnar Andersson, ansvarig utgivare
Fritz Berg
Gösta Dahlberg, redaktör
Harald Lindholm
Axel Öhlund

Fotos: Hilding Ohlson.

Postgiro: 27 51 73

Prenumerationspris:
Helår: 4: —.
Till utlandet per helår 5: —.

E. Olofssons Boktryckeri AB
Stockholm 1955

INNEHÅLL:

	Sid.
Vilja och förmåga	2
Forum: Vår höga levnadsstandard	3
Från flydda tider, 8: Skälsmara by	4
Odalmannen	5
I Västerled	6
Trivsel och skydd i arbetet	8
Bleket i blickpunkten	9
Niagarakåseri	10
Saltstänk från Farstaviken	12
Saltsjöbadsspelen på Farstaborg	13
Med tretton skolflickor till London	14
I Förbifarten	17
Vi har fått en hemvärnsgård	18
Konsumspalten	19
Från Pastorsämbetet i Gustavsberg	21
Fritt Forum	22
Fanfartrumpeten	23
Soliga spalten	23

Red:s spalt, 3 — Skolnytt, 11 — Solnedgång, dikt, 21 — Att se livet från flera sidor, 22.

Omslagsbild: *Bleket och kyrkan, vy som vidgas.*

Vilja och förmåga

— Tror du jag klarar den här saken?

— Ja, och det med glans, om du bara vill.

— Är det bara viljan det beror på...?

— Absolut!

— — —

Det finns alltid ett bestämt samband mellan olika ting, och vi kan utan vidare slå fast att viljan och förmågan har mycket att göra med varann. Synd bara att detta förhållande så ofta förbises.

Viljan är en väldig kraft. Den sätter oss i farten. Den föder insatser av olika slag. Den ger oss ofta förmåga att lyckas med de olika uppgifterna.

När vi frestas att klaga över bristande förmåga, bör vi ta oss en funderare. Kanske är förmågan otillräcklig, för i vissa situationer är det nog så. Kanske är det tron och viljan som mankerar, något som inte heller är ovanligt.

Det berättas om en åldrig prästman som avgick från sin tjänst, att han då blev föremål för en varm hyllning. Han tackade då för de många bevis på vänlighet, sympati och överseende som mött honom, och fällde därvid det nästan chockerande yttrandet: "Ja, se förmågan har jag nog haft men det har väl ibland varit skralt med viljan."

Vi känner oss säkert till en början nästan förbryllade av detta både ovanliga och uppriktiga vittnesbörd. Det går stick i stäv med vad vi är vana att få höra. Vi skyller gärna på bristande förmåga — och vi tror också ibland att det förhåller sig just så. Men om vi riktigt kände oss själva och våra resurser, skulle vi i många situationer nödgas undra: Visst kan jag klara det här — men hur står det egentligen till med viljan?

Den gamle prästmannen var erfaren, modig och rättfram. Han vågade erkänna att viljan inte alltid varit den bästa. Den hade inte alltid motsvarat förmågan. Säkert hade han rätt. Vi har lite var ofta anledning till samma reflexion — men så där modiga och uppriktiga är vi inte. Felet torde ofta vara det, att vi inte inser det rätta sammanhanget.

Det finns naturligtvis en gräns för tid, krafter och möjligheter. Vi kan inte alltid uträtta allt vad vi skulle önska. Den saken är klar. Mycket kan vi dock gå iland med, bara vi har den rätta viljan och tron. Det är ofta viljan som fäller utslaget.

Viljan är en väldig makt. Den frigör bundna krafter. Den ger oss förmåga att klara stora uppgifter och besvärliga påfrestningar, och det med glans.

I många situationer kan vi med all rätt säga oss: Vill jag, så kan jag. Om vi tänker så och frimodigt griper oss an de uppgifter som möter med friskt mod och god vilja, blir det i regel goda resultat. Då behöver vi inte riskera att stanna i växten eller försumma våra möjligheter. Och även om vi i ärlighetens namn måste bekänna, att viljan inte alltid precis svarat mot förmågan, kan vi vara glada över vad vi trots allt uträttat.

Vi har aldrig anledning till någon hundraprocentig belåtenhet med oss själva. En sådan sinnesförfattning vore ganska kuslig ... Men ett är säkert: om vi besjälas av en god vilja att väl förvalta vårt pund och göra vårt allra bästa, lyckas vi uträtta en hel del. Då växer självtilliten och förmågan, och i samma takt ökas vår inre tillfredsställelse och glädje.

Allt gott i livet kommer ytterst från den goda viljan. Så ungefär sa på sin tid filosofen Kant, och vi har inte anledning att protestera mot denna höga uppskattning av den goda viljan. Men vi skulle säkert ha nytta av att närmare fundera över denna sak, för att så ta konsekvenserna och mera än hittills mobilisera vår vilja och förmåga.

V. J.

Vilja och förmåga. Två gustavsbergare på prispallen.

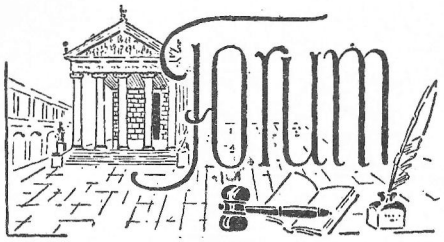

Vår höga levnadsstandard

I Gamla testamentet berättas hur Farao hade en dröm om hur de 7 magra nöten åt upp dom 7 feta. Den enda som kunde tyda drömmen var den oansenlige Josef, som tydde drömmen på det sättet att först skulle 7 goda år komma med rikliga skördar. Sedan skulle de magra åren komma. Det gällde således att under de feta åren samla så mycket i ladorna att det även räckte för de magra åren.

Denna målande skildring belyser på ett utomordentligt sätt den ekonomiska "långtidsplanering" som företogs för flera tusen år tillbaka i tiden. Men det visar även hur lätt det var att överblicka de ekonomiska sammanhangen. Goda och dåliga tider var alltid beroende på vad jorden gav för avkastning. De flesta människor bedrevo jordbruk och boskapsskötsel. Gav jorden god avkastning blev det goda tider, blev det dålig skörd eller missväxt ledde det till dåliga tider eller hungersnöd.

Man odlade lin och tillverkade, om inte nylonstrumpor, vissa finare klädesvaror. Fåren gav ull till vadmal och varmare yllekläder. Av djurens hudar tillverkades skor och handskar. De nödvändigaste yrkesmän som behövdes var bysmeden, skomakaren och i vissa fall sömmerskan. De gick ofta omkring i gårdarna och hjälpte folket med nödvändiga arbeten. Avlöningen skedde ofta i natura. Pengar hade man ingen användning för. Var det gott om arbete arbetade man längre. Var det mindre arbete tog man igen sig. Nymodigheterna att ransonera arbetet till 8 timmar per dag förekom inte.

Sedan kom den nya tiden med dess industrialisering och mekanisering. Den förändrade helt den enskildes levnadsbetingelser men även samhällsbilden i övrigt. De ekonomiska problemen blevo mera komplicerade och svårare att överblicka.

Den lilla bysmedjan försvann och ersattes av den mekaniska verkstaden. Den forne bysmeden blev metallarbetare, skräddaren blev textilarbetare. Skomakaren lämnade sin lilla skoverkstad och blev skoarbetare, krukmakaren blev porslinsarbetare o.s.v. Den nya tiden medförde en strängt uppdragen arbetsfördelning. Tillverkningen sker nu i stora enheter och varje arbetare gör numera endast en liten detalj av den färdiga varan. På detta sätt har ett helt nytt samhälle framträtt som skapat nya ekonomiska och sociala problem. Det gamla samhället håller på att dö och det nya på att födas. Människan har inte hunnit med i den tekniska utvecklingen. Vi står redan nu vid förlåten till en ny tid, atomtiden. Den kommer att bjuda på en utveckling av tidigare okänd omfattning. Under denna svindlande utveckling har vår levnadsstandard oavbrutet förbättrats. Vi har fått bättre bostäder, bättre och finare kläder. Arbetarhemmet är idag finare möblerat än vad direktörsvillan var bara för några årtionden sedan. I våra kök har vi mekaniska hjälpmedel, radio och telefon hör till våra vanliga vardagsvaror. Vi skaffar oss moped i stället för cykel, bilen börjar att bli allt vanligare även bland de lägre inkomstmottagarna. Det tycks inte finnas någon gräns för våra behov. Snabbköpsbutikerna tillhandahåller fabrikspackade varor, det är bara att plocka i och betala. Välmågan stiger oavbrutet.

En känd man har uttryckt saken på ett enkelt sätt: "Tänk att man fick det så bra att man får äta sig mätt av falukorv".

Se på våga vägar, de bli allt bredare och bättre. Sjukhusen bli flera och större. Vi får moderna skolor och förbättrad skolundervisning. Socialreformerna kommer på löpande band. Bättre folkpensioner, barnbidrag, 3-veckorssemester, fria skolmåltider, sjukförsäkring etc. Allt detta har varit möjligt tack vare den fulla sysselsättningen, de gemensamma arbetsinsatserna och den ökade produktionen.

Det finns dock anledning att vara på vår vakt. Vi får inte bli så effektiva och produktiva att vi slits ned i förtid. Då kan den höga standarden lätt leda till motsatsen. Genom kvinnans inträde på arbetsmarknaden har vi lyckats förbättra vår ekonomi, både enskilt och kollektivt. Kvinnan får då många gånger en dubbel arbetsbörda. Hemmet blir inte längre den centrala och naturliga samlingsplatsen för familjemedlemmarna. Barnen lämnar vi in på daghemmet. På kvällen hämtar vi hem dem igen. Men på kvällen är det så mycket som skall uträttas. För att inte barnen ska vara till för stort besvär ger vi dem en slant så de kan gå ut och köpa en godsak. Det är enklaste sättet att bli av med dem en stund. Att vi därmed hos barnen sår det första fröet till bristande förmåga att i framtiden sköta sin ekonomi, ja det har vi inte tid att tänka på.

Så går det dag efter dag. I detta jagande efter guld glömmer vi så lätt bort den andra delen av vår standard. Den andliga. Vi ger oss snart inte tid att läsa en bok. Att lyssna till en konstnär eller ett klassiskt musikstycke börjar bli allt mera sällsynt. Bevisen äro lätta att hämta från våra folkparker. Nej, då är det mycket lättare och bekvämare att lyssna till Hadderian och titta på en bildtidning med kurviga pinuppor. Vår standard har stigit och stiger. Det har skett på bekostnad av trivseln och andra viktiga element i vår tillvaro. Därför finns det all anledning att sätta upp flera varningssignaler utmed den väg som leder till den högre levnadsstandarden.

Axel Öhlund.

Red:s spalt

Septembernumret av Gustavsbergaren blev färdigt just i brytningen mellan den osedvanligt soliga sommaren och de mörka höstkvällarna. Den sköna värmen kanske inverkat något förslappande på litet var — men nu börjar de intensiva studie- och föreningskvällarna till både nytta och nöje för oss alla.

I skolan fick vi en gång impulserna till att utveckla oss som människor och meningen var att vi under resten av livet skulle lära känna den värld vi leva i och efter förmåga bidra till att skapa en bättre. — I Forumspalten här bredvid pekar Axel Öhlund på faran att glömma bort den delen av våra möjligheter i vår höga levnadsstandard. Och i ledarspalten erinrar oss Viktor Johansson om att vilja är kunna.

Här måste ske krafttag för större kunnighet. Ett gott tecken är att ABF, Fackföreningen, Yrkesskolan, Konsum och Fabriken gått samman kring en höstoffensiv för vidgad och gemensam studieverksamhet.

Du blir väl med!

Mycket nöje!
Red.

FRÅN FLYDDA TIDER

8. Skälsmara by

I de gamla gårdarnas krönika förtjänar helt visst även den gamla bebyggelsen i Skälsmara by att få ett omnämnande. Att följa byns utveckling är mycket svårt och fordrar en grundlig forskning. Här kan därför endast i stora drag antydas något om de små byhemmanens skiftande öden.

När bebyggelsen först började vet man inte. Man får väl tänka sig, att det var fiskare, som först slog sig ner vid stränderna av de vikar och sund, som förr gått högt upp över de nuvarande åkrarna och ängarna. Ängsmarkerna nedanför byn är fortfarande höst och vår så översvämmade, att de nästan är farbara med båt. Namnet Skälsmara är ett terrängnamn och har sin säkerligen mycket naturliga förklaring. Det skrevs 1535 Sielsmar, 1544 Selzmar och 1599 Sältzmar. Fördelen av namnet betyder utan tvivel salt, och mar kan betyda hav eller gyttjig havsvik. Namnet Sältzmar för också tanken till ordet sälting, som är namn på en växt vanlig vid våra havsängar. Den har en salt smak och är mycket omtyckt av kreaturen, varför man förr var mycket noga med att skörda strandängarna. Varje strå behövdes väl till vinterfodret, och man vadade så långt ut som möjligt och slog gräset, och sältingen, som strandslåttern kallades, drogs sedan i land för att torka. Namnet hör helt visst ihop med de salta strandängarna .Under tidernas lopp förändras ju sedan ordens uttal, oftast till en bekvämare form, och ordet Skälsmara är troligen bara en respektlös förvrängning av det gamla Sältzmar.

Några fornfynd har icke med säkerhet påträffats här. Frågan är emellertid, om där inte finns ett mindre gravfält, troligen från bronsåldern. Helt nära byn ligger tydliga rösen och stensättningar, som troligen är gravar, men som ännu inte beaktats och borde närmare utforskas. Stenåldersbyn med sina gravfält låg mera skyddad längre in på ön. De kärva klipporna ute vid Skälsmara blev väl först i senare tid boplats för folk, som levde av fiske och jakt på sjöfågel och säl. Så småningom har jordbruket kommit till, och det är både vemodigt och rörande att tänka hur mycket värde de små krokiga och trådsmala åkertegarna mellan bergknallarna en gång haft för våra förfäder. Den odlarmöda, som var deras stora livsverk, ägnar deras sentida ättlingar knappast en tanke och snart nog icke heller ett spadtag. Vad skulle väl de gamla tänka om de kunde se hur skogen, som de kämpade så hårt emot, nu på nytt vandrar in över åkrarna? Men kanske skulle de bara i sin visdom le åt människans eviga lekfullhet, som för varje tid blott tar sig nya uttryck.

På 1600-talet, — de stora förläningarnas århundrade, — var två mantal i Skälsmara skattehemman, men räntan därav, d. v. s. skatten, köptes från kronan av stormän och tillhörde sedan olika ägare t. ex. släkterna Stenbock och Cronsköld. Vid reduktionen indrogs räntan åter till kronan. I början av 1700-talet inköptes de båda hemmanen Norrgården och Södergården av riksrådet Gustaf Gustafsson Palmfelt. År 1719 härjades våra kuster av ryssarna och båda gårdarna skövlades. Hur många hus, som brändes är inte känt, men värdet av hö, säd och lösöre, som förstördes, uppskattades till 1.142 d. smt (daler silvermynt). Palmfelt sålde gårdarna samma år till von Höpken på Fågelbro. Under senare hälften av 1700-talet frånsålde von Höpkens släkt flera till godset hörande hemman och då även Skälsmara. Vid denna tid förvärvades jorden av förfäderna till en del av byns nuvarande hemmansägare.

Av intresse kan vara att år 1745 bodde vid Skälsmara sex familjer, 1755 åtta och 1780 tio. I Västerstugan bodde två familjer, i Storstugan två, i Nystugan två och i Norrgården fyra familjer. Vid tiden för laga skiftet fanns på själva bytomten 32 hus. Hemman, som då tillhörde Skälsmara, var Östergården, Mellangården, Stafsudda, Bergen, båtsmanstorpet Fornboda, Toholmen och Hanskroka. Byns gemensamma båthus och brygga lågo vid Eknäs och båtstället kallades Bottsö. (Dessa uppgifter är hämtade ur prosten A. Quists bok om Wärmdö skeppslag).

De äldsta skriftliga handlingar rörande hela byn, som där finnas för-

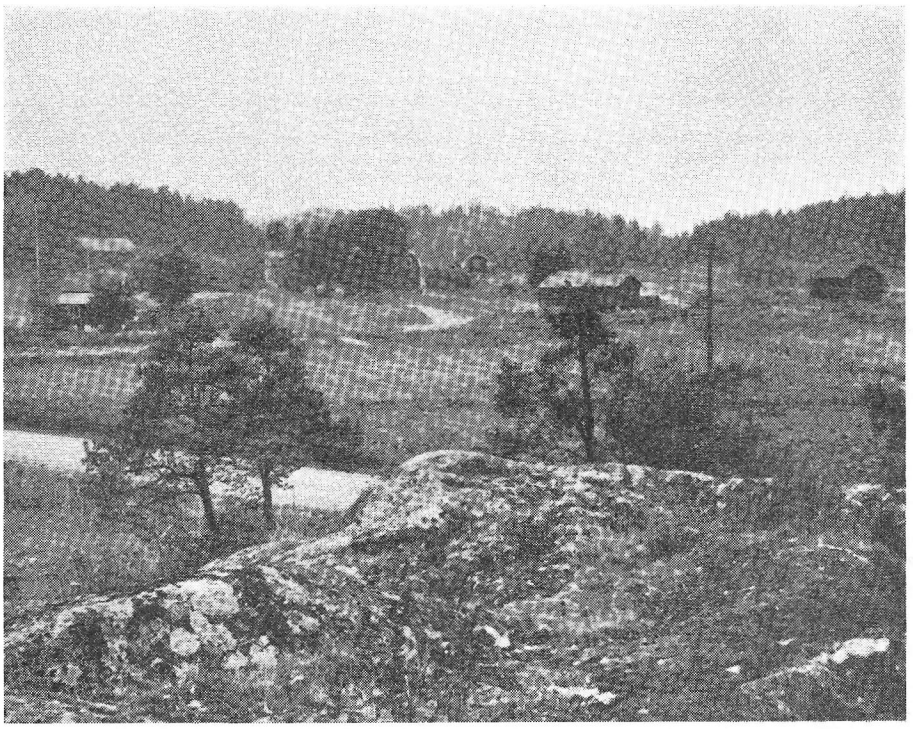

Skälsmara by i våra dagar.

varade, är avskrift av handlingarna om laga skiftet, som för Skälsmara by upprättades åren 1838—1841. Hemmansägare voro då Friherre G. Leuhusen, Anders Hansson, Hans Hansson, Hans Ersson, Anders Gustaf Mattsson, Emanuel Lindblom, mjölnaren Engström och bröderna Carl och Erik Norman.

I den byordning, som då kom till, finns t. ex. i § 20 bestämmelsen att för byn skall väljas en ordningsman, "hvilken tillkommer att hafva uppsigt å alt som har afseende på byns gemensamma bästa, såsom i frågor om fiske, wasstägt, skogshygge, wägar och dikning, stängsel, led och grindar samt tillsyn öfver ovarsamt förfarande med eld, och uppsigt å ohägn m. m. samt skall vid alla tillfällen blifwa åtlydd, och må, den af Byamännen, som tredskas att åtlyda Ordningsmannens bud eller tillsägelse, för varje gång pligta 32 skr. Banco. Hvarje besuten åbo är skyldig att ett år wara i tour Ordningsman inom byn, dock byamännen obetaget att å nyo invälja afgående Ordningsmannen, så wida han will med det hafda förtroende fortfara.

Alt wite som sålunda inflyter skall af Ordningsmannen förwaras för att enligt beslut i allmänt byråd, till byns gemensamma bästa anwändas.

Wid nu anställdt wal blef Anders Hansson utsedd att Ordningsmansbefattningen genast öfwertaga" etc.

Till byhandlingarna hör, förutom själva skifteshandlingarna jämte kartor, även en mängd protokoll från bystämmorna, slitna och gulnade papper, som nu i över hundra år pietetsfullt förvarats av flera generationers byföreståndare. Dessa protokoll är kanske det mest värdefulla och intressanta. Genom sitt innehåll och med de karakteristiska namnunderskrifterna kommer man i en nära nog personlig kontakt med de gamla byborna. Protokollen är i allmänhet mycket elegant skrivna och avfattade och måste vara upprättade av någon skolad person.

Skrivkunnigheten bland byamännen varierade tydligen rätt mycket att döma av namnteckningarna under protokollen, där man ser bomärken bredvid mycket schwungfulla och tränade namnteckningar. Nämndeman Gustaf Westerberg t. ex. kunde läsa tryckt men icke skriva eller läsa skrivet. Det berättas, att när han reste till tinget, hade han de olika handlingarna ombundna med olikfärgade snören för att skilja dem åt. Så var det antagligen med de flesta; de kunde läsa bättre än de kunde skriva. Var man tvungen att skriva något, fattade man sig kort och koncist. Det kan man se på exempelvis Landsvägslistan för Skälsmara från år 1849, där de olika hemmansägarna ålades att underhålla vägen, och där var och en från år 1849 till år 1886, under således 37 år på ett och samma papper efter fullgjort vägarbete med bläck och penna betygat, att man gjort sin plikt. Där heter det t. ex. "Eknes G. Hansson ocktober med en hest 1852. På lanswegen östergården å Söder Stugan år 1866. På lansvägen Nårstugan med Häst och lilstugan med kar 1871. Hanskroka på vegen med Häst och karl 1884."

Ordningsmännen valdes från början för ett år i sänder men kunde omväljas om så önskades. Under senare tid har ordningsmannen innehaft ämbetet under flera år: en av dem sålunda under 21 år. Här några av det sista seklets ordningsmän från den 1 maj 1852:

Anders Gustaf Norman, Södergården.
Jan Hansson, Eknäs.
Carl Gustaf Ericsson, Nystugan.
Carl Blomstedt, Norrstugan.
Anders Westerberg, Nystugan.
C. G. Jansson, Lillstugan.
L. E. Carlsson, Norrstugan.
Anders Fredrik Norman, Södergården.
Harald G. Westerberg, Nystugan.

Nuvarande byföreståndare är sedan 5 april 1947 Fru Elsa Andersson, Norsbacken Nystugan, som är den första kvinnliga byföreståndaren.

Att skildra byns liv i helg och söcken skulle här bli för långt. De minnen man har sen barndom och ungdom ger emellertid intrycket av att det rådde trevnad och sämja i byn. Man hjälptes åt med skörd och trösk, med fiske och slakt, med bygge och smide. Där var sammanhållning och deltagande med varandra i fest och helg såväl som i sjukdom och sorg.

Denna gamla samhällsform är nu snart helt utplånad av den nya tidens hänsynslösa framfart, med sin rasande biltrafik, sin tomtstyckning och försäljning med åtföljande tomma ladugårdar och igenvuxna åkrar. Det är en gammal svensk livsform, som försvinner, och detta känns ovillkorligen som en kulturförlust, åtminstone för dem som har vadat som barn på ängarna och släpat vass och sälting, gått vall med korna på den lugna bygatan och sprungit för glatta livet mellan byns sju grindar för att öppna för en och annan stillsam hästskjuts.

S. N—n.

Odalmannen

Våren var kall och regnig, och sommaren blev torr och varm. Ja, sommaren blev så torr som den aldrig har varit på 200 år. Det blir aldrig riktigt bra. Och nu är semestern slut, och snart är sommaren slut. Det som återstår är hösten, vintern och arbetet. Det är synd om människorna sa Strindberg. Men mest synd är det om våra jordbrukare. Tänk oss följande: Det är vår, en strålande solig vacker vårdag. Den unge jordbrukaren arbetar hårt. Det är ingen 8-timmars arbetsdag. Nej, det är både 10 och 12 timmar. Han plöjer, gödslar och sår sin säd i jorden. Han planterar, ansar och vårdar. Luckrar upp lite här och lite där. Och väntar — vad väntar han på? Regnet! Om detta välsignade regn ändå ville komma någon gång. Men han väntar förgäves. Inget regn kommer. Hettan bara tilltar. Ännu kan dock skörden räddas. Ännu är det inte för sent. Den unge odalmannen har lärt sig att inte misströsta. Han har lärt sig att vänta och hoppas. På natt följer dag. Fortfarande inget regn. Diktarens ord ljuder i hans öra:

"Bön med lyfta händer är ej nog. Lantman när du ber för jordens gröda, så bed med handen på din plog så välsignar bönens kraft din möda." Han har förvisso följt diktarens maning. Det räcker inte endast med bön. Det måste även vara arbete. Arbeta har han lärt sig från barnsben. Han har arbetat både natt och dag. Men här tycks allt vara förgäves. Det har nu gått veckor och månader utan att en regndroppe har kommit. Kornet blir dåligt, potatisen blir urusel. För varje dag som går blir säden allt vitare. Potatisblasten torkar ned. Allt arbete, alla vackra tankar och ljusa förhoppningar är grusade.

Där står han nu vår unge odalman, senig, brunbränd och nedstämd. Han ser på de brunbrända tegarna som inte ger någon säd att samla i ladan. På vallarna går korna och söker förgäves efter föda. Potatisen som skulle ge honom en extra slant till amortering av gården räcker nu knappast för den egna förbrukningen. Allt har varit förgäves. Han tar sin unga hustru i handen. Sakta vandrar de hand i hand mot den fädderneärvda gården, alltmedan solen i väster sjunker ned bakom bergen.

A. Ö.

I Västerled

IV.

Det är tidigt på morgonen ännu, och solen strålar från en klar himmel. Trafiken på vägarna blir allt livligare. Vi möter specialbyggda lastvagnar som fraktar upp till 6 nya personbilar. De är lackerade i granna grella färger, det är tydligen 1955 års modeller som är på väg till sina nya ägare.

Vägarna blir allt bredare, bilarna bli allt flera, och stoppsignalerna allt tätare. Landet övergår till stad, en låg och långt utdragen stadsbebyggelse. Nu blir husen högre och högre, oväsendet tilltar. Bussen stoppar — kör — stoppar — gör en tvär gir och stannar slutligen med ett ryck vid den stora stationen. Jag är framme i Detroit.

"I Detroit finns det bara kyrkor och bilfabriker". Påståendet fälldes av den chaufför som körde mig 5 mil i motsatt riktning än dit jag skulle. Det blev en dyrbar resa, men i gengäld fick jag lära mig att aldrig lita på den amerikanske droskföraren. Är det endast ett par kvarter dit du ska, kan du vara alldeles säker på att resan omfattar 10 gånger så lång sträcka. Tjäna pengar, mycket pengar, är tydligen motto för allt handlande även om hederligheten ibland naggas i kanten.

Detroit är en stad på 2 miljoner människor, varav de flesta direkt eller indirekt, har sin försörjning inom bilindustrin. Denna ensidighet leder ofta till säsongsarbetslöshet. Den ger sig tillkänna vid omläggningar av produktionen och vid övergång till nya årsmodeller. Dessa bekymmer har även medfört att fackföreningarna efter en lång kamp lyckats genomföra s. k. garanterad årslön inom bilindustrin. I verkligheten motsvarar detta närmast vår arbetslöshetsförsäkring, då den lön som utgår vid arbetslöshet endast utgör vissa procent av den utgående lönen.

Jag hade två adresser att resa till. Mr och Mrs Danielsson och bilarbetarnas högkvarter (United Auto Workers). Genom missödet med bilresan hamnade jag först nos the Union och det var även dessa som organiserade mina industribesök.

Den magnifika nyuppförda förbundsexpeditionen ligger vackert belägen vid sjön Erie som är gränssjö mot Canada. Det ser ut som ett ödets ironi, men fackförbundet har faktiskt sina lokaler på den tomt där Henry Ford tidigare hade sitt hem. Det var alltså härifrån den unge Henry Ford sadlade sina hästar och red ut i natten för att laga klockor åt sina grannar.

Mitt första besök gällde även Fordfabrikerna. Jag fick hoppa med i en amerikansk fackföreningsdelegation som för tillfället gästade Detroit. Delegationen bestod av lokala fackföreningsfunktionärer från ett flertal stater i Amerika. Vi samlades först på förbundsexpeditionen där vissa informationer lämnades över dagens besök. Sedan bar det iväg med bilar till, vad jag trodde, Fordfabriken. Men ack vad jag bedrog mig. Vi kom till en ny fackexpedition. Det var den lokala fackföreningens förvaltningsbyggnad. Där fick vi ytterligare informationer, det var då ingen gräns för viljan att upplysa. Alla skulle veta allt om alla. Efter cirka en timmes parlamenterande fortsatte så våra bilar igen. Vi kom till en kolossal byggnad med parkeringsplats för tusentals bilar. Detta måste förvisso vara den jättestora bilfabriken, tänkte jag i mitt stilla sinne. Man ack vad jag bedrog mig. Det var en stor restaurang, den var så stor att hela Gustavsbergs invånare kunnat bli utspisade i en enda lokal. Där blev vi bjudna på lunch. Att allt var stort i Amerika det visste jag redan, men att till och med biffstekarna var dubbelt så stora som hemma i gamla Sverige det anade jag inte. Efter den kulinariska lunchen susade så våra bilar iväg igen. På avstånd syns ett torn, det blir större och större ju närmare vi kommer. Bilarna bromsar in, stannar, och vi kliver ut. "Detta är förvisso Fordfabriken", dristar jag mig att säga till min färdkamrat. "Nej detta är endast utställningstornet, Fordfabriken är flera gånger större." Jag sa endast "jaså, jaha, ja jag förstår". I verkligheten förstod jag inte så mycket.

En rundvandring genom utställningshallarna visar bilismens utveckling från Fords första skrammelkärra till bil modell 1955. Detta väldiga "Colosseum" rymmer så mycket annat värt att begrunda, värt att beskriva, men detta hoppar vi över. Vare nog sagt att vi som avslutning fick var sin backelitmedalj av tre generationer Ford varefter vi anträdde sista etappen av resan till fordfabriken.

Fabriken eller fabrikerna är en imponerande anläggning. Den sysselsätter för närvarande c:a 70.000 arbetare varav 15.000 "sitter på kontoret". Fabriken är byggd i långa fabrikshallar med mellan 2 à 3.000 anställda i varje hall. Alla utrymmen är väl tillvaratagna. Golvytan är noga inrutad och varje maskin bemannad. Man räknar för närvarande att 93 proc. av hela kapaciteten är utnyttjad. På speciellt kvinnliga avdelningar får man ett intryck av trångboddhet trots den väldiga golvytan. Flickorna står tätt, tätt, packade som sardiner i en sardinburk. Överallt finns avlösare färdiga att rycka in där det behövs. Förtjänsterna är goda. För vanligt tempoarbete betalas 2:25 dollar per timme. Omsatt i svenska pengar gör detta c:a 13 kr. per tim. Denna jämförelse ger dock ingen absolut rättvisa, därför att det är dyrare att leva i Amerika. Om vid nedskriver dollarn till kr 3:50 får vi fram en timlön på kr. 8:40. Vi kan alltså få fram en levnadsstandard som är högre än den vi har hemma i Sverige.

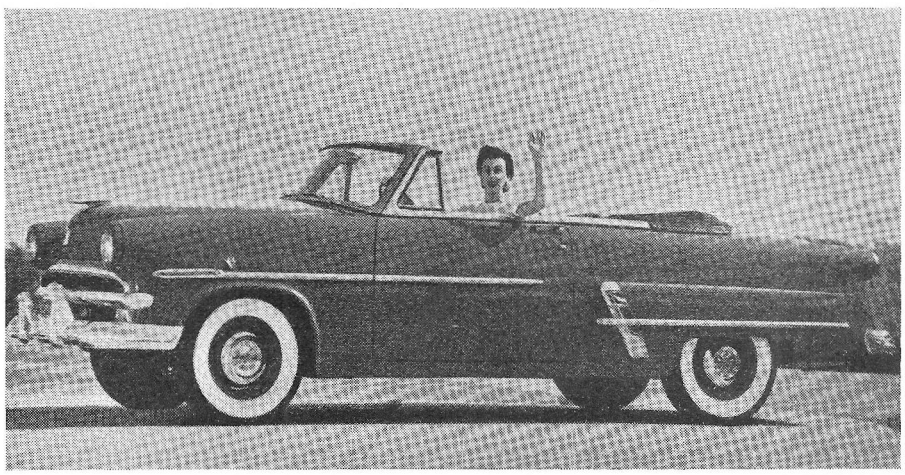

Den amerikanska kvinnan.

Men levnadsstandard är ett invecklat begrepp. Avståndet mellan bostaden och fabriken är långa. Ibland flera svenska mil. För att tjäna sina pengar måste man därför ha bil. Men det duger inte med vilken bil som helst. Nej, det skall vara en stor bil, dels för de stora avstånden och dels för det sociala anseendet. Bilen får aldrig bli gammal. Den dör alltid ung. Högst 5 år. Sedan köper man nytt. Att detta kostar pengar säger sig självt. Bilen slukar därför en stor del av inkomsten. Den är inte heller så billig som vi trodde. För en medelstor vagn får man ge c:a 2.300 dollar vilket motsvarar ungefär en halv årslön.

Det börjar bli allt vanligare att både man och hustru har bil. Varför ska hustrun vara utan? Hon får slita lika mycket som mannen. Många gånger har hon den dubbla arbetsbördan. Långt är det till affären och tiden vill inte riktigt räcka till. Nej kvinnan ska ha bil. Hon trampar gaspedalen i botten och susar iväg till varuhuset. I förbifarten gör hon sina livsmedelsuppköp för dagen. Och så är det förstås hårfrisörskan och skönhetsinstitutet. Allt detta tar tid. Tid är pengar och därför blir det så billigt med bil. Man spar tid. Detta är ett lättsinnigt ekonomiskt resonemang men det är den nya tidens röst. Använder den amerikanska kvinnan lite tid till matlagning och hushållsbestyr, så använder hon desto längre tid till att förbättra sitt utseende. Och resultatet? Ja titta på den amerikanska kvinnan. Hon verkar evigt ung. Mormodern påminner om den svenska tonårsflickan. Nätt, fräsch och välvårdad. Åtminstone verkar det så för den som endast har sett henne på vederbörligt avstånd.

Så var det ungdomen. Den är käck, öppen och framåt. Där våra halvvuxna pojkar leker med motorcykel, leker den unge amerikanen med bil. Man måste imponera på sin flicka med en flott vagn. Det bidrager alltid till framgången på det amorösa området. När kvällen kommer gasar man parvis iväg till den stora friluftbiografen, kopplar in högtalaren i bilen, sitter stilla kvar i sin vagn och hänger sig åt avancerade ömhetsbetygelser.

Å. Ö.

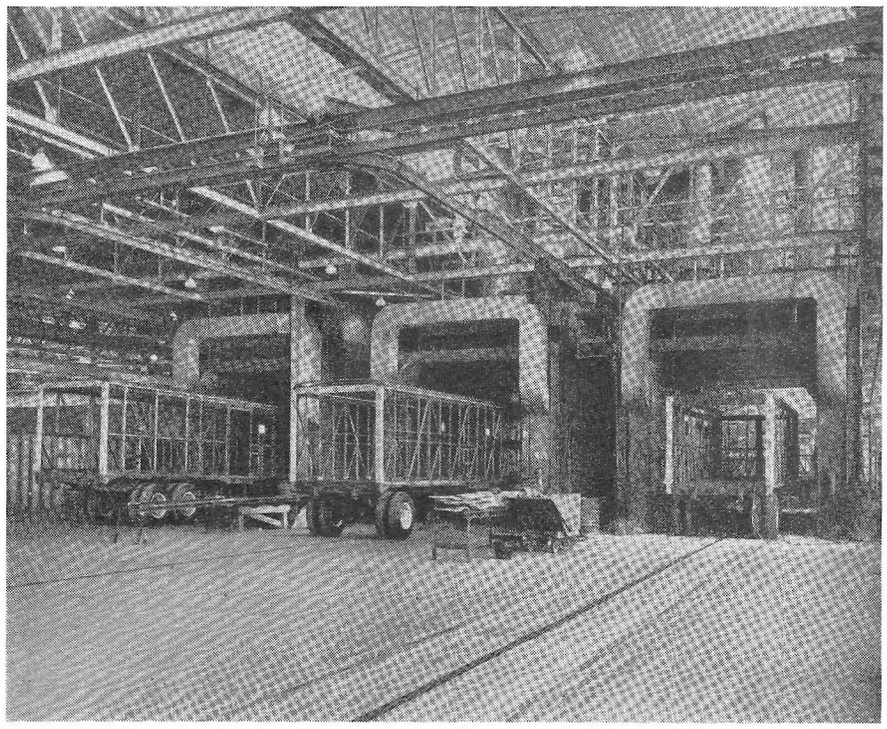

Interiör från Fordfabriken. Arbetet sker per löpande band i alla former. Här conveyors för vagnoperationer.

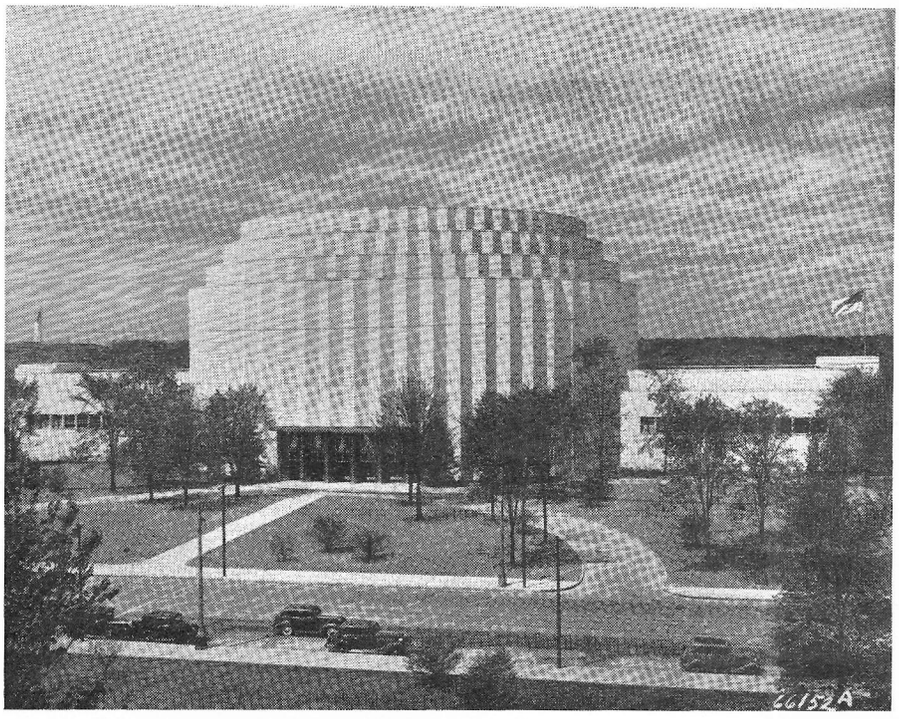

Utställningsrotunda och entré till Fordfabrikerna.

Det är så, att människorna i allmänhet aldrig är så säkra på sin sak som när det gäller omdömet om andra. Varför? Helt enkelt därför, att man vill vara referenspunkten för sitt omdöme om andra, och följaktligen har man alltid rätt.

Professor John Elmgren

Jag sov och jag drömde att livet var glädje.
Jag vaknade och fann att livet var att tjäna.
Jag tjänade och fann att tjänande var glädje.

Rabindranath Tagore

Det kommer alltid att framstå som något obegripligt, att vår generation med alla sina framsteg ifråga om vetande och kunskap, kunde sjunka så djupt i andlig mening att den icke brydde sig om att tänka.

Albert Schweitzer.

Trivsel och skydd i arbetet

I.

Kvinnorna och arbetskläderna

På sport-, fritids-, fest- och finkläder lägger vi ned intresse = tid, arbete och pengar, inte minst modehusen och konfektionsfabrikerna. Vi får därigenom fram en mängd ändamålsenliga och vackra kläder, som skänker glädje och tillfredsställelse.

Hur är det med arbetskläderna? Intresserar sig kvinnorna så mycket för dem, att de stimulerar fabrikanterna till verkliga ansträngningar för att få fram trevliga, välsydda och ur skyddssynpunkt tillfredsställande modeller för olika yrkesbehov?

Vi frågar i alltför ringa grad efter kvalitetsvara, tänker alltför litet på att arbete och arbetsdräkt skall passa ihop och glömmer helt att också skyddssynpunkterna måste beaktas.

Visserligen ser vi sällan, att kvinnor (vare sig på kontor eller inom industrien) sliter ut sina gamla finkläder under arbetsdagen. Men alltför ofta möter vi — även i arbetssalar med "farliga maskiner" — kvinnor iförda tunna, sladdriga rockar, som viftar omkring dem med uppsluppna sömmar, med knappar som gått sönder i manglingen, knapphål som tänjts ut under användningen. Rockar utan kvalitet och stil. Prisbilliga vid inköpstillfället men dyra i längden, arbetskrävande i underhåll och felaktiga ur skyddssynpunkt.

Tack vare konfektionsindustrien har vi större möjligheter än förr att vara "välklädda" under arbetsdagen. Genom att visa intresse för arbetsdräkten, som vi dock bär tredjedelen av dygnet, skulle vi kunna hjälpa konfektionsindustriens ledande kvinnor och män att få fram plagg, som motsvarar våra krav på trivsel och säkerhet.

Vilka krav skall vi ställa på en arbetsdräkt ur de båda huvudsynpunkterna trivsel och skydd?

Den skall passa för den speciella arbetsuppgiften, skydda mot kyla respektive värme, väta, damm, smuts och olja m. m.,

den skall vara lätt tvättbar och kunna bäras direkt på underkläderna,

den skall vara välskuren = lämna full rörelsefrihet,

den skall vara välsydd och den skall vara klädsam.

Arbetsdräkten får dock inte ha löst hängande eller fladdrande tillbehör såsom ärmslag, skärpändar o. d., som kan fastna i rörliga maskindelar.

Ett ofta försummat arbetarskyddskrav är hårskyddet. Ett känt faktum är, att kvinnan hellre utsätter sig för risken att bli skalperad, än hon döljer håret under en mössa, scarf eller klut. Under årens lopp har det kommit fram trevliga och bra hårskydd, som emellertid nästan försvunnit ur marknaden i brist på köpare. Men så inträffar också årligen ett antal svåra skalperingsolyckor, som kunde ha förhindrats om den skadade burit en tunn scarf, mössa av nättyg eller ett grovmaskigt hårnät.

Vid arbetet med rörliga maskindelar är det ett oeftergivligt krav, att den arbetande skall använda hårskydd.

Som vi redan sagt sliter man numera inte ut gamla finkläder i arbetet, men fortfarande tycks kvinnor, äldre som yngre, använda sina kasserade fina skor i arbetet.

I varje fall används det i alltför stor utsträckning olämpliga arbetsskor. Gymnastikskor, gummistövlar, gamla tofflor, utslitna, nerkippade och snedklackade, tunnsulade dans- och promenadskor, skor, som sett sina bästa dagar. Vi har ännu inte kommit så långt i välklädhet, att vi för vårt eget välbefinnandes skull köper ett par trevliga och ändamålsenliga arbetsskor.

För en arbetssko gäller samma huvudregel som för arbetsdräkten. Den skall vara vald för arbetsuppgiften. På ett hårt golv med ett stående arbete kan träbottnade skor ge vila för foten. En stabil sko med god passform, som ger foten ett bra stöd, är under alla förhållanden den rätta arbetsskon. Den får inte vara för trång i framfoten, den skall ha stabil hålfot, stadig bakkappa och inte för hög klack.

Också underkläderna spelar en stor roll ur arbetsskyddssynpunkt. De skall medge avdunstning från kroppen, skydda mot kyla respektive värme. På grund härav är nylonkläder inte alltid de lämpligaste, även om de fyller kravet på att vara lättvättade. Vidare bör underkläderna ge full rörelsefrihet och inte snöra åt känsliga partier av kroppen.

För att ernå större trivsel och förebygga ohälsa och olycksfall gäller sålunda inte endast "rätt kvinna på rätt plats" utan även "rätt plagg på rätt kvinna". Genom att vara "välklädda" under arbetstiden uppnår vi större trivsel och personlig säkerhet men också större säkerhet ur skyddssynpunkt.

Ur LO-KF komm. broschyr om "kläderna i jobbet"

2.

Några synpunkter på skydd mot infektioner

Inom all industri och förmedling som gäller livsmedel är kraven på hygien både när det gäller den egna personen, kläderna, lokaler, maskiner, redskap och verktyg särskilt stränga. Här har kontrollmyndigheterna utfärdat särskilda föreskrifter. Men även i andra yrken är det naturligt, att var och en iakttar en god hygien. En god hjälp erbjuder de moderna tvätt- och duschrummen, som börjat bli allt vanligare på arbetsplatserna.

Den personliga hygienen syftar ju bl. a. till att minska risken för infektion. Infektionen kan ske genom den inandade luften, genom beröring med andra personer, genom det gods eller den vara man hanterar och genom skadedjur.

Vid hosta och nysning sprids större eller mindre kroppar i luften. De större faller snabbt till golvet och torkar där in, men de minsta kan hålla sig svävande förhållandevis länge och kan därigenom göra luften smittofarlig. När dropparna sjunker till golvet blandar de sig med lättrörligt damm. Infektionsrisken minskas om man använder näsduk och har möjlighet att tvätta händerna efteråt, samt om man exempelvis med hjälp av dammsugare tar bort dammet på effektivt sätt.

Människans hud och särskilt området kring analöppningen är alltid mer eller mindre rikt på olika slag av tarmbakterier. Det viktigaste medel vi har för att förebygga risken för smittspridning genom kontakt är en god kroppsvård, d.v.s. bad och dusch. Att hålla rent kring toaletter och tvättställ tillhör också god hygien. För tvättning av händerna är det enklast att använda pappershanddukar. De hygieniska bestämmelser som finns angivna i arbetarskyddslagen och arbetarskyddskungörelsen måste noga iakttagas.

Många, allt för många yrkessjukdomar är hudsjukdomar och då till övervägande del olika slags eksem. Genom att använda hudskyddskrämer av lämplig kvalitet och sammansättning för just ditt yrke kan du minska risken för nariga och söndersprucknа händer och härigenom skaffa dig ett gott skydd mot yrkessjukdomar. En sårig och söndersprucken hud gör att handen blir mindre funktionsduglig, arbetet går långsammare och förtjänsten minskas.

Arbetskläderna bör hållas så rena och bytas så ofta som yrket kräver.

Vi har ännu inte nått det hygieniska idealtillståndet. Här kan alla hjälpa till.

(Ur LO-KF komm. broschyr)

Bleket i blickpunkten

Grindstudion har åter blivit bebodd. Evakuerade Gustaf och Edith Lorang har inrett sig riktigt trivsamt i den gamla tvårummarn. Även snickareattiralj och maskiner ha fått bra plats. När vi hälsar på kommer en kund från Jakobsberg med en stor klädkista, som skall renoveras. Vi tycker att vederbörande farit lång väg, men han förklarar att det i mellersta Sverige inte finns en så skicklig yrkesman i sitt specialgame som Gustaf Lorang. — Vi kan alltså konstatera att även det dagliga knoget är igång — men omgivningen är inte den vi vant oss vid. Bleket står tomt och öde.

Med anledning av vägbreddningen måste nämligen Bleket nu definitivt maka på sig. Ett gäng stadiga gubbar har grävt sig ned under den gamla byggnaden och pallat upp den på järnbalkar. Kraftiga domkrafter äro beredda och om några dagar rullas Bleket över på sin nya bädd tio meter från vägkorsningen. Det är en så pass remarkabel händelse att vi med bild och text måste föreviga den i Gustavsbergaren. Och så vänder vi oss till Gustaf Lorang med våra frågor.

— Bleket har ju legat i farozonen länge. Har det inte varit på tal att riva det eller flytta det till annan plats?

— Jo bevars. På 90-talet klarade professor Key den första attacken, då brukspatron helt sonika ville riva huset. Sedan dess har Bleket varit på tapeten flera gånger och på 20-talet talade man om dess flyttning. Bl. a. till "Stallbacken" snett över vägen, vilket kanske inte varit så dumt. I modern tid har Nordiska Museet intresserat sig för byggnaden och gjort noggranna noteringar. Stadsarkitekt Selling och vår Thun-Olle har också haft ögonen på Bleket och medverkat till att den nu ska bevaras i samma skick, men flyttas undan från trafikstråket.

— Har Bleket legat på samma plats i alla tider?

— Nej. Jag har vissa uppgifter som pekar på att huset, som är av 1700-talstyp, en gång varit kvarnbyggnad vid Kvarnsjön. Andra tro att huset legat vid Ösby.

— Det har alltså troligen blivit hitflyttat i början på 1800-talet och sedan gjort tjänst som vaxljusfabrik.

— Ja, kanske snarare som verkmästarebostad och expedition o. dyl. för en tillverkning som skedde i uthusen häromkring.

— Hur kom det sig att man slog sig på vaxljus?

— Det var nog för att hjälpa upp finanserna för fabriken. Porslinet var ett problem — då liksom nu. Vaxljustillverkningen höll man så på med intill 1842, då Liljeholmens vita ljus konkurrerade ut den.

— Vad blev det då av Bleket?

— Det var arrendatorbostad. Till Bleket hörde också "Lugnet", ett stall och brygghus, som låg ungefär där bensinmacken står nu.

— Nå, hur kom släkten Lorang in i stugan.

— Min far kom hit 1881 som snickaremästare. Han hade bl. a. till uppgift att bygga kyrkan där uppe vid Ekedalsskolan. Det var ett verkligt snickarjobb, som krävde en arbetsstyrka på tolv man.

— Har det bott några andra här?

— Nja, undervåningen och mellanvåningen har innehafts av Lorangs — i 75 år nu — men i övervåningen fick min mamma se till gamla, som fick sin fristad där. Här bodde på sin tid klockar Ekberg, som sysslade med att rita och bygga orgeln till Ekedalskyrkan. Senare bodde Lagerströms änka i vindsrummet. Den siste båtsmannen i Gustavsberg och några till av de kända gamla gustavsbergarna har också framlevt sina sista dagar i Bleket.

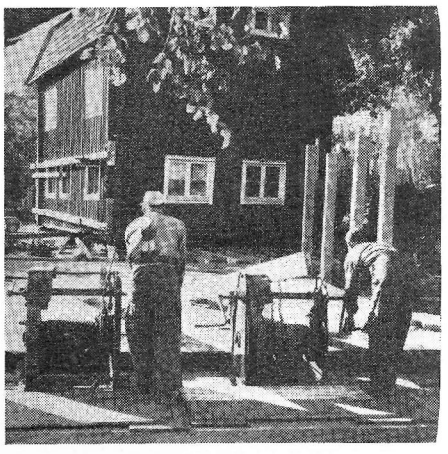

Färdigt för flyttning.

— Bleket har väl i alla tider varit ett centrum i Gustavsberg.

— Javisst. Förr hade vi ju också sjön härnedanför — Träsket, som det kallas härute. Där fanns det gott om fisk och sjöfågel. Grabbarna seglade iväg på sina flottar på dess vatten och vintertid hade vi en fin skridskobana. Uppe från Ekensberg (där kyrkan ligger) hördes skarpskyttarnas musik, på andra sidan sjön skymtade bagar Lindströms höns. Varje vår kom uniformerade vandrande tyska musikanter och gav konsert utanför "uppköpsföreningens" butik och fick många rara slantar.

— Det var med andra ord en idyll. Men störde inte vägen?

— Nej. Idyllen bröts väl inte förrän ryttmästare Horn uppträdde med den första bilen i Gustavsberg, men det var ändå ingen fara. Idag — kan man tala om fara.

— På den här platsen bildades också fackföreningen.

— Ja, jag har t. o. m. sparat den vita trappsten på vilken Jöns Persson tronade under sitt tal.

— Hur går det med träden häromkring Bleket?

— En av de största lönnarna försvinner — och därmed blir det bara en kvar av de fyra som min far planterade häromkring en gång.

— Och inredningen i stugan? Skorstenstock och kakelugnar?

— Allting hänger med i flyttningen. Vi har bara behövt rymma ut lösa inventarier.

— Det måste bli ett tungt lyft!

— Ja jag skulle tro att det rör sig om 100 ton. I ena hörnet finns en gammal bakugn, som väger bra mycket, men den har man stagat. Och mellanväggarna av sten, spislar och trappor! Och så har man gjort förstärkningar runt om så att byggnaden inte skall sjunka ihop. Med ett spel dras hela stugan över på den nya grunden.

— Och så är det bara att flytta in igen?

— Ja det dröjer väl någon månad till det. Man skall väl putsa upp huset litet och ordna med värme. Och så får vi en fin källare. Men det ska bli skönt att få komma tillbaks i gamla Bleket — och att slippa frysa.

På hemvägen från Lorang gör jag en lov till Bleket. Den gamla välbekanta vyn med kyrkan och Bleket mitt i byn försvinner inte men ändras litet till perspektivet. Och kvar i Bleket finns Gustaf Lorang, rätt man på rätt plats, hembygdsvårdare och gammal fin yrkesman.

Jussta

Niagarakåseri

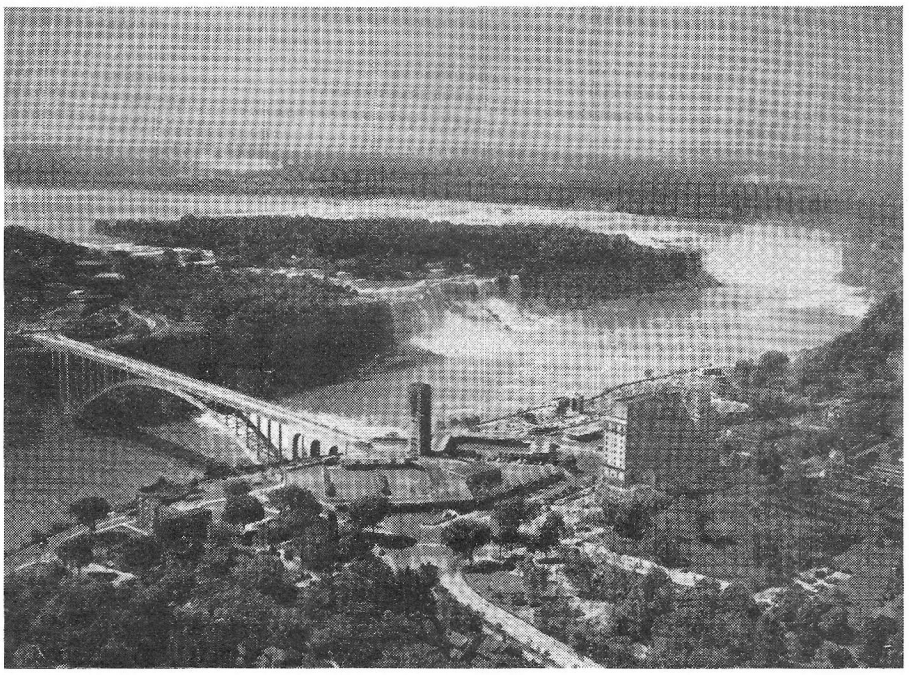

Målet hette Niagarafallen, 180 miles från Wellsboro . . . Vägen går från vår stad genom de höga Alleghenybergen vars grönskande sidor och skarpa krön bilda ett panorama, storslaget i sitt majestät.

Vår färd började i ottan och min reskamrat som endast för ett par veckor sedan kom hit från Sverige för att som vi "Oldtimers" bryta sin bana, såg ännu ganska dåsig ut (luften i bergen söker). Allt efter färden fortsatte öppnades ansiktsventilerna och efter en liten tid såg allt normalt ut igen. Hennes muntra prat och glada skratt, frågor och jämförelser gör att man tänker sig tillbaka till den tiden när ens eget liv var en enda böljedans. Nu är man några år äldre, därför gör en fläkt av ungdom och livsglädje gott, i synnerhet om den är representerad av dottern till en gammal god kamrat.

Farmare sysselsatta med sin dagliga gärning ger oss knappast ett ögonkast. Majsfälten gungar tungt för vinden. Majsen, denna gigantiska "koläckerhet" når ofta en höjd av 8 fot och skördarna här äro ofta fantastiska i storlek.

Kaffe i den lilla staden "Coudersport" grundlagd av Sir William Couders, illa känd från de engelsk-amerikanska indiankrigen. Där spelade han uppeggarens roll och erhöll ock dennes belöning. De amerikanska Onondaga-indianerna lättade på hans skalp. För att kylan ej skulle bli för svår stektes han på den muntra brasans glöd.

Olean är nästa stad. Här hade vi lunchrast. Ett faktum konstaterades genast, allting blir ej mörare med åldern — i synnerhet ej gammalt oxkött — även om det är skuret i stekar och bär en döljande domino av stekt lök och fin arom av riktig biffstek. Efter att ha gymnastiserat våra käkmuskler på dessa omöjliga problem fortsatte vi vår färd, ej mättare precis men gladare.

På den breda vackra vägen seglade vi förbi både välskötta och oskötta farmar med böljande fält av vete och råg. En av de östra staternas största kalkonfarm, med fåglar i tusental, ligger utmed vår väg..... Vi passerar igenom staden Buffalo med sina stora fabriker. Här ligger röken som dimman över Lützen och det är ej precis dofter från konvalj och syren som slår en i näsan. Tonawanda är en annan vacker liten stad. Här passerar vi härliga parker med blommor i massor. Denna lilla stad och Niagara Falls ligger vägg i vägg . . .

Så var vi då äntligen framme och nu gällde det att få bostad för natten. I detta bröllopsresornas förlovade land kan det bli ett problem. Vi hade tur och lyckades lura åt oss en skaplig cabin. Någon timme senare var det lapp på luckan. Parkeringsplats eller rum efter klockan 6 på kvällen vid Niagarafallen existerar endast i drömmen . . .

För min personliga del tycker jag om att studera fysionomierna på de nygifta paren som man möter var man än går. En del ser ut som de tagit en tripp upp och ner för fallen och ej fullt lyckats, somliga liknar debutanter i Dantes "Divina Comedia", en del vandrar omkring med uttrycket av de lycksaliga korna som funnit det gömda klöverfältet på grannens ägor, en del som just fått en inblick i ett av livets mysterier stövlar omkring som om hela världen var ett flak av hal is . . . Mitt största hopp är att experimenten skall lyckas och resultaten bliva efter eller över förväntningarna. Ty det är många nitar i vårt livs lotteri och många av vinsterna är av sämsta slaget . . .

Jag är säker om en sak, hundratals fler par ögon har skådat Niagara-fallens underbara storhet, än något annat av naturens skådespel . . . Folk som ej är så noga med livhanken har rullat utför fallen i tunnor, fransmannen Blondin m. fl. har vandrat på lina över dem, en del som varit trötta på livets alldagliga prosa har pejlat djupet här och funnit lösningen till sina privata problem. Då våra tankar ej lutade den vägen nöjde vi oss med att njuta av det praktfulla panorama som rullade upp sig för våra ögon . . . Alla världens nationer äro här representerade, grötiga tyskar, stela engelsmän, franska språkas här och där, ett par hinduer i sina intriganta kostymer, tobakstuggande irländare, folk från Suomi land, några ryssar, lökluktande ungrare och folk från "Vi håller med den som vinners land" från södra Europa äro väl representerade. Alla, alla för att betrakta detta naturens drama . . .

Niagarafloden som förbinder Lake Erie med Lake Ontario och formar gränsen mellan Canada och Amerika, stupar här med ett bedövande dån ned i djupet. Den vilda skönheten av dessa fall förhöjes efter mörkrets inbrott genom att ljusen från olikfärgade strålkastare spelar mot den nedstörtande vattenmassan. Från fallens övre nivå till foten går en hiss och vi följde med, tänkande att få ta några kort. Men för det fina skummets skull visade detta sig omöjligt. Hissen upp igen och så en promenad över till "Goat Island". Klädda i regnkappor, hissen ned i "The cave of the winds". Från denna grotta kan man vandra under och innanför fallen och så att säga från undersidan betrakta de hundratusentals ton av vatten som här vräker sig ned. Att besökarnas antal uppgår i tusental dagligen behöver väl knappast påpekas.

Fallen på den amerikanska sidan äro 58 meter höga med en konturlinje 340 meter. De s. k. Hästskofallen på den canadensiska sidan äro 56 meter höga med en konturlinje av 1.000 meter. Det har beräknats att 15.000.000 kubikfot vatten per minut störtar över de två fallen. Den franska äventyraren och upp-

täcktsresanden La Salle tillsammans med Franciskaner-munken Fader Hemmapin "upptäckte" fallen 1678, men de voro allaredan då väl kända. Under årens lopp har flera ras förekommit, det sista för ett eller två år sedan, när det beräknades att 20.000 ton av den hårda klippan lösgjordes och störtade ned i djupet.

Den smältande "Tuscarora"-stammens reservation är belägen ett par miles utanför staden Niagara Falls. Denna, en gång så starka och krigiska stam, har nu smultit till några hundratal. Härstammande från Huron- eller Mingo-nationen voro de under sin storhetstid ett gissel för den vita nybyggaren och trappern. Detta är nu en saga blott och de, som de flesta av Amerikas och Canadas urinnevånare, leva på minnen av den tid som en gång varit.

År 1726 byggdes de två gamla fästena Fort Erie på den canadensiska sidan vid Niagaraflodens inlopp från Lake Erie och Fort Niagara på den amerikanska sidan av Niagaraflodens utlopp i Lake Ontario. Kring dessa fort utspann sig livliga strider, först mellan fransmän och engelsmän, sedermera mellan engelsmän och yankees. Vem som än var tillfällig innehavare av forten kunde alltid räkna med ordentliga dust med de krigiska Huron-Mingos, Iriquois- och Onondaga-stammarna. Engelsmän och fransmän gjorde sitt bästa för att uppreta dessa nationer mot de framträngande amerikanarna, historien visar att detta var ett lönlöst arbete. Den unga amerikanska nationen skapad av män från alla Europas länder, kämpande för frihet och självständighet lät sig ej förnekas. Med godo eller ondo bröto de sig igenom. Vi finner bland dessa unga amerikanare namn såsom John Larson, Stockholm, soldat, Erik Johnson, Rättvik, pälsjägare, bröderna Sven och Nils Anderson, Falun, pälsjägare — inalles 226 skandinaviska namn äro här registrerade i den tidens rullor. Namnet Erik Storm, Orsa, förekommer ej mindre än 18 gånger. Han var scout för U.S.A. och en av de bästa. Ensam lotsade han 6 nybyggarfamiljer genom 80 miles av vildmark, full av kringströvande fientliga indianer. Vi har läst fantastiskt utbroderade historier om Buffalo Bill, Texas Jack, Daniel Boone m. fl. Folkfantasien i troget samarbete med ljugande berättare har byggt upp en lögnernas nimbus kring dessa namn. Historien konstaterar endast faktum om Erik Storm. Men historiens sanningar är i hans fall vida överträffande allt vad de vilda fantasierna hos dessa sagoberättare lyckats åstadkomma.

När man betraktar Niagarafallens larmande naturskådespel synes människan ynkligt liten. Ändå har mänsklig intelligens fjättrat denna titan, jätteturbinerna i Niagaras kraftstation förser oss med ljus och styrka i hem och fabriker. Denna gigantiska anläggning är med sina moderna maskiner ett stående monument över mänsklig energi och förmåga att utnyttja naturens krafter.

När de första franska katolska missionärerna hörde indianerna tala om den vilt dånande vita Guden, trodde de att namnet menade den Gud de själva tillbad och kunde ej förstå hur och var dessa vildar redan hört den kristendom de hade kommit att förkunna. Litet anade de när de sattes i en kanot, att de skulle få göra bekantskap med "The God of mist and thunder" och som döda män ej tala, lämnades ingen beskrivning på resan, men Niagarafallen, indianernas Gud, hade tagit sina första kristna offer.

Jesuit-patern Theobalth, en andans energiska svärdsvingare, hade beslutat att med lock eller pock den allena saliggörande tron skulle påtvingas dessa naturens barn. Döpas skulle de, med eller mot sin vilja, döpas eller dö var hans motto. Indianens tålamod är stort, men här blev det litet för mycket av ordet och på tok för litet av mammon. En vacker solig dag seglade den vördige patern nedför floden och fallen, spikad till det kors han uppsatt utanför det stormade Fort Erie.

Engelsmännen övertog så småningom hela Canada, religionstrafiken gjorde helt om marsch. Nu skulle Lutherska läran bli rättesnöret. Om ej den katolska idén mottogs med översvallande förtjusning, så hade den på sina håll åtminstone blivit erkänd. Den stoiske röde mannen började bli skeptisk. Han kunde ej förstå varför det som var bra den ena dagen ej dög dagen efter. Därför återgick han till sina gamla Gudar. De fem stora stammarna, Iriquois — Delawares — Tuscaroras — Algonquins — Onondagas började religions-kalabaliken. Att här följa historien bleve för mycket, nog av, under åratal, med vissa korta uppehåll, fortsattes mördandet. Så började yankee-pälsjägare tränga sig längre och längre norrut. Priset för en yankeeskalp var 5 pund stycket — garanterat av engelska regeringen i Canada. Yankees hade inga pengar, så för att kvittera vänligheten skalperade de fritt och för nöjes skull. Indianerna kom mellan två eldar, Delawares dukade under först, sedan följde Onondagas, så Algonquins, Iriquois och Tuscaroras som trängdes längre norrut.

Frihetskriget följde, Amerika ville bli fritt engelskt övervälde. Med den nya nationen följde de kvarvarande Delawares-, Onondagas- och Algonquin-stammarna. Så småningom övergingo även Tuscaroras till U. S. A. men Iriquois förblevo engelska. Vad som återstod av dessa de östra staternas stammar efter detta krig, var endast en sorglig ruin. Sedan båda staterna, England såväl som Amerika, hade fullgjort sitt reorganisationsarbete efter det förödande kriget, kom man underfund med att indianerna var överflödiga. Ett utrotningskrig sattes igång från båda hållen, och detta tillsammans med den vite mannens förbannelser i skepnad av sjukdomar och "fire water" reducerade deras antal till en bråkdel . . . I slutet på 1800-talet kom man underfund med att något måste göras till indianernas skydd och s. k. reservationer tilldelades dem med fri rätt att fiska och jaga året runt och för övrigt leva sitt eget liv. Allt naturligtvis under de vaksamma ögonen av indianagenter tillsatta av guvernementet. Stammarnas befolkning har visserligen ökat något sedan dess men istället ha de i de flesta fall blivit fullkomligt amerikaniserade. Av deras forna storhet och stolthet finnes nu intet kvar.

På hemväg igen, brännande hett. Livlig trafik, som alltid på söndagarna, gör livet surt för den som försöker att skynda. Sjöar och floder se inbjudande ut, men dagen är kort och vägen, om ej lång, väl packad med bilar. Skynda långsamt blir mottot. Hemma till sist — dusch — highball — bed — "End of day and story" . . .

George Garring

Skolnytt

Vid det nya läsårets start i Gustavsbergs enhetsskola ropades 626 elever upp. De hade fördelats i 26 läraravdelningar. Inte mindre än 10 nya lärare hade anställts. För fortsatta studier hade folkskollärarna Fritz Berg, Gösta Borg, Enoch Görfelt och Karl-Olov Gustavsson beviljats tjänstledighet.

De nyanställda lärarna är adjunkterna Wilhelm Rehnsfeldt och Stig Munknäs, ämneslärarinnan Karin Håkansson, folkskollärarna Vilhelm Samuelsson, Olov Nordgren, Gudrun Wänngård, Inga-Britt Holm, Marta Andersson och Signe Storholm, skolkökslärarinnan Eleonore Thörne, fil. mag. Karin Kinnemark och stiftsadjunkt John Evaldsson.

Högsta klassen omfattar innevarande läsår 21 elever i klass 9 ag, därav i gymnasielinjen 8 och 23 elever i 9 y fördelade sålunda: handelslinjen 10, hushållsavdelningen 5 och metallinjen 8 elever. Försöksverksamheten omfattar från och med detta läsår alla klasser.

Adel, präster, borgare och bönder,

det var de fyra stånden från den mörkare medeltiden och framöver. De avlöstes så småningom av tre klasser, överklass, medelklass och underklass. Nu är det slut med det också och vi har fått tre nya, automobilklassen som även räknar motorcyklar över trehundra kubik inom sina led, sen har vi mopedklassen med bågar under trehundra. Ja och så var det vi avsigkomna stackare som åker cykel, vilken klass vi tillhör kan göra detsamma. Hur sa?! Finns det gångtrafikanter? Ja, ja, nu hade jag tänkt att vi skulle förbigå denna beklagansvärda företeelse med tystnad. Vi får väl räkna in dem bland författare, fria konstnärer, idealister och annat löst folk som utgör skönhetsfläckar i den för övrigt välordnade samhällsbilden. Nåja, det är bara en tidsfråga när dessa originalitetsjäktande personer blir bortrationaliserade ur samhällssystemet. Må frid lysas över deras minne, de menade inget illa med sin bakåtsträvande verksamhet.

Denna vidunderliga sommar

har vi Gustavsbergare allt efter samfärdsmedelsklass tagit oss ut till olika badstränder. Har man barn i de mindre storlekarna blir det gärna Ekedalsbadet, Södersved eller Tjustvik. På den här kanten håller vi avgjort på Tjustvik och Gärdsviken som utmärkta familjebad. Vi är inte ensamma om det. Vi är många, trofasta och entusiastiska och många av oss vill undra lite försynt om inte Tjustvik vore platsen för ett kommunalt bad. Vad jag har emot Ekedalsbadet. Ja, inget annat än att det betänkligt liknar avloppsvatten. Detta konstaterat flera mornar i augustis värmebölja, då jag framför näsan på min lille aningslöse glytt har rensat vattnet från de mest skiftande slag av mänskligt avfall, från behån och kräftskivehattar till vad som kan bli kvar efter kärlek med förbehåll. Det skulle väl också vara en nåd att stilla bedja om att slippa skicka ungarna ensamma på denna farliga bit av Stockholmsvägen.

Apropå väg,

så skulle vi Tjustviks- och Gärdsviksbadare gärna vilja ha ett allvarligt samtal med den som öser makadam och kullersten på den väg som leder till vårt sommarhimmelrike. Skall sanningen fram så lämpar sig den vägen endast för tanks och helikopter. Eftersom vi som sagt åker cykel så har vi lidit en svår nationalekonomisk förlust i ringdödarbackar och genom förrädiska gupp. En lördag mitt i värmeböljan stod två gentlemän i en av de farligaste småbackarna och lagade konstfärdigt vägen med asfalttjära och singel. När vi traskade förbi dem muttrade de argt, att alla vill åka på vägen men ingen vill hjälpa till att laga den, varför vi ökade takten avsevärt för mina husmorsambitioner räcker inte till att laga lantbrukets utfartsvägar. Vad de ambitionerna överhuvudtaget har räckt till dessa friluftsmånader tycker inte jag att vi skall forska i.

Man kan åka andra vägen.

Det kan man inte säger folket. Då stoppas man av stuginvånare efter vägen. Jag vet inte jag. Själv cyklade jag den vägen nittonhundrafyrtio och skrämdes av alla skyltar med "Enskild väg" och "Privat område" på. Jag är svårt allergisk mot sådana skyltar i synnerhet när de står vid vägar som kan misstänkas vara utritade på karta och bör betraktas som allmänna. Nå, jag cyklade den vägen häromdan igen, utan att bli stoppad, bara utskälld av en collie med självhävdelsekomplex. Men det kan ju hända att denna ökända kärringnäsa räcker som passersedel. För övrigt var den vägen bättre endast till Klubbudden som ju också är ett tjusigt bad, men knappast så lämpligt för småbarn. Här avslutar vi badavdelningen och övergår raskt till andra vattenfröjder.

Månen stod i nedan,

kvällarna var osedvanligt ljumma och det var tid för kräftfiske i Ösby träsk. Eftersom min bättre hälft inte tillhör kräftans vänkrets så har vi inget fiskevatten vid denna vackra sjö. Men vem kan motstå atmosfären vid fiske av detta tjusiga slag. Spegelblankt trollmörkt vatten, stjärnljus som irrbloss över vattenytan, mörka skuggor i lyktskenet vid stranden. Dit drogs vi med eller utan fiskevatten. Inte bara vi utan även stora delar av den övriga befolkningen hade kommit på samma strålande idé. Nästan nere vid stranden träffade vi en av dessa sällsynta infödda Gustavsbergare. Mycket folk trängdes vid vattenbrynet.

— Skall du inte gå med ner och fiska, sporde jag hurtfriskt min infödde vän.

— Nej, svarade han buttert, det är *mitt* fiskevatten.

— Jaassåårruö, sa jag, hur många har du fått?

— Vet inte, väste han, jag lyckades tränga mig fram till håvarna för en halvtimme sen och då fick jag fem.

Då gick jag till attack mot folkmassan med den speciella armbågsteknik man får som mångårig spårvagnsåkare i Stockholm samt bland stockholmare i våran personalbutik. Efter att raskt ha konstaterat fakta sprang jag hojtande tillbaka till min vän.

— De har fått tio och flera drev är i gång så du får nog kräftor vad de lider, skrek jag. Nu skulle han väl i alla fall bli glad. Han gav mig en underlig blick, varefter han sprang hem och grät.

Där stod man som ett fån,

och begrep ingenting, men min lagvigde, som ännu dras med landsortsbons onödiga finkänslighet, förklarade att han troligen ville fiska själv. Har man hört?! äre klokt? Jag kan inte med människor som inte unnar sin nästa att dela sin glädje. Såna som blir arga när man hjälper dem med patiensen, eller ger dem goda råd i bridge, eller de där surpupporna som exploderar när man snällt berättar fortsättningen på följetongen, eller de där märkvärdiga målarna som inte tål att man står bakom dem och rättar till perspektivet eller talar om för dem vilken onaturlig färg de har fått på det där gröna i bakgrunden. Delad glädje är dubbel glädje. Vilken sjusärdeles kräftfröjd skulle det då inte blivit om den spritts ut på denna folkmassa. Fy bubblan, för egoister, individualister o.s.v. i vårt välordnade samhälle.

Nu har regnet äntligen kommit,

och det svalkar skönt kring det överhettade hjärnkontoret. En lika ovanlig som lärorik sommar. Där sprack min gamla dröm om ett liv på en sydligare breddgrad. Två månaders intensiv sol dödade den definitivt och man fann sig själv längtande efter regn och vanlig nordisk sommarkyla. Kände djupt med brunbränt gräs, sprucken jord och lyssnade sorgset till det ynkliga rasslet i småbjörkens vissna kronor. Förstod med ens hela charmen i årstidsväxlingen, mottog de svala vindarna med igenkännande tacksamhet och trivdes med de mörka kvällarna. Nu fick vi alltså så

Gustavsbergs soc.-dem. arb.-kom. studielotteri.

1:a vinst nr 859, 2:a vinst nr 751, 3:e vinst nr 804, 4:e vinst nr 97, 5:e vinst nr 186, 6:e vinst nr 65, 7:e vinst nr 607, 8:e vinst nr 74, 9:e vinst nr 498, 10:e vinst nr 779.

Saltsjöbadsspelen på Farstaborg

Årets Saltsjöbadstävlingar gick för första gången i Gustavsberg på välskötta Farstaborg lördagen och söndagen den 3—4 sept. Det var det 48:de året i följd som dessa tävlingar hållits, och de är den äldsta klubbtävlingen av detta slag i vårt land. Det fanns också tre man, som inte ha klickat under dessa år och som var med även idag på innerbanan, nu som funktionärer. Det var Henning Wahlberg, Saltsjöbaden, Anders Bonnevier, Gustavsberg och Bertil Nicklasson, Nacka. Synd att speakern med sin utmärkta högtalareutrustning inte bjöd till att förmedla litet mera detaljer till åhörarna, så att publiken blev med på noterna litet bättre.

100 meter: Järla-Hultgren segrade på 11,1 följd av Håkansson samma klubb.

Löpning 1500 meter dominerades av Nacka-pojkarna Alve Jonsson och Arne Österberg. Lovande Conny Rolf syntes också i sällskapet men slutade som 6:a. Segraren Alve Jonsson satte nytt saltsjöbadsrekord med 4.05,4, och Arne Österberg, också från Nacka, gick även under det gamla rekordet.

Kulstötningen vanns av Gösta Björkdahl, Skuru på 12,77, tätt följd av Åke Jahr, Boo med 12,35.

I Tresteg segrade Roffe Gustavsson, Järla före höjd-Gösta Gustavsson, som fick 12,51.

Höjdhoppet blev en tävling i två avdelningar, ty Gösta Gustavsson började inte förrän de andra hopparna slutat. Järla-Gustavsson tog sedan 1,85 och hade denna gång ingen chans på 1,90. Två och trea blev Ingvar Bellander och Leffe Fredblad, bägge representerande Boo.

Söndagens tävlingar inleddes med flaggceremoni och hälsningstal av Bertil Bergman, Nacka. Här saknade man defilering under ledning av någon blåsorkester. Första grenen var häcklöpning 200 meter, som vanns av Roffe Gustavsson, Järla med G. Petrén, Nacka på andra plats.

I Berndt Jonssons frånvaro blev stavhoppet en jämn tävling, där segraren Gösta Björkdahl, Skuru, vann på 3,10 före Öberg, Nacka, som klarade 3,00 meter.

Diskusfavoriterna Åkerberg, Järla och Jahr, Boo höll sig väl framme även i år och vann i nämnd ordning, Åkerberg 39,46 och Jahr 38,37.

Löpning 800 meter blev en uppgörelse mellan bataljhästarna Alve Jonsson och Arne Österberg, Nacka. 400 meter gick på 61 blankt och Österberg vann på 2.00,6. Gustavsbergspojken Bengt Johansson blev 5:a på 2.05,2, han tävlar för Järla.

Längdhoppet vanns av Bernt Jonsson, Järla på 6,35 med Wallsäter, Boo på andra plats. Höjd-Gustavsson blev 3:a på 6,04.

Löpning 400 meter vanns av Hultgren, Järla, på den goda tiden 52,0 följd av Håkansson, samma klubb på 52,5. Bengt Johansson (Everts grabb) blev 5:a på 53,9.

Tord Johansson, Järla vann spjut på rekordresultatet 60,58 och Gösta Björkdahl, Skuru blev tvåa med 51,74. Åke Jahr, Boo, belade tredje platsen på 51,44.

Löpning 5,000 meter blev en uppvisning av gustavsbergspojkarna Valfrid Berglund och Conny Rolf, som tävla för Järla (kuriöst nog) Berglund vann komfortabelt på 15.18,6 och Rolf fick andra platsen på 16.16,0.

Stafett 1,000 meter var den sista grenen och där hade man verkligt bråttom. Järlagrabbarna satte nytt saltsjöbadsrekord med tiden 2.06,8. Tidigare rekordhållarna Nacka blev 3:a på 2.14,4.

Boos lag I blev överraskande tvåa och dess lag II blev fyra i tävlingen.

Så vill man till sist instämma i lördagens hälsningstal som riktades bl. a. till Gustavsbergs ungdom. Nu när Ni ha fått en idrottsplats att träna och tävla på, använd densamma, och låt inte den möda och de pengar den kostat, bli till ingen nytta. Gustavsbergs allmänna idrott måste nu komma ur sin "down-period" och leva upp som förr under Bleksängstiden. Eller tänk Er hur det var förr i tiden, då det var saltsjöbadstävlingar på Kamelen vid Ringvägen i Saltsjöbaden. Hela motorbåtsflottan gick ut "man ur huse" och transporterade alla "rättrogna Bergare" över Baggen till Kyrkviken, f. v. b. till tävlingarna. Sånt kan hända flera gånger tycker

Axman.

---

vi teg av värme och sol. Tack, tack, får vi be om lite mer regn nästa gång. Nöjda blir vi aldrig.

Apropå svalare väderlek

så föreslår jag att vi inställer barnavårdscentralen i Gustavsberg under de kalla vintermånaderna intill dess vederbörande myndigheter ger oss en för regn, snö och kyla skyddad barnvagnsparkering. Som det nu förhåller sig med den saken blir den förebyggande barnavården under vinterhalvåret inte bara meningslös, den blir hälsofarlig. Lägg er själva på en madrass som legat ute i vinterkölden några timmar kära "Fäder". Vi har i alla fall inte våra små glyttar till det priset.

Edla Sofia.

Med tretton skolflickor till London

Tidigt på hösten 1954 började vi i högsta klassen, 9:an, uppe i Kvarnbergsskolan fantisera om en skolresa till England. Intresset var stort, men då det blev klart, att skolan som sådan inte kunde bidraga ekonomiskt, eftersom alla tidigare varit med om minst en skolresa, tycktes det hela hopplöst. Men skam den som ger sig. Jag kontaktade ungdomens resebyrå, som sorterar under ungdomens fredsförbund. Resultatet blev en offert, som jag trodde var lögn, tills jag fick skriftligt på det. Eller vad sägs om 17 dagars resa till London tur och retur inklusive mat, logi och utflykter för 310:— kronor. Enda villkoret var, att ungdomarna i gengäld motsvarande tid skulle ta emot en engelsk pojke eller flicka i sitt hem. Tyvärr tyckte de flesta i klassen, att de inte var kapabla att uppfylla det villkoret. Hela resan syntes gå om intet tills några dagar före jul en av flickorna, som ville fara, kom till mig och undrade, hur det skulle bli. "Ja, du vet ju själv", svarade jag, "det går inte att få ihop nog många". "Men gör nånting, magister Berg", sa hon. Det blev en stöt framåt. Jag tog ny kontakt med resebyrån och fick ett nytt erbjudande. Om vi blev minst 10 skulle vi få resan fram och tillbaka för 365:— utan att behöva i gengäld ta emot en gäst. Åtta flickor i 9:an nappade på det, och sen blev det julferier. Resebyrån ville ha besked, och så offrade jag några juldagar på att besöka föräldrarna till en del hågade elever i 8:an. Det lyckades.

Måndagen den 13 juni stod jag tillsammans med 13, obs. 13 ressugna flickor i "bästa" åldern på Stockholms central. Medföljande föräldrar och anhöriga skakade medlidsamt på huvudet. Jag förstod vad de tänkte: "Nu har magister Berg tagit sig vatten över huvudet". Och så här efteråt kan jag erkänna, att jag tänkte likadant.

Resan över Danmark, Tyskland, Luxemburg och Belgien blev en mardröm på grund av trängsel och brist på sömn, och färden över Engelska kanalen i den kyliga morgonblåsten 1 ½ dygn senare var droppen, som kom vårt dåliga reshumör att rinna över. Vi tålde nästan inte se folk runt omkring oss. Den utmärkta lunchen satte dock nytt liv i flickorna, och när vi såg Dovers kritklippor knappt skönjbara i dimman, försvann det sista av misshumöret. Vi närmade oss målet. Passkontroll och tull var en formalitet. Måttot för vår resa, allt ordnar sig, höll i sig. Samma dag vi kom till England avblåstes järnvägsstrejken, och vi kunde direkt sätta oss i de jämfört med kontinenttåget bekväma, engelska järnvägsvagnarna.

På Victoria Station möttes vi av Mr Kinch, vår kontaktman i London. Han hade en underbar förmåga att få oss att glömma trötthetеn. Innan vi visste ordet av, satt vi högt upp i en tvåvåningsbuss, som förde oss genom hela London till den central, varifrån vi skulle placeras ut på olika familjer. Det blev ett tjusigt förstahandsintryck av världsstaden. Inte minst trevligt var det, att se hur konduktören bad om avgiften. "Thank you", sa han, innan han ännu fått ett öre.

Konfrontationen med värdarna, hosts, som det engelska uttrycket är, blev det hjärtligaste tänkbara. En del av flickorna blev väl lite fundersamma, när de såg, hur pass unga deras blivande kamrater var, och de som fick åka med den s. k. bilen, hade svårt att inte dra på mun, när ägaren lyfte ut framsätet, för att de skulle kunna komma in. Sent omsider var dock alla placerade i East Ham, och även jag fick en stund över för att ladda upp för kommande vedermödor.

En natts stärkande sömn kan göra underverk. Det bevisades av att jag utan parlör klarade av platsbeställningarna för hemfärden. Det var en fröjd att se flickorna komma till East Ham Station första egentliga dagen i London. De hade redan blivit engelskminded. Det var naturligtvis svårt att låta bli svenskan, när de för varandra berättade lustiga detaljer från engelsk hemmiljö. Så mycket var klart, att alla redan tycktes trivas. Mr Kinch presenterade två guider för oss, och så fick vi göra bekantskap med Underground, snabbaste förbindelsen med centrum. Det verkade först vara en hel vetenskap, men det dröjde inte länge, förrän man kom underfund med systemet. Använd ögonen, var det råd, som här liksom överallt gav utdelning. C:a 80 öre kostade det att åka ungefär lika långt som från Gustavsberg till Stockholm. Hade man lust, kunde man för den summan åka runt med underjordiska järnvägen hela dagen. Vi nöjde oss med att åka en halvtimme. Målet var Towern, det praktfulla exemplet på Englands medeltida profanarkitektur och samtidigt övermåttan rikt på historiska gestalter och händelser. Besökarsiffran är omkring 900.000 personer om året. Redan strax efter entren vid Middle Tower såg vi den förste Beafeatern (oxköttätaren). Han var iförd en rödrandad blå Tudoruniform och bar på huvudet någonting, som liknade en doktorshatt. Det var en medlem av Towerns populära vaktmanskap. Sitt namn lär de ha fått någon gång på 1500-talet, då deras mat bestod av köttrester från konungens taffel. Vaktchefen, Chief Warder, hade sin bostad i the Bayard Tower från 1200-talet. Varje kväll kl. 9.53 e. m. leder han en nyckelceremoni, som nu upprepats i nära 700 år. I spetsen för en vaktstyrka låser han olika delar av Towern. Vid återkomsten till Blody Tower rusar vaktchefen ut och ropar: "Halt! Vem kommer där?" "Nycklarna", svarar Chief Warder. "Vilka nycklar?" — "Drottning Elisabets nycklar". "Drottning Elisabets nycklar

Borgmästaren i Eastham inbjöd oss till sin ämbetslokal.

må passera! Allt väl!" Därefter blir det parad på borggården. Chief Warder svänger sin hatt och ropar med hög röst: "Gud bevare drottning Elisabeth!" Vakten svarar: "Amen", varefter nationalhymnen spelas och nycklarna överlämnas till kommendanten för Towern.

Berätta allt om Towern skulle föra för långt. Av alla de olika byggnaderna imponerar anläggningens centrum, the White Tower mest. Dess yttermurar är längst ner 4 ½ meter tjocka och högst upp 3 ½ meter. I gamla dagar residerade kungliga familjen i översta våningen, adelsmännen i mellanvåningen, på första etagen höll soldaterna till, och i källarvåningen pinades fångar med tumskruvar, sträckbänkar och järnkragar. På den öppna platsen väster om White Tower finns en kringkedjad fyrkant, som markerar den privata avrättningstribunen. Där miste bl. a. drottning Ann Boleyn sitt vackra huvud, för att Henrik VIII skulle kunna fortsätta sitt månggifte. Han hade som bekant inte mindre än sex gemåler. Till slut måste kanske nämnas, att flickorna inte försummade att se de berömda kronjuvelerna, och sista synbilden från Towern var de spöklika korparna, som enligt traditionen alltid har haft sin hemvist där, och vilkas eventuella avflyttning skulle betyda Towerns och det engelska världsväldets undergång.

Från Towern promenerade vi till Monumentet, som byggdes till minne av the Great Fire, den stora eldsvådan 1666. Monumentets höjdsiffror 202 fot eller 63 m. imponerade inte särskilt på flickorna, men ingen ångrade klättringen uppför den invändiga vindeltrappan. Uppifrån Monumentets altan hade de en härlig utsikt över London, högt ovanför alla dess kyrkspiror.

S:t Paulskatedralen, vårt nästa mål, byggdes på 1600-talet. Den är Londons högsta och största kyrka, som i storlek endast överträffas av Peterskyrkan i Rom, Sevillakatedralen och domen i Milano. Det märkligaste med den är, dels att den byggts av bara *en* byggmästare, Christoffer Wren, och dels att den relativt oskadad klarade sig ur sista kriget, medan kvarteren runt omkring helt eller delvis utplånades. Christoffer Wren var en ovanlig man, som under sin 91-åriga levnad uppförde 50 kyrkor, 36 gillestugor, Monumentet och ett otal privathus. I all sin väldighet lämnade S:t Paulskatedralen flickorna tämligen oberörda. De tyckte, att den var ful, och faktum är, att kyrkan har en ganska ledsam interiör, fattig ur skönhetssynpunkt.

Ingen av oss orkade gå upp för de 260 trappstegen till Whispering Gallery, där man hör en viskning från ena sidan till den andra av galleriet. Och ännu mindre kunde vi tänka oss fortsätta de 616 trappstegen för att nå klotet under korset.

En kvarleva från medeltidens London är de 79 gillena, som nu utom att vårda de gamla gillesformerna huvudsakligen ägnar sig åt social verksamhet. Det är endast gillesmedlemmar, som får vara med och välja Londons borgmästare, Lord Mayor. Valet sker i den gemensamma gillestugan, Guildhall, dit vi förflyttade oss från S:t Paulskatedralen. Gillestuga är ett ytterst missvisande namn på denna praktfulla, slottsliknande byggnad. Härifrån startar Lord Mayor sitt medeltida karnevaltåg, sedan han valts den 9 nov. Samma dag bjuder han sedan Londons spetsar på bankett och premiärministern håller ett tal, som kommenteras i världspressen.

Efter besöket på Guildhall var vi mycket belåtna med att via Underground få återvända till våra hosts och det obligatoriska teet.

Nästa dag, lördag, bjöd på en förmiddagsvisning av the Houses of Parliament, parlamentet. Vår guid var medlem av Labour. När vi passerade en målning av änkedrottningen sade han: "Detta är drottningens moder. Jag har träffat henne. Det är en mycket intagande kvinna. Jag tycker mycket om henne". Sådana prov på engelsmännens rojalism såg man dagligen bevis på. Deras kunga-drottningdyrkan tangerar religiös fanatism. Alla offentliga tillställningar t. ex. dans och bio slutas med: "God save the Queen." Detta sagt inom parentes. Guiden förde oss snabbt genom de olika salarna. Vi blev uppmärksammade på att röstning sker på samma sätt som för flera hundra år sedan. Medlemmarna av parlamentet ger sin uppfattning till känna genom att gå ut antingen genom nej- eller jadörren. Felröstning torde vara uteslutet. Sedan vi imponerats av Westminster Hall, den äldsta delen av parlamentet med sitt berömda trätak av ek, fick vi en del siffror om Big Ben i det stora klocktornet. Diametern på urtavlan är 7 m., och klockan väger 13 ½ ton. Förr behövdes två man för att dra upp fjädern, nu sker det på elektrisk väg.

Från parlamentet var det inte långt till Westminster Abbey, kyrkan som är full med lik, om jag får uttrycka mig lite vanvördigt. Så långt tillbaka som Vilhelm Erövrarens dagar har den använts som kröningskyrka och vi, som sett drottning Elisabets kröningsfilm, kände lätt igen oss. Här ligger inte bara tretton konungar och fem drottningar med gemåler begravna utan även stormännen inom vetenskap, konst, litteratur och politik. Men dessutom har andra personer, som på ett eller annat sätt skilt sig från mängden fått sitt sista vilorum i Westminster Abbey. På en gravsten stod det: Old Parr. Det var en man, vars enda merit var, att han blev 152 år gammal. Det fanns mycket att se: Den okände soldatens grav, diktarnas hörna med minnesstatyn över Shakespeare och minnesplattan över vår egen Jenny Lind. Särskilt intressant var kröningsstolen med stenen från Scone, ödesstenen. Enligt legenden har patriarken Jakob vilat sitt huvud mot den. Den minnesgode kommer ihåg, att stenen 1950 stals från Westminster Abbey och långt senare återfanns i en skotsk ödekyrka. Nu ligger den väl fastkedjad under kröningsstolen.

På väg till Trafalgar Square passerade vi Downing Street, där premiärministern har sin tjänstebostad i nummer 10. En vakt utanför hindrade folk från att smutsa ned det vita trappsteget utanför porten. Trafalgar Square anses av många engelsmän som Londons och hela imperiets kärna. I mitten på den öppna platsen står Nelsonmonumentet. Den korintiska kolonnen med statyn av sjöhjälten, rest som äreminne över slaget vid Trafalgar 1805, är 56 m. hög. Den över 5 meter höga Nelson-skulpturen är huggen i tre olika stycken. Det största blocket väger 30 ton. I likhet med en viss staty i Kungsträdgården i Stockholm vaktades monumentet av fyra väldiga bronslejon. Eftermiddagen och söndagen var fri. D. v. s. flickorna var tillsammans med sina värdfolk, och jag blev bjuden på en biltur till Windsor Castle.

På måndagen den 20 bjöds vi på en underbar båtresa uppför Themsen till det 20 km. utanför London liggande Hampton Court Palace, det största av Englands kungliga slott. Två slussar fick vi passera, innan vi var framme vid det i en blandning av Tudor- och barockstil byggda palatset. Vi gjorde en rundvandring genom några av de 1000 rummen med utsökta tavlor och gobelänger, och därefter försökte vi gå vilse i de jättelika trädgårdarna, som omger slottet. Per tåg återvände vi sent på kvällen till London.

Nästa dag fick vi se Trebor Confectionery factori, en stor karamellfabrik i East Ham. Det blev ett populärt inslag, som avslutades med att alla fick en stor burk konfekt som minne av besöket. På kvällen hade våra värdar ordnat ett välkomstparty i Elcas Social Halls. Det låter väldigt fint, men både jag och flickorna fick en chock, när vi kom dit. Det var en liten lokal med pelare av trä som i gamla Ekedalsskolan och lågt i tak som en vindskupa. Den var smaklösare än den enklaste samlingslokal i

Sverige. Dessutom var det fullt av ungar och värdfolk och ett liv, som kom mina ganska okänsliga trumhinnor att vibrera. Men det var bara att "keep smiling" och tala med värdfolk, som jag inte hunnit träffa förut. Det bjöds på ett öronbedövande program. Ledaren skrek och bakom en underledare på samma gång: "Order, order!" När det var något så när tyst, började underhållningen med svenska folkdanser av en vältrimmad grupp Worldfriends. Och så följde slag i slag i oväsendet uppträdanden av ungdomar och barn. Sketcher och danser utfördes utan nervositet. Alla verkade durkdrivna artister, oberörda av publiken. Det var nästan kusligt att se en liten flicka på tolv år, utstyrd till revysångerska, med redan spruckna stämband skråla fram en schlager, som hon suggererade publiken att sjunga med i refrängen.

Så ropades det ut, att de svenska gästerna först av alla skulle ha te, som serverades i ett hörn av lokalen mitt i trängseln. Först fick vi ställa upp mitt på golvet för fotografering. Programmet fortsatte under tiden. Folkdanslaget dansade olika länders folkdanser mycket skickligt, och vi beundrade deras förmåga att uthärda den tropiska värmen i lokalen. Till slut var det min tur att avsluta det hela med ett tacktal.

För att inte riskera nedskärning av min reseskildring, måste jag nu inskränka mig till att delvis endast omnämna det, som vi fick vara med om i fortsättningen. Alltså blev vi påföljande dag bjudna på en mångmilafärd i en bekväm turistbuss genom grannkommunen Kent, som blivit kallad för Englands trädgård. Det blev en tjusig upplevelse av det mjuka, leende landskapet i sydöstra England. Under färden gjorde vi ett uppehåll i Lullingstone Castle, ett gammalt slott, som de praktiska engelsmännen gjort om till silkesmaskfarm. Det var ett oväntat tillfälle, att i verkligheten få följa silkesmaskens av människorna ännu inte överträffade, framställning av silkestrådar. Som extra krydda fick vi höra, att kröningsstassen till drottning Elisabeth tillverkats av silke från Lullingstone.

Från silkesmaskfarmen fortsatte vi till Canterbury, där vi besåg den vackra kyrkan, som av tyskarna bombarderades, som hämnd för att Kölnerdomen skadats av bomber. Nu var den dock i huvudsak restaurerad, och en utomordentligt inspirerande guid gav oss den rätta historiska bakgrunden till alla de oskattbara skönhetsintryck, som interiör och exteriör bjöd oss. Och precis som på beställning förhöjdes den andaktsfulla stämningen av en grupp kor-gossar, som med ljusa, vackra röster sjöng medeltida hymner. Den dagen, vår åttonde i England, blev en av höjdpunkterna.

Vår outtröttlige arrangör kom nästa dag med ett mellanstick av nutidsdatum. Vi fick göra ett besök hos borgmästaren i East Ham, som välkomnade oss i all sin glans. Den varma pälsdräkten måste han dock ta av sig efter en stund. Egenhändigt visade han oss lokaliteterna och lät fotografera sig i ämbetslokalen, med oss runt omkring sig. Som avslutning gav han på flickornas försiktigt uttalade önskan tillstånd till att en av brandbilarna fick forsla oss till nästa sevärdhet, en modern flickskola. En sådan brist på formalism vore nog otänkbar här hemma. Men att flickorna jublade, då vi på detta originella sätt, en del iförda brandhjälmar, for genom East Hams gator, behöver jag inte särskilt framhålla.

De följande dagarna hann vi med att se zoologiska trädgården och madame Tussauds vaxkabinett och framför allt bekanta oss med affärerna på Oxford Street och kring Piccadilly Circus. En upplevelse var det att gå på Cinerama, det allra sista inom filmteknikens område. Det torde bli framtidens melodi. Man har lyckats framställa en film, som kommer åskådaren att känna, som om han själv sitter i flygplanet eller åker i berg- och dalbanan. Det var en sensation, som inte kan beskrivas, den måste ses.

Som alltid när något är riktigt trevligt, tyckte vi också, att tiden runnit i väg alltför fort, när vi efter ett hjärtknipande avskedsparty tog farväl av våra värdar på Victoria Station. Trots den korta tiden hade vi knytit vänskapsband och upplevt engelsk hemmiljö på ett sätt, som vanliga turister aldrig få tillfälle till. Det var mycket, som tilltalade oss, men samtidigt kunde vi konstatera att gamla Sverige i många avseenden ligger före, framförallt när det gäller hygien och renlighet. Eller som en av flickorna sa när vi passerat tullen i Malmö: "Ingenting går dock upp mot vårt trygga, rena land."

Fritz Berg.

Som råmaterial till människor är dagens barnungar säkert inte sämre än tidigare generationer. Ansvaret för nedbusningen faller på föräldrarna. Anser man det viktigare att hålla sig med bil än att låta den ena parten i äktenskapet vara hemma och övervaka att telningarna inte utvecklas till kvartersgangsters så påtar man sig ett stort ansvar, som inte kan överblickas.

Ur St.-T.

Sommarens simmare promoverade

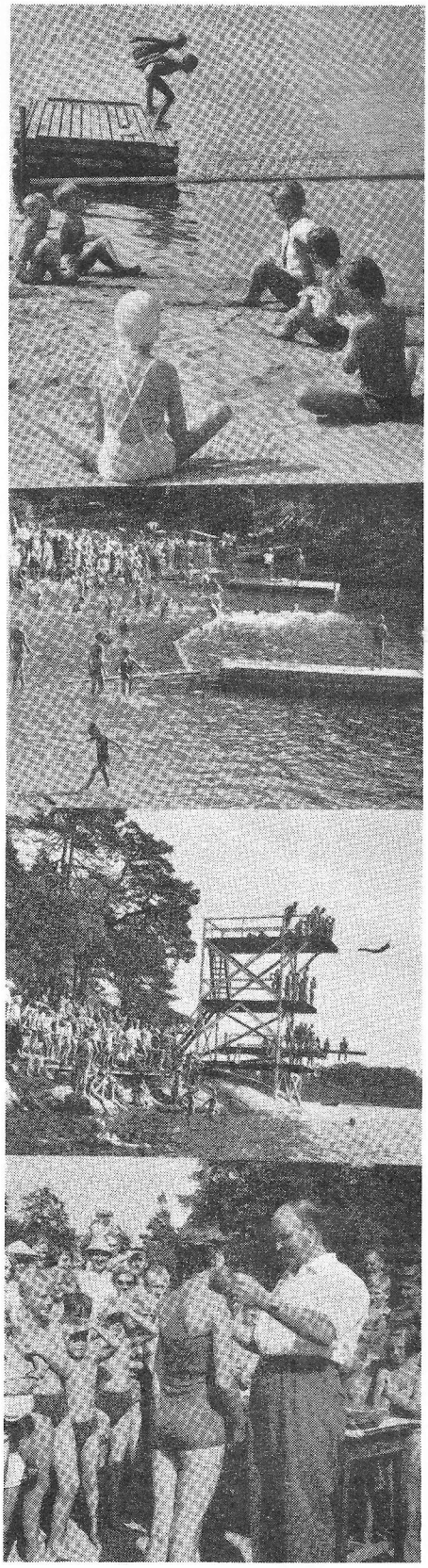

Simkursen vid Ekedalsbadet gynnades av vädret och pågick från 30 juni—21 augusti. Av nybörjarna har 35 lärt sig simma minst 25 m. Magisterprov har klarats av 6 elever, kandidaten av 12. Och så har 19 tagit silver, 43 brons och 77 järnmärket. Även vid Återvallsbadet har kommunens simlärarinna, *Sigyn Hernod,* hunnit med att få fram simkunniga. Där har 17 lärt sig simma i år, 6 har tagit silver, 15 brons och 40 järnmärket.

Den 21 augusti avslutades simkurserna med promotion, från vilken en rad bilder återges på föregående sida. Tyvärr får vi inte plats med alla namnen på provtagarna, men vi kan nämna magistrarna: Margareta Rennerstedt, Anna-Greta Burman, Björn Andersson, Gerhard Böhm, Gunvor Lindefalk och Karin Borg.

NTO:s DM-tävlingar i allmän idrott hade i år förlagts till Farstaborg den 21 augusti. Olle Olsson från Gustavsberg hedrade sig som bäste junior i de spännande tävlingarna. Arrangörer och tävlande uppskattade livligt den vackra idrottsplatsen och den vackra prissamling som skänkts av Gustavsbergs Fabriker.

Tvättinrättningen på Kattholmen läggs ned från och med 1 oktober. I stället utökas tvättstugan i Höjden med moderna maskiner och kan nu mottaga även inlämningstvätt.

Tyska ungdomar från Ruhr-distriktet besökte våra fabriker den 12 augusti. Under middagsrasten sjöng de några hemlands- och kampsånger, vilket livligt senterades av lyssnarna vid HPF.

Våra varpaspelare har haft korpmatch mot "bryggarna" och bärgat en första inteckning i en jättehög pokal, som nu tronar på personalkontoret.

Korpfotbollen är nu slutförd. BKF blev Korpmästare med Plast på andra plats.

Vandringspriset i Koop. RM i orientering en fin målning, togs hem definitivt av våra grabbar vid tävlingar i Uppsalatrakten den 4 sept. genom Alf Rosén (6:a i klass 1), Folke Anevret (1:a i klass 2 B), Harald Dahlgren (1:a i klass 2 A) och Arne Lindberg (9:a i klass 2 B).

Trafiklekskolan som blev populär föregående säsong med avslutningen på Ekvallen och medverkan av Stockholmspolisens Kasperteater, startar ny säsong för 6-åringar i oktober. Anmälan kan göras på Daghemmet till fröken Olofsson.

Bridgeklubben startade sin säsong den 12 sept. På programmet stod partävling, och årsmöte. Partävlingen vanns av B. Johansson—Olsson. Ville Falk omvaldes till ordf. och övriga i styrelsen blevo Uno Sandebring, Rolf Karlsson, Sune Nilsson, Gunnar Ekström, Inge Vestin och Märta Lindberg.

Fotopristävlingen, som under året anordnats av KF:s bokförlag, samlade många hundratals tävlingsbidrag. Glädjande och överraskande kan vi konstatera att vår tidnings fotograf, Hilding Ohlson, bärgade både 1:a och 2:a priset. Bilden "Lördagskväll på Farstaviken", som fanns med i förra numret, vann första priset. Andra prisbilden kommer i nästa nummer.

Verkstadsskolan har börjat sitt andra verksamhetsår med ett tillskott på 4 nya elever. Andra årskursens elever äro nu ute på avdelningarna för att lära känna de olika arbetena. Vi hoppas naturligtvis att våra gamla vana yrkesarbetare hjälper dem på bästa sätt, så att de lär sig yrket.

Gunnar Lindfeldt heter vår nye landsfiskal. Han tillträdde sin befattning den 1 juli och kommer närmast från Vaxholm. — Red. väntar nu att få ett foto av underlydande poliskår i Gustavsberg, med namn och funktion på mannarna. Vi känner dem alltför litet — och det är ju bra på sätt och vis.

Trafiksäkerhetskommittén påminner om de nya trafikbestämmelser som trätt i kraft från 1 juli. Hastighetsbegränsningen genom tättbebyggda områden är max. 50 km. Moped får ej ha högre hastighet än 30 km. Och varje mopedåkare vet väl att någon ändring av fordon eller motor för att få större hastighet ej är tillåten. Alla fordonsförare är skyldiga att stanna innan de ger sig ut på huvudled.

Efter 1 juli 1956 skall cykel vara försedd med lyse både bak och fram. — Skärpta bestämmelser gälla nu för omkörning, fartbegränsning då fordon nalkas barn vid vägen, vid parkering o.s.v.

När det gäller de små barnen är det av stor betydelse att de tidigt lär sig trafikreglerna. Lämpligt forum är den trafiklekskola som startar för 6-åringarna i oktober. Men alla trafikanter måste nu sätta sig in i trafikbestämmelserna. Hänsyn och ansvar i trafiken är allas angelägenhet!

Vi har fått en hemvärnsgård!

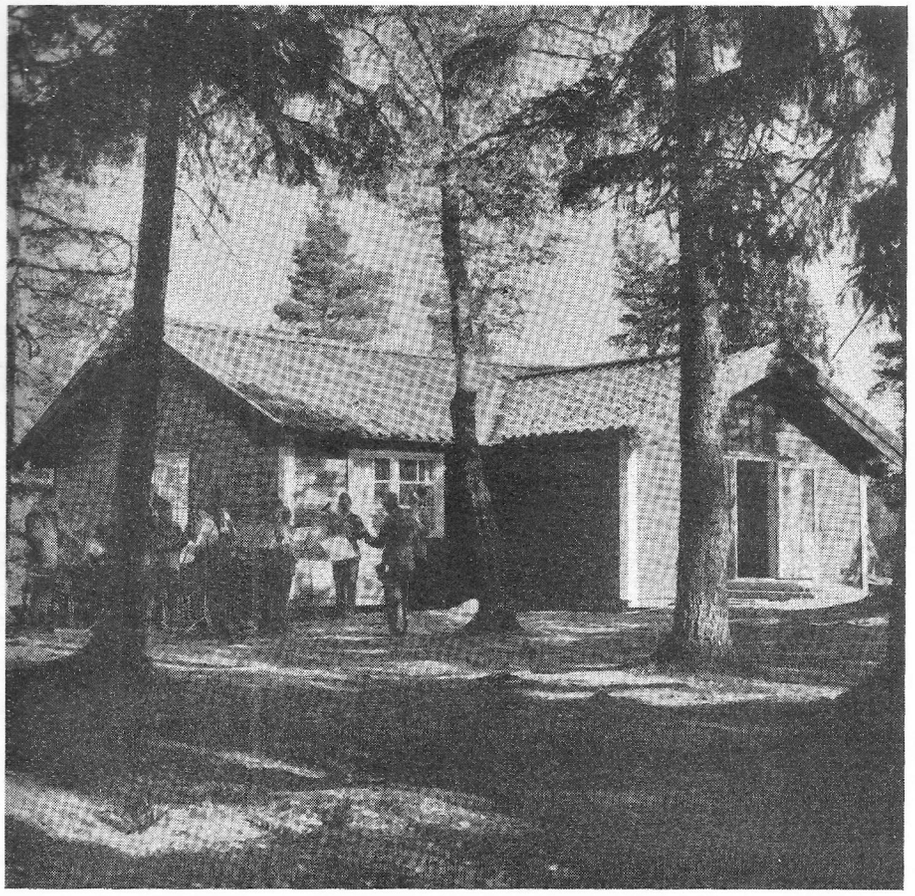

En tjusigare plats än den, där den präktiga nya hemvärnsgården ligger, lär man få leta efter. När solen skiner över udden vid Södersved och smeker den praktfulla vyn över Grisslingefjärden eller mot Storholmen, såsom söndagen den 4 september, då lyckönskar man våra frivilliga hemvärns- och hembygdsorganisationer att just där ha fått en samlingsplats. Läge och stugans utformning synes motsvara vad man rimligen kan önska sig. Nu har hemvärnare, lottor, Röda kors, civilförsvar, skyttar m. fl. ett utflyktsmål och en övningsplats, som bör bidraga till att dessa organisationer blir ännu starkare.

Hemvärnschef Wiberg avlämnade hemvärnsmän, lottor och hemvärnsmusikkår till Rikshemvärnschefen, generalmajor Brinck och musikkåren spelade en marsch, prick kl. 14.00. Calle Wiberg redogjorde för gårdens tillblivelse, på den plats där man för 10 år sedan fick en barack för sina övningar. Tack vare Gustavsbergs fabrikers välvilja hade man nu fått ett verkligt hem för de frivilliga försvarsorganisationerna.

General Brinck, som till att börja med fick den uppsträckta formeringen av uniformer och civila att slå sig ned i backarna, formade sitt invigningstal till en intressant betraktelse över hemvärnets uppgifter. Han erinrade om under vilken press hemvärnet för 15 år sedan kom till och fastslog att vi för vår frihet blivit övertygade och villiga att på alla sätt värna den. Hemvärnstanken omfattas nu av folkmedvetandet och utgör ett samband mellan hemvärn, lottarörelse, Röda kors, civilförsvar och andra organisationer. Alla, som vill värna sitt land, måste räkna sig som civilförsvarare och ingen får dra sig undan om det gäller att försvara hemmet och hembygden — och där är parollen den att varje meddelande att motstånd skall uppges falskt. — För att motsvara denna beredskap behöver vi ständigt utbildning och hemvärnet och de frivilliga organisationerna behöver i detta syfte också stöd från statsmakten, kommunen, industrien och enskilda. Denna hemvärnsgård är ett vackert exempel på ett sådant stöd, sade generalen och förklarade Gustavsbergs hemvärnsgård invigd. Till ing. Hjalmar Olson överlämnade han därefter Hemvärnets förtjänstmedalj i guld. Ing. Olson mottog den med reservation att den måtte betraktas som ett bevis för uppskattning till dem i företaget, i första hand byggmästare Skoglund, som direkt åstadkommit gården. För sin egen insats ville han säga att han "sällan fått mottaga så mycket för så litet".

Musikkåren klämde i med Hemvärnsmarsch och så strömmade gäster och hemvärnsmän in till den präktiga måltid, som lottorna dukat fram. Bland gästerna kring generalen syntes Överste Puke, Överstelöjtn. Brännström, Hvoff. kn Sjögren, Chefred. Henning Karlsson, Lottacheferna Fru Elsa Milden och Fru Iris Ekman och våra egna i kommun och civilförsvar. — Ja, det var sill förstås, skinka och kaffe och mycket annat gott, sånt som bara lottor och duktiga husmödrar kan åstadkomma.

Under middagen passade överste Puke på att till rikshemvärnschefen, som i höst avgår från sin tjänst, rikta några erkännande ord, vilka åtföljdes av ett leve för generalen. Generalen tackade och tillönskade hemvärnets närvarande representanter lyckan att kunna bygga upp sin organisation genom intresse, övning och ansvar. — Jag går, sade generalen, men hemvärnstanken består.

Lyckönskningar uttalades till Gustavsbergs hemvärn från ett flertal gäster. Civilförsvarets talan fördes av landsfiskal Lindfeldt, Skärgårdens lottaförförbund överlämnade genom fru Milden en bordsflagga, Boo hemvärnsmän utmanade till grupptävlan, vilket livligt senterades. Rikshemvärnschefen och fabrikschefen förklarade samstämmigt att de skulle stå för priserna. Och slutligen gratulerade Gunnar Andersson från kommunen och tackade också lottorna för välfägnaden.

Den soliga dagen avslutades med musik av hemvärnets musikkår, medan gästerna skrevo sina namn i gästboken och lät en och annan slant glida ned i Calle Wibergs tiggarskål. Man var nog ganska enig om att detta var en glädjande tilldragelse i samhället och att hemvärnsgården bör kunna bli en tillgång för samling och övning, inte bara för folkförsvarets första beredskapsmän utan också för andra organisationer i Gustavsberg, som ha friluftsliv eller värn om hembygden på sitt program.

G—g

En klok mor

sade en gång till sin son: Var inte för kritisk när det gäller din hustrus fel; det var kanske det som var orsaken till att hon inte fick en bättre man.

Ur Samarbete, Finland.

Konsumspalten

Vi har under några år genom föreningens kassaregister fått inregistrera rekordförsäljningar under juli månad. Sålunda översteg månadsomsättningen 500.000:— för första gången 1953 för att 1954 gå över 600.000:— och i år kom vi något över 700.000:—. Det är givet att de strålande semestermånaderna satt sina spår till det bättre, så även i augusti.

I samband med inlämningen av kassakvitton i början av året sökte och erhöll 107 hushåll inträde i föreningen. Nettoökningen blir dock inte mer än ungefär hälften ty avflyttningen går ju ifrån. Vi förvänta att det skall bli flera hushåll i "hushållens förening" när inflyttningen i Lugnet och Hästhagen blir klar.

Just i dag, när detta skrives, har vi fått begärt tillstånd från Länsarbetsnämnden att få bygga till fastigheten vid Villagatan. Vår byggnadsnämnd gav sitt lov redan i juli månad, men allt tar ju sedan sin tid. Vi hoppas dock att planerad till- och ombyggnad skall vara färdig till våren.

Det drar ihop sig till ny studiesäsong och de olika organisationerna smider sina planer. Vi äro mycket glada åt det samarbete på bredare front i den stora höstoffensiven, som inletts med Yrkesskolan, ABF, Fackföreningen, Gustavsbergs Fabriker och Konsum. Låt oss vara överens om att sluta upp som deltagare i de olika slag av studiecirklar och grupper som ges utan att resa bort någon tid.

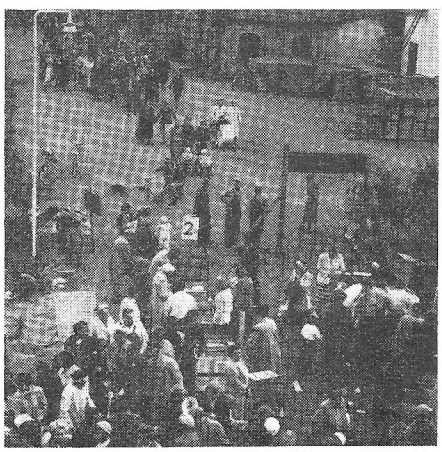

Realisation! "Höstkalas."

Bland andra "stora händelser" så har det varit realisation i textil. Det var mycket trångt i lokalerna, men stämningen var god och många uttalade sin tillfredsställelse över att de fått mycket för pengarna, som anses i dessa dagar vara rätt odryga. Den goda aromen i cirkelkaffet har vi presenterat vid kaffedemonstration i samtliga livsmedelsbutiker. Höstvarorna har kommit in i textil och sko. Vi kommer att presentera textilvarorna vid modevisningar, som ordnas i Kommunalhuset den 8 och 9 oktober. I våras var det många intresserade som inte fick några biljetter till visningarna och därför har vi planerat en visning på lördagseftermiddagen och två på söndagen. För att få god ordning på det hela kommer vi att sälja biljetter i förväg till 1:— kr., men denna avgift lovar vi att deltagarna skall få igen i form av något ätbart.

När vi som bäst håller på att syssla med hösten och vintern diskuterar Bernheden textilavdelningen med sina medhjälpare hur många baddräkter de ska köpa till nästa sommar, för detta måste bestämmas redan nu. Tänk om det funnes en tillförlitlig "Vaxholmsgubbe", som kunde ge fabriker och inköpare tillförlitliga uppgifter om vädret. I år gick ju allt att sälja och lite till ifråga om svalkande artiklar. Men det skall väl ordna sig även i fortsättningen.

G. M—n.

Nu börjar vi

lyder appellen för höstens studieverksamhet. ABF, Konsum, Yrkesskolan, Fackföreningen och Fabriken har ställt sig bakom denna appell och inbjuder till studiesamvaro i ett flertal intressanta ämnen.

Yrkesskolan bjuder på Sömnadskurser, Matlagning, Barnavård, Porslinsmålning, Metallarbete, engelska, italienska, maskinskrivning, stenografi, bokföring och räkning.

ABF har på sitt program bl. a. Arbetarrörelsens kulturprogram, Engelsk konversationscirkel, Våra blommor, Navigation, Motorteknik, Modellbygge, Gymnastik, Vi fotograferar och Folkdans.

Konsum har redan utsett gruppledare för följande ämnen: Hem och familj, Vi och våra barn, Nya fibrer, Vi reder upp familjeekonomin, Vi köper mat, Vart tar pengarna vägen, Från fabrik till butik, Vad händer i samhällsekonomin, Vår förening, Andersson har ordet, Kooperation och kulturdebatt, Har medlemmarna något att säga till om, Folkrörelserna och Hemmens folkrörelse.

Den 3 oktober samlar man cirkeldeltagarna och nya intresserade till ett stort *Upptaktsmöte* i Missionshuset under medverkan bl .a. av Sven-Arne Stahre och Luigi Carrara.

Närmare upplysningar, och anmälan genom bl. a. hrr A. Öhlund, V. Gezelius, G. Dahlberg, H. Lindholm och G. Mattsson.

Tävlan mellan kooperativ
och annan varudistribution
om att tjäna konsumenterna
är en effektiv garanti
för skälig prissättning

Vi presenterar några KF-skor

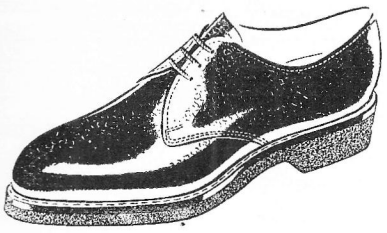

Elegant herrsko i ljusbrun sportgrain av lamatyp.
Cellgummi SFI läst ..... 42:—

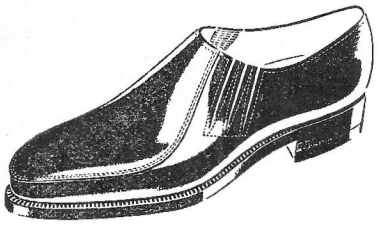

Resårmodell i svart tysk kalv 45: 50

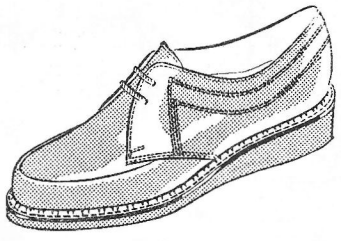

Agobottnad promenadsko i mörk-beige kalv. Cellgummisula 29: 50

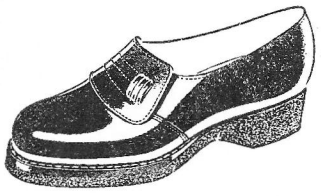

Agobottnad flickpumps i bordeaux-färgad kalv. Cellgummisula. Resår.

28—30	31—33	32—36	37—39
27:25	30:50	32:75	35:—

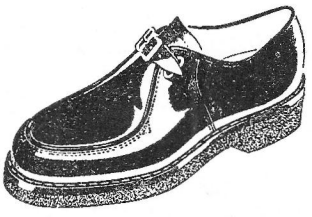

Mockasinmodell i bordeauxfärgad kalv med cellgummisula.

25—27	28—30	31—33	34—36	37—39
20:50	21:50	23:—	24:50	26:—

Sko-konsum
Mariaplan

För hösten och vintern

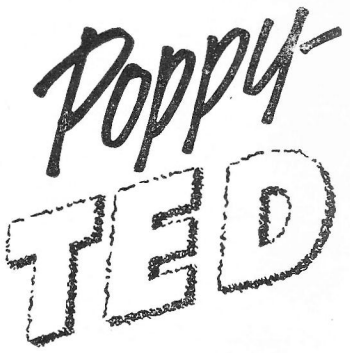

Flickjacka sydd i impregnerad 100 % bom.-poplin. Helfodrad med mjuk och varm ylleteddy. (Även i ärmar och kapuschong.)
Prisexempel: 10 år ..... 44:—

STRAPATS

Byxan för slitvargar
Impregnerad mot smuts och väta.
Prisexempel 8 år
Långbyxor 37:—. Slalom 38:—

Vargen
Byxor — Jackor — Klänningar

Sporttyg skotsk-rutigt.
Lämpligt till skolkjolar. 45 % ull, 55 % rayonull. Bredd 150 cm. ..... 13:—

Klänningstyg i den populära frottévävnadstypen. Finns i tre vackra färger. 20 % ull, 80 % rayonull samt skrynkelhärdad. Bredd 140 cm. ..... 15:—

Gardiner

- Tryckta i rayon och bomull
- Chintz och kretonger
- Marquisetter, tyller, voiler
- Tråd och allmoge

Nu i god sortering.

Modevisningar
i Kommunalhuset
Lördagen den 8 okt. kl. 18.00
Söndagen den 9 okt. kl. 15.00 o. 17.00
Förfriskningar.
Biljetter å 1:— kr. säljes några dagar i förväg.

VÄLKOMNA!

Textil-konsum

Nyheter i Fölungen

Philips grammofonskivor

Placentamasken

Föryngrar huden. Utmärkt mot rynkor. Djupverkande.

Nyheter i fotoalbum
Mickis träleksaker
Dinky Toys bilserie
Trevliga stoppade djur

Skrivmaterial för studierna

Läsecirklar organiseras

Portföljer, Necessärer,
Shoppingväskor, Ressäckar
äro överflyttade från Textil till Fölungen

Värmebris —

en bra sak för dem som inte har värmeledning. Den representerar i dag den elegantaste lösningen av alla värmeproblem samtidigt som den kan användas för torkning och avkylning.

Levereras i silvergrön hållbart utförd brännlackering.

Två storlekar:
Pris 153:— 255:—

Hugin symaskiner ..... 539:—
Hugin dammsugare ..... 225:—

Tvättmaskiner

Scharpf — Hover — Husqvarna

Nytt sortiment
i armatur

Möbelbutiken
Konsum
Gustavsberg

Födda:

14 juni: Kent Sven Allan, s. t. S. O. Blanck och h. h. Rut Elin Birgitta f. Asp, Villag. 5.
24 juni: Jon Petter, s. t. N. M. Brännström och h. h. Ingegärd Elvira f. Lindberg, Hästh.-terr. 14.
13 juni: Ulf Torbjörn, s. t. K. A. Lundqvist och h. h. Maj-Evy f. Gustafsson, Bergsg. 3 b.
14 juli: Britt Annika, d. t. L. H. Christiansson och h. h. Britt Ingeborg f. Blom, Mörtnäs 1: 431.
25 juli: Britt Anna Karin, d. t. J. F. Kihlgren och h. h. Gunhild Viktoria Ingeborg f. Andersson, Kovik stora 1: 1.
31 juli: Volker, s. t. K.-A. Erret och h. h. Gundula f. Holetzeck, Ösby 1: 1.
11 aug.: Yvonne Maj-Lis, d. t. K. E. B. Hedberg och h. h. Anna Liisa, f. Borén, Stenkullen1.
13 aug.: Sonja Viola, d. t. E. G. Lingestål och h. h. Berit Viola f. Lindberg, Kullen 5.
15 aug.: Gert-Ove, s. t. G. I. V. Vikström och h. h. Karin Ingeborg f. Vallin, Hästhagsv. 5.
21 aug.: En dotter t. S. K. Samuelsson och h. h. Evy Barbro Marianne f. Adolfsson, V:a portstugan.

Vigda:

18 juni: Gösta Åke Ingemar Jonasson, Aspvik 1: 18 och Holmgren f. Bjuhr Hild Cecilia.
24 juni: Lars Allan Edvin Karlsson, Skeviksg. 2 och Ingrid Annie Magnusson, Mariaplan 1.
3 juli: Bengt Evert Johansson, Höjdhagsv. 4 och Kerstin Birgitta Persson, Hästh.-terr. 18.
16 juli: Karl Knut Ingemar Lundberg, Boo och Mary Elisabet Box, Ekedalsv. 3.
23 juli: David Rune Jonsson, Hästh.terr. 22 och Maj-Britt Elsie Eriksson, G:le Svartens v. 1.
7 aug.: Nils Bertil Gärdin, Brännkyrka och Lilian Maria Viktoria Wåhlberg, Villlag. 12.
13 aug.: Svante Otto Andersson, Sthlm och Hjördis Elisabet Johansson, Grindstugat. 10.
20 aug.: Stig Engelbert Blomqvist, Ytter-Järna och Britt-Marie Möller, 4 Tvärst. 2.
21 aug.: Chaim Klaczko, Sthlm och Malvin Lebovits, G:le Svartens v. 3.

Döda:

20 juni: Fru Anna Helena Gezelius f. Karlsson h. t. överläraren Vilhelm Heribert Gezelius, Ekedal östra 1: 2. 54 år.
19 juli: Kokerskan Anna Maria Schyl f. Palmgren, Värdshuset. 67 år.
25 juli: F. d. verkmäst. John Oscar Öström, Mörtnäs 1: 51. 75 år.
31 juli: Fabr.-arb. Tore Karl Erik Rönnqvist, Hästskoväg. 10. 26 år.
4 aug.: Chauffören Bror Johan Folke Åkerström, Tvärväg. 8. 44 år.
28 aug.: Byggn.-snick. Leonard Östlund, Kovik stora 1: 4. 77 år.

För allt vänligt deltagande i vår stora sorg samt för alla vackra blommor vid Bror Åkerströms bortgång får vi härmed framföra vårt varma och innerliga tack till A.-B. Gustavsbergs Fabriker, Höjdhagens intresseförening, arbetskamrater, varpakamrater och vänner.

Lisa Åkerström
Arne.

Solnedgång

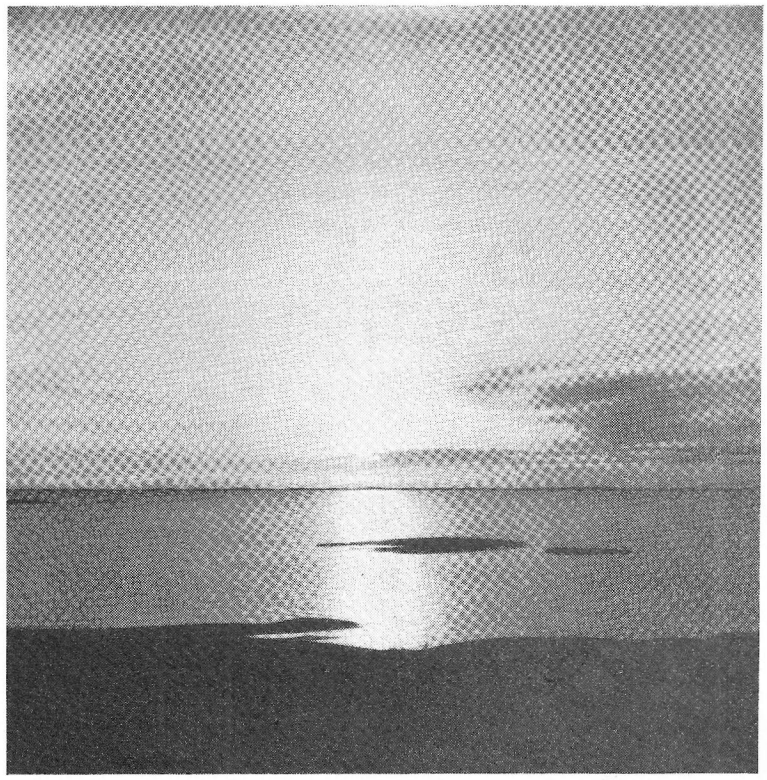

Vig min sång med Din solnedgång
Du rodnande aftonhimmel
strö ut på min teg ett rosenfång
av förtonade drömmars skimmer.

Strö ut allt solvarmt sista dis
till skuggor, som redan begynna
när träden så sakta i aftonbris
de eviga visorna nynna.

Strö ut till själens läkedom
i allsmäktig tro en vilja
när skymning anas i sensommarblom
och kvällen andas så stilla.

Arne Aros

†

Gerhard Säfström,

formare av gamla stammen, har gått bort den 10 sept. I sin krafts dagar var han en av idrottens pionjärer i Gustavsberg. Trots sin sjukdom under senare år, var han vital i hågen, bokvän, naturvän och hembygdsvårdare. Gustavsbergaren kommer att sakna en intresserad medarbetare, som lämnat många bidrag till kännedom om det gamla Gustavsberg. Vi lysa frid över hans minne.

Red.

För vänligt deltagande vid min makes bortgång och för den rika minnesgärden frambär jag till släkt och vänner, fabriksledning, idrottskamrater och grannar mitt varma tack.

Marianne Rönnqvist

Fritt Forum

Parkhall eller Hemgård?

Nej, vi ska inte fästa oss vid namnet, då skulle jag nämnt bygdegård, medborgarhus, ungdomsgård, Folkets hus o.s.v. Men det är frågan om andemeningen med ett bygge för samlingslokaler till samhällets tjänst. Eller varför inte frågan om andan i den planerade samlingslokalen. Och då tycker jag att Parkhall och Hemgård är uttryck för två skilda begrepp, av vilka jag föredrar det senare.

Det är rätt betecknande att när den kommunala utredningskommittén skulle ge sig ut på lokalstudier, så valde man som studieobjekt folkparkshallar i så stora orter som Köping, Fagersta, Västerås och Eskilstuna. Det synes mig som man därvid visserligen icke var anspråkslös på vår kommuns resurser, men att man i första hand sökte mönster för lokaler för ungdomens danskvällar. Det är en nog så viktig uppgift — men inte den enda eller viktigaste motiveringen för ett halvmiljonbygge!

Vi har fortfarande ett 70-tal organisationer av olika schatteringar, som ha svårt att få ändamålsenliga lokaler för möten och övningar. Man ropar efter föreläsningssalar, studierum och hobbylokaler. Sedan det präktiga "Sintra"-projektet i begynnelsen på 40-talet är vi fortfarande sorgligt efterblivna när det gäller en gemensam samlingslokal, ett community centrum, en hemgård. Runda huset och skolan har andra uppgifter, lokaliteterna i missionshus, värdshus m. fl. antika skapelser äro av skäligen trist karaktär. Behovet pekar mot ett trivsamt centrum för föreningsliv och fritidsarbete för nöjen, för musik, teater och dans. En schematisk uppställning, som den saligen avsomnade medborgarhuskommittén gjorde för tio år sedan, upptog behov av dans- och teaterlokal, bio, mindre salar för föreläsningar och sammanträden, hobbylokaler för slöjd, vävning o.d., café eller kök, entré med kapprum och toaletter, vaktmästarebostad, bibliotek, arkiv och affärslokal. I arkitekt Holms intervjuundersökning i Gustavsberg konstaterades också att missnöjet kring fritidsanordningarna koncentrerade sig på konsertlokal, teater, samlingslokal och lokal för inomhusidrott och i andra hand hobbylokal, bio och ungdomscafé. En rationell och för framtiden funktionsduglig lösning kräver dessa utrymmesbehov under samma tak.

Och så kommer andan in. Eller begreppet Hemgård. Skulle den offentliga dansen bli huvudmotivet för vår skapelse, så är jag rädd för att vi ha långt kvar till att få ett kulturcentrum för ett rikare gemenskapsliv i samhället. Vi behöver nämligen en plats för såväl ungdom som äldre, dit hela familjen kan gå och få kontakter och utbyte för sina olika intressen och livserfarenheter. Där man träffas vid skiftande praktiska kurser och studiecirklar, där man skapar en trivsam miljö för alla. Där vår gemensamma samlingsplats blir en Gustavsbergs hemgård, ett andra hem, som övertar en del funktioner, som hemmen inte längre kan fylla. Där vi också träffas till fest, vid ungdomsträffar, familjefester, samkväm för barn och gamla, teateraftnar och konserter.

En parkhall löser inte detta — det blir ett nytt provisorium bland alla de andra. Men med gemensamma insatser från de ansvariga i kommun, föreningsliv, folkpark och företag torde vi kunna nå en rationell utformning av vad jag skulle vilja kalla Gustavsbergs Hemgård.

Greblad.

Att se livet från flera sidor

En gång för mycket längesedan var det en ung man som hade framgång i allt han företog sig.

Han var också rikt utrustad med alla de yttre företräden som livet slumpvis kan ge åt en människa.

Han var välväxt, stark och hänsynslös. Med den starkes rätt tog han det som kom i hans väg utan onödiga samvetsskrupler. Han var till yrket legosoldat och slogs för vad som helst mot god betalning.

En realist i varje tum som förstod att dra ut de fördelar livet skänkt honom. I alla strider fanns han bland de främste och ryktet om hans oförvägenhet och tapperhet spreds vida omkring. Så fick den avdelning han tillhörde order om att intaga en stad söderut. I ilmarsch företogs förflyttningen och efter fyra dagars strapatser dag och natt var de framme vid stadsporten.

Höga murar kantade staden som också var väl bevakad.

Stadsporten var givetvis också väl tillbommad. Legosoldaterna beslöt ändå att omedelbart gå till anfall.

De djärvaste och vigaste fick uppdraget att med hjälp av stegar och linor ta sig över muren medan de andra understödde med livlig beskjutning.

Det häftiga anfallet lyckades och den förste som lyckades öppna stadsporten från insidan var den framgångsrike unge mannen.

Nu började ett vilt hänsynslöst nedslaktande av stadens innevånare.

"Ve de besegrade" var fältropet.

När striden var över blev den unge mannen framropad och på stadens torg dubbades han högtidligt till riddare och adelsman.

Nu kände hans stolthet inga gränser och hans kamrater gäckades en smula med hans framgångar och påstod att nu hade han nått höjdpunkten och intet mer fanns att göra.

I sitt övermod yttrade då den nyblivne adelsmannen att han skulle kunna föra en öppen tänd ljuslåga hela vägen till den heliga graven utan att den någon gång skulle slockna på vägen.

Först när han sagt detta erinrade han sig att nu var han adelsman och som sådan förpliktad att stå vid sitt ord.

Han utrustades med ett större antal ljus som beräknades räcka. Ett av dem tändes, han besteg sin häst och började sin färd. Då han ridit en stund märkte han att det i fortsättningen skulle vara omöjligt att hindra ljuslågan från att slockna om han inte kunde skydda den mot blåsten.

Han fann en utväg med att vända sig om i sadeln och på detta sätt med kroppen skydda ljuslågan.

Men nu började alla han mötte att håna honom.

Något så löjligt som en riddare med ett tänt ljus i handen och som tillpåköpet red baklänges hade de aldrig förr sett. Stenar och glåpord haglade över honom och han fick nu se livet från en annan sida än han var van vid.

Han måste skydda ljuslågan och svälja förolämpningarna utan möjlighet till hämnd.

Snart mötte han också rövare.

De tog ifrån honom hästen, hans pengar och utrustning och skrattade åt en så tafatt riddare som bad att åtminstone få behålla sina ljus.

I trasor fortsatte nu hans färd till fots och äntligen närmade han sig den heliga staden.

En fattig kvinna bad att få tända på hans eld men han vägrade henne.

Elden var för helig att besudlas av vanliga dödliga.

Äntligen var han framme och kunde placera det tända ljuset på den heliga moderns grav. Han hade också som en äkta adelsman uppfyllt sitt givna löfte.

Det berättades också att han efter detta blev en god, ödmjuk, vidsynt man med förmåga att se livet från flera sidor.

(Efter en berättelse)

Emson

"Det var en gubbe, känd se'n åttioåtta; nu var han stel i armen utan måtta och kunde föga mer än virvel slå." (Ur Fänrik Ståls sägner). Men det var vackert så. Än mer! Johan Ludvig visste nog själv föga, om hur svårt det är att virvel slå. I militära musikkårer tränar musikanterna hela dagarna, i månader, i år på ticka, tacka. I den mån att elevens egen energi eller tålmodighet inte räckte till för ett tillräckligt snabbt resultat, så kände åtminstone forna tiders trumlärare till åtskilliga knep, som s. a. s. knep eleven på det allra ömmaste, och så blev det ganska snart en virvel av det hela. Det är väl inte många pojkar, som inte någon gång haft lust till trummor och frågar man sig varför? så finner man kanske svaret, om vi återigen låter Runebergs trumslagare Nord komma till tals i den vers, där han svarar general Döbeln så här: "Herr general, väl är jag gammal vorden, och att som pojkar drilla blir mig svårt: men att ha kraft i armen, det är summan. Skrik ni som Armfelt: Marsch framåt, rör trumman!" och Nord slår trögt sin virvel, men slår hårt." Just det, ja! Så länge vi vill något och skinn och pinnar håller, då slår vi hårt och glatt framåt. När slaget är förlorat, då lägger vi en svart duk över kalvskinnet och slår trötta och dämpade slag. Sådana skulle jag förresten själv slå, förenade till en enda svart virvel och som ett avsked till den ek, som i sin anskrämliga dödhet lägger sordin på all levande glädje vid Värmdövägen—Ekvallen. Skogvaktaren får gärna såga under tiden.

Jag nämnde något om den militära trumutbildningen, alltså är det på tiden att vi talar litet om gossorkestern. För att börja med trumningen så har vi satt igång ytterligare en grupp "trumissar". Resultatet av den äldre gruppens träning gav mersmak. Gossorkestern består således i år av trettiosju pojkar. De trettiosju melody and harmony boys; för att nu vara litet mera modern i språket. För att få det hela att klaffa beständigt, så kommer blåsorkestern att även i fortsättningen få tillhandahålla en organisatorisk ledare för gossorkestern. Detta vill säga: att blåsorkestern vid årsskiftet väljer en medlem, som i samråd med A.B.F. skall svara för cirkelarbetet och lärares anskaffande m.m. Han skall givetvis också presentera sig för skolans och kommunens styresmän, särskilt för dem som sitter i kommunalnämnden. Det här artar sig minsann till en instruktion i en sak som ingen behörig ännu vet någonting om. Men så får det bli! sa' Martin Ljung.

Den musikaliska ledningen (här rör vi oss på verklighetens fasta mark) av gossorkestern ligger i musikdirektör G. Svenssons konstförfarna händer och som cirkellärare är Sven Wallius, Freddy Kihlberg, Folke Andersson, Bernt Andersson och Harald Holm engagerade. Och så tackar vi för ett nytt verksamhetsår. Efteråt blir det sällan gjort.

Fanfar.

Vad barnen lärt mig

KF:s bokförlag har nyligen givit ut en bok som torde bli av särskilt intresse för föräldrar, lärare och andra som vill söka förstå barn och deras verksamhetslust. Boken, som kostar 12: 25 heter "Vad barnen lärt mig" och är skriven av Caroline Pratt, som är mot de 90 åren och alltså har livslång erfarenhet. Hela sitt liv har hon ägnat åt att bevisa att bildningens begynnelse icke i första hand är böcker utan livet självt. Hon vädjar om ömsesidig hänsyn och lite mer vanlig förståelse för barn, som bör få sina lärdomar så att de verkligen följer dem från skolan ut i livet. I tretton spännande kapitel berättar författarinnan om sitt livs äventyr och hur hon utforskade barnens värld.

G—g

Vet Ni att Framtidsförbundets sjukkassa fortfarande finns här i Gustavsberg. Den utbetalar sjukpengar från 1:50 till 5 kr per dag och i Moderskapshjälp 50 kr. Fullt friska personer i åldern 15 till 49 år kan vinna inträde i kassan utan läkarintyg. Kassan är öppen endast helgfria torsdagar från kl. 16.00—18.00. Sjukanmälningar kan ske per post eller telefon 304 95.

Grindstugat. 7, Gustavsberg

ALVAR EKMARK

Lokalkassör.

Patron har ätit grötfrukost och träder ut till den väntande kusken. Patron, som råkat spilla en grötklick på västen, vill imponera, slickar sig om mun och säger:

— Jag har ätit fågel, de va gott.

— Ja, jag sir väl dä. Den har vesst sketet på bröstet.

— Vad var det generalkonsuln talade om i sitt långa tal?

— Det sa han inte!

— Någon av er spelar falskt!

— Varför tror du det?

— Jag hade ett extra ess i bröstfickan — å nu är det borta!

Doktorn: — Jag är inte riktigt nöjd med er mans utseende.

Hustrun: — Inte jag heller — men han är snäll mot barna.

— Pettersson här mitt emot kysser alltid sin fru innan han går till arbetet. Varför gör inte du det.

— Men kära Evelina, jag känner henne knappast!

Brev från en liten gosse:

"Kära faster. Det var så tråkigt att jag glömde fasters födelsedag i våras. Om faster vill hämnas, så glöm min födelsedag, som är nu på fredag . . ."

Fråga: Herr Redaktör! Hur ska egentligen ett manuskript till er se ut för att inte hamna i papperskorgen?

Svar: Om papperet är blankt på båda sidor, kan vi nog använda det.

Tack!

Jag ber att genom Gustavsbergaren få tacka för all vänlig uppvaktning på min 60-årsdag.

Ester Öberg

Ett varmt tack för all uppvaktning, från fabriksledning, arbetskamrater, släkt och vänner på vår 60-årsdag.

Axel och Selma Andersson.

Pris 1:—

GUSTAVSBERGAREN

UTGIVEN AV
DISKUSSIONSCIRKELN
FORUM
I GUSTAVSBERG

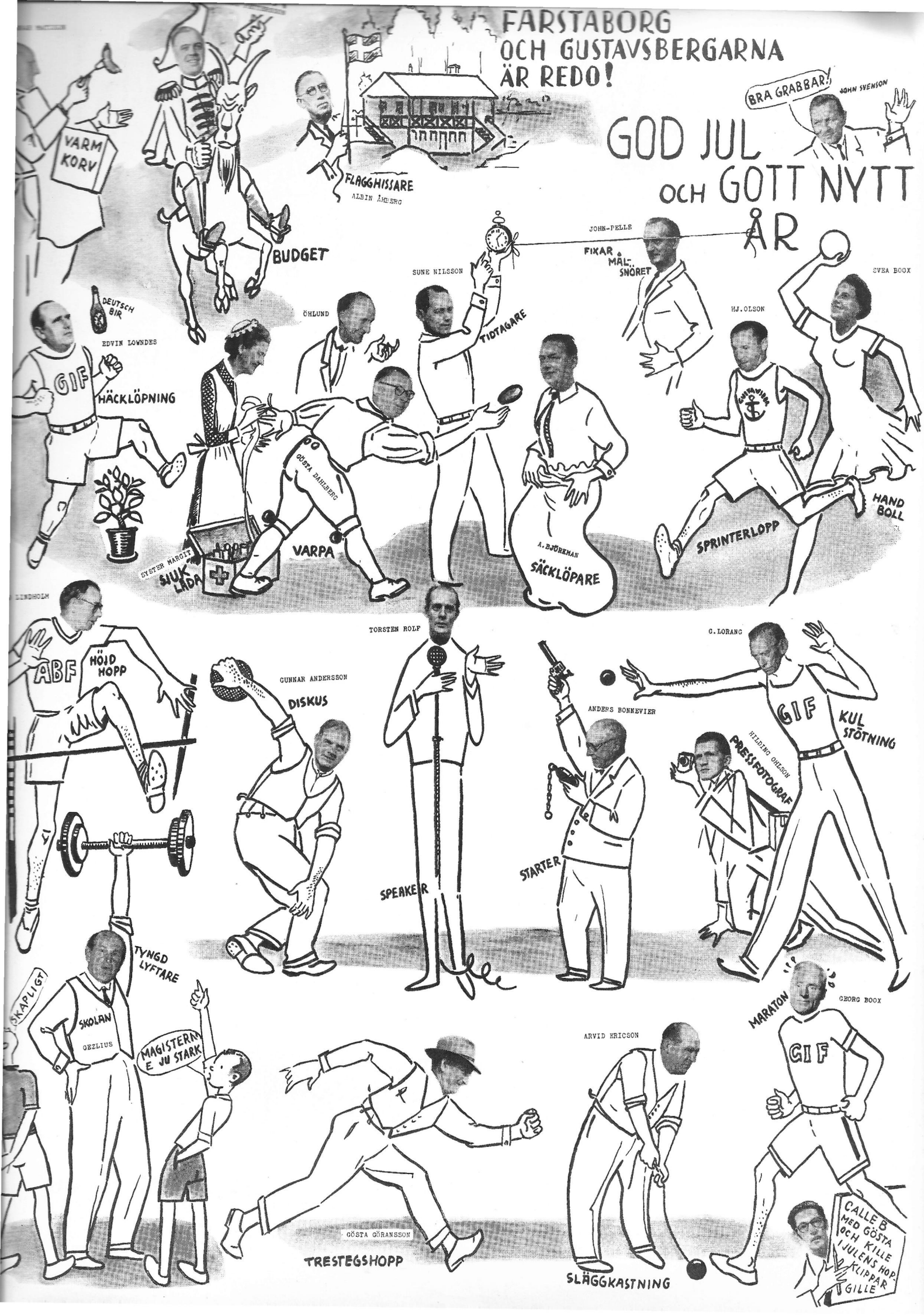
FARSTABORG
OCH GUSTAVSBERGARNA
ÄR REDO!
GOD JUL
OCH GOTT NYTT
ÅR
BRA GRABBAR!
JOHN SVENSON
VARM KORV
BUDGET
FLAGGHISSARE
ALBIN ÅHLBERG
JOHN-PELLE
FIXAR MÅL-SNÖRET
SUNE NILSSON
TIDTAGARE
SVEA BOOX
HJ. OLSON
ÖHLUND
DEUTSCH BIR
EDVIN LOWNDES
GIF
HÄCKLÖPNING
GÖSTA DAHLBERG
VARPA
SYSTER MARGIT
SJUK-LÅDA
A. BJÖREMAN
SÄCKLÖPARE
SPRINTERLOPP
HAND BOLL
TORSTEN ROLF
SPEAKER
ABF
HÖJD HOPP
GUNNAR ANDERSSON
DISKUS
ANDERS BONNEVIER
STARTER
G. LORANG
GIF
KUL STÖTNING
HILDING OHLSON
PRESSFOTOGRAF
TYNGD LYFTARE
SKAPLIGT
SKOLAN
GEZLIUS
MAGISTERN E JU STARK
GÖSTA GÖRANSSON
TRESTEGSHOPP
ARVID ERICSON
SLÄGGKASTNING
MARATON
GEORG BOOX
GIF
CALLE B
MED GÖSTA
OCH KILLE
I JULENS HOP-
KLIPPAR
GILLE

GUSTAVSBERGAREN

ÅRG. 13 DECEMBER 1955 Nr 5—6

Hjärtats stund

En klockas tick i ojämn takt
är allt som hörs av världen nu.
Det mjuka ord som nyss blev sagt,
det sade du.

Ett enda julljus brinner än,
och lågan är allvarligt klar.
Snart kommer vardagen igen
och fordrar svar.

Vårt ljus skall brinna ut
och klockor gå för var sekund.
Blott du är kvar, när allt är slut,
du hjärtats stund.

ARTHUR HALD

GUSTAVSBERGAREN

ÅRG. 13 DECEMBER 1955 Nr 5—6

Utgivningsort och adress:

Gustavsberg

Redaktionskommitté:

Gunnar Andersson, ansvarig utgivare

Fritz Berg

Gösta Dahlberg, redaktör

Harald Lindholm

Axel Öhlund

Fotos: Hilding Ohlson.

Postgiro: 27 51 73

Prenumerationspris:

Helår: 4: —.

Till utlandet per helår 5: —.

E. Olofssons Boktryckeri AB
Stockholm 1955

INNEHÅLL:

	Sid.
Hjärtats stund, dikt av Arthur Hald	3
Julbrevet	4
Forum: Har vi en fri press?	5
Omdöme, flit och hälsa	6
Det oändligt stora och det oändligt lilla	7
I Västerled	10
Familjen och kooperationen	12
Grandet och bjälken	14
Från flydda tider: Säby	15
En flicka skriver hem	16
Möte med Iriquois hövding	17
Saltstänk från Farstaviken	20
I Förbifarten	22
Företagsnämnden	24
Konsumspalten	25
Från Pastorsämbetet	26
Från Ingarö	27
Jag minns	28
Upptakt för studier	29
Fanfartrumpeten	30
Soliga spalten	30
Farstaborg och Idrotten	31
Ungdomens sida	34
Min hobby, XIX	36
Solglimtar från Gustavsberg	36
Fritt Forum och Brevlådan	37

Red:s spalt, 6 — En legend om kaffet, 9 — FN 10 år, 19 — Grötrim, 20 — Ny medarbetare, 23 — Advent, dikt, 26 — Segelklubben 10 år, 32 — Skolnytt, 33,— Dubbelnaturer, pristävling, 38 — Julkorsordet, 39.

Omslagsbild: *Tomas i Tallåsen lackar julklappar.*

Julbrevet

Tiden står inte stilla utan rinner obönhörligt vidare. För att uppleva Julen måste man bli som barn och förväntansfullt se fram mot Helgen framför alla övriga helger. Då är hemmet det väsentliga för oss alla och i synnerhet för barnen.

För Gustavsberg och gustavsbergare är också fabriken något väsentligt. Från min tidigaste barndom härleder sig mitt första minne från fabriken. Det var till Jul, jag tror det var 1911. Jag gick med frukost åt min far och fick stanna på verkstaden hela förmiddagen. Jag kommer väl ihåg "gubbarna" som arbetade på verksta'n. Jag mötte förmannen Wadström, Oscar Wadströms far, som visade mig vägen till min pappas arbetsplats. Jag hade tidigare en gång mött gubben Grålle, verkmästare Forsberg, och utav honom minns jag att jag fick två öre för att jag var Erlands pojke. Den mörka och smutsiga Slamhusgatan och det dova ljudet från maskinerna glömmer jag inte.

På fritiden hade de anställda sina hem, fattiga och torftiga efter våra förhållanden, men trivsamma och prydliga. — Därtill hade man folkrörelserna med möten och fester där man sökte gemenskapen. Vid denna tid var det nykterhetsrörelsen, frikyrkorörelsen, klubben och skytteföreningen. Senare kom arbetarrörelsen med en ny väckelse — den sociala väckelsen. Man kan aldrig bortse ifrån vilken ofantlig betydelse folkrörelsen haft i vårt land, för att samla ideellt vakna och kunskapssökande människor, för att egga fantasien till stora uppgifter i samhällets tjänst. Tänk vilken betydelse konsumentkooperationen har i dagens samhällen, men som började som en ringaktad folkrörelse vid sekelskiftet.

I min barndom och ungdom föddes man bildlikt talat till socialist. — De yttre omständigheterna voro sådana att något annat icke kunde komma ifråga. Hade man sociala ambitioner och hjärtat på rätta stället var det bara att gripa verket an. Det var en trist tid efter första världskriget, då jag började arbeta på fabriken 1918. Dyrtid med svår livsmedelsbrist och en lön på 1 krona om dagen. Människorna voro rättslösa och facklig och politisk organisation kom som ett brev på posten. Därtill blev den allmänna och lika rösträtten genomförd och antagen i riksdagen.

På arbetsplatserna och på mötena var debatt om tiden och kanske ändå mer om framtiden. Det var en väldig idédebatt om vilka vägar man skulle gå för att nå slutmålet. Då talade man om slutmålet, det gör man inte längre. Vi valde demokratins väg, svår, långsam tyckte man och arbetsam men säker. Hela vårt bildningsliv blev omformat och inställt på praktiska ting. Man kunde inte lösa något kommunalt-, socialt- eller förhandlingsproblem med arbetsgivaren med endast Kommunistiska manifestet i rockfickan. De vanliga elementära kunskaperna fick man inhämta i studiecirklarna eller på egen hand. Studiearbete och diskussionerna följdes av ansvaret och det gradvisa inflytandet. För mig var mina sexton år som industriarbetare de mest lärorika och som jag alltid haft nytta av. Det var en tid som jag aldrig kan sätta nog värde på.

Vi lever i en förändrad värld. Vår tids ungdom har säkert svårare att orientera sig i dagens samhälle. De har socialt mycket bättre och godare skolutbildning, men de är inte bekymmersfria. Deras tid kommer den också ... Samhällslivet är inte så enkelt som tidigare, den tekniska och ekonomiska utvecklingen har ställt oss inför nya och stora uppgifter. Vi har vuxit in i en demokrati som våra föregångare lade grunden till. — Vi har ett stort ansvar att förvalta pundet på ett rätt sätt. Vi är lika beroende av varandra nu som tidigare, det finns ingen artskillnad på våra insatser det är endast graderna som skiljer. Den ene gör det, den andre något annat. Man kan heller inte behärska det hela utan möjligen det "hela i delen". Vi har blivit mera beroende av specialister och experter på snart sagt alla livets områden. Vi ska ändå förena helhetssynen och allmänandan, då vi ju alla sitter i samma båt. Den anställde har förpliktelser gent emot sin arbetsgivare och arbetsgivaren gent emot honom. Förtroendemannen har förpliktelser mot sina uppdragsgivare. Utöver kunnighet måste vi ha inre balans och gott omdöme. — Förutsättningen är att vi hjälps åt att forma den värld och det samhälle som vi själva vill ha det.

Med dessa rader önskar jag hela vår läsekrets en God Jul och Ett Gott Nytt År.

Gunnar Andersson

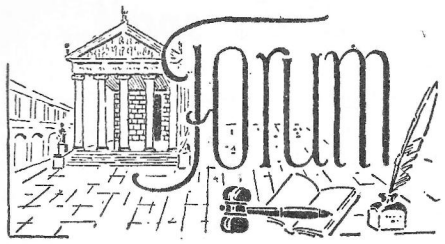

Har vi en fri press?

Har vi en fri press? Det var debattämnet vid Forums möte den 28 november. Debatten inleddes av redaktören för Metallarbetaren, Gösta A. Svensson. Han fastslog att ämnets vidd och frågans karaktär inte kunde få någon rättvis inramning under loppet av några korta diskussionstimmar. Det var därför nödvändigt att avgränsa debatten till vissa avsnitt av pressen. Det låg i sakens natur att inledaren kom att uppehålla sig vid den press som speciellt bevakar arbetsmarknaden och utges av arbetsmarknadsparterna. Företrädesvis var det fackförbundspressen som kom att stå i centrum för intresset.

Gustavsbergaren återger här upptakten och temat till red. Svenssons diskussionsledning. Det bör kanske sägas, att efterföljande meningar är återgivna i koncentrat och vår tidnings utrymme ger inte möjlighet att återge de nyanser som både inledaren och debattörerna hade på frågan. Men frågeställningarna kanske kan ge anledningar till vissa reflexioner och då ha vi nått syftet med publiceringen.

Red.

Kan en arbetsmarknadstidning vara fri? Så rubricerades vid ett tillfälle ett ämne för en diskussion mellan representanter för arbetsmarknadens parter, främst tidningsmän. Rubriken kunde naturligtvis inbjuda till många funderingar och reflexioner. Den första reflexionen måste självfallet bli: Varför en sådan fråga? Ligger det något provokatoriskt i den? Finns det några tråkiga erfarenheter, som tvingat fram frågan? (Diskussionen hölls i regi av Sv. Arbetsgivareföreningens sektion för Public Relations.) Nu kan det naturligtvis tänkas — och jag tror att vi kommer sanningen närmast om vi ansluter oss till den tanken — att rubriken hade tillspetsats just för att locka till meningsutbyten redan vid starten.

Det kanske kan vara klokt att först ställa frågan så här: Vilken uppgift har en s. k. arbetsmarknadstidning? Svaret kan ges i mycket sammanfattade ordalag. (Här finns givetvis utrymme för nyanser, ty värderingarna måste bli högst subjektiva.) En arbetsmarknadstidning är ju ett *intresseorgan*. Det är obestridligt. Den skall därför *redogöra* för avtal, arbetsvillkor för de grupper som den företräder, hålla sin läsekrets underkunnig om utvecklingen på arbetarskyddets och företagsnämndernas område, inspirera till föreningsaktivitet, stödja studiearbetet och åtskilligt annat. Men den skall också — och det är enligt min mening kanske det allra viktigaste — vara *opinionsbildande*. Låt oss ett ögonblick stanna vid den sistnämnda uppgiften.

Här några meningar ur olika debatter: "Det förvånar oss att Metallarbetaren...", "Konstigt att Metallarbetaren..." Det kan räcka med dessa inledande ord utan avslutande mening. Fortsättningen av resonemangen var, att man förvånades över, att förbundets tidning kunde ha en mening som i vissa avsnitt avvek från vad som enligt vederbörandes uppfattning var förbundets "officiella". Hur skall man komma ut ur dessa labyrinter?

Några frågor. Vad är den "officiella meningen" om lönepolitikens roll i det fulla sysselsättningens samhälle? Var finns den officiellt vedertagna meningen om företagsdemokratins många nyanser mot medinflytande, strävandena att göra arbetaren suverän på sin arbetsplats och åtskilligt annat? Man behöver bara ställa dessa frågor för att få problemet på sin spets. Det behöver väl inte understrykas det självklara i att varje ställningstagande till olika frågor måste föregås av både *intensiva och fördomsfria* diskussioner. Hur skulle det annars gå med demokratins självprövning, vart tog annars den fria och obundna debatten vägen?

Låt oss återigen knyta an till frågan om en arbetsmarknadstidning kan vara fri och närma oss en i olika sammanhang livligt diskuterad angelägenhet. Vem har ansvaret för vad som står i tidningen? Är det redaktören eller är det ägaren till tidningen — d.v.s. den part, som svarar för tidningens ekonomiska underlag och som naturligtvis har en alldeles särskild mening med utgivningen av en tidning. Svaret kan tyckas alldeles självklart. Är redaktören ansvarig utgivare så är han också ansvarig för allt som finns i spalterna. Men vi bör inte låta troll gå i ord. Om en intresseorganisation har ett speciellt organ och man till äventyrs har en redaktör som använder spalterna för att motarbeta eller förhindra vederbörande organisations strävanden så är det för samtliga parter bäst om han snarast möjligt ser sig om efter en annan uppgift. Ingen vettig människa tar anställning i ett organ, som har andra målsättningar i politiska, sociala och ekonomiska sammanhang än de som han själv delar. Ägaren har alltid möjlighet att *vid valet av redaktör* se till, att intressefrågorna får allt tänkbart stöd och utrymme i tidningen. Här förekommer naturligtvis ytterst sällan några personlighetsklyvningar. Åtminstone inte i den press, som jag bäst känner till, nämligen den svenska fackförbundspressen. Skulle det förhålla sig så, att ägaren, rör det sig om fackförbunden kan man med fördel använda begreppet förbundsstyrelsen, skulle göra anspråk på att i allt avgöra vad som skall återfinnas i tidningen och hur texten skall utformas, ja, då har man helt enkelt valt fel person till redaktör för tidningen. Under sådana förhållanden bör man hellre anställa en person, som ikläder sig uppgiften att leverera beställda manuskript till tryckeriet. Men om läsekretsen skulle få en sådan tidning, så skulle den

Diskussion i Forum

Diskussionsklubben Forums medlemmar med damer voro den 28 nov. inbjudna av fabriken till Strandvik. Ing. A. Teglund hälsade välkommen. Redaktören gav rapport om tidningen och styrelsens planer. Efter kaffet inledde redaktör Gösta Svensson en diskussion i ämnet "Har vi en fri press?" Ämnet intresserade och föranledde ett par timmars livligt meningsutbyte — och gav god aptit för den följande smörgåsen och varma korven. Gunnar Andersson tackade företaget för vänligheten och önskade Forum & Co. God Jul.

Omdöme, flit och hälsa

Tre egenskaper är absolut nödvändiga för framgång: omdöme, flit och hälsa.

Lord Beaverbrook.

Detta uttalande har gjorts av en framgångens man, en person som vet vad han talar om. Han tillfogar den reflexionen, att en människa kan ha två av dessa egenskaper och nå långt, men har hon inte alla tre kan hon inte helt och fullt förverkliga sina möjligheter, och detta påstående styrker han med exempel ur sin egen erfarenhet.

Det ligger otvivelaktigt en god portion sanning i detta resonemang.

Det goda *omdömet* är väl den främsta faktorn. Har vi ett säkert omdöme, utnyttjar vi också våra tillfällen och möjligheter. Då blir vi målmedvetna och flitiga. Då söker vi åstadkomma bästa möjliga betingelser för hälsa och spänst.

Omdömesförmågan torde i viss mån bero på vår själsliga utrustning — men den kan fostras, utvecklas och fördjupas. De andra här nämnda egenskaperna kan i hög grad påverkas av vår medvetna självfostran. Ett gott omdöme sporrar *fliten* och ger lust att väl vårda både den kroppsliga och själsliga hälsan.

Flitig var, så skall du vinna
hälsa, munterhet och bröd

heter det i en känd strof. Och visst är fliten en oumbärlig hävstång, en kraft till goda resultat, vad vi än sysslar med. Ihärdighet och flit har skapat många storverk.

Hälsan är det svåraste kapitlet. Många utmärkta människor får tyvärr dras med en mindre god hälsa, och detta i många fall utan eget förvållande. Arbetslivet, med dess jäkt och hets, har åtskilligt på sitt konto. Och det är dessutom många andra faktorer, som spelar in. Har vi lyckan att äga en god hälsa, ska vi vara aktsamma om den. Även om själen betyder mer än kroppen, är en sund kropp en ovärderlig tillgång.

Vårt sätt att leva har mycket att betyda. Måttlighet i mat och dryck, lagom arbete jämte motion och tillräcklig vila hjälper oss att hålla kropp och själ i god form.

Brådska och jäkt liksom övermått av nöjen och njutningar har sina risker. Vi ska inte hemfalla åt den föreställningen, att lyckan väntar om vi bara kan hinna famna och fånga det mesta möjliga. Begränsning är vägen till den framgång och glädje, som vi drömmer om.

Det finns därjämte även andra ting som vi måste beakta, för att kunna trivas med oss själva och tillvaron. Dit hör känslan av samhörighet med medvandrarna, förmågan att följa sina bästa impulser och viljan att gagna de goda och förnuftiga strävandena. Denna vår positiva inställning har mycket att skaffa just med det goda omdömet.

Omdöme, flit och hälsa är tre goda ting, som vi bör slå vakt om. Det har vi nytta av. Ur dessa egenskaper växer den inre balans och glädje, som ger livet ett rikare innehåll och ett högre värde.

V. J.

(Forts. fr. sid. 5)

snart reagera och uppsäga tidningen all tro och loven.

En levande tidning måste ha en *tendens,* måste ha sina spjutspetsar riktade åt olika håll. Och en arbetsmarknadstidning, eller om jag i sammanhanget får avgränsa frågan till att gälla fackförbundspressen, måste också vara medveten om att fackföreningsmedlemmarna har flera intressen än de som rör lönefrågorna och arbetsvillkoren. Tidningarna måste sålunda inrymma individens totala situation. Problemet Individen—Samhället måste prövas från skilda utgångspunkter. Och då kan man sannerligen inte komma ifrån det faktum, att det tendentiösa måste få utrymme.

Även om arbetsmarknadstidningarna inte behöver räkna med konkurrens på det kommersiella planet, så har de dock att utstå en hård konkurrens på ett annat och mycket viktigt område. De måste alltid konkurrera om *människornas läsintresse.* Har de inte detta klart för sig, kan de löpa risken att bli sig själva nog. Och då är deras uppgift av synnerligen tvivelaktigt värde. Ja, varför inte säga det rakt på sak: Under sådana förhållanden har de inget värde.

Gösta A. Svensson

Red:s spalt

Vi har haft diskussion i Företagsnämnden om "Hetsen och Arbetet" i den här månaden. För många av oss har sista månaden varit rena åskådningsundervisningen i den vägen. Min almanacka är fullklottrad med noteringar om sammanträden, diskussioner, övningar och fester. Men julnumret är klart — ett puzzle som gick ut efter 44 sidor. Nu kan vi mer eller mindre bokstavligt sjunka ihop och koppla av under juldagarna.

Sen är det dags för 14:e årgången. Jag tänker på den höstkväll 1942 då vi i Grindstudion diskuterade tidningens namn. Det var bara jag som hade annat förslag än Gustavsbergaren. Men så var jag ju inte gustavsbergare heller. Gustav Andersson, vår nuvarande klämmiga vaktmästare vid Farstaborg, var ansvarig utgivare under de första stapplande åren. Han fick tidningen sanktionerad av företagsledningen och utverkade bidrag. Våra bröder, Lövgren och Movinger, var vana skrivare och blev redaktörer. Lindholm, som hade rutin från kristidspapper, valdes till kassör. Och som femte hjul under vagnen kom jag med som annonsförmedlare. En föga tacksam uppgift. Tidningsupplagan var då 600 ex.

Idag ger vi ut 2000 ex. och det händer att jag måste avvisa annonser. I varje fall kan Lindholm göra anspråk att få hyggligt betalt för dem, ty gustavsbergarna är köpstarka kunder. De är också trogna prenumeranter och nöjda med sin tidning. I jäktade ögonblick undrar jag om de märkt att tidningen blivit mera påkostad sedan begynnelsen och att den fått en bättre "layout", som fackmännen säger. Och att den kunde bli ändå snitsigare! Men tänk — jag tror att tidningen skulle gå bra även i enklare utförande — därför att det som ligger en närmast intresserar alltid.

Fridfull Jul!

Red.

Det oändligt stora och det oändligt lilla

Litet prat om världsrymd och atomer

Vi ser, vi hör, och vi förnimmer även på andra sätt den värld, som omger oss. Vi talar med vår nästa och finner att även denne uppfattar omgivningen på samma sätt. Vi tänka, sammanställa och bedöma och råka i gräl med vår granne om han ej är av samma åsikt, som vi. Vår nyfikenhet lämnar intet i fred. Arkeologen ligger på alla fyra och petar och fejar i jorden för att finna föremål från gammal kultur och finner han något håller han upp det mot dagern av i dag och drömmer sig in i svunna generationers levnadssätt och ävlan.

Geologen sträcker sin efterforskning än längre bakåt i tiderna och genom studiet av ishalvslerans avlagringar har han kunnat kartlägga dess utsträckning för 18.000 år sedan. Ekolodet talar om för oss havens djup och jordlagrens mäktighet. Astronomerna vänder sina blickar uppåt och tränger med sina teleskop in i världsrymdens hemligheter.

Förr trodde man att jorden var ett mer eller mindre kuperat plan med Medelhavet som centrum och att denna väldiga jordskiva uppbars av elefanter. I barnsagorna talades det om himmelen som en blå kupol där Gud fader hade gått fram och stuckit hål med sin vandringsstav, så att himmelrikets gyllene sken lyste fram genom hålen. Nu veta vi att jorden är rund, som ett klot och att detta klot roterar kring sin axel med en hastighet av 1600 km. per timme räknat vid ekvatorn. Ej nog härmed jorden roterar även kring solen med en fart av 112.000 km./tim. och slutligen följer den med vårt solsystems rotation kring vår vintergatas axel med en snabbhet av 1.600.000 km./tim. Även med denna stora hastighet tar det dock 200 milj. år för att fullborda ett enda varv kring vintergatans axel.

Vårt vintergatssystem utgöres av millioner och åter millioner stjärnor, som samlats till en roterande skivformad rymd. Enligt våra mått att räkna är den enorm med en diameter av 100000 ljusår där ett ljusår är den sträcka, som ljuset tillryggalägger på ett år och då går ljuset dock 300000 km. i sekunden.

I vårt vintergatssystem eller vår nebulosa, som dyl. stjärnsamlingar även kallas, befinner sig vårt solsystem nära utkanten och långt långt ute i rymden kunna vi upptäcka ett oräkneligt antal vintergator av olika men enorm storlek.

"I begynnelsen var endast öde och tomt, mörker och kyla", börjar världsalltets saga, men i denna rymd och tidlösa ödslighet skapades, få vi säga, små stoftpartiklar, som sannolikt utgjordes av elektriska kraftanhopningar, elektroner. Ehuru avlägsna från varandra sökte de ivrigt kontaktbildande atomer av olika byggnad och dessa åter gåvo upphov till molekyler av olika ämnen, som förtätades i större och större gasmoln genom den urkraft, som vi kalla tyngdkraften och som Einstein ansåg nära besläktad med elektromagnetismen.

Tyngdkraften eller gravitationen kan beskrivas som den kraft, som drar en kropp i rymden mot alla andra och det är denna kraft, som kommer stjärnorna att kretsa i sina banor och som ger upphov till deras bildning. Därmed kan och sägas att all materia var den än är i kosmos är underkastad samma naturlagar, som enl. vår erfarenhet gäller här på jorden och inom vårt solsystem. Med detta som bas kan vi söka bedöma huruvida liv förekommer på andra planeter eller solsystem i världsrymden. Tyngdkraften kan beräknas och utgör en produkt av kropparnas massa och deras avstånd. Det är alltid den kropp som har den största massan, som vinner och drar den andra till sig såvida den mindres hastighet ej är av sådan storlek, att den endast fångas in i den större gravitationsfält och kanske blir till en ständigt kring sin tyngre motkraft kretsande satellit som t. ex. månen.

Uppnår en kropp en hastighet, som överträffar tyngdkraften kan denna kropp slita sig lös från sin moderkropp. Ju större massa moderkroppen har ju större måste utgångshastigheten vara. För jordens del är denna hastighet 11,2 km./sek. och för månen endast 2,2 km./sek. Skulle man kunna avfyra en projektil med en hastighet av över 11,2 km./sek. skulle den för alltid försvinna från jorden.

Om vi nu i förbigående stannar inför vår kära måne, som ger oss så många skönhetsvärden och romantik, så säger en teori, att den bildats från jorden genom losslitning av de ytskikt, som nu i stället bildar platsen för Stilla oceanen. Det skulle i så fall ha skett under den tid då jorden ännu var en flytande glödande massa och genom påverkan av den tidvattensvåg, som solen åstadkom jämte den mycket större rotationshastighet, som jorden hade på den tiden. Ett förhållande tyder på att en dyl. teori kan vara riktig. Jorden kan nämligen sägas vara uppbyggd av trenne skikt, ett yttre bl. a. bestående av kulturlager, och graniter, ett mellersta av basalt och ett inre av en järn-nickel-kärna. Botten av Stilla havet har endast rester av granitskiktet och utgöres i stort sett av basalt.

Men vi gripa oss an med skapandet av världsalltet.

Vi återvänder till de gasmoln, som hade bildats i världsalltet från ursprunglig energi. Detta bildande av materia, som att börja med huvudsakligen utgjordes av väte, sker alltid, har alltid skett och kommer att alltid ske. De gasmoln som på så sätt bildas, förtäta sig allt mer och bilda nebuloser inom vilka s. s. materien förtätas till stjärnor, som röra sig i en evig kretsgång.

Vad är då denna ursprungliga energi och varifrån härstammar den? Vi sena tiders barn har fått höra talas om kosmisk strålning. Det är en strålning, som vi kan mäta och den kommer från allestädes och från intet. De utgör sannolikt en produkt av gravitationsspänningen i rymden. En kretsgång av energi—materia—energi. Det är en gudomlig kraft som slutar och börjar i materiens och livets skapelse.

Ljus, värme, radio, röntgen och kosmisk strålning äro av samma slag men skiljer sig endast genom olika våglängd. Strålningen har olika kraft. Så slår röntgenstrålning igenom 12 cm. stål och radium måste förvaras i blyboxar om 15 cm. tjocka väggar för att ej skada omgivningen. Men den kosmiska strålningen tränger igenom fem meter tjocka blypansrar och tränger djupt ned i jord och berg. Ehuru denna strålning är mycket kraftig är den dock ej skadlig, som radium etc. Den kosmiska strålningen är nämligen alldeles för gles.

Vi samla oss nu till vår egen jord och dess tillblivelse. En gammal teori ansåg att vårt planetsystem hade uppkommit genom att en stjärna en gång i tiden hade passerat solen så nära att en massa materia hade slitits loss från solen, sökt sig mot den passerande stjärnan, men ej hunnit upp den varefter materian hade kondenserat sig till de nuvarande planeterna. Denna teori har dock övergivits, enär planeterna ej äga samma struktur som solen. Solens huvudsakliga beståndsdelar är nämligen helium och väte och planeterna bestå av en massa andra ämnen.

Man utgår nu ifrån att solsystemet att börja med utgjorde en dubbelstjärna och att solens andra part genom inre

Spiralnebulosa i Stora Björnen.

Denna är en av de vackraste stjärnstäderna i rymden och den första nebulosa, som visades befinna sig i rotation. Avståndet uppskattas till 1 600 000 ljusår. *Mount Wilson Observatory.*

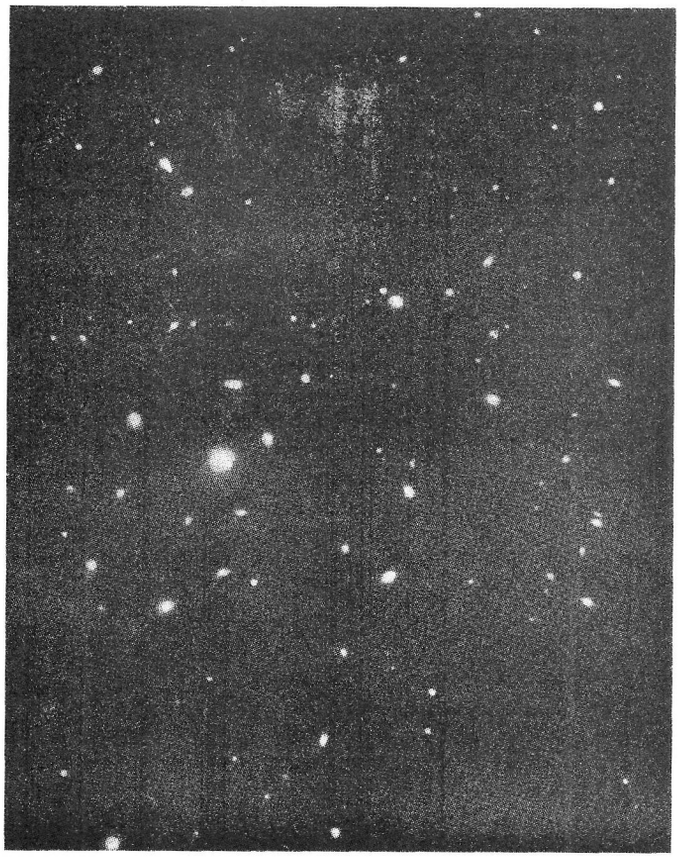

Ett moln av nebulosor i Berenikes hår.

Flertalet av de på bilden synliga objekten äro nebulosor, vilkas avstånd är så stort, att ljuset använder 50 miljoner år på vägen från dem till oss. *Mount Wilson Observatory.*

förändringar plötsligt exploderade. De produkter, som härvid bildades skulle till en del givit upphov till vårt planetsystem. Massor av gaser och större eller mindre krevadblock skulle ha fördelats i rymden och kring de större massorna skedde s. s. en kondensation då de rusade genom stoftmolnen och där skulle vi ha bl. a. jordens tillblivelse.

Vi uppfatta jordens ålder till omkring 2500 à 3000 milj. år. Den kan knappast vara äldre, ty då skulle alla radioaktiva ämnen ha fallit sönder. Radium sönderfaller t. ex. efter ett exakt tidschema till uranbly och genom att bestämma komponenterna radium och radiumbly, som ingår i radiummalm, kan man beräkna dess ålder.

Genom att studera de stora flodernas deltabildningar kunna vi även nå fram till att jorden för omkring 1200 milj. år sedan måst ha haft en relativt fast skorpa. Vi kunna också säga att liv uppstod först i vatten, men hur den första levande protosplasman uppstod veta vi ej. De första levande cellerna måste ha varit bakterier, som kunnat livnära sig på oorganisk material som t. ex. svavelbakterierna. Ett andra steg måste ha varit organismer, som kunnat konsten att bilda klorofyll, varvid en möjlighet kom till stånd att av solenergi, vatten och koloxid bilda organiska substanser. Därmed hade vi nått möjligheten till växtätande djur att leva.

Ändlösa tider förgick och livet utvecklade sig först i havet. Kontinenterna lågo öde och utsattes för allehanda svåra omvälvningar med jordbävningar, tromber etc. Så småningom måste dock någon havsväxt, som växelvis utsattes för havet och växelvis för luft och landinflytande ha alstrat egenskaper, som gjorde det möjligt för den att anpassa sig efter ett liv på land.

Under den s. k. silurperioden började de första djurformerna få fäste på land. De utgjordes av insekter och andra leddjur och för omkring 300 milj. år tillbaka utbildade sig så småningom det första groddjuret, från vilket alla kommande djurarter på land senare utvecklat sig.

Med våra jordiska mått för längd, rymd och tid ha vi mätt och försökt sätta oss in i det oändligt stora i universum. Vi häpnar inför skapelsen och de enorma vidderna, men vi skall häpna ännu mer.

Vi stampar på vår jord och finner den hård och fast. Det är något att ta på den där granitklippan, som glimmar i solen. Men ändock är det dock endast tomrum det mesta. Skulle den materia, som bildar vår jord och vilken ju är uppbyggd av olika atomer med sina olika smådelar kunna packas så att varje smådel låg alldeles dikt an mot varandra, skulle denna vår stora planet endast uppta en apelsins storlek.

Vi skall låta vår flykt ta allt snävare cirklar och vi skall tränga in i atomernas värld. Den minsta del av ett saltkorn säges utgöra en molekyl salt eller natriumklorid. Denna molekyl består nämligen av en atom natrium och en atom klor. Så äro alla molekyler sammansatta av 2 eller flera atomer i olika mönster. Av grundämnen förekommer 88 naturliga på vår jord. Därjämte har man kunnat på laboratorieväg framställa ett tiotal till. Det är endast syre, kisel, magnesium och järn som förekomma relativt rikligt under det de övriga kan sägas vara sällsynta. Samtliga grundämnen ha olika vikt, vätet är det lättaste och uran det tyngsta.

Granska vi en atom närmare har vetenskapen funnit, att den består av en positiv laddad kärna med kring denna cirklande elektroner i olika bestämda banor. Dessa system kunna vara stabila eller labila som det heter. De stabila

falla ej lätt sönder medan de labila kunna förändras av minsta orsak. Så är t. ex. natrium och klor labila atomer. Natriumatomen har bara elva elektroner, två i den innersta ringen och åtta i den därpå följande, men endast en i den yttre ringen. Klor har sjutton elektroner varav sju i den yttersta ringen. Kommer klor i närheten av en natriumatom berövar den genast natriumatomen dess ensamma yttre elektron. Samtidigt få dessa atomer olika laddning och sluta sig därför tillsammans till natriumklorid eller en molekyl koksalt.

Elektronernas hastighet, där de cirkulera, är mycket stor. De göra omkring 7000-billioner varv per sek. Allt efter atomens olika struktur kretsa de närmare eller fjärmare från sin kärna. Vi finna, att atomen är liksom ett solsystem i miniatyr, som mest består av tomrum. Nu förstår du hur jordens massa skulle kunna pressas ihop till en apelsins storlek.

Vid mycket höga temperaturer börjar den ena elektronen efter den andra lämna sin moderkärna och till slut kvarstår endast elektroner och fria kärnor. Dessa fria partiklar kunna packas oerhört mycket tätare än om de bilda atomer, vilket också sker i vissa stjärnor.

Man har vidare funnit att atomkärnan innehåller små oerhört tätt packade kärnpartiklar, så kallade protoner och neutroner. Dessa kärnpartiklar hållas samman av oerhörda krafter. Vissa grundämnen ha dock en förmåga att spontant falla sönder, varvid bildas väldig energi. Det är de så kallade radioaktiva grundämnena. Deras sönderfall sker efter bestämda tidsintervall. Så t. ex. sönderfaller en radiumatom av 2000 st. varje år, men vad det är, som gör, att just den eller den atomen sönderfaller veta vi ej.

Konsten att kunna frigöra denna atomernas bundna energi på en enda tidenhet har lett fram till skapandet av atombomberna. Vi strävar dock nu alltmer att söka binda denna energi till fredlig tjänst.

Hur stora de krafter är, som vi söka tämja, förstår vi om vi jämföra med vanliga sprängämnen. Då en kvartersbomb av trotyl exploderar på en mikrosekund uppstår en hetta av upp till 1000° och en förintelse på ett område på 300m diameter. Atombomben frigör sin energi på en mycket kortare tid och det uppnås värmegrader på över 100 miljoner och förintelse på ett område av 3 km.

Vad jordens slutliga öde blir är höljt i dunkel. Allt liv på jorden kommer dock säkert en gång i tiderna att försvinna. Så småningom kommer solen att i likhet med andra stjärnor förvandlas. Dess väteförråd, som underhåller den kärnreaktion, vilken i sin tur ger solen dess energi kommer att allt mer förminskas. Till en början kanske om 10000 miljoner år har först dess energi ökat så, att allt liv på jorden är förbränt. Nu kommer solen att expandera i så enorm utsträckning, att den uppslukar de flesta planeterna. Solen har blivit vad astronomerna kalla en "röd jättestjärna" från att förr ha varit en så kallad "gul dvärg".

Solens vidare öden blir en krympningsprocess till dess, att den når jordens nuvarande storlek. Den har dock ännu eget ljus, men kallas nu "vit dvärg". Slutligen slocknar den helt efter ofattbara tider och får då, som en "svart dvärg" i evighet kretsa i sin bana.

Vi har bildat oss en liten uppfattning om det oändligt stora och det oändligt lilla och de krafter, som leker dem emellan. Den som vill tränga än djupare in i dessa intressanta förhållanden rekommenderas att läsa boken "Livet och universum" av Earl Nelson och därmed få ett par trivsamma kvällar.

John Bellander

Omar och den sjungande fågeln.

En legend om kaffet

Det finns åtskilliga muhammedanska legender, som ha levat genom århundraden, vilka tillskriver de "trogna" äran av att först ha begagnat kaffet som dryck. En av dessa berättar hur Shejk Omar, läkar-präst och lärjunge till Shejk Schadheli, Mochas skyddshelgon och legendariske grundare, av en slump upptäckte kaffet som dryck i Ousab i Arabien år 1258. Omar, som befann sig i landsflykt och var nära svältdöden upptäckte en fågel med underbar fjäderprakt, som slog sig ned att vila i ett träd, där den sjöng en sång av ojämförlig skönhet. När han försökte nå den, fann han i trädet inget annat än blommor och frukt. Omar fyllde fickorna med frukten och återvände till sin grotta. När han var i färd med att tillreda några växter för sin middag, kom han på den tanken att byta ut denna bedrövliga soppa mot en del av den skördade frukten. På det viset fick han en välsmakande och doftande dryck; det var kaffe.

Sedan föreskrev han denna dryck för de av hans forna patienter, som kom för att besöka honom, och dessa förde med sig tillbaka sådana berättelser om välgörande, att Omar blev erbjuden att återvända till Mocha i triumf, där ett kloster byggdes till hans ära och han själv blev förklarad helgon.

Efter engelskan
insänt av
Calle Blomqvist

Och inte vet någon . . .

En kunskaps-teoretisk ballad att sjungas i ensamhet och skymning

Och inte vet någon om solen är ljus
eller mörk som den svartaste natt.
Och inte vet någon om vett ej är rus,
som vi blinda till tröst gripa fatt.
Och inte vet någon vad självet han är,—
en skugga, en ande, en kropp.
Och inte vet någon vart vägen
den bär, —
om nedför, om bortför, om opp.

Och går du och tror att du någonting
vet,
då vet du ej någonting alls
och då är du allt intill dödene het
och snaran är lagd om din hals.
Men vet du alls intet — och vet du
det väl —
så ska du förnimma en gång
en glimt av en verklighet uti din själ —
en stjärna, en blomma, en sång.

ALLAN CHRISTIERNIN
(Tidskriften Med Sjömän i hamn)

I Västerled

V.

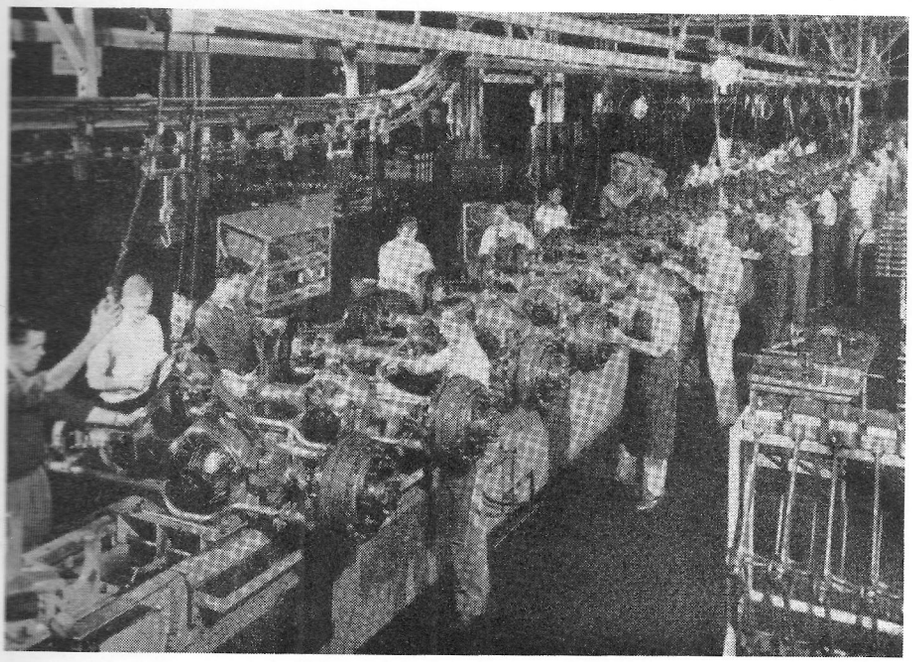

Fjärrstyrd arbetskraft.

Amerika är ett land där folk från alla jordens länder är bosatta. Det skapar besvärliga sociala problem. Trots detta måste man förvåna sig över att allt klaffar så bra som det gör. Enbart i skyskrapan Rockefeller Center arbetar 25.000 människor, och den besökes dessutom dagligen av 80.000 personer. Detta är ungefär vad en medelstor svensk stad kan rymma. Jag besökte en biograf, Radio City Music Hall, inrymd i Rockefeller Center. I salongen finns 6.200 sittplatser, filmerna visas utan avbrott från klockan 12 på dagen till klockan 12 på natten. Folk kommer och går i en aldrig sinande ström och alla platser är upptagna. Hallen eller foajén har imponerande mått. Mot fonden reser sig hallspeglar som mäter 18 meter i höjd. Man kan således utan större svårighet spegla hela sin lekamen. Filmduken har även väldiga dimensioner. Mellan varje filmföreställning framträder en 100-mannaorkester som musicerar medan den stora baletten dansar med stor skicklighet och precision. Det hela avslutas med en avklädningsscen där balettflickor visar sina behag. Under tiden kastar belysningsanordningarna i taket alla regnbågens färger över de medverkande. Det är ett bländande skådespel och efter en dylik upplevelse känner man sig ganska omtöcknad och vilsegången.

Men Amerika är inte bara dans och nöjen. Det är även hårt arbete och stillsamt familjeliv. De flesta familjer håller sig med television, vilket medför att man inte har några större behov att få komma ut. Televisionsprogrammen är dock ofta av dålig kvalitet och med propaganda för vissa industriprodukter. Det är förresten ganska naturligt, då programmen ofta bekostas av enskilda firmor. Ett uppskattat programinslag är brottning. När den visas sitter alla familjemedlemmarna som fastnitade kring televisionsapparaten. Brottning uppskattas mer än boxning, och den amerikanska brottningen är verkligen rafflande och följaktligen sevärd för den idrottsintresserade. Ett pikant inslag i det amerikanska sällskapslivet är att man vid presentation aldrig tager varandra i hand. Det får räcka med en kort bugning.

Genomsnittsamerikanen tycks inte vara så starkt intresserad av teoretiska spekulationer. Detta framkommer även då det gäller fackföreningarnas arbetsmetoder. Någon samordningstanke eller några diskussioner om den solidariska lönepolitiken kunde jag inte spåra. Även om den amerikanska fackföreningsrörelsen numera även har ett socialt innehåll tycks det största intresset knyta sig kring frågan om att hävda sin rätt gentemot arbetsgivaren.

Vid mitt besök på en lokomotivfabrik utanför Chicago fick jag en kort lektion över företagsledning och samhällslära. Det började med att jag frågade vilka samarbetsorgan man använde sig av inom arbetarskyddet, personalvården och produktionsfrågor i allmänhet. Personalchefen sa bland annat, att det finns en del amerikanska författare som kommer med sina skrivbordsprodukter och anvisningar över hur ett företag skall skötas. Dessa produkter vill vi helst exportera till utlandet. Vi har vid vår industri en hel stab av specialutbildat folk som handlägger frågor inom sina respektive ansvarsområden. Vår industriella organisation är enkel. I spetsen sitter direktören som under sig har vice direktören. Sedan har vi särskilda kommittéer som handlägger ekonomiska frågor, produktionsfrågor, försäljningsfrågor och personalfrågor. Rapporter lämnas sedan till chefen sedan de först sovrats av ställföreträdaren. Är det någon arbetare som lämnar in förslag till förbättringar i ena eller andra avseendet belönas han för detta. Någon organiserad samverkan mellan arbetare—företagsledning förekommer inte vid detta företag. Vi anser det förövrigt ganska självklart att vår expertis klarar dessa saker bättre än någon av de övriga anställda. Ja, ungefär så talade min informator. Det blev något av en kalldusch efter allt vad man hört och läst om amerikanskt arbetsliv. Det skulle dock snart visa sig att andra industriledare talade med andra tungor.

Samarbetet mellan fackföreningsrörelsen och industrins företrädare är således inte så starkt utvecklat som i Sverige. Några huvudavtal finns inte och endast i undantagsfall upprättas riksavtal. Följden har blivit att lönen varierar mycket i olika stater även inom samma arbetsområden. Att fackföreningarna lyckats kämpa sig till så höga löner beror nog till stor del på den långt drivna rationaliseringen inom industrin. Detta har i sin tur varit möjligt genom de rika naturtillgångar som stått till buds och genom att industrin haft en stor marknad för sina produkter. Effektivitet, oräddhet och gåpåaranda i förening med viljan att riskera något har väl även bidragit till den höga standarden. Arbetstiden är 40 timmar i veckan och utnyttjas i form av fria lördagar. All övertid betalas med 50 proc. i övertidsersättning, oavsett när övertiden utföres. Endast i undantagsfall tillämpas ackord för utfört arbete. Om nu arbetet

utföres mot timlön, hur kan det då förklaras att produktionen är så hög? Förklaringen är ganska enkel. Arbetet utföres i stora serier och på löpande band. På alla avdelningar finns så kallade nyckelmän och det beror till stor del på deras arbetsprestation hur arbetstakten blir för de övriga på avdelningen. Allt arbete är tidstuderat och man har gjort noggranna beräkningar på vad som kan räknas som normalprestation. Blir en plats ledig vid en serietillverkning stoppar man genast in en annan man. Kan denne inte klara jobbet tar man sig en titt på arbetsplatsen. Vad är det för fel? Krånglar verktygen, är det fel på maskinen eller är det kanske något fel med mannen? Skulle det sistnämnda vara fallet placeras mannen till annat lämpligt arbete. I vissa fall sätter man sopkvasten i hans hand, misslyckas han även där har man ingen användning för hans tjänster. En vacker dag står han utanför fabriksporten. Mellan det svenska ackordssystemet och den amerikanska timlönemetoden är det således inte så stor skillnad. Det amerikanska systemet skulle dock inte lämpa sig för svenska förhållanden på grund av de små industrienheter vi arbetar med.

Fackföreningarnas arbetsmetoder skiljer sig väsentligt från vad vi är vana vid. För att få organisera de anställda fordras ett särskilt tillstånd. Ett fackförbund måste insända en ansökan till något som kallas för National Labor Relations Board. Nu kan det hända att även ett annat förbund inlämnar en dylik ansökan. Det blir då en våldsam agitationskampanj om organisationstillhörigheten. Man fastställer sedan en valdag då de anställda själva får företaga en omröstning om de vill gå med i någon fackförening eller förbli organiserade. Inför ett dylikt val är det inte blott fackföreningarna som är verksamma. Även arbetsgivarna deltar med liv och lust i agitationsarbetet. Deras kampanj riktar sig i regel mot själva organisationstanken. Inför dessa kaskader av flygblad och propaganda kan det ibland vara svårt att finna sin väg. Minst 50 procent av arbetarna måste ansluta sig till organisationen innan någon fackförening får bildas. Den fackförening som vid valet avgår med seger får sedan rätt att organisera de anställda och att föra förhandlingar med arbetsgivaren. Konkurrensen är således ett utmärkande drag inom snart sagt alla områden. Den som segrar vinner framgångar, den som förlorar försvinner från tummelplatsen. Systemet har åtminstone det goda med sig att det skapar kampanda och risktagande. Den som vågar något och lyckas, han bör då även belönas för sin dristighet. Detta anser man som något alldeles självklart.

De amerikanska fackförbunden har en hel härskara av heltidsanställda funktionärer, vars enda arbetsuppgifter är att resa omkring och bilda fackföreningar. Detta påminner något om våra pionjärer och agitatorer som reste omkring och höll sina brandtal i arbetarrörelsens barndom.

Fackföreningsavgifterna är i regel ganska höga, och variera från plats till plats. Enbart inträdesavgifterna belöper sig på mellan 5 och 300 dollar. De högsta inträdesavgifterna erlägges inom elektrikerförbundet. För att kunna betala den höga inträdesavgiften måste man tillämpa ett avbetalningssystem, där man förbinder sig att göra en viss avbetalning per månad. Avbetalningsköpen förekommer som synes i en långt större utsträckning än i Sverige. Medlemskap i de olika yrkesförbunden erhåller man dock redan under sin yrkesutbildning. Angående yrkesutbildning och övriga arbetsmarknadsfrågor återkommer jag i en senare artikel.

A. ö.

I vardagens tjänst

är namnet på en bok som berättar med lätt och trivsam text om hur våra matvaror och kläder, vårt bohag och våra bostäder kommer till. Det är överlärare Bror Gustafsson som gjort huvudparten av framställningarna och han har på olika industrier inhämtat sina fakta och sammanställt dem med saklighet och bra bilder. Boken bör bli en god hjälp vid undervisningen i skolorna och för alla vanliga vardagens människor, som vill veta mer om ursprunget av de ting vi nyttja i vardagens tjänst. Kapitlet om Gustavsberg "För husmors skåp och samlarens hylla" är ett förträffligt kåseri om vad som sker med leran som råvara, i formningen, bränningen, glaseringen och dekoreringen. Det avslutas med konstnärens syn på vackert porslin. Utgivare är Ehlins förlag och priset 14: 50.

Dbg

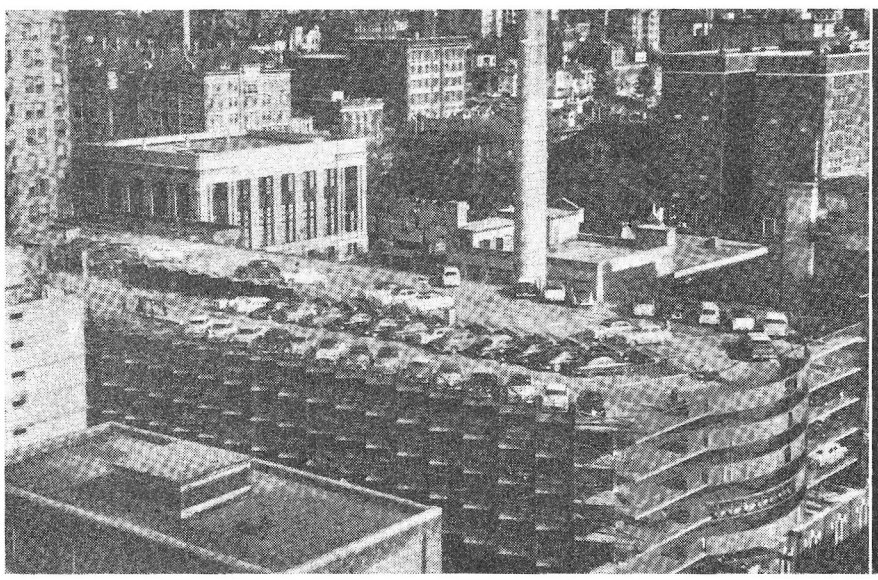

Ett sätt att lösa parkeringsproblem.

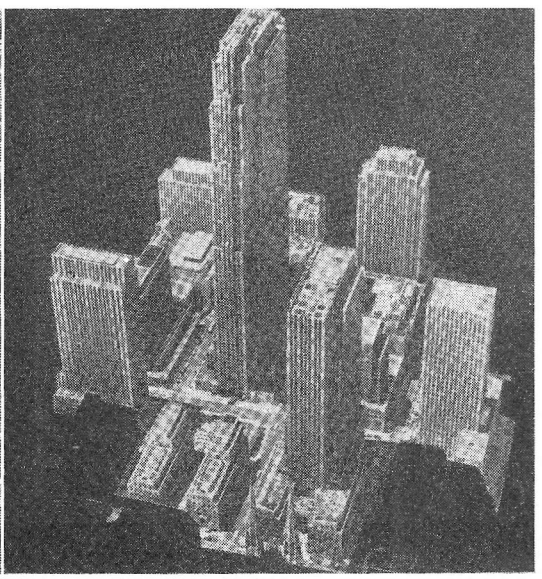

Rockefeller Center.

Familjen och kooperationen

Glimtar från 25:te Internationella kooperativa skolan i Bryssel

Den 13 augusti ockuperade 90 deltagare, från 17 länder i Europa, Afrika, Indien och Sydamerika, studenternas hus vid Universitetet i Bryssel. Det gällde 12 dagars kooperativt studieutbyte. Konferensspråken var engelska, tyska och franska. Som ledare för studiedagarna presiderade ICA:s populäre direktör *W. P. Watkins*. Han gav i ett inspirerande anförande temat för studiedagarna, nämligen *Familjens välstånd*. Vi glömmer ofta målet för medlen. Tanken, idén bakom vår kooperativa rörelse, är det väsentligaste. Kooperationen utgör i vidaste bemärkelse en passande form för mänsklig samvaro och arbetsgemenskap och har i sig möjligheten att ena jordens människor. Deras första kooperation sker i familjen.

Söndag morgon satt vi alla i den stora föreläsningssalen, indelade i tre huvudgrupper och med hörlurar till hands, genom vilka skickliga tolkar omgående översatte från franska till resp. tyska och engelska generalsekreterarens i den belgiska kooperationen, *Willy Servys'* föredrag om *kooperationens utveckling i Belgien*. Jag sällade mig till den tysktalande gruppen som hade delegater från Danmark, Finland, Holland, Schweiz, England, Sverige, Tyskland och Österrike. Jag kunde också rätt väl följa engelskan. Franskan blev givetvis svårare. Men då hade jag bara att sätta på mig hörlurarna. Herr Servys redogörelse var lång men intressant. I Belgien har man tre riktningar inom kooperationen, tjänstemännens, den kristliga och den socialistiska. Den fackliga och politiska arbetarrörelsen ser i kooperationen ett naturligt led i sina strävanden för bättre levnadsvillkor.

Efter detta föredrag började grupparbetet med diskussion kring de problem som uppställdes. Vår grupp började med att slänga titlarna och så satte vi igång med ett livligt meningsutbyte. Vi turades om som ordförande och referent och utarbetade djupsinniga sammanfattningar, som sedan presenterades för hela auditoriet. Och så gick hela eftermiddagen.

Nästa dag lyssnade vi till professor *Egner* från Göttingen, som tog sikte på *hushållens problem* och ställning under tider av olika ekonomiska villkor och system. Man kan fråga sig om människan nu blivit slav under sina materiella begär och förlorat konsten att hushålla. Från att tidigare ha haft en varaktig karaktär äro hushållen idag utsatta för påverkan från alla håll. Bostäder, utrustning för hemmet, vistelseort etc. nyttjas i våra dagar under begränsade livsperioder. Hushållet från förr har berövats en hel del funktioner, dess egenproduktion har minskat, medan å andra sidan helt nya och dyra ting tränger in i hemmet. För husmodern fordras kännedom om marknaden och dess produkter, förmåga att väga pris mot kvalitet — och nödvändighet. Vanor och behov, mönster och material växla snabbare än förr. Frågan är om det överhuvudtaget finns något som kan kallas obligatoriskt eller standard i nutidens hushåll. — Hushållen och familjens medlemmar ha blivit spegelbilder av tidens individualism och subjektivism. I många fall har det medfört att man negligerar omsorgen för morgondagen och tävlar om att hålla "sista stilen". — Många tecken tyda nu på att denna "självisk" människotyp glider mot att bli den "påverkade". Tankar, vanor, standard influeras alltmer av omgivningen. Det framträder tydligast bland ungdomen. — Kooperationen och konsumtionsföreningarna sammanfattade hr Egner, har en allvarlig uppgift, den, att stärka hemmens ekonomi mot de ständiga angreppen, att uppfostra till förnuftigt hushållande, att rikta smaken och känslan för god stil och kvalitet i hushållens varubehov. — Professor Egners två timmar långa föreläsning gav upphov till allvarliga diskussioner inom grupperna, och när vi samlades igen för rapport var vi tämligen urlakade. Men det var ju också bra varmt! Varför kvällens tripp ner i stan tillsammans med mannen från Guldkusten och några andra blev en välgörande avkoppling. Med Café-filter, musik och ett glas kallt och gott Bier... När vi promenerade på Avenyn stötte jag ihop med en gustavsbergare, som gjort ett uppehåll i Bryssel på sin semestertripp. Världen är liten. —

Dr *Barbier* från Basel, som nyligen besökt Gustavsberg, var en skarp men rolig inledare i ämnet *"Barnen och kooperationen"*. Genom en rad av chockerande frågeställningar om barnens

Här sitter vi tre svenskar och pratar tyska med kamraterna från Danmark, Holland, Schweiz, Österrike och Tyskland. På bordet finns hörlurar till hands, genom vilka tolkar översätter franska eller engelska anföranden till tyska.

fostran och i vad mån föräldrar, kooperation och skola kan influera i positiv riktning, gav oss slutligen Dr Barbier sin tanke, att den kooperativa livsåskådningen måste förvärvas genom upplevelse, genom praktiskt handlande, i livserfarenhet. Detta ger den grundbildning, på vilken människan kan utvecklas. — Kanske jag tog miste, men det föreföll mig som om den fransktalande gruppen inte var riktigt överens med Dr Barbier. Och det blev livliga diskussioner även denna dag. —

Den godmodiga mr *Watkins* talade på onsdagsförmiddagen om *"60 år i Internationella kooperativa alliansen"*. Han redogjorde för ICA:s förhistoria och hur sammanslagningen blev resultatet av tänkande mäns förutseende, män med ideal som såg längre än andra i den tid de levde. Han berättade om de första 20 åren, om svårigheterna att sammanjämka intressena från producent och konsument, stad och land, industri och jordbruk och olika politiska åsikter. Om övertygelsen inför hotet av det första världskriget, att de kooperativa grundsatserna allmänt tillämpade kunde avvärja krig. Han påvisade hur förbundet höll ut och överlevde, och under mellantiden till ett nytt världskrig byggde vidare. Då tidskrifterna kom till, sekretariatet byggdes ut och banden mellan de kooperativa rörelserna knöts fastare i Folkförbundets anda. Och mr Watkins fortsatte inför spänt lyssnande åhörare att berätta om hur det kooperativa internationella samarbetets tankar snarare växte än trycktes ned under det totala kriget.

Under de senaste tio åren har banden mellan medlemmarna i ICA förstärkts, man har hjälpt varandra att återuppbygga rörelserna i krigshärjade länder. Nya uppgifter ha tillkommit, nya kontakter med spirande kooperation i Asien och Afrika, nya tekniska möjligheter till utbyte ha skapats, men också svårigheter av politisk art har man fått att brottas med. För framtiden måste ICA alltmer bli en världsomfattande samarbetsorganisation för en stor uppgift och för tankar, som delas av hela mänskligheten.

Dessa avslutande satser förde oss över till Mr Watkins andra föreläsning om den hjälp ICA kan ge i den internationella verksamheten. I dag utgör Alliansen en sammanslutning av 35 länder med 120 millioner medlemmar, med sin starkaste förankring i norra Europa. Vart tredje år träffas organisationen till kongress och däremellan arbetar centralkommittén och sekretariatet i kontakt med olika kooperativa sammanslutningar inom konsumentkooperationen, lantbruket, kredit- och försäkringsverksamheten, bostadskooperationen etc.

Främjandet av de kooperativa företagens verksamhet och spridandet av de kooperativa idéerna är huvudregeln för ICA:s verksamhet. Man vill fortsätta Rochdale-pionjärernas arbete och fullständigt oberoende men med kooperativa metoder ersätta profitsystemet med ett system baserat på inbördes hjälp till gagn för hela samhället. I den andan ställer man alla sina kunskaper och erfarenheter till tjänst, inte minst för de länder där kooperationen än så länge är under tillväxt. Man ger sig nu närmast in på uppfostrans och utbildningens fält.

På eftermiddagen denna dag gjorde vi en busstur ut till Tombeek för att beskåda det av den belgiska försäkringsrörelsen uppförda sanatoriet "Joseph Lemaire". Det är ett av Europas största och värdarna var tydligen mycket stolta över skapelsen. Där fanns också goda utrymmen och den mest moderna apparatur, men förhållandena för patienterna ifråga om utrustning med sänglinne och dylikt eller ifråga om utspisning, trivselarrangemang o. d. motsvarade inte den standard vi kan bjuda i Sverige. —

De två danska föreläsarna, *Eggert Nielsen* och *Thor Pedersen* gjorde ett duktigt jobb, när de på engelska lade fram sina synpunkter, Nielsen om hur en *kooperativ familjetidning* bör utformas, och Pedersen över *kooperativt bostadsbyggande*. För oss andra nordmän var det naturligtvis särskilt givande att personligen få diskutera med våra grannar. — Denna kontakt firades förresten med ett "vikingatåg" ner i staden på kvällen, där den muntre Pedersen gjorde stor lycka som bågskytt och karusellåkare på Rue de Midi. Vid midnatt höjde vi ett bierglas för Norden på Grote Markt, medan fasadbelysningen spelade över Stadshus, Bryggarnas hus och Gillehuset med sina underbara skulpturer och utbyggnader...

Ytterligare tvenne föreläsningar och arbetsamma diskussionseftermiddagar avverkades mot kursdagarnas slut. *Dr H. Küng* från Basel behandlade *Konsumkrediten* och *M. Henry Lemaire* från Bryssel *Det kooperativa försäkringsväsendet*. Förlåt mig, men jag var inte fullt så uppmärksam under dessa föreläsningar, som tidigare. Men i våra diskussioner vaknade andarna, särskilt när vi kom in på frågan om avbetalning eller kontantköp, om sparverksamheten och om skyddet för familjen vid påfrestningar av sjukdom och död. Vi uppskattade det belgiska försäkringsväsendets disponering av överskottsmedlen för social hjälpverksamhet och vi förstod vilka svårigheter länder, som härjats under två krig under 25 år, haft att räta upp sin ekonomi och bygga nytt. Här har kooperationen gjort kraftag.

Ännu mer ödmjuk kände jag mig, när vi en kväll lyssnade till våra kamrater från Indien, Guldkusten, Porto Rico och Britt. Guayana, när de berättade om sitt hemlands kooperation. Vilka väldiga problem, som ligger framför dem! —

En kväll offrade vi för ett gemensamt samkväm, där de olika grupperna fick stå för underhållningen — och jag plockade naturligtvis fram en del ur min repertoir. Engelsmännen gjorde några trevliga sketcher och lockade till square-dances, belgarna visade en kooperativ Kasper, fransmännen bjöd upp till polonäs. Vi avslutade med att hand i hand och med känsla sjunga "Auld lang syne". Och sedan gick vi alla ut till en större skogsservering för att svalka oss med bier och sjunga allsång. Mr Watkins var med oss — och sjöng till och med solo.

Den sista dagens översikt av Mr Watkins blev en allvarlig erinran och tankeställare över vad kooperationen har att göra för att vara med om att bygga ett *bättre samhälle*. Där de många familjehushållen är kärnan och de första ekonomiska enheterna, som vi måste slå vakt om, betjäna och befrämja. — Och så bjöd Bryssel med borgmästaren som värd på en charmant middag. Jag åt sniglar för första gången och det var gott. — Och så började man packa. En efter en försvann deltagarna med bilar och tåg mot sina hemland och nya tag. — Till slut var vi bara tre kvar och det kändes tomt och trist. Men den eftermiddagen blev vi inbjudna att gästa en familj i ett litet kooperativt samhälle utanför Bryssel. Den visiten blev det intressantaste studiebesöket under Brysseldagarna. Det var en motsvarighet till Freidorf i Schweiz. Här har konsumfolk byggt upp ett litet mönstersamhälle med egna hem, affärer, samlingslokaler, idrottsplan och andra gemensamma anläggningar. I jämförelse med den bullrande storstaden Bryssel var detta en välgörande idyll.

— Jag var sista man på skansen, då jag på morgonen nästa dag lämnade studenternas hus. På vägen till flygplatsen köpte jag en stor kaka belgisk choklad, när vi mellanlandade i Amsterdam gav mig flygvärdinnan tipset på rosor — 20 st. för 3 kronor. Och i Köpenhamn räckte mina sista slantar till en liten ost. Så jag kom hem — efter en underbar resa över vårt vackra land — inte bara med värdefulla intryck och idéer.

Gösta Dahlberg

Grandet och bjälken

Vi vanliga dödliga fela ofta. Vi se grandet i vår nästas öga men ej bjälken i vårt eget. Vi påpeka vår nästas fel och brister och glömmer gärna våra egna, eller sitter till doms över andra utan att först rannsaka våra egna hjärtan.

På sin vandring genom livet möter man så många olika individer, fina karaktärer, likaväl som skrymtare, publikaner och syndare. En del lämnar minnen som man önskar bevaka, bevara och glädjas åt. När en gammal, god och prövad kamrat går ur tiden tänker man med saknad på honom och glädes åt de ljusa minnen han lämnat. När en som man trodde vara vän visade sig vara en baktalare byttes känslan i bitterhet. En lämnade ett tomrum som aldrig kan fyllas, saknad men idel vackra minnen. En annan försökte att ruinera mitt liv, fast fröjden blev av kort varaktighet. En annan som jag minns med tacksamhet är den vän som under min sjukdom skötte både mitt och sitt eget arbete och när nöden grinade emot mig visade sig som den barmhärtige samariten och stod till tjänst med råd och dåd, utan ett öres betalning. Det var på den tiden när alla "goda" vänner försvunno som dimfigurer, rädda att deras hjälp skulle behövas. Den tiden lärde man sig att skilja agnarna från vetet. Där fanns den som gärna tog emot min hjälp, lagade min mat och åt den gärna, delade mina nöjen och gjorde det gärna, drog fördel av mina bekantskaper, för att främja sina egna intressen, slutade med att ge mig ett namn svart som sot.

Ofta hade jag tillfälle under min tid som tidningsman att möta och intervjua s. k. bättre människor. En av våra mest gifta arvtagerskor ordade vid ett sådant tillfälle vitt och brett om de tusentals dollar hon skänkt bort i barmhärtighet. Visst är det både vackert och ädelt att hjälpa i nödens stund, men att påminna en rapportör att man gärna ville se detta i tryck påminner om "annonsering". Då föredrar jag den gamla halvblinda gubben som stod på Flagler street i Miami, gned sin fiol och tiggde och skrapade ihop rätt bra med mynt under dagens lopp, och på kvällen lade hälften av vad han fått i missionens fattigkassa. Det gavs av gott hjärta och utan bjällerklang. Om människan tänkte på att det "bättre" ej sitter i de pengar de ärvt eller i ett välkänt namn, utan i hjärtats godhet, så skulle livet te sig helt annorlunda.

Jag språkade en gång med en "modern" framstående väckelsepredikant. Han hoverade sig över kärleken till nästan och den personliga ödmjukheten. Men både kärlek och ödmjukhet var totalt bortblåsta, när telefonisten i samma stund meddelade honom att den plats han reserverat på ett flygplan blivit upptagen av en från kriget i Korea hemvändande sårad soldat. Det var ej kärlekens ord som då flödade.

Jag har alltid tyckt om att lyssna till den filosofi som finns i den enkla, naturliga människan. Jag har tillbringat många oförgätliga kvällar och stunder bland söderns negrer, lyssnande till deras sånger. Gamla toner som sjöngos av slavarna under deras arbete i bomullsfälten, spirituella improviserade sånger. Lyssnade gärna och med andakt till deras enkla predikningar och böner. Kanske att grammatiken var svag, tonen ej så salvelsefull, men ärligheten, känslan och övertygelsen fanns i rikt mått och på andemeningen kunde ingen tvivla.

Frågade en gång en indian hur det kom sig att de kunde stå så absolut likgiltiga i dödens närvaro. Han svarade: "Vi vet att döden måste komma. Tag emot honom som en vän och ej som en ovän — — plågor — — naturligtvis — —. Du är född under plågor — — ditt liv har i många fall varit en plåga — — därför är den sista smärtan mindre hård att bära." Om vi alla kunde tänka så...

Ett engelskt ordspråk säger: "En god hustru gör ett gott hem". Detta är nog med sanningen överensstämmande. Men hon kan ej göra det ensam, lika litet som en god man kan göra det utan hjälp från hennes sida, sarkastiska ord, ständiga anmärkningar, oförmåga eller ovilligheten att ha överseende med varandras svagheter har brutit fler äktenskap än något annat här i världen. Ett vänligt ord, sagt vid det rätta tillfället, kan förebygga stora stridigheter. Det är mänskligt att fela — gudomligt att förlåta... Den som ej kan göra det kommer aldrig att göra någon lycklig i ett äktenskap. Den som kan glömma tjänster och vänligheter och låta ett kränkande ord fördärva ett gott kamratskap, står snart ensam. Isynnerhet om man baserar sina slutsatser på utomstående personers uppfattningar. Goda vänners omdömen äro ej alltid de rätta, även om det för tillfället synes så. Ett gammalt arabiskt ordspråk säger: "För att finna lösningen, fråga orsaken direkt och ej genom andra."

Välmenande personer lägger ofta näsan i andras affärer och gör den sista villan värre än den första. Om de visste hur mycket ont de gjorde genom att gå mellan barken och trädet, skulle de tänka över saken två gånger. Meningen kanske är god, men resultatet kan bli en katastrof. Jag hade tillfälle att tala med en man i Statsfängelset i Miami två dagar innan han avrättades. Endast 32 år gammal, goda skolor, utmärkt arbete, gift och fader till två barn. Hans historia: svartsjuka, orsakad genom goda vänners viskande, smygande förtal angående vem som var vem i hans hustrus hjärta och tankar, när han var frånvarande. Resultat — Mord. Och efteråt, sedan staten tagit hans liv, två fader- och moderlösa barn. Goda vänner och trogna grannar: Tänk först — handla sedan.

Hur ofta hör man ej: "Vilken tur han eller hon har haft — bra arbete — ett fint hem och ett lyckligt familjeliv". Är du säker på att det bara är tur? Är du säker på att du ej haft samma tillfällen, att du tillvaratagit de möjligheter och tillfällen som yppat sig?... Framför allt, är du säker på att det ej är en god portion avundsjuka som talar? Hur sällan blir den som kommit någonstans här i livet erkänd och lyckönskad för vad han eller hon genom hårt arbete åstadkommit, hur sällan hör man: "Det har han ärligt förtjänat". Avundsjukan är en farlig fiende, ofta både far och mor till skvaller och förtal. Äras den som äras bör!

Att vara rättvis är ofta ganska svårt. I synnerhet då man måste erkänna att man själv har fel och brister. Om vår nästa gör något fuffens och åker fast, det kallar vi rättvisa, om vi själva går samma väg heter det otur. Jag satt en gång i polisrätten i staden Nassau och lyssnade till de olika rättegångarna. "Fem punds böter eller 10 dagar", röt domaren åt en neger, som varit på en rejäl fylla. Nästa offer var en vit sjöman, inne för samma synd, "Ett punds böter eller 2 dagar". När jag efteråt var djärv nog att fråga vad skillnaden var mellan de två brotten fick jag det korta svaret. "Hudfärgen". Sådan kan "rättvisan" vara i Brittiska Västindien.

Vårt liv är ej alltid en dans på rosor. Sjukdom kan vara av övergående natur, men slår dock ned modet. Ständig medgång gör en för självsäker, en och annan motgång kan vara sporren till nya försök. Det sägs att tiden läker alla sår. Jag tror att det beror på var och hur djupt man är sårad. En sak vet jag av personlig erfarenhet, att den närmaste läkaren ej alltid är den bästa. Den bästa medicinen är viljan och kraften att kasta alla sorger och bekymmer ut genom dörren — för alltid.

George Garring.

FRÅN FLYDDA TIDER

9. Säby

Det sista bidraget i denna serie ägna vi Säby gård på södra Ingarö, som väl för denna tidnings läsare är mest bekant som Nordiska Kompaniets semesterhem.

På en ekbevuxen kulle på sluttningen ner mot en blånande Östersjövik reser sig huvudbyggnaden på Säby gård — mäktig, imponerande. Man anar att Säby är gammalt.

Av tillgängliga jordeböcker, d.v.s. förteckningar över landets jordbruksfastigheter och de därur flytande grundskatterna, kan utläsas att gården på 1530- och 1540-talen ägdes av en bonde Olof Olofsson. Gården hade ännu icke blivit säteri, d. v. s. jordbruksegendom, som befriats från grundskatt. Säterierna var att betrakta som en naturaförmån, en avlöningsform åt högre officer, ämbetsman etc.

Men under 1600-talet var Säby säterigård — till en början under Lemshaga egendom, senare som självständig gård. Gården var under denna tid i ägo av medlemmar av släkten *Fleming*. Av dessa torde väl Claes Fleming, Gustav II Adolfs och Axel Oxenstiernas tappre amiral, ha varit den mest namnkunnige. Säkerligen har han mer än en gång skådat ut från fönstren på sitt Säby och sett en flik av det vatten, på vilket han vann ära och berömmelse. — Claes Fleming liksom flera av hans fränder ligger begraven i Värmdö kyrka, där ett vackert marmorepitafium visar hans vilorum.

Av andra namnkunniga ägare till Säby av ätten Fleming må nämnas Göran Fleming, som år 1666 utsändes till England som svensk medlare i det krig, som då rasade mellan England och Holland.

Säby synes vid denna tid ha utgjort en omfattande egendom. Till godset hörde nämligen följande gårdar: Fogelvik, Björnö, Ängsvik, Lagnö, Hemesta, Elfsby, Djurö, Vindö samt ett 30-tal torp. — Efter Flemingska tiden kom Säby år 1651 i släkten *Leuhusens* ägo och förblev praktiskt taget i denna ätts ägo ända till år 1903. Det är en anmärkningsvärt lång tid med tanke på att Säby aldrig var fideikommiss.

Det torde för en större läsekrets vara av ringa intresse att närmare presentera de olika ägarna tillhörande denna familj. Som en liten historisk kuriositet kan dock följande nämnas. År 1803 gick godset i arv till en Friherre Gustav Leuhusen. Denne deltog som officer i finskryska kriget år 1808—1809. Det berättas då, hur proviant för Gustav Leuhusens privata bruk fördes över det tillfrusna Ålands hav i hästskjutsar från Säby till krigsskådeplatsen i Finland.

Justitierådet Gustav Vilhelm Leuhusen sålde godset år 1903 till en grosshandlare C. Jakobsson, som avverkade en stor del av skogen. Ägare har därefter varit A.B. Ingarö Strand 1909, från 1915 grosshandlare John A. Bäckström, 1925 Fru Hilma Mandahl och 1926 direktören K. A. Holm. Han frånsålde detta år corps de logi, trädgård och närliggande område till A.B. Nordiska Kompaniet, som där inrättade ett semesterhem för sin personal. Gårdens ägor i övrigt tillhör denna dag direktör Holms stärbhus.

Det ståtliga järnåldersgravfältet å Evlingemalmen, som förut beskrivits i denna serie, ligger på Säbymarkerna.

Vad gäller själva manbyggnaden, kan nämnas, att den uppfördes år 1867 men genomgick år 1915 en genomgripande restaurering och fick då sitt nuvarande utseende. Bl. a. påbyggdes ytterligare en våning, och byggnaden kom att givas ett brutet, delvis svängt tak.

Med dessa anteckningar angående Säby gård avslutas härmed vår serie, som sökt ge något av Ingarötraktens historia från äldsta tider fram till vår egen. Vi ha dels stannat framför de främsta fornminnena, dels följt de olika gårdarna genom tiderna. Oupphörligen ha vi konstaterat, hur vårt lands skiftande historia här avspeglar sig.

Enligt min mening är en av hembygdsforskningens främsta uppgifter att påvisa sambandet och väl även samhörigheten mellan generationerna i en bygd och därigenom bidraga till stärkandet av förståelsen för att icka säga kärleken till den egna bygden.

Dessa anteckningar får betraktas som en strävan i den riktningen.

Stig Munknäs

Säby gård, numera NK:s semesterhem.

En flicka skriver hem

Vi har fått ta del av en bunt gulnade brev, som en ung flicka skrev i Gustavsberg hem till sina föräldrar i Småland på 90-talet. Stilen är vårdad, brevpapperen har en vinjett med trycket "Älskade föräldrar" och alla brev börja ungefär så:

"Älskade föräldrar och syskon. Jag fattar pennan i min hand för att skrifva några rader till eder och låta eder veta att jag har hälsan och mår bra intill skrifvande stund och jag önskar att dessa rader måtte träffa eder vid hälsans glada tillstånd." Och slutet är alltid lika vänligt: *"Jag får nu afsluta mina slarfviga rader med många hälsningar. Adjö för denna gången."*

Ur breven, som omfattar de tre år som den unga småländskan arbetade vid Gustavsberg, framgår att hon for med båt från Kalmar, att det fanns släktingar i Stockholm och att många från hemtrakterna arbetade i Gustavsberg. Tankarna kretsa kring dem därhemma och hur det går med sådd och skörd. Och så är det hälsningar till gamla kamrater och funderingar vad de har för sig. Här och där skymtar små glimtar från Gustavsberg, som kanske kan ha intresse för oss gustavsbergare av idag. Vi citerar:

"I Gustafsberg var der godt om arbete, så jag fick plats samma dag. Vi börja arbeta klockan 6 om morgnarna, sedan har vi en half timme vid frukost och en timma vid middag, och fritt half 7, om lördagarna 5. Jag bor i lag med Amanda i H. och två andra flickor... Jag har inte något svårt arbete för jag står på ett ställe och tager emot tallrikar och trafvar i långa rader...

Jag har varit inne på en sommarvilla ... Första maj fick vi fritt klockan 5. Då skulle de ut och fira första maj och då fick vi höra spel och musik... På kvällen midsommarsafton var vi innanför fabriken alla arbetare så många som ville och spisade kvällsmat, dom dukade upp ute på gården. Ni må tro der var mycke folk, dom hade spel och musik der, sedan gick dom derifrån till dansbanan, der var dom hela natten...

Här är så varmt och torrt om dagarna, så det torkar bort allting om det varar längre (juli 1896) — — — I går fick vi fritt klockan 4, då var jag och plockade smultron här på Gustafsberg — — —Idag har här varit utställning, det skulle föreställa ett bondbröllop från forntiden, det var roligt att se på dem må ni tro — — —

Jag skall nu skicka eder litet penger, 10 kronor skall far hafva, syster L. 5, två kronor skall mor hafva att köpa sig någonting för... Jag undrar om det är godt om lingon hemma i höst, här kostar dom 25 öre litern. Ni må tro här får dom allt betala hvad man skall ha.

Jag har skickat hem lite kaffe till eder till jul med Lydias bror August. Han reste från Stockholm i går, han lofvade han skulle gå till eder med det när han kom hem... Jag undrar om ni har mycket ost der hemma, om ni har någon att skicka mig till jul, skrif Mariagatan No. 3, dom har ändrat Nommern på byggena... Här har dom ingen god ost...

I kväll har jag varit på ungdomsmöte i kyrkan, så jag börja inte skrifva förän klockan 9... Vi hade trefligt i Julhelgen. Jag var med på bjudningar och vi var till kyrkan och andra möten som här är mest var kväll. Så ni må tro vi har hörat lite sång och musik. I kväll ska vi gå på fest på Baptistsalen, der får man kaffe och så får man höra sång och musik... Här var så tyst i julhelgen, så det hördes inte af något ojud, ändå här är så mycke folk, dom är läsare snart allesammans...

Dahlqvist som jag är biträde hos skall resa hem och hälsa på. Han är ifrån Gullabo...

Ni vill veta något om Utställningen (1897) men jag har inte vare der ännu ... Efter midsommar får vi som arbeta vid fabriken resa dit och komma in för 50 öre. Det är många som reser hit att bese fabriken också, så her få vi se mycke folk. — — —

Jag har varit på utställningen, ni må tro der var någonting att se så det kan jag inte omtala, det är sådana hus och så vidlyftigt så man hade allt göra en åtta dagar att gå och se över allt...

Jag har tänkt att fotografera mig i sommar men det har inte blifvit utaf ännu, kanhända jag gör det tills jag skrifver hernest, då skall jag skicka ett kort till eder...

Jag har köpt en ordekolångflaska på utställningen, som jag skall skicka syster L. om du vill emottaga en så ringa gåfva...

I söndags må ni tro det var en sådan tillställning i Stockholm, så dom säger det har aldrig varit sådant, det var så mycke folk så att gatorna voro fulla hvart man ville gå, Konungen skulle fira sitt 25 regeringsår...

Her går difteri och har gått hela sommaren (1897) så barnen de dö mycke her nu, det är värre nu sedan det blef kalt... Har ni hört af någon från Gustafsberg som är nedåt Småland för att skaffa folk...

Sept. 1899: ... Det börjar bli så rengnigt och blåsigt nu om dagarna men annars har her varit mycke tort i sommar, så potatis det blir her dåligt, så dom är så dyra her och knapt fins att köpa ... Jag får nu låta eder veta att jag reser från Stockholm Onsdagen den 20 september, så jag är nog i Kalmar på torsdag morgon, om ni kan få någon häst, så tycker jag det vore roligt om broder N. komme och mötte mig då.

Jag får nu afsluta mina enkla rader för jag börjar bli sömnig så jag ser inte skrifva mera, utan jag endast medsender en kär hälsning till eder föräldrar och syskon. Adjö och godnatt.

Teknat vänligen af I."

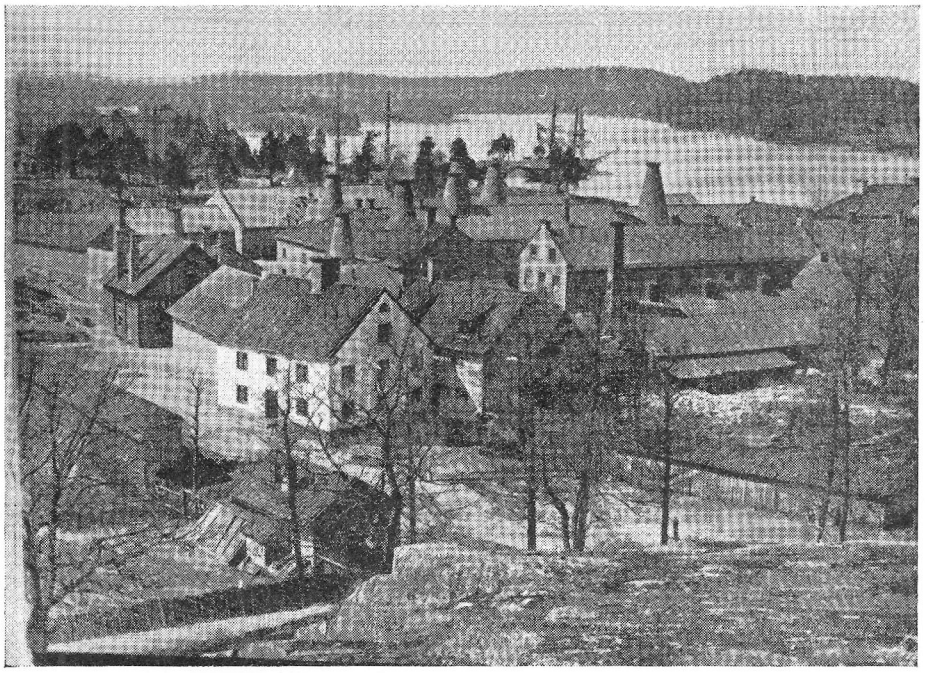

Fabriksområdet på 90-talet.

Möte med Iriquois hövding

Vi satt en kväll och pratade i Mr Wilcox cabin. Wilcox är chefen för Hudson Bay Co trading post vid Grand Lake i Labrador. "Yes Garring", sade han, "du kommer att få se något nu som ej har setts av många och endast tack vare att sonen till "Little Moose" är din vän. Hur lärde du känna honom?" Jag förklarade att jag mött honom under den tiden han studerade till missionär. Vi åt på samma plats, han var alltid ensam. De andra studenterna gav honom "plenty" rum. Jag talade till honom flera gånger. Hans svar var korta och avvisande och det tog en lång tid innan han tinade upp. En dag kom han över till mitt bord och sa på sitt tvära sätt: "Jag ger mig iväg i dag. Jag ser att man ej vill ha mig". "Sitt ned", sa jag, "tag en kopp kaffe och en cigarrett". "Kaffe, yes, cigarrett no". Vi pratade om ett och annat, så sade jag: "Följ med hem så får vi det litet mera privat." Han tittade på mig: "Skäms du inte att ses tillsammans med en färgad person". En aning av ett leende syntes när jag svarade: "Jag är färgblind". Att här relatera vårt långa samtal vore lönlöst, men det var början till en nu 25-årig vänskap. Han var Iriquois-indian, son till en av de "Big Three". De voro "Little Moose", hövding för Iriquois-stammen, "Red Eagle" hövding för de förenade Mic-Mac och Passamaquoddy-stammarna, "Stinging Asp" hövding för de kvarvarande Huron- och Canadian-Cherokees ...

Jag kunde förstå genom min väns brev att Mr Wilcox var en av de få vita män, som åtnjöt deras fulla förtroende. Och nu satt jag här och väntade på den kanot, som skulle föra mig upp till "Usurpa pass and falls", där de tre nationerna i år firade "Unity Feast". Grand Lake, en av de större insjöarna, har varit i upprört tillstånd de sista två dagarna. Vågorna har varit respektingivande, något för skarpa för kanoter av björkbark.

"Little Moose", sade Wilcox, "och de andra två äro ungefär jämngamla. De var med på 80-talet, när det luktade krut i skogarna här och håret satt löst. 10.000 doll. var det pris guvernementet satt på "Little Moose" huvud. Han var ansedd vara själva djävulen. Alla tre voro som taggar i regeringens sida och endast Vår Herre vet hur många som föll offer för dem. När regeringen sände Kapten Saunders för att underhandla med dem, sändes han tillbaks med avskurna öron. Fader Tiberius, den katolska prästen, trodde han kunde tala reson med honom; han kom tillbaka minus öron och med tungan kluven ... Men det är en annan sida av saken också. Nybyggare mördade "Little Moose" squaw och en dotter efter att först på det skändligaste ha misshandlat dem. Man visste vem som gjort det men inget straff följde. Många liknande fall var orsaken till utbrottet. Staten gav dem land, så upptäcktes där litet guld, men framför allt koppar. Då kördes indianerna undan. Så gick det gång efter gång. Staten gav och tog tillbaka. Till slut brast tålamodet och mördandet började. Felet var ej enbart den röde mannens. — Nu ha de trängts tillbaks ända hit upp. Än i dag säger jag, Gud hjälpe den som stör deras omgivning ..."

Nästa morgon när jag tittade ut mot sjön såg jag en 20 fots kanot ligga uppdragen i sanden. Jag gick ned och mötte en kraftigt byggd man, klädd som den vite mannen, men ansiktet och den kattliknande gången visade på den röde mannen. "Du är Timus vän", sade han. När jag svarat honom gav han mig ett litet brev i vilket jag ombads att ta det nödvändigaste med mig och följa mina roddare. Tjugo minuter senare voro vi på väg.

Gårdagens hårda vind hade utbytts mot en svag bris. Solen sken och vattnet glittrade. Här och där hoppade en forell, vilda gäss och änder fanns det gott om. Att det var lönlöst att försöka få igång en konversation visste jag, i stället studerade jag mina medresande. Jag tror knappast att det finns något i världen så intetsägande som ansiktet på en indian, det enda som rör sig är ögonen. Jag satt och funderade på vilket folkslag de liknade mest. Om det ej vore för de höga kindkotorna skulle jag säga att araberna voro närmast. Kraftig muskulatur, djärvt böjd näsa, ögon med svarta pupiller, svart, stripigt hår och jämna vita tänder.

Klockan 12 var vi på den andra sidan sjön och landade. Mrs Wilcox hade gjort ett dussin smörgåsar och jag gav en till var man. Utan vidare bröts de itu på mitten och jag fick en halva tillbaka av båda två, varför visste jag ej då. Den andra åkte ned utan avbrytning. Så försvann de för ett par minuter. När de kommo tillbaka var den vite mannens kläder borta. Nu hade de byxor av hjortskinn och handsydda moccasiner av älgskinn, inga fjädrar eller andra prydnader och inga skjortor. "Hur långt är det kvar?" frågade jag. "Floden är här bakom (Usurpa River), klockan 5 äro vi framme". Usurpa kan väl knappast kallas för en flod, fast den är djup är den ej mer än 3—4 meter bred, men en bland de laxrikaste floderna i Labrador. Jag hade senare nöjet att med ett lätt spinnspö dra många av dessa, som vägde 8—10 kilo. Det var av stort intresse för mig att se hur mästerligt dessa män hanterade sin kanot. Själv har jag paddlat kanot i många år, men här fanns mycket att lära. Dånet från Usurpafallen hördes och strax före 5 var vi framme.

Om jag hade trott att en välkomstkommitté skulle möta mig och det skulle skakas hand och presenteras och allt sånt där, som tillhör välkomnandet av långväga resande, så tog jag misste. Där fanns, som man säger på ren svenska, inte en käft. Även mina roddare försvann. Jag slog mig ned och tände en cigarrett, inom mig förbannade jag röda idioter, som inget vett hade och ännu mer förbannade jag en viss vit idiot, som hade mindre vett än de. Jag kände en hand på min skuldra. "Welcome George". Där stod min gamle vän "Timus Lupu". "Du får ursäkta", sade han, "men det anses ej fint i våra kretsar att rusa ned och möta en gäst. Men att du är väntad och välkommen det vet du. Kom nu upp och tag av dig söndagsstassen och känn dig hemma!"

På slätten nedanför fallen stod ett hundratal "Tepees" eller "Wigwams" (tält) i en cirkel runt en byggnad av obarkade timmerstockar ungefär 30 fot bred och dubbelt så lång, kallad "The Council house". Alla tält voro sydda av färgade djurhudar. I tältet man givit mig var en ung flicka på 19 år sysselsatt med att göra en bädd av "Caribouhudar". "Detta är min syster", sade Timus. "Syster! Hur gammal är din far?" ... Han drog på munnen, "92 år, kanske mer". Djädrans krutgubbe.

Flickan försvann och kom tillbaka med en skål full av kallt kött och en korg av majsbröd. Båda tog ett bröd, bröt det och gav mig en halva. Jag tittade frågande. "Meningen med brytandet av brödet är att hälften av mitt nu är ditt. Om någon nekar att bryta sitt bröd med dig är han ej din vän. Men det behöver du ej befara här. Om du ej personligen är känd här, så är du känd genom dina brev och den vänskap du visade mig när jag behövde en vän. Kläd

En välkänd vy?

Den här vackra vinterbilden är tagen någon gång på 30-talet. Det är Klubbån som gick mellan Bagarns träsk och Putten (nu Ekvallen). Foto: R. Envall

nu om dig och kom ut så får jag presentera dig för min far".

Så skulle jag då få möta detta skogarnas gissel, den man som Canada jagade som ett vilt djur en gång i tiden. Den man som en gång kommit nybyggares blod att frysa av skräck.

När man tänker på en person i sin ålders sena höst så föreställer man sig något skröpligt, skrynkligt och skakigt. Stor var därför min förvåning när jag framför mig såg en man som såg ut att vara i 60-års åldern, långt, något gråsprängt hår, med högt bröst och oerhört breda skuldror, stickande svarta ögon och tunna läppar.

Så detta var skogarnas Djingis-Khan, de norra slätternas Tamerlan, den mannen man kallat djävulens läromästare. Han granskade mig från topp till tå. Jag hade ej bättre vett än att jag gjorde likadant. Jag måste ha passerat examen. "Du är välkommen, min sons vän", sade han. Nu förstår jag varför han kallades "Little Moose" (Lilla Älgen) aldrig har jag hört en djupare basröst. "Sitt ned", sade han. "Tala om för mig om ditt land — ditt folk — ditt hem och dig själv." I början gick det väl litet knackigt, några små vita lögner vart inblandade, men jag är fullt och fast övertygad om att detta är första gången som Sverige i allmänhet och Gustavsberg i synnerhet diskuterats på denna plats av jordklotet.

Mina ögon måste ha vandrat, hela hans överkropp var full av ärr, han läste mina tankar. "De äro minnen efter den vite mannen och så är detta", sade han och vände på sig. Hela ryggen var betäckt med vita valkiga ränder. "Le Bastonado, den vita mannens piska, 100 slag, men vart och ett är betalt och ingen ränta är innestående". Tonen var lugn men ögonen glittrade. "I morgon skall vi talas vid igen, till dess god natt". Jag gick tillbaka till vårt tält och kände mig litet enkel. "Han tyckte om dig", sade Tumis. "Det kanske intresserar dig att veta att du är den första vita man han har talt vid på många år."

Den natten blev det dåligt med sömnen. Redan i daggryningen satt jag nere vid floden. Tankarna gick till Sverige, men mest gingo de till min fru, den livslånga goda kamraten som jag så nyligen förlorat. Som alltid följt mig varthän jag än gått. Nu var jag ensam. Jag ryckte till, när Timus syster sakta frågade: "Var är tankarna?" Det var ett sant nöje att tala med denna flicka. Okonstlat — naturligt utan fjäsk och utan falskhet. "Min bror säger att du rest mycket, tala med mig om stora städer, om främmande land och folk." Det fanns ingen gräns för vetgirigheten där, frågorna haglade och jag försökte att tillfredsställa hennes nyfikenhet så gott jag kunde. Så kom Titus. "Om hon blir tröttsam, kör iväg henne", sade han. När en indian talar sitt eget språk sker det mest långt ner i halsen, gutturala grymtningar. Att hon fick en läxa förstod jag — ej ett ord till svar, men de svarta ögonen blixtrade. Civilisationens polityr är här tunt påstruken.

Röster hördes från floden. "Här sitter tre stycken". Visserligen är jag brunbränd, men hur någon kunde ta mitt gråa hår för en indians skalplock är svårt att förstå. Expeditionen bestod av 3 kanoter, 3 guides, 2 ladies och 2 sportsmän. Så landade de, kameror klickade och en filmkamera surrade. Inte vet jag vem som gav ordern men innan jag visste ordet av så slets kamerorna ur deras händer och hyvades långt ut i floden. Där försvann några hundra dollars värde i fotografisk utrustning. Så kördes hela sällskapet utom en guide ner i kanoterna. Framför den kvarvarande guiden stod en liten bredaxlad indian, Red Eagle. "Varför kom ni hit?" Utan att vänta på svar tillade han: "Tag ditt sällskap, försvinn och kom aldrig tillbaka". "Mitt sällskap tillhör legationen i Halifax", svarade guiden. Red Eagle pekade neråt floden. "Beat it". Den gången blev det inga invändningar.

En indiansk måltid skulle nog vara ganska aptitretande för en svensk. Fisk, stekt eller kokad precis som den kom ur vattnet. Helst äter man den rå med oerhörda mängder av salt. Jag har ätit gravad lax, men detta var enbart graven. "Jerked meat" (Soltorkat kött), björnstek, rå eller stekt, en strömmingsliknande fisk "Smelt" helst rå med den oundvikliga "Cayaman", en sorts whisky gjord av vilda körsbär. Det sista var åtminstone ätbart.

De yngre männen tävlade i att kasta "tomahawk" den indianska stridsyxan. När jag såg de många fullträffarna var jag glad att det är 1954 och ej 1880. I spjutkastning fanns det många ämnen för mästare, i bågskytte såg jag en som tömde ett koger av 12 pilar på 30 sekunder, av dessa satt 7 rätt i tavlan, avståndet var 30 meter. Om någon tror att käppfäktning är en barnlek så är det ett misstag. Käpparna voro ½ meter långa, gjorda av ek. Man slogs inom en 3 meter cirkel; de kyssar som delades ut var alls inte av det falska slaget, avslagna fingrar, knäckta revben och bugglor i huvudet var vardagsmat...

En månskenskväll i Labrador är något enastående. Månen låg på de omgivande höga bergen och i det spökaktiga skenet förstorades allt. Jag satt i fören och "Sulla", Timus syster, skötte paddeln när vi sakta drev nedför floden. Indianska sånger äro alla av den vemodiga naturen och de hon sjöng på kvällen voro inga undantag. Hacienda-skrål à la Mexico, spanska serenader eller

gurglande spagetti-arior hör ej till denna plats. Vemodet bor här bland bergen, i naturen, i folket, i allt...

En ringlande orm av eld syntes när vi närmade oss lägerplatsen. Facklor, svängande i rytm "The Firedans". Allt som kunde krypa eller gå var med, gamla och unga, män och kvinnor. Denna urgamla ritual dansas till eldens ära. Mot slutet återstod endast ett 20-tal utvalda dansare. Här fanns smidighet och rytm. Fortare och vildare gick dansen och ändade med att alla facklorna kastades i en brinnande hög. Så började "The song to the fire". Denna mäktiga klagosång ljöd som ett återskall från gångna tider, från de tider då detta folk var en mäktig nation — fri.

"Little Moose" höll ord, när han senare på kvällen kallade mig till sitt tält. Den rituala "Tomahawken" nu målad vit, fredens färg, satt med eggen nedåt i marken framför honom. Är samma instrument rödmålat och ligger med eggen upp är det, enligt gammal kutym dags för en vit man att göra sig osynlig. Den obligatoriska "Pipe of Peace" gick laget runt, röken blåses i de fyra väderstrecken — åt öster för solen och den stora Manitou — åt söder för Ob, grödans Gud — åt väster för Heyoka, sonen av Manitou, ägaren av de bortgångnas själar — åt norr för Tami, jakten och fiskets Gud. Den gamla patriarken satt tyst en lång stund, så började han: "Jag har blivit anklagad av allting en man kan bli anklagad för. Om ett mord begicks i någon del av Canada så var jag skyldig även om jag var 100 mil därifrån. Under åratal jagades jag som ett vilt djur genom skogarna, vem som helst hade rättighet att skjuta mig. När min squaw och dotter blev ihjälslagna av nybyggare ansågs det som ett rättvist straff och en god gärning. När jag tog min hämnd på dem som gjort det kallades det "The massacre at Sagonay" och hela landet ropade efter mitt blod. Ett pris var satt på mitt huvud utav regeringen. Man sände indianbödeln Saunders för att parlamentera, han var den som sade att han aldrig hört talas om några våldsamheter mot oss, han hörde mindre när han lämnade. Räven Tiberius kom, han som genom fagra löften lurade 20 av mina män i ett bakhåll och skickat dem stympade tillbaka till mig. Den som talar med kluven tunga bör ha en sådan. Man brände våra byar, skändade våra kvinnor och mördade våra män, men vi voro ju endast rödskinn... vildar ... djur... Jag blev erbjuden fri lejd och stillestånd om jag ville gå inför guvernören, framlägga våra klagomål och klargöra våra fordringar. Det gjorde jag, litade på löften, den vite mannens löften. Jag slängdes in i den mörkaste hålan i Quebeck fort, och nästa dag och de följande två dagarna fick jag veta vad "Le bastonado" var. Jag svor att hämnas. En ny guvernör tillsattes och fred sluten, men man fordrade mitt liv i gengäld. Jag rymde, simmade över S:t Lawrence-floden och i två långa år levde jag den fredlöses liv. Jag utkrävde min hämnd på dem som varit orsaken till "Le Bastonado" inalles 12 personer. Ej förrän 1902 fick jag full garanti att återvända till mitt folk och här har vi varit sedan dess... Den vite mannen vill jag ej se — hans ord vill jag ej tro på — hans löften äro lögner... Men du är min sons vän, Wilcox är en annan jag litar på. Stanna här så länge du vill. Vad som är vårt är också ditt". Så tystnade den mäktiga stämman.

Jag förstår mycket väl varför ett folk blint följde denna man. Där låg en storhet och ett stolt majestät över hans person. Hela hans uppträdande framtvingade respekt — en vältalare av första rang och en född ledare. Jag skulle önskat att ha sett denna man i sin mannaålders fulla kraft, på behörigt avstånd. De breda, ännu oböjda skuldrorna, de grova muskulösa armarna, tydde på att där funnits och fanns krafter i överflöd. Jag vill visst ej pryda denne skogarnas Herkules med några änglavingar. Han har säkerligen varit Satans gunstling i sin dag. Men var sak har två sidor, de som den tiden representerade den "rätta" sidan voro heller inga rättvisans skinande ljus.

Jag stannade här i 4 veckor och "Sulla" utnämnde sig själv till min guide, fiskade lax, jagade rådjur och caribou. Långa kanotfärder, långa vandringar genom de ändlösa skogarna, långa härliga kvällar nere vid floden. Jag lyssnade till sagor, historier och minnen från svunna storhetsdagar. Långa samtal med dessa män, som en gång skrev de blodigaste bladen i Canadas historia. Man har kallat dem vildar. Jag som känner dem bättre än de flesta vet dock att de äro människor, i många fall bättre än vi, som kallar oss själva civiliserade. Här fann jag ingen falskhet, inga lögner, ingen avundsjuka, ingen strid om makten. Rättvisa. Vad är rättvisa? Har den rätt som stred för att behålla vad han stulit? Eller den som stred för att ta tillbaka vad som stulits från honom? Därom tvistar ännu de lärde. Mycket kan förbättras här, isynnerhet i sanitära avseenden och i många andra avseenden också. Men även om Iriquois lägerplatser ej äro de renaste i världen, ett faktum kvarstår dock. Man slipper att dagligen duscha i tidningarnas politiska latrin.

Georg Garring

En överväldigande del av mänskligheten — i runt tal 1.700.000.000 personer, representerade av delegater från 50 nationer — beslöt 26 juni 1945 att gemensamt skapa en ny världsorganisation. Den dagen undertecknades i San Francisco den pakt som utgör FN:s stadga.

VI, DE FÖRENADE NATIONERNAS FOLK *beslutna*

att rädda kommande släktled undan krigets gissel, som två gånger under vår livstid tillfogat mänskligheten outsägliga lidanden,

att ånyo betyga vår tro på de grundläggande mänskliga rättigheterna, på den enskilda människans värdighet och värde, på lika rättigheter för män och kvinnor samt för stora och små nationer,

att skapa de villkor, som äro nödvändiga för upprätthållande av rättvisa och aktning för förpliktelser, härrörande ur fördrag och andra källor till den internationella rätten,

att främja sociala framsteg och bättre levnadsvillkor under större frihet,

och att i dessa syften

öva fördragsamhet och leva tillsammans i fred med varandra såsom goda grannar,

förena våra krafter till upprätthållande av internationell fred och säkerhet,

godtaga grundsatser och införa metoder, som giva säkerhet för att vapenmakt icke kommer till användning annat än i gemensamt intresse, samt

anlita internationella verksamhetsformer för att främja sociala och ekonomiska framsteg för alla folk;

hava överenskommit att förena våra ansträngningar för att förverkliga dessa syftemål.

I enlighet härmed hava våra regeringar genom sina i San Francisco församlade ombud, vilka företett fullmakter, som befunnits i god och behörig form, enats om föreliggande Förenta nationernas stadga och upprätta härmed en internationell organisation, som skall bära namnet Förenta nationerna.

Julkommersen,

denna för alla affärsmän så lyckliga företeelse, pågår för fullt dessa dagar och når snart sin höjdpunkt. Det felplanerade varulagret smälter samman och upphör att reta gallfeber på affärsinnehavaren. Unga män med röda fläckar på de fjuniga kinderna pekar bestämt på skräckpjäsen på allra översta odammade hyllan och ber att få den snyggt inslagen, betalar och går med expeditens häpna och medlidsamma blick i ryggen. Allt går att sälja med mördande reklam och under det olidliga trycket av julhetsen. Sen går vi och byter på mellandagarna, så har vi lite att roa oss med då också.

Annars har man en stark känsla av att den reguljära handeln, livsmedel undantagen, för en tynande tillvaro. Ja, ja, Textil Gustavsberg, det finns fler undantag, jag vet. Nej ordet är i regel REALISATION!

Vem stod inte i kö

för höstens oförglömliga porslinsutförsäljning? Där stod vi snällt långt innan det magiska klockslag då Bengtsson gluttade på grinden, med kassar och barnvagnar försedda, och väntade på att få slänga oss innanför inhägnaden. Under tiden hade vi nöjet att få betrakta nästan idel nya ansikten och morsa glatt på de gustavsbergare vi kände. Att det på en gång, på ett ställe, kunde församlas så många nyinflyttade samhällsbor. Så trevligt fast man nog kunde gått ed på att samtliga bara några timmar tidigare varit mantalsskrivna i Bandhagen, Eken eller Vällingby.

Stämningen var hög och förväntansfull när vi i full karriär stormade in på fabriksområdet. Kontorets skönheter beskådade oss från fönstren, liksom en gång de gudomliga romarinnorna skådade ned på Gladiatorernas intåg. Det fattades egentligen bara att Blåsorkestern hade marscherat i spetsen för vår tappra skara och att ett lämpligt antal ordningsvakter bevakat våra steg för att vi skulle fått den rätta känslan av folkhemsk feststämning. Smittade av den allmänna köplusten lade vi oss till med tallrikar i travar och tallrikar i plasthölje, koppar och fat, bunkar och assietter, udda karotter och mojänger i påsar, två för en krona. Inte för att någon visste vad dom skulle användas till, men det gick ju alltid att fråga vid utgången. En sån utförsäljning om året och vi får det drägligare i Personalbutiken. Bland Stockholmarna.

Av födsel och uppfostran,

arg motståndare till kredithandeln, billighetsbazarer och realisationspolitik, traskade jag (törs man skriva) den förtryckta hemslavinnan, mitt i brinnande vårsäsong, till en ansedd kappaffär på Västerlånggatan. Detta för att få en mångårig dröm uppfylld, en alldeles ny sommarkappa.

Ack och o, hägring i grå dagar med blöjbyten och slagsmål med den istadiga hushållsbudgeten. Du blå kvinnodröm i ett skyltfönster. Du blev min för etthundrafyrtiofem kronor. Jag bar dig med välbehag två gånger. Sen kom värmeböljan. Du blev en alldeles umbärlig artikel. Och försvann på obestämd tid in garderobens dunklaste djup. Där förblev du, ty värmen höll mot all förmodan i sig och shorts och blus var de enda nödvändiga plaggen denna sommar.

Så hände sig att hela familjen utom blöjbarnet fick ledigt. Det var i augusti och ack, så varmt. Skansen blev målet, klänning med jacka bars av husmodern. Realisation! Utförsäljning! Vrakpriser! Skrek emot oss från varje skyltfönster. Man fick en känsla av att hade man bara haft några korvören över, så kunde man inhandlat hela huvudstan billigt. Vad man nu skulle haft den till.

Oemotståndligt drogs jag allt längre upp genom Västerlånggatan. Familjen följde knorrande med. Jodå, alldeles riktigt. I den ansedda kappaffärens skylt-

GRÖTRIM

Skatt, försäkring och dyr licens
Pank och frusen utan gräns
i **Januari** jag var, men Gutår
Scenstudion fyllde tio år.

Ljusning vid horisonten har vi
skådat åter i **Februari**
Birger på glid vände segerglad
från RM på skidor i Filipstad.

Olåt i natten, Älskogstrånad.
Mars alla älskande kattors månad
Själva väntar vi mildare väder,
Konsum visar Högsommarkläder.

Syster **April,** lekfull som katten,
lurade Höjdhagenborna på vatten.
Skeviksgatan och Gärdet fick brådis
att bära från kyrkan sitt nödiga vådis.

Ack, romantiska månad **Maj,**
Nystrukna båtar vid brygga och kaj.
Lergök och lärka i höjderna drilla,
Vid Strandvik blommar den blåa scilla.

Skolan, Pampigt, med målsmän som gäster
tågar till kyrkan med egen orkester.
För idrottsplatsen hurrade jag
Den nittonde **Juni,** en solskensdag.

fönster hängde tvillingsystern till min blå drömkappa med prislapp, åttionio kronor och femtio öre. Femtiofem kronor och femtio öre hade det kostat mig att ha den hängande hemma i garderoben i två månader. Dyrt nöje. Efter den betan hängde jag in mina realisations-hämningar bredvid den blå kappan längst in i garderoben. Där blir dom nog hängande, för här skall springas på realisationer hädanefter. Att gynna den reguljära handeln är tydligen en extravagans, som är till för de få, med stor kassa försedda. Skall det föreställa naturligt det här, var brister det nånstans?

Allting skall betalas

här i livet. Just i dag tänker jag närmast på torksommaren. Det är till att grina illa åt det sura äpple som heter höjda livsmedelspriser och åt den hotande elransoneringen. Nu får man bli "den lilla kilowattjägaren" igen. Sen slutar man plötsligt med gnället för då har man kommit att tänka på att en sådan sommar skulle i den "Gamla goda tiden" betytt missväxt, nödår, svält, sjukdom och död. För oss betyder den på sin höjd, inte bark i brödet, utan möjligen margarin på det.

Och ändå... Lever inte större delen av jordens befolkning på denna svältgräns, medan vi inbillar oss, att dessa våra likar bor så långt borta att de inte angår oss. Gör de inte det!? Inte ens när vi skär en stadig bit av julskinkan?

När vi under kriget levde under knapphetens kalla stjärna höll hotet utifrån oss vakna. Då gjorde vi oss mycken möda att hjälpa vår nästa. Ända till gränsen för vår förmåga. Nu sover vi dästa och liknöjda och vill för all del inte störas av obehagligheter.

Så gör vi som vi brukar,

vi tänker på något annat. T. ex. på att nu har den sista höga skorstenen fallit i samhället. Den på Kattholmen. Fast det satt hårt åt. Den försvarade sig tappert. Föll inte på utsatt tid inte. Skulle aldrig fallit den in. Rakryggad, stolt och sympatiskt självmedveten som en gammal porslinsmakare pallade den för alla angrepp från den från K. Huvudstaden tillkallade expertisen. Tvingade Fiskarn att evakuera och föll slutligen på fel dag åt fel håll, krossande många personers sommarfröjd, trenne i sitt vinteride vilande båtar. Expertisen sågs försvinna snabbt i riktning mot Huvudstan och härvarande byggmästare, som fått samtliga Höga skorstenar i samhället att falla på millimetern där det bestämt var, sågs med glad hat beskåda eländet. Leve det gamla fina Gustavsberg. Det försvinner, men inte utan högljudda protester och många streck i räkningen.

Vidare undrar Red.

om vi, lika god familjetidning som Husmodern, kan underlåta att beklaga henne, Margaret. Om en flicka väljer förståndets, de yttre fördelarnas och släktens väg är hon inte att beklaga. Den flickan klarar sig i denna krassa värld. Möjligen skulle jag kunna tänka mig att beklaga Peter. Verkar att vara en hygglig kille som kunde varit värd ett bättre öde än att bli indragen i de fånerier som tydligen följer med en monarki. Det är sånt här ståhej som gör en vanlig liknöjd människa till republikan.

Julklappen,

till en del killar i åldern tolv och uppåt torde inte vålla något huvudbry. Tobaksvaror, allra kärast cigarretter, blir i år den mest välkomna julgåvan, att döma av de kväsigt rökande gossarnas antal. Är det det minsta motståndets lag, som får en del föräldrar att tillåta missbruket? Låt mig surt konstatera att nikotinmissbruk i växande åldrar, kan bli en stor kvarnsten kring våra föräldrahalsar så småningom. Vad för något? Rår vi inte med att förbjuda dom?! Förlåt, vi avskaffade våldet som uppfostringsmetod, hurra för det. Men det var min sju inte meningen att vi samtidigt skulle beröva oss själva den auktoritet som ungarna behöver ty sig till, för att bli trygga, vuxna människor så småningom. Vi får rycka upp oss på nyåret!

Till dess FRIDFULL JUL

EDLA SOFIA.

för år 1955
av STRANDSKATAN

Väderlekstjänst, i **Juli** oss sände
En värmebölja, som kroppen brände.
Ingen blek från semestern vände,
Men bonden grät över åkerns elände.

Regn i **Augusti?** Nej inte en tår.
Slutar det hela med missväxt i år?
Ungarna leker med brunbrända kroppar
Simmar som fiskar, dyker och hoppar.

September, Får Calle sin Hemvärnsgård.
Grannen har sålt sin SemesterFord.
Hösten har kommit, det mörknar om kvällen.
Ingenting ger våra lingonställen.

Oktober, Vi vandrade snällt till val
Siffran för höger blev rätt minimal
Spriten vart fri, Det dracks utan söl
Brännvin i massa, låda med öl.

November, O ve, vi dyrt får betala
Att Fruntimmersveckan glömde att "skvala"
Nu grinar vi illa åt Torksommarns frukter,
Oväntat kostsamma jordbruksprodukter.

December, Frid! Nu glömmer vi gnället,
Och deltar i Julens fröjder istället.
Uppskjut bekymren tills Tjugondedan
Så tar vi en ringdans kring våran gran.

Den sista skorstenen, den vid Kattholmen, fälldes den 21 november med dunder och brak. Två båtar strök med. Tvättens, badets och pannans lokaler komma nu att disponeras för en utvidgad plastfabrikation. Ved och avfall skall fraktas bort från "holmen", som efter uppsnyggning bör kunna bli en minst lika tjusig naturidyll som förr i världen.

Veteranfest har utlysts av företaget till den 14 december, då inte mindre än 15 nya medlemmar kommer att inträda i Veteranklubben. De ha samtliga varit i oavbruten tjänst i 50 år och däröver. Klubben är därmed uppe i ett medlemsantal av 44, av vilka 32 fortfarande är i arbete. Det gamla gardet har varit med om att göra Gustavsbergsporslin i snart 3.000 år. Vi återkommer med referat i nästa nummer.

Ansvar och Nykterhet intensifierade sin höstkampanj under november med affischering, filmaftnar m.m. Den 14 november upplät fabriken sina lunchrum och visade på arbetstid i samråd med resp. samarbetskommittéer filmen "Mitt och ditt", en kortfilm om spritvanor, sedda ur familjens och nationalekonomisk synvinkel. Man får hoppas den gör verkan!

Lottakåren i Gustavsberg hade sedvanlig höstförsäljning den 29 oktober i Ekedalsskolan. Den inbringade över 3.000 kr och man kunde bl. a. ge 1.000 kr. till hemvärnsgården, 300 kr. till de gamla och 50 kr. till poliosjuka. Kåren har bett oss framföra ett tack till alla som bidragit till det goda resultatet och en tillönskan om God Jul och Gott Nytt År!

Om en resa i Kongo talade Dir. Hugo Edstam i Missionshuset den 22 november. Anförandet illustrerades med vackra färgbilder. De sociala missförhållandena som råder på sina håll i Kongo har i flera fall kunnat rättas till genom insatser av missionen. Det sakliga och trevliga föredraget åhördes av en talrik församling.

Ungdomsträff, den första för säsongen i ungdomsvårdskommitténs försöksverksamhet, hölls den 24 november på Kommunalhuset. Ett hundratal ungdomar mellan 14—20 år sysselsatte sig med bordstennis, schack m.m. och Konsum hälsade ungdomarna med ett filmprogram, förfriskning och inbjudan till pristävlan.

Hyresgästföreningen hade möte på Folkan den 25 november. Ombudsman Göransson informerade om den nya hyreshöjningen och besvarade en del frågor kring spörsmålet.

Förstoringsapparat har inköpts av fotoklubben, vilket möjliggjorts genom lån från kommunen. Nu har var och en intresserad en möjlighet att själv förstora sina bästa bilder.

Efter hänvändelse till Erwin Ludwig, som lämnar instruktion i apparatens rätta handhavande, utlånas denna till allmänheten — dock med företrädesrätt för deltagare i pågående fotokurs.

Barnteatergruppen, en utvidgning av Höjdhagens Ungdomsring, ledd av fru Selma Larsson, hade en underhållningsafton på Folkan söndagen den 11 december. Det var fullt hus av mammor, pappor och syskon, släkt och vänner. Det bjöds på musik, sång, uppläsning, dans och sagospel på löpande band. Smånätt och trivsamt. ABF kan inregistrera ännu en aktiv studiegrupp.

Blommornas mångfald och sommarens värme påminner oss ett foto om, som vi uppsnappade häromdagen. Det är från Hampls blomstergård uppe vid Bergsgatan. Under de fyra år vår sudettyske arbetskamrat bott där uppe har han burit jord från skogen, köpt torvmull och plantor, gödslat med Herba o. d. och så småningom fått fram en mönsteranläggning med 58 olika sorters praktblommor.

Uppsala stadsteater gav på Folkan fredagen den 18 november, inför fullsatt hus den spännande kriminalpjäsen "Slå nollan till polisen".

Samtliga i ensemblen, ingen nämnd och ingen glömd, spelade sina roller på ett utmärkt sätt och trots att många bland publiken visste "hur det skulle gå" (pjäsen har ju gått både på teater och radio samt filmats), var spänningen på höjdpunkten hela tiden.

Att föreställningen blev en stor publikframgång vittnade de starka upplåderna om.

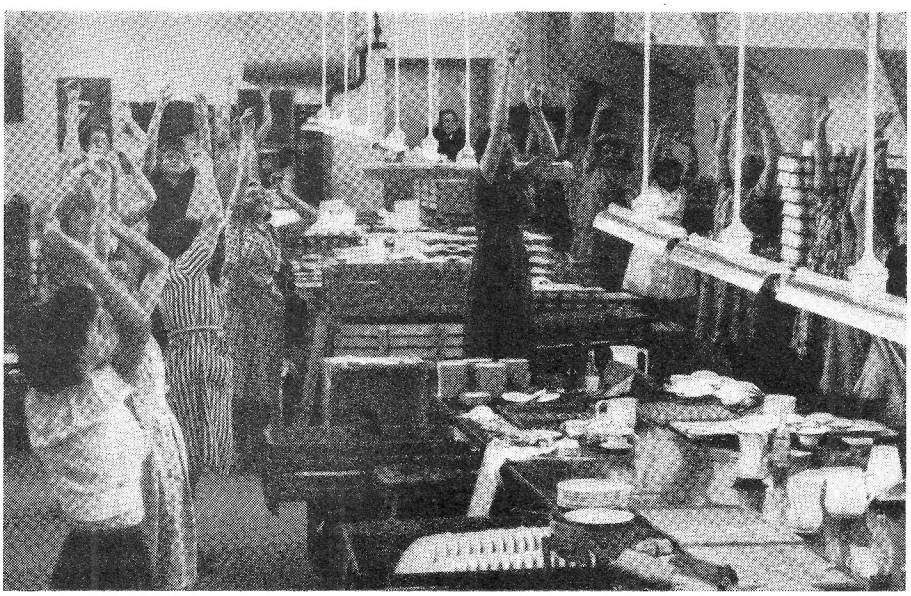

Gymnastik under arbetet är nu ett faktum på Dekoravdelningarna, där gamla och unga, män och kvinnor sluter upp till de dagliga 5-minutersövningarna så gott som fulltaligt. Svea Box leder uppmjukningsrörelserna och har sprittande grammofonmusik till hjälp. Försöket har slagit väl ut och spänst och humör stiger.

Ny medarbetare

Redaktör Arthur Hald, välkänd från Svenska Slöjdföreningen och Tidskriften Form, har allierat sig med Gustavsbergs Fabriker för att från och med årsskiftet bistå vår försäljningsavdelning med reklam- och utställningsfrågor. Han blir även kontaktman mellan konst- och försäljningsavdelning. Företaget är att gratulera och redaktör Hald tror att han skall "trivas i gänget". Gustavsbergaren har passat på och hämtat ett bidrag till julnumret ur Arthur Halds dikter. Vi hoppas givetvis på att i fortsättningen få ett och annat bidrag från Halds välkända penna. Välkommen alltså också i de frivilliga medarbetarnas skara!

Orkesterföreningens konsert i kyrkan söndagen den 20 november blev som vanligt en högtidsstund för musikälskarna. Dir. Gustav Svensson ledde med sedvanlig bravur den rutinerade orkestern och med god medverkan av kyrkokören och operasångare A. Wirén i verk av Verdi, Mozart och Wagner. Tacksam och fulltalig publik.

Skidfrämjandets lokalavdelning hade samlat fullt hus på Folkan den 17/11 då man visade filmen "Sommarland". Det var en fin sak med underbara scenerier från vårt vackra land. Förargligt bara att ljudet skulle krångla.

Konstföreningen höll årsmöte i Kommunalhuset den 6 december. Samtidigt anordnades utställning av konstnärerna Carl-Eric Bodén, Tom Krestesen, Stellan Mörner och Roland Svensson. Stadgeenlig lottning verkställdes och Stellan Mörner kåserade spirituellt över ämnet "Att vara modern". Utställningen hölls öppen till påföljande måndag och besöktes av en hel del intresserade.

Julkonserten

Den traditionella julkonserten hålles i år den 18 december i Kyrkan. Ett synnerligen gott program bjudes, då vi har förmånen att få lyssna bl. a. till två musiker av allra främsta klass, nämligen pianisten Greta Erikson och violoncellisten Claude Genetay. Båda har välvilligt ställt sig till förfogande utan kostnad och ger därmed ett värdefullt bidrag till konsertens ändamål. I övrigt får vi lyssna till orkesterföreningen, blåsorkestern, manskören och kyrkokören. Luciatåget blir som vanligt med i programmet. Alla gustavsbergare hälsas välkomna till konserten och till att stödja densamma genom bidrag vid penninginsamlingen. Den goda traditionen att på detta vis få möjlighet att lämna de gamla och sjuka i Gustavsberg en julhälsning från befolkningen i form av en liten present skall vi gemensamt söka hålla vid liv.

Dekoravdelningen

gjorde en långresa i somras och redaktören för Gustavsbergaren efterlyste några intryck från densamma. Det må sägas att det var en av de angenämaste av sitt slag. Det var en provtur denna långdistansresa, yttrade arrangörerna, och det var nog en provtur som slog väl ut. Det råder nog inget tvivel om att de även i fortsättningen kommer att anordna sådana turer. Prima sällskap såg det ut att vara för varje deltagare verkade nöjd och belåten, också med sig själv.

En enastående tur med vädret hade vi för det var det bästa tänkbara. Efter att i flera lördagar i rad haft regn. Start från Gustavsberg på fredagskvällen kl. 21. Resan blev angenäm tack vare tjusar-August (Månen) som följde oss på vår färd hela natten. Så blev han avbytt av solen. Vi var nämligen framme i Karlstad kl. 4 på lördag morgon, där vi gjorde en rundvandring i solens stad och startade frampå förmiddagen till Geijers-gården. Så rullade våra bussar fram i en oändligt naturskön Värmlandsbygd. Nästa uppehåll var Selma Lagerlöfs Mårbacka. Där var mycket att se, men det är vanligtvis många besökare där, så jag tyckte vår ciceron hade något av Stockholmsjäktet över sig. Det sista vi besåg var det praktfulla Rottneros. Det var något av skönhet, trots att den rätta tiden inte var just då för att den bästa prakten skulle göra sig gällande. Därifrån anträddes slutligen den egentliga hemresan.

Detta var en resa som man tyckte att man hade behållning av. *E. C.*

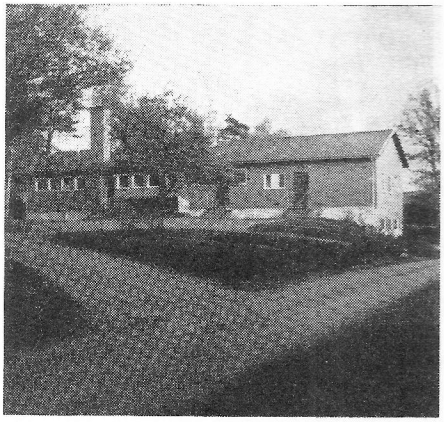

Den nya tvättstugan i Höjden har fått sitt elddop detta kvartal. Kattholmens apparatur har överflyttats och nya maskiner har inköpts. Föreståndarinna är fröken Larsson, som med hjälp av sex

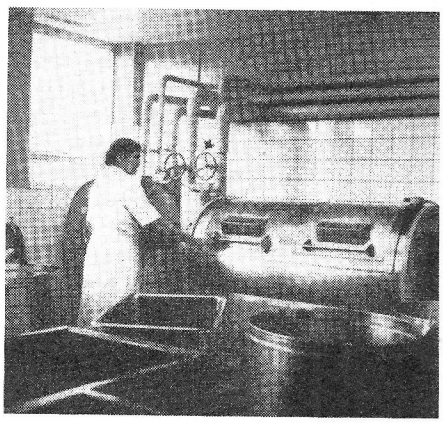

biträden skall klara en inlämningstvätt av c:a 60 ton per år. Bland nyheterna i maskinväg märkes särskilt tre moderna strykpressar och en ny snabbmangel.

I en särskild avdelning för självtvätt kan en husmor med hjälp av ändamålsenliga maskiner klara sin hushållstvätt på relativt kort tid och de fruar vi

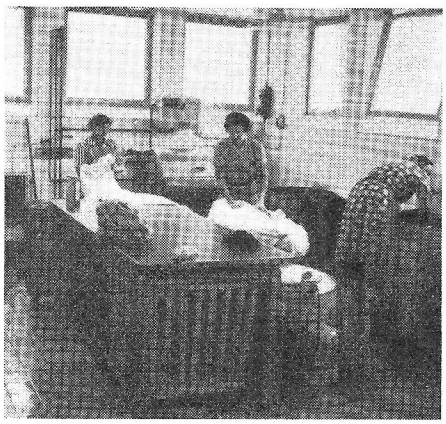

träffade vid vårt besök var mycket förtjusta i arrangemangen. En ny kallmangel finns också att disponera.

I källarvåningen ligger ång- och värmepannan för tvätten. Härifrån levereras också värmen till Höjden och Höjdgatan 1.

Nämndens höstsammanträde hölls den 29 september på Värdshuset. Av protokollet framgår att samarbetskommittéerna från resp. fabriker träffat samman och ventilerat gemensamma angelägenheter och att man ämnar intensifiera sin verksamhet.

Inom *skyddskommittén* har man tagit itu med vissa envisa problem kring drag och ventilation på olika avdelningar, beroende på otäta fönster samt stora kylytor eller undertryck i lokalerna. — För läkarintyg har nya formulär fastställts, som ger lite mer upplysning om arbetssökandes hälsotillstånd. I fråga om lämpligaste hörselskydd vid bullrande arbete skall ytterligare prov göras. — Olycksfallsstatistiken håller jämna steg med 1954, så det kanske blir utdelning i år också.

Den 17 okt. anordnade Välfärd en skyddskonferens för KF-företagen.

Av *förbättringsförslag* har t.o.m. sept. kommit in 53 förslag, varav 49 premierats med sammanlagt kr. 2625:—.

Samhällets *vattenförsörjning* diskuterades. Det påpekades att vattenförbrukningen under två år fördubblats i Gustavsberg och att det är nödvändigt att iaktta allra största sparsamhet.

I den fortsatta behandlingen av fil. lic. Per Holms utredning om *befolkningsutvecklingen* i Gustavsberg deltog också representanter för skola och kommun. Hr Holm framhöll att Stor-Stockholm 1975 beräknas ha 1 ½ milj. innevånare. Närgränsande kommuner kan räkna med stor inflyttning. Frågan är om Gustavsberg skall bli en "sovstad" eller även i fortsättningen vara i viss mån självförsörjande. I varje fall framträder ungdomsfrågor, skolfrågor, fritidslokaler, åldringsvården och andra problem som måste lösas så långt de ekonomiska förutsättningarna tillåta. Ordf. underströk vikten av kontakt mellan fabrik och kommun för att behandla problemställningarna i samband med befolkningsutvecklingen. Han ansåg att ett samhälle här på c:a 7000 innevånare vore lämplig storlek för att ge nödvändig service. En undersökning borde göras om förutsättningarna att bygga fler bostäder, där vatten och avlopp redan finnes framdraget.

Hr Gunnar Andersson erinrade om kommunens generalplanekommitté, om utbyggnaden av sjukvården i länet och om planerna i vatten- och avloppsfrågan. Han underströk kommunens intresse för fabrikens expansion.

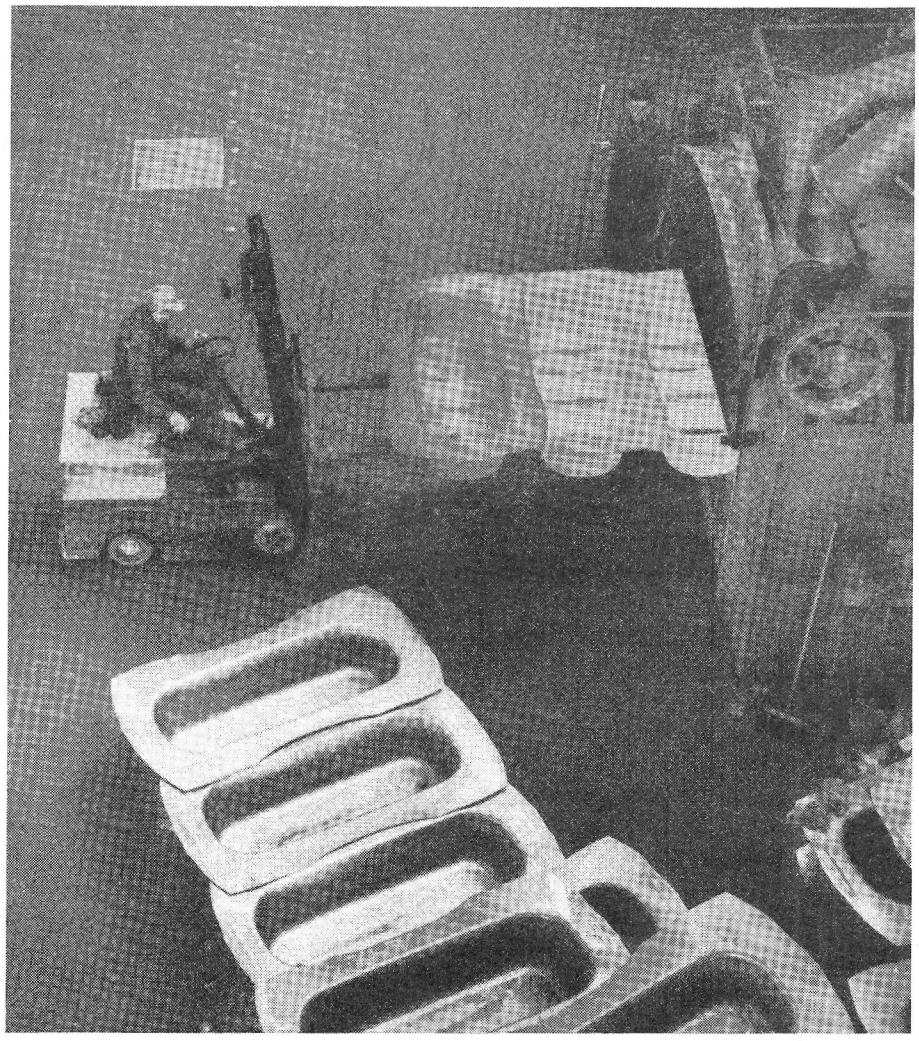

I KF:s fotopristävling tog vår fotograf Hilding Ohlson även det andra priset, med "Glödgning av badkar". I Svensk Fotografisk Tidskrifts tävling fick han därtill hedersomnämnande för "sitt fina ämne till bra bild. När H.O. lärt sig att begränsa och kopiera kommersiellt sunt, så blir han farlig — för ögat finns redan" säger S. D. Bellander.

I fråga om *marknadsläget* påpekade hr Erderyd att produktion och import av hushållsporslin f. n. är större än efterfrågan. Fabrikerna överbjuder varandra i nyheter och prissänkningar. Försäljningsarbetet intensifieras. Vi har bara möjligheter att öka volymen och därigenom få ned kostnaderna samtidigt som vi försöker förbättra kvalitén. Ordf. Hjalmar Olson meddelade tillfredsställande orderstock på sanitetsporslin och badkar. Den nya tunnelugnen är under byggnad. Betydande prishöjningar ha inträtt särskilt på metaller och plåt, vilka kostnader ej under nuvarande hårda konkurrens kan överföras på varan.

På stora smidda pannor är efterfrågan större än vår kapacitet.

Pressporslin tillverkas i vidgad omfattning.

På kyl- och plastavdelningarna är ordertillgången god på plastsidan, där utvidgningarna planeras, medan kyldiskarna gått ned något. Där arbetar vi med nya typer.

Ordf. konstaterade allmänt att svensk industri befinner sig i en högkonjunktur. Överskotten är dock för små i förhållande till behovet av nyinvestering och teknisk utveckling. Kapitalproblemet är ett av de allvarligaste problem vi överhuvudtaget ha att brottas med.

Den 21 november inbjöd skyddskommittén till *Skyddsträff* på Folkan, där kommittén höll sitt sammanträde inför arbetsledare och skyddsombud. I diskussionen "Kan vårt skyddsarbete bli bättre" blev deltagandet flitigt. Film och en kopp kaffe hörde också till träffen, som räknade hundratalet deltagare.

När detta går till sättning planeras ytterligare ett nämndsammanträde. Men det får vi referera nästa år.

Sekr.

Konsumspalten

"Nu är det Jul igen" är rubriken på våra annonssidor i denna tidning. Men innan vi börjar tala om julen, ska vi väl se, vad som sig tilldragit haver sedan vi sist träffades i denna spalt.

Vår gemensamma trivselkväll i Missionshuset i början av oktober, där närmare 400 personer träffades blev en högtidsstund. Modevisningen i Kommunalhuset en vecka senare tror vi blev en god upptakt till försäljningen av de plagg, som vi skall ha på oss när vintern sätter in. Av vårens distriktsmöten valda fullmäktige, till ett antal av 40 kvinnor och män samt inbjudna representanter för kommunen, fabriken och fackföreningen voro tillsammans med butiksföreståndarna, revisorerna och styrelsen samlade till höstmöte den 15 november. Där talade direktör Carl Lindskog från KF:s livsmedelsavdelningar om jordbruksstödet. Herr Lindskog, som är ledamot av jordbruksprissakkunniga, behandlade på ett mycket populärt sätt den aktuella frågan om jordbrukspriserna. Den vackra sommaren kostade svenska folket en halv miljard i försämrat skördeutfall. Denna förlust skall nu täckas. Jordbruket får stå för 160 miljoner, en mindre del står statskassan för genom subvention, men resten får konsumenterna betala med högre priser på livsmedel (t. ex. smör 80 öre, mjölk 6 öre). Vid denna sammankomst lämnades även informationer om föreningens ekonomi och utveckling samt gavs en appell till medlemmarna att deltaga i de studiegrupper som finns och kommer att igångsättas.

Vid fastigheten Villagatan har under november månad Byggmästare Englund från Lännersta och hans mannar satt spadarna och Åkeriföreningen grävskopan i marken och slutresultatet av detta arbete skall väl komma fram på vårsidan i form av bättre lokaler till medlemmarnas tjänst. I Hästhagen har vi fått fram de första utkasten till en utbyggnad för att kunna klara den ökade kundkrets, som vi väntar efter inflyttningen i Bostadsrättsföreningen Berget. Butiken i Lugnet beräknar vi kunna öppna när de två första husen blir klara för inflyttning.

Vi skulle vara synnerligen glada om husmödrarna möter upp till de butiksträffar, som vi planerar under vintern. Då har vi tänkt att gå husesyn i butikerna, tala om varorna samt visa några aktuella ljusbilder. För butikerna i Gustavsberg kommer dessa i januari, sedan julkalasandet är över. I Fruvik och Grisslinge har vi redan haft dessa träffar.

Våra butiker äro fyllda med varor, som väntar på köpare inför den stora helgen. Vi förväntar att medlemmarna skall söka sig till de egna butikerna och där kunna lösa sina julklappsproblem.

Spara stadsresan — slipp jäktet. Köpen kan klaras på hemmaplan. När det gäller julbordets läckerheter blir våra livsmedelsbutiker väl rustade för *"En riktig hem-jul"*.

Vi önskar föreningens medlemmar och kunder en GOD HELG.

G. M—n.

Vettiga plagg

Konsum, Textil, Gustavsberg, visade Höst och Vinternyheter den 8—9 oktober i Kommunalhuset. Välredigerat och nöjsamt att beskåda. Vad som mest gladde oss mammor var att få se skolbarnskläder, vettiga plagg, med många variationer. Men det hjälpte förståss inte. Killarna skall i alla fall ha exakt samma jacka, rutig med skinn och lysande band härs och tvärs. Så nu går våra småkillar omkring och lyser i mörkret, antingen dom nu är några ljus eller inte. Nå ingenting ont i det, jackan är bra, men nog är det synd om dom som gör variationerna .

Mannekängerna, våra egna trivsamma, kvinnor och barn mest, samt en enda karl, ett modigt lejon, blir säkrare för varje gång. Bernheden skötte presentationen med den äran. Sven Petterssons orkester förnöjde, vindruvor och bananer mättade oss och vi vände hem belåtna. God fortsättning.

E. A.

För en riktig hem-jul

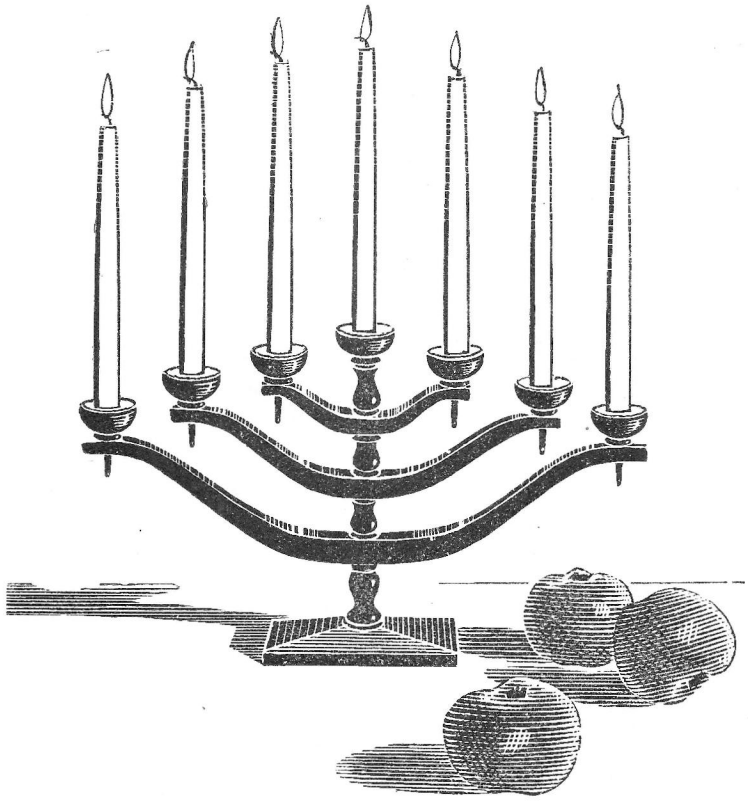

konsum/kooperativa

Födda:

Den 30 aug.: Hans Erik Conny, s. t. Kurt Erik Olof Karlsson och h. h. Inga Britt f. Persson, Höjdg. 7.

Den 30 aug.: Anita Marie-Louise, d. t. Berndt Folke Andersson och h. h. Inger Elise f. Andersson, Mariag. 9.

Den 8 sept.: Susanne Elisabeth, d. t. Sven Emanuel Engblom och h. h. Maud f. Ramberg, Hästskov. 10.

Den 5 sept.: Eva Sylvia, d. t. Sven Gustav Olov Norén och h. h. Irene f. Weisz, Hästskov. 4.

Den 19 sept.: En dotter t. Henry Arnold Olsson och h. h. Sylvi Kaarina f. Juutilainen, Skeviksg. 8.

Den 19 sept.: Helene Inkeri, d. t. Gunnar Eugén Fall och h. h. Saara Inkeri f. Ruotsalainen, Östby 1: 1.

Den 13 okt.: En son t. Stig Bertil Johansson och h. h. Hallfrid f. Wallestad, Mörtnäs 1: 524.

Den 24 okt.: Inger Britt, d. t. Erik Sune Pettersson och h. h. Britt Maria f. Kropp, Kullen 2.

Den 27 okt.: En son t. Sten Elis Samuelsson och h. h. Asta Anikki f. Heikkinen, Skeviksg. 8.

Den 5 nov.: Jan Owe s. t. Göte Petrus Alexis Hällström och h. h. Anna Viola f. Andersson, Hästskov. 12.

Den 9 nov.: En son t. Hans Vilhelm Eriksson och h. h. Birthe Margarethe f. Börgesen, Sadelväg. 4 a.

Vigda:

Den 24 sept.: Karl Bertil Gerhard Persson, Motala och Astrid Maria Filipsson, Ald.h.

Den 11 sept.: Bror Tage Östen Hansson, Sthlm och Eivor Louise Elisabet Lundgren, Lagnö n:a 1: 2.

Den 15 okt.: Nils Gustav Karlsson, Kullen 6 och Rosa Linnéa Rydberg, Tvärväg. 21.

Den 18 sept.: Fernando Fonsati, Hästh.terr. 3 och Elsie-Marie Östlund, Mariaplan 9.

Den 24 sept.: Karl Erik Blomberg, Ingarög. 5 och Astrid Linnéa Karlsson, Mariag. 3.

Den 1 okt.: Nils Fredrik Söderström, Spånga och Ebon Ester Marianne Andersson, Värmdög. 1.

Den 29 okt.: Sven Erik Wallius, Värmdög. 3 och Anny Margareta Andersson.

Den 9 okt.: Nils Göran Johansson, Hästh.v. 10 a och Eila Kankkunen, Skeviksg. 8.

Den 5 nov.: Göte Allan Gustav Sund, Hästskov. 12 och Margit Teresia Andersson.

Den 20 nov.: Knut Sören Rolf, Ekedalsv. 3 och Liisa Inkeri Alanko, Skeviksg. 8.

Döda:

Den 10 sept.: F. porsl.form. Klas Gerhard Säfström, Värmdög. 3. 66 år.

Den 16 sept.: Div.arb. Sven Hugo Johansson, Mariag. 1. 55 år.

Den 16 sept.: Porslinsform. Karl Vilhelm Nilsson, Villag. 8. 61 år.

Den 9 nov.: Fröken Birgit Viktoria Jansson, Tjustvik 1: 1. 38 år.

Den 16 nov.: Änkefru Gerda Paulina Amalia Andersson, f. Wallin, Mariaplan 10. 79 år.

Advent

Släpper tankens bundna bana,
sällsamt åter hjärtan ana,
vad vårt tyngda sinne känt.
Spörjes dagens gråa timma,
spörjes stjärnorna som glimma.
Vad har hänt? Det är advent!

Alltets storhet vill vi finna,
ljusets kraft till hjärtat vinna.
Gud för oss sin stjärna tänt.
Spörjes elden i ditt hjärta,
spörjes sorgen i din smärta
Vad har hänt? Det är advent!

Stilla natt med frid på jorden,
himmelsk kärlek präglar orden.
Gud sin son till jorden sänt.
Spörjes stormfylld våg som brusar,
spörjes vindarna som susar.
Vad har hänt? Det är advent!

Yttre ting vi kan åstunda,
ödmjukt må vi dock begrunda,
vid den port som står på gränt.
Känn med hjärtats rika maning,
fröjda dig vid julens aning.
Vad har hänt? Det är advent!

ARNE THULIN

För all uppvaktning vid min makes Sven Johanssons bår framför jag mitt varma tack.

Vidan Johansson

För vänligt deltagande vid vår makes och faders bortgång be vi att till företag, arbetsledning och arbetskamrater, släkt, grannar och vänner få framföra vårt varma tack.

Hedvig Nilsson

Ing-Mari o. Douglas *Hans-Åke*

Andra barn

Österrike har fått mottaga en oproportionerlig andel av det europeiska flyktingbeståndet och man saknar helt enkelt erforderliga resurser för att sörja för dem alla på ett människovärdigt sätt. Barackerna står och "säckar ihop" för varje dag som går — och där finns det familjer som måst framsläpa sitt liv under tio år, människor som s. a. s. blivit ett med unkenheten, ohygienen, fulheten. Man frågar sig hur de barn som växer upp i denna orimliga miljö skall kunna klara sig fysiskt och psykiskt i framtiden. Rädda Barnen kan kanske ge något svar på den frågan eftersom föreningen under tre års tid drivit ett rekreationshem för just småttingarna från de värsta lägren. På "Schloss Oberrain" har man nu vid det här laget omhändertagit ca 2.200 sådana barn i sexveckorsperioder och det är vår åsikt att klarar sig de barnen bara fysiskt så klarar de sig också psykiskt, kanske t.o. m. bättre än våra skyddade svenska barn som nog ofta kommer att stå rätt illa rustade mot livets stötar. I stort sett kan konstateras att de på ett självklart sätt accepterar alla prövningar och umbäranden, de har en påfallande pliktkänsla mot omvärlden och en fascinerande förmåga att ta vara på minsta lilla glädjeämne om det så också bara är upphittande av en liten snör-ända eller bleckburk som kan användas som lekmaterial.

Det händer ofta att barnen vid ankomsten till Schloss Oberrain svimmar av trötthet och undernäring. Det tar också många, åtskilliga dagar innan de kan tillgodogöra sig den lagade näringsrika maten som bjuds på hemmet. Kläderna är i ett bedrövligt tillstånd, helst vill man redan i farstun klippa av dem och byta från topp till tå. Med stor ängslan ser Rädda Barnen fram emot den dag då otillräckliga resurser skall tvinga föreningen att för alltid stänga dörren till detta hem där så många små stackare fått återhämta sig. Men 450 kr. kostar varje dag på Schloss Oberrain med dess konstant 90 små gäster. Med utgångspunkten härå förstår var och en hur mycket pengar som måste samlas in för verksamhetens fortsättande.

Ur en redogörelse från svensk hjälpverksamhet i Österrike.

Från Ingarö

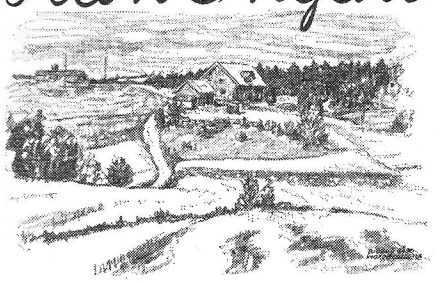

Livet på en skärgårdsö vintertid kan av förklarliga skäl bli en smula trist och enformigt ibland. Oftast saknas väl tillfällen till förströelser. Och då är det väl rätt vanligt, att föreningsverksamheten får bli en ersättning för de nöjen, som i varje fall storstaden kan erbjuda. Många gånger en god ersättning, skulle jag tro!

Här på Ingarö har vi nu tagit ett initiativ för att söka åstadkomma en smula omväxling och förströelse för befolkningen. Detta genom filmaftnar en gång i månaden.

För många ingaröbor är det faktiskt något av ett helt företag att kunna besöka en biograf å annan ort. Det innebär oftast droskresa hem från Gustavsberg på kvällen, eftersom ingen reguljär busstur då finnes mot Ingarö.

Förra hösten samlade föreningarna här ihop ett litet kapital för att kunna påbörja filmförevisningar. Av skolans ledning fick vi tillstånd att låna filmapparaten och att begagna gymnastiksalen i Pilhamns skola för visningarna. Kommunalfullmäktige anslog icke mindre än 2000 kronor för inköp av stolar. Så var det tid att närmare organisera verksamheten. Vi bildade en filmcirkel, där varje medlem skulle betala 1:50 per månad och föreställning. En styrelse utsågs att sköta rörelsen.

Och nu har vår verksamhet pågått snart ett år, och arrangörerna kan glädja sig åt fullt hus var gång. De allra flesta filmerna har hyrts genom A.B. Föreningsfilm, som i allmänhet kan stå till tjänst med goda filmer. Både rena förströelsefilmer och filmer med mera allvarligt innehåll har visats. Nu sist (den 16 oktober) såg vi "Det segrande korset", ett i mitt tycke grandiost verk om Henry Dunants liv och gärning. — Som förspel har vi ett par gånger kunnat visa färgfilmer, som kostnadsfritt ställts till vårt förfogande genom Scandinavian Airlines Systems reklamavdelning. — Bussbolaget har visat tillmötesgående genom att ställa en abonnerad buss till disposition för resor till och från Pilhamn vid visningarna.

Och sedan är det bara att hoppas på fortsatt intresse för verksamheten.

Stig

Ingaröträffen

Ingarö Syförening, "Enkronan" har haft sin sedvanliga höstfest för de gamla, den s. k. "Ingaröträffen", i Pilhams skola den 20/11 kl. 13.00. Ett hundratal hade hörsammat inbjudan. Bilar hade ställts till förfogande för transport av långväga gäster. När man hälsat på varandra och pratat lite om väder och vind och fiske, fick man bänka sig vid långbord, dekorerade med blommor och levande ljus. Först några musiknummer av Vesterlund och Bergman, sedan bjöds det på kaffe med dopp, därefter sång av Ingarö Hembygdskör under ledning av Kantor Stig Munknäs. Herrar Samuel Svensson och Carl Backman från Gustavsbergs Pensionärsförening, var närvarande för att söka bilda Ingarö Pensionärsförening. Det lämnades också några upplysningar om Storkommunens utveckling, byggnationer, vatten- och avlopp och inköp av tomt för uppförande av pensionärshem på Ingarö. Festen avslutades med dans. Det var ett nöje att se många 70-75-80-åringar uppliva minnen från logdanser på Ingarö.

S. L.

Ingarö lottaavdelning

avhöll sitt årsmöte den 19 september i Pilhamns skola. Därvid upplästes och godkändes styrelse- och revisionsberättelse, och beviljades i samband därmed styrelsens ansvarsfrihet. Till ordförande i styrelsen omvaldes Irma Holm. I tur att avgå som styrelseledamöter voro Olga Wessing och Vera Norman, som bägge omvaldes.

Årsmötet beslöt, att den sedvanliga bazaren till förmån för bl. a. hemvärnsgården skulle hållas den 10 dec.

Avdelningen har under en följd av år kunnat glädja sig åt god anslutning och haft väl besökta arbetsaftnar.

I. M.

Kommunens äldsta är Stockholmsflicka

är fru Gerda Bergschöld. Vid ungdomsklubbens besök på Ingaröhemmet den 30 oktober passade man på att särskilt spela för henne. Hon går nu på sitt 95 år, är nämligen född 11/6 1861 i Storkyrkoförsamlingen i Gamla stan i Stockholm. Vid sex år flyttade hon till Skåne, till Simrishamnstrakten. På den tiden var det stor fattigdom och den dagliga kosten bestod för det mesta av krösamos och panntofflor. Någon ved hade man sällan råd att köpa, bränslet bestod av torv och torkad kospillning. Vid 15 års ålder kom flickan Gerda åter till Stockholm, konfirmerades 1876 och fick så arbete hos en morbror som hade affär ute vid Roslagstull. Vid 20 års ålder lärde hon sig till sömmerska. Hon berättar livligt hur det såg ut i Stockholm på den tiden och om större händelser. År 1894 stod hon brud i Johannes kyrka och så gick bröllopsresan till Gustavsberg, där en svit med ett rum och järnspis väntade det nygifta paret. Då Höjdgatan 3 färdigbyggdes 1905 fick familjen rum och kök. Då var de fyra personer och där bodde man i nära 30 år. Och när barnen voro utflugna och hon blev ensam kvar fick hon enkelrum och nu på riktigt gamla dar en fristad på Ingaröhemmet.

Tack!

Ingaröhemmet ber att få tacka för den trevliga och glädjerika underhållning som gavs oss den 30 oktober av Gustavsbergs Socialdemokratiska Ungdomsklubb.

Jag minns

Vår lilla värld

Jag satt en morgon under semestern på en bänk utanför kyrkan i den lilla bergslagsstaden Nora. Det var en varm skön dag, solen sken, himlen var blå och de stora träden runt kyrkan stodo i djup sommargrönska. På torget nedanför med sina kullerstenar gingo duvorna sin trippande gång och plockade spillning.

På bänken bredvid mig satt en äldre man och vi började språkas vid. När han hörde varifrån jag var talade han om att han hade arbetat i Stockholmstrakten på 1890-talet. Han var nu åttiotre år. Så kom det fram att det var på Gustavsberg han hade arbetat. Han hade under ett par år varit utearbetare och han hade många minnen från den tiden. Han hade varit med om att bygga på en våning på Farsta slott. Där hade han burit sten och bruk åt Sven-Anders som då var murare. Vidare hade han varit med om att bygga en damm till kraftverket som han sade, det var väl troligtvis kvarndammen. På den tiden brukade de dansa vid Mossen och han talade om att han där en gång hade träffat Gaspelles Olga som enligt hans utsago var ett stiligt fruntimmer. En annan person som jag ofta hört om på Gustavsberg var Göteborgs-Sven som han hade arbetat kamrat med, han var egentligen smålänning men ville inte låtsas om det utan sa att han var från Göteborgstrakten. Vidare berättade han om målare Palmströms son som hade varit i Amerika i sex månader och när han kom hem inte kunde ett ord svenska.

De hade på den tiden en krona om dagen i lön men som de tyckte det var för litet hade de begärt påökt till en och femtio, men det ville bolaget inte betala. Då kom de överens om att säga upp sig. Ja sluta skulle de gärna få men då måste de också ta ut prästbetyget, men det ville de inte för om de hade gjort det hade de inte kommit längre än till Stockholm där polisen tagit dem för lösdriveri och skickat dem tillbaka till Gustavsberg. Och sen har de aldrig sett något påökt. — Jag var inne hos kassör Hellström, sade han, och han kastade betyget åt mig, jag tog det inte och det föll i golvet. — Där kan det ligga, sa jag! Så småningom hade de dock retat Hellström så pass att de fick sina innestående pengar utan att ta betyget och så hade de slutat på Gustavsberg, slöt den gamle.

EW

Agrara försök

Det har varit en utsökt vacker sommar i år. Särskilt ur semestrares och andra ledighetspersoners synvinkel. Solen har strålat från en klar himmel i många fler timmar än vanligt, ja inte på hundra år har vi haft så varmt och fint som i sommar.

Men det kommer surt efter, skörden blir dålig och jordbrukarna kräver kompensation för detta. Det gör att vi kan vänta prishöjningar på livsmedel eller också ökade skatter, för att betala kalaset den vägen. Jo-jo smakar det något så kostar det också.

Under krigsåren var det också risk för matbrist, vi var avstängda från import västerifrån och skulle det blivit missväxt hade vi antagligen fått svälta. Det var under de åren som man runt om i landet satte potatis på alla upptänkliga ställen. Varje liten plätt som kunde tänkas ge något igen grävdes upp för att ställas i folkhushållets tjänst.

På Gustavsberg hade vi det bättre, där fick grässlätterna i stort sett vara i fred till glädje för alla kaninfarmare som det då fanns gått om. I stället upplät bolaget en stor åker på vilken vi fick hyra plats för att få hushållsbehovet täckt. Detta ansågs vara en fördel ty bolaget skötte om arbetet med jorden, plöjde upp och igen efter sättningen samt gödslade och kupade fårorna vilket allt ingick i priset. Själv hyrde jag 150 stråckmeter och jag tror att det kostade något över nio kronor allt som allt till bolaget. Så köpte jag fyrtiofem kilo sättpotatis à sjuttio öre kg., det gör trettioen och femtio, summa fyrtio kronor och femtio öre. En söndag fick vi anslå för sättningen, visserligen gick inte hela söndagen åt och visst var det skönt att komma ut i naturen, men skulle vi räkna timpenning så nog skulle vi väl ha för en timme. Nåväl, så under sommaren var jag ute och rensade fårorna några gånger och sen på hösten skulle vi skörda. Nu skulle vi bärga för vinterns behov. Vi åkte ut en klar höstmorgon försedda med hacka och grep min fru och jag. Jorden var hård som cement och det vart några timmars hårt jobb att plocka upp pluggen. Vi fick 125 kilo potatis av en kvalité som obetydligt skiljde sig ifrån vad jordbrukarna kallar svinpotatis. Som tur var fick vi fri transport hem med en vänlig lastbilsinnehavare. Det året kostade potatisen tjugotvå öre kilot i affären.

Men utgifterna för vår del var inte slut med detta. Min fru som var ovan vid detta arbete fick ont i ryggen efter potatisplockningen och blev sjukskriven en vecka utan arbetsförtjänst. Detta är enda gången jag etablerat mig som lantbrukare i stort och det försöket var långt ifrån lönande. Många gånger har jag försökt att odla i mindre skala, men varje gång har insatsen för frö och andra utgifter i samband med mina agrara försök varit större än återbäringen. Så jag tror bönderna får göra rätt för sitt.

EW

Höst vid viken

Stilla, klara höstdagar. Tystnaden är märkbar efter sommarens intensiva motorism. Naturen kan liksom andas ut och visa sina sista tillgångar av skönhet och färg före det definitiva nedvissnandet. Solen tittar fram ibland mellan molnen och får naturens dräkt att skimra i tusen färgnyanser, grönt, gult, rött kring vikens blå vatten. En enstaka roddbåt glider ljudlöst fram och förorsakar små krusningar på den stilla och orörliga vattenspegeln. Sommarens najader borta vid badstället ha försvunnit, barnens rop och stoj och plaskande tystnat, tills nästa sommar lockar dem dit igen; unga hemän visar kanske sina talanger på dansgolvet i stället, såvida de inte har något nyttigare för sig på sin lediga tid. Farsta slott med sina hundraåriga träd avslutar min horisont åt söder. Tänk, om dess murar kunde tala. Vad skulle de inte kunna berätta för våra förvånade och tjusta öron. Om kavaljerer, med damer i krinolin, promenerande under de gamla träden, spröda toner från spinetter, höga, brinnande ljus i kandelabrar och lampetter, kristallkronor och speglar, som återge rokokons och empirens sirlighet och grace. Men det gamla slottet skulle väl också viska om vardagens prövningar, människors ävlan, sjukdom, försakelse och kamp, många gånger mot det egna jaget, eftersom människan är född på gott och ont men också om seger och ljus efter kampen. Förälskade människor ha väl gått i denna park, med ögon unga och glada, riktade mot framtiden, innan livets påfrestningar satt in. Så ha de kanske gått här i livets höst med ett visst vemod över, att all skönhet är förgänglig, men ändå med frid i sina sinnen och visshet att efter sin förmåga ha gjort sitt bästa. Ja, gamla slott och gamla park, det mesta av det vi upplevt har skattat åt förgängelsen. Nu får endast fantasien fritt spelrum att göra sällskap med de gamla spinetterna. Ett brus stör drömmerskan. Det befinnes vara 8 eller 10 bilar och lastbilar i rad. Den nya tiden med dess krav på fart precision, illusionslöshet. Mycket liten plats åt romantik. O, tempora, o, mores!

Britta Sandell

Upptakt för studier

För att ge ett samlat uttryck över vilka studiemöjligheter som står oss till buds hade ett större upptaktsmöte anordnats i Missionshuset måndagen den 3 oktober. Inbjudarna var Konsum, yrkesskolan, ABF:s lokalavdelning, personalavdelningen på fabriken och fackföreningen. Programmet upptog tal av ABF:s studierektor Sven-Arne Stahre, sång av operasångare Luigi Carrara och musik av våra egna musiker. Dessutom förekom en kort presentation av höstens studieprogram, utlottning av vinster och som avslutning visning av den nya gustavsbergsfilmen. Programmet var således fullödigt och den talrika publiken belåten. Vad kan man mer begära? Så vitt vi vet var det första gången som ett dylikt studiemöte ordnats. Genom att de "fem stora" stod bakom upptaktsmötet fick det även den bredd som kan behövas för att samla alla intressenter under en hatt. Det stärker samhörighetskänslan mellan olika grupper och visar att studiearbetet är lika betydelsefullt för alla oavsett vilka arbetsuppgifter man än har.

Men det räcker inte enbart med upptaktsmöten. De injektioner vi där kan få måste även verka stimulerande på det praktiska studiearbetet. Vi måste bilda studiegrupper och studiecirklar, och vara beredda att leda och deltaga i den studieverksamhet som finns att tillgå. Och tillgången är sannerligen rikhaltig. Aldrig tidigare i historien har vi haft så rika tillfällen till studier inom olika ämnesområden som just nu. För en billig penning, ja i de flesta fall alldeles gratis, kan vi under sakkunnig ledning få undervisning inom snart sagt vilka ämnen som helst. I Brevskolan kan vi fabriksanställda genomgå ett flertal korrespondenskurser. Vi har endast att förskottera avgifterna och får sedan igen pengarna när kursen är genomgången. Till övrig studieverksamhet utgår statsbidrag, så är även förhållandet när det gäller föreläsningsverksamhet. Vi har det således väl förspänt på dessa områden. Gamle brukspatronens midsommarkalas ter sig fattiga och arma vid sidan av den kunskapens frukt som serveras på studiefältets dignande bord. Låt oss inte vara trögbedda utan stiga fram och ta för oss av de rätter som bjudes! Men aptiten är inte alltid den bästa. Kanske det vore bättre med en liten ransonering eller att slopa den subvention som för närvarande utgår. Vem vet? —

Vad ska jag då studera frågar sig någon? Här har man frihet att välja mellan mera matnyttiga ämnen eller också söka sig till mera idébetonade områden. Det ena kan vara lika viktigt som det andra.

Kampen för brödfödan har tidigare upptagit det mesta av vår tid. Det finns nu kanske anledning att följa skal-

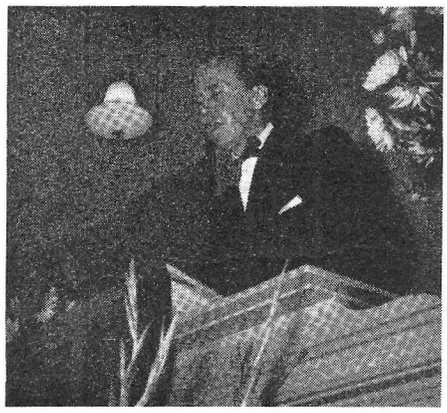

Rektor Sven-Arne Stahre.

dens ord och "höja oss till mera ädla ting än kampen över nöden". Ibland får man nog den uppfattningen att vår kulturella standard inte har hållit jämna steg med den materiella standard vi lyckats ernå. Genom att skaffa oss större kunskaper skapar vi även förutsättningar för ett rikare liv. Vi bidrager även till att utjämna klassmotsättningarna, ty dessa finns inte blott på det ekonomiska området. Nej, det finns lika stora klyftor att överbrygga på det kulturella området. Det påstås att konfektionsindustrin har bidragit till att utjämna de yttre klassmotsättningarna. Men vi ska akta oss för att bli konfektionsmänniskor. En yttre elegans som inte svarar mot någon inre förfining är som ett korthus som ramlar isär för minsta vindpust. Den yttre elegansen i all ära, men det är de inre egenskaperna som är det värdefullaste. Även om man måste hålla isär begreppen kunskaper, bildning och sunt omdöme måste vi erkänna vilken maktfaktor kunskaperna utgör.

Hur många är det inte som erhåller förtroendeuppdrag inom organisationer och samhälle, men som alltid hämmas i sitt arbete på grund av bristande kunskaper? De blir då lätt nickedockor åt experter och funktionärer. Vi håller allt mer och mer på att komma in i det expertstyrda samhället. Hela samhällsmaskineriet blir allt mera komplicerat. Experter anlitas till utredningsarbete och de skriver då ofta lagtexter som är svårbegripliga för den vanlige lekmannen. Snart måste vi hålla en jurist i handen då vi ger oss i kast med samhällsarbetet. I detta ligger onekligen en fara som hotar vår demokrati. Det finns all anledning att se opp med detta, men vi måste även vidtaga några åtgärder för att förhindra att demokratin går oss ur händerna och blir en formsak. Några genvägar finns inte. Vi måste ta vara på de studiemöjligheter som finns och använda vår fritid till vår egen förkovran.

Hur var det egentligen när 8-timmarsarbetsdagen genomfördes? Var inte en av de bärande motiveringarna att vi därmed skulle beredas tillfälle till självstudier och en rikare fritid. Det finns all anledning för dagens ungdom att tänka på detta.

I vårt praktiska rutinarbete måste vi alla ha en inspirationskälla att tillgå. Fackföreningsrörelsen måste få ett andligt innehåll och representera något annat än enbart högre löner. Vi måste lära oss betrakta de industriella problemen med vidsynthet och ansvar. Denna ansvarskänsla kommer i sällskap med det ökade inflytande som de anställda får inom industrin och samhället i övrigt. Detta får inte leda till försagdhet eller räddhåga att kräva en rättmätig del av den gemensamma kakan. Vi har alltid rätt att kämpa för vår rätt men detta får inte leda till rätten att förtrycka andra. Djungelmentaliteten jagas bäst på flykten genom delat ansvar i produktions- och samhällsfrågor. Förtroende och ansvar får vi genom visad duglighet och duglighet får vi genom studier och ökade arbetsuppgifter. Så är då ringen sluten.

Vi började med att referera ett upptaktsmöte för höstens och vinterns studiearbete. Vi har gjort en liten utflykt och pekat på några väsentliga samhällsproblem. Överallt ropas det efter kunskaper och dugliga medarbetare. Kan våra studier bli en komplettering till vår officiella skolundervisning, ja då är det värt all den uppmuntran och stöd det kan få. Må därför de mörka höst- och vinterkvällarna leda till en uppryckning av studiearbetet. Därmed berikar vi oss själva och kan bättre tjäna det samhälle där vi är satta att verka.

Axel Öhlund.

FANFAR-TRUMPETEN

Antingen lackar det mot jul eller så har det lackat mot jul, när detta nummer av Gustavsbergaren kommer oss tillhanda. Hurusomhelst så tackar vi alla våra vänner och gynnare för året som gått.

Parkkonserterna förlade vi i år till Hästhagen, Mariaplan och Ingarö. Denna sistnämnda konsert var hr Lövbom initiativtagare till, och för att den inkorporerade — vi höll på att säga "den vilseförda" — skulle känna sig riktigt väl omhändertagen, så var Gunnar Andersson med.

En häst som spisade middag på ängen, där vi placerades, drog sig diskret och nog så taktfullt tillbaka; redan vid de första takterna av inledningsmarschen. Troligen för att vi inte skulle bli störda av att han smaskade när han åt.

Om Ingarös motoriserade ungdomar haft hästvett så hade också ängskonserten varit trevligare för såväl publik som orkester. Nåja, det är väl slutknattrat när televisionen blir var mans egendom. Alleredan nu kan vi räkna åtskilliga antenner i Gustavsberg och får man tro herrar televisionsägare Ivan Berglind och Folke Lindblom så stundar det vargatider för förenings- och annan fritidsverksamhet. Televisionen skulle alltså bli en aktivitetsutraderingsmaskin. Tja . . . vad är att göra åt det? Kraven på offentliga lokaler för konsert, dans, teater och alla andra samvarobehov skulle måhända tystna. Kommunalnämnden skulle få sova lugnt om nätterna, vår elchef kunde helt mörklägga samhället om kvällarna, och polisen kunde gå hem och lägga sej. Detta är ju också något att tänka på, när man väger det ena mot det andra.

För hemlivets renässans lär även motbokens slopande varit gynnsam. Denna remarkabla händelse utlöste förstås en våldsam aktivitet bland nykterhetsfolk och naturligtvis även bland fariséer och skriftlärde. Med handen på hjärtat förklarar vi oss härmed hysa den fullaste förståelse för de tusentals och åter tusentals medborgare som vill befria oss från denna last och som utan ersättning offrar sin fritid för att i kommittéer och föreningar slipa sina vapen mot bruk och missbruk av spriten. Men, men, men . . . Tror herrarna i kommittéerna för Ansvar och Nykterhet att den nu inledda propagandakampanjen är psykologiskt riktig? Jag tror det inte. På min arbetsplats ägnar personalen propagandamaterialet ett mycket förstrött intresse. Varför?

Naturligtvis därför att ingen anser sig vara i behov av någon undervisning i så självklara saker.

"Spriten är ju egentligen inget problem numera på de svenska arbetsplatserna", säger hr Strand i sitt uttalande. Men varför då använda pengar till propaganda, som inte bara i sig själv är meningslös utan även obehövlig?

August stod och småskrattade framför den där affischen som frågar om det lönar sig att arbeta så länge för så lite. — Nå, det är väl alldeles riktigt? säger jag uppfordrande till honom. — Givetvis, svarar August, men det är ju staten som bestämmer priserna och f. ö. var det inte därför som jag skrattade. — Jaså, inte? — Nej, du förstår, i tre veckor har jag tänkt att köpa ut en halvpanna men varje onsdag har jag glömt bort det och hade väl gjort det i dag också om inte den här affischen gett mig en påminnelse. Så nu går jag till Lindholm, sa' han glatt och traskade iväg. Jaha, så var det med det.

"Alla säjer att Jeppe super men varför super Jeppe?" En notis i M.T. omförmäler att en skådespelerska vid namn Märta Thorén föreslagit en sillbit och en liten sup åt de fyra utrikesministrarna i Genève. Detta skulle åstadkomma en omedelbar försoning eftersom ingenting ger så god stämning som svensk sill och svenskt brännvin, påstår hon. — Vi gjorde du oss detta Märta?

Måhända vi kan något minska den suggestiva kraft som en skön skådespelerskas uttalande naturnödvändigt måste innebära med att erinra om att i Frankrike dör nära 60.000 människor en för tidig död genom spritmissbruk. Ett flitigt studium av hälsolära enkannerligen alkoholbruk och dess verkningar fr. o. m. 7:an i våra folkskolor skulle nog vara ett betydligt mera givande nykterhetsarbete än aldrig så många kampanjer, moralkakor och restriktioner. Ja, förlåt! Det här blev ju något helt annat än jag tänkt mig. Inte så värst ovanligt, förstås. Låt oss nu fira en fridens Jul och drömma om att det nya året äntligen ska bli det verkligt goda året för oss alla. Det önskar

Fanfar.

SOLIGA SPALTEN

Den stora firman hade personalfest. Rörd av ögonblickets stämning önskade chefen framföra sin tillfredsställelse med sina medarbetare och höll ett vackert tal, som han avslutade med "Leve personalen!"

Då hördes en hövlig stämma ur bakgrunden:

— Av vad?

*

— Älskade, jag skulle kunna sitta hela natten och höra din ljuva stämma!

Tre månader efter bröllopet kom han bra sent hem på kvällen. Då blev hans önskan uppfylld.

*

BEVINGADE ORD: *Duva, hök, mås, gråsparv.*

*

Lärarinnan: — Nå Kalle, vad vet du om Moses?

Kalle: — Jo, han skrek så in i vassen!

*

Det var bröllop i skärgården och gästerna åt och drack och lät maten tysta munnen. Till sist var dock tiden kommen för ett inlägg och en av de inbjudna knackade i glaset och åskade tystnad. Så reste han sig, sökte en stund efter lämpliga ord och sade:

— Mina vänner, låt oss förena oss i en skål för brudparet.

Varpå han gjorde som han sagt. Men när skålen väl var över frågade en av gästerna brudgummen vem vältalaren var.

— Det är bror min, sa brudgummen stolt och tillade: Tusan vete var han tar allt ifrån.

MEDARBETARSKAP.

— Ja, herr Pettersson, det är uppfriskande att ha haft en medarbetare, som vågat resa sig och säga emot mig! — Adjö, och lycka till nu på annat håll!

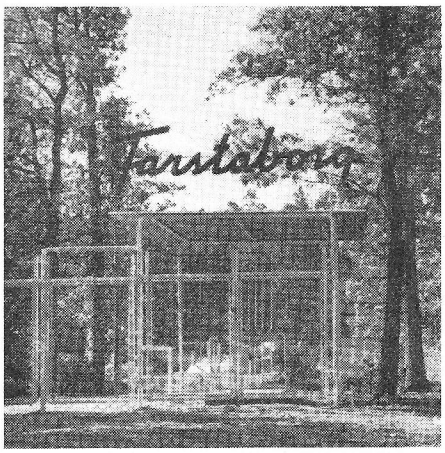

"Här ligger Farstaborg i skogens gröna glänta
en värdig skapelse i sommarfager nejd,
där gräsvall, gropar, löparbanor, liksom vänta,
på kraft och håg, på glädje, mod och fejd,"

skrev Gösta Dahlberg i sin prolog till invigningen av Farstaborg i juni månad.

Nu när sommaren flytt och gulnade höstlöv samt torra tallbarr blåst ner över kolstybbben och visselpiporna, startpistolerna liksom hejaropen har tystnat, frågar man sig om de förväntningar många ställt på idrottsplatsen och ungdomens utnyttjande av denna i någon mån infriats.

— Jag vänder mig till vår vaktmästare Gustav Andersson, som visat ett stort intresse i sitt arbete att hålla anläggningen i utmärkt skick, och ställer några frågor till honom.

— Om vi bortser från ett 40-tal grabbar som tränar och spelar med i idrottsföreningens representationslag i fotboll, hur har det varit med träningsintresset bland den övriga ungdomen?

I genomsnitt har tre skolklasser per dag under skoltimmarna sysslat med fotboll, orientering, allmän idrott och terränglöpning. På kvällarna har fotbollsektionen ordnat med en pojkserie, där ett 60-tal grabbar deltagit. Lagen har haft så respektingivande namn som Tigrarna, Pantrarna, Piraterna m. fl. Segrande lag blev Tigrarna, som belöning blev dessa inbjudna till Stadion av Djurgårdens I.F. att se en av deras seriematcher. I allmän idrott har ett tjugofemtal ungdomar deltagit i träningstävlingar.

— Jag ser du har en massa resultat uppsatta på tavlan här, är det de bästa som uppnåtts i olika grenar?

Ja, vi har satt upp de bästa resultaten till beskådande. Om vi tittar på dessa, så är det bland pojkar 12—14 år Leif Dahlkvist som nått den högsta poängsiffran och mellan 10—12 år Benny Sjödahl. Bland flickorna har Gunilla Johansson visat sig spänstigast.

— Hur sköter sig ungdomarna på idrottsplatsen, är du nöjd med deras uppförande?

— I början klättrades det nog en hel del i målen och över räck och dylikt, men efter ett par tillsägelser har de skött sig alldeles utmärkt, artiga och trevliga på alla vis, så jag är fullkomligt nöjd.

När jag fått höra att skolbarnen sköter sig bra, frågar jag också Överlärare Gezelius och Torsten Rolf, som är gymnastiklärare i de högre klasserna, hur skolan trivs på Farstaborg. Dessa är enbart nöjda över banor och redskap och anser att barnen visar mycket större intresse för idrottstimmarna, när de fått en riktig idrottsplats att vara på.

Idrottsplatsen har även tagits i anspråk av många utomstående klubbar såsom I. K. Sture med finska gäster, Konsum Stockholm med ett norskt fotbollslag, I. K. Hellas, Älvsjö, Lidingö, I. 1 för regementsmästerskap i orientering m. fl. Klubblokalen har använts av SDUK, Segelklubben m. fl. Saltsjöbadstävlingarna liksom N.T.O:s distriktsmästerskap har också förlagts till Farstaborg under året. Vi i idrottsplatskommittén hoppas nu att Farstaborg även i fortsättningen skall utnyttjas på ett sådant sätt och med sådana resultat, att fabriksledningen och kommunens styrande ej ångrar de pengar som nedlagts på vår vackra idrottsanläggning.

S. N—n.

Fotbollshopp

Tigrarna B poserar. Stående fr. vänster Ulf Sjödahl, Björn Olsson, Ronny Hellberg, Dag Ahlgren, på knä Benny Sjödahl, Klas-Göran Jansson och Jan Johnsson.

Den aktiva idrotten

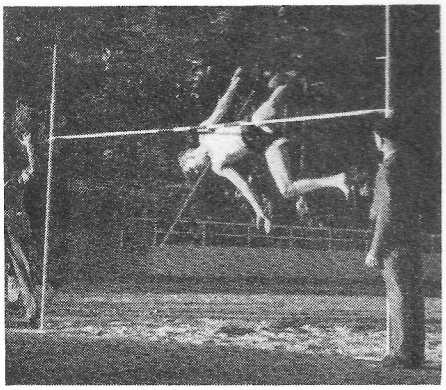

Om man ser tillbaka på årets idrott kan man allmänt sett säga att den har seglat i motvind under den sista tiden, trots att man kan ståta med en ny idrottsplats med gräsplan och kolstybbsbanor samt en sandplan av hyggligt märke med tanke på den fina belysning, som finns där med sin effekt av 18.000 watt.

Fotbollen har under höstsäsongen haft det svårare än på länge att hävda sig i Div. IV, Stockholms Södra. Av 12 spelade matcher har man vunnit bara 3 stycken, spelat oavgjort i 2 och förlorat 7 matcher. I dessa matcher har man släppt in 36 mål och gjort 16. Anmärkas kan att segrarna noterats mot bottenlagen. Det var Gute som fick på taffsen med 5—0 och Nynäshamn med 5—3. Största förlusten var mot Karlberg med hela 8—1 och Huddinge med 6—0.

Målgörare i Gustavsberg: Gert Nilsson 4 mål, Gert Wikström 3, Åke Svensk 2 och för 1 mål ha följande antecknat sig: Jens Lindblom, Arild Nylander, Elving Holm, Göte Hellström, Rolf Hallgren och Kurt Lundkvist.

B-laget har spelat 8 matcher och vunnit 4, spelat 1 oavgjord samt förlorat 3 matcher. Målkvoten blev 22—22 som alltså räckte till 9 poäng.

Juniorlaget, som spelar i klass I har spelat 11 matcher, därav 3 vunna, 2 oavgjorda och 6 förlorade matcher. Man har gjort 19 mål och släppt in 24 av samma slag och nu trillar man ned i klass II genom sämre målkvot.

Pojklag från olika gator inom kommunen ha tävlat med varandra i en serie och segrarna blev inviterade att se matchen Djurgården—Sandviken som gick på Råsunda.

Bandyn började träningen i september under ledning av Roland Söderberg. I år blir det Div. III, som blir tummelplatsen för G.I.F:s föryngrade lag och det blir säkert många intressanta bekantskaper, som publiken får göra även i den divisionen. Lagledaren Ando Björk kan med tillförsikt se framtiden an.

Orientering är en sport, som "Bergarna" ha hävdat sig i ganska bra under den gångna hösten. Bra placeringar i Korptävlingen och seger mot Ravinen är glädjande noteringar.

Skidsektionen har startat en ungdomsavdelning och satsar på att ta hand om och trimma de ungdomar, som slutat skolan. De ordinarie skidhajarna är redan i full gång med sin skidträning på de fläckar som finns på fälten. Man siktar på Distriktmästerskap och givetvis också att behålla hegemonien vid de Kooperativa Riksmästerskapen.

Handboll för damer har blivit melodin på sista tiden. Det beror väl på de äldre flickornas erfarenhet och även på en lovande nyrekrytering. Det är främst i Korpserien som det gått ganska lyckligt. Sex segrar när detta skrives är ju inte fy skam, men så har man också en fin handbollsplan att träna på vid Farstaborg.

Den allmänna idrotten har kommit efter under denna sista 10-årsperiod. Förr när det inte fanns någon riktig idrottsplats annat än gamla Bleksäng med löparbanorna på allmänna landsvägen, då fanns det gått om tränande grabbar. Då var det ingen svårighet att åka till Saltsjöbadstävlingarna och efter hård kamp ta hem segern och de flesta medaljerna per motorbåt över Baggensfjärden. Hur är det nu?

Under de sista åren har Gustavsberg endast haft funktionärer med, men aktiva tävlande grabbar ha lyst med sin frånvaro. Nu när det är ordnat för ungdomen i idrottsavseende, så få vi hoppas, att den också känner sitt ansvar. Det får inte bli bortkastade pengar som företag och kommun satsat på Farstaborg. Nej, vi tror på ungdomen och på de krafter som startat och börjat om från början. Det blir nog en fri-idrottssektion vad det lider, som också kommer att hävda sig bland föreningarna kring Baggens stränder och kanske även i större sammanhang.

Axman.

Gustavsbergs Segelklubb 10 år

Start.

Vår segelklubb har jubilerat i år och visat sin livskraft genom en livlig verksamhet på kappseglingsfronten. Klubben har sålunda anordnat 8 poängseglingar och en lagsegling mot Segelsällskapet Gäddviken, Stockholm. Enskilda medlemmar deltog dessutom i kappseglingar på olika vatten.

Poängseglingarnas bästa sammanlagda resultat var: Mälar-22:or, Ingrita R. Eriksson. 22 kvm. skärgårdskryssare, Sirocco, F. Möller. 15 kvm. Ninette, S. Johansson och i de mindre båtarna, Måsungen, Hans Nordgren.

Lagkappseglingen mot SS Gäddviken om segelklubbens jubileumspris ägde rum på Baggensfjärden söndagen den 18 sept. De gästande båtarna, 15 st., anlände på lördagseftermiddagen. Senare på kvällen samlades samtliga båtbesättningar på kommunalhuset till en trivsam seglarträff, där det snackades båt och dansades till långt inpå natten.

På söndagen skedde starten för kappseglingen vid Tjustviksholmen för en

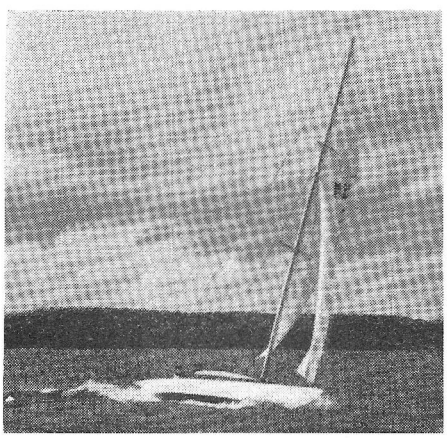

Mål.

frisk sydlig vind av bortåt 15 sek. meters styrka.

De bästa placeringarna bland 24 startande båtar var:

Större NL-båtar: Sirocco, F. Möller, Gustavsberg. Lagseger: Gustavsberg.

Mälar-22:or: Ingrita, R. Eriksson, Gustavsberg. Lagseger: Gäddviken.

Neptunkryssare: Zamba, S. Johansson, Gäddviken. Lagseger: Gäddviken.

Folkbåtar: Elita, H. Nordgren, Gustavsberg. Lagseger: Gustavsberg.

Mindre NL-båtar: Måsungen, Hans Nordgren, Gustavsberg. Lagseger: Gäddviken.

Gäddviken vann alltså vandringspriset denna gång med 3 lagsegrar mot 2 för Gustavsberg. Gästernas seger var mycket knapp, 1 sek. skilde, kan tillskrivas deras laganda och goda sjömansskap.

Utmärkta resultat uppnåddes på andra banor av båtar från Gustavsberg.

Folkbåten Petite, med M. Brännström som rorsman och Kjell Wahlgren som gast, fick en 10:e och en 11:e placering bland 54 deltagare i klassen i Sandhamnsregattan. I höstseglingarna på Baggensfjärden blev hon 4 av 15 båtar, i SYK:s distanssegling till Sandhamn 2:a av 24 deltagare och slutligen som kronan på verket 1:a i SSS:s segling på Mälaren i tävlan med 13 folkbåtar.

Rolf Eriksson deltog med sin Mälar-22:a Ingrita i SS Vegas segling och utförde bravaden att komma först bland 17 konkurrenter. I samma segling placerade sig Erik Johansson med sin Mälar-30:a Courtice som 2:a i sin klass. Brodern Sven Johansson fick en 5:e placering bland 12 båtar i Saltsjöregattan. Slutligen deltog vår junior, Hans Nordgren, i skolungdomens seglingar vid Saltsjöbaden och erövrade ett andra pris.

Lördagen den 19 nov. mötte seglarna upp på Farstaborgs klubbhus till den sedvanliga höstträffen. Klubbens styrelse, med Roffe Eriksson i spetsen, hade inte skytt några ansträngningar att göra kvällen trivsam. Marschaller kantade farleden upp till Farstaborg och en blixtfyr vägledde genom den mörka och stormiga höstkvällen. När skeppare och gastar med flickor angjort hamnen, lottade hamnbefälet ut kajplatserna. En bastant skaffning vidtog, därefter dans till Hjerpens musik. Allra mest dansade man och sjöng Dahlbergs och Nordströms seglarvals. I en paus i dansen förrättade nestorn bland seglarna, Tunolle, prisutdelningen för sommarens poängseglingar. Det allmänna intrycket bland båtfolket var, att denna seglarträff utgjorde den bästa avslutningen på ett i allo lyckat jubileumsår.

H. N.

Seglarvals

Tillägnad Gustavsbergs Segelklubb vid 10-årsjubiléet 1955

Text: Gösta Dahlberg Musik: Stig Nordström

1. *Nu blåser vinden opp, vimplarna gå i topp.*
Seglet svallar, havet kallar!
Känn huru brisen drar, när vi på fjärden far
fram i sommarns dar.

Refr.:
Se hur det glittrar av solsken på spegelblank fjärd,
Hör hur det susar i vikarnas säv!
Ser du hur måsarna följer vår segelbåts färd?
Hör hur det brusar kring bord och vid stäv!
Och när jag båten förtöjt vid sin lina och boj,
jag har så skönt i min lilla kajuta.
I sommarnatten sen vilar jag tryggt i min koj,
långt bort från vardag, bekymmer och flärd.

2. *Kom följ mig lilla vän ut på en tur igen.*
Låt oss gunga, le och sjunga.
Vindarnas sommarlåt smeker vår segelbåt.
Låt oss följas åt!

3. *På kryss och förlig läns, som livet självt det känns*
Härligt är det, framåt bär det.
Seglarens fasta hand styr mot en fjärran strand,
till ett lyckans land!

Skolnytt

Kvarnbergsskolan får allt som oftast besökande från när och fjärran. Redan vid höstterminens början fick lärare och elever i klasserna 8 och 9 ta del av Lady Forbes utomordentligt intressanta demonstration av gamla kulturföremål från Perú och känna glädje över att under 45 minuter kunna hänga med i ett engelskt föredrag. (H. M. Konungen fick några dagar senare avnjuta samma förmån).

Tidigare under sommaren kom från Skolöverstyrelsen folkskolinspektör Britta Stenholm i spetsen för en Sydafrikansk regeringsdelegation, som korsförhörde vik. överläraren Stig Munknäs om de aktuella skolproblemen.

Från Svenska institutet kom en kvinnlig kalifornisk lärargrupp och gav uttryck för trivsel och uppskattning. En internationell samling av handelslärare, arkitekter från Montevideo och Uruguay, lärare från Australien och arkitekter från Belgien har kommit och gått, stannat och beundrat och fotograferat ur alla möjliga perspektiv.

25 lärare från Västberlin skrev alltför artigt efter ett besök i oktober och tackade "für den freundlich gewährten Einblick in die vorbildliche Einheitsschule Gustavsberg".

Skolstyrelsen från Oxelösund kom på studiebesök den 28/11. Det gällde utredning om införande av enhetsskola, så vetgirigheten var stor. Det föreföll som om det de såg inte avskräckte.

Under folkskolinspektör Helge Haages ledning besöktes distriktet den 3/11 av F.R.S. (försöksverksamhetens regionala samarbetskommitté) som tog del av undervisningen och hade överläggningar. Under förmiddagen besågs fabriksanläggningarna, varefter deltagarna åhörde lektioner på olika stadier, och begrundade lokala problem. Senare under dagen hölls överläggningar rörande erfarenheter från enhetsskolans försöksverksamhet. Efter inledningsanförandet av rektor Olofsson, Sundbyberg, folkskolinspektör Wenngren ,Södertälje och överlärare Gezelius, Gustavsberg följde en livlig diskussion om enhetsskolans mer eller mindre speciella problem.

V. G.

UNGDOMENS SIDA

Våra ungdomar trivs

Ur Sifos ungdomsundersökning, som baserades på c:a 200 frågor till en stor grupp ungdomar mellan 11—27 år i landet och där också gustavsbergsungdomen var med, tar vi några glimtar ur avsnittet som handlar om anpassning eller hur man trivs i sin omgivning.

De som bor i *föräldrahemmet* gillar det i allmänhet, pojkarna mest synes det. Flickorna över 15 år är inte nöjda med *möbleringen* och var fjärde anser att de ha det för trångt. Bara 6 proc. klagar på fickpengarna.

Skoltrivseln tycks vara beroende av att man trivs med sina *klasskamrater* och det gör 94 proc. av skolungdomarna. De flesta ämnena är intressanta, det anser 74 proc. De populäraste *ämnena* för skolungdom över 15 år är *främmande språk, kemi* och *fysik*. Bland de yngre står *slöjd, gymnastik* och *matematik* främst. Att *lärarna* äro stränga tycker endast ett fåtal, 39 proc. tror att lärarna är de skickligaste de kan få. Det finns *förbud* i skolan som borde mildras anser 39 proc. av de äldre och 20 proc. av de yngre.

Föräldramöten har ungdomarnas förtroende. Mer än hälften anser att föräldrarna bör gå på mötena. För dem som tror att dessa kan medverka till bättre förhållanden i skolan och de som tvivlar på det är ställningen fifty-fifty.

Läxorna klagar nästan varannan på i åldrarna över 15 och var sjätte av de yngre, d.v.s. de anser att de har för mycket hemarbete.

Trivseln i arbetet anser ungdomen förutsätta bra arbetskamrater, bra närmaste chef. Och de flesta anser också att de har dem på sin nuvarande arbetsplats. *Lönen* betyder mindre för trivseln, men har sin betydelse då det gäller platsbyten. De som är nöjda med sin lön utgör 60 proc. Av dem som har årslöner mellan 4000—8000 kr anse 34 proc. att lönen är för låg. Av allt att döma är dåliga framtidsutsikter och missnöje med lönen två av de starkaste drivkrafterna vid platsbyte.

Föreningsmedlemmar äro ungefär hälften av de tillfrågade ungdomarna. I åldern 15—27 år är 16 proc. med i politisk förening, 17 proc. i idrottsförening och liknande, 8 proc. i nykterhetsförening och 5 proc. i kristen sammanslutning.

Att man blir med beror mycket ofta på att en kamrat tar den unge med, och därnäst är det föreningens program. Och man slutar i föreningen därför att "intresset tar slut", att man får "ont om tid", krävande arbete och giftermål.

Trivseln i föreningen bygger på att man får vara aktiv. De som inte är med, men vill ansluta sig till förening, väljer idrottsförening i 13 proc., politisk förening 8 proc., nykterhetsförening 5 proc.

Trivseln i samhället beror på att umgänget mellan människor är vänligt, att man har en känsla att man får full användning för sin begåvning och att man har ett visst mått av frihet. Vänligheten efterlyses av 56 proc., 12 proc. tycker friheten är beskuren. — Var femte ungdom har lust att flytta från hemorten, men hälften av de som vill flytta eller "inte vet" skulle inte göra verklighet av sina planer om de finge ekonomisk fördel av att stanna.

Ungdomens *intressen* varierar givetvis mycket. Man kan registrera en utpräglad *hemkärlek* — 55 proc. räknar till sina största intressen att umgås med familjen, allra främst gäller det flickorna. Det största innehållet åt livet ger hemmet anser 58 proc. av flickorna och 32 proc. av pojkarna.

Av de *allmänna intressena* var det en del som särskilt fängslade pojkarna, medan andra i högre grad lockade flickorna. Typiska pojkintressen är "att hålla på med motorer", idrott, modellbygge, frimärken och politik. Flickornas aktivitet inriktar sig på sömnad, vackra kläder, hushållsarbete och dans eller av "passiva" intressen kläder, skönlitteratur och konst (44, 15 och 14 proc.) — De passiva specialintressena vill ungdomen helst tillfredsställa i böcker, i radio, i dagstidning eller på bio. Böckerna vill de flesta att de ska handla om äventyr och djur. Radion ger musik och sång, tidningarna idrott, nyheter och politik.

Intresset för det kommande *yrket* vaknar tidigt. Redan i 12-årsåldern har 58 proc. en uppfattning om vad de tänker bli. I 15-årsåldern har procenten stigit till 76. Pojkarna siktar på yrken som tekniker, lärare, lantbrukare och hantverkare, flickorna vill bli lärarinnor, sjuksköterskor, barnsköterskor och affärsbiträden.

Hur stämmer allt detta med Gustavsbergsungdomens trivsel, håg och intressen?

Ref.: *Dbg*

Synvillor

Streck och innercirklar äro lika stora. Kuberna äro sex — eller sju.

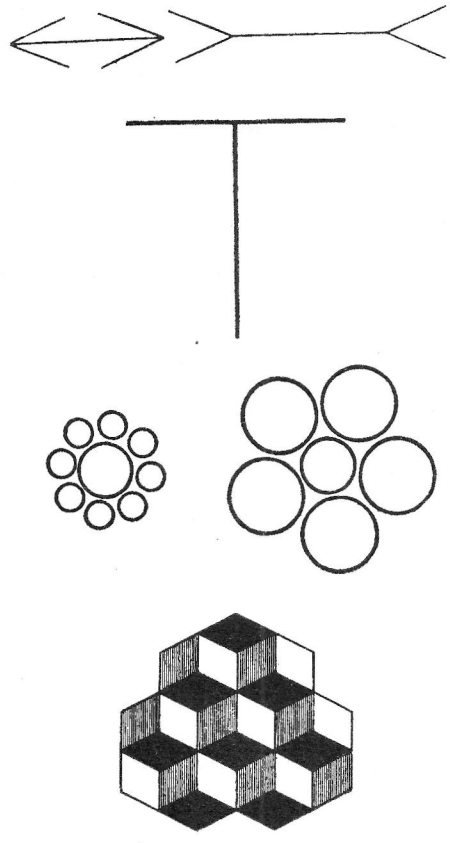

Hockey-Cockey

Många ha frågat mig efter text och noter till *Hockey-Cockey*. Jag lärde den i England 1947 så som den dansades på Ungdomsträffar. En av ungdomarna var alltid värd för kvällen och presenterade programmet, som ungdomarna själva gjorde. Det var små sketcher, frågesport, skämtlekar och square-danser, som på den tiden alltid avslutades med Hockey-Cockey. Jag översatte texten på svenska och kan faktiskt skryta med att ha lanserat dansen här — och jag kan också vittna att alla har tyckt att den var "kul". Så här ser den ut:
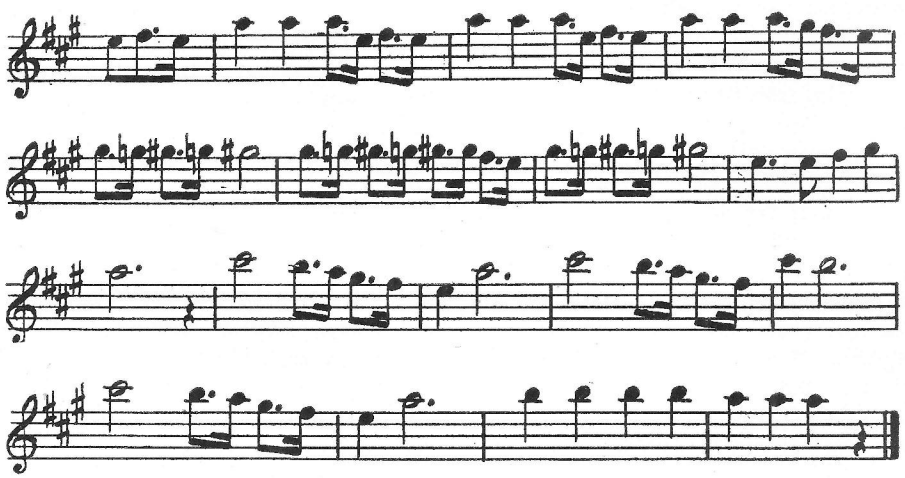
Turerna är mycket enkla: Man står i en stor ring, vända inåt. I första versen skall man vara vänd åt höger och peka med armen i axelhöjd inåt ringens mitt, vid "ut" svänger man ett halvt varv åt vänster, och så tillbaks igen vid "in". Vifta åt varandra. Båda händerna över huvudet svängas åt vänster och höger. Sväng runt och så är ringen klar igen. Vid "A. Hockey-Cockey" går vi några steg inåt, bakåt igen, vilket upprepas två gånger. Rund ring och knäna böj, två gånger, och till slut handklappning under Ra ra ra. Och så tar vi om det med "höger hand". — Vänster fot lyftes från golvet i nästa omgång, så att man balanserar på höger fot och svänger helt om på fotsulan vid "ut". Vid "vänster sida" gör vi höfter fäst — och "viftningen" ger sig själv. Det blir nästan "hula-hula". Vid "båda fötter" gör vi ett litet hopp framåt, bakåt och upprepar det med snabba små hopp. Stegen inåt varieras, liksom de samtidiga armrörelserna. I sista turen kan man släppa lös deltagarna i en verklig indiansk krigsdans. — Den dansen ger god kondition och gott humör!

Dbg

ENGELSK TEXT	SVENSK TEXT
You keep your left hand in	Först ta vi vänster hand in
You kepp your left hand out	så ta vi vänster hand ut
You keep your left hand in	så ta vi vänster hand in
and you shake it all about	å så viftar vi ett tag
You do the Hockey-Cockey	Så gör vi Hockey-Cockey
and you turn around	å svänger kring
That's what's it all about	å sen tar vi i ring
Oh, Hockey Cockey Cockey	A Hockey Cockey Cockey
Oh, Hockey Cockey Cockey	A Hockey Cockey Cockey
Oh, Hockey Cockey Cockey	A Hockey Cockey Cockey
Knees band, knees band	Knä böj, knä böj
Ra, ra, ra	Ra, ra, ra
och så följer:	
right hand	höger hand
left foot	vänster fot
right foot	höger fot
left side	vänster sida
right side	höger sida
both feet	båda fötter

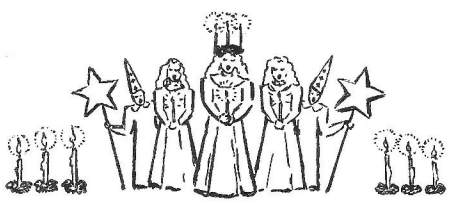

Vad ska vi leka?

MINNESLEKEN. På en bricka lägger du ett tiotal föremål, t. ex. sked, tändsticksask, potatis, penna, tefat, fickspegel, femöring, frimärke, vykort, och kanske en leksak. Täck över brickan med en handduk och gå in till dina kamrater. Tag av handduken och låt dem titta på brickan medan du räknar till tio. Täck över igen. Nu ska deltagarna inom två minuter skriva ned på ett papper vilka föremål som fanns på brickan. Den som fått med de flesta föremålen på sin lista får ordna en ny bricka.

KÄNSELLEKEN. Deltagarna sitter kring ett bord med händerna under bordet. Du har valt ut några föremål (inga vassa saker!), som du döljer i en korg eller väska under bordet och låter dina kamrater känna på i tur och ordning. Föremålen går runt och så får de på en gång säga vad det är. Ta t. ex. grytlapp, tvättsvamp, slant, vissen blomma, pimpsten, hoprullad handske, katrinplommon, kvist, sten, sandpapper, träkloss eller dylikt.

LUKTLEKEN. Den tävlande ska ha förbundna ögon och med hjälp av sin fina näsa avgöra vad det är som du låter honom eller henne lukta på. Även i denna lek måste man vara försiktig och finkänslig. Det är svårt ändå. Jag föreslår följande saker: citron, lök, skokräm, handske, tvål, blomma, choklad, tidning, klisterburk, äpple, potatis, träbit.

*

JAKOB SÄGER: Det här är en uppmärksamhetstävling, för dem som varit med i gymnastik och känner till kommandoorden. Ingen får emellertid göra en rörelse förrän du före har sagt "Jakob säger". Om du alltså börjar med att ropa "Höfter fäst", så får alla gå ifrån som sätter armarna i sidorna. Det fordras rätt mycket träning att klara den övningen om man har en snabb ledare. Här några lämpliga rörelser: Höfter fäst, På tå häv, Knäna böj, Uppåt sträck, Till höger böj, till vänster böj, framåt böj, framåt marsch, halt osv. Sedan kan man skoja litet. Be dem att flytta på sig eller att räcka upp händerna, så du kan räkna vilka som är kvar. Gör de det utan att du har sagt "Jakob säger" först, så är alla ute.

MUSIKMARSCHEN. För den här leken fordras att någon spelar på ett instrument, men du kan också ha grammofon, om du kan lyfta av nålen ibland. Du lägger ut t. ex. skedar (till antalet två mindre än deltagarna) i en stor ring på golvet. Efter musik skall man nu marschera eller dansa utanför denna ring. Plötsligt tystnar musiken och då gäller det att snabbt förse sig med en sked. De som blir utan får gå åt sidan. Nu samlar du ihop skedarna, tar bort två, och lägger resten till en ny ring, där de kvarvarande får pröva på nytt. Så fortsätter leken tills bara två återstår, som tävlar om en sked och segern.

God Jul och ha kul!
Farbror Gösta

Min hobby

XIX.

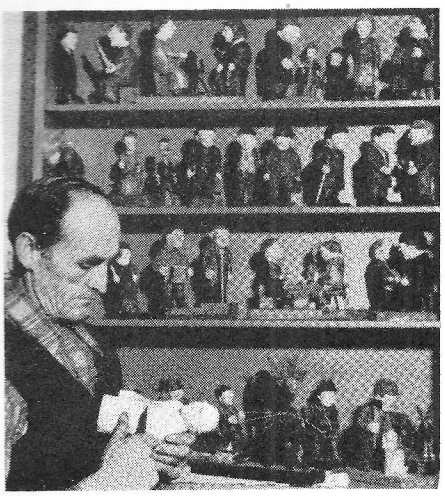

En mörk snöblaskig novemberkväll beslutade jag och fotografen att per moped och trampcykel åka ut och hälsa på *Rosén* i Kårboda. Kårboda ligger vid Ösby träsk och är en gammal utgård till Farsta.

Genast då vi kom in i den trevliga bostaden konstaterade vi vilken underbar kontrast den utgjorde mot den råkalla novemberkvällen. Rosén, som kom till Gustavsberg redan 1931 och sedan 1932 bott här, bjöd oss stiga in.

Anledningen till vårt besök var att vi fått reda på att Rosén var träsnidare. R. berättade att han kom på idén 1950 då han var sjuk. Han har hunnit med att snida ett 70-tal figurer. Som enda vertyg använder han en skomakarkniv och han har prövat olika träslag men nu tar han helst lind. Motiven väljer han bland de gammaldags yrkesmän han minns från sin barndom hemma i Närke. Där finns vedhuggaren, smeden, smålänningen, pimpelfiskaren, men också Snoddas med dragspelare, Kronblom, Karl-Alfred och August och Lotta. Där finns också en del djur, men gummorna och gubbarna äro de övervägande. Efter snidningen målas eller betsas skulpturerna. En del av sina alster säljer Rosén och en stor beställning har gått till Amerika, där man har velat bli påmind om gamla Sverige.

Vid kaffet talar vi om gamla Kårboda, där man sålde oxarna 1940. Jag minns att när man skulle gå till Ösbyskomakarn, så mötte man Rosén med oxarna på väg till Farsta och med ett lass halm från Sångens lada. Nu finns det inga djur kvar vid Kårboda. Sista hästen gick därifrån i våras och numera användes ju endast traktor.

Innan vi tar adjö passar jag på att tigga en gubbe till pris i orienteringssektionen. Jag tycker det inte är mer än rättvist eftersom sonen i huset, Alf, tar de mesta priserna i orienteringsklubben. Han arbetar liksom far i lantbruket. Döttrarna arbeta båda på målarsalen, så hela familjen äro alltså prima Gustavsbergsprodukter.

Rolf.

300-årig biodlargärning belönad

Värmdö Skeppslags biodlarförening hade välbesökt årsmöte den 13 november. Medlemskretsen som omfattar alla Värmdös kommuner jämte Djurö, Nacka och Vaxholm hade mött upp talrikt. Här fanns representanter för en rad av välskötta bigårdar, vars flitiga bin sommartid pollinera våra bär- och fruktträd, vilket i sin tur ger oss mera krusbär, hallon, frukt och skapar trevnad i rabatter och trädgårdar. Och honungen som skördas blir av förnämlig kvalitet och är alltså efterfrågad.

En av de aktivaste bigubbarna är lantbrukare Axel Wennberg, Kolbacken, Ingarö. Han har varit biodlare sedan barnsben och besitter ett hemman som gått i arv från far till son i över 300 år. Bin har i alla tider hållits på Kolbacken. Det är en föredömlig biodlargärning genom sekler. För sitt arbete till biodlingens höjande och för fortsatt biodlargärning tilldelades Wennberg Riksförbundets silvermedalj jämte diplom, vilket överlämnades av länsförbundsledamoten hr Ernst Nyberg. Två intressanta bifilmer visades och en penninggåva insamlades för Rädda Barnen.

Bland viktigare beslut vid årsmötet kan noteras att föreningen ämnar utveckla samarbetet med villaägareföreningar för att få fram ett antal nya gårdar, som på ett mera tillfredsställande sätt kan tillmötesgå kravet på pollinering. Intresserade kan ringa 0764/380 37 efter kl. 18.

E. N.

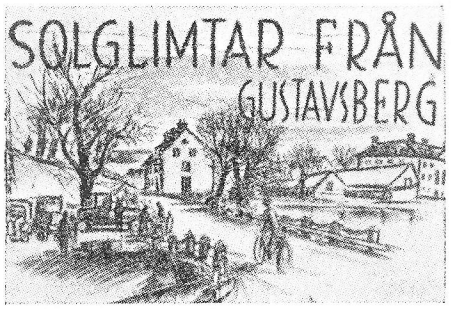

Mitt i en mörk midvinterdag kände vi en liten våraning trots allt. Det var när vi fick höra en fågel sjunga om, att en i decennier brännande aktuell fråga i samhället, nu stod inför sin lösning. I den nya tunneln i Kvarnberget, Välsignade, gamla, vackra Kvarnberget, bra till så mycket. Fabriksledningen har gett löfte om disponering av utrymmet. kommunen klarar inredningen och vi väntar på invigningen. Som nyårsgåva kanske, tackar. Se det var en solglimt i Gustavsberg. Ungdomsvårdskommittén ligger i startgroparna.

Ungdomen dansar i Värmdö Hembygdsgård medan den väntar och Värmdö har visat sin erkänsla och goda smak genom att välja en Gustavsbergsflicka, Ulla Andersson, till årets Lucia. Blond, stilfull och välsjungande. Ett gott val och en solglimt till.

Vi, som nu är i medelålderns sköna trivsamhet, minns våra hemlösa kvällar i detta samhälle. Inget kondis, ingen danslokal, dåligt med utrymme för studieverksamheten. Bion som fanns var i ett miserabelt skick. Vi hade egentligen ingenstans att träffas. Det var bara att ta bussen in till stan. Gustavsberg var ett ställe där vi jobbade och sov. Så mycket bättre blev det väl inte heller senare, en och annan nödlösning kunde glädja oss. Men nu alltså, nu vädrar vi morgonluft. Även vi inte alldeles purunga. Utställningar, ja vad allt kan inte en länge efterlängtad fritidslokal tjäna för ändamål. Då kan vi ännu hoppas, att få behålla vår ungdom i samhället och få se dem trivas med det.

E. A.

Fritt Forum

Hyllningsnytt

Nästa gång Du går att uppvakta Din vän eller arbetskamrat — kan Du ej komma som förr i världen? På ljusa dagen, med en "enkel tulipan" i näven. Varför ska Du just komma vid spöktimmen, mitt i natten. Du kanske tycker att det gör inget om Du ej syns, bara Du hörs. Det kan ju hända att grannarna är hårdsövda. Alltså blir det skott och flammande eldar. Man behöver ej ha särskilt stark fantasi för att yrvaken rusa upp, i tro att pannan flugit i luften, att det brinner eller kanske att någon svagsint sluppit lös.

Kan Du så få ett sjukt barn i feberfantasi skrika hysteriskt: "Mamma, det brinner, det brinner!" För att sedan under flera kvällar sängstrejka... Ja då har Du nått långt på hyllningens område — eller hur?

Jag trodde att en hyllning var en ensak mellan jubilaren och gratulanten. "Mamma, när Du fyller i morgon, kommer dom och skjuter i natt då?" frågar den lilla. Jag svarar med tillkämpat lugn: "Det hoppas jag inte dom gör!" "Det var bra det för tänk om lille Kjell vaknar å tror att det brinner", svarar tösen. Underbara unge, som tänker på sin medmänniska!

Nej — om nu detta återkommande nattliga oväsen är sanktionerat av polis och brandkår, vad är då förbjudet? Fram då hellre med våra stronga skinnknuttar, vars läten även de små barnen känner igen.

Ej gratulant

Just det ja!

Det är många som vet hur saker och ting ska göras, men få som gör dem.

*

Prata mindre vid gille — handla mer i vardagslag.

*

Det är bättre att vara en glad pessimist, än en sorgsen optimist.

*

Ett gram profylax är värt mer än ett kilo vård.

*

Man skall nog aldrig bekymra sig över vad folk tänker om en, om man visste hur sällan de tänker på en.

*

Det som inte tål att skämtas med, förtjänar sällan att tas på allvar.

Tack

För all uppvaktning på min 50-årsdag i form av blommor och gåvor, beder jag, att på detta sätt till släkt och vänner, få framföra mitt varma tack.

Svea Eriksson

Till arbetsledning, kamrater och vänner ber jag få säga ett hjärtligt tack för trevlig uppvaktning på min 60-årsdag.

Karin Svensson

Ett varmt tack till släkt, vänner, fabriksledning och arbetskamrater för uppvaktningen på min 50-årsdag.

Gunnar Hellqvist

Ett hjärtligt tack för all uppvaktning på 50-årsdagen.

Fritz Naenfeldt

Nils Evert Byström, som jag besökte ute vid Epidemisjukhuset tillsammans med Yngve Nyström den 30 nov. har bett mig säga att han var mycket, mycket tacksam för den premiesparbok på 1000:—, som han fick tack vare arbetskollegernas lottköp på tåmålningen. Till nästa nummer tänkte jag att Byström och jag tillsammans skulle berätta om hur han har det och hur vården går till. Det är nu två år sedan Byström drabbades av polio och respiratorn är hans ständiga hjälp. Med pensel på tån sysslar han nu med att måla — och den tavla jag själv fick av honom, en vy av Bleket i klara varma färger, har fått hedersplatsen i vardagsrummet.

G. Dbg

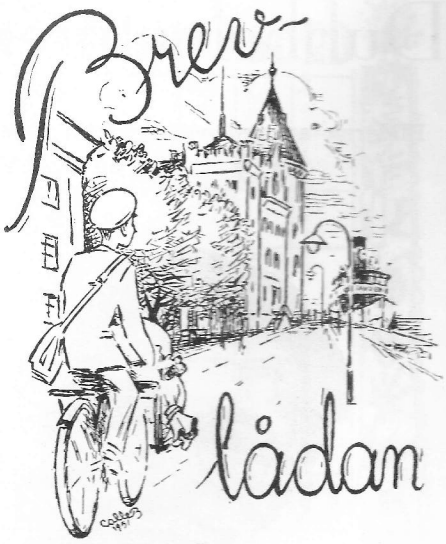

Georg Garring, R. D. no 1, Wellsboro, har sänt oss flera bidrag och skriver samtidigt brev. Jag råkade nämna för honom om en amatör-redaktörs bekymmer och kan inte låta bli att citera Georges uppmuntrande svar: "Gustavsbergaren är välredigerad! Den innehåller lagom av "Pettersons blandning" för att bli intressant, inte bara för infödingen i Gustavsberg utan också för "utbölingarna". Jag läser mer än en tidning och har sett mycket av s. k. professionella hopkok, som ej på långt när når upp till er standard. Jag vet också vad det betyder att gräva fram något att göra av, där man med litet hjälp kunde ha fått det från ytan. Efter några år som "notisjägare" lär man sig: utan material — inga nyheter, inga nyheter — inga kunder, och snart nog ingen tidning. Gustavsbergaren har ett stort värv att fylla. För oss i förskingringen håller den oss underrättad av vad som sker i hemorten. Men jag och många med mig önskar att de gamla gustavsbergarna lät höra av sig oftare. Gerhard Säfströms penna är nu bortlagd för alltid, tyvärr. Han var gustavsbergare till liv och själ, en gedigen, bottenärlig svensk av gamla stammen; svår att finna, svår att mista. Sambandet mellan läsarna och redaktionen måste stärkas. Redaktören ska ha viljan att skapa, läsekretsen att ge. Mina gratulationer för ett bra jobb också i år. Tidningen kan ta sin plats bland de bästa. Hjärtliga hälsningar till alla!"

Flitiga lyssnare till rektor Sven-Arne Stahres anförande inför vinterns studieverksamhet.

Dubbelnaturer eller 11 Man och en Kvinna

Bilderna av nedanstående folktyper äro sammansatta av vardera två ansiktshalvor från kända gustavsbergare en face. Vilka äro de? Lösning före den 15 jan. 1956 till Red.

Allt för

FOTO!

även på avbetalning.

HILDING OHLSON

Tel. 304 01 Grindstugärde B 14

Med goda julinköp

från vår välsorterade butik önskar vi medlemmar och kunder

En God Jul och Gott Nytt År

Mjölkförsäljningsföreningen

GUSTAVSBERG

Tel. 300 81.

God Jul och
Gott Nytt År
tillönskas
GUSTAVSBERGARENS
läsekrets
av
E. Olofssons Boktryckeri AB

Farsta trädgård
Tel. 307 26
Julens blommor
i riklig sortering.
God Jul
och Gott Nytt År

Målare
Martin Lövgren
utför måleriarbeten av alla slag
Tel. 19 94 59
God Jul
och Gott Nytt År

Den här gången har Red. bett en av de flitiga korsordslösarna att fabricera ett korsord. Nu kan jag alltså själv få vara med — och då hoppas jag det blir fina priser. En bra bok blir i varje fall första pris. Sänd in resultatet före den 15 jan. 1956.

Red.

VÅGRÄTT:

1. Viktig detalj på julbordet.
2. Eker.
8. Brukar realiseras.
9. Vissa byggares murbruk.
10. Gör man på Farstas domäner.
11. Har vi väl alla mer eller mindre på skinkan.
13. Får vi mycket av i jultider.
14. Fältrop, lösen.
16. Grässlätt med enstaka träd.
17. Kan man numera få oransonerat.
18. Ett otadligt sådant vill nog de flesta ha.
20. Grön plätt.
22. Håller konsten uppe.
24. Mockakaffets hemland.
25. Hugg i sten.
26. Isoleringsmaterial.

LODRÄTT:

1. Mången målares mål.
2. Något utdragbart.
3. Vill jultomten inte gärna ge klapp till.
4. Riktning.
5. Vem har inte hört talas om Jerikos . . .
6. Förlägenhet.
7. Vrång och besvärlig.
12. Återverkade.
14. Dragare.
15. Köper vi hem till jul.
19. 9y.
20. Är det att göra ett så knepigt korsord.
21. Musikstycke.
23. Inte riktigt så men något liknande.

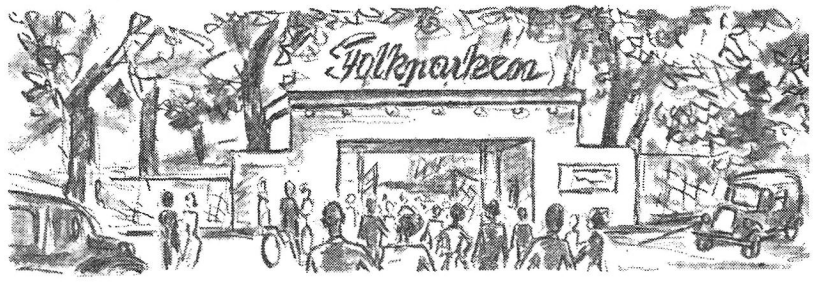

Gustavsbergs Folkparksförening
tackar medlemmarna och publik för det gångna året och tillönskar
GOD JUL och GOTT NYTT ÅR!

För högtid och fest
mottaga vi beställningar
å middagar och supéer
God mat och låga priser
Med julhälsning!
Värdshuset

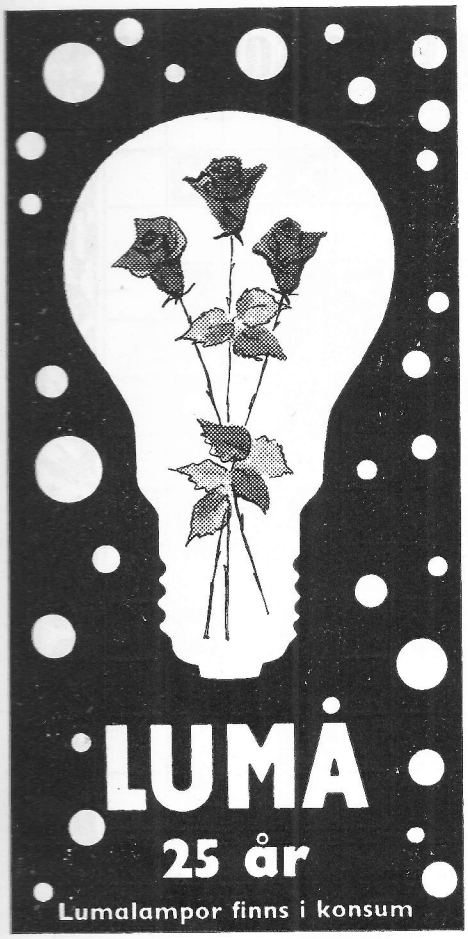

Gustavsbergs

Herr- och Damfrisering

ber att få framföra sitt hjärtliga tack till alla kunder för det gångna året
och önskar
God Jul och Gott Nytt År!
GUNNAR FALL
Tel. 307 40

Alla Gustavsbergare tillönskas en fridfull Julhelg, Ithy och Emedan, det redan den elfte januari, kommer att dårkvittras och stänkas saltstänk på det oförsyntaste i samhället, av härvarande färg- och saltstänkare, kvittrare, spelmän och skrattmåsar.

SCENSTUDION

VÄLKOMMEN
och låt oss för Er demonstrera
OMEGA
Suverän 0-30

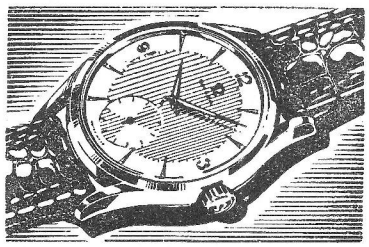

Det geniala O-ringsystemet, som ger bestående vattensäkerhet, har blivit årets stora nyhet på urmarknaden.

THÖRNQVIST UR- & OPTIK
Kommunalvägen 4 · Tel. 0766—309 90
Gustavsberg

Tala med

August Eriksson

Han demonstrerar gärna en ny RADIO.

Hör dubbelprogrammet på Philips Concerton. Telefunken m. fl.

TELEVISION i samma märken.

Gamla i byte — Radiorep. billigt.

Ring eller besök mig. Mariag. 4.
Tel. 307 97

God Helg

RADIO och TV-NYTT

Tänker Ni skaffa ny radio eller behöver den gamla apparaten repareras? Skall Ni köpa en FM/UKV-tillsats till Er gamla radio eller radiogrammofon? Kanske Ni rent av funderar på att köpa en TV-apparat (TV-sändningar pågår för närvarande fem (5) kvällar i veckan).

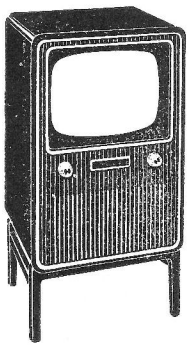

Jag har det mesta på lager, om inte, skaffar jag snabbt hem det som kunden önskar.

Även övrigt radiomaterial finnes.

Bekväma och diskreta avbetalningsuppgörelser.

FIRMA

TEVERADIO

Innehavare: Agne Rosén

Adress: Kommunalhuset Centrum. Tel. bost. 310 50

Öppet: Måndagar och fredagar kl. 18—21.

Till MISSIONSHUSET hälsas alla varmt välkomna under

JUL- och NYÅRSHELGEN

Söndagen den 18 dec. kl. 15 har SÖNDAGSSKOLAN sin traditionella JULFEST. Både gammal och ung välkomnas. Barnen sköter programmet. Kaffe och choklad serveras. Besök av tomten väntas också.

På Juldagsmorgonen gå vi givetvis till JULOTTA i Missionshuset. Ottan börjar kl. 7. De gamla på ÄLDERDOMSHEMMET får besök av sångarna kl. 8.30. YTTRE MISSIONENS fest med sparbössetömning hålles Annandag Jul kl. 11.15. På Nyårsaftonen kl. 18 inbjuder vi till gemensam NYÅRSBÖN i Kapellet. Ett omväxlande program med sång och tal gives. Församlingsmedlemmar och ungdomarna möta upp till FÖRSAMLINGS-FEST nyårsdagen kl. 17. Till SKÄLSMARA missionshus gör vi en utflykt Trettondagen kl. 14 då julfest hålles. Lördagen den 7 jan. inbjuder Konsum och Missionsförsamlingen till DE GAMLAS FEST kl. 17. Vi skall göra det trivsamt.

Söndagen den 8 jan. börjar en tre veckors mötesserie i VÄCKELSENS tecken. Frikyrkoförsamlingarnas pastorer och sångare deltaga.

MISSIONSFÖRSAMLINGEN önskar alla läsare av Gustavsbergaren en välsignelserik JULHELG och ETT GOTT NYTT ÅR.

Predikoturer

Gustavsberg - Ingarö

Juldagen

Gustavsbergs kyrka: kl. 7 julotta kh. Hallin.

Ingarö kyrka: kl. 7 julotta past. Wilson.

Annandag Jul

Gustavsbergs kyrka: kl. 11 högmässa past. Wilson.

Ingarö kyrka: kl. 11 högmässa kh. Hallin.

Nyårsafton

Gustavsbergs kyrka: kl 17 nyårsbön kh. Hallin.

Ingarö kyrka: kl. 18 nyårsbön past. Wilson.

Nyårsdagen

Gustavsbergs kyrka: kl. 11 högmässa kh. Hallin.

Ingarö kyrka: kl. 11 högmässa past. Wilson.

Trettondagen

Gustavsbergs kyrka: kl. 11 högmässa kh. Hallin.

Ingarö kyrka: kl. 11 högmässa past. Wilson.

Gustavsbergs Baptistförsamling

hälsar Er alla välkomna till Jul- och Nyårshelgens möten i Kapellet.

Söndagen den 18 dec. kl. 15: Söndagsskolans Julfest.
Juldagen kl. 7: Julotta
Annandag Jul kl. 11.15: Gudstjänst.
Nyårsafton: kl. 18: Nyårsbön.
Nyårsdagen kl. 11.15: Gudstjänst.

En fridfull julhögtid och ett välsignelserikt Gott Nytt År vill vi också tillönska Er alla.

BAPTISTFÖRSAMLINGEN.

JUL och NYÅRSMÖTENA

i Hyddan

Juldagen kl. 7: Julotta. Sång och Musik.
Annandagen kl. 19: offentligt möte. Sparbössetömning. Sång och Musik.
Nyårsafton kl 22.30: Vaka.
Nyårsdagen kl. 19: Offentligt möte. Sång och musik.

Filadelfiagruppen

Gustavsberg

önskar alla en GUD JUL och GOTT NYTT ÅR!

Se Televisionen!

Hör Dubbelprogrammet!

Förstklassiga *radioapparater televisionsmottagare* av märken *Telefunken, Grundig, Luxor, Centrum* m. fl.

och allt inom branschen köper Ni bäst genom

Rune Boox

Behöver Ni el-spis, kylskåp, dammsugare, strykjärn, värmeelement m.m. eller vill Ni ha hjälp för en reparation av elektrisk apparatur eller för installation vänd Eder till

Rune Boox

Tunollevägen 19, *Gustavsberg*
Tel. 306 57, 303 25

Nu är det Jul igen...

Vi presenterar här några prov på vad vi har att erbjuda inför den stora Helgen

Nattlinne. Nylon-charmeuse.
V-ringad med riklig tyllspets.
Finns i blått och lax.
Storlek 38—46 ..... 32:—

Underklänning.
Tjusig modell. 100 % nylon-charmeuse.
Den är välsittande och finns i vitt o. lax.
19:50

Garnityr. Linne-benkläder.
Charmeusevävd rayonsilke.
Vackert arbetad brodyr.
Färger: vitt och lax 11:50

Damstrumpor
i en trevlig presentkartong med 2 par,
15 dennier 66 gauge.
Pr kart. 14:50

Förkläden i vävburen plast.
Trevliga mönster. Finns långa
samt midje. från 6:50

Handdukar, dukar finnes i god sortering.

Halsdukar från 4:75

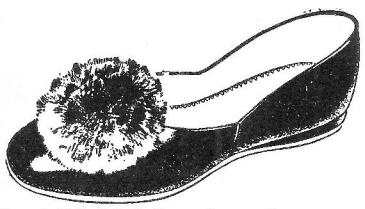

Tofflor i blå hästchevrå samt
bordeauxfärg 10:50

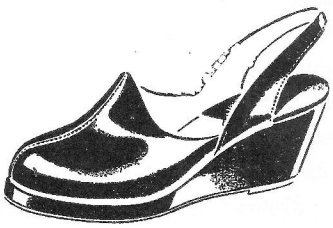

I röd hästchevrå och spaltmocka
16:— 17:50

Parfym.
Coty — Chanel — Worths — Goya.

Kosmetik av olika slag.

Shoppingväskor

Poesi- och **fotoalbum**

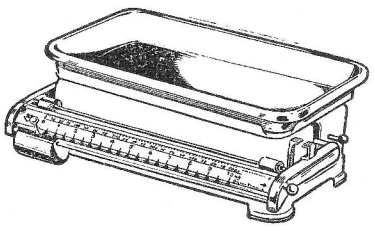

Gundavågen för hushållet.
6.5 kg. .... 19:50 10.5 kg. .... 24:—

Tilja rostfria matbestick

Brickor och **fat**
i nickel-crom ..... 11:— 45:—

Strykjärn med termostat ..... 32:—

Tryckkokare
Alladin 46:75
Prestige 49:50

El-kastruller och **pannor**

Kakburkar
i plast och plåt.

Grammofonskivor
Columbia — Decca — Husbondens Röst
Karusell - Metronome - Odeon - Philips
Telefunken.

Skjorta. 100 % spunnen nylon
i poplinvävnad.
Storlek 36—44 ..... 51:—
Poplin i ren bomull 15:50

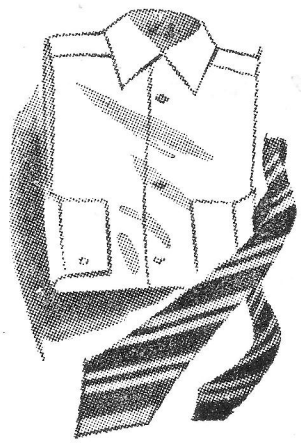

Slipsar
i säsongaktuella färger och mönster
finner Ni i vår slipsbar .. 8:25 11:50

Herrpyjamas "Sleep Well" (Sov gott).
Helskuren jacka med knappfri krage
och passpoaler i kontrastfärg.
Ljusblå, marin och ljusgrå.
Storlek 46—58 ..... 28:—

Morgontofflor i god sortering.

Herrhandske
varm och skön 13:75

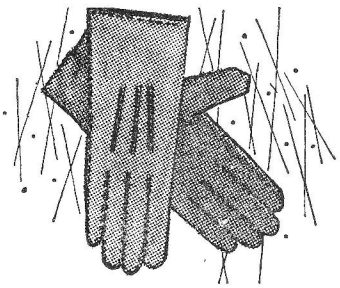

TILL

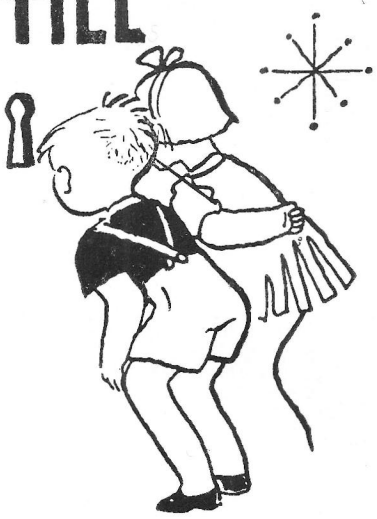

BARNEN

Leksaker, pussel och spel

Kalle Stropp Pussel 3:75

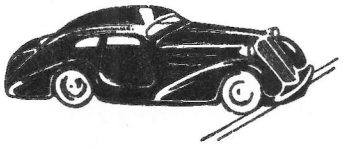

Sportartiklar

Bandyrör i god sortering
Ishockeyrör — Klubbor — Knäskydd
Bollar — Sparkstöttingar — Kälkar

En präktig pjäxa

Jackor ●

Byxor ●

Strumpor ●

Nyheter

Julprynader, ljusstakar, löpare, bonader etc.

Den hemtrevliga miniatyrspisen i tegel 12:50

Sällskapsspelet "Las Vegas" sista flugan

LUMA

Julgransbelysning

21:— 31:—

Sollampa, komplett ..... 79:—
Värmelampa, komplett 59:50
Värmelampa, komplett 39:50

Det är roligt med något nytt till hemmet!

El. tak- och golvarmatur
Lampskärmar ..... 11:50—14:—
Tidningskorgar 6:50 9:50
Blomsterbord ..... 45:—
Tevagnar ..... 35:— 57:—

Soffbord
teak i olika utföranden .. 75:— 117:—

Speglar
i god sortering.

Hugin dammsugare

En **brödrost** är bra att ha

Juvelkronan till julbaket

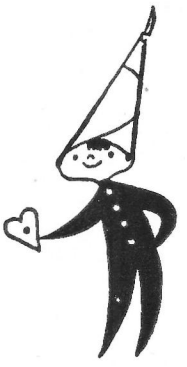

Specialsaltad Julskinka

julsylta

Allt som behövs till julbordet.

För en riktig hem-jul

Välkommen till våra butiker som ägs av medlemmarna-kunderna

KONSUM · Gustavsberg

Fruvik · Grisslinge · Lagnö

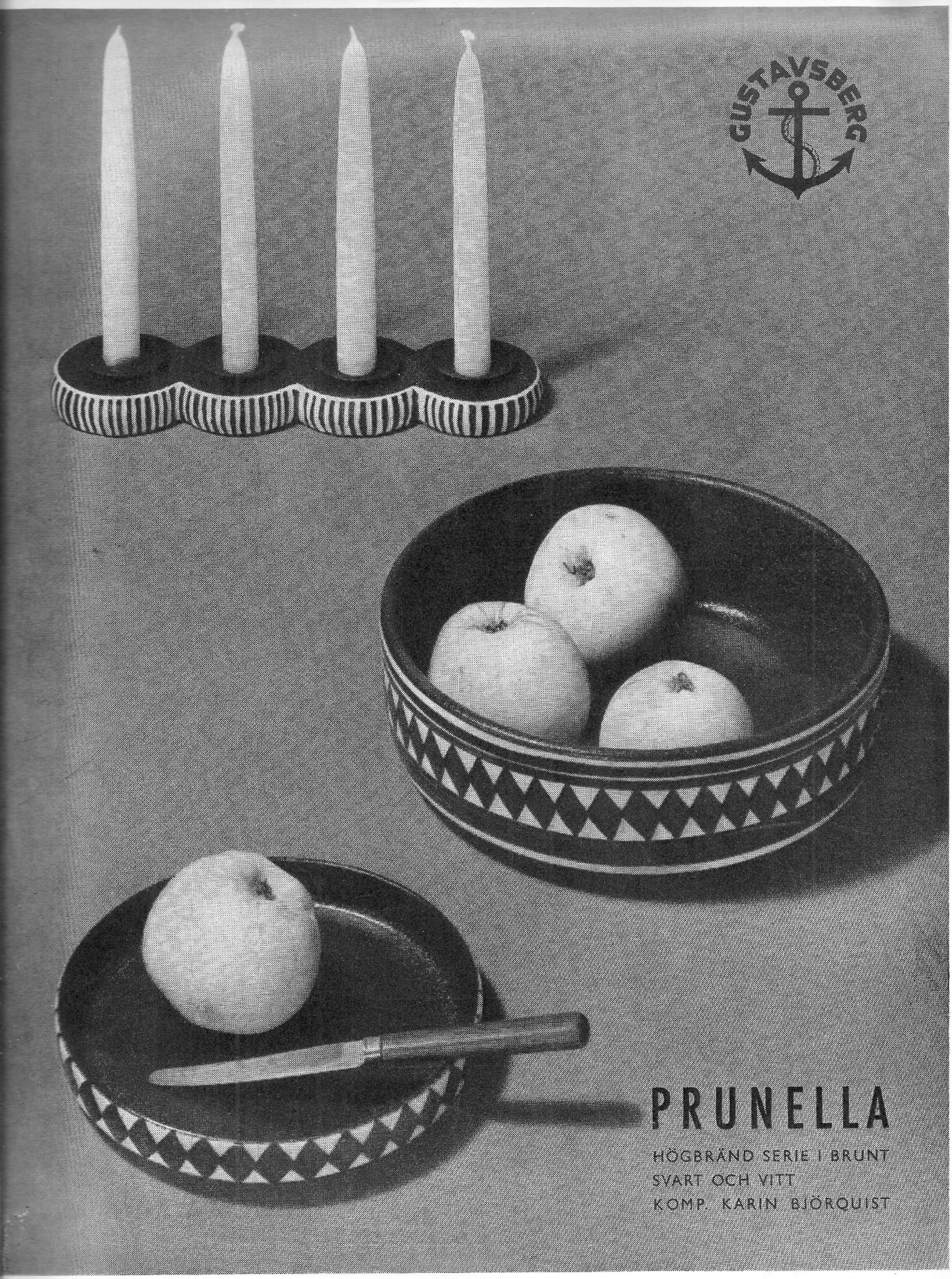
GUSTAVSBERG
PRUNELLA
HÖGBRÄND SERIE I BRUNT
SVART OCH VITT
KOMP. KARIN BJÖRQUIST

Pris 1:75